ఆంధ్ర.

1944-45

తారణ ఉగాది సంచిక

ఆంధ్రపత్రిక

ఇంతవఱకు ఏ తెలుగు చిత్రంలోనూ చూడని గణనకెక్కిన సుప్రసిద్ధ తారాగణము.

వాల్మీకి రామాయణములోని స్వర్ణఘట్టమున పాల్గొనుచున్నారు

"జెమినీ స్టూడియోలో"

గొప్ప యేర్పాటులో తయారగుచున్నది

నట నటీవర్గము: అద్దంకి, సి. ఎస్. ఆర్, బంధా, కొచ్చెర్ల కోట, ఆరణి, పారుపల్లి సుబ్బారావు, రఘురామయ్య, ప్రయాగ నరసింహశాస్త్రి, కన్నాంబ, పుష్పవల్లి, దాసరి కోటిరత్నం, కల్యాణి, శేషమాంబ, అన్నపూర్ణ, చంద్రకళ.

డైరెక్టరు: **కడారు నాగభూషణము.**

పాదుకా

... పట్టాభిషేకము ....

వెండితెరపైకి రానున్న

హిందూస్తాన్ చిత్రగారి

హాస్యరస ప్రణయగాధ

SHARARAT

డైరెక్టరు:— కిషోర్ సాహు.

లక్షలకొలది కళాభిమానులను ఆనందపరవశు లను చేయుటకు రానున్నది.

— నట నటీవర్గము:

కిషోరు సాహు, ప్రతిమదాసు గుప్త, మాయ బెనర్జీ, సుశీల సాహు. రమేష్‌గుప్త తదితరులు.

మీ అభిమాన థియేటరులో విడుదల తేదీకొరకు వేచియుండుడు.

బుక్కింగుకు

సిద్ధముగానున్నది

"చేతికీ నోటికీ మధ్య చాలా గండాలున్నవి" అన్నసామెత సావన్, నైనలమధ్య నిజమయింది. వారి నిర్మల ప్రేమమధ్య దుర్విధి దాపరించింది. అయినా వారు లెక్కచేయలేదు. తిరిగి ఏక మగుటకు యత్నించారు. ఏలాగు?

భారత్

లో సమాధానము చూడండి

కీర్తి వారి విడుదల

నటీనటులు:

శోభన సమర్‌త్	హారీష్
కౌసల్య	ఇబ్రహీం
మన్‌మోహన్	మిర్జాముషారఫ్

నయంపల్లి ఇంకా తదితరులు

బుక్కింగుకు సిద్ధముగా నున్నది.

SOCIETY

సితార, నజీర్, గోపి, రాజకుమారి శుక్ల ఇందు పాల్గొనిరి.

Distributors for South :

Tel :— "SHANTAFILM"

SHANTA PICTURES,

515, Avenue Road (Top Floor), BANGALORE CITY.

ది మెట్రోపాలిటన్ ఇన్సూరెన్సు కంపెనీ లిమిటెడ్.

ప్రతి సం॥ మెట్రోపాలిటన్ ముందంజ వేయుచున్నది.

తనసాటి కంపెనీలకంటె ఎక్కువ అభివృద్ధిని సూచించు చున్నది

		క్రొత్త వ్యాపారము పూర్తియైన పట్టాలు.	చెల్లించిన మొత్తము క్లెయిములు.
మొదటి సం॥	**1931**	రమారమి రు. **40,00,000**	రు. **2,000**
7 వ సం॥	**1938**	రు. **75,00,000** పైగా	రు. **2,61,000**
13 వ సం॥	**1943**	రు. **1,32,00,000** పైగా	రు. **12,59,000** పైగా

అభివృద్ధి గాంచుచున్న ఈ కంపెనీలో జీవితభీమా చేసిన యుద్ధము, తదితర ప్రమాదముల వలన కలుగు నష్టములకు తగిన రక్షణ చేకూరును. పెట్టుబడి సైకమునకు తగిన హామీయు నుండును.

ఆకర్షణీయమైన షరతులపై ప్రతినిధులకు సౌకర్యము లొసంగబడును.

దయచేసి ఈ దిగువ అడ్రసుకు వ్రాయుడు:

THE METROPOLITAN INSURANCE COMPANY LTD.

The Asstt. Branch Secretary,
No. 4, Damodara Reddy Street,
Thyagarayanagar, MADRAS.

OR

The Branch Secretary,
No. 29, Sandapettai Street,
MADURA - S. India.

గోస్ రిస్ లిమిటెడ్

ఎర్నాకులం (కొచ్చిన్ స్టేట్)

వంటసామాగ్రి అలంకార వస్తువులు, ఆటలలో గెలుపొందిన వారికొసంగబడు జయ చిహ్నములు, షీల్డులు, మెడల్, కాఫీహోటలు పళ్లెములు, స్నానములు, పువ్వులు పెట్టుకొను పాత్రలు మున్నగునవి ఇత్తడిపై వెండి, నికెల్, క్రోమియం ప్లేటింగు చేయబడినవి సప్లయి చేయబడును.

ఇనపత్రొక్కులు, తీగ కేబులు, ఏనుగ, సింహం మార్కు మెరుగు కాగితములు, హొమెకీ పేపరు, గడ్డ, దేశీయ బిరడాలు, వాసన కొబ్బరినూనెలు, టాయిలెట్ పౌడర్లు, సబ్బులు, క్షౌరపు కత్తులు, దువ్వెనలు దొరకును.

వివరములకు:—

వారణాశి పట్టాభిసీతారామయ్య,
ఆంధ్రజిల్లాలన్నిటికి, నైజాం డొమినియనులకు, బిజినెస్ ఆర్గనైజరు,
గాంధీనగర, బెజవాడ.

శ్రీ శివాభ్యాం నమః.

శ్రీతారణ సంవత్సర సిద్ధాంత పంచాంగము.

శ్లో. శ్రీకల్యాణగుణావహం రిపుహరం దుస్స్వప్న దోషాపహం, గంగాస్నాన విశేషపుణ్యఫలదం గోదానతుల్యం నృణామ్,
ఆయుర్వృద్ధిద ముత్తమం శుభకరం సంతానసంపత్ప్రదం, నానాకర్మ సుసాధనం సముచితం పంచాంగ మాకర్ణ్యతామ్.

రాహుకాలము

వారములు		మొదలు	వరకు
ఆదివారము	-	5-30	7
సోమవారము	-	8-30	10
మంగళవారము		4	5-30
బుధవారము	-	1	2-30
గురువారము	-	2-30	4
శుక్రవారము	-	11-30	1
శనివారము	-	10	11-30

గుళికకాలము

వారములు		మొదలు	వరకు
ఆదివారము	-	4	5-30
సోమవారము	-	2-30	4
మంగళవారము		1	2-30
బుధవారము	-	11-30	1
గురువారము	-	10	11-30
శుక్రవారము	-	8-30	10
శనివారము	-	7	8-30

పంచాంగకర్త:

శ్రీ చివుకుల వెంకటరమణ శాస్త్రిగారిచే గుణింపబడినది.

శ్రీ తారణ సంవత్సర ఫలితాంశము

శనికి రాజత్వ నీరసాధిపత్యములు, గురునకు మంత్రిత్వము, బుధునకు సేనాధిపతిత్వ, అర్ఘాధిపతిత్వ, మేఘాధిపత్యములు, రవికి సస్యాధిపత్యము, శుక్రునకు ధాన్యాధిపతిత్వము, కుజునకు రసాధిపతిత్వము కలిగియున్నందున నీ తారణసంవత్సరమందు ప్రజల కనారోగ్యమున్ను, శస్త్రాగ్నిచోరాదిబాధలున్ను, మారీవిషూచ్యాదిబాధలున్ను గల్గును. వసంతగ్రీష్మఋతువులలో ఎండలు మిక్కుటముగా పశ్చిమవాతముతో నిండియుండును. శ్రావణమాసములోగా మంచివర్షము లుండవు. ఆపైని సస్యానుకూలముగ సువృష్టియుండి నదీనదములు సంపూర్ణముగా ప్రవహించును. మధ్యదేశమందు వరదలబాధ యుండును. ప్రాగీశాన్యదేశములందు కార్తికమున గాలితోగూడిన వర్షములుండును. పశువులకట్టి అరిష్టములు లేకయుండును. అంత్యసస్యములు 12 వీసముల పంటను, మధ్యసస్యములు 10 వీసముల పంటను, పూర్వసస్యములు 6 వీసముల పంటను గలిగియుండును. మొత్తముమీద పంట 9 వీసములు ఫలించును. వడ్లు, తెరుశెనగ, మినుములు, పెసలు, నువ్వులు అధికముగా ఫలించును, వడ్లలో ఎరుపురంగుగలవాటికి పంటతక్కువగను, తెలుపురంగుగలవాటికి పంట అధికముగను ఫలించును. కందులు, శెనగలు, గోధుమలు, చెరుకు, పసుపు మొదలగు పంటలు కనిష్టము గల్గును. వస్తువులన్నిటికి ధరలు గొప్పహెచ్చు తగ్గుదలతోగూడియుండును. జ్యేష్ఠ శు ౪ ది (26-5-44) గోదావరీపుష్కరారంభమున్ను, వైశాఖ బ ౧ (9-5-44) మొదలు ఆషాఢ బ ౧౩ (18-7-44) వరకు శుక్రమౌఢ్యమున్ను, భాద్రపద శు ౪ (22-8-44) మొదలు ఆశ్వయుజ శు ౩ (20-9-44) వరకు గురుమౌఢ్యమున్ను, ఆషాఢ అమావాస్య (20-7-44) సూర్యగ్రహణమున్ను, ఒకతూము వర్షమున్ను గలుగును.

N. B. వర్షయోగములు ధరలు మొదలగు ఫలములు మాసవారీగా మున్ముందు వివరింపబడినవి.

స్వస్తి సర్వేషాం సమస్త సన్మంగళాని భవంతు శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

ఇష్టదేవతా ప్రార్థన

వాగీశాద్యా స్సుమనస స్సర్వార్థానా ముపక్రమే,
యం నత్వా కృతకృత్యాస్స్యు స్తం నమామి గజాననమ్.
అచింత్యావ్యక్తరూపాయ నిర్గుణాయ గుణాత్మనే,
సమస్త జగదాధారమూర్తయే బ్రహ్మణే నమః.
బ్రహ్మేశ మీశాన హరీ సురేశ్వరం
గ్రహాం శ్చ వాప్యర్కముఖాన్ మహోత్సవః,
ఋషీన్ దినర్క్షాధిపతీన్ దివౌకసః
పుణ్యాన్ ప్రపద్యే శరణం ప్రతిక్షణమ్.

సంవత్సరాది దివసకృత్యం

అబ్దాదౌ బంధుసంయుక్తో మంగళస్నాన మాచరేత్,
వస్త్రాభరణై ర్దేహ మలంకృత్య తత శ్శుచిః.
విఘ్నేశం భారతీం ఖేటాన్ దైవజ్ఞ మభిపూజ్యచ,
సంవత్సరఫలం సమ్య క్ఛ్రుత్వా విప్రాన్ సమర్చయేత్.

అబ్దత్రయఫలం—వింధ్య, శేషాచల మధ్యవర్తి దేశే వ్యవహారార్థం చాంద్రమానేన తారణ సంవత్సరః, శేషాచలస్య దక్షిణదేశే సౌరమానేన అబ్దాది చైత్ర బ ౫ పర్యంతం స్వభాను సంవత్సరః. తదుపర్యబ్దాంతం తారణ సంవత్సరః. వింధ్యస్యోత్తర దేశే బార్హస్పత్యమానేన అబ్దాదిఫాల్గున శు ౯ పర్యంతం దుర్ముఖి సంవత్సరః, తదుపర్యబ్దాంతం హేవలంబి సంవత్సరః, గురూదయవశాత్సర్వదేశేషు ఫాల్గునాబ్దః. అస్య సకలకల్యాణభాజనస్య, శ్రౌతస్మార్తాది సర్వకర్మ హేతుభూతస్య, అగ్నిదేవతాక చతుర్థయుగాంతర్గతస్య, చంద్రదేవతాక ఇద్వత్సరసంజ్ఞకస్య శ్రీ తారణ సంవత్సరస్య సృష్ట్యాది గతసౌరాబ్దాః౧౯౫,౫౮,౮౫౦౪౫, కల్యాదిగతాబ్దాః ౫౦౪౫, శాలివాహనశకగతాబ్దాః ౧౮౬౬, విక్రమశక గతాబ్దాః ౨౦౦౦, హూణశక 1944-45, ఫసలి 1353-54, హిజరి 1363-64, అస్య రాజా శనిః, మంత్రీ గురుః, సేనాపతిః బుధః, సస్యాధిపః రవిః, ధాన్యాధిపః శుక్రః, అర్ఘాధిపః బుధః, మేఘాధిపః బుధః, రసాధిపః కుజః, నీరసాధిపః శనిః, పురోహితః రవిః, పరీక్షకఃశని, గణకఃచంద్రః, గ్రామపాలకః గురుః, దైవజ్ఞః బుధః, పశుపాలకఃబలరామః, స్థానసంరక్షకః బలభద్రః, పూర్వసస్యాధిపః గురుః, మధ్యసస్యాధిపః బుధః, అంత్య సస్యాధిపః శుక్రః, కాలనామక మేఘః, మేరోర్దక్షిణ దిగ్భాగే మేఘోత్పత్తిః, ఏకాఢకపరిమితా వృష్టిః, అబ్దాది జ్యేష్ఠ శుద్ధ ౮ పర్యంతం ఆఢకః శేషీని హస్తగతః, తదుపర్యబ్దాంతం ఆఢకః, బ్రాహ్మీ హస్తగతః, ధూమవాహకః శంఖః, హేమమాలీ వాయుః.

వర్షధాన్యాదయః—వర్షం ౮, ధాన్యం ౧౦, శీతం ౧౨, తృణం ౧౨, ఉష్ణం ౧౩, మారుతం ౬, ప్రజావృద్ధి ౧౪, ప్రజాక్షయః ౧౪, రాజవిద్వరం ౧౦, ఉగ్రం ౮, పుణ్యం ౧౦, పాపం ౧౨, వ్యాధయః ౧౬, ఉపశాంతి ౧౮, ఆచారం ౧౦, అనాచార ౧౪, జన్మ ౮, మరణ ౧౨, దేశోపప్లవ ౧౪, దేశస్వాస్థ్యం ౧౦, చోర భయం ౧౨, తన్నాశః ౨, అగ్నిభయం ౧౨, తన్నాశః ౪, మృగోపద్రవ ౮, తన్నాశః ౩, కీటభయం ౯, తన్నాశః ౩, మూషక ౧౨, తన్నాశః ౧, సర్పోపద్రవ ౧౩, నాశ ౯, కామ ౧౭, లోభ ౩, మోహం ౧౯, మదం ౧౫, మత్సరం ౭, సుఖం ౩, దుఃఖం ౧౭, శోకం ౧౯, విడంబం ౧౯, మనోవ్యాధి ౧౭, ద్వేష ౧౩, ప్రతిష్ఠ ౧౩, అప్రతిష్ఠ ౧౭, ద్యూతం ౯, మత్తత ౧౭, పురుష ౭, స్త్రీయః ౧౩, ధాతువాద ౧౯, భయం ౧౭, శౌర్యం ౧౭, దుష్టనిగ్రహ ౧౫, శిష్టపాలనం ౧౯, సత్యం ౭, అసత్యం ౧౧, విశ్వాస ౧౧, అవిశ్వాసం ౯, దయ ౧౩, నిర్దయ ౧౫, న్యాయం ౭, అన్యాయం ౧౯, జ్ఞానం ౯, అజ్ఞానం ౧, కాపట్య ౯, నిష్కాపట్య ౧౯, ధార్మిక ౧౭, అధార్మిక ౧, గోమాయు ౧౧, నాశః ౭, సస్య ౧౦, నాశః ౬, కీట ౧౦, నాశః ౭, శలభ ౧౦, మశక ౧, నాశ ౧౦, మత్కుణ ౧౦, నాశ ౧, వృశ్చిక ౧౩, నాశః ౧౦, పశు ౫, నాశః ౧, శుక ౮, నాశ ౫ వృక ౮, నాశః ౮, క్షుధ ౧౧, తృష్ణ ౯, నిద్ర ౭, ఆలస్యం ౫, ఉద్యోగం ౩, శాంతి, ౯, క్రోధ ౧౯, డంబం ౩, మిత్రభేద ౭, రస నివృత్తి ౭, ఫలనివృత్తి ౧౭, ధేను ౨, నాశః ౩, మహిష ౩, నాశ ౪, భాగ ౨, నాశ ౧, అశ్వ ౩, నాశః ౧౫, గజ ౩, నాశ ౬, ఉష్ట్రి ౩, నాశః ౧౨, విప్ర ౪, నాశః ౧౩, క్షత్రియ ౫, నాశః ౧౪, వైశ్య ౨, నాశ ౪, శూద్ర ౧౧, నాశ ౨, మ్లేచ్ఛ ౩, నాశః ౧౨, శంకర ౧౫, నాశ౧, మరకత౨, మాణిక్య ౧, వజ్ర ౩, వైడూర్య ౪, గోమేధిక ౧, పుష్యరాగ ౪, ఇంద్రనీల ౨, ప్రవాళ ౧, మౌక్తిక ౩, రత్న ౫, స్వర్ణ ౪, రజత ౬, తామ్ర ౮, కాంస్య ౮, లోహ ౮, అయః ౨, త్రపు ౨, సీసం ౧౦, రస ౬, వ్రీహి ౧౦, శాలి ౧౦, కుళుత్థ ౬, తిల ౮, మాష ౧౨, ముద్గ ౧౨, సర్షప ౧, చణక ౧౬, ఆఢక ౧౦, గోధుమ ౨, కోద్రవ ౪, ప్రియంగు ౧౦, యావనాళ ౧౦, శ్యామాక ౪, రాజమాష ౧౦, నీవార ౧౪, శింబి ౧౦, అతివృష్టి ౧౦, అనావృష్టి ౪, మక్షిక ౩, శునక ౯, సూకర ౧౦, స్వచక్రభయం ౧౨, పరచక్రభయం ౧౫, అండజ ౯, స్వేదజ ౧౧, ఉద్భిజ ౧౧, జరాయుజ ౧౩, స్థావరా ౧౩, జంగమా ౭, విద్యుత్ ౭, శిలాపాత ౬, గర్జిత ౫, ఉత్సాహ ౭.

సౌర చాంద్ర మానాభ్యాం తారణ సం॥ ఫలం:— కథం చి న్నిఖిలాలోకా స్తరంతి ప్రతిపట్టణం, రోగశోక సమావేశా త్కృచ్ఛ్రాకే తారణకాబ్దకే. తా. రోగాదిబాధలచే ప్రజలు స్థావరము దొరకక బాధపడెదరు.

బార్హస్పత్యమానేన అబ్దాది ఫాల్గు శు ౯ వరకు దుర్ముఖి సం. ఫలం:—దుర్ముఖాబ్దేగ్ని చోరాస్స్యుః ప్రచురా ధర్మవైరిణః, రాజానః స్వప్రజాస్తుష్టా నిహ్వస్తే ద్విజ సమ్మతాః. తా. రోగ చోరాగ్ని బాధలచే ప్రజలు బాధపడుదురు.

తదుపర్యబ్దాంతం హేవలంబి సం॥ఫలం:— హేవలంబే ఽత్యతిభీతి ర్మధ్యసస్యార్ఘవృష్టయః, భీతిభూ ర్భూపతిక్షోభః ఖడ్గదిద్యుల్లతాదిభిః. తా. ఈతిబాధ లధికము. రాజుల కన్యోన్య కలహములు, వృష్టి సస్యాదులు మధ్యమము.

గురూదయమానీయ ఫాల్గునాబ్ద ఫలం:— ఫాల్గునాబ్దే చోరభీతి స్స్త్రీణాం దుర్భగతాభృశం, క్వచిద్వృష్టిః క్వచిత్సస్యం క్వచి ద్భీరీతయః క్వచిత్. తా. దేశభేదముచే చోర రోగాగ్ని శస్త్ర ఈతి బాధ లధికముగా నుండును.

రాజా-శనిఫలం.—శనైశ్చరే భూమిపతౌ సకృజ్జలం ప్రభూతరోగైః పరిపీడ్యతే జనః, యుద్ధం నృపాణాం గదతస్కరాద్యైః భ్రమంతిలోకాః క్షుధితాశ్చ దేశాన్॥ స్వల్పవృష్టి, రోగబాధ లధికము, యుద్ధ, చోరాగ్ని బాధ లధికమగును.

మంత్రీ-గురుఫలం:—వివిధధాన్యయుతా ఖలు మేదినీ ప్రచుర తోయఘనా ముదితా భవేత్, నృపతయో జనపాలన తత్పరా స్సుర గురావనుమంత్రిపదంగతే॥ వర్షము లుండుటచే పంటలు బాగుండును. రాజులకు ప్రజలకు సుఖము గల్గును.

సేనాపతి-బుధఫలం:—వివిధసౌమ్యసుఖం శశిజే ప్రభా భవతి రాష్ట్రిజనేషు విశేషతాం, శశిసుతే యదిఘోటకపాలకే పథిషు ద్రవ్యవతాం నభయం క్వచిత్॥ జనులకు సౌఖ్యము ఏకరీతిగా నుండక, అంతరాంతరములుగా నుండును. చోరబాధలు స్వల్పము.

సస్యాధిపతి-రవిఫలం:—సస్యాధిపాధే తరణౌ హి పూర్వం ధాన్యంసమర్ఘం బహవోపిచోరాః,యుద్ధంనృపాణాం జలదాజలాఢ్యా స్వల్పంచ సస్యం బహుభూతహానిః॥ పూర్వసస్యములు చౌకయగును. చోర, యుద్ధాదిబాధ లధికమగును. అధికవృష్టియుండును.

ధాన్యాధిపతి-శుక్రఫలం:—అతివృష్టి స్సుభిక్షంచ ఫలితా ధాన్యజాతయః, మానవా నీరుజాస్సర్వే శుక్రేధాన్యాధిపేసతి॥ అతి వృష్టిగల్గి సకలధాన్యములు బాగా ఫలించును. ఆరోగ్యవంతులై ప్రజ లుందురు.

అర్ఘాధిపతి-బుధఫలం:—అర్ఘాధిపాధే రజనీకరాత్మజే వృష్టి ర్ఘసస్యాని బహూనిచ స్యుః,కుమారపొమండజలేంద్రజాలికా ప్రభూతయస్స్యుర్నతథాపరేజనాః॥ అధికవృష్టి, ధరలధికము, మాయావుల కధికప్రాబల్యము గల్గియుండును.

మేఘాధిప-బుధఫలం:—అమృతరశ్మిసుతే యదివారిపే బహు జలం శుభధాన్యరసాదికం, ద్విజవరా యజనోత్సుకచేతసో వివిధ సౌఖ్యయుతాధరణీతలా॥ అధికవృష్టి, వరి, చెరుకునగ మొదలగునవి బాగా ఫలించును. ప్రజలు స్వధర్మనిరతు లగుదురు.

రసాధిప-కుజఫలం:—యది ధరాతనయో రసపో భవే న్నరసరాశి యుతా జనతాశుభా, నరపతిర్వివభోజనతాపదోన జలదో బహువృష్టి కరోభువి॥ అధికవృష్టి, రసవస్తుసమృద్ధి, క్షేమారోగ్యప్రాప్తిగల్గును.

నీరసాధిప-శనిఫలం:—అయఃపిండాది లోహానాం కృష్ణ వస్త్రాదివస్తునాం, అర్ఘవృద్ధిః ప్రజాయేత మందే నీరసనాయకే॥ ఇనుము, తిలలు, మినుములు మొదలనువాటిధరలు పెరుగును.

పురోహిత-రవిఫలం:—పురోహితే యదాసూర్యే పురాణాం భూభృతాంసదా, సుఖంస్యాద్గోద్విజాతీనాం బహుసస్యార్ఘవృష్టయః॥ ప్రజలకు, గోవులకు సుఖము గల్గును.

పరీక్షక-శనిఫలం:—పరీక్షకే సూర్యసుతే బుద్ధిహీనాః పరీక్షకాః, అనర్ఘమల్పవృష్టిశ్చ కృష్ణద్రవ్య సమృద్ధితా॥ అల్పవృష్టి, ధరలు మందము.

గణక-చంద్రఫలం:— గణకే బుక్షనాథేస్యుర్గణకాస్సౌమ్య బుద్ధయః, సర్వసస్యాన్వితాధాత్రీ రాజానో నయశాలినః॥ పంటలు బాగా పండును.

గ్రామపాలక-గురుఫలం:—గ్రామాణాం పాలకేజీవే సుఖినో గ్రామవల్లభాః, గ్రామాస్స్యుర్ధనధాన్యాదిసమృద్ధాః సుఖజం ఫలం॥ గ్రామపాలకులు సుఖముగానుండి ప్రజలకు సుఖమును కలుగజేతురు. ధనధాన్యసమృద్ధి గల్గును.

దైవజ్ఞాదు-బుధఫలం:—దైవజ్ఞే చంద్రసుతే దైవజ్ఞాస్సర్వ శాస్త్ర తత్వజ్ఞాః, సమ్యగ్విచార్య సకలంవదంతి పృథ్వీభృతాం నిత్యం॥ తా. దైవజ్ఞులు శాస్త్రపర్యాలోచనచే రాజులకు ప్రజలకు సుఖమును చేకూర్తురు.

పశుపాలకత్వము, స్థానసంరక్షకత్వము బలరామునకు వచ్చి నందున పశువులు సుఖముగానుండి క్షీరప్రదము లగును.

పూర్వ,మధ్య,అంత్య సస్యాధిపతులుయథాక్రమముగా గురు, బుధ, శుక్రులై శుభులైనందున అన్నిపంటలు బాగుగా పండును.

మేఘఫలం:—నిరంతరం మహావర్షం మధ్యదేశే మహాజలం, భవంతి సర్వధాన్యాని కాలమేఘస్య లక్షణం॥ మంచివర్షము, సస్య సమృద్ధి గల్గును.

ఆఢకప్రమాణం:—షష్టియోజనవిస్తీర్ణంశతయోజనమున్నతం, ఆఢకస్య ప్రమాణంతు దేవమానేన గణ్యతే॥ ఈఆఢకము-ఆర్ద్రాది జ్యేష్ఠ. శు ౭ పర్యంతం శేషినిహస్తగతమగుటచే సస్యసమృద్ధిన్ని, అనంతరము సస్యారిష్టమును గలుగజేయును.

వర్ష విభాగము:— నవభాగాస్సముద్రేషు పర్వతేషుచపం చచ, ధరాయాం సప్తభాగాశ్చ ఏవంవర్ష త్రిచత్రిధా॥ భూవాహకుడు శంఖుడగుటచే సౌఖ్యమున్ను, హేమమాలి యనువాయువు వల్ల సువృష్టి సస్యవృద్ధులున్ను గల్గును.

మౌఢ్యనిర్ణయము:—చైత్ర బ ౧ (9-5-44)నుంచి ఆషాఢ బ ౧౩ (18-7-44) వరకు ప్రాగస్తమిత శుక్రమౌఢ్యము. భాద్రపద శు ౪ (22-8-44)నుంచి ఆశ్వయుజ శు 3 (20-9-44) వరకు పశ్చా దస్తమితగురుమౌఢ్యము.

ఈ కాలములు శ్రీ సూర్యసిద్ధాంతానీతములు. ఇందు బాల్యవార్ధ క్యములుండును - పాశ్చాత్యపద్ధతిచే చైత్ర. బ ౧౪ నుంచి శ్రావణ. శు౧౩ వరకు, శుక్రమౌఢ్యమున్ను, శ్రావణ. బ౧౩ నుంచి భాద్ర పద. బ౧౩ వరకు గురుమౌఢ్యమున్ను యుండును. కాని పాశ్చాత్య పద్ధతిలో బాల్యవార్ధక్యము లుండవు. పాశ్చాత్యరీతి భారతీయులకు గ్రాహ్యముగాదు. [గోదావరీపుష్కరారంభము.

పుష్కర నిర్ణయము:—జ్యేష్ఠ. శు ౪ శుక్రవారం (26-5-44)

రాబోవు పార్థివసంవత్సర రాజాదిసూచన:— రాజా గురుః, మంత్రీ శుక్రః, సేనాధిపతిః గురుః, సస్యాధిపః చంద్రః, ధాన్యాధిపః శనిః, అర్ఘాధిపః గురుః, మేఘాధిపః గురుః, రసాధిపః బుధః, నీర సాధిప శ్చంద్రః,పశుపాలకః గోపాలః,స్థానసంరక్షకః కృష్ణః, నాలుగు కూముల వర్షము, 14 వీసముల పంట, రాత్రియం దార్ద్రాప్రవేశము.

కందాయఫలములు

అశ్వి	భ	కృ	రో	మృ	ఆర్ద్ర	పున	పుష్య	ఆశ్లే
౨	౫	౦	౩	౬	౧	౪	౭	౨
౨	౦	౧	౨	౦	౧	౨	౦	౧
౧	౪	౨	౦	౩	౧	౪	౨	౦
మ	పూఫ	ఉఫ	హ	చి	స్వాతి	విశా	అనూ	జ్యేష్ఠ
౫	౦	౩	౬	౧	౪	౭	౨	౫
౨	౦	౧	౨	౦	౧	౨	౦	౧
౩	౧	౪	౨	౦	౩	౧	౪	౨
మూ	పూషా	ఉషా	శ్ర	ధ	శ	పూభా	ఉభా	రే
౦	౩	౬	౧	౪	౭	౨	౫	౦
౨	౦	౧	౨	౦	౧	౨	౦	౧
౦	౩	౧	౪	౨	౦	౩	౧	౪

శ్లో. ఆదిమాస్యే మహావ్యాధి ర్మధ్యమాస్యే మనోవ్యథా,
అంత్యమాస్యే ఫలం స్వల్పం త్రిమాస్యే నిష్ఫలం భవేత్.
విషమే త్వర్ఘలాభస్స్యాత్ సమేతు సమతా భవేత్,
శూన్యే శూన్యత్వ మాప్నోతి కందాయఫల మీదృశం.

సంవత్సర ఫలాని:—అశ్వినీ, పుష్య, స్వాత్యభిజితులకు ఆయుష్యం-భరణీ, ఆశ్లేష, విశా, శ్రవణములకు అర్థలాభం-కృత్తి, మఘ, అనూ, ధనిష్ఠలకు మనస్తాపం-రోహి, పూర్వ ఫల్గుని, జ్యేష్ఠ, శతభిషజములకు రాజపూజ్యత-మృగ, ఉత్తర ఫ, మూల, పూర్వాభాద్రలకు యుద్ధభయం-ఆర్ద్రా, హస్త, పూషా, ఉత్తరాభాద్రలకు భూషణం-పునర్వ, చిత్ర, ఉషా, రేవతులకు రోగభయం.

చాంద్రార్ఘలు—భాద్రపద, కార్తిక, ఫాల్గునములందత్యర్ఘ-వైశాఖ, శ్రావణ, మార్గశిర, మాఘమాసములందు సమార్ఘ-చైత్ర, జ్యేష్ఠ, ఆషాఢ, ఆశ్వయుజ, పుష్యములందు శూన్యార్ఘ.

సౌరార్ఘలు:—మిథున, సింహ, కుంభమాసములం దత్యర్ఘ-మీన, కర్కాట, తులా, ధనుర్మాసములందు సమార్ఘ, మేష, వృషభ, కన్యా, వృశ్చిక, మకరమాసములందు శూన్యార్ఘ.

రవిచార ఫలం:—చైత్ర బ ౫ గురువారం (13-4-44) రవికి మేష ప్రవేశఫలం—తిథిఫలం శుభము, వారఫలం సువృష్టి, కాల ఫలం, అనర్ఘత, చోరరోగాగ్ని బాధలు గల్గును.

ఆర్ద్రాప్రవేశఫలం:—ఆషాఢ శు ౧ బుధవారం (21-6-44) సూర్యుడార్ద్రానక్షత్రమందు ప్రవేశించుటకు ఫలం. తిథిఫలం-శుభం, వారఫలం సుఖం, నక్షత్రఫలం దుర్భిక్షం అనావృష్టి, యోగఫలం సమృద్ధి, కరణఫలం అతివృష్టి, లగ్నఫలం అతివృష్టి.

మకరసంక్రాంతి:—పుష్య బ ౧౪ శనివారం (13-1-45) ఉదయాది ఘ ౩౮-౧౬ లకు, అమావాస్యతిథి, పూ-షా నక్షత్రము, వ్యాఘాతయోగము, చతుష్పాత్కరణము, సింహలగ్నమందు రవికి

మకర సంక్రమణమైన ఫలం.సంక్రాంతి పురుష లక్షణం॥ త్రిశీర్షం ద్విముఖం చైవ చతుర్వక్త్రం త్రినేత్రకం, లంబకర్ణం రక్తదంతం లంబభ్రూ దీర్ఘ నాసికం, అష్టబాహుం ద్విపాదంచ వికృతం కృష్ణవర్ణకం, శతయోజన మాన్నత్యం విస్తీర్ణం ద్వాదశస్మృతం, ఏవంరూపం సువిజ్ఞేయం సంక్రాంతేః పురుషస్యహి॥ అస్యపురుషస్య-రాక్షసనామ ధేయః చండాలారిష్టం, నిర్మలోదకస్నానం-శుభం, పర్ణవస్త్రధారణం-సుఖం, కృష్ణాగరుగంధం-కిరాతారిష్టం, పాటలీపుష్పం-యశోహానిః, హేమాభరణం-స్వర్ణహానిః, దారుపాత్రే భక్షణం-అర్ఘనాశః, మధ్యాహారం-ప్రజాపీడా, ఖర్జూరఫలభక్షణం-ఆరోగ్యం, అజవాహనం-అజనాశః, అంకుశాయుధం-యుద్ధం, శూర్పఛత్రం-ప్రజారోగ్యం, ఛత్రధారణం - గజారిష్టం, పాతాళదిగ్యానం - సర్పారిష్టం, ఊర్ధ్వముఖచేష్టా-ప్రజాసౌఖ్యం, సుప్తావస్థా-ప్రజాపీడా.

పక్షఫలం :— కృష్ణపక్షే యదా పుష్యే మకరంయాతి భాస్కరః, సువృష్టిః క్షేమమారోగ్యం సుభిక్షం సస్యసంపదః॥ తిథి ఫలం సస్యనాశః. వారఫలం-రోగ, చోరశస్త్రాదిబాధా,లగ్నఫలం. దేశారిష్టం, ముహూర్తఫలం-కలహప్రదః, కాలఫలం. దుర్భిక్షం.

పుణ్యకాల నిర్ణయం:— ధర్మసింధు-"రాత్రౌ పూర్వభాగే, పరభాగే, నిశీథేవా, మకరసంక్రమే, ఉత్తరదినం పుణ్యం, తత్రాప్యుత్తరదిన పూర్వార్థం పుణ్యతరం, తత్రాపిసూర్యోదయోత్తరం పంచనాడ్యః పుణ్యతమాః"—ఈవచనమువల్ల ప్రకృతము పుష్య బ ౩౦ ఆదివారం ఉదయాది ౫ ఘడియలు, సంక్రమణప్రయుక్త స్నానాదికర్మలకు, పుణ్యతమమున్ను, ఆనాడు మధ్యాహ్న పర్యంతం పుణ్యతరమున్ను, ఆనాటి సాయంకాలమువరకు పుణ్యకాలమున్ను అగును.

చంద్రచార ఫలం:—భరణ్యాది మణ్మండలఫలం-సస్యవృద్ధి, జ్యేష్ఠ శుక్లప్రతిపద్యుక్త భౌమవారఫలం- దుర్భిక్షరోగ, చోరాగ్ని బాధ. ఆషాఢపంచమీయుక్త భానువారఫలం-అనావృష్టి దుర్భిక్షములు,తచ్ఛుక్లనవమీయుక్త చిత్రానక్షత్రఫలం-సర్వసస్యసమృద్ధిః.

సూర్యగ్రహణం:—ఆషాఢ బ ౩౦ గురువారం, రాహుగ్రస్త సూర్యగ్రహణము, ధూమ్రవర్ణము, నైరృతిస్పర్శ, వాయవ్య మోక్షం. గ్రహణమాసఫలం-వర్ష ప్రతిబంధకము, గాంధార కాశ్మీర, చీనదేశముల కరిష్టము. కందమూలాదుల కరిష్టము, అయనఫలం-వైశ్యశూద్రజాతుల కరిష్టము. వాయుమండలఫలం-అధిక వాయువు వలన దేశోపద్రవము. అనావృష్టి, లోకమున జాడ్యబాధలు.

	ఘ. వి		గం. ని
ఉదయాది స్పర్శకాలము	౬-౦	ఉద.	9- 3
మధ్యకాలము	౮-౮		9-54
మోక్షకాలము	౧౧-౩౦		11-15
ఆద్యంతపుణ్యకాలము	౫-౩౦		2-12

ఈకాలములు సూర్యసిద్ధాంతానీతములు. పాశ్చాత్యపద్ధతిచే స్పర్శ గం. 9-30 మోక్షం 1-0 పుష్య పూర్ణిమనాడు శ్రీసూర్య సిద్ధాంతరీతిచే గ్రహణములేదు.పాశ్చాత్యపద్ధతిచే స్పర్శ 9-0 మోక్షం 9-24. పాశ్చాత్యరీతి భారతీయులకు గ్రాహ్యముగాదు.

రాజపూజ్యావమానములు

	పూ.	అ.		పూ.	అ.
మేషం	౩	౧	తుల	౭	౫
వృషభం	౬	౬	వృశ్చికం	౩	౧
మిథునం	౨	౬	ధనుస్సు	౬	౧
కర్కాటకం	౫	౬	మకరం	౨	౪
సింహం	౧	౫	కుంభం	౫	౪
కన్య	౪	౫	మీనం	౧	౭

ఆదాయ వ్యయములు

	ఆ.	వ్య.		ఆ.	వ్య.
మేషవృశ్చికములకు	౧౪	౧౪	సింహమునకు	౮	౧౪
వృషభతులలకు	౮	౮	ధనుర్మీనములకు	౨	౮
కన్యామిథునములకు	౧౧	౫	మకరకుంభములకు	౫	౨
కర్కాటమునకు	౫	౫			

కుజచారఫలం:—అబ్దాది చైత్రశు౬వరకు మృగశిర చారమువల్ల సుభిక్షము,దూది ధర పెరుగుట. తదాది, వైశా శు ౨ వరకు ఆర్ద్రా చారఫలము నువ్వులు,మినుములు, పెసలు, ఇనుము, పొగాకులకుధరలు పెరుగును. తదాది వైశా బ ౧౦ వరకు పునర్వసు చారఫలం—మహిషాది పశువులకరిష్టము.తదాది జ్యేష్ఠ బ ౩ వరకు పుష్యమిచారఫలం—లోకమున చోర, రోగా,గ్ని బాధలు, తదాది.ఆషాఢ శు ౧౧ వరకు ఆశ్రేషాచారఫలం—వర్ష ప్రతిబంధకము, ధాన్యములకు ధర పెరుగుట. ఆషాఢ శు ౧౧ ప్ర॥ శ్రావణ శు ౩ ప॥ వర్షాభావము,నువ్వులు పెసలు మొదలగు ధాన్యములు తగ్గిపోవుటయు గలుగును. శ్రావణ శు ౩ ప్ర॥ బ ౧౦ ప॥ అల్పవృష్టి, ప్రజాపీడ, తైలాదులకు ధర పెంపు గలుగును. శ్రావణ బ ౧౦ ప్ర॥ భాద్రపద బ ౧ ప॥ వర్షావరోధము, చతుష్పాత్పీడ, అశ్వాదులకు మహార్ఘత గలుగును. భాద్రపద బ ౧ ప్ర అశ్వయుజ శు ౬ వఱకు అల్పవృష్టి, శుభధాన్యాదులకు, నెయ్యి,బెల్లం ఉప్పు వీటికి ధర పెంపున్ను గలుగును. ఆశ్వయుజ శు ౬ మొదలు బ ౧౩ వఱకు లోకమునకు తీవ్రమైన రోగాదిపీడలు, బియ్యమూ, గోధుమలు వీటికి ధర పెంపున్ను గలుగును. ఈ బ ౧౩ మొ॥ కార్తిక బ ౨వరకు అనావృష్టిన్ని,తదాది మార్గశిర శు ౬ వఱకు విశాఖయందు కుజచారముచే దూది గోధుమలు వీటికి ధరపెరుగును. మార్గశిర శు ౬ ప్ర॥ బ ౧౦ ప॥ సుభిక్షమున్నను పశుపక్ష్యాదులు పీడనొందును. తదాది పుష్య శు ౧౫ ప॥ స్వల్పవృష్టియు, రోగాది భయములున్ను గలుగును. అనంతరం మాఘ శు ౨ ప॥ ద్విజక్షత్రియవర్ణములకు పీడయు, వడ్లు మొదలగు ఊకగల ధాన్యముల కత్యర్ఘము గలుగును. అనంతరం ఫాల్గున శు ౯ ప॥ మేఘములు బాగుగ వర్షించును. పశువులు స్వల్ప క్షీరప్రదములుగ నుండును. ఈభూమి అన్నపూర్ణయై యుండును. శాలితిలాజ్యమాషాదులకు ధరలు పెరుగును. ఫాల్గున శు ౯ ప్ర॥ బ ౧౧ ప॥ రోగాభివృద్ధి, ధాన్యసమృద్ధి,వర్షాభావములు గలుగును. అనంతర మబ్దాంతము సర్వవస్తుసమృద్ధి గలిగి ధాన్యములు, శర్కర మొదలగు మధురపదార్థములు సమృద్ధిగ నుండును.

కుజాస్తమయఫలం:—ఆశ్వయుజ శు ౪ గురువార మస్తమించినందున గోధుమలకు, శనగలకు ధర లక్ష్యాధికముగ పెరుగును.

కుజోదయఫలం:—పుష్య బ ౧౦ మంగళవారమున కుజుడుదయించినందున 'ధనుషి రసాతలవృష్టిః' అనగా వాపీకూపాదులు జలప్రపూర్ణము లగును.

బుధచారఫలం:—అబ్దాది చైత్ర శు ౭ ప॥ రేవతియందు బుధుడుండుటచే కుంకుమాదులకు ధర పెరుగును. అనంతరం బ ౧ వఱకు అశ్వినియం దున్నందున గోధుమలు,యవలు, చెఱకు, పాలు, నెయ్యి మొదలగు రసవస్తువులకు ధరలు నిలిచియుండును. అనంతరం వైశాఖ బ ౧ వఱకు భరణియందు ఏనుగులకు పీడ, చండాలురకు నాశము, లోకమున తీవ్ర రోగపీడ, లోకవైరమును, ధాన్యాదులకు ధర పెంపు గలుగును. వైశాఖ బ ౧ మొదలు బ ౧౩ వఱకు తిరిగి అశ్వినియందు ఉండుటచే పూర్వోక్త అశ్వినిచారఫలమే గలుగును. వైశాఖ బ ౧౩ ప్ర॥ జ్యేష్ఠ శు ౧౧ ప॥ పూర్వోక్త భరణీసంచారఫలమే గలుగును. జ్యేష్ఠ శు ౧౧ బ ౪ ప॥ రోహిణియందు విప్రపీడ, మేఘాల్పత, జనులకు తిండికఱవు, జ్వరాదిబాధలు, తగవులు గలుగును. తదాది బ ౧౩ పర్యంతము దూది, నువ్వులు, నూలు వీటికి ధర పెరుగును. ఈ బ ౧౩ మొ॥ ఆషాఢ శు ౫ వఱకు సుభిక్షము, గాలి, వాన బాగుండును. ఆషాఢ శు ౫ మొ॥ శు ౧౧ వఱకు గోధుమలు, నువ్వులు, మినుములు మొదలగువాటికి ధరల నిలకడ, వర్షాధిక్యత, ప్రజాసుఖము గలుగును. ఈ శు ౧౧ మొ॥ బ ౪ వఱకు శిశుపీడ, దూది, నూలు వీటికి ధర తగ్గును. ఈ బ ౪ మొ॥ ౧౨ వఱకు జనుల కైకమత్యత, రాజులకు భయము, జయము గలుగును. ఈ బ ౧౨ ప్ర॥ శ్రావణ శు ౪ ప॥ మహావర్షము, శుభధాన్యోత్పత్తి గలుగును. ఈ శు ౪ మొ॥ శు ౧౪ వఱకు అల్పవృష్టి, ధాన్యనాశము, ప్రజాభయము గలుగును. ఈ శు ౧౪ మొ॥ ఆశ్వయుజ శు ౧౦ ప॥ రాజులకు యుద్ధం,సస్యములకు బాధ, అన్నసమృద్ధి తక్కువ. ఈ శు ౧౦ మొ॥ బ ౫ ప॥ మినుములు, పెసలు తగ్గిపోవును. ఈ బ ౫ మొ॥ బ ౧౩ వఱకు సుభిక్షము, ధాన్యవృద్ధి, ఆరోగ్యము, వర్షము గలుగును. ఈ బ ౧౩ ప్ర॥ కార్తిక శు ౫ ప॥ వేశ్యలు, శిల్పులు, బ్రాహ్మణులు, వీరికి పీడ, అల్పవృష్టి గలుగును. ఈ శు ౫ ప్ర॥ శు ౧౪ ప॥ మందవృష్టి గలుగును. ఈ శు ౧౪ ప్ర॥ బ ౬ ప॥ సుభిక్షము, వ్యాధి, భయము గలుగును. బ ౬ మొ॥ బ ౩౦ వఱకు సుభిక్షము, పక్షిపీడ, ప్రజాసుఖము గలుగును. కార్తిక బ ౩౦ ప్ర॥ మార్గశిర శు ౯ ప॥ చెఱకు, వడ్లు, నెయ్యి వీటికి ధర పెంపు, జనుల కారోగ్యము గలుగును. ఇది మొదలు మాఘ శు ౭ వఱకు పశుపక్ష్యాదులకు, బాలురకు పీడగలుగును.మాఘ శు ౭ మొ॥ బ ౧ వరకు ధాన్యం మందము, వర్షము, వ్యాధి గలుగును. బ ౧ మొ॥ బ ౯ వఱకు సస్యనివృత్తి, బాలుర కరిష్టము గలుగును. ఈ బ ౯ మొ॥ ఫాల్గున శు ౧ వరకు బెల్లము, అవిశె, ధాన్యము, శనగలు వీటికి మందువల్ల నష్టము గలుగును. ఫాల్గున శు ౧ ప్ర॥ గోపీడయు, శు ౧౦ ప్ర॥ బ ౨ ప॥ శూద్రులకు రోగము, బ ౨ ప్ర॥ బ ౯ ప॥ క్షేమారోగ్యములు, బ ౯ ప్ర॥ అబ్దాంతం ప్రభువుల కరిష్టము, పశుపక్ష్యాదుల కారోగ్యము గలుగును.

బుధోదయఫలం:—చైత్ర శు ౯ వైశాఖ బ ౫ పశుపీడ, ధాన్యములకు ధర పెంపు. ఆషాఢ బ ౧౦ సుఖం. భాద్రపద బ ౬ పశునాశం, కార్తిక బ ౮ రాజభయం సుభిక్షం, పుష్య బ ౧ సుభిక్షమున్ను గలుగును.

బుధాస్తమయఫలం:—వైశాఖ శు ౪ సుభిక్షం, జ్యేష్ఠ బ ౭ స్వల్పవృష్టి శ్రావణ బ ౧౨ అల్పవృష్టి, ఆశ్వయుజ శు ౧౩ చోరభయం, అతివృష్టి, మార్గశిర బ ౭ రాజభయం, రోగభయం, మాఘ బ ౧౦ వాణిజ్యలాభము తగ్గుటయు గలుగును.

గురుచారము : గురుని నక్షత్రచారము

అబ్దాది జ్యేష్ఠ శు ౪ ప॥ ఆశ్రేషయందు సంచరించుటచే లోకమునకు ఘోరమయిన భయము, అనావృష్టి, దుర్భిక్షములు గలుగును. జ్యేష్ఠ బ ౪ మొదలు ఆశ్వయుజ బ ౮ వఱకు మఘ,పుబ్బలయందుండుటచే సుభిక్షము, క్షేమము, ఆరోగ్యాది శుభములు లోకమునకు గలుగును. అనంతర మబ్దాంతము ఉత్తరయం దుండుటచే సస్యానుకూల వృష్టి, జనులకు సుఖమున్ను గలుగును.

గురునిరాశిచారఫలము

అబ్దాది జ్యేష్ఠ శు ౪ వ॥ గురుని కర్కటరాశిచారఫలము

ఈ కాలమున పశువులు క్షీరప్రదములై మేఘములు మంచివృష్టిప్రదములై యుండును. జను లారోగ్యవంతులై యుందురు. లోకము సుభిక్షముగ నుండును. సస్యాభివృద్ధి యగును. ద్విజు లెల్లపుడు స్వధర్మతత్పరులై యుందురు. జ్యేష్ఠ శు ౮ ప్ర॥ కార్తిక శు ౭ వ॥ సింహరాశిస్థితగురుఫలం-గురుడు సింహమందుండుకాలమున సజ్జనులు బ్రాహ్మణాదులు దారిద్ర్యముచే బాధపడుదురు. లోకమున అతివృష్టి, సర్పభయము గలుగును. రాజులు యుద్ధమున నశింతురు.

సింహరాశిస్థితిఫలం:—పశువులు పాలను ఎక్కువగనిచ్చును. భూమి మంచివర్షములవల్ల జలపూర్ణమై యుండును. లోకమున దేవతలకు, బ్రాహ్మణులకు, సత్పురుషులకు మంచి పూజ్యతగలుగును. ప్రజలందు అన్యోన్యవివాదములు, రోగములు పెరుగును. పశువులకు ధర పెరుగును. గోధుమలు, తిలలు, మినుములు, నెయ్యి, వస్త్రు వీటికిధరలు బాగుగ పెరుగును. బంగారము, వెండి, రాగి, ప్రవాళాదిరత్నములు వీటికి ధర నిలిచియుండును. లోకము సుభిక్షముగ నుండును. ఆషాఢ శ్రావణ, భాద్రపద, ఆశ్వయుజమాసములందు మేఘాడంబరము హెచ్చుగను, వర్షము తక్కువగను ఉండును. కార్తికమునుండి కాలము బాగుండును.

అనంతర మబ్దాంతము కన్యారాశి స్థితిఫలము:—కన్యయందు గురు డుండుకాలమున సంపూర్ణ సస్యార్ఘఫలాదులు చేకూరును. ప్రభువులు, ప్రజలుగూడ నెల్లప్రుడు మంచి ఐశ్వర్యవంతులై సుఖింతురు. బ్రాహ్మణు లెల్లప్పుడు స్వధర్మతత్పరులై యుందురు.

గురుని కన్యారాశిభోగకాలమున తమోనామక మేఘము వర్షించును. ఏడుమాసములు లోకము రోగబాధలచే దుఃఖవంత మగును. అనంతరము సుభిక్ష మగును. కన్యాప్రవేశ మయినతర్వాత కార్తికము మొదలు పై సంవత్సర వైశాఖము పర్యంతం ధాన్యము దాచినవారికి లాభము గలుగును. భాద్రపదము మొదలు రెట్టింపుగ లాభించును. పశువులకు పీడలు గలుగును. గోధుమలు, వస్త్రు, శర్కర, నూనె, మినుములు వీటికిన్ని బెల్లము, చెరకురసము మొదలగు మధురపదార్థములకున్ను ధరలు బాగుగ పెరుగును. సౌరాష్ట్రమండలమున శూద్రులకు, అంత్యజులకు, కష్టములు గలుగును. దక్షిణదేశమున ఖండవృష్టిన్ని, మ్లేచ్ఛదేశములం దుత్పాతములున్ను భేదపాట శృంగాటక దేశములందు పరచక్రభయమున్ను, యుద్ధమున్ను, సర్పభయము, అగ్నిభయం, మేఘాల్పత, రసాల్పతయు గలుగును. మరుదేశమున ఛత్రభంగము చైత్రమునగాని, వైశాఖమునగాని గలుగును. గోధుమలు, నెయ్యి, తైలము వీటికి ధర పెరుగును. వస్త్ర, కంబళధాతువులకు, అశ్వాదులకు సమమయిన ధరకలుగును. ఆషాఢమున ధాన్యసంగ్రహము చేసిన భాద్రపదమున చతుర్గుణలాభము గలుగును.

గుర్వస్తమయఫలం:—భాద్రపద శు ౮ మంగళవారమున గురుడు సింహమున నస్తమించుటచే లోకమున ప్రాణములకును ధనమునకున్ను హాని గలుగును. అందు జననష్టమున్ను గలుగును.

గురూదయఫలం:—ఆశ్వయుజ శు ౩ బుధవారమున గురుడుదయించుటచేత అల్పవృష్టి, జననష్టమున్ను గలుగును. ధాన్యలాభము బాగుండును. ఆశ్వయుజమం దగుటచే సుఖము గలుగునని గ్రంథాంతరమున నున్నది.

గురువక్రఫలం:—గురుడు కన్యారాశియందు వక్రించుటచే వర్తకలాభము తగ్గును. కాని పుణ్యకార్యాచరణాదులచే లాభము గల్గును.

శుక్రచారఫలం – అందు శుక్రాస్తఫలం:—వైశాఖ బ ౧ మంగళవారమున భరణియందు శుక్రాస్తమయమగుటచే పశుపీడ గలుగును. మనుష్యగణ నక్షత్రమగుటచే రోమకపట్టణమున అగ్నిభయమున్ను, కొంకణమున పీడయు, సింధులాట దేశములందు దారిద్ర్యమున్ను, ఉత్తరమున దుర్భిక్షమున్ను, ద్రవిడమున విరోధమున్ను, ఘూర్జరమున సుభిక్షమున్ను, వనస్పతిఫలోదయమున్ను లోకమున అస్తమయాది ఒకమాసముపర్యంతమును ధాన్యాదులకు ధర లధికమగుటయు, అనంతరము సమముగ నుండుటయు, నెయ్యి, నూనె, అన్నము, మొదలగువాటికి వృద్ధియు, పట్టుదారము వృద్ధియగుటయు, రాజులకు సుఖమున్ను, ప్రజల కారోగ్యమున్ను, ఆనందమున్ను కలుగును. పర్వతప్రాంతములం దాడంబరము పెరుగును. మేషమందగుట సర్వధాన్యములకు ధర పెరుగును.

శుక్రోదయఫలం:— ఆషాఢ బ ౧౩ మంగళవారమం దగుట, కర్కటకమందగుటచే అతివృష్టియు, ధాన్యనాశము, చోరభయము, పుష్యమియందు గనుక దుర్భిక్షము బ౧౩ యందగుటచే గూడ దుర్భిక్ష మేగాక వాతాదులవలన భయము, మేఘవ్యాపారమందగుటచే మేఘవృద్ధి, వర్షము ప్రజానందము ధాన్యాదులకు సమార్ఘతయు గలుగును.

శుక్రనక్షత్రచారఫలం:—అబ్దాది వైశాఖ శు ౮ వ॥ లోకమున సుఖము చేకూరును. తదాది శు ౧౮ వ॥ బ్రాహ్మణజాతియందు లోకమునకు విరోధమున్ను యవలు, తిలలు, మాషములు, (మినుములు) వీటియొక్క అల్పతయు అనగా ఇవి ప్రియమగుటయు గలుగును. వైశాఖ శు ౧౮ ప్ర॥ బ ౧౧ వ॥ ధాన్యములకు, నువ్వులకు, ధర బాగుగ పెరుగును. వైశాఖ బ ౧౧ ప్ర॥ జ్యేష్ఠ శు ౬ వ॥ ఆవాలు మినుములకు అల్పతచే ధర హెచ్చు, సర్వధాన్యాభివృద్ధి అనగా పైరను వచ్చే దాళ్వ మొదలగు ధాన్యాదులు వృద్ధియగును. జ్యేష్ఠ శు ౬ ప్ర॥ బ ౨ వ॥ జనుల కారోగ్యముగ నుండును. సర్వధాన్యములకు ఎక్కువ ధర పెరుగును. ఈ బ ౨ ప్ర॥ బ ౧౮ వ॥ ధాన్యాదులకు అధికధర గలుగును. జ్యేష్ఠ బ ౧౮ ప్ర॥ ఆషాఢ శు ౯ వ॥ అల్పవృష్టి గలుగును. ఆషాఢ శు ౯ ప్ర॥ బ ౬ వ॥ అన్ననాశము, సుఖనాశమున్ను అగును. ఈ బ ౬ ప్ర॥ శ్రావణ శు ౨ వ॥ దుర్భిక్షమున్ను, లోకమున చోరభయమున్ను, గలుగును. శ్రావణ శు ౨ ప్ర॥ శు ౧౩ వ॥ వర్షాభావ మగును. శ్రావణ శు ౧౩ ప్ర॥ భాద్రపద బ ౧ వ॥ లోకమున కష్టములు గలుగును. బ ౧ ప్ర॥ బ ౧౨ వ॥ గొప్పమేఘాచ్ఛాదన మగును. ఈ బ ౧౨ ప్ర॥ ఆశ్వయుజ శు ౭ వ॥ రోగాభివృద్ధి యగును. శు ౭ ప్ర॥ బ ౫ వ॥ లోకమున క్షేమసుభిక్షాదులు చేకూరును. ఈ బ ౫ ప్ర॥ బ ౩౦ వ॥ ధాన్యముల కెక్కువధర పెరుగును. ఈ బ ౩౦ ప్ర॥ కార్తిక శు ౧౨ వ॥ అల్పవృష్టిన్ని పశుపీడయు గలుగును. తదాది మార్గశిర బహుళ ౧౨ పర్యంతం లోకమున భయమున్ను, ఛత్రపతులకు నష్టమున్ను గల్గును. మార్గశిర బ ౧౨ ప్ర॥ అబ్దాంతము లోకమున సుఖమున్ను సుభిక్షమున్ను గలుగును.

శనిచారఫలం:—అబ్దాది జ్యేష్ఠ శుద్ధ ౭వ॥ వృషరాసిస్థితిఫలం-వైరావర్త దేశీయులకు ధనసుఖములు హరించబడును. సర్వదేశములందును ధరలు పెరిగియుండును. సకలజనుల మనస్సులందును దుఃఖ

వైరాగ్యములు గలుగును. అన్ననాశ మగును. పశువుల కరిష్టము గలుగును. ధాన్యము, అర్ధము నశించి జనులకు సర్వహానియగును. ఈవిధముగ సర్వదేశములందును జనులు వికలులై పరిజనులతోగూడ బాధనొందెదరు. రసవస్తువులు కృశించును.

మిథునరాశిస్థితఫలం:—జ్యేష్ఠ శుద్ధ ౮ మొదలబ్దాంతము సర్వదేశములందును నెయ్యి, దూది, లోహం, ఉప్పు, నువ్వులు, బెల్లం వీటికి ధర పెరుగును. మంజిష్ఠ, బంగారము, ఎద్దులు, గుఱ్ఱములు, ఏనుగులు, సర్వధాన్యములకు సమధరగలుగును. సప్తద్వీపములందును సముద్రమందును సకలజనులకున్నూ, హితము సుఖము గలుగును. నరేంద్రులు సర్వసౌఖ్యములు పొందెదరు. మేఘము లెల్లయెడలను ప్రసరించి వర్షములు బాగుగ గురియును.

శనస్తమయఫలం:—జ్యేష్ఠశుద్ధ ౮ సోమవారమున శనస్తమయమగుటచే పశుపీడ గలుగును.

శనుదయఫలం:—ఆషాఢ శు ౧౪ బుధవారమున శనుదయమగుటచే అతిసుభిక్షము గలుగును.

శనినక్షత్రచారఫలం:—అబ్దాది ఆషాడ బ ౧౩ ప॥ మృగశిరానక్షత్రమున శనియుండుటచే మత్స్యచీనయవన దేశస్థులకు హాని గలుగును. ఆషాఢ బ ౧౩ ప్ర॥ మాఘ బ ౬ ప॥ ఆర్ద్రాస్థితఫలః—వైద్యులకు దొంగలకు తిలఘాతకులకు నాశము గలుగును. అనంతర మబ్దాంతము మృగశిరయందలిఫలము పూర్వోక్తమే.

రాహుచారఫలము:—అబ్దాది పుష్యశుద్ధ ౬ ప॥ కటకరాశి స్థితిఫలం—రాహువుకర్కటకమందు బలీయుడైయుండుటచే లోకమున దొంగలవల్ల ఎక్కువ భయము గలుగును. పుష్య బ ౬ ప్రభృత్యబ్దాంతము మిథునరాశిస్థితిఫలం:—మిథునమం రాహువునకు ఉచ్చయగుటచే నెయ్యి, ధాన్యం, మాణిక్యములు వీటికి ధరలు సమముగనుండును.

జగల్లగ్న వర్షలగ్నముల విచారము

శు	ల ర బు	శ	కు
	జగల్లగ్నం		గు రా
	చ		

ర బు చ		శ	కు
శు	వర్షలగ్నం		గు రా
కే			ల

ఫలము:—వర్షలగ్నమునకు సప్తమమున శుక్రు డుండుటచేత జగల్లగ్నమునకు చతుర్థమున గురురాహువులుండుటచేతను పంటలు బాగుగనే పండును. అపరధాన్యము లనగా మినుములు, కందులు మొదలగు కాయధాన్యములు బాగుగ పండును. జగల్లగ్నము మేష మగుటచే తూర్పున దుర్భిక్షము, రాజవిరోధము గలుగును. దక్షిణభూమి సుభిక్షముగ నుండును. పంట మంచి రసవంతముగ నుండును. మఱియు ధాన్యవిక్రయమువలన లాభమును, పూర్ణ మేఘోదయము, నెయ్యి, మాసె మొదలగువస్తువులకు పచారీదినుసులకు వెల లధికమగును. ఉత్తరమున సుభిక్షము, రాజులకు తొందరలు గలుగును. మధ్యదేశమున మంచి వర్షమున్నూ, ధాన్యాభివృద్ధియు గలుగును. వర్షలగ్నము సింహమగుటచే దక్షిణమున క్రూరజంతుబాధ గలుగును. ఆరుమాసములు ధాన్యాదుల ధర సమముగ నుండును. లోకమున ధనవృద్ధి యగును. పశ్చిమదేశమున ధాతువస్తువ్రేకులను, పండ్లకున్నూ ధర పెరుగును. ఉత్తరదేశమున మహా వర్షములు గురిసి నదీనదము లెక్కువగ ప్రవహించును. రాజులకు ప్రజలకు సుఖము గలుగును. ప్రాగ్దేశమున ధనాభివృద్ధిన్నీ గలుగును. అబ్దాది ఆయిదు మాసములకుపైన వర్తక లాభాదులు పెరుగును. లోకమున సుఖము గలుగును. అబ్దాది ఆయిదుమాసములు మధ్యదేశమున రాజయుద్ధము లధిక భైభయంకరమగును. జగల్లగ్న వర్షలగ్నముల బట్టి విచారించగా చైత్రమున ధరలు సామాన్యముగ నుండియు యుద్ధాదిభయము ప్రారంభ మగును. వైశాఖ జ్యేష్ఠాషాఢములయందు యుద్ధభయము తీవ్రముగ నుండును. లోకము దుర్భిక్షముగ నుండును. శ్రావణ భాద్రపదములందు వర్షములు గలిగి యుద్ధాదిభయములు తగ్గును. ధరలు క్రమముగ పెరుగును. ఆశ్వయుజ కార్తికములందు సామాన్యవృష్టిగలిగి లోకసుఖము సామాన్యముగ నుండును. మార్గశిరాది అబ్దాంతము క్రమముగ సుభిక్ష సుఖలాభాదులు చేకూరును.

౨ వర్షయోగములు - ధరలు మొదలగు ఫలితములు

చైత్రమాసము—ఇందు శుక్లపక్షమున ప్రత్తి, మాసె మొదలగు వాటికి ధర పెరిగి బహుళమున తగ్గును. ధాన్యాదులు పచారీదినుసులు వేరుశనగ వగైరాలకు శుద్ధమున ధరలుతగ్గి బహుళమున పెరుగుచు నిలకడలేక యుండును. మిర్చి, పొగాకు, నారసంచులు, పసుపు మొదలగువాటికి మాసమంతయు ధరలు పెరిగియుండును. పశ్చిమవాతారంభమై ఎండ లధికముగ నుండును గాని వర్షములు తక్కువ. చైత్రపూర్ణిమప్రాంతమున స్వల్పవృష్టి గలుగును. యుద్ధభయ మారంభస్థితిలో నుండును.

వైశాఖమాసం—శుక్లపక్షమున ప్రత్తి నూలు మొదలగువాటికి క్రమముగ ధరలు తగ్గి బహుళ ౬ ప్రాంతమునుండి తిరిగి పెరుగును. ధాన్యము, పసుపు. జొన్నలు, మినుములు, పెసలు, నువ్వులు మొదలగువాటికి శుక్లమున పెరిగి శుద్ధ ౧౦ నుండి బ॥ ౧౦ వఱకు తగ్గును. మిగతా అపరధాన్యములకు, వేరుశనగమాసె, పొగాకు, మిర్చి వగైరాలకు మాసమంతయు ధర తగ్గియుండును. ఈ మాసాదినుండి బ॥౫ వఱకు దేశభేదముచే నచ్చటచ్చట అర్ధవృష్టి గలుగును. బ॥౧ మొ॥ ౫ వఱకు మధ్యదేశ మంతటను మంచివర్షములు గురియును. యుద్ధభయము పెరుగును.

జ్యేష్ఠమాసము:—శుక్లపక్షమున ప్రత్తి, నూలు, వస్త్రములు, వెండి మొదలగువాటికి క్రమముగా ధరలు తగ్గి బ॥ ౬ నుండి తిరిగి పెరుగును. ధాన్యాదులు, పసుపు వగైరాలకు మాసాదిని నిలకడగ పెరిగి బహుళమున తీవ్రముగ క్రమమున పెరుగును. నువ్వులు, మాసె, వేరుశనగ, పెసలు, మినుములు, ఆముదాలు, పొగాకు, మిర్చి వగైరాలకు మాసమంతయు ధరలు పెరిగియుండును. ఈమాసమున వర్షయోగములు కానరావు. యుద్ధ, చోర, రోగాది భయములుండును. అగ్నిభయము గూడ అచ్చటచ్చట గలుగును.

ఆషాఢము:—ఈమాసమంతయు ధాన్యాదులు, అపరధాన్యములు నువ్వులు, మాసె, పసుపువగైరా అన్నింటికిని ధరలు తగ్గియేయుండును. దూది, వస్త్రములు, వెండి, బంగారము మొదలగు లోహజాతికి శుక్లమున ధరలు పెరిగి క్రమముగా బహుళమున తగ్గిపోవును. కందులు, మిర్చి, పొగాకు, కలపలకు ఈమాసాదిలో తగ్గి మాసాంతమున పెరుగును. ఈమాసములో శు॥ ౧౦ ప్రాంతమునను బ॥ ౧౫ ప్రాంతమునను దేశభేదముచే వర్షము లుండును. బ॥౧౫ నుండి ౩౦ లోగా దేశమంతటను అపారమయిన సంపూర్ణవృష్టి గలుగును.

శ్రావణమాసము:—కందులు, మిర్చి, పొగాకు వగైరాలకు శుక్లమున తగ్గియుండి బహుళమున పెరుగును. దూది, వస్త్రములు నూలు, వగైరాలకున్నూ శుద్ధమున తగ్గి బహుళమున పెరుగును. వల్ల ధాన్యములు అనగా పెసలు, మినుములు, ఆముదాలు, వగైరాలకు శుద్ధమున పెరిగి బహుళమున తగ్గును. వెండి, బంగారము మొదలగు లోహములకు, నూనెలకు మాసమంతయూ ధర పెరిగియుండును. మాసాదిలో మంచివర్షముండును. మధ్యలో సామాన్యసస్యానుకూలవృష్టి గలుగును. మాసాంతమున సంపూర్ణవృష్టి గలుగును. యుద్ధభయము సామాన్యము.

భాద్రపదము:—శుక్లమున ధాన్యము, పసుపు; మిర్చి, పొగాకు వగైరాలకు ధరలు పెరిగి బహుళమున తగ్గును. దూదివస్త్రములు, నెయ్యి, నూనె, నువ్వులు, ఆముదాలు వగైరాలకు శుద్ధమున తగ్గి బ॥ ౫ నుండి క్రమముగా పెరుగును. మినుములు, పెసలు, కందులు, కలప, పచారిదినుసులు, పంచదార, బెల్లము వగైరాలకు ఈమాసమంతయూ ధరలు మందముగా నిలబడియుండును. వర్షములు చాల తక్కువగ నుండును.

ఆశ్వయుజము:—ఇందు దూది, కలప, పొగాకు, మిర్చి, వగైరాలకు మాసాదిలో పెరిగి మాసమధ్యమున తగ్గి తిరిగి మాసాంతమున పెరుగును. ధాన్యములు, పెసలు, మినుములు, కందులు, ఆముదాలు, నూనె, వేరుశెనగలకు మాసాదిలో తగ్గి మాసమధ్యములో పెరిగి తిరిగి మాసాంతమున తగ్గును. శుద్ధ ౩ నుండి ౯ మధ్యలోను, బ॥ ౩ నుండి ౩౦ లోగాను దేశమంతటను సంపూర్ణముగ వర్షించును.

కార్తికమాసము:—ఈశుద్ధమున ధాన్యములు, యవలు, గోధుమలు, వెండి, దూది మొదలగువాటికి ధర పెరిగి ౧౫ నుండి బ॥ ౮ వఱకు క్రమముగ తగ్గి తిరిగి మాసాంతమున అన్నిటికి పెరుగును. పసుపు, పొగాకు మిర్చి మొదలగు రసవస్తువులకు శుద్ధమున పెరిగి బహుళమున తగ్గును. మినుములు, పెసలు, ఆముదాలు, వేరుశెనగ, నూనెలు, నువ్వులు మొదలగువాటికి శుద్ధ ౧ పంచమి మధ్యలో పెరిగి తదాది ౧౫ లకు తగ్గి బహుళమున నిలకబడియుండి ౩౦ ప్రాంతమున తిరిగి పెరుగును. శు॥ ౫ లోగా దేశభేదముచే స్వల్పవృష్టియు, తదాది అధికవాయువును ౧౫ ప్రాంతమున స్వల్పవృష్టిన్నీ గలిగి బహుళమున వర్షాభావమే అయినను బహుళ ౩౦ ప్రాంతమున స్వల్పముగ వర్షించునని తోచెడిని.

మార్గశిరమాసము:—ఇందు దూది వస్త్రములు, ఉన్ని మొదలగువాటికిన్నీ, పంచదార, పటిక బెల్లం మొదలగు పచారీ దినుసులకున్నూ మాసాదిలో ధరలు పెరిగి శు॥ ౬ నుండి ౧౫ వ॥ ధరలు నిలిచి బహుళమున పూర్తిగ తగ్గును. ధాన్యము, నువ్వులు, నూనె, ఆముదాలు, వేరుశెనగలకు మాసాదిలో తగ్గి ౧౫ వరకు నిలిచియుండి బహుళమున పూర్తిగ ధర పెరుగును. మినుములు, పెసలు, కందులు, మిర్చి, పొగాకు, పసుపు, వారసంచులు, కలపలకు మాసమంతయూ ధరలు పెరిగియే యుండును. శుద్ధ పాడ్యమి మొ॥ శు॥ ౬ లోగా సువృష్టియు, తదాది బ॥ ౫ వఱకు అనావృష్టియు, తదాది మాసాంతము వఱకు తిరిగి స్వల్పవృష్టియు గల్గును. యుద్ధములు తగ్గనారంభించును.

పుష్యమాసము:—జొన్నలు, ఉలవలు, పెసలు, కందులు మొదలగు అపరధాన్యాదులకు మాసాదిలో ధరలు పెరిగియుండి క్రమముగా మాసాంతమున ధరలుతగ్గును, దూదివస్త్రములు, ఉన్ని మొదలగువాటికి మాసాదిలో తగ్గియుండి క్రమముగ మాసాంతమున ధరలు పెరుగును. మిర్చి, పొగాకు, వేరుశెనగ, నువ్వులనూనెలకు శుక్లమున తగ్గియుండి కృష్ణపక్షమున ధరలు పెరుగును. ఈ ౧౫ ప్రాంతమున దేశభేదముచే మంచివర్షములు గురియును. ఇతరకాలములో వర్షములుండవు.

మాఘమాసము:—ఇందు కలప, దూది, ఉన్ని వస్త్రములకు మాసమంతయు ధర తగ్గియుండును. వేరుశెనగ, ఆముదాలు, నువ్వులు నూనె మొదలగువాటికి శుద్ధమున ధర పెరిగి బహుళమున తగ్గును. ధాన్యము, పసుపు, మినుములు, పెసలు మొదలగువాటికి శుద్ధమున ధరలు తగ్గి, బహుళమున పెరుగును. పొగాకు, మిర్చి, గోధుములు వీటికి మాసమంతయు ధరలు పెరిగియేయుండును. ఈమాసాంతమున మంచివర్షములుండును.

ఫాల్గుణమాసము:—ఇందు కలప, వస్త్రములు, దూది వీటికి మాసమంతయు ధర పెరిగియేయుండును. గోధుమలు, ధాన్యము, చెఱకు, బెల్లం, పచారీదినుసులు మొదలగువాటికి శుక్లమున ధరలుండి బహుళమున తగ్గును. అపరములకు, నూనెలకు శుద్ధమున ధరయుండి బహుళమున తగ్గును. పొగాకు, పసుపు, మిర్చి మొదలగువాటికి మాసమంతయు ధరలు తగ్గియుండును. ఈమాసాదిలో శు ౨ ప్రాంతమున దేశభేదముచే స్వల్పవృష్టియు బ ౮ నుండి సర్వత్ర మంచివర్షమున్నూ కురియును.

పంచాంగ శ్రవణ ఫలం

శ్లో॥ కల్యాణనీలాంచవదిగ్గజానాం గవాంసహస్రం సతతం ద్విజేభ్యః,
దత్వాఫలం యల్లభతే మనుష్య సత్తత్ఫలాన్యబ్దఫలాని శృణ్వన్
రాజామంత్రీ సస్యనాథో రసానాం, మీశాస్యార్ఘం స్వామినో నీరసానాం, అర్ఘాధీశః కించ మేఘాధినాథో దద్యుర్నిత్యం యచ్ఛృణ్వతాం తత్ఫలాని.

శ్రీ మధ్వ పుణ్యదినములు

[చైత్ర శు ౨ ఆది] వేదవ్యాస తీ. పు. ౬ గురు కవీంద్ర,, ౧౩ గు సత్యవ్రత,, బ ౩ మం వాగీశ,, బ ౧౨ గు సత్యవిజయ,, [వైశాఖ శు ౩ మం] విద్యాధిరాజ,, [జ్యేష్ఠ శు ౩ గు] సత్యసంధ,, బ ౨ గు సత్యపూర్ణ,, బ ౩ శు రఘువీర,, [ఆషాఢ శు ౯ శు సత్యాధిరాజ,, బ ౫ సో శ్రీవిజయ,, [శ్రావణ శు ౧ శు] రాఘవేంద్ర,, శు ౮ గు సత్యవర,, [భాద్రపద శు ౧౦ మం] సత్యేష్టకామ,, బ ౩౦ ఆమాధవ. [ఆశ్వ శు ౮ ఆది] సత్యపరాయణ ,, [కార్తిక శు ౧౦ గురు] సత్యవీర ,, శు ౧౧ శు వేదనిధి ,, బ ౩ శుక్ర విద్యానిధి ,, ,, ౧౪ మంగ పద్మనాభ ,, [మార్గశిర శు ౧౧ ఆది] సత్యనిధి ,, శు ౧౨ సోమ రఘునాథ ,, [పుష్య శు ౧౨ మం] రఘూత్తమ ,, బ ౬ గురు సత్యకామ ,, బ ౮ శు నరహరి ,, బ ౧౪ శని విద్యాధీశ్వర తీర్థ పు. బ ౩౦ ఆది పురందరదాస ,, [మాఘ శు ౯ సోమ మధ్వనవమి గురు మధ్వరాయజయంతి [ఫాల్గుణ శు ౨ బుధ] సత్యబోధ తీ. పు. శు ౪ శుక్ర వ్యాసరాజ తీ. పు. శు ౬ ఆది సత్యవ్రత తీ. పు.

శ్రీ వైష్ణవతిరునక్షత్రములు

[చైత్ర శు ౪ శని] యతిరాజసంపత్ తిరునక్షత్రము ,, శు ౧౪ శు శ్రీరంగనాచార్ తిరు ,, బ ౩౦ శని పెరియపెరుమాళ్ తిరు ,, [వైశాఖ శు ౩ మం] ఉయ్యకొండార్ తిరు ,, శు ౬ శు వడుగనంబి తిరు శు ౮ శ శ్రీ చక్రవర్తి తిరుమఘునార్ తిరు ,

శు ౯ సో ఎంబెరుమానార్ తిరు ,, శు ౧౨ శు తేవప్పెరుమాళ్ తిరు ,, శు ౧౩ శ మధురకవియాళ్వార్ తిరు ,, [జ్యేష్ఠ శు ౩ గు పెరియభట్టర్ తిరు ,, శు ౧౩ ఆది అళహసింగర్ తిరు ,, శు ౧౪ సో నమ్మాళ్వార్ తిరు ,, [ఆషాఢ శు ౧ బు] పాణమునుల తిరు ,, శు ౧౦ శని పెరియాళ్వార్ తిరు ,, [శ్రావణ శు ౪ సో ఆండాళ్ తిరు ,, శు ౫ మం ఆళవందార్, పుండరీకాక్షుల తిరు ,, [భాద్రపద బ ౮ శని శ్రీ కణ్ణన్ తిరు ,, [ఆశ్వయుజ శు ౫ శుక్ర తిరుమల నంబి తిరు ,, శు ౧౧ గురు వేదాంతదేశికర్ తిరు ,, [కార్తిక శు ౫ ఆది మనవాళ మహామునుల తిరు ,, శు ౬ సేనై మొదలియాళ్వార్ తిరు ,, శు ౭ బు పొయ్‌ఘయాళ్వార్ తిరు ,, శు ౯ గురు భూదత్తాళ్వార్ తిరు ,, శు ౧౦ శుక్ర పేయాళ్వార్ తిరు ,, బ ౨ గు కూరకులోత్తమర్ దాస్ తిరు ,, [మార్గశిర ,, ౧౪ బుధ]తిరుమంగయాళ్వార్ తిరు ,, శు ౧౫ గురు తిరుప్పాణియాళ్వార్ తిరు ,, [పుష్య బ ౧౨ గురు]తొండరడిప్పొడియాళ్వార్ తిరు ,, బ ౧౨ గురు పెరియనంబి తిరు .. [మాఘ శు ౧౪ శని]మాయంబార్ తిరు ,, బ ౨ మం తిరుముడిశయాళ్వార్ తిరు ,, బ ౫ శుక్ర కూరత్తాళ్వార్ తిరు ,, [ఫాల్గున శు ౯ మం]నంబెరుమాళ్ తిరు,,శు ౧౦ బుధ తిరుకచ్చినంబి తిరు ,, శు ౧౨ శుక్ర కులశేఖరాళ్వార్ తిరు ,,

శ్రీ తారణసంవత్సర సుముహూర్తములు

చైత్ర శు ౧౨ బు ఉదయం మఘాయుక్త మేషం వివాహాదులకు
బ ౪ బు రాత్రి అనూరాధాయుక్త తుల ,,
వైశాఖ శు ౪ బు ,, మృగశిరాయుక్త మీనం ,,
,, ౬ శు ,, పునర్వసుయుక్త ,, ,,
,, ౧౨ శు ,, చిత్రా యుక్త ,, ,,
శ్రావణంశు ౬ బు ,, చిత్రా యుక్త వృషభం వివాహ నూతన గృహప్రవేశాదులకు.
శు ౮ గు పగలు చిత్రాయుక్త కన్య ,,
,, ౧౦ ఆ రాత్రి అనూరాధాయుక్త వృషభం ,,
,, ౧౪ గు పగలు ఉత్తి-షా యుక్త వృశ్చికం ,,
,, ,, రాత్రి ఉ-షా యుక్త వృషభం ,,
బ ౧ శ పగలు ధనిష్ఠా యుక్త వృశ్చికం ,,
,, ౨ ఆ పగలు శతతారాయుక్త ,, ,,
ఆశ్వ శు ౧౦ బు ,, ఉ-షా యుక్త ,, ,,
,, బు రాత్రి ఉ-షా యుక్త మేషం ,,
,, ౧౧ గు పగలు శ్రవణ యుక్త తుల ,,
,, ౧౨ శు ,, ధనిష్ఠాయుక్త ,, ,,
,, శు రాత్రి శతతారా యుక్త వృషభం ,,
శు ౧౩ శ పగలు ,, వృశ్చికం ,,
బ ౫ శు రాత్రి రోహిణీయుక్త మేషం గర్భాధా॥
,, ౬ శ ,, మృగశిరాయుక్త సింహం వివాహం
కార్తిక శు ౩ శు ,, అనూరాధాయుక్త ,, ,,
,, ౫ ఆ పగలు మూలాయుక్త వృశ్చికం ,,
,, ౯ గు ,, ధనిష్ఠాయుక్త ,, ,,
శు ౧౨ శ రాత్రి ఉ-భాద్రయుక్త కన్య వివాహం
,, ౧౩ ఆ పగలు ఉ-భాద్రయుక్త వృశ్చికం ,,
బ ౨ గు రాత్రి రోహిణీయుక్త సింహం ,,
,, ౩ శు పగలు రోహిణీయుక్త వృశ్చికం ,,
,, శు రాత్రి మృగశిరాయుక్త కన్య ,,
మార్గశిర శు ౩ శ ,, మూలాయుక్త ,, ,,
,, ౮ బు ,, ధనిష్ఠాయుక్త తుల ,,
,, ౭ గు ,, శతతారాయుక్త ,, ,,
,, ౧౦ శ ,, ఉ-భాద్రయుక్త కన్య ,,
మాఘ శు ౪ బు పగలు శతతారాయుక్త కుంభం ,,
,, ౫ గు రాత్రి ఉ-భాద్రయుక్త వృశ్చికం ,,
,, ౬ శు పగలు ఉ-భాద్రయుక్త మీనం ,,
,, ౬ ,, రాత్రి రేవతీయుక్త వృశ్చికం ,,
,, ౭ ఆ పగలు అశ్వనీయుక్త కుంభం ,,
,, ౧౨ గు ,, మృగశిరాయుక్త మీనం ,,
,, ౧౩ శు రాత్రి పునర్వసుయుక్త సింహం ,,
,, ౧౪ శ ,, పుష్యమీయుక్త కన్య ,,
,, ౧౫ ఆ పగలు పుష్యమీయుక్త మీనం ,,
బ ౪ గు ,, ఉత్త-ఫల్గుయుక్త ,, ఉపనయనము
,, ౪ గు రాత్రి ఉత్త-ఫల్గుయుక్త సింహం వివాహాదు
,, ౫ శు ,, హస్తాయుక్త ,, ,,
,, ౫ ,, ,, చిత్రాయుక్త వృశ్చికం ,,
,, ౬ శ ,, చిత్రాయుక్త సింహం ,,
,, ౮ ఆ ,, స్వాతీయుక్త ,, ,,
ఫాల్గున శు ౩ గు ,, ఉత్త-భాద్రయుక్త కన్య ,,

మేషాదిలగ్న ప్రమాణములు పుష్కరకాలము

లగ్నము	ప్రమాణ ఘటికలు	ప్రమాణ గంటలు	పుష్కర ఘటికలు	పుష్కర గంటలు
మేషము	౪-౨౩	1-45	౩-౧౧	1-16
వృషభము	౫-౨	2-1	౨-౨౧	0-56
మిథునము	౫-౨౯	2-12	౪-౨౪	1-46
కర్కటకము	౫-౩౦	2-12	౧-౧౮	0-31
సింహము	౫-౧౭	2-7	౩-౪౧	1-28
కన్య	౫-౧౫	2-6	౨-౨౮	0-59
తుల	౫-౨౫	2-10	౪-౨౦	1-44
వృశ్చికము	౫-౩౩	2-13	౧-౧౭	0-31
ధనుస్సు	౫-౧౬	2-6	౩-౩౧	1-24
మకరము	౪-౩౭	1-51	౨-౧౦	0-52
కుంభము	౪-౭	1-39	౩-౧౭	1-19
మీనము	౪-౨	1-37	౦-౫౬	0-22

ఈ వారములందు ఆయా తిథు లున్నప్పుడు మృత్యుయోగ మనబడును.

ఆది	సోమ	మం	బుధ	గురు	శుక్ర	శని
౧	౨	౧	౩	౪	౨	౫
౬	౭	౬	౮	౯	౭	౧౦
౧౧	౧౨	౧౧	౧౩	౧౪	౧౨	౧౫

ఈ వారములందు ఈ నక్షత్రము లున్నపుడు దగ్ధయోగ మనబడును.

భర	చిత్ర	ఉ-షా	ధని	ఉ-భ	జ్యేష్ఠ	రేవ

ఈ వారములందు ఈ తిథు లున్నపుడు దగ్ధయోగ మనబడును.

౧౨	౧౧	౫	౩	౬	౮	౯

ఈ వారములందు ఈ తిథు లున్నపుడు విషయోగ మనబడును.

౪	౬	౭	౨	౮	౯	౭

ఈ వారములందు ఈ తిథులున్నపుడు హుతాశనయోగ మనబడును

౧౨	౬	౭	౮	౯	౧౦	౧౧

ఈ వారములందు ఈ నక్షత్రము లున్నపుడు
యమ ఘంటయోగ మనబడును.

మఖ	విశా	ఆర్ద్రా	మూల	కృత్తి	రోహి	హస్త

ఈవారములందు ఈనక్షత్రము లున్నపుడు ఉత్పాతయోగమనబడును'

విశా	పూషా	ధని	రేవ	రోహి	పుష్య	ఉఫ

ఈవారములందు ఈనక్షత్రము లున్నపుడు మృత్యుయోగ మనబడును.

అనూ	ఉషా	శత	అశ్వ	మృగ	ఆశ్లే	హస్త

ఈవారములందు ఈనక్షత్రము లున్నపుడు కాణయోగ
మనబడును దీనికే రంధ్రయోగమనికూడ పేరు.

జ్యేష్ఠ	అభిజిత్	పూ-భా	భర	ఆర్ద్రా	మఖ	చిత్ర

ఈ వారములందు ఈ నక్షత్రము లున్నపుడు
గ్రహజన్మనియోగ మనబడును.

భర	చిత్ర	ఉ-షా	ధని	ఉ-భ	జ్యేష్ఠ	రేవ

ఈ పైనవ్రాయబడిన అన్నియోగములకును ఆనందాదియోగములకున్ను అపవాద కలదు. "కుయోగా స్తిథివారోత్థా స్తిథిభోత్థా భవారజాః, హూణవంగఖశేష్వేవ వర్జ్యాస్త్రితయజా స్తథా" అని ముహూర్తచింతామణి. కనుక ఈ ఆంధ్ర దేశమునకు పైయోగములు గాని ఆనందాదియోగములు గాని ప్రధానముగా చూడదగినవి గావు.

౬౦ సంవత్సరముల వివరణము

ప్రభవ, విభవ, శుక్ల, ప్రమోదూత, ప్రజోత్పత్తి, ఆంగీరస, శ్రీముఖ, భావ, యువ, ధాత, ఈశ్వర, బహుధాన్య, ప్రమాధి, విక్రమ, వృష, చిత్రభాను, స్వభాను, తారణ, పార్థివ, వ్యయ, సర్వజిత్తు, సర్వధారి, విరోధి, వికృతి, ఖర, నందన, విజయ, జయ, మన్మథ, దుర్ముఖి, హేవిళంబి, విళంబి, వికారి, శార్వరి, ప్లవ, శుభకృతు, శోభకృతు, క్రోధి, విశ్వావసు, పరాభవ, ప్లవంగ, కీలక, సౌమ్య, సాధారణ, విరోధికృత్, పరీధావి, ప్రమాదీచ, ఆనంద, రాక్షస, నళ, పింగళ, కాళయుక్తి, సిద్ధార్థి, రౌద్రి, దుర్మతి, దుందుభి, రుధిరోద్గారి, రక్తాక్షి, క్రోధన, అక్షయ.

కార్యసిద్ధిప్రశ్న—ప్రశ్న అడిగే కాలమునందుండు ప్రతిపదాది తిథిని-భానువారాదివారమును - అశ్విన్యాదినక్షత్రమును - ఉదయాది ౮ జాములలో తత్కాలగతజామును-ప్రాగాది ౮ దిక్కులలో ప్రశ్న అడిగేవారు నిలిచియుండు దిక్కును వీట్లను లెక్కించి వొకటిగా చేర్చిన మొత్తమును ౮ చే భాగించగా మిగిలిన సంఖ్య ౧-౩-౭ అయితే ఇరువదిరెండుదినములలో కార్యమగును. ౨-౮ కార్యముకాదు. ౪-౬ మూడుదినములలో కార్యమగును. ౫ అయితే శీఘ్రముగా కార్యమగును.

౧. అంగస్ఫురణము

శిరసి-భూలాభః. లలాటే-స్థానవృద్ధిః. భ్రూమధ్యే ప్రియసమాగమః. నాసాక్షిమధ్యే సహాయలాభః. నేత్రాగ్రే-ఇష్టవస్తుప్రాప్తాకాల విళంబః. నేత్రాంతే-ధనలాభః నేత్రాధోభాగే-యుద్ధేజయః. నాసికాయాం-ప్రీతిః సుఖంచ. గండస్థలే-స్త్రీలాభః. కర్ణే ప్రియవార్తాశ్రవణం. ఓష్ఠయోః - ఇష్టవస్తుభోజనప్రాప్తిః. కంఠే-భోగః. అంసే-భోగవృద్ధిః. భుజయోః-మిత్రలాభః. హస్తయోః-ధనలాభః వక్షసి-విజయః. స్తనయోః-ప్రియవస్తులాభః. హృదయే - దుఃఖం. ఆంత్రే-ధనప్రాప్తిః నాభ్యాం-స్థానభ్రంశః. నాభేరధఃప్రదేశే-స్త్రీలాభః. పార్శ్వయోః-ఆనందః. పృష్ఠే-పరాజయః. కట్యాం-సంతోషః, బలంచ. కట్యధోభాగే-వాహనప్రాప్తిః. శిశ్నయోనౌ - సంతానప్రాప్తిః. ఊరోః పృష్ఠభాగే-దోషః. ఊరోః పురోభాగే - సహాయలాభః. జానౌ-శత్రుసంధిః. జంఘయోః-నష్టం. పాదయోః-స్థానలాభః. పాదాగ్రయోః-లాభసహితం ప్రయాణం॥

ఈ అంగస్ఫురణమున పురుషులకు కుడిపార్శ్వమున, స్త్రీలకు యెడమ పార్శ్వమున స్ఫురణమైతే మిక్కిలి శుభము-పురుషులకు యెడమపార్శ్వమున స్త్రీలకు కుడిపార్శ్వమున ఆ స్ఫురణమైతే మిక్కిలి అశుభము-కలుగును. అశుభఫలములకు సువర్ణదానము చేయతగినది.

౨. శుభ శకునములు

ముత్తైదువ - కన్య - వేశ్య - ఇద్దరు బ్రాహ్మణులు-మంగళవాద్యము - ఫలం-పుష్పములు - గోవును - చెరుకు-అన్నము-పాలు-పెరుగు-మాంసము- పొగలేనిఅగ్ని- స్త్రీ-కల్లు- తేనె-యేనుగు-యెద్దు మద్యము - సజ్జము - చలువవస్త్రములు - అక్షతలు - మొదలైన మంగళవస్తువులు యెదురుగా వచ్చునంతట శుభము కలుగును.

గ్రహప్రవేశ విషయమైన చక్రములు

వృషభచక్రం రవిభాత్		కలశచక్రం రవిభాత్	
౩ మృత్యు	౪ అర్థకృత్	౧ శీర్షచ్ఛేదం	౪ నిర్ధనం
౪ దుర్దశా	౪ ధాన్యం	౪ ప్రవాసః	౪ గర్భస్రావం
౪ స్థైర్యం	౩ సంపద	౪ అభయః	౩ శ్రియం
౩ భ్రమణం	౩ పశువృద్ధి	౪ ధాన్యం	౩ శతాయుః

N. B. ఈ పంచాంగమందలి ప్రతివిషయమున్నూ పరిమర్శకముగా పరియను శాస్త్రప్రమాణములబట్టి వ్రాయబడి నదిగాన ఎల్లరున్నూ ఆచరింపనగును. సందేహములను శక్తివంచనలేక సమాధానము లీయబడును.

వర్షవిషయక కార్తెప్రవేశ వాహనఫలాది చక్రము

ఇంగ్లీషు తేది 1944	ఫార్షీ తేది ౧౩౫౩	మాసం తిథి	వారం	కార్తె	ప్రవేశకాలం ఘ-వి.	స్త్రీ. పుం. నపుంవివరం	జలరాశి వివరం	వాహనం	ఫలం.
30 మార్చి	౨౭ అర్ధిబే	చైత్ర శు ౭	గు	రేవతి	౨౬-౩౬	పుం. పుం.	నిర్జల	మూషక	అనావృష్టి
18 ఏప్రిల్	౯ ఖుర్దాద్	బ ౫	,,	అశ్విని	౦-౪౦	పుం.నపుం.	,,	గజ	,,
26 ,,	౨౨ ,,	వైశాఖ శు ౪	బు	భరణి	౪౨-౩౫	పుం. పుం.	అర్ధజల	ఛాగ	,,
10 మే	౫ తీరు	బ ౨	,,	కృత్తిక	౨౯-౫౬	పుం.నపుం.	పాదజల	మహిష	అల్పవృష్టి
24 ,,	౧౮ ,,	జ్యేష్ఠ శు ౨	,,	రోహిణి	౨౩-౫౩	పుం. పుం.	నిర్జల	జంబుక	అనావృష్టి
7 జూన్	౧ అమర్దాద్	బ ౧	,,	మృగశిర	౨౨-౪౦	,, ,,	,,	మూషక	,,
21 ,,	౧౫ ,,	ఆషాఢ శు ౧	,,	ఆర్ద్ర	౨౫-౫	స్త్రీ. స్త్రీ.	పాదజల	అశ్వ	అల్పవృష్టి
5 జూలై	౨౯ ,,	శు ౧౪	,,	పునర్వసు	౨౯-౬	,, పుం.	అర్ధజల	ఛాగ	,,
19 ,,	౧౨ మహారేవర్	బ ౧౪	,,	పుష్యమి	౩౨-౫౫	,, స్త్రీ	పూర్ణజల	గజ	పూర్ణవృష్టి
2 ఆగష్టు	౨౭ ,,	శ్రావణ శు ౧౩	,,	ఆశ్లేష	౩౩-౫౦	,, పుం	,,	మండూక	,,
16 ,,	౯ మెహర్	బ ౧౩	,,	మఘ	౩౦-౧౨	,, స్త్రీ	,,	గర్దభ	అర్ధవృష్టి
30 ,,	౨౩ ,,	భాద్ర. శు ౧౧	,,	పూ.ఫ	౨౧-౧౦	,, పుం	అర్ధజల	జంబుక	పాదవృష్టి
13 సెప్టెం	౭ ఆబాన్	బ ౧౧	,,	ఉ.ఫ	౫-౩౦	,, స్త్రీ	నిర్జల	మూషక	అనావృష్టి
26 ,,	౧౯ ,,	ఆశ్వ శు ౯	మం	హస్త	౪౨-౪౭	స్త్రీ. పుం.	,,	గజ	అల్పవృష్టి
	౧౩౫౪								
10 అక్టో	౩ ఆజార్	బ ౯	,,	చిత్ర	౧౪-౨౭	స్త్రీ. స్త్రీ.	అర్ధజల	మయూర	పూర్ణవృష్టి
28 ,,	౧౭ ,,	కార్తి. శు ౭	సో	స్వాతి	౩౮-౪౬	స్త్రీ. పుం.	నిర్జల	మూషక	అనావృష్టి
5 నవంబ	౨౯ ,,	బ ౫	ఆది	విశాఖ	౫౭-౪౮	స్త్రీ.నపుం.	పాదజల	అశ్వ	,,
19 ,,	౧౩ దై	మార్గ. శు ౪	,,	అనూ	౮-౨౬	పుం.నపుం.	అర్ధజల	మండూక	అల్పవృష్టి
2 డిశంబ	౨౭ ,,	బ ౩	శని	జ్యేష్ఠ	౧౫-౦	స్త్రీ.నపుం.	,,	మహిష	,,
15 ,,	౧౦ బహ॥	బ ౩౦	శు	మూల	౧౯-౦	పుం.నపుం.	నిర్జల	గజ	అనావృష్టి
28 ,,	౨౩ ,,	పుష్య శు ౧౪	గు	పూషా	౨౧-౨౦	,, పుం.	అర్ధజల	ఛాగ	స్వల్పవృష్టి
1945									
10 జనవరి	౭ ఇస్పంది	బ ౧౧	బు	ఉషా	౨౨-౪౫	,, నపుం.	,,	మూషక	అనావృష్టి
23 ,,	౧౯ ,,	మాఘ శు ౧౦	మం	శ్రవణం	౨౭-౦	,, పుం.	,,	అశ్వ	,,
5 ఫిబ్రవరి	౨ ఫర్వర్ధి	బ ౮	సో	ధనిష్ట	౩౧-౩౮	,, నపుం.	నిర్జల	మండూక	,,
18 ,,	౧౫ ,,	ఫాల్గున శు ౭	ఆది	శతతార	౪౧-౨౫	,, పుం.	పాదజల	మూషక	,,
3 మార్చి	౨౮ ,,	బ ౪	శని	పూభా	౫౭-౪౮	స్త్రీ. పుం.	పూర్ణజల	గజ	అర్ధవృష్టి

అమృతయోగములు

ఆ॥ రో-ఉత్తర-ఉషా-ఉభా-హస్త-రేవతి-శ్రవ-మూల
సో॥ మృగ-స్వాతి-రేవతి-పున-శ్రవ
మం॥ రోహి-మూల-అశ్వి-ఉఫ-ఉషా-ఉభా
బు॥ పూషా-పూఫ-పూభా-కృ-ఉఫ-ఉషా-ఉభా
గు॥ అశ్వి-పుష్య-స్వా-మ
శు॥ మూ-హ-రే-అనూ-స్వా-ఉఫ-ఉషా-ఉభా
శ॥ మ-స్వా-కృ-రో-శత

మరణయోగములు

ఆ॥ అనూ-జ్యే-మ-విశా-ధని
సో॥ విశా-కృ-మ-పూభా-ఉషా
మం॥ శత-ఆర్ద్ర-విశా-పూభా
బు॥ ధని-మూల-రే-అశ్వి-హ
గు॥ మ-రో-శత-ఆర్ద్ర-విశా-పూఫ
శు॥ పుష్య-రో-జ్యే-శ-అశ్వి-మ
శ॥ ఉఫ-హ-చి-ఉషా-పూభా-ఉభా-రే

వార దుర్ముహూర్తములు

ఆ	సో	మం	బుధ	గురు	శుక్ర	శని
ఘ	ఘ ఘ	ఘ ఘ	ఘ ఘ	ఘ ఘ	ఘ ఘ	ఘ ఘ
౨౬-౨౮,	౧౬-౧౮, ౨౩-౨౪,	౬-౮, ౪౩-౪౪,	౧౫-౧౭, ౨౩-౨౪,	౧౧-౧౨,	౬-౮, ౧౬-౧౮,	౧-౨, ౩-౪

ద్విపాది త్రిపాది నక్షత్రములు
దుష్టతిథ్యాదులయందు మరణము-దోషము శాంతి

రో, కృ, మృ, పున, ఉత్తర, చిత్ర, విశా, ఉషా, భరణి యీ నక్షత్రములందు, మృతిపొందినవారును 3 మాసములవరకును, ధని, పూభా, ఉభా, రేవ, శత, యీ నక్షత్రములందు మృతిపొందిన వారును ౬ మాసములవరకును పాడుచేయవలెను. ౧-౨-౬-౭-౧౧-౧౨-౧౪-30 ఈ ౮ తిథులయందును, శుక్ర, శని, ఆది, మంగళ వారములయందును, మృతినొందినయెడల శాంతిచేయవలెను.

వాస్తుపురుష స్థితి

భాద్రపద, ఆశ్వయుజ, కార్తికమాసములయందు తూర్పు శిరస్సుగాను, మార్గశీర్ష, పౌష, మాఘమాసములయందు దక్షిణ శిరస్సుగాను, ఫాల్గున, చైత్ర, వైశాఖమాసములయందు పశ్చిమ శిరస్సుగాను, జ్యేష్ఠాషాఢశ్రావణమాసములయం దుత్తరశిరస్సుగాను ఎడమప్రక్కను శయనించుచుండును. కావున అతనిదృష్టి ప్రసరించిన దిక్కునందును, పాదములున్న దిక్కునందును, గృహము కట్టకూడదు. ఇది మాసవాస్తు. దినవాస్తు సూర్యోదయం మొదలు పగలు నాలుగు జాములయందున్ను, ఉత్తరదిక్కు మొదలుకొని నాల్గుదిక్కుల యందున్ను ఎడమప్రక్కను పరుండును. రాత్రియందున్ను ఈ ప్రకారమే పరుండును. అతని శిరము పాదములున్న దిక్కులయందున్ను, చూచుచున్న దిక్కులయందున్ను యిల్లు కట్టరాదు.

గండపురుషస్థితి

గండపురుషుడు కార్తిక, ఆషాఢ, ఫాల్గున, వైశాఖమాసముల యందు ఆకాశమునను, మాఘ, భాద్రపద, చైత్ర ఆశ్వయుజమాసములలో పాతాళమునను, జ్యేష్ఠ, శ్రావణ, మార్గశీర్ష, పుష్యమాసములలో భూమియందును ఉండును. రజోదర్శనము ప్రసూతి మొదలగునవి సంభవించినపుడు గండపురుషుడు భూమియం దుండెనేని దోషమధికమగుటచే విశేషశాంతిచేయవలెను. మిగతకాలములలో దోషము సామాన్యము.

స్త్రీ ప్రథమరజస్వల అయిన తిథులు నక్షత్రములు
వాని గుణదోషములు

తిథులు: పాడ్యమియందు మహాపాపినియును, విదియయందు పుత్రవతియును, తదియయందు సౌఖ్యవతియును, చవితియందు వృషలియును, పంచమియందు శుభప్రదురాలును, షష్ఠియందు వికృతసంచారిణియును, సప్తమియందు శుభప్రదురాలును, అష్టమియందు వికృతసంచారిణియును, నవమియందు విశేషకష్టియును, దశమియందు పుత్రవతియును, ఏకాదశియందు శుచి కలదియును, ద్వాదశియందు పరులను దూషించునదియును, త్రయోదశియందు పుత్రవతియును, చతుర్దశియందు కోపనయును, పూర్ణిమామావాస్యలందు దుష్టచారిణియును అగును.

నక్షత్రములు: భరణి, ఆశ్రేష, పుబ్బ, పూషా, పూభా యీ నక్షత్రముల ౧-వ పాదము భర్తృనాశనము, ౨-వ పాదము పుత్రనాశనమును, 3-వ పాదము ధననాశనమును, ౪-వ పాదము అశుభమును గలిగించును. మరియు కృత్తిక, ఆర్ద్ర, పున, మఘ, జ్యేష్ఠ యీ నక్షత్రములయొక్క ౧-వ పాదము మంగళమును గలిగించును. రెండవపాదమునకైన ౨౫ గురకు భోజనము పెట్టవలెను. 3,౪ పాదములందును, ఆది, మంగళ, శనివారములయందును, దుష్టకాలముల యందును, దుష్టతిథులయందును, దుష్టయోగములయందును రజస్వల అయినయెడల యథావిధిగా శాంతి చేయవలెను.

పాదచ్ఛాయవలన ప్రొద్దు తెలుసుకొను పద్ధతి

మేషము, కన్య,	4	తుల, మీనం,	4
వృషభము, సింహము,	8	వృశ్చికం, కుంభం,	8
మిథునము, కటకము,	2	ధనుస్సు, మకరం,	2

సాయనసూర్యుడు ఏరాశిలో నుంటే ఆ రాశి తాలూకు ఈ ధ్రువకములను పాదచ్ఛాయలలో మేషాది 6 రాసులలో కలుపుటయు, తులాది 6 రాసులలో తీసివేయుటయు చేయగా స్ఫుటమగు భాజక మగును. ఆ దినమందలి దినార్ధము 7 చే గుణించగా స్ఫుటమగు భాజ్య మగును. ఈ భాజ్యమును భాజకముచే భాగించగా లబ్ధము ఘడియ విఘడియలు అగును. ఇవి మధ్యాహ్నములోపల గడచిన వియు, మధ్యాహ్నానంతరమందు శేషించినవియు కాగలవు.

పురశ్శుక్రదోషము

నూతన వధువు, గర్భిణీస్త్రీ, శిశుసహిత యగు స్త్రీయును శుక్రుడు తూర్పుదిక్కున నున్నపుడు పశ్చిమదిక్కునుంచి వాయవ్య దిక్కునకు ఉత్తరమునకు ఈశాన్యమునకు తూర్పుదిక్కునకు ప్రయాణము చేయగూడదు. పశ్చిమదిక్కునందు శుక్రుడున్నప్పుడు తూర్పుదిక్కునుంచి ఆగ్నేయమునకు దక్షిణమునకు నైఋతిదిక్కు నకు పశ్చిమమునకు వెళ్లగూడదు. ఈ పురశ్శుక్రదోషము ఏకగ్రామ మందు, దుర్భిక్షమందు, రాజవిద్వరము వచ్చినపుడు, వివాహమునకు తీర్థయాత్రలకు వెళ్లినపుడు దోషముకాదు. భారద్వాజాంగిరస భృగ్వత్రి వత్స కాశ్యప వాసిష్ఠ గోత్రజులవారి నీపురశ్శుక్రదోష మెప్పుడును బాధింపదు.

తిథివారవిశేషములయందు చేయగూడని పనులు

సప్తమినాడు, తైలసేవ, నీలవస్త్రధారణ, ఇతరులతో కలహించుట, రాగిపాత్రలో నీరుత్రాగుట చేయగూడదు.

1, 6, 11 ఈ తిథులయందు, తలంటు (అభ్యంగనము) కూడదు.
3, 8, 14 ఈ తిథులయందు, క్షౌరము చేయించుకొనగూడదు.
4, 9, 13 ఈ తిథులయందు, శూద్రులు మాంసభక్షణచేయకూడదు.
5, 10, 15, 30 ఈ తిథులయందు, స్త్రీని సేవింపకూడదు.

ఆదివారము అభ్యంగనమున్ను; మంగళవారమున క్షౌరమున్ను; బుధవారమున స్త్రీసేవయు కూడదు. చిత్ర, హస్త, శ్రవణ నక్షత్రములందు తైలమును వదలవలెను. మఘ, కృత్తిక, ఉఫ, ఉషా, ఉభాలందు స్త్రీని సేవించకూడదు. అష్టమినాడు కొబ్బరికాయను, నవమినాడు (సొర) ఆనపకాయను, దశమినాడు పొట్లకాయను, ఏకాదశినాడు అనుములను, ద్వాదశినాడు శెనగలను, త్రయోదశినాడు వంకాయనున్ను భక్షించకూడదు.

శంకుస్థాపనాది ముహూర్తములకు శుభమైన తిథి వార నక్షత్రాదులు

ముహూర్తముల పేరు	తిథులు.	వారములు	నక్షత్రములు	లగ్నములు	విశేషవిధులు
శంకుస్థాపనశేక స్తంభప్రతిష్ఠ	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩-౧౫	సో-బు-గు-శు-శ	రో-మృ-హ-రే-అనూ-ఉఫ-పుష్య-శ్ర ఉషా-ఉభా-చి-పున-ధ-శ-అశ్వి-స్వా	వృష-మి-కన్య-ధను-కుం-మీ	చతుర్థశుద్ధి, అష్టమశుద్ధి
గృహప్రవేశము	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩-౧౫	సో-బు-గు-శు	రో-మృ-ఉఫ-చిత్త-అనూ ఉషా-ధ-శత-ఉభా-రే	వృష-కుం-మీ-కన్య-ధ-మి	అష్టమ, చతుర్థశుద్ధులు
నిషేకము	౨-౩-౫-౭-౧౦	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-ఉఫ-హ-స్వా-అనూ-మూల-ఉషా-శ్ర-శత-ఉభా	వృ-మి-కర్కా-సిం-తు-ధను-కుం-మీన	లగ్నశుద్ధి
గర్భాధానము	౨-౩-౫-౭-౧౦	సో-బు-గు-శు	రో-ఉఫ-హ-స్వాతి-అనూ-ఉషా-శ్రవ-శత-ఉభా-ధని-మృగ	వృ-మి-క-సిం-తు-ధను-కుంభ	లగ్నశుద్ధి-సప్తమమందు పాపగ్రహములు లేకుండుట-పర్వవర్జము
పుంసవనము	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩-౧౫	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-మృ-పున-పుష్య-ఉఫ-హ-చి-స్వా-అనూ-మూ-ఉషా-శ్ర-ధ-శ-ఉభా-రే	మే-ధ-మి-మీ	నవమశుద్ధి-మూడవ మాసము
సీమంతము	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩-౧౫	ఆ-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-మృ-పున-పుష్య-ఉఫ-హ-చి-స్వా-అను-మూ-ఉషా-శ్ర-ధ-శ-ఉభా-రే	మే-ధ-మీ	౪-౬-౮-మాసములు-నవమశుద్ధి
జాతకర్మ	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩	సో-బు-గు-శు	రో-ఉభా-ఉషా-స్వా-పున-శ్ర-ధని-శత-ఉఫ-అశ్వి-హ-పుష్య-అనూ	వృష-తు-మి-క-ధ-మీన-కటక	అష్టమశుద్ధి
డోలారోహణము	౨-౩-౫-౭-౧౪-౧౩	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-మృ-ఉఫ-ఉషా-ఉభా-పున-పుష్య-మఘ-పుబ్బ-పూషా-ఉషా-శ్ర-ధ-శ-రే-పూభా-హ-చి-స్వా-చి-అనూ	వృ-మి-కర్కా-కన్య-తు-ధను-మీ	౧-౩-౫ మాసములు శుభము-అష్టమశుద్ధి
నామకరణము	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-ఉఫ-ఉషా-ఉభా-స్వా-పున-శ్ర-ధ-శ-హ-పుష్య-అనూ	వృ-తు-మి-కన్య-ధను-మీన-కటక	అష్టమశుద్ధి
అన్నప్రాశనము	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-మృ-పున-పుష్య-ఉఫ-ఉషా-ఉభా-హ-చి-స్వా-అనూ-శ్ర-ధ-శత-రే	వృ-మి-కర్కా-క-తు-ధను-మీ	పురు॥కు ౬-౮-౧౦ మాసాలు, స్త్రీలకు ౫-౭-౯ మాసా॥ శుభం. దశమశుద్ధి, లగ్నమందు పాపగ్రహాలు లేకుండుట
కర్ణవేధ	౨-౩-౫-౭-౧౦	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-మృ-పున-పుష్య-హ-చి-అనూ-శ్ర-ధ-శ-రే-ఆర్ద్ర-ఉఫ-ఉషా-ఉభా	వృ-మి-కర్కా-క-తు-ధ-మ	౬-౮ మాసములయందు శుభము-అష్టమశుద్ధి
కేశఖండనము	౨-౩-౫-౭-౧౦	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-మృ-పున-పుష్య-హ-చి-స్వా-శ్ర-ధ-శ-రేవతి	వృ-మి-కర్కా-క-తు-ధ-మీ	ఉత్తరాయణం-పూర్వాహ్ణము
అక్షరస్వీకారము	౨-౩-౫-౭-౧౦	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-పున-పుష్య-హ-చి-స్వాతి-అనూ-ఆర్ద్ర-శ్ర-రేవతి	మే-కర్కా-తు-మ	ఉత్తరాయణం, ౫-వ సం॥ అష్టమశుద్ధి, సూర్యుడు చరస్థిర రాసులయం దుండగా
విద్యారంభము	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౧-౧౩	ఆ-సో-బు-గు-శు	అశ్వి-మృ-ఆర్ద్ర-పున-పుష్య-ఆశ్లే-పూఫ-పూషా-పూభా-హ-చి-స్వా-శ్ర-మూల	మే-కర్కా-తు-మ	అనధ్యయనములను విడిచి పెట్టవలెను. శస్త్రవిద్యాభ్యాసమునకు-ఆది-మంగళ వారములు శుభము.
కంచుకధారణము	౨-౩-౫-౧౦-౧౩	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-పున-పుష్య-ఉఫ-ఉషా-ఉభా-హస్త-చి-స్వా-అనూ-శ్ర-రే	వృ-మి-కర్కా-క-తుల-ధ-మ-కుం	పూర్వాహ్ణమందు శుభము
ఉపనయనము	౨-౩-౫-౭-౧౦	బు-గు-శు	అశ్వి-రో-మృ-పున-పుష్య-ఉఫ-ఉషా-అనూ-రే-ఉభా-హ-చి-స్వా-శ్ర-ధ-శత	కేంద్రమున పాపగ్రహాలు లేని లగ్నా॰	అష్టమశుద్ధి-లగ్నమందుపాపగ్రహములు లేకుండుట-పూర్వాహ్ణము

ముహూర్తముల పేరు	తిథులు	వారములు	నక్షత్రములు	లగ్నములు	విశేషవిధులు
వివాహము	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩	బు-గు-శు	రో-మృ-మ-స్వా-హ-అనూ-రే-ఉఫ-ఉషా-ఉభా-మూల	వృ-మి-కర్కా-కన్య-తు-ధ-మీ-మే	సప్తమశుద్ధి
నవవస్త్రధారణము	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౧-౧౩	బు-గు-శు	అశ్వి-ఉఫ-ఉషా-ఉభా-హ-చి-స్వా-రో-పున-పుష్య-అనూ-ధ-రే	వృ-మి-కర్కా-క-తు-ధ-మీ-మ-కుం	తృతీయశుద్ధి
ప్రయాణము	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩	సో-బు-గు-శు	మృ-అశ్వి-పుష్య-పున-హ-అనూ-శ్ర-మూల-ధ-రే	మే-వృ-కర్కా-తు-ధ-మక-మీనం	పంచమశుద్ధి వారశూల-తిథిశూల-నక్షత్రశూలలు కల దిక్కులు విడువవలెను.
గృహారంభము	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩-౧౫	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-పుష్య-ఉఫ-ఉషా-ఉభా-చి-స్వా-పున-మృ-మూ-హ-అనూ-శ్ర-శ-ధ-రే	కర్కా-వృ-మ-మీ	తూర్పు, ఈశాన్య, ఉత్తర దిక్కులు విడువవలెను.
బీజావాపము నకు	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౧-౧౩	సో-బు-గు-శు	రో-హ-చి-స్వా-పుష్య-ఉఫ-ఉషా-ఉభా-మూల-ధ-రే-అశ్వి-మృ-అనూ-మఘ-శ్ర-శ	వృ-మి-కర్కా-క-తుల-ధను-మీనం	శుభగ్రహదృష్టిగల లగ్నము శుభమైనది
దేవతాప్రతిష్ఠ	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩	సో-బు-గు-శు	శ్ర-ధ-శ-ఉత్తరాత్రయం-అనూ-పున-హ-చి-రే-మృ-అశ్వి-రో	వృ-మి-కన్య-తు-ధ-మీ	౮ శుద్ధి ఉత్తరాయణం పూర్వాహ్ణము శుభము
వృక్షలతాది స్థాపనం	౨-౩-౫-౭-౧౦	సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-పుష్య-హ-ఉత్తరాత్రయం-రే-పున-మూ-స్వా-శత	వృ-కట-కన్యా-తులా ధను-మీ	౮ శుద్ధి, లగ్నమునకు శుభదృష్టి
ఔషధసేవ	౨-౩-౫-౭-౧౦-౧౩	ఆ-సో-బు-గు-శు	అశ్వి-పుష్య-హ-చి-మృ-అనూ-రే-శ్ర-ధని-శత-స్వా-పున-మూ	మిథు-కన్యా-ధను-మీనం	౭, ౮, ౧౨ శుద్ధి లగ్నమున శుభులు
వాణిజ్యము	౨-౩-౫-౭	ఆ-సో-బు-గు-శు	అశ్వి-రో-మృ-హ-చి-అనూ-ఉత్తరాత్రయం-పుష్య-రే	వృ-మి-కట-కన్యా-తు-ధను-మీ	౧౧-వ స్థానములు శుద్ధి

ఈ ముహూర్తములకు ఏకవింశతి మహాదోషములను వదలిపెట్టవలెను. పంచకరహితముగ నుండవలెను. చంద్రతారాబలము లుండవలెను. పాపగ్రహములు అనగా రవి, చంద్ర, కుజ, రాహు, కేతు, క్షీణచంద్ర, పాపయుతబుధులు లగ్నమునకు ౩-౬-౧౧ స్థానముల యందును, శుభగ్రహము లగు గురు, శుక్ర, పూర్ణచంద్రులు, పాపయుతుడు కాని బుధుడు, లగ్నమునకు ౧-౨-౪-౫-౭-౯-౧౦-౧౧ స్థానములయందును ఉండిన శుభము. చంద్రుడు పాపిరైనను, శుభుడైనను లగ్నమునం దుండకూడదు.

పంచకమును తెలిసికొను పద్ధతి

శుక్లప్రతిపత్తు మొదలు తిథిసంఖ్యయును, ఆదివారము మొదలు వారసంఖ్యయును, అశ్విన్యాదిగా నక్షత్రసంఖ్యయును, మేషాదిగా లగ్న సంఖ్యయును కలిపి, తొమ్మిదిచే భాగించగా శేషము పంచకమనబడును. అందు ౧ మిగిలెనేని మృత్యుపంచకము, ౨ మిగిలెనేని అగ్నిపంచకము, ౪ మిగిలెనేని రాజపంచకము, ౬ మిగిలెనేని చోరపంచకము, ౮ మిగిలెనేని రోగపంచకము. శేషసంఖ్యలు నిష్పంచకములు (శుభమయినవి). మతాంతరము : తిథిసంఖ్య శుక్లపక్షములో శుక్లప్రతిపత్తునుండియు, కృష్ణపక్షములో కృష్ణప్రతిపత్తునుండియు గణించుట గలదు. మార్తాండగ్రంథరీత్యా గతతిథులను లగ్నసంఖ్యను కలిపి తొమ్మిదిచే భాగించగా శేషము ముందు చెప్పిన ప్రకారముగా చూచుకొనుట కూడ గలదు. ధ్రువకము కలుపుట శాస్త్రసమ్మతము కాదు.

ప్రసవ విషయము

అశ్విని, భరణి, కృత్తిక, రోహిణి, ఆర్ద్ర, పుష్యమి, ఆశ్లేష, మఘ, పుబ్బ, ఉత్తర, విశాఖ, జ్యేష్ఠ, మూల, పూర్వాషాఢ, పూర్వాభాద్ర, రేవతి యీ నక్షత్రములందు ప్రసవించినచో వెంటనే శాంతిచేయవలెను. ఇందు గుర్తించబడిన నక్షత్రములందు ప్రసవించినచో హోమశాంతి చేయవలెను. తిథిసంధి, నక్షత్రసంధి, లగ్న సంధులందున్నా శాంతిచేయవలెను. వారదుర్ముహూర్తమందునూ, వర్జ్యమందునూ ప్రసవించిననూ శాంతిచేయవలెను.

N. B. ఈ పంచాంగమందలి ప్రతివిషయమున్నూ సవిమర్శకముగా సరియగు శాస్త్రప్రమాణములబట్టి వ్రాయబడినవిగాన ఎల్లరున్నూ ఆచరింపనగును. సందేహములకు శక్తివంచనలేక సమాధానము లీయబడును.

బల్లిపాటునకు ఫలములు

శిరస్సు-కలహము, ముఖము-బంధుదర్శనము, కనుబొమ్మల నడుమ-రాజానుగ్రహము, పై పెదవి-ధనవ్యయము, క్రింది పెదవి-ధనలాభము, ముక్కు చివర - రోగము, కుడిచెవి-దీర్ఘాయువు, ఎడమచెవి-వర్తకలాభము, నేత్రము-ఖైదు, గడ్డము-రాజదండనము, నోరు-భయము, కంఠము - శత్రుహాని, కుడిభుజము - ఆరోగ్యము - ఎడమ భుజం-స్త్రీసంగమము, కుడిముంజేయి-కీర్తి, ఎడమముంజేయి-రోగము, స్తనయుగ్మము-దోషము, ఉదరము-ధాన్యలాభము, రొమ్ము, నాభి-ధనలాభము, ప్రక్కలు-సుఖము, పాదము-ప్రయాణము, వీపు-శుభము, గోళ్లు-ధనవ్యయము, లింగము - దారిద్ర్యము, జుట్టుకొన-మృత్యువు. ఈ ప్రదేశములయందు తొండప్రాకినను ఫలమిట్లే యని తెలియునది.

ఆశౌచ ప్రకరణము

గర్భిణికి ౩, ౪ మాసములగర్భము నష్టమయితే స్రావ మనియు, ౫, ౬ మాసములలో నష్టమైతే పాత మనియు పేరు. ఏడవమాసము మొదలు జననమని పేరు. స్రావమున తల్లికి ౩, ౪ దినములు మాస సంఖ్యను బట్టి యాశౌచ మనియు, తండ్రికి స్నానమాత్రమున శుద్ధి యనియు, పాతమునకు మాససంఖ్యనుబట్టి తల్లికి ౫, ౬ దినము లాశౌచమనియు, పితాదిసపిండులకు త్రిరాత్రము జాతాశౌచ మనియు శాస్త్రమందున్నది. పాతము గ్రామాంతరమం దయితే పితాదిసపిండులకు అందరకును ఏకదినము జాతాశౌచము. ఏడవమాసము మొదలు మాతాపితరులకు, ఇతర సపిండులకున్నూ, మామూలుగా పదిదినములు జాతాశౌచము. గర్భపాతమునందుగాని, జననమందుగాని జాతాశౌచమున కతిక్రాంతాశౌచము లేదు. తండ్రిమాత్రము అతిక్రాంతజాతాశౌచమున స్నానము చేయవలయును "ప్రసూతా చేత్పితుర్గేహే పుత్రిపిత్రో స్త్రిరాత్రకం, భ్రాతౄణాచ త్రిరాత్రం స్యాద్ జ్ఞాతీనాం త్వైకరాత్రకం" అనగా కుమార్తె తండ్రియింట ప్రసవించిన యెడల, ఆమెతల్లిదండ్రులకున్నూ సోదరులకున్నూ త్రిరాత్రమున్నూ, ఆమెతండ్రిజ్ఞాతుల కేకరాత్రమున్నూ జాతాశౌచము కలదని మడకీతియందు చెప్పబడియున్నది. కన్యాప్రసవమందు ఆశౌచము పైవారికి లేదు.

శిశువు ప్రాణముతో బుట్టి నాభిచ్ఛేదనకు పూర్వము మృతి పొందినచో తల్లికి దశరాత్రములు జాతాశౌచము. తండ్రికిన్ని సపిండులకున్నూ త్రిరాత్రము జాతాశౌచము మృతాశౌచము స్నానమాత్రముననే శుద్ధి. (సపిండు లనగా ఏడుపురుషాంతరములలో పుజ్ఞాతులు) (సోదకు లనగా ఎనిమిది మొదలు పదునాలుగు పురుషాంతరములలోనివారు) సోదకులకు జననాశౌచము మూడుదినములు మాత్రమే. మృతప్రసవమయినను, నాభిచ్ఛేదన తర్వాత శిశువు మరణించినను తల్లిదండ్రులకు జ్ఞాతుల కందరకును (సపిండులకు) పదిదినములు జాతాశౌచము. మృతాశౌచము స్నానముమాత్రమున శుద్ధి. పది దినములలో నెపుడు మరణించినను జననాదిగ జాతాశౌచమునే యాచరించుచు మరణనిమిత్తము స్నానము చేయవలయును.

పదిదినములు దాటినతర్వాత దంతజననపర్యంతము అనగా పది మాసములలోపుశిశువు మరణించినయెడల తల్లిదండ్రులకు త్రిరాత్రి మృతాశౌచమున్నూ జ్ఞాతులకు స్నానముమాత్రము. పదిమాసములు మొదలు చూడాకర్మపర్యంతము అనగా నాలుగేండ్లు పూర్తియగు పర్యంతమున్నూ మాతాపితరులకు త్రిరాత్రము, సపిండులకు ఏకదినము, సోదకులకు స్నానము. చూడాకర్మయనగా ఐదవసంవత్సరము మొదలు, ఉపనయనపర్యంతమున్నూ, తల్లిదండ్రులకు సపిండజ్ఞాతులకున్నూ త్రిరాత్రము. సోదరులకు స్నానముమాత్రము. అనుపనీతమరణమునకు అతిక్రాంతాశౌచము లేదు. స్నానముమాత్రము చేయవలయును. అనుపనీతమరణమున క్షత్రియులకును వైశ్యులకును పయినిచెప్పిన ప్రకారము బ్రాహ్మణులతోపాటే ఆచరణీయము. శూద్రులవిషయమున ౧౬ సంవత్సరములపర్యంతము బ్రాహ్మణులలో అనుపనీతుల వలెనే ఆచరింపదగియున్నది. జాతాశౌచమునందు బ్రాహ్మణులకు వలెనే క్షత్రియవైశ్యశూద్రులకు గూడ పదిదినములే యని శాస్త్రమందు ఒకపక్షమున్నది.

అసగోత్రులగు బంధువులకు అనుపనీతునిమరణమున, కన్యామరణమున స్నానమాత్రము. అవివాహితలగు కన్యలవిషయమున చౌలపర్యంతము అనగా నాలుగు సంవత్సరముల పర్యంతము సపిండజ్ఞాతులకు స్నానమాత్ర మనిన్నీ, చౌలము మొదలు వివాహపర్యంతము ఒక అహోరాత్ర మనిన్నీ మృతాశౌచవిషయమున భేదము చెప్పబడియున్నది. ఉపనీత పురుషమరణమందున్నూ వివాహిత స్త్రీమరణమందున్నూ సపిండజ్ఞాతుల కందఱకున్నూ బ్రాహ్మణులలో దశాహాశౌచము. క్షత్రియులకు ౧౨ దినములున్నూ వైశ్యులకు ౧౫ దినములున్నూ శూద్రులకు మాసమున్నూ అని శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. బ్రాహ్మణాది సర్వవర్ణములవారికిన్నీ దశాహాశౌచమే మృతియందుగూడ నున్నదనుపక్షము యుగాన్తరాదివిషయికమయిన పూర్వపక్షవచనముగ నిబంధనకర్తలు నిర్ణయించిరి. శాస్త్రీయమైన పూర్వాచరణను శాస్త్రము పరమ ప్రమాణముగా నంగీకరించుచున్నదిగాన ఎల్లరున్నూ తమ పెద్ద లాచరించిన శాస్త్రీయ మార్గము నవలంబించుట శ్రేయోదాయకము.

వివాహితలైన స్త్రీలకున్నూ వారి తల్లిదండ్రులకున్నూ పరస్పరము దశరాత్రంలోగా ఎప్పుడు విన్నను, త్రిరాత్రాశౌచము పట్టవలెను. సోదర సోదరీలకు పరస్పరమున్నూ సన్నిధానమున త్రిరాత్రము, అసన్నిధానమున పక్షిణీ. సన్నిధాన మనగా శవదహనము కాకమునుపు గ్రామాంతరమునుండి విని వచ్చి చూచినను దగ్గఱనున్నట్లే భావించి త్రిరాత్రము పట్టవలెను. పక్షిణీ యనగా తొంబదిగడియలు. అనగా 'ఆగామివర్తమానాహర్యుక్తాయాం నిశి పక్షిణీ' అను అమరకోశవచనమునకు తద్వ్యాఖ్యాతయగు క్షీరస్వామి రెండుపగళ్లు, ఒక రాత్రిగాని ఒకపగలు రెండురాత్రులుగాని పక్షిణీ యని యర్థము వ్రాసెను. (పగలుగాని రాత్రిగాని ఎప్పుడు విన్నను ఆ పగలంతయు లేక ఆరాత్రి యంతయు ఆశౌచాచరణ చేసినట్లే ఎంచవలెను.) కనుక రాత్రియందు మరణమునకు రెండురాత్రులు, ఒక పగలున్నూ, పగటి మరణమునకు రెండుపగళ్లు ఒక రాత్రిన్నీ పక్షిణీయగును. అసన్నిధానమున పక్షిణీకాలంలోగా వినినచో విన్నది మొదలు ఆపక్షిణీశేషముతోనే శుద్ధి. అసన్నిధానమున పక్షిణీ కాలాతిక్రమణమున వింటే స్నానముతోనే శుద్ధి. సర్వత్ర పక్షిణీ ఆశౌచమున కిట్లే నిర్ణయము. సోదరీలలో పరస్పరము సన్నిధానమున తిరాత్రము అసన్నిధానమున పక్షిణీపట్టుట పూర్వమునుండియు ఆచరణయేగాని శాస్త్రము కన్పించుటలేదు. కాని నిబంధనకర్తల యభిప్రాయమునుబట్టి ఆశౌచగ్రహణమే యుక్తముగా కన్పించుచున్నది.

మాతామహ మాతామహీలు, మేనత్త మేనమామలు వీరి కుమార్లు, పినతల్లి పెత్తల్లులు వీరికుమార్లు వీరల మరణమందు పురుష పర్యాయములో సన్నిధానమున త్రిరాత్రము, అసన్నిధానమున పక్షిణీ. పైవారికి వివాహితస్త్రీలు ఆశౌచము పట్టవలెనని శాస్త్రములేదు. చాలదేశములందు ఆచరణయు లేదు. వివాహితస్త్రీలు తమ సోదర సోదరీల పుత్రులకు (ఉపనీతులకు) సన్నిధానమున త్రిరాత్రం, అసన్నిధానమున పక్షిణీ, ఆశౌచము పట్టవలెను. మేనమామభార్యకు పురుషులు సన్నిధానమున త్రిరాత్రము, అసన్నిధానమున పక్షిణీ యని మడకీతియం దున్నది. సన్నిధానమున పక్షిణీ, అసన్నిధానమున

స్నానమాత్రము, అని ధర్మసింధునం దున్నది. పినతల్లి, పెత్తల్లి, మేనత్తల భర్తలకు పురుషపర్యాయమున స్నానమాత్రమే. స్త్రీలకు పితామహపితామహీలకు, పినతండ్రి, పెత్తండ్రులకు సన్నిధానమున ఏకదినాశౌచము. అసన్నిధానమున స్నానమాత్రము ఆచరించుట ద్రావిడపక్షముగా వడతీతిలో నున్నది. కొందరాంధ్రులున్నూ ఆచరించుచున్నారు. కాని వివాహితస్త్రీలకు పితామహీ పితామహుల కున్నూ మాతామహీ మాతామహులకున్ను పినతండ్రి, పెత్తండ్రి, మేనమామ, మేనత్త, పినతల్లి, పెత్తల్లి, వీరల బిడ్డల మరణములందున్నూ స్నానమాత్రమని శాస్త్రమందున్నది. భార్యగాని సంతానముగాని యుండగా అత్తమామల మరణములందు సన్నిధానమున త్రిరాత్రము, అసన్నిధానమున పక్షిణీ. భార్యగాని పిల్లలుగాని లేనిచో అత్తమామలమరణమున సామీప్యమున ఒక అహోరాత్రము; గ్రామాంతరమున స్నానమాత్రం, భార్యయొక్క సోదరుని మరణమున సన్నిధానమున ఒక అహోరాత్రమని శాస్త్రమం దున్నది. దగ్గఱలేనిచో స్నానమాత్రము. సోదరీభర్తయొక్క మరణమున ఆశౌచము శాస్త్రమున గానరాదు. కాని పూర్వమునుండి ఆచరణలో సామీప్యమున పక్షిణీ, దూరమున స్నానమాత్రముగా నున్నది. అల్లుని మరణమున తన కుమార్తెగాని ఆమె సంతానముగాని యున్నచో అత్తమామలకు సామీప్యమున త్రిరాత్రము, దూరమున పక్షిణీ. కుమార్తెగాని ఆమెసంతానముగాని లేనిచో దగ్గఱ నొక యహోరాత్రమున్నూ దూరమున స్నానమాత్రమున్నూ.

సవతితల్లి పోయినప్పుడు వివాహితలైన సవతికూతురకున్నూ సవతికూతురి మరణమున సవతితల్లికిన్నీ దశాహములోగా ఎచ్చట ఎప్పుడు విన్నను త్రిరాత్ర మాశౌచము. దశాహానంతర మెచ్చట నెప్పుడు విన్నను పక్షిణీ. సవతిసోదరీ సోదరులకు సన్నిధానమున అనగా ఒక గృహమున త్రిరాత్రం, ఒక గ్రామమున పక్షిణీ, గ్రామాంతరమున ఒక అహోరాత్రమున్నూ ఆశౌచము. తత్తత్ దేశముల నుక్తకాలాతిక్రమణమున స్నానం. సవతిమేనమామకు సొంత మేనమామకువలెనే ఆశౌచ మని ధర్మసింధుమతము.

అసగోత్రాశౌచములలో ఆయాయా కాలములు దాటిన తర్వాత స్నానమాత్రమేగాని అతిక్రాంతాశౌచము లేదు. పక్షిణ్యాశౌచమున ఆ కాలములోగా ఎప్పుడు విన్నను మిగిలిన కాలమే ఆశౌచము.

దశరాత్రజ్ఞాతులు - దశాహానంతరము మూడుమాసములలోగా వినినచో త్రిరాత్రమున్నూ, ఆరుమాసములలోగా పక్షిణిన్నీ, తొమ్మిది నెలలలోగా ఒక అహోరాత్రమున్నూ, అనంతరం స్నానమాత్రముగా నున్నూ ఆశౌచము పట్టవలెను. త్రిరాత్రజ్ఞాతులు దశరాత్రంలోగా వినినచో ఒకరోజు అతిక్రాంతాశౌచము పట్టవలెను. దశాహానంతరమున స్నానం. త్రిరాత్రజ్ఞాతులకు బంధువులకువలెనే అతిక్రాంతాశౌచము లేక స్నానమాత్ర మనియే మరియొకపక్షము గలదు.

దేశాంతరమున మాతాపితరులమరణమును వినినచో, దశాహంలోగా వింటే దశాహశేషముతో ఆశౌచశుద్ధి యగును. కర్మకూడ శేషాశౌచముతోనే సమాప్తి కావలెను. దశాహానంతరము వినినచో శ్రవణము మొదలు పదిదినములున్నూ ఆశౌచముపట్టి కర్మచేయవలెను. ఎన్ని సంవత్సరములు గతించినను మాతాపితరులకు పదిదినములున్నూ ఆశౌచము పట్టితీరవలెను. మాతాపితరులకు ప్రేతక్రియలు జరిగి యుంటే ౩౦ సంవత్సరములలోపున వినినయెడల పదిదినములాశౌచమున్నూ తర్వాత వినినయెడల త్రిరాత్రాశౌచమున్నూ పట్టవలెను. దంపతులున్నూ పరస్పరము దేశాంతరమందున్నూ కాలాంతరమందున్నూ దశాహాశౌచమే పట్టవలెను. సవతులకున్నూ పరస్పరము దంపతులకువలెనే దేశాంతరకాలాంతరములందు పదిదినములాశౌచము. దంపతులకు సవతులకు కూడ దశాహంలోగా వింటే విన్నదిమొదలు శేషముతోనే శుద్ధి. సపత్నీమాతృమరణమందు దశాహానంతరము శ్రవణమయినయెడల ఎంతదూరమందైనను ఎంత కాలాతిక్రమణమయినను త్రిరాత్రాశౌచము పట్టవలెను. పుత్రమరణమందు పితరులకు దశాహానంతరము సంవత్సరపర్యంతము ఎప్పుడు ఎచ్చట విన్నను త్రిరాత్ర మాశౌచము. సంవత్సరానంతరమున స్నానమాత్రం. ఆ కుమారునకు ప్రేతక్రియలు జరుగనిచో కర్మ జరిగేవఱకు త్రిరాత్రమే ఆశౌచము.

సవతులకు, దంపతులకు, మాతాపితరులకు, పుత్రులకు వీర్లకు దేశాంతరవ్యవస్థ లేకయే. శాస్త్రోక్తాతిక్రాంతాశౌచము పట్టవలెను. ఇతరులకు దేశాంతరమున అతిక్రాంతాశౌచము లేదు.

దేశాంతరవ్యవస్థ:—

మహానద్యంతరము, త్రింశద్యోజనవ్యవస్థ శ్రీశైలవింధ్యాది ప్రసిద్ధకులపర్వతాంతరము, భాషాభేదము-ఇవియన్నియు నుండవలెనని యొకపక్షమున్నూ ఇందులో నొక్కటైన చాలునని మరియొక పక్షమున్నూ గలవు. కాని భాషాభేదము ముఖ్యముగా నుండవలెనని బహుగ్రంథసమ్మతమై యున్నది.

జ్ఞాతులలోను దేశాంతరమృతునకు ప్రేతకర్మ కానియెడల దశాహానంతర మెప్పుడు విన్నను త్రిరాత్ర మాశౌచము.

దేశాంతరమాతాపితృమరణవిషయమున జ్యేష్ఠుడు సాన్నిధ్యమున నుండి కర్మచేసినయెడల కనిష్ఠుడు దశాహానంతరము వినినచో త్రిరాత్రాశౌచమును గ్రహించి తిలోదకములమాత్ర మీయవలెను. కనిష్ఠుడుండి కర్మచేసినప్పుడు జ్యేష్ఠుడు దశాహానంతరము వినినచో విన్నదిమొదలు పదిదినములాశౌచము పట్టి కర్మచేయవలెను. అట్టి కర్మయొక్క విధివిశేషములు గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయబడలేదు. మాతాపితరులు వినాగా దశాహానంతరము ఏకోద్దిష్టక శ్రాద్ధవిషయక మృతి విన్నను త్రిరాత్రమాశౌచముపట్టి ఆ త్రిరాత్రంలో కర్మసమాప్తి చేయవలెను. సోదరులలో సర్వజ్యేష్ఠుడు సంతతిరహితుడై మృతి పొందినపుడు సన్నిహితకనిష్ఠునకే శాస్త్రీయమైన కర్తృత్వము సంక్రమించినప్పుడున్నూ దశాహానంతర మెప్పుడు విన్నను పదిరోజులాశౌచము పట్టి కర్మ చేయవలెను.

అనేకాశౌచసన్నిపాతమున రెండును ఏకజాతీయములై సమానకాలము లైనయెడల పూర్వాశౌచముచేతనే ఉత్తరాశౌచమున్నూ శుద్ధియగును. అట్లుగాక త్రిరాత్రజాతాశౌచముతో దశరాత్రజాతముకలసివచ్చినప్పుడు ముందేదివిన్నను దశరాత్రజాతముచేతనే శుద్ధి. అట్లే త్రిరాత్ర దశరాత్ర మృతములు కలసివచ్చినప్పుడు ముందేది విన్నను దశరాత్రమృతముచేతనే శుద్ధి. దశరాత్ర జాతమున్నూ దశరాత్రమృతమున్నూ కలసివచ్చినప్పుడు ముందేదివిన్నను దశరాత్రమృతముచేతనే శుద్ధి. దశరాత్రజాతమున్నూ త్రిరాత్రమృతమున్నూ కలసి వచ్చినప్పుడు ముందేదివిన్నను దశరాత్రజాతముతోనే శుద్ధి. మృతము

నకు స్నానమాత్రమే. త్రిరాత్రమృతము పట్టుచుండగా దశరాత్ర జాతము వచ్చినచో స్నానముచేసి దశరాత్రజాతము నాచరించవలెను.

తనభార్య ప్రసవించినజాతములో జ్ఞాతిసంబంధ మయిన ఏ ఆశౌచము వచ్చినను తన సంతతిసంబంధ మయిన జాతముతోనే శుద్ధి. జ్ఞాతిసంబంధమయిన ఏ ఆశౌచము పట్టుచుండగానైనను తనకు సంతతి గల్గినచో స్వీయసంతతిజాతమునే ఆచరించి అన్యమును వదలవలెను. తన సంతతిసంబంధజాతమున తనపితరుల మృతము వచ్చినచో తన మాతాపితరుల మృతమునే యాచరించి జాతమును వదలివేయవలెను.

పరమహంసలైన యతిమరణమున పుత్రాదిజ్ఞాతుల కెవ్వరికిని ఆశౌచము లేదు.

సంపూర్ణ జాతాశౌచమున గాని మృతాశౌచమునగాని పదియవ దినమందు సూర్యాస్తమయంలోగా సజాతీయమైన మఱియొక దశాహాశౌచమును వినినయెడల పూర్వాశౌచానంతరము రెండుదినములు వినిన ఉత్తరాశౌచమును పట్టవలెను. అస్తమయము మొదలు అరుణోదయములోగా వినినయెడల మూడు దినములు ఉత్తరాశౌచమాచరించవలెననిశాస్త్రమున్నది. కానిఆచరణమున కన్పించుటలేదు.

సంవత్సరసూతకము.

తల్లిదండ్రుల కెవ్వరకును ఒక సంవత్సరము. సవతితల్లికి ఆరు మాసములు. భార్యకు మూడుమాసములు. పుత్రునకుసోదరులకు పితృవ్యులకు, ఇతరసపిండులకు ఒకమాసం. మాతాపితరులకు తక్కతక్కన వారికి స్వీయకర్తృకమున కర్మజరిగిన గాని పైయాశౌచము లేదు.

కర్తృక్రమము

౧ ఔరసపుత్రుడు, ౨. పౌత్రుడు, ౩. ప్రపౌత్రుడు, ౪. దత్తుడు, (దత్తునితరువాత పౌత్రప్రపౌత్రు లని కొందరిమతము, సమష్టికుటుంబమున, ౫ సోదరుడు, ౬. భిన్నోదరుడు, ౭. సోదర పుత్రుడు, (సోదరపుత్రుని తర్వాత భిన్నోదరు డని కొందరిమతము.) ౮. భిన్నోదరపుత్రుడు, ౯. భార్య వ్యష్టికుటుంబమున దత్తుని తర్వాత భార్య, ౧౦. కూతురు, ౧౧. దౌహిత్రుడు, (పుత్రీకృత పుత్రికాపుత్రుడున్నయెడల దత్తుని తర్వాత అట్టిదౌహిత్రుడు, అతని తర్వాత భార్య, ౧౨. తండ్రి, ౧౩. తల్లి, ౧౪. కోడలు, ౧౫ తోబుట్టువు, ౧౬. మేనల్లుడు, ౧౭. సపిండజ్ఞాతి, ౧౮. ధనహారి-ఇయ్యది సంగ్రహముగా వ్రాయబడినది.

* వైద్యనాథదీక్షితీయమను శ్రాద్ధకాండలో కొంతమార్పుగా కర్తృక్రమము చెప్పబడినది. అందు కొన్ని దేశాచారవిరుద్ధములున్నా కొన్ని అనవసరములనిన్నీ తోచి వ్రాయలేదు.

వివాహమునకుమందు చూడవలసినకొన్ని పొంతనములు

౧ నాడీకూటము

ఏకనాడీనక్షత్రములు—జ్యేష్ఠ, మూల, ఉ-ఫ, హస్త, ఆర్ద్ర, పున, శత, పూభా, అశ్విని.

మధ్యనాడీ నక్షత్రములు —పుష్య, మృగ చిత్ర,అనూ,భరణి, ధనిష్ఠ, పూఫ, ఉ-భా.

అంత్యనాడీ నక్షత్రములు

స్వాతి, కృత్తిక, ఆశ్రే, ఉ-షా, విశా,రోహి, మఘ, శ్రవ, రేవతి, ఇందు వధూవరుల నక్షత్రములు రెండును ఒకేనాడియందున్నచో అనిష్టము గల్గును. భిన్ననాడీగతనక్షత్రము లైనచో శుభప్రదములు.

౨ గణకూటము

దేవగణనక్షత్రములు—అనూ, పున, మృగ, శ్రవ, రేవ, స్వాతి, అశ్వి, హస్త, పుష్య.

రాక్షసగణనక్షత్రములు

మఘ, ఆశ్రే, ధని, జ్యేష్ఠ, మూల, శత, కృత్తి, చిత్ర, విశా.

మనుష్యగణ నక్షత్రములు

పూ-ఫ,ఉఫ,పూషా, ఉషా, పూభా,ఉభా,రోహి,భర, ఆర్ద్ర.

ఇందు వధూవరుల నక్షత్రములు రెండును ఒకేగణమందున్నచో, అత్యంతానురక్తులై యుందురు. ఒకటి దేవగణములోనిది రెండవది మనుష్యగణములోనిది అయినయెడల సామాన్యమైన అనురాగముగలవారగుదురు. ఒకటి రాక్షసగణములోనిదై, రెండవది మనుష్యగణములోనిదైనను, దేవగణములోనిదైనను అశుభకరము.

౩ యోనికూటము

అశ్వి,శత-అశ్వము-స్వాతి, హస్త-మహిషము - ధని, పూభా-సింహము—భర,రేవ-గజము - కృ, పుష్య-మేక - శ్రవ, పూషా-కోతి-ఉషా, అభి-ముంగిస-రోహి, మృగ- సర్పము-జ్యే, అనూ-లేడి-మూ, ఆర్ద్ర-కుక్క—పున,ఆశ్రే-పిల్లి—మఘ, పూఫ-ఎలుక- చిత్ర, విశా-వ్యాఘ్రము-ఉఫ, ఉభా-గోవు-ఇందు పరస్పర వైరముగల వేవనగా ౧ అశ్వమహిషములు ౨ గజసింహములు ౩ కోతి మేకలు౪ ముంగిసర్పములు ౫ లేడి, కుక్కలు ౬ పిల్లిఎలుకలు ౭ గోవ్యాఘ్రములు. వధూవరుల నక్షత్రములు రెండును పరస్పరవైరము గలవాటిలో చేరినయెడల వారల కనిష్టము. అనగా వధూనక్షత్రము గజమున్నూ వరుని నక్షత్రము సింహమున్నూ అయినచో వారలకు, అశుభకరము. ఇట్లే అన్నిటిని తెలియవలెను. రెండును ఏకజాతీయములైనచో అత్యంత శుభప్రదము.

గ్రామార్వణం

గ్రామనక్షత్రం మొదలు యజమాని నక్షత్రంవరకు లెక్కించగా, మొదటి ౫ కు ఫలము ధనలాభం, తదాది ౩ ధననాశనం, తదాది ౫ ధనవృద్ధి. తదాది ౬ దారిద్ర్యము, తదాది ౧ ప్రాణహాని తదాది ౪ సంపత్తు. తదాది ౨ ధనవ్యయము, తదాది ౧ ధనలాభం, తదాది ౧ ధననాశనం - అని ఈ రీతిగా ఫలముల నెరుగవలెను.

స్ఫుష్ట్యాదికాలమును ఋజువు పరచుటకు, రవ్యాది గ్రహచారములతోబాటు, వాటి మందోచ్చలయొక్కయు వాటి పాతలయొక్కయు చారము అవసరము.

ఆర్ద్ర ౪ రవి మందోచ్చ, మఘ ౪ కుజ మందోచ్చ, అనూ ౩ బుధ మందోచ్చ, హస్త ౪ గురు మందోచ్చ, ఆర్ద్ర ౪ శుక్ర మందోచ్చ, జ్యేష్ఠ ౩ శని మందోచ్చ, రోహి ౧ కుజపాత, భరణి ౩ బుధపాత, ఆర్ద్ర ౪ గురుపాత, మృగ ౨ శుక్రపాత, పుష్య ౩ శనిపాత

ఈ మందోచ్చ, పాతల చారము ఈ సంవత్సర మంతయు ఇట్లే యుండును.

చంద్రోచ్చచారము మారును. అది ఈపక్క ప్రదర్శింపబడుచున్నది.

చంద్రోచ్చచారము

చైత్ర-శు౪మం పూ.భ౨ చంద్రో౮	ఆశ్వ-శు౬శ ఉ.ష౪ కన్యా ౪౨
వైశా-శు౫గు పూ.భ౩ ,, ౪	కార్తి-శు౬సో హ౧ ,, ౩౮
జ్యేష్ఠ-శు౪శు పూ.భ౪ ,, ౫౯	మార్గ-శు౭బు హ౨ ,, ౩౩
ఆషా-శు౫ఆ ఉ.భ౧ ,, ౫౫	పుష్య-శు౭శు హ౩ ,, ౨౯
శ్రావ-శు౫మం ఉ.భ౨ కన్యా ౫౧	మాఘ-శు౮ఆ హ౪ ,, ౨౫
భాద్ర-శు౫గు ఉ.భ౩ ,, ౪౬	ఫాల్గు-శు౯మం చి౧ చంద్రో ౨౧

గ్రహచారమును గాని, ఈ మందోచ్చపాతల యొక్క చారమును గాని ఇందుకు భిన్నముగా మార్చుచో సృష్ట్యాదికాలము ౧౯౫౫౮౮౫౦౪౫ అని ఋజువుకానేరదు. అపుడు ప్రతికర్మకు ముందు చెప్పు సంకల్పము నిరర్థకమగును. కావున వైదికమతస్థులకు ఈపంచాంగమే గ్రాహ్యము. ఏతద్విరుద్ధము లన్నియు అవైదికములు.

ఈ పంచాంగము "గుంటూరు" కు గుణింపబడినది. పంచాంగము లీదేశములో మూడు ప్రధాన రకములుగా గుణింపబడుచున్నవి.

1. సమగ్రముగా వైదికపద్ధతిగా గుణింపబడుట.

2. కొంత వైదికముగాను, కొంత పాశ్చాత్యరీతి చేతను గుణించుట.

3. సంపూర్ణముగా పాశ్చాత్యరీతిచే గుణించుట.

వైదికసిద్ధాంతము, ఎన్నటికి ఎవరిచేతను మార్పు చేయుటకు వీలులేనిది. చతుర్దశ లోకములతోను జనులకు ఆముష్మిక సంబంధమును కలిగించునది. ఒకే ప్రమాణబద్ధమున్నూ— పాశ్చాత్య సిద్ధాంతము, ఒక ప్రమాణబద్ధము కానిది, ప్రతి క్షణమందు ప్రతివానిచేత మార్పు నొందించుటకు వీలు గలది, లోకాంతరములతో ఆముష్మిక సంబంధము లేనిది.— ఈ పంచాంగము సమగ్రముగా వైదికపద్ధతిచే గుణింపబడినది. గుంటూరు, మద్రాసు, బెంగుళూరు, బళ్లారి, కడప, రాజమండ్రి మొదలగు అన్ని పట్టణప్రాంతములకు భేదింపని తిథిద్వయ శూన్యతిథు లీ క్రింద నుదాహరింపబడుచున్నవి.

చైత్ర శు ౧ శని తిథిద్వయం	,, ,, ౧౪ శని శూన్యతిథి
,, ,, ౧౧ మం శూన్యతిథి	ఆశ్వ శు ౧౩ శని తిథిద్వయం
,, బ ౦౦ ,, తిథిద్వయం	కార్తి బ ౩ శు ,,
వైశా బ ౧౩ శని ,,	మార్గ శు ౧౧ ఆది ,,
జ్యేష్ఠ శు ౭ సో శూన్యతిథి	,, బ ౧౦ ఆది శూన్యతిథి
,, బ ౬ ,, తిథిద్వయం	మాఘ శు ౧౦ మం తిథిద్వయం
ఆషా బ ౯ శు ,,	,, బ ౩ బు శూన్యతిథి
శ్రావ శు ౩ ఆది శూన్యతిథి	ఫాల్గు శు ౪ శు తిథిద్వయం
,, బ ౨ ,, తిథిద్వయం	,, బ ౫ ఆది శూన్యతిథి
భాద్ర ,, ౫ గురు ,,	

ఒక బరంపురం, కల్లికోట ప్రాంతమందుమాత్రము తిథిద్వయ శూన్యతిథు లీ క్రిందివిధముగా భేదించును.

కార్తిక శు ౨ గు తృతీయాతిథి	,, ,, ౪ శ తిథిద్వయం
,, ,, ౩ శు శూన్యతిథి	,, ,, ౫ ఆ షష్ఠీతిథి
,, ,, ౪ శ చతుర్థీతిథి	మాఘ శు ౧౦ మం దశమీతిథి
,, ,, ౫ ఆ తిథిద్వయం	,, ,, ౧౧ బు తిథిద్వయం
,, ,, ౬ సో సప్తమీతిథి	,, ,, ౧౨ గురు త్రయోదశీ [తిథి
,, బ ౩ శు తృతీయాతిథి	

వ్యతీపాత, వైధృతులను, మహాపాతలయొక్క మధ్యకాలము లీక్రింద ప్రదర్శింపబడుచున్నవి. ఈ మధ్యకాలమునకు పూర్వమందొక జామున్ను, పరమందొక జామున్ను ఎట్టి శుభకార్యము లున్నా చేయరాదు.

చైత్ర శు ౧౩ గు ఘ ౨౪	ఆశ్వ శు ౨ మం ఘ ౧౧
,, ,, ౧౦ మం ఘ ౫౨	,, ,, ౧౪ ఆ ఘ ౪౩
వైశా శు ౯ సో ఘ ౨౧	,, బ ౧౩ శ ఘ ౧౧
జ్యేష్ఠ శు ౩ గు ఘ ౩౫	మార్గ శు ౬ మం ఘ ౧౯
ఆషా బ ౧౩ మాఘ ౨౦	,, ,, ౩ శ ఘ ౨౮
శ్రావ శు ౧౦ ఆ ఘ ౫౭	పుష్య బ ౧౩ శు ఘ ౧౫
,, బ ౯ శు ఘ ౫౨	మాఘ శు ౧౦ మం ఘ ౫౯
భాద్ర శు ౬ శు ఘ ౨	,, బ ౯ మం ఘ ౧
,, బ ౪ బు ౧౬	ఫాల్గు శు ౬ ఆ ఘ ౧౬
ఆశ్వ శు ౧ సో ఘ ౨౧	,, బ ౪ శ ఘ ౯

సూర్యునియొక్క ఉదయాస్తమయ కాలములు.

౧౯౪౪ సం.	తేది	మద్రాసుకు				బెజవాడకు			
		ఉదయం		అస్తం		ఉదయం		అస్తం	
		ఘం	ని	ఘం	ని	ఘం	ని	ఘం	ని
మార్చి ...	౨౭	౭	౦	౭	౧౦	౭	౨	౭	౧౦
ఏప్రిల్ ...	౬	౬	౫౪	౭	౧౧	౬	౫౫	౭	౧౧
	౧౬	౬	౪౮	౭	౧౨	౬	౪౭	౭	౧౩
	౨౬	౬	౪౨	౭	౧౩	౬	౪౪	౭	౧౪
మే ...	౧	౬	౪౦	౭	౧౩	౬	౩౮	౭	౧౬
	౧౧	౬	౩౭	౭	౧౫	౬	౩౩	౭	౧౯
	౨౧	౬	౩౫	౭	౧౮	౬	౨౯	౭	౨౩
జూన్ ...	౧	౬	౩౪	౭	౨౧	౬	౨౮	౭	౨౪
	౧౧	౬	౩౫	౭	౨౫	౬	౩౦	౭	౨౮
	౨౧	౭	౩౬	౭	౨౭	౬	౩౧	౭	౩౨
జూలై ...	౧	౬	౩౯	౭	౨౮	౬	౩౩	౭	౩౩
	౧౧	౬	౪౨	౭	౨౯	౬	౩౬	౭	౩౪
	౨౧	౬	౪౪	౭	౨౮	౬	౩౯	౭	౩౩
	౩౧	౬	౪౭	౭	౨౫	౬	౪౨	౭	౩౦
ఆగష్టు...	౧౦	౬	౪౮	౭	౨౨	౬	౪౫	౭	౨౫
	౨౦	౬	౫౦	౭	౧౭	౬	౪౭	౭	౧౯
	౩౦	౬	౫౦	౭	౧౧	౬	౪౮	౭	౧౨
సెప్టెంబరు.	౯	౬	౫౦	౭	౪	౬	౪౯	౭	౪
	౧౯	౬	౫౦	౬	౫౬	౬	౫౦	౬	౫౮
	౨౯	౬	౫౧	౬	౨౯	౬	౫౧	౬	౪౮
అక్టోబరు.	౯	౬	౫౨	౬	౪౭	౬	౫౩	౬	౪౧
	౧౯	౬	౫౩	౬	౩౭	౬	౫౬	౬	౩౫
	౨౯	౬	౫౫	౬	౩౩	౬	౫౯	౬	౨౯
నవంబరు.	౧౨	౭	౦	౬	౨౯	౭	౪	౬	౨౫
	౨౨	౭	౪	౬	౨౯	౭	౯	౬	౨౩
	౩౦	౭	౮	౬	౩౦	౭	౧౧	౬	౨౨
డిసంబరు.	౭	౭	౧౨	౬	౩౨	౭	౨౦	౬	౨౬
	౧౭	౭	౧౮	౬	౩౬	౭	౨౬	౬	౨౮
	౨౭	౭	౨౨	౬	౪౧	౭	౩౧	౬	౩౩
౧౯౪౫ జనవరి ...	౭	౭	౨౬		౪౬	౭	౩౪	౬	౩౮
	౧౭	౭	౨౮	౬	౫౨	౭	౩౫	౬	౪౫
	౨౭	౭	౨౭	౬	౫౭	౭	౩౫	౬	౫౧
ఫిబ్రవరి...	౫	౭	౨౯	౭	౧	౭	౩౨	౬	౫౬
	౧౫	౭	౨౪	౭	౪	౭	౨౯	౬	౫౯
	౨౫	౭	౨౦	౭	౭	౭	౨౪	౭	౨
మార్చి ...	౮	౭	౧౩	౭	౯	౭	౧౬	౭	౬
	౧౮	౭	౦	౭	౧౧	౭	౯	౭	౯

ఆనందాది యోగములు

ఆది	సోమ	మం	బుధ	గురు	శుక్ర	శని	యోగములు	ఫలము
అశ్వి	మృ	ఆర్ద్రే	హ	అనూ	ఉషా	శ	ఆనందః	ద్రవ్యలాభము
భర	ఆ	మ	చి	జ్యే	అభి	పూభా	కాలదండః	విఘ్నము
కృ	పున	పూ	స్వా	మూ	శ్ర	ఉభా	ధూమ్రాక్షః	హాని
రో	పుష్య	ఉఫ	వి	పూషా	ధ	రే	ప్రజాపతిః	కార్యసిద్ధి
మృ	ఆ	హ	అ	ఉషా	శ	అశ్వి	సౌమ్యః	కార్యసిద్ధి
ఆ	మ	చి	జ్యే	అభి	పూ	భ	ధ్వాంక్షః	విఘ్నము
పున	పూఫ	స్వా	మూ	శ్రీ	ఉభా	కృ	ధ్వజః	రాజ్యలాభము
పుష్య	ఉఫ	వి	పూషా	ధ	రే	రో	శ్రీవత్సః	లక్ష్మీలాభము
ఆశ్లే	హ	అనూ	ఉషా	శత	అశ్వి	మృ	వజ్రః	కలహము
మ	చి	జ్యే	అభి	పూభా	భ	ఆ	ముద్గరః	మరణము
పూఫ	స్వా	మూ	శ్ర	ఉభా	కృ	పున	ఛత్రం	రాజ్యలాభ
ఉఫ	వి	పూ	ధ	రే	రో	పు	మిత్రం	కార్యసిద్ధిః
హ	అనూ	ఉషా	శ	అశ్వి	మృ	ఆశ్లే	మానసః	శ్రీలాభము
చి	జ్యే	అభి	పూభా	భ	ఆ	మ	పద్మం	ఐశ్వర్యము
స్వా	మూ	శ్ర	ఉభా	కృ	పున	పూ	లంబం	భోజనలాభము
వి	పూషా	ధ	రే	రో	పు	ఉఫ	ఉత్పాతః	ద్రవ్యనాశము
అనూ	ఉషా	శత	అశ్వి	మృ	ఆశ్లే	హ	మృత్యుః	హాని
జ్యే	అభి	పూభా	భ	ఆ	మ	చి	కాలః	కార్యహాని
మూ	శ్ర	ఉభా	కృ	పున	పూ	స్వా	సిద్ధః	కార్యసిద్ధి
పూషా	ధ	రే	రో	పు	ఉఫ	వి	శుభం	శుభకార్యసిద్ధి
ఉషా	శ	అశ్వి	మృ	ఆశ్లే	హ	అనూ	అమృతం	స్త్రీసంతోషము
అభి	పూ	భ	ఆ	మ	చి	జ్యే	ముసలం	భోజనహాని
శ్ర	ఉభా	కృ	పున	పూ	స్వా	మూ	గదా	అశుభము
ధ	రే	రో	పు	ఉ	విశా	పూ	మాతంగః	స్వర్ణలాభము
శ	అశ్వి	మృ	ఆశ్లే	హ	అనూ	ఉషా	రాక్షసః	క్లేశము
పూభా	భ	ఆ	మ	చి	జ్యే	అభి	చరః	దుర్వార్తాశ్రవణము
ఉభా	కృ	పున	పూ	స్వా	మూ	శ్ర	స్థిరః	కార్యసిద్ధి
రే	రో	పు	ఉఫ	విశా	పూ	ధ	వర్ధమానః	అతిశయలాభం

N.B.—ధ్వాంక్ష, వజ్ర, ముద్గర యోగములలో ప్రథమ ౫ ఘడియలున్నూ, పద్మ, లంబములలో ప్రథమ ౪ ఘడియలున్నూ, గదా యోగమందు ప్రథమ ౧ ఘడియయున్నూ, కాల, ముసలములందు ప్రథమ ౨ ఘడియలున్నూ, వదలిన శుభము. రాక్షస, మృత్యు, ఉత్పాతములను సంపూర్ణముగా వదలవలెను.

గౌరీపంచాంగం కాలము ౧-కి గడియలు ౩½. ఘంట ౧ నిమిషములు ౩౦

పగటి ముహూర్తములు

ఝాములు	వారములు	ఆది	సోమ	మంగళ	బుధ	గురు	శుక్ర	శని
	౧	ఉద్యో	అమృ	రోగం	విషం	ఉద్యో	రోగం	విషం
	౨	లాభం	విషం	ఉద్యో	అమృ	విషం	జ్వరం	అమృ
	౩	విషం	ఉద్యో	జ్వరం	శుభం	జ్వరం	అమృ	జ్వరం
	౪	అమృ	లాభం	లాభం	ఉద్యో	లాభం	కలహం	ఉద్యో
	౫	శుభం	జ్వరం	అమృ	రోగం	అమృ	లాభం	శుభం
	౬	ధనం	అమృ	ఉద్యో	శుభం	విషం	సుఖం	లాభం
	౭	అమృ	లాభం	విషం	ధనం	కలహం	ధనం	ధనం
	౮	విషం	ధనం	లాభం	అమృ	జ్వరం	అమృ	లాభం

రాత్రి ముహూర్తములు

ఝాములు	వారములు	ఆది	సోమ	మంగళ	బుధ	గురు	శుక్ర	శని
	౧	శుభం	రోగం	జ్వరం	లాభం	సుఖం	అమృ	విషం
	౨	అమృ	లాభం	ఉద్యో	రోగం	రోగం	జ్వరం	ఉద్యో
	౩	జ్వరం	ధనం	కలహం	విషం	కలహం	కలహం	శుభం
	౪	రోగం	ఉద్యో	లాభం	ఉద్యో	లాభం	లాభం	అమృ
	౫	కలహం	రోగం	రోగం	శుభం	ఉద్యో	శుభం	కలహం
	౬	లాభం	అమృ	లాభం	లాభం	జ్వరం	ధనం	రోగం
	౭	ఉద్యో	విషం	ఉద్యో	ధనం	లాభం	అమృ	అమృ
	౮	రోగం	జ్వరం	ధనం	లాభం	ఉద్యో	విషం	లాభం

నవగ్రహములు ద్వాదశస్థానములయం దుండునపు డిచ్చెడి గోచారఫలమును తెలియజేయు చక్రము.

గ్రహములు:—	రవిః	చంద్రః	కుజః	బుధః	గురుః	శుక్రః	శనిః	రాహుః	కేతుః
౧	స్థానచలనం	సౌజన్యం	భేదం	బంధం	గమనం	ఆరోగ్యం	అఫలం	భయం	భయం
౨	భయం	వ్యయం	వ్యయం	లాభం	ధనలాభం	భాగ్యం	హాని	కలహం	విరోధం
౩	సంపత్తు	లాభః	లాభం	వ్యయం	ఆపత్తు	సౌఖ్యం	సంపత్తు	సౌఖ్యం	సుఖం
౪	మానభంగం	రోగం	శత్రుపీడ	శత్రుభయం	నాశనం	సుఖం	కుక్షిరోగం	మానహాని	మానహాని
౫	భయం	కార్యనాశనం	రిపుభయం	దారిద్ర్యం	సంపత్	పుత్రలాభం	బుభుక్ష	ధనవ్యయం	ధనక్షయం
౬	శత్రుక్షయం	ధనం	ధనలాభం	భూషణం	క్లేశం	మానహాని	లక్ష్మి	సుఖం	సుఖం
౭	దేహపీడ	లాభః	కలహం	వ్యసనం	ఆరోగ్యం	క్లేశం	రాజదండం	భయం	భీతి
౮	రోగం	వ్యయం	భయం	సంతోషం	హాని	భయం	దుఃఖం	మృత్యువు	హాని
౯	భయం	వ్యాకులం	వ్యయం	దుఃఖం	ధనాగమనం	ధనలాభం	రోగం	సంతాపం	కలహం
౧౦	లాభం	లాభం	చలనం	శుభం	హాని	హాని	జాడ్యం	కలహం	విరోధం
౧౧	ఆరోగ్యం	సుఖం	లాభం	సుఖం	సంతోషం	సౌఖ్యం	లాభం	లాభం	ధనాగమః
౧౨	వ్యయం	దుఃఖం	రోగం	వ్యయం	పీడా	లాభం	క్లేశం	హాని	హాని

ప్రయాణమునకు

తిథిశూల, వారశూల, నక్షత్రశూల, లగ్నశూలలు

దిక్కులు	తిథులు	వారములు	నక్షత్రములు	లగ్నములు.
తూర్పు	౧, ౯	శని, సోమ	జ్యేష్ఠ ... / హస్త ...	తుల / కుంభము
ఆగ్నేయం	౩, ౧౧	శని, గురు		మకరము
దక్షిణం	౫, ౧౩	గురు	శ్రవణము / అశ్విని ...	మీనము / వృశ్చికము
నైరృతం	౪, ౧౨	సో, శుక్ర		కర్కాటకము
పడమర	౬, ౧౪	ఆది, శుక్ర	రోహిణి / పుష్య ...	ధనుస్సు / సింహము
వాయవ్యం	౭, ౧౫	మం, ఆది		మేషము
ఉత్తరం	౨, ౧౦	బుధ, మం	పూర్వ, / ఫల్గు, హస్త	వృషభము, / కన్య
ఈశాన్యం	౮, ౩౦	బుధ		మిథునము

రాహు, గుళిక కాలములు

సూర్యోదయము 7 ఘంటలకు అయ్యే దినములకు.

వారములు	రాహు కాలము		గుళిక కాలము	
	మొదలు	వరకు	మొదలు	వరకు
ఆదివారము -	5-30	7	4	5-30
సోమవారము -	8-30	10	2-30	4
మంగళ వా రము	4	5-30	1	2-30
బుధవారము -	1	2-30	11-30	1
గురువారము -	2-30	4	10	11-30
శుక్రవారము -	11-30	1	8-30	10
శనివారము -	10	11-30	7	8-30

మార్చి నెల 1944	25	౧౩	౨౧	శు॥ త్ర॥ శ౨౨-౨౧శే౪౯-౨౩ ఉ౧౪-౪౧బ౨౨-౨౧ది౨౧-౫౬ త్యా౩-౪౭ తిథిద్వయం చాన్ద్రమానాబ్దాదిః శ్వేతవరాహకల్పః తైలాభ్యంగః నింబకుసుమభక్షణం ప్రపాదానం వసంతనవరాత్రిః యోగః చంద్రోదయః దర్శనం గః భో౨-౩౧
	26	౧౪	౨౨	ద్వి॥ అ౧౭-౩౨ అశ్వి౪౬-౪౨౭-౪౯ కా౧౭-౩౨ రా౬-౫౩ త్యా౩-౪౯ తృతీయాతిథిః నక్షత్రమానాబ్దాదిః భో౨-౨౩
	27	౧౫	౨౩	తృ॥ పో౧౩-౨౭ భర౪౪-౫౨ వై౧-౩౦ వి౫౪-౧౭ క ౧౩-౨౭ ౯-౫౮ త్యా౩-౫౩ అహః ౩౦-౨౦ ఉ భా౪౪ రవిః౫-౧౨ మాసగౌరీవ్రతం ఉత్తమమన్వాదిః మత్స్యజయంతీ భో౨-౧౫చ౨
	28	౧౬	౨౪	చ॥ మం౧౦-౧౭ కృ౪౩-౫౯ ప్రీ౫౧-౨భ౧౦-౧౭ బ౧౪-౨౬ త్యా౩-౫౭ భో౨-౭చ౩ [భో౧-౫౯చ౪
	29	౧౭	౨౫	పం॥ బు౮-౧౧ రో౪౪-౧౪ ఆయు౪౭-౧౫ తై౮-౧౧ బ౨౪-౯ త్యా౪-౧ రా౨౮-౧౦ త్యా౪-౬ హార్కకల్యాదిః
	30	౧౮	౨౬	ష॥ గు౭-౧౭ మృ౪౫-౪౧సౌ౪౪-౨౬ తై౭-౧౭ శేషః౨-౪౦ పుష్యస్నానం భా॥ అహః౩౦-౨౬ శే౧౪ రవిః౨౭-౩౭ భో౧-౫౧
మీనమాసం చైత్రము	31	౧౯	౨౭	స॥ శు౭-౩౯ ఆర్ద్ర౪౮-౨౪శో౪౨-౩౭ వ౭-౩౯ ద౭-౫౨ త్యా౪-౧౧ భద్రాయానవధ్యాయః భవానీయాత్రా భో౧-౪౩
	1	౨౦	౨౮	అ॥ శ౯-౧౭ పున౫౨-౨౦ అతి౪౧-౪౭ బ౯-౧౭ ది౨౦-౨౨ త్యా౪-౧౬ అశోకాష్టమీ శ్రీరామనవమీ భో౧-౩౫చ౭
	2	౨౧	౨౯	న॥ ఆ౧౨-౯ పుష్య౫౭-౨౧ సు౪౧-౪౯ కౌ౧౨-౯ ది౧౪-౦ త్యా౪-౨౦ అహః౩౦-౩౨శే౨౪ రవిః౫౦-౨౪ భో౧-౨౭చ౮
	3	౨౨	౩౦	ద॥ సో౧౬-౨౪ ఆశ్రే౬౦-౯ధృ౪౨-౩౭ క౧౬-౨౮౧-౫౯ త్యా౪-౨౪ ఏకాదశీతిథిః ధర్మరాజదశమీ భో౧-౧౯చ౯
	4	౨౩	౩౧	ఏ॥ మం౨౦-౪౬ ఆశ్రే౩-౨౭శూ౪౩-౫౫భ౨౦-౪౬ రా౬-౨ త్యా౪-౨౬ అహః౩౦-౩౮ మదశీతిముఖః ౫౨-౧౨ సూర్య తిథిః సర్వేషాం ఏకాదశి డోలికోత్సవః భో౧-౧౧చ౧౦
ఏప్రిల్ నెల 1944	5	౨౪	౧	ద్వా॥ బు౨౫-౫౮మఖ౯-౫౩గం౪౫-౨౭ బా౨౫-౫౮ రా౧-౨౪ త్యా౪-౨౬ ద్వాదశీతిథిః భో౧-౩చ౧౧ [౧౩ భో౦-౫౫
	6	౨౫	౨	త్రి॥ గు౩౧-౧౧పూఫ౧౬-౨౬వృ౪౬-౫౫తై౩౧-౧౧రా౫-౪౭ త్యా౪-౨౫ అహః౩౦-౪౨శే౩ రవిః ౧౩-౨౦ అసం౯
	7	౨౬	౩	చతు॥ శు౩౬-౨౯ ఉఫ౨౨-౪౪ ధ్రువ౮-౨౯ ౩౬-౩౬ రా౧౪-౫౭ త్యా౪-౨౨ అనధ్యయన ౩భో౦-౪౭చ౧౩ ర శే
	8	౨౭	౪	పూ॥ ○ శ౪౦-౫౮హ౨౮-౨౦ వ్యా౪౮-౩౧ భ౮-౩ రా౧౯-౮ త్యా౪-౧౯ అన్వాధానం రాచ్యక మన్వాదిః శివసన్నిధిస్నానం యవాగ్రయణం భో౦-౩౯చ౧౪
	9	౨౮	౫	కృ॥ ప్ర॥ ఆ౪౩-౧౩ చి౩౩-౨౫౪౮-౨౦ బా౧౧-౩౯ రా౧౭-౪ త్యా౪-౧౪ అహః ౩౦-౪౮ శే౪ రవిః ౩౬-౪౫ యోగః
	10	౨౯	౬	ద్వి॥ సో౪౫-౧స్వా౩౬-౩౬౪౬-౫౭ తై౧౪-౭రా౨౦-౧౮ త్యా౪-౯ భో౦-౨౩చ౧౬ [భో౦-౩౧చ౧౫
ఫసలీ ౧౩౫౩	11	౩౦	౭	తృ॥ మం౪౫-౩౫విశా౩౮-౫౨సి౪౪-౩౯చ౧౫-౧౮ రా౧౮-౧౦ త్యా౪-౪ భో౦-౧౫చ౧౭
	12	౩౧	౮	చ॥ బు౪౪-౫౦అనూ౩౯-౫౫వ్య౪౧-౨౨బ౧౫-౧౨రా౨౩-౧ త్యా౪-౦ భో౦-౮చ౧౮
	13	౧	౯	పం॥ గు౪౨-౫౫జ్యే౩౯-౪౯వరీ౩౭-౮కౌ౧౩-౫౨ త్యా౩ వ్యాఘాతః అహః ౩౦-౫౮ అశ్వ౧ మేషే రవిః౦-౪౦ ఉదయాది ౧౫-౪౦ప॥ విషువత్పుణ్యకాలః సౌరమానాబ్దాదిః షష్ఠ్యనధ్యాయః భో౦-౧చ౧౯రా॥ శే॥
	14	౨	౧౦	ష॥ శు౩౯-౪౮ మూ౩౮-౩౨ పరి ౩౧-౫౮క౧౧-౨౧రా౩-౩౭ త్యా౩-౫౫భో౪-౧౫చ౨౦
మేషమాసం చైత్రము	15	౩	౧౧	స॥ శ౩౫-౪౫పూషా౩౬-౨౦శి౨౬-౩భ౭-౪౬౧-౩౯ త్యా౩-౫౧రా౨౪-౧౮ త్యా౩-౪౮భో౪-౬చ౨౧ సూవే
	16	౪	౧౨	అ॥ ఆ౩౦-౫౭ ఉషా౩౩-౨౭సి౯-౩౦ బా౩-౨౧రా౧౧-౪౨ త్యా౩-౪౬ అహ౩౧-౬ అశ్వ౨ రవి౨౪-౫౨భో౩-౫౮
	17	౫	౧౩	న॥ సో౨౫-౨౬ శ్రవ౯-౪౭సా౧౨-౩౫౨౫-౨౬రా౮-౨ త్యా౩-౪౪ నవమీతిథిః భో౩-౪౯చ౨౩ క్షేత్రాం
	18	౬	౧౪	ద॥ మం౧౯-౩౬ ధని౨౫-౫౧ సు౫-౭ శుక్ల౫౨-౨౪ భ౧౯-౩౬రా౧౧-౩౪ పాత౫౨ తిథిద్వయం భో౩-౪౧చ౨౪
	19	౭	౧౫	ఏ॥ బు౧౩-౪౯శత౨౧-౫౫బ్ర౪౯-౫౭బా౧౩-౪౯రా౫-౩౪ త్యా౩-౪౩ అహః ౩౧-౧౨అశ్వ౩ రవిః ౫౧-౬ ద్వాదశీతిథిః సర్వేషాం౧౧ భో౩-౩౨చ౨౫
ఏప్రిల్ నెల 1944	20	౮	౧౬	ద్వా॥ గు౭-౩౧పూభా౧౭-౩౫ఐం౪౨-౫౭తై౭-౩౧రా౮-౪౮ త్యా౩-౪౪వృష భా యనం భో౩-౨౪చ౨౬
	21	౯	౧౭	త్ర॥ శు౧-౪౦ ఏపా౫౪-౨౦ ఉభా౧౩-౪౨ వై౩౪-౪౪వ౧-౪౦రా౧౦-౪౧ త్యా౩-౪౬ అవమ అనధ్యయన ౩ మాసశివరాత్రిః భో౩-౧౫చ౨౭ [చ౨౮
	22	౧౦	౧౮	అ॥ ● శ౫౧-౬శే౧౦-౧౩ విష్కం౨౭-౪౮చ౨౩-౩౩రా౨౬-౩౩ త్యా౩-౪౯అన్వాధానం పిండపితృయజ్ఞః భో౩-౭

కుజచారః	పశ్చాదుదితః	౬శు-పూభా౩శు౩౬	రాహుకేతుచారా
శు౬శు-ఆర్ద్ర౧శు౫	శు ౧౧మం-అశ్వ౩బు౪౬	౯అ-పూభా౪మీశు౧౭	బ౬శు-పుష్య౩ రాహుః
౧౨బు-ఆర్ద్ర౨శు౩౬	౧౪శు-అశ్వ౪బు౧౫	౧౧మం-ఉభా౧శు౫౮	శ్రవ౧కేతుః౫
బ౩మం-ఆర్ద్ర౩శు౫౫	బ౧ఆ-భ౧బు౫౨	౧౪శు-ఉభా౨శు౩౯	శు౪మ-పూఫ౨ చంద్రో౮
౧౦మం-ఆర్ద్ర౪శు౯	౫శు-భ ౨ బు ౧	బ౨సో-ఉభా౩శు౨౦	
బుధచారః	౯సో-భ౩బు౯	౫శు-ఉభా౪శు౧	శ్రీ భగవద్గీత
శు౧శ-శే౨బుధః౧౦	గురుచారః	౭శ-రే౧శు౪౨	కాశీనాధుని
౩సో-శే౩బు౧౧	బ౬శు-వక్రత్యాగః	౧౦మం-రే౨శు౨౩	నాగేశ్వరరావుగారు
౫బు-రే౪బు౧౩	శుక్రచారః	౧౩శు-రే ౩ శు౪	వెల రూ. 2-0-0
౭శు-అశ్వ౧ మేబు౧౭	శు౧శ-పూభా౧శు౧౪	శనిచారః	
౯ ఆ-అశ్వ౨బు౩౦	౩సో-పూభా౨శు౫౫	శు౮శ-మృగ౧బుజా శని౪౬	

రబు		శ	శు
కు	బుగు మే ర శు కు		రాహు
కే	మే బుశు ౯ ఆమీశు		

1944 ఏప్రిల్ — మే 1944

23	౧౧	౧౯	శు॥ప్ర॥ఆ॥౪౬-౫౫అశ్వ౭-౨౨ప్రీ౨౧-౨౪కిం౧౯-౦శే౧-౪౦వి౩౦-౩౨త్యా ౩-౫౨ అహః ౩౧-౨౦ అశ్వరవిః ౧౬-౩౧యోగః వైశాఖస్నానారంభః భో౨-౫౮చ౨౯ర్క్రాం [చ౩౦
24	౧౨	౨౦	ద్వి॥సో॥౪౩-౪౩భ౫-౧౭ ఆయు౧౫-౪౩బా౧౫-౧౯రా౩-౨౨ త్యా౩-౫౬ చంద్రోదయః సమశృంగః భో౨-౫౦
25	౧౩	౨౧	తృ॥మం॥౪౧-౩౩కృ౪-౧౧సౌ౧౦-౫౦తై౧౨-౩౮ గ౧౨-౫౧ త్యా౪-౦ త్రేతాయుగాదిఃపద్మకల్పఃపరశురామ జయంతి అక్షతృతీయ భో౨-౪౧ జమాదిలవల్ చ౧
26	౧౪	౨౨	చ॥బు॥౪౦-౩౦రో౪-౧౭శో౬-౫౦వ౧౧-౧౭వి౧౮-౩౩ త్యా౪-౫అహః౩౧-౨౬భరణీ౧రవిః౪౨-౩౫భో౨-౩౩చ౨
27	౧౫	౨౩	పం॥గు॥౪౦-౪౫మృ౫-౨౫అతి౩-౪౮బ౧౦-౩౭వ౭-౧౭త్యా౪-౧౦శ్రీజగద్గురుశంకరజయంతిభో౨-౨౪చ౩
28	౧౬	౨౪	ష॥శు॥౪౨-౧౮ఆర్ద్ర౭-౫౨శు౧-౪౭గ౧౧-౩౧రా౮-౧౨త్యా౪-౧౫ భో౨-౧౬చ౪
29	౧౭	౨౫	స॥శ॥౪౫-౨పున౧౧-౩౩ధృ౦-౪౬గ౧౩-౪౦వా౧-౩౭త్యా౪-౧౯గంతృత్తి భో౨-౭చ౫ [యః భో౧-౫౯చ౬
30	౧౮	౨౬	అ॥ఆ॥౪౮-౫౧పుష్య౧౬-౨౦శూ౦-౪౧భ౧౬-౫౬వా౧౯-౪౮త్యా౪-౨౩అహః ౩౧-౩౪భ౨రవిః ౮-౪౬అవధ్యా౭
1	౧౯	౨౭	న॥సో॥౫౩-౩౧ఆశ్లే౨౨-౩౬౧-౨౧బా౨౧-౧౧వా౨౩-౩౯త్యా౪-౨౫భో౧-౫౦చ౭ పాతిమధ్య౨౧
2	౨౦	౨౮	ద॥మం॥౫౮-౪౦మ౨౮-౨౩వృ౨-౩౭తై౬-౫౮వా౧౮-౫౮త్యా౪-౨౬భో౧-౪౨చ౮వే
3	౨౧	౨౯	ఏ॥బు ౬౦-౯పుఫ౩౪-౫౭ధ్రువ౪-౧౨౩౧-౧౬రా౨౩-౧౪త్యా౪-౨౫అహః౩౧-౩౮భ౩రవిః ౩౫-౨౮త్రియ్యక్ స్పృక్ కర్తరీప్రవేశః భో౧-౩౩చ౯
4	౨౨	౩౦	ఏ॥గు-౩-౫౩ఉఫ౪౧-౨౧వ్యా౫-౪౭భ౩-౫౩త్యాజ్యాభావః సర్వేషాం గురువారైకాదశీ భో౧-౨౫చ౧౦
5	౨౩	౩౧	ద్వా॥శు-౮-౩౫హ౪౭-౧౨హ౭-౪బా౮-౩౫౬-౪౨ త్యా౪-౨౩పరశురామ౧౨ భో౧-౧౬చ౧౧ [భో౧-౮చ౧౨
6	౨౪	౧	త్ర॥శ ౧౨-౩౪చి౫౨-౧౧వ౭-౪౬తై౧౨-౩౪గ౮-౫౨ త్యా౪-౨౦ చతుర్దశీతిథిః నృసింహజయంతి అనధ్యాయవర
7	౨౫	౨	చతు॥ఆ-౧౫-౨౯స్వా౫౬-౧సి౭-౪౧వ౧౫-౨౯ ది౭-౫ త్యా౪-౧౫ అహః౩౧-౪౬ భరవిః౨-౩౩ పూర్ణిమాతిథిః కూర్మజయంతి భో౦-౫౯చ౧౩ [దశ్వర్క్ష ఛత్రపాదుకాదిదానాని భో౦-౫౧చ౧౪
8	౨౬	౩	పూ॥○సో-౧౭-౧౪వి౫౮-౩౮వ్య౬-౪౪బ౧౭-౧౪౭౧-౩౮ త్యా౪-౧౦ ప్రతిపత్తిథిఃఅన్వాధానం సింధుస్నానం
9	౨౭	౪	కృ॥ప్ర॥మం-౧౭-౪౨అనూ౫౯-౫౯వరీ౪-౪౬కౌ౭-౪౨వి౮-౫౧త్యా౪-౫ద్వితీయాతిథిఃయోగఃశుక్రమౌఢ్యారంభ భో౦-౪౨చ౧౫ [తృతీయాతిథిః మృద్దారు శిలాకర్మాణి వర్జనీయానిభో౦-౩౪చ౧౬రావే
10	౨౮	౫	ద్వి॥బు-౧౬-౫౫జ్యే౦-౬వరి౧-౪౯శి౫౬-౧౬గ౧౬-౫౫వి౧౪-౦త్యా౪-౦అహః౩౧-౫౦కృ౧రవిః౯-౫౫
11	౨౯	౬	తృ॥గు౧౪-౫౪మూ౫౯-౭సి౫౩-౧౧భ౧౪-౫౪రా౨౩-౧౯త్యా౩-౫౬చతుర్థీతిథిః భో౦-౨౫చ౧౭పునే
12	౩౦	౭	చ॥శు౧౧-౪౯పూషా౫౭-౬పార్౭-౨౮బా౧౧-౪౯తి౨-౧౯త్యా౩-౫౨భో౦-౧౭ [యుగాంతః శనే భో౦-౮
13	౩౧	౮	పం॥శ౭-౪౭ఉషా౫౪-౧౫శు౪౧-౪తై౭-౪౭ది౧౬-౯త్యా౩-౪౯అహః౩౧-౫౬కృ౨వృషేరవిః౫౭-౫౦ ద్వాపర
14	౧	౯	ష॥ఆ౨-౫౬శ్రవ౪౫-౪క్ర౫౦-౪౬శు౩౪-౮ది౩-౪౦త్యా౩-౪౬అవమ॥౧౩-౫౦సం॥హరిపదపుణ్య॥
15	౨	౧౦	అ॥సో౫౧-౪౧ధ౪౬-౪౯బ్ర౨౬-౪౮బా౨౪-౪౧ది౦-౬త్యా౩-౪౪ అనధ్యాయః భో౪-౫౨చ౨౧ [భో౫-౧చ౨౦
16	౩	౧౧	న॥మం౪౫-౩౩శత౪౨-౪౧బ౧౯-౧౪తై౮-౩౩-౩౫త్యా౩-౪౩రా౨౫-౩౪త్యా౩-౪౩భో౪-౪౨చ౨౨
17	౪	౧౨	ద॥బు౩౯-౨పూభా౩౮-౨౯వై౧౧-౩౪వ౧౨-౨౭శేవ౧-౧౭పునస్త్యాజ్యాభావఃఅహః౩౨-౨కృ౩రవిః౨౬-౧౭ హనుమజ్జయంతి భో౪-౩౨చ౨౩
18	౫	౧౩	ఏ॥గు౩౩-౨౬ఉభా౩౪-౩౧వి౩-౫౮ప్రీ౫౨-౩౧బ౬-౨౪౦-౫౩త్యా౩-౪౪సర్వేషాం ౧౧శీ భో౪-౨౩చ౨౪
19	౬	౧౪	ద్వా॥శు౨౭-౫౧రే౩౦-౫౬ఆయు౪౯-౨౮కౌ౦-౩౮ది౨-౫౪త్యా౩-౪౬భో౪-౧౩చ౨౫ ద్వాదశీతిథిః
20	౭	౧౫	త్ర॥శ౨౨-౫౧అశ్వ౨౭-౫౫సౌ౪౩-౩౪౨-౫౧ది౧౮-౨౬త్యా౩-౪౮రా౧౮-౫౩ త్యా ౩-౫౧ అహః ౩౨-౮కృ౪ రవిః౫౪-౫౦ తిథిద్వయం అనధ్యాయన ౪ మాసశివరాత్రిః భో౪-౪చ౨౬
21	౮	౧౬	చతు॥ఆ౧౮-౩౬భ౨౫-౪౦శో౩౭-౧౫శ౧౮-౩౬రా౨౨-౪౯త్యా౩-౫౫మిథునాయనందర్శతిథిః భో౩-౫౪చ౨౭
22	౯	౧౭	అమా॥●సో౧౫-౧౫కృ౨౪-౧౮అతి౩౨-౧౨నా౧౫-౧౫ త్యాజ్యాభావః ప్రతిపత్తిథిః యోగః పిండపితృయజ్ఞః వట సావిత్రీవ్రతం అమాసోమవారవ్రతం భో౩-౪౪చ౨౮క్రాం శేవే

కుజచారః	౮ఆ॥భ౨వక్రిబు౧౯	శుక్రచారః	౨౪కు॥భ౩కు౪౫
కు౨సో॥పున౧కు౧౦	౧౧గు॥భ౧వక్రిబు౪౮	కు౧ఆ॥రేవకు౧౫౧	౮సో॥భ౪కు౨౭
౮ఆ॥పున౨కు౯	౨౧మం॥అశ్వ౪వక్రిబు౨౧	౪బు॥అశ్వ౧మేకు౩౩	౧౧గు॥కృ౧కు౯
౧౩శ॥పునకు౩కు౨	౨౫శ॥ప్రాగుదితః	౭శ॥అశ్వ౨కు౧౫	౧౩శ॥కృ౨కృకు౫౧
౨౩గు॥పునకర్కట౪౫౭	౯మం॥వక్రత్యాగః	౯సో॥అశ్వ౩కు౫౭	శనిచారః
౧౦బు॥పుష్య౧కు౪౫	౧౩శ॥భర౧బుజర్భృధః౧౬	౧౧గు॥అశ్వ౪కు౩౯	కు౧౧గు॥మృ౨శ౩౨
బుధచారః		౧౪ఆ॥భ౧కు౨౧	రాహుకేతుచారౌ నస్తః
కు౧ఆ॥బుధవక్రారంభః	గురుచారో నాస్తి	కృ౧మం॥ప్రాగస్తమితః	కు౫౫గు॥పూభ౩
౪బు॥పశ్చాదస్తమితః		౨బు॥భ౨కు౩	[చంద్రోచ్చర

కు	ర బు	శ	కు
	బ౫శ-వృషేరవి బ౩గు-క కుజః		రా గు
కే	గు౪బు-మే శు బ౧౩శ-వృ శు		

మే నెల 1944 — ఫసలీ ౧౩౫౩ వైశాఖ — జ్యేష్ఠ మాసం శుక్ల పక్షం

23	౧౦	౧౮	శు-ప్ర॥మం౧౨-౫౭రో౨౪-౪మృగ౨౮-౫బగ౨-౫౭దిర-౮త్యా౩-౫౯రా౬-౬త్యా౪-౪చంద్రోదయః సమశృంగః భో౩-౩౫చ౨౯ [పదం రంభా౩ళ్రాం కేపే భో౩-౨౫ జమాదిల్ సాని చ౧
24	౧౧	౧౯	ద్వి॥బు౧౧-౫౦మృగ౨౪-౫౬ఆర్ద్ర౨౪-౫౩శా౧౧-౫౦రా౧౪-౨౭త్యా౪-౯అహః౩౨-౧౨రో౧రవిః౨౩-౫౩పోప
25	౧౨	౨౦	తృ॥గు౧౧-౫౭ఆ౨౭-౬కూ౨౨-౪౨గ౧౧-౫౭రా౨౬-౩౪త్యా౪-౧౪భో౩-౧౫చ౨పాశ౩౫ [౩-౬చ౩
26	౧౩	౨౧	చ॥శు౧౩-౨౨పున౩౦-౨౯గ౦౨౧-౩౦ధ౧౩-౨౨శేషః ౩-౨౮౧౯-౪౬త్యా ౪-౧౮ గోదావరీ పుష్కరారంభః
27	౧౪	౨౨	పం॥శ౧౫-౫౮పుష్య౩౫-౧౯వృ౨౧-౧౭బా౧౫-౫౮త్యాజ్యాభావఃఅహః౩౨-౧౬రో౨రవిః౫౨-౫౨పష్ఠీతిథిః క్షత్రి త్యాగః కుక్రాం రాక్రాం భో౨-౫౬చ౪ [చ౫
28	౧౫	౨౩	ష॥ఆ౧౯-౩౭ఆశ్లేష౦-౩౦ధ్రు౨౧-౫౧తైతి౧౯-౩౭౯-౫౭త్యా౪-౨౨సప్తమీతిథిః అరణ్యగౌరీవ్రతంభో౨-౪౭
29	౧౬	౨౪	స॥సో౨౩-౭మఘ౬-౪౩వ్యా౨౩-౪౨౩-౭౧౩-౩౬త్యా౪-౨౫కూష్మాండ్వతిథిః ఉథయానధ్యాయః ౨-౩౭చ౬
30	౧౭	౨౫	అ॥మం౨౯-౮పూఫ౫౩-౨౧హ౨౪-౪౦బ౨౯-౮౯-౫౬-త్యా౪-౨౬అష్టమీతిథిః భో౨-౨౭చ౭ [చ౮
31	౧౮	౨౬	న॥బు౩౪-౧౦ఉఫ౫౯-౫౧వ౨౬-౨౦బా౧-౩౯౮౧౩-౧౮త్యా౪-౨౬అహః౩౨-౧౮రో౩రవిః౨౨-౪౦భో౨-౧౮
1	౧౯	౨౭	ద॥గు౩౮-౫౨హ౬౦-౧౦సి౨౭-౪౫తై౬-౩౧౮౨౨-౫౬త్యా౪-౨౪ దశహరా గంగావతారః భో౨-౮౯
2	౨౦	౨౮	ఏ॥శు౪౨-౩౮హ౫-౪౬వ్య౨౮-౩౭౨౧౦-౪౫౭౨౭-౨౮త్యా౪-౨౦సర్వేషాం నిర్జలఏ॥ భో౧-౫౯చ౧౦[౧౨భో౧-౪౯
3	౨౧	౨౯	ద్వా॥శ౪౫-౪౮చి౧౦-౫౩వ౨౮-౪౮బ౧౪-౧౩౭౫-౪౯త్యా౪-౧౬అహః౩౨-౨౦రో౪రవిః౫౨-౩౦రామలక్ష్మణ
4	౨౨	౩౦	త్ర॥ఆ౪౭-౩౬స్వా౧౪-౫౫ప౨౮-౫౭౧౬-౪౭౨౯-౩౫త్యా౪-౧౧ఆరోహసింగర్ తిర్ భో౧-౩౯చ౧౨
5	౨౩	౩౧	చతు॥సో౪౭-౫౦వి౧౭-౫౫౭౬-౮౧౭-౪౩౭౨౮-౧త్యా౪-౬అనధ్యయన ౩భో౧-౩౦చ౧౩
6	౨౪	౧	పూ॥○మం౪౭-౧౮అనూ౧౯-౨౨సి౨౩-౩౯ధ౧౭-౩౪రా౧-౫త్యా౪-౨అన్వాధా॥వృష॥పూ॥సావిత్రీభో౧-౨౦
7	౨౫	౨	కృ-ప్ర॥బు౪౫-౨౦జ్యే౧౯-౪౫సా౨౦-౫బా౧౬-౧౯త్యాజ్యాభావః అహః౩౨-౨౨మృ౧రవిః౨౨-౪౦ భో౧-౧౦
8	౨౬	౩	ద్వి॥గు౪౨-౧౧మూ౧౮-౫౯కు౧౫-౧౯తైతి౩-౪౫బి౧౫-౨త్యా౩-౫౭రా౯-౫౩త్యా౩-౫౩భో౧-౧చ౧౬[చ౧౫
9	౨౭	౪	తృ॥శు౩౮-౬పూషా౧౭-౧౩శూ౯-౫౧వ౧౦-౮రా౩-౫౭త్యా౩-౫౦భో౦-౫౧చ౧౭ [భో౦-౪౨చ౧౮ శుక్రా-౪
10	౨౮	౫	చ॥శ౩౩-౧౨ఉషా౧౪-౩౬బ్ర౩-౪౧బ౫౩-౩౦బ౫-౩౯౬౨౪-౩త్యా౩-౪౭అహః ౩౨-౨౪ మృ౨రవిః ౫౨-౫౭
11	౨౯	౬	పం॥ఆ౨౭-౪౩శ్ర౧౧-౧౮ఐంద్ర౪౯-౪౭కౌ౦-౨౭బ౨౦-౪౦త్యా౩-౪౫ పంచమీతిథిః భో౦-౩౨చ౧౯
12	౩౦	౭	ష॥సో౨౧-౪౯ధని౭-౩౧వి౪౨-౧౪వ౨౧-౪౯బ౨౪-౧౮త్యా౩-౪౪ తిథిద్వయం భో౦-౨౨చ౨౦ షష్ఠీ
13	౩౧	౮	స॥మం౧౫-౪౨శత౩-౨౭పూభా౫౫-౪౮ఐంద్ర౩౪-౩౬ బ౧౫-౪౨బి౧౮-౨౦ త్యా౩-౪౩అష్టమీతిథిఃఉథయానధ్యాయః త్రిలోచనగౌరీవ్రతం భో౦-౧౩చ౨౧
14	౧	౯	అ॥బు౯-౩౦ఉభా౫౫-౯ ఆయు౨౭-౦కౌ౯-౩౦బి౨౧-౩౭ త్యా ౩-౪౪ అహః ౩౨-౨౮మృ౫౩ మిథునేరవిః ౨౩-౩౫ ప్రవేశాది షడశీతి పుణ్యకాలః భో ౦-౪ చ౨౨
15	౨	౧౦	న॥గు౩-౨౯రేవ్య౫౪-౧౬శో౫౧-౨౭సౌ౯-౩౪౩-౨౯బి౨౩-౧౯త్యా౩-౪౫అశమ భో ౫-౨౫చ౨౩
16	౩	౧౧	ఏ॥శు౫౨-౩౭అశ్విని౮-౧౫శో౧౨-౩౧బ౨౫-౧౧రా౬-౧౭త్యా౩-౪౭స్మార్త ఏకాదశి భో౫-౧౪చ౨౪
17	౪	౧౨	ద్వా॥శ౪౮-౧౫భర౫-౪౮అతి౫-౫౬శు౫౩-౫౨శో౨౦-౨౬బి౧౧-౧౬ త్యా౩-౫౦అహః౩౨-౩౦ మృ ౪ రవిః ౫౪-౪ముధ్వ వైష్ణవైకాదశిభో౫-౬చ౨౫
18	౫	౧౩	త్ర॥ఆ౪౪-౪౭కృత్తి౪-౧౩సుకర్మ౫౪-౩౭గ౧౬-౩౧బి౧౫-౧త్యా౩-౫౪భో౪-౫౩చ౨౬
19	౬	౧౪	చతు॥సో౪౨-౨౩రో౪౩-౪౧హ౫౦-౨౧ధ౧౩-౩౫బి౨౩-౫౨త్యా౩-౫౮ రా౨౫-౧౮త్యా ౪-౨ అనధ్యయన౩ మాసశివ రాత్రిఃభో౪-౪౩చ౨౭
20	౭	౧౫	అ॥●మం ౪౧-౭ మృ౪౪-౧౮ గం౪౭-౧ చతు౧౧-౪౫శేష౧-౫౨ పునః॥భావః అన్వాధానం పిండపితృయజ్ఞః భో౪-౩౩చ౨౭

జూన్ నెల 1944 — వైశాఖ — జ్యేష్ఠ మాసం కృష్ణ పక్షం — జ్యేష్ఠ కృష్ణపక్షం

కుజచారః		గురుచారః		
శు౧మం-పుష్య౨కు౩౩	౧౧గు-కృ౧బు౬	శు-౪కుమ౧సిం హేగ్ర	౫ఆ-మృ౨కు౩౦	
౭సో-పుష్య౩కు౧౫	౧౩ఆ-కృ౨వృషేబు౨౩	బ-౧౪సోమ౨కు౧౫	౮బు-మృ౩మిథునకు౧౩	
౧౨శ-పుష్య౪కు౫౬	౧౫గు-కృ౩బు౩౩	శుక్రచారః	౧౧గు-మృ౪కు౫౬	
బ౩కు-ఆశ్లే౧కు౩౩	బ-౨గుకృ౪బు౩౯	శు౧మంకృ౩కు౩౫	౧౪సో-ఆర్ద్రా౧కు౩౯	
౯గు-ఆశ్లే౨కు౮	౪శ-రో౧బు౩౮	౪కు-కృ౪కు౧౭	శనిచారః	
౩౦మం-ఆశ్లే౩కు౪౧	౬సో-రో౨బు౩౬	౬ఆ-రో౧కు౫౯	శు-౭సోపశ్చాద స్తమితః	
బుధచారః	౭మం-ప్రాగ్ స్తమితః	శు-౯బురో౨కు౪౧	౮మం-మృగ౩మిథునశ౧౬	
శు౨బు-భ౨బు౪౭	౮బు-రో౩బు౩౧	౧౨శ-రో౩కు౨౩	రాహుకేతుచారః	
౫శ-భ౩బు౫౪	౧౧గు-రో౪బు౨౪	౧౫మం-రో౪కు౫	౫గు-పుష్య౨రాహుః	
౮మం-భ౪బు౩౮	౧౩ఆ-మృ౧బు౧౭	౧౫మం-రో౪కు౫	ఉపాద౪కేతుః౫౯	
	౩౦మం-మృ౨బు౫	బ-౨గుమృ౧కు౪౭	శు౪కు-పూర్వచంద్రో౫౯	

	బు	౭ బు శ	
	బ౮బు-మిథు-౭ శు౧౩-ఆ-వృ బు		కు
—			గు రా
కే	శు౪కు-సిం-కు బ౮బు-మి-శు శు౮మం-మి-శః		

జూలై 1944 — మిథునమాసం ఆనినెల — రజబు ౧౩౬౩

21	౮	౧౬	శు॥ప్ర-బు౪౧-౭ఆర్ద్రా౪౬-౯వృ౪౪-౪౨౭౦౧౧-౭౭౫-౫౭త్యా౪-౭అహః౩౨-౩౪ ఆర్ద్రా౧౭వి ౨౫-౫కటకా యనం పక్షిణ్యనధ్యాయః యోగః౪క్రాంభో౪-౨౨చ౨౯ [భో౪-౧౨చ౩౦
22	౯	౧౭	ద్వి॥పు౪౨-౨౩పువ౪౯-౧౪ ధ్రువ౩-౨౨బా౧౧-౪౫౦౧౭-౪౧త్యా౪-౧౨చంద్రోదయః ఉత్తరశృంగః
23	౧౦	౧౮	తృ॥పు౪౪-౫౬ పుష్య౫౩-౩౨వ్యా౪౩-౨తై౧౩-౪౦౦౧౦-౪౦త్యా౪-౧౭మూర్చ్యా. గౌరీవ్రతంభో౪-౧౪జజ్ఞచ౧
24	౧౧	౧౯	చ॥౭౪౮-౨౭ఆశ్రే౫౮-౪౯హ ౪౩-౨౯వ౧౬-౪౧౦౨౮-౨౦త్యా౪-౨౧అహః౩౨-౩౨ఆర్ద్రా౨౪విః౫౫-౫౧
25	౧౨	౨౦	పం॥ఆ౫౨-౫౨మ ౬౦-౧౦వ౪౪-౩౮బ౨౦-౪౦౭౩౧-౫౭త్యా౪-౨౫భో౩-౪౧చ౧ [పుక్రాంభో౩-౫౧చ౨
26	౧౩	౨౧	ష॥పౌ౫౭-౪౯ మ౫-౫పి౪౬-౧౩కౌ౨౫-౨౦౭౨౭-౧౫త్యా౪-౨౬కుమారషష్ఠీభో౩-౩౦చ౪
27	౧౪	౨౨	స॥మం౬౦-౧౦ పూఫ౧౧-౩౫స్వ౪౭-౫౭క౩౦-౨౧౭౩౧-౩౨త్యా౪-౨౬త్రిదృస్పృక్ భో౩-౨౦చ౫
28	౧౫	౨౩	స॥బు౨-౫౪ ఉఫ౧౮-౫వ౪౯-౩౦వ౨-౫౪రా౮-౪౩త్యా౪-౨౪అహః౩౨-౩౦ఆర్ద్రా౩ రవిః ౨౭-౦ ఉత్తరాయన
29	౧౬	౨౪	అ॥స౭-౩౫ హ౨౪ ౧౦వ౫౦-౩౪బ౭-౩౫రా౧౩-౨౮త్యా౪-౨౧భో౨-౫౯చ౭ [ధ్యాయః భో౩-౯
30	౧౭	౨౫	వ॥సు౧౧-౩౨ చి౨౯-౨౯శి౫౦-౫౪బా౧౧-౩౨రా౧౨-౧త్యా౪-౧౭ఐంద్ర భో౨-౪౯చ౮
1	౧౮	౨౬	ద॥౭౧౪-౩౦స్వా౩౩-౪౮ సి౫౦-౨౫క౧౪-౩౦రా౧౬-౬త్యా౪-౧౩అహః౩౨-౨౮ఆర్ద్రా౪౪విః౫౭-౫౭ ఏకాదశీతిథిః చాతుర్మాస్యాదిః శాకవ్రతారంభః భో౨-౩౮చ౯ [యనగ౧భో౨-౨౮చ౧౦
2	౧౯	౨౭	ఏ॥ఆ౧౬-౧౬వి౩౬-౫౭పా౪౮-౫౩ధ౧౬-౧౬రా౧౪-౫౦త్యా౪-౮అగస్త్యాస్తమయః ద్వాదశీతిథిః సర్వేషాం శ
3	౨౦	౨౮	ద్వా॥పౌ౧౬-౫౧అనూ౩౮-౫౨సు౪౬-౨౪బా౧౬-౫౧రా౨౦-౩౭త్యా౪-౩అహః౩౨-౨౪ పదశీతిముఖః౨౨-౧౨ త్రయోదశీతిథిః వాసుదేవ౧౨భో౨-౧౭చ౧౧
4	౨౧	౨౯	త్రి॥మం౧౬-౭జ్యే౩౯-౩౧సు౪౨-౫౦తై౧౬-౭త్యాజ్యాభావః చతుర్దశీతిథిః అవ్యయవరాపే భో౨-౭చ౧౨
5	౨౨	౩౦	చతు॥బు౧౪-౧౦మూ౩౯-౦బ్ర౩౮-౨౦వ౧౪-౧౦రా౨-౩౮త్యా౩-౫౮అహః౩౨-౨౬పున౧౪విః౨౯-౭ పూర్ణిమా తిథిః అన్వాధానం భో౧-౫౭చ౧౩ [పవిత్రారోపణం కోకిలావ్రతంవ్యాసపూజాశివశయనవ్రతంభో౧-౪౬
6	౨౩	౩౧	౦గు-౧౧-౮పూషా౩౭-౨౩ఐ౩౩-౦బ౧౧-౮వి౨-౨౧త్యా౩-౫౪రా౨౪-౧౧త్యా౩-౫౦యోగః సింధుస్నానం
7	౨౪	౧	కృ॥ప్రశు౭-౮ఉషా౩౪-౫౪వై౨౬-౫౪కౌ౭-౮శేషః౦-౨౩రా౧౨-౦త్యా౩-౪౭ చాతుర్మాస్యద్వితీయా అశూన్య శయనవ్రతం కోకిలాం శవే భో౧-౩౬చ౧౫
8	౨౫	౨	ద్వి॥శ౨-౧౮ శ్రవ౫౪-౪౪ప్రీ౩౧-౪౩విష్కు౨౦-౧౩క౨-౧౮రా౮-౪౬త్యా౩-౪౫అపమభో౧-౨౫చ౧౬
9	౨౬	౩	చ॥ఆ౫౧-౩ధని౨౭-౫౮ప్రీ౧౩-౬బ౨౪-౨రా౧౨-౨౬త్యా౩-౪౪అహః౩౨-౨౨పున౨౪౦-౨౫స॥చ॥భో౧-౧౫
10	౨౭	౪	పం॥పౌ౪౪-౪౯శత౨౩-౫౬ఆయు౫-౩౮సౌ౫౨-౨౪కౌ౧౭-౫౬రా౬-౯త్యా౩-౪౩భాతృ౫భో౧-౫చ౧౮
11	౨౮	౫	ష॥మం౩౬-౩౮పూభా౧౯-౪౪శో౫౦-౨౦క౧౧-౪౩రా౯-౪౫త్యా౩-౪౪భో౦-౫౪చ౧౯ [౪౪చ౨౦
12	౨౯	౬	స॥బు౩౨-౩౦ఉభా౧౫-౩౮అతి౪౨-౫౨ధృ౫-౩౩రా౧౧-౨౫త్యా౩-౪౫అహః౩౨-౧౮పున౩౪విః౩౧-౧౦భో౦-
13	౩౦	౭	అ॥గు౨౬-౫౩రేవ౧౧-౫౨శు౩౫-౪౭కౌ౨౬-౫౩రా౨౬-౪౭త్యా౩-౪౭ అష్టతిథిః అ॥రుద్రసావర్ణికమ॥భో౦-౩౩
14	౩౧	౮	న॥శు౨౧-౪౨అశ్వ౮-౩౩ధృ౨౯-౬౫క౨౧-౪౨శేషః౨-౫౨వి౩౧-౨౯త్యా౩-౪౯తిథిద్వయం భో౦-౨౩చ౨౨
15	౩౨	౯	ద॥శ౧౭-౧౫భ౫-౫౨శూ౨౩-౨ధ౧౭-౧౫రా౨-౪౦త్యా౩-౫౩ఏకాదశీతిథిః శుకే భో౦-౧౩చ౨౩
16	౧	౧౦	ఏ॥ఆ౧౩-౪౨కృ౪-౪౭క౧౭-౪౨బా౧౩-౪౨రా౧౧-౧౪త్యా౩-౫౭ అహః౩౨-౧౬ పున౪ కటకే రవిః౨-౧౫ ఉదయాది దక్షిణాయన పుణ్యకాలః భో౦-౨ చ౨౪
17	౨	౧౧	ద్వా॥పౌ౧౧-౧౪రో౩-౧౫వృ౧౩-౧౩తై౧౧-౧౧వి౭-౨౦త్యా౪-౧మృక్రాంభో౫-౯చ౨౫ [౫-౯చ౨౬
18	౩	౧౨	త్రి॥మం౯-౪౮మృ౩-౩౭ధ్రు౯-౪౦౯-౪౮వి౨౫-౧౦త్యా౪-౬అనధ్య॥క్షమా॥శివరాత్రిః॥మాధ్య నివృత్తిః కేచే భో
19	౪	౧౩	చతు॥బు౯-౪౨ఆ౫-౧౧వ్యా౭-౬శి౯-౪౨రా౪-౨౧త్యా౪-౧౫అహః౩౨-౧౪పుష్య౧వి౩౨-౫౫అన్వాభో౪-౫౮
20	౫	౧౪	అ॥(౦)గు౧౦-౫౨పు౮-౦హ౫-౩౨వా౧౦-౫౭వి౨౯-౨౦త్యా౪-౧౬యోగః పిండపితృయజ్ఞః సూర్యగ్రహ॥భో౪-౪౮

జూలై 1944 — కటకమాసం ఆడినెల

కుజచారః	౮గు-ఆర్ద్రా౩బు౨	౧౨పౌ-ఆశ్లే౧బు౩	౧౫గు-పున౩శు౪	రాహుకేతుచారావస్థః
శు౬పౌ-ఆశ్లేష౪పా౧౪	౯శు-ఆర్ద్రా౪బు౪౮	౧౩మం ఆశ్లే౨బు౫౬	బ౨శ-పున౪కటకే శు౪౭	శు౫ఆ-ఉఫ౧చంద్రోచ్చ ౫౫
౧౧అ-మ౧సింహే౭౪౫	౧౧ఆ-పున౧బు౩౪	౩౦గు-ఆశ్లే౩బు౫౩	౬మం పుష్య౧శు౩౧	
బ౧శు-మ౨శు౧౬	౧౩మం-పున౨బు౨౧	గురుచారః	౯శు-పుష్య౨శు౧౪	
౭బు-మ౩శు౩౮	౧౫గు-పున౩బు౭	బ౨శ-మఘా౩గు౩	౧౦ఆ॥పుష్య౩శు౫౮	
౧౩మం-మ౪శు౩	బ౧శు-పున౪కటకే బు౫౪	శుక్రచారః	౧౩మం-పశ్చాదుదితః	
బుధచారః	౪ఆ-పుష్య౧బు౪౧	శు౨గు-ఆర్ద్రా౨శు౨౬	౧౪బు-పుష్య౪శు౪౧	
శు౧-బు-మృ౩మిబు౫౪	౬మం పుష్య౨బు౩౦	౫ఆ-ఆర్ద్రా౩శు౧౦	శనిచారః	
౩శు-మృ౪బు౪౨	౮గు-పుష్య౩బు౧౯	౭మం ఆర్ద్రా౪శు౫౩	శు౩శు-మృ౪శనిః౪౫	
౫ఆ-ఆర్ద్రా౧బు౨౯	౧౦శపశ్చాదుదితః పుష్య౪	౯శు-పున౧శు౩౭	౧౪బు- ప్రాగుదితః	
౭మం-ఆర్ద్రా౨బు౧౭	బు౧౮	౧౨పౌ-పున౨శు౨౦	బ౧౩మం ఆర్ద్రా౧శనిః౩౫	

			ర బు శు శ
	బ౧౧ఆ॥కట॥ర శు౧౧ఆ॥సిం॥కు		రా కు
శ	బ౧శు॥కట॥బు బ౨శ॥కట॥ శు		గు

జూలై 1944

21 ౬ ౧౫ శు-ప్ర||పు౧౩-౧౫పుష్య౧౨-౧౪౪-౫౮బ౧౩-౧౫రా౧౪-౩౧త్యాజ్య౪-౨౦చంద్రోదయః ఉత్తరశృంగః భో౪-౩౭
22 ౭ ౧౬ ద్వి||శ౧౬-౪౩ఆశ్లే౧౭-౫౯౫-౧౬శా౧౬-౪౩రా౧౭-౫౬త్యాజ్య౪-౨౪ తృతీయాతిథిః కర్కాటకం రాక్రాం భో౪-౨౭ పాశాశ చ౧ [శూన్యతిథిః మధుస్రవావ్రతం భో౪-౧౬చ౨
23 ౮ ౧౭ తృ||ఆ౨౧-౬మ౨౩-౩వ్య౬-౧౮౫౨౧-౬రా౧౩-౧త్యాజ్య౪-౨౬అహః౩౨-౧౦ పుష్య౨ రవిః౩-౩౦ సింహోదయం
24 ౯ ౧౮ చ||పో౨౬-౦పూషా౨౯-౨౭౪౭-౪౬ధ౨౬-౦రా౧౭-౧౫త్యాజ్య౪-౨౬చతుర్థీతిథిః కుర్క్రాం భో౪-౬ చ౩
25 ౧౦ ౧౯ పం||మం౩౧-౨శుభ౩౬-౦పరి౯-౨౬శా౩౧-౨రా౨౭-౪త్యాజ్య౪-౨౫మంగళగౌరీవ్రతంనాగపంచమిభో౩-౫౫చ౪
26 ౧౧ ౨౦ ష||బు౩౫-౪౫హా౪౨-౧౨శి౧౦-౫౭కా౩-౨౩ శేషః౩-౩౫పునస్త్యాజ్యాభావఃఅహః౩౨-౪పుష్య౩ రవిః ౩౩-౫౩ పారివకల్పం. కల్కిజయంతీ సామగోపాకర్మ భో౩-౪౫చ౫
27 ౧౨ ౨౧ స||గు౩౯-౪౬చిత్ర౭-౪౫సిద్ధి౨-౨౫౭-౪౫చి౪-౩త్యాజ్య౪-౨భో౩-౩౪ చ౬
28 ౧౩ ౨౨ అ||శు౪౨-౫౩స్వాతి౨-౨పా౧౨-౨౯ధ౧౧-౨౦బి౨-౫౦త్యాజ్య౪-౧౮అనధ్యాయః వరలక్ష్మీవ్రతంభో౩-౨౪చ౭
29 ౧౪ ౨౩ న||శ౪౪-౫౦వి౫౫-౪౭శు౧౨-౫బా౧౩-౫౧బి౭-౧౦త్యాజ్య౪-౧౪అగస్త్యోదయభో౩-౧౩ చ౮
30 ౧౫ ౨౪ ద||ఆ౪౫-౩౦అనూ౫౮-౦శుక్ల౧౦-౪౬తై౧౫-౧౦బి౬-౯త్యాజ్య౪-౯అహః౩౧-౫౮ పుష్య౪రవిః౩-౫౮ దధివ్రతారంభః భో౩-౩౮౯ పాతమధ్య౫౭ [౫౨-చ౧౦
31 ౧౬ ౨౫ ఏ||సో౪౪-౫౩జ్యే౫౮-౫౬బ్రహ్మ-౨౩వ౧౫-౧౨బి౨-౧౩త్యాజ్య౪-౪సర్వేషాం౧౧ పవిత్రారోపణంకవేరాపే భో౨-

ఆగస్టు 1944

1 ౧౭ ౨౬ ద్వా||మం౪౩-౫మూ౫౮-౪౪ఐ౫-౧బ౧౩-౫౯రా౨౨-౪౮త్యా౩-౫౯ దామోదర౧౨భో౨-౪౨చ౧౧
2 ౧౮ ౨౭ త్ర||బు౪౦-౧౧పూషా౫౭-౨౪వై౦. ౫౦వి౫౫-౨౯౧౧-౩౮బి౨-౧౨త్యా౩-౫౫ అహః౩౧-౫౪ ఆశ్లే౧౪౩౩-౫౦ శనిభో౨-౩౧
3 ౧౯ ౨౮ చతు||గు౩౬-౧౩ఉషా౫౫-౪విష్క౯-౫౦గ౮-౧౨బి౧౬-౩౭త్యా౩-౫౧అవధ్యయన౩భో౨-౨౧౩ [భో౨-౧౦
4 ౨౦ ౨౯ పూ||౦శు౩౧-౨౬శ్ర౫౧-౫౮ఆయు౪౩-౧౦భ౩-౫౦బి౪-౩౩త్యా౩-౪౮ అన్వా||అవ స్తంబాశ్వలాయనోపాకర్మ
5 ౨౧ ౩౦ కృ-ప్ర||శ౨౬-౧౯ధని౪౮-౧౮సౌ౩౬-౨కౌ౨౬-౧౭౧-౨౧త్యా౩-౪౫ప్రతిపత్తిథిః యాగః కవే భో౨-౦చ౧౫
6 ౨౨ ౩౧ ద్వి||ఆ౨౦-౯శత౪౪-౧౪శో౨౮-౩౩గ౨౦-౯బి౫-౫త్యా౩-౪౪రా౨౭-౧౧త్యా౩-౪౩ అహః౩౧-౪౬ఆశ్లే౨రవిః ౩-౧౬ తిథిద్వయం భో౧-౪౯ చ౧౬
7 ౨౩ ౧ తృ||పో౧౪-౩పూభా౪౦-౨అతి౨౦-౫౪ధ౧౪-౩ శేషః౨-౪౦పునస్త్యాజ్యాభావః చతుర్థీతిథిః భో౧-౩౯ చ౧౭
8 ౨౪ ౨ చ||మం౭-౫౧ఉభా౩౫-౫౧సు౧౩-౧౩బా౭-౫౧బి౨-౨౨త్యా౩-౪౩భో౧-౨౮ [రవిః౩౨-౩౦అవమభో౧-౧౮
9 ౨౫ ౩ పం||బు౧-౪౭రేవ౫౪-౧౨శే౩౧-౫౬ధృ౫-౯శూ౫౨-౪౧తై౧-౪౭బి౭-౪౯త్యా౩-౪౪అహః౩౧-౪౦ఆశ్లే౩
10 ౨౬ ౪ ష||గు౫౦-౪౫అశ్వ౨౮-౨౭౫౦౫౧-౨౮ధ౨౩-౨౨బి౧౯-౧త్యా౩-౪౬రా౧౯-౪౧త్యా౩-౪౯షష్ఠీ భో౧-౭ చ౨౦
11 ౨౭ ౫ అ||శు౪౬-౧౪ధ౨౫-౩౭వృ౪౫-౧౩బా౧౮-౨౯రా౨౩-౪త్యా౩-౫౨ అనధ్యాయః స్మార్త శ్రీకృష్ణజన్మాష్టమీ భోం-౫౭ చ౨౧ పాతమధ్య౫౨
12 ౨౮ ౬ న||శ౪౨-౭కృ౨౩-౪ధ్రు౩౯-౪౮తై౧౪-౩౦త్యాజ్యాభావః మధ్వవైష్ణవ శ్రీకృష్ణజయంతి భోం-౪౬ చ౨౨
13 ౨౯ ౭ ద||ఆ౪౦-౧౫రో౨౨-౪౦ వ్యా౩౫-౮వ౧౧-౩౧బి౩-౧ త్యా౩-౫౬రా౫౮ అహః౩౧-౩౨ ఆశ్లే౪ రవిః౧-౩౮
14 ౩౦ ౮ ఏ||సో౩౮-౫౧మృ౨౨-౪౪హ౩౧-౨౧బ౯-౩౩రా౧౨-౩౮త్యా౪-౫సర్వేషాం౧౧కేవే భోం-౨౫చ౨౪[భోం౩౬
15 ౩౧ ౯ ద్వా||మం౩౮-౪౨ఆర్ద్రా౨౩-౫౮వ౨౮-౩౧కౌ౮-౪౬రా౨౩-౪౩త్యా౪-౧౦శ్రాం భోం-౧౫ చ౨౫
16 ౧ ౧౦ త్ర||బు౩౯-౪౮పున౨౬-౨౮సి౨౬-౪౪గ౯-౧౫రా౧౬-౧౩త్యా౪-౧౫అహః౩౧-౨౮మ౧ సిం.రవిః౩౦-౧౨ ఉదయాది౧౪-౧౨ ప్రభృ విష్ణుపదపుణ్యకాలః కృతయుగాంతః భోం-౫ చ౨౬
17 ౨ ౧౧ చతు||గు౪౨-౧౦పుష్య౩౦-౧౩వ్య౨౫-౫౫ధ౧౦-౫౯త్యాజ్యాభావః అనధ్యయన౩ మాసశివరాత్రిః సిం. భో౫-౧౩
18 ౩ ౧౨ అ||శు౪౫-౩౭ఆశ్లే౩౫-౨౪రి౨౬-౦చ౧౩-౫౩ దిర-౪౭ త్యాజ్య-౧౯ అన్వాధానం పిండపితృయజ్ఞః అగ్నిసావర్ణికమన్వాదిః శ్యామాకాగ్రయణం కుశగ్రహణం భో౫-౩ చ౨౮

కుజచారః	౭గు-మ౨బు౨	శుక్రసో-మ౪శు౪౫	౭గు-మ౪శు౩౦	శు౫మం-ఉభ౨క న్యా
శు౩ఆ-పూఫ౧శు౨౫	౯శ-మ౩బు౧౪	బు౫బు. పూఫ౧శు౨౪	౧౦ఆ-పూఫ౧శు౧౩	చంద్రోచ్చం-౫౧
౮శు-పూఫ౨శు౪౬	౧౧సో-మ౪బు౩౫	శుక్రచారః	౧౨మం-పూఫ౨శు౫౭	
౧౪గు-పూఫ౩శు౭	౧౪గు-పూఫ౧బు౨	శు౨౯-ఆశ్లే౧శు౨౫	౩౦శు-పూఫ౩శు౪౦	
బ౪మం-పూఫ౪శు౨౪	బ౧శ-పూఫ౨బు౫౦	౫మం-ఆశ్లే౨౪౯	శనిచారః	
౧౦ఆ-ఉఫ౧శు౪౧	౫బు-పూఫ౩బు౮	౭గు-ఆశ్లే౩శు౫౨	బ౧౨మం-ఆర్ద్రా౨శ౧౨	
౩౦శు-ఉఫ౨కశు౫౫	౧౦ఆ-పూఫ౪బు౩౫	౧౦ఆ-ఆశ్లే౪శు౩౬	రాహుకేతుచారః	
బుధచారః	౧౨మం-పశ్చాద స్తమిశః	౧౩బు-మ౧సింశు౯	బ౧౪గు-పూ౧రాహుః	
శు౨౯-ఆశ్లే౪బు౫౧	౩౦శు-వక్రారంభః	బ౧౯-మ౨శు౩	ఉషా౩ కేతుః౫౩	
౪సో-మ౧ సిం బు౫౫	గురుచారః	సో౩-మ౩శు౪౬	చంద్రోచ్చచారః	

			శ
	బ౧౩బు-సిం౪		రా ర
	బ౩౦శు-క శు		బు శు
కే	శు౪సో-సిం బు		గు శు
	శు౧౩బు-సింశు		

ఆగష్టు నెల 1944 / సింహమాసం ఆవణి నెల / షహరేవర్ ౧౩౫౩ ఫసలీ

19	౪	౧౩	శు॥ప్ర॥శ౪౯-౫౭ మ౪౦-౪౫ పూ౨౬-౪౮ కిం౧౭-౪౭ ది౭-౫౩ త్యాజ్య-౨౩ అహః౩౧-౨౨ మ౨ రవిః౫౮-౦ యోగః
			భో౪-౪౨ చ [భో౪-౪౨ చ
20	౫	౧౪	ద్వి॥ ఆ౫౪-౫౬ పూఫ౪౭-౭ శి౨౮-౮ బా౨౨-౨౬ ది౨-౫౨ త్యాజ్య-౨౫ చంద్రోదయః ఉత్తరశృంగః రక్రాం
21	౬	౧౫	తృ॥సో౬౦-౬ ఉఫ౫౩-౪౨ శి౨౯-౪౫ తై౨౭-౨౯ ది౭-౬ త్యాజ్య-౨౬ శామసమవ్యాదిః వరాహజయంతి హరితాళికా
			షోడశోమావ్రతం కుక్రాం భో౪-౩౨ రంజాన్ చ౧ [రంభః భో౪-౨౨ చ౨
22	౭	౧౬	చ॥మం౬౦-౧౦ హ౬౦-౭ సా౩౧-౯ వ౩౨-౨౬ ది౧౬-౫౪ త్యాజ్య-౨౫ త్రిత్వస్పృక్ వినాయకచతుర్థి సురమాధ్యా
23	౮	౧౭	చ॥బు౪-౫౩ చి౬౦-౧౦ హ౩౨-౩౧ ధ౪-౫౩ ది౨౧-౫౪ త్యాజ్య-౨౩ అహః౩౧-౧౪ మఘా౩ రవిః౨౬-౩౬ కన్యాయనం
24	౯	౧౮	పం॥గు౯-౪ది౫-౪౩ స్వా౩౩-౩ వా౯-౪ది౨౦-౫౦ త్యాజ్య-౧౯ భో౪-౧ చ౫ [ఋషిపంచమి భో౪-౧౨ చ౩
25	౧౦	౧౯	ష॥శు౧౨-౧౪ స్వా౧౦-౯ బ్ర౩౨-౪౮ తై౧౨-౧౪ ది౫-౨౦ త్యాజ్య ౧౪ సూర్యషష్టి భో౩-౫౧ చ౫ పాత౨
26	౧౧	౨౦	స॥శ౧౪-౧౭ విశా౧౪-౬ ఐ౩౧-౩౬ వ౧౪-౧౭ ది౨౪-౩౧ త్యాజ్య-౧౦ అహః౩౧-౮ మ౪ రవిః౫౩-౪౦ అష్టమీతిథిః
			ఉభయానధ్యాయ, అముక్తాభరణసప్తమీ భో ౩-౪౧ చ౬
27	౧౨	౨౧	అ॥ఆ౧౫-౫ అనూ౧౬-౩౫ వై౨౯-౨౫ బ౧౫-౫ ది౩౦-౫౨ త్యాజ్య-౫ నవమీతిథిః దూర్వాష్టమీ భో౩-౩౧ చ౭
28	౧౩	౨౨	న॥సో౧౪-౩౫ జ్యే౧౭-౪౭ వి౨౬-౧౨ గ౧౪-౩౫ త్యాజ్యాభావః దశమీతిథిః నందనవమీ రాత్రే భో౩-౨౧ చ౮
29	౧౪	౨౩	ద॥మం౧౨-౫౨ మూ౧౭-౪౬ ప్రీ౨౨-౨౯ గ౧౨-౫౨ ది౩-౪౬ త్యాజ్య-౦౮౧౦-౧౭ త్యా౩-౫౬ క్షీరవ్ర. భో౩-౧౧
30	౧౫	౨౪	ఏ॥బు౧౦-౧ పూషా౧౬-౩౯ ఆయు౧౬-౫౭ భ౧౦-౧ ౮౪-౫౯ త్యా౩-౫౨ అహః౩౧-౦ పూఫ౧ రవిః ౨౧-౧౦ పర్వే
			షాం పరివర్తనైకాదశి శక్రధ్వజోద్ధాపనం వామనజయంతి బలిబంధనం శవే భో౩-౦ చ౧౦
31	౧౬	౨౫	ద్వా॥గు౬-౧౩ ఉషా౧౪-౩౫ సౌ౧౧-౭ బా౬-౧౩ ది౨౪-౭ త్యా౩-౪౯ కొక్రాం భో౨-౫౦ [అనంతవ్రతం భో౨-౪౦
1	౧౭	౨౬	త్ర॥శు౧-౩౭ శ్రవ౧౫-౪౨ శో౧౪-౩౮ అతి౫౩-౯ తై౧-౩౭ ది౨౧-౧౦ త్యా౩-౪౬ అవమ అనధ్యయన౩
2	౧౮	౨౭	౦పూ॥శ౫౦-౩౭ ధని౮-౧౫ సు౫౦-౧౭ భ౨౩-౩౩ ది౨౫-౩ త్యా౩-౪౪ అహః౩౦-౫౪ పూఫ౨ రవిః౪౮-౦ అన్వా
			ధానం సావిత్రీవ్రతం ఉమామహేశ్వరవ్రతం భో౨-౩౦ చ౧౩ [లయపక్షారంభః భో౨-౨౦ చ౧౪
3	౧౯	౨౮	కృ॥ప్ర॥ఆ౪౪-౨౭ శత౪౯ పూభా౫౫-౫౨ ధృ౪౨-౩౨ బా౧౭-౩౨ ది౯-౧౩ త్యా౩-౪౩ యోగః మహా
4	౨౦	౨౯	ద్వి॥సో౩౮-౧౭ ఉభా౫౫-౫౬ శూ౩౪-౪౬ తై౧౧-౨౨ ది౨౨-౨౩ త్యా౩-౪౪ శవే భో౨-౧౦ చ౧౫
5	౨౧	౩౦	తృ॥మ౩౨-౧౬ రే౫౧-౫౬ గం౨౭-౮౫ వ౧౬-౨౩ ది౫౬ త్యా౩-౪౪ బృహత్గౌర్యవ్రతం భో౧-౫౯ చ౧౬
6	౨౨	౧	చ॥ బు౨౬-౩౬ అశ్వ౪౮-౯ వృ౯-౪౪ బా౨౬-౩౬ ర౮-౧౧ త్యా౩-౪౬ అహః౩౦-౪౪ పూఫ౩ రవిః౧౪-౧౫
			చతుర్థీతిథిః సంకష్టహరశఆశ్వనీ మహాలయః శవే భో౧-౪౯ చ౧౭ పాత౧౬

సెప్టెంబరు నెల 1944 / సింహమాసం ఆవణి నెల / మెహర్ ౧౩౫౩ ఫసలీ

7	౨౩	౨	పం॥గు౨౧-౨౭ భర౫-౯౯ ధ్రువ౧౨-౪౬ తై౨౧-౨౭ ది౧౧-౭ త్యా౩-౪౮ తిథిద్వయం భరణీమహాలయః భో౧-౩౯ చ౧౮
8	౨౪	౩	ష॥శు౧౭-౦ కృ౪౩-౫౨ వ్యా౬-౯ వ౧౭-౦ ది౧౪-౧౨ త్యా౩-౫౧ సప్తమీతిథిః భో౧-౨౯ చ౧౯
9	౨౫	౪	స॥శ ౧౩-౨౬ రోహి౪౨-౪౮ హ౦-౩ వ౫౩-౫౫ బ౧౩-౨౬ ది౨౨-౧౩ త్యా౩-౫౫ రా౨౫-౭ త్యా౩-౫౯ అహః
			౩౦-౩౮ పూఫ౪ రవిః౪౦-౦ ఉభయానధ్యాయః సూర్యసావర్ణీకమన్వాదిః మధ్యాష్టమీకర్ణాక్ టిర్ భో౧-౧౯
10	౨౬	౫	అ॥ఆ౧౦-౫౨ మృగ౧-౩౫ సిద్ధి౧-౨౩ కౌ౧౦-౫౨ త్యాజ్యాభావః శవే భో౧-౯ చ౨౧ [చ౨౦
11	౨౭	౬	న॥సో౯-౩౦ ఆర్ద్ర౩౩ వ్యతీ౧౮౯-౩౦ ది౨-౫౬ త్యా౪-౪ కుమారులగ్నోత్థాపనం వ్యతీపాతమహాలయః శక్రాం భో౦-౫౮
12	౨౮	౭	ద॥మం౯-౨౧ పున౪౪-౪౪ వరీ౬-౧౩౯ ౨౧౧౩-౩౮ త్యా౪-౯ భో౦-౪౮ [౧౧ యతిమహా॥ రాక్రాం భో౦-౩౮
13	౨౯	౮	ఏ॥బు౧౦-౩౧ పుష్య౪౮-౧౧ పరి౫౮ బా౧౦-౩౧ ది౫-౫౩ త్యా౪-౧౫ అహః౩౦-౨౮ ఉఫ౧ రవిః౫-౩౦ పర్వేషాం
14	౩౦	౯	ద్వా॥గు౧౨-౫౫ ఆశ్లే౫౨-౪౬ శివ౫౮ తై౧౨-౫౫ ది౨౨-౩౭ త్యా౪-౧౮ భో౦-౨౮ చ౨౫
15	౩౧	౧౦	త్ర॥శు౧౬-౨౫ మ౫౮-౧౩ సిద్ధ౫-౩౪ వ౧౬-౨౫ ది౨౫-౩ త్యా౪-౨౨ చతుర్దశీతిథిః అనధ్యయనపరకలియుగాదిః మాస
			శివరాత్రిః విషశస్త్రహతాదీనాం మహాలయః భో౦-౧౭ చ౨౬
16	౧	౧౧	చతు॥శ౨౦-౫౦ పూఫ౬౦-౧౦ సాధ్య౬-౪౬ శ౨౦-౫౦ ది౨౦-౨౬ త్యా౪-౨౬ అహః౩౦-౨౨ ఉఫ౨ కన్యాయాం రవిః
			౩౦-౩౦ అమావాస్యతిథిః ఉద॥౧౪-౩౦ ప్రా॥షడశీతిపుణ్యకాలః భో౦-౬ [మహాలయామావాస్యభో౫-౧౦ చ౨౮
17	౨	౧౨	అ॥● ఆ౨౫-౪౯ పూఫ౪-౪౩ శుభ౮.౧౪ నా౨౫-౪౯ ది౨౪-౪౦ త్యా౪-౨౬ దర్శతిథిః అన్వాధానం పిండపితృయజ్ఞః

కుజచారః	౧౦మం-పూఫ౨బు౨౫	౨౬శు-పూఫ౩గు౪౨	౪బు-హ౨కు౪౩	కు౫గు-ఉఫ౩చంద్రోచ్చ౪౬
కు౫గు-ఉఫ౩కు౯	౧౫శ-పూఫ౧బు౫౦	శుక్రచారః	౨౭శ-హస్త౩కు౨౭	శ
౧౦మం-ఉఫ౪కు౨౦	౨౬శు-ప్రాగుదితః	కు౩సో-పూఫ౪కు౨౨	౧౦మం-హస్త౪కు౧౧	రా
౨౧ఆ-హ౧కు౩౧	౯సో-బుధవక్రత్యాగః [౪౦	౫గు-ఉఫ౧కు౬	౧౨ఆ-చిత్ర౧కు౫౪	౨౧౪శ-రవిః కు౭శ-కన్యాకు
౬శు-హ౨కు౪౦	౩౦ఆ-పూఫ౨బు జార్చుధః	౭శ-ఉఫ౨కన్యాకు౪౯	౩౦ఆ-చిత్ర౨కు౩౮	కే
౧౧బు-హ౩కు౪౭	గురుచారః	౧౦మం-ఉఫ౩కు౩౩	శనిచారోనాస్తి	ర బు గు శు
బుధచారః	కు౪మం-పశ్చాదస్తమితః	౧౩బు-ఉఫ౪కు౧౬	రాహుకేతుచారౌనస్తః	
కు౫గు-పూఫ౩వక్రిబు౩౧	౫గు-పూఫ౨గు౩౮	౨౧ఆ-హ౧కు౫౯	చంద్రోచ్చచారః	కు

18	౩	౧౩	శు॥ ప్ర-పో౩౧-౩౬ భ౧౧-౧౪శుక్ల౪౯-౪౯బ౩౧-౩౦౪-౧౭త్యా౪-౭౬యోగః దౌహిత్రికృతిమహాలయః శరన్నవ
			రాత్రారంభః కలశస్థాపనం స్తన్యవృద్ధిగౌరీవ్రతం క్రాంభో౪-౫౯చ౭౯ [ప్రీతిద్వితీయా క్రాంభో౪-౪౯
19	౪	౧౪	ద్వి॥ మం౩౫-౫౮హ౧౭-౩౯బ౫౧-౩౮౩-౩౦౯-౭౭అహః౩౦-౧౪౩రవిః౫౫-౧౭చంద్రో॥ ఉత్తరశృంగః
20	౫	౧౫	తృ॥ బు౪౦-౧౫౨౩-౩౦౫౫౧-౪౩ తైత-౬౮౮-౭౯త్యా౪-౭౦నరకమాఘ్యనివృత్తిః భో౪-౩౯మవ్యాల్ చ౧
21	౬	౧౬	చ॥ గు౪౩-౩౮స్వా౭౮-౩౩ వై౫౧-౪౧౪౧౧-౫౬రా౧౩-౧౯త్యా౪-౧౬భో౪-౭౯చ౭
22	౭	౧౭	పం॥ శు౪౫-౪౯విశా౩౭-౩౦౨౫౦-౩౮బ౧౪-౪౩రా౧౭-౪౯ పాంగలలితావ్రత॥ భో౪-౧౮ [ధ్యా॥ సమా॥ భో౪-౮
23	౮	౧౮	ష॥ శ౪౬-౪౭అనూ౩౫-౧౩ ప్రీతి౮-౩౬కౌ౧౬-౧౫రా౧౯-౭౬అహః౩౦-౪ ఉ ఘ౪రవిః౧౯-౫తులాయనంపక్షిణ్యన
24	౯	౧౯	స॥ ఆ౪౬-౭౦జ్యే౩౬-౪౭ ఆయు౪౫-౩౭గ౧౬-౩౧త్యాజ్యాఖ్యాః భో౩-౫౮చ౫ [గౌరీవ్రతంరావేభో౩-౪౮చ౬
25	౧౦	౨౦	అ॥ సో౪౪-౪౪మూ౩౭-౦సౌ౪౧-౩౦భ౧౫-౩౭౮౭-౫౩ త్యా౪-౧ అనధ్యాయః సరస్వతీపూజాదుర్గాష్టమీ గజ
26	౧౧	౨౧	న॥ మం౪౧-౫౯పూషా౩౬-౬శో౩౬-౩౩బా౧౩-౭౧౭౦-౩౮త్యా౩-౫౬రా౭౫-౩౦ త్యా౩-౫౭ అహః౭౯-౫౮
			హస్తాగరవిః౪౭-౪౬స్వారోచిషమన్వాదిః మహానవమీ సుదశావ్రతందుర్గాహోమః బలిదానం చకవేభో౩-౩౭
27	౧౨	౭౭	ద॥ బు౩౮-౧౦ ఉ షా౩౪-౧౩అతి౩౦-౪౮ తైం౧౦-౫౮౧౩-౫౦త్యా౩-౪౯విజయదశమీ శమీపూజా రాజ్ఞాంపట్టాభి
			షేకః సరస్వత్యుద్వాసనం పోపపదం బుద్ధజయంతీ ద్వాదశీవ్రతారంభః శ్రీక్రాం భో౩-౭౭చ౮ [చ౯
28	౧౩	౭౩	ఏ॥ గు౩౩-౩౩ శ్ర౩౧-౩౦ సుక౭౪-౭౧౭౫-౫౧రా౧౧-౭త్యా౩-౪౬సర్వేషాం౧౧ గోపద్మవ్రతారంభః భో౩-౧౭
29	౧౪	౭౪	ద్వా॥ శు౭౮-౧౬ధ౭౮-౫ధృ౧౭-౭౧బం-౫౪రా౧౫-౪ద్వాదశీతిథిశ్రవణ్యోగోత్థాపనంగో౧౭పద్మనాభ౧౭భో౩-౭
30	౧౫	౭౫	త్ర॥ శ౭౭-౩౩శత౭౪-౧౩శూ౯-౫౬తై౭౭-౩౩రా౯-౧౭త్యా౩-౪౪అహః౭౯-౪౮హ౭రవిః౬-౧౦ మదనత్రయోదశీ
			౪౬-౪౦తిధిద్వయం అనధ్యాయన౩భో౭-౫౬చ౧౧ [కౌముదీపూజా అక్షక్రీడా గోజాగరీవేభో౭-౪౬చ౧౭
1	౧౬	౭౬	చతు॥ ఆ౧౬-౩౪పూభా౭౦-౬౭౦౭-౧౮కృ౫౭-౧౩వ౧౬-౩౪రా౧౭-౩౯త్యా౩-౪౩ పూర్ణిమా తిథిః అన్వాధానం
2	౧౭	౭౭	పూ॥ ○ సో౧౦-౩౦ ఉ భా౧౫-౫౪ధ్రు౪౬-౪౫బ౧౦-౩౦రా౧౪-౮త్యా౩-౪౪యోగః ౪వేభో౭-౩౬చ౧౩
3	౧౮	౭౮	కృ॥ ప్ర-మం౪-౩౭వి హ్య౫౪-౧౬శే౧౧-౫౦వ్యా౩౯-౧౧కౌ౪-౭రా౭౯-౫౦ త్యా౩-౪౫ అహః౭౯-౪౦ హ౩
			రవిః౭౮-౫౭ అవసుహ్యాధ్యాయః భో౭-౭౬చ౧౪
4	౧౯	౭౯	కృ॥ బు౫౩-౪౭అశ్వ౮-౮హ౩౭-౩౪౭౬-౧౫శేషః౭-౩౦రా౧-౩౫చంద్రోదయోమా వ్రతంభో౭-౧౫చ౧౫
5	౭౦	౩౦	చ॥ గు౪౯-౭౦భ౫-౦౪౭౫-౭౫బ౭౧-౩౧రా౪-౩౧త్యా౩-౫౦భో౭-౫చ౧౬
6	౭౧	౧	పం॥ శు౪౫-౪౯కృ౭-౩౩సి౧౯-౭౫కౌ౧౭-౩౪రా౧౭-౧త్యా౩-౫౪ఆహః౭౯-౩౪హ౪ రవిః౫౧-౪౦ భో౧-౫౫
7	౭౭	౭	ష॥ శ౪౧-౭౮రో౧-౭వ్య౧౪-౧౭గ౧౩-౩౮జ౧౪-౫౬త్యా౩-౫౮భో౧-౪౫చ౧౮
8	౭౩	౩	స॥ ఆ౪౦-౫౭మృ౦-౩౫వ౯-౫౭భ౧౧-౧౭ది౭౭-౩త్యా౪-౩ఆర్ద్రాశిక్రాంభో౧-౩౪చ౧౯
9	౭౪	౪	అ॥ సో౪౧-౫౪ఆ౧-౧౭సౌ౬-౭౭బా౧౧-౭౫రా౭-౪౮అనధ్యాయః పునరాక్రాం భో౧-౭౪ చ౭౦
10	౭౫	౫	న॥ మం౪౩-౫పున౩-౧౪శ౪-౭వై౧౭-౩౦ది౭౪-౧౭త్యా౪-౧౩అహః౭౯-౭౬చిత్రాగరవిః౧౪భో౧-౧౪చ౭౧
11	౭౬	౬	ద॥ బు౪౫-౩౭పుష్య౬-౭౪సి౭-౩౫వ౧౪-౧౮రా౧౧-౧౭ త్యా౪-౧౭భో౧-౪చ౭౭
12	౭౭	౭	ఏ॥ గు౪౯-౯ఆశ్లే౧౦-౪౫సా౭-౫బ౧౭-౭౦రా౧౩-౫౯త్యా౪-౭౧సర్వేషాం౧౧భో౦-౫౩చ౭౩ [౦-౪౩చ౭౪
13	౭౮	౮	ద్వా॥ శు౫౩-౪౦మ౧౬-౫శు౭-౭౫కౌ౭౧-౭౪రా౮-౪౬ త్యా౪॥ ౭౪అహః ౭౯-౭౦ చిత్రా ౭రవిః-౩౬-౧౪ భో
14	౭౯	౯	త్ర॥ శ౫౮-౪౯పూఫ౭౭-౯శు౩-౭౭గ౭౬-౧౫రా౧౭-౪౭త్యా౪-౭౬శనిత్రయోదశీ యమదీపంభో౦-౩౭పాత౧౧
15	౩౦	౧౦	చతు॥ ఆ౬౦-౧౦ ఉ ఫ౭౮-౩౯బ్ర౪-౪౩ధ౩౧-౭౯రా౭౭-౪౧త్యా౪-౭౬అనధ్యయనవరకచతుర్దశిస్నా॥ చంద్రో
			దయకాలేకర్తవ్యః మాసశివ. భో౦-౭౧ చ౭౬ [అన్వాధానం, దీపావళీధనలక్ష్మీపూజా భో౦-౧౦ చ౭౭
16	౩౧	౧౧	చతు॥ సో౪-౯హ౩౫-౮వి౬-౧౦శ౪-౯రా౭౭-౫౬త్యా౪-౭౪అహః౭౯-౧౭చిత్రా౩ తులాయాం, రవిః ౫౭-౩౦
17	౧	౧౭	అమా॥ ● మం౯-౧౦ చిత్ర౪౧-౧౦వై౭-౭౪నా౯-౧౦శేషః౧-౩౭రా౭౭-౧౪యోగః పిండపితృయజ్ఞః ఉదయాది
			౭..౩౦ప॥ విషువత్పుణ్యకాలః ఘూర్జరవత్సరాదిః స్వాత్యర్ధంగః రాత్రౌచతుర్ధయామేకర్తవ్యః క్రాం భో౫-౭౪

అక్టోబరు నెల 1944 — తులామాసం నిరయననెల — అబాన్ ౧౩౫౪ ఫ॥

నవంబరు నెల 1944 — వృశ్చికమాసం నిరయననెల — అజార్ ౧౩౫౪ ఫ॥

కుజచారః	౭ఆ-పూఫ౪బు౪౦	౧౩శ-చి౧బు౪౩	౧౧గు-స్వా౭శు౩౪	రాహుకేతుచారౌ న స్తః
శు౧సో-హ౪శు౫౩	౧౦-బుఉఫ౧బు౭౪	౧౪సో-చి౭బు౪౧	౧౪ఆ-స్వా౩శు౧౮	చంద్రోచ్చచారః
౪గు-పశ్చాదస్తమితః	శు౧౭శు-ఉఫ౭౪బు౫౭	గురుచారః	బు౩బు-స్వా౪శు౭	శు౬శు ఫ౪చంద్రోచ్చ౪౭
౬శ-చి౧శు౫౭	౧౩శ-ప్రాగస్తమితః	శు౨బు-ప్రాగుదితః	౫శు-విశా౧శు౪౬	
౧౧గు-చి౭శు౫౯	౧౫సో-ఉఫ౩బు౧౭	౬శ-పూ౪గు౫౩	౮సో-విశా౭శు౭౭	
బ౩బు-చి౩శుశు౭	బ౩-బుఉఫ౪బు౭౬	బ౮-సో ఉ ఫ౧గు౭౬	౧౧గు-విశా౩శు౬	
౮సో-చి౪శు౭	౫శుహ౧బు౩౭	శుక్రచారః	౧౩శ-విశా౪వృశు౫౦	
౧౩శ-స్వా౧శు౧	[illegible]-హ౭బు౪౭	శు౩బు-చి౩శుశు౭౭	౩౦మంఅనూ౧శు౩౪	
బుధచారః	౯మం-హ౩బు౪౫	౬శ-చి౪శు౬	శనిచారః	
శు౪గు-పూఫ౩బు౪౧	౧౧గు-హ౪బు౪౫	౮సో-స్వా౧శు౫౦	శు౧౩శ-ఆర్ద్రా౩శని॥౭౭	

			శ
	బ౧౪సో-శు ౪ బ౩బు-శు శు		రా
శ	శు౧౭శు-క బు బ౧౩శ-వృ క		గు బు
		శు	౪ శు

అక్టోబరు నెల 1944 — కార్తీకమాసం శుక్లపక్షం — తులా నెల ౧౩౫౪ ఫసలీ

18	౨	౧౩	శు-ప్ర॥బు౧౩-౩౦స్వా౪౬-౨౮విష్కు౮-౮బ౧౩-౩౦ శేం-౪౫ పునస్త్వాజ్యాభావః ద్వితీయాతిథిః చంద్రోదయః ఉత్తరశృంగః కార్తికస్నానారంభః గోక్రీడనం బలిప్రతిపత్ యమద్వితీయా భగినీహస్తభోజనం తుక్రాం భో౫-౧౩
19	౩	౧౪	ద్వి॥గు౧౬-౫౨వి౫౦-౪౩ప్రీతి-౧౦కౌ౧౬-౫౨బి౧-౨౭త్యా౪-౧౭తృతీయాతిథిఃభో౫-౨ జలకాజ్ చ౧
20	౪	౧౫	తృ॥శు౧౯-౭అనూ౫౩-౪౮ఆయు౭-౧౮గ౧౯-౭బి౧-౧౪త్యా౪-౧౨అహః౨౯-౪ చిత్రకరవిః౧౪-౩౬చతుర్థీతిథిః త్రిలోచనగౌరీవ్రతం భో౪-౫౧ చ౨ [౪-౪౦చ౩
21	౫	౧౬	చ॥శ౨౦-౫జ్యే౫౫-౩౫సౌ౫-౩౦భ౨౦-౫బి౮-౧౩త్యా౪-౭పంచమీతిథిః నాగచతుర్థీ దూర్వాగణపతివ్రతం భో
22	౬	౧౭	పం॥ఆ౧౯-౪౬మూ౫౬-౯శో౨-౪౧అతి౫౬-౨౮బా౧౯-౪౬రా౨౩-౯షష్ఠీతిథిర్ధాతవస్త్రధారణం రావేభో౪-౨౯
23	౭	౧౮	ష॥సో౧౮-౧౩పూషా౫౫-౩సుక౫౪-౨౨తై౧౮-౧౩బి౧౯-౫౪త్యా౩-౫౮అహః౨౮-౫౬స్వా౧ రవిః ౩౮-౪౭ వృశ్చికాయనం సప్తమీతిథిః వహ్నిపూజా శవే భో౪-౯చ౫ [భో౪-౮చ౬
24	౮	౧౯	స॥మం౧౫-౩౩ఉషా౫౩-౫౩ధృ౪౮-౪౫శ౧౫-౩౩బి౧౪-౫౯త్యా౩-౫౩అష్టమీతిథిః ఉభయానధ్యాయఃకేక్రాం
25	౯	౨౦	అ॥బు౧౧-౫౪శ్ర౫౧-౧౬శూ౪౨-౨౩బ౧౧-౫౪బి౩-౨౭త్యా౩-౪౯గోష్టాష్టమీ భో౩-౫౭ చ౭
26	౧౦	౨౧	న॥గు౭-౨౩ధని౪౭-౫౯గం౩౫-౨౬కౌ౭-౨౩బి౦-౪౩అహః౨౮-౫౦స్వాతి౨ రవిః౫౮-౫౦కృతయుగాదిః అక్షయ నవమి విష్ణుత్రిరాత్రవ్రతంభో౩-౪౬ [బోధనైకాదశీతులసీపద్మవ్రతంభీష్మపంచకవ్రతరవేరుపే భో౩-౩౫ చ౯
27	౧౧	౨౨	ద॥శు౨-౧౪శత౫౪-౨౮శ౪౪-౪వ్య౨౮-౪గ౨-౧౪బి౪-౪౮త్యా౩-౪౪రా౩౦-౧౨అవమ స్మార్తగృహస్థానాం
28	౧౨	౨౩	ద్వా॥శ౫౦-౪౩పూభా౪౦-౭ధ్రు౨౦-౨౩బ౨౩-౪౨ శే౨-౪౪ పున॥భావః యతీ, విధవ, మధ్య, వైష్ణవైకాదశీ స్వాయంభువమన్వాదిః క్షీరాబ్ధిద్వాదశీ భో౩-౨౪ చ౧౦
29	౧౩	౨౪	త్ర॥ఆ౪౪-౩౯ఉభా౩౫-౫౧వ్యా౧౨-౩౨కౌ౧౭-౪౧బి౨-౨౫భో౩-౧౪చ౧౧ [అశ్వయన౩వైకుంఠ౧౪భో౩-౩
30	౧౪	౨౫	చతు॥సో౩౮-౪౫రే౩౧-౪౪హ౪-౪౩వ౫౨-౧౭గ౧౧-౪౨బి౩-౪౮త్యా౩-౪౪అహః౨౮-౪౨స్వా౩రవిః౧౮-౨౨
31	౧౫	౨౬	○పూ॥మం౩౩-౮అశ్వ౨౭-౫౨సి౪౯-౩౬భ౫-౫౬బి౧౫-౩౧త్యా౩-౪౫రా౨౧-౫౩ అన్వాధానం సింధుస్నానం వ్యాసపూజ జ్వాలాతోరణందక్షసావర్ణికమన్వాదిః భో౨-౫౨ చ౧౩ [కృత్తికాదీపోత్సవఃభో౨-౪౧చ౧౪
1	౧౬	౨౭	కృ-ప్ర॥బు౨౮-౮భ౨౪-౩౫వ్య౪౨-౪౫బాం-౩౮రా౨౪-౩౯త్యా౩-౫౧ప్రతిపత్తిథిఃయాగః అరుణాచలాది క్షేత్ర
2	౧౭	౨౮	ద్వి॥గు౨౩-౫౨కృ౨౧-౫౯వరి౩౬-౩౧గ౨౩-౫౨త్యాజ్యాభావఃఅహః౨౮-౩౮స్వా౪ రవిః౩౭-౪౨ భో౨-౩౦
3	౧౮	౨౯	తృ॥శు౨౦-౨౮రో౨౦-౧౬పరి౩౦-౫౯భ౨౦-౨౮బి౦-౫౧త్యా౩-౫౩రా౫-౩౦త్యా౩-౫౭తిథిద్వయభో౨-౯చ౧౬
4	౧౯	౩౦	చ॥శ౧౮-౮మృ౧౯-౩౩శి౨౬-౨౦బా౧౮-౮రా౧౨-౫త్యా౪-౨పంచమీతిథిః శని భో౨-౯చ౧౭ [౧-౫౮
5	౨౦	౧	పం॥ఆ౧౬-౫౫ఆర్ద్ర౧౯-౫౬సి౫౨-౩౩తై౧౬-౫౫రా౨౨-౧౨అహః౨౭-౩౨విశాఖ౧౪॥౫౬-౪౮షష్ఠీతిథిఃభో
6	౨౧	౨	ష॥సో౧౭-౦పున౨౧-౩౬సా౧౯-౪౭వ౧౭-౦రా౧౪-౨త్యా౪-౧౨సప్తమీతిథిఃరాక్రాం భో౧-౪౭ చ౧౯
7	౨౨	౩	స॥మం౧౮-౨౧పుష్య౨౪-౩౦శు౧౮-౧బ౧౮-౨౧రా౩౦-౧౨త్యా౪-౧౬అష్టమీతిథిఃఉభయానధ్యాయఃభో౧-౩౬
8	౨౩	౪	అ॥బు౨౦-౫౭ఆశ్రే౨౮-౩౫శు౧౭-౧౧కౌ౨౦-౫౭శే౨-౫౪గపునస్త్వాభా-కూష్మాండ-ఇంద్రసావర్ణిమన్వాదిఃభో౧-౨౫
9	౨౪	౫	న॥గు౨౪-౪౧మ౩౩-౪౨బ్ర౧౭-౧౨గ౨౪-౪౧బి౧-౮త్యా౪-౨౦రా౨౭-౧౮త్యా౪-౨౪అహః౨౮-౨౪విశా౨౪రవిః
10	౨౫	౬	ద॥శు౨౯-౧౭పూఫ౩౯-౩౭ఐం౧౭-౫౨భ౨౯-౧౭రా౩౧-౧౩భో౧-౪౪చ౨౩ [౧౫-౦నవమీతిథిఃభో౧-౧౪చ౨౨
11	౨౬	౭	ఏ॥శ౩౪-౩౧ఉఫ౪౬-౬వై౯-౩౮బ౧-౫౪శే౪-౧పునస్త్వా-భావః సర్వేషాం ౧౧ భో౦-౫౩చ౨౪
12	౨౭	౮	ద్వా॥ఆ౩౯-౫౪హ౫౨-౪౦వి౨౦-౨౭కౌ౭-౧౨బి౧౯-౨౩త్యా౪-౨౬అహః౨౮-౧౮వి॥౩రవిః౩౩-౪భో౦-౪౨చ౨౫
13	౨౮	౯	త్ర॥సో౪౫-౨౧చి౫౮-౫౫ప్రీ౨౧-౪౨గ౧౨-౨౭బి౧౪-౪౫త్యా౪-౫౫భో౦-౩౧ [రాత్రిస్నానం నారక౧౪భో౦-౨౦
14	౨౯	౧౦	చతు॥మం౪౯-౩౦స్వా౬౦-౧౦ఆ౨౨-౩౩భ౧౭-౧౬బి౧౪-౮త్యా౪-౨౨అవస్థాయన ౩ త్రేతాయుగాంతః మాసశివ
15	౩౦	౧౧	అ●బు౫౨-౫౭స్వా౪-౧౩సౌ౨౨-౪౫చతు౨౧-౧౪బి౯-౧౫త్యా౪-౫౭అహః౨౮-౧౨విశాఖవృశ్చికేరవిః౫౧-౨ అన్వాధానం పిండపితృయజ్ఞః గోత్రిరాత్రవ్రతం విశా॥ప్రక్రాం॥భో౦-౯చ౨౮

నవంబరు నెల 1944 — వృశ్చిక నెల ౧౩౫౪ ఫసలీ

కుజచారః	౭మం-స్వా౨బు-౨౩	౧౨ఆ-అనూ౪బు-౫౮	బ-౨గు-జ్యే౩శు-౫౬	చంద్రోచ్చచారః
శు-౧బు-స్వా౨శు-౫౮	౯గు-స్వా౩బు-౧౮	౩౦బు-జ్యే౧బు-౫	౫ఆ-జ్యే౪శు-౪౦	౬సో-హ౧చంద్రోచ్చ౩౮
౬సో-స్వా౩శు-౫౩	౧౨శ-స్వా౪బు-౧౨	గురుచారః	౮బు-మూ౧శు-౨౪	కే
౧౨శ-స్వా౪శు-౪౬	౧౪సో-వి-౧బు-౫	శు౮బు-ఉఫ౨కన్యాశు౫౭	౧౧శ-మూ౨శు-౮	బ౩౦ బు వృ ర / బర శ వృ బు / కుజ బు క గు / బర బు ధ కు
బ-౨గు-వి-౧శు-౩౮	౧౫మం-వి౨బు-౫౮	బ-౧౩సో-ఉఫ౩శు-౧౬	౧౩సో-మూ౩శు-౫౨	రా
౭మం-వి-౨శు-౨౯	బ-౨గు-వి౩బు-౫౫	శుక్రచారః	శనిచారః	గు
౧౨ఆ-వి-౩శు-౧౮	౪శ-వి౪వృ-బు౫౧	శు-౩శు-అనూ౨శు-౧౮	శు-౧బువక్రారంభః	శ
బుధచారః	౬సో-అనూ౧బు-౫౦	౬సో-అనూ౩శు-౧	బ-౧బు-ఆర్ద్రా౨వక్రనిః౧౨	కు
శు-౧బు-చి-౩శు-బు-౩౬	౮బు-అనూ౨బు-౫౦	౮బు-అనూ౪శు-౪౫	రాహుకేతుచారా	ర కు బు
౩శు-చి-౪బు-౩౨	పశ్చాదుదితః	౧౨శ-జ్యే౧శు-౨౯	శు-౨గు-పునర్రాహుః	
౫ఆ-స్వా-౧బు-౨౭	౧౦శు-అనూ౩బు-౫౨	౧౫మం-జ్యే౨శు-౧౩	ఉషా౨కేతుః ౪౯	

నవంబరు నెల 1944 — వృశ్చిక ౧౩౫౪ ఫసలీ / డిసెంబరు నెల 1944 — ధనుర్మాసం

16	౧	౧౨	శు॥ప్ర-సు౫౫-౧౭విశా-౪౦శో౨౨-౫౬౦౨౪-౭బవ౧౯-౧౩త్యా౪-౧౩యోగః ఉదయాది౭-అపర్యావిష్ణుపదపుణ్య కాలః ర॥క్రాం ధ॥క్రాం భో౫-౩౧చ౨౯
17	౨	౧౩	ద్వి॥సు౫౬-౧౮అనూ౧౧-౫౭అతి౨౦-౩౦బా౨౫-౪౭౭౨౬-౨౬త్యా౪-౮చంద్రోదయఃఉత్తరశృంగః భో౫-౧౯
18	౩	౧౪	తృ॥౭౫౬-౦జ్యే౧౪-౩శూ౧౭-౫౫తై౨౬-౯త్యాజ్యాభావః భో౫-౮౭ల హేశ్ చ౧ [చ౩౦
19	౪	౧౫	చ॥అ౫౪-౨౬మూ౧౪-౪౭ధృ౧౪-౨౨వ౨౫-౧౩౭౧౦-౪౪త్యా౪-౩ రా౧౦-౩౪ త్యా౩-౫౮ అహః౨-౪౮అనూ ౧౪విః ౮-౨౭కపర్ది గణపతివ్రతం రావే భో౪-౫౭చ౨
20	౫	౧౬	పం॥పో౫౧-౪౧పూషా౧౪-౨౪శూ౯-౫౦బ౨౩-౩ రా౬-౫౦త్యా౩-౫౪వాగ౫౪వేభో౪-౪౫చ౩
21	౬	౧౭	ష॥మం౪౭-౫౮ఉషా౧౩-౦గం౪-౨౮వృ౫౪-౭కౌ౧౯-౫౦౭౨౨-౩౬త్యా౩-౫౧సుబ్రహ్మణ్యషష్ఠీ చంపా౬ శే క్రాం భో౪-౩౪ చ౪
22	౭	౧౮	స॥బు౪౩-౨౪క్రశ౧౦-౩౮ధ్రు౫౧-౪౨గ౧౫-౪౧-౭౨౦-౭ త్యా౩-౪౮అహః౨౭-౫౮అనూ౨౪విః౨౫-౪౭ధనుర్రయ నం మిత్రసప్తమీ భో౪-౨౩
23	౮	౧౯	అ॥సు౩౮-౧౩ధని౭-౩౪వ్యా౪౪-౨౦భ౧౦-౪౮౭౨౪-౨౯అవధ్యాయః కాలభైరవాష్టమీ భో౪-౧౨చ౬
24	౯	౨౦	న॥సు౩౨-౩౫శత౩-౫౫పూభా౫౬-౮హ౩౬-౪౧బా౫-౨౪౭౧౮-౫౨త్యా౩-౪౪ఉదయకల్యాఃనంద౯భో౪-౦చ౭
25	౧౦	౨౧	ద॥౭౨౬-౪౧ఉభా౫౫-౪౭వ౨౮-౫౧గ౨౬-౪౧బి౨-౨అహః౨౭-౫౬అనూ౩౨విః౪౨-౫౦దశమీతిథి భో౩-౪౯
26	౧౧	౨౨	ఏ॥అ౨౦-౪౪రే౫౧-౩౫సి౨౧-౧భ౨౦-౪౪బ౨౩-౪౧త్యా౩-౪౩తిథిద్వయం సర్వేషాం౧౧భో౩-౩౮చ౯ [చ౭౦
27	౧౨	౨౩	ద్వా॥పో౧౫-౧౪అశ్వ౪౭-౪౧శ్వ౧౩-౭బా౧౫-౧౮౧౦-౨౬త్రయోదశీతిథిఃకూర్మాంగద౧౨మత్స్య౧౨భో౩-౨౬
28	౧౩	౨౪	త్ర॥మం౯-౩౭భర౪-౧౫శకీ౫-౩౭ప౫౨-౪౮తై౯-౩౭౭౧౦-౧౮త్యా౩-౪౬అహః౨౭-౫౨ అనూ౪౪విః౫౮ ౩౦ అనధ్యాయన౩హనుమద్వ్రతంఅనంగ౧౩వేదవేభో౩-౧౫చ౧౦ [గురు కళ్యాణానంద భారతీ పట్టాభిషేకః
29	౧౪	౨౫	చతు॥బు౪-౪౦కృ౪౧-౨౯౫౧-౫౫౪౪-౪౦౭౧౨-౫౨త్యా౩-౪౯అన్వాధానం దత్తజయంతిభో౩-౪చ౧౨శ్రీ౫౫
30	౧౫	౨౬	పూ॥◯గు౦-౨౭ఏహ్య౫౬-౩౨శో౩౯-౨౯సి౪౬-౪బ౦-౨౭౨౦-౯త్యా౩-౫౨౮౨౫-౨౩అవమయోగఃభో
1	౧౬	౨౭	ద్వి॥శు౫౪-౪౪మృ౩౮-౩౧సా౪౧-౪తై౨౫--౫౧రా౩౧-౪౪త్యా౪-౧కేవేభో౨-౪౧చ౧౪ [౨-౫౩
2	౧౭	౨౮	తృ॥౭౫౩-౪౧అర్ద్రా౩౮-౩౯శు౩౬-౫౮వ౨౪-౧౨శేషః౩-౩౫పునస్త్యాజ్యాభావఃఅహః౨౭-౫౦జ్యే౧౪విః౧౫-౦
3	౧౮	౨౯	చ॥అ౫౩-౫౩పునర్వ౦-౧౩౩-౫౦బ౨౩-౪౭౯-౨౦త్యా౪-౫౮క్రాంభో౨-౧౯చ౧౬ [భో౨-౩౦
4	౧౯		౧ పం॥పో౫౫-౨౩పుష్య౪౨-౩౫బ౩౧-౪౦కౌ౨౪-౩౮౦-౫౨త్యా౪-౧౦౪వేభో౨-౧౭
5	౨౦		౨ ష॥మం౫౮-౯ఆశ్లే౪౬-౨౪వ౩౦-౩౧గ౨౬-౪౬౧౬-౩౮ త్యా౪-౧౫అహః౨౭-౪౬ జ్యే౨ విః ౩౧-౧౫శే భో౧-౫౬ చ౭౧
6	౨౧		౩ స॥బు౬౦-౧౦మఘ౫౧-౯వై౩౦-౧౫భ౩౦-౧౫౭౧౮-౫౧త్యా౪-౨౦త్రిదుస్పృక్ భో౧-౪౫చ౧౯
7	౨౨		౪ స॥సు౨-౨పూఫ౫౭-౧౧వి౩౦-౪౨బ౨-౨౭౧౩-౧౬త్యా౪-౨౪ఉథయానధ్యాయఃత్రిపోష్టకాఃభో౧-౩౪
8	౨౩		౫ అ॥సు౭-౧౩ఉఫ౬౦-౧౦ప్రీ౩౧-౪౪కౌ౭-౧౩౭౧౭-౮త్యా౪-౨౬అహః౨౭-౪౪ జ్యే౩విః౪౭-౨౦ రామకల్యా
9	౨౪		౬ న॥౭౧౨-౨౮ఉఫ౩-౪౦ఆయు౩౩-౪౧౧౨-౨౮౭౨౬-౫౬త్యా౪-౨౬దశమీతిథిఃభో౧-౧౧చ౨౧ [భో౧-౨౨
10	౨౫		౭ ౬॥అ౧౭-౫౦హ౧౦-౧౦సౌ౩౪-౧౯భ౧౭-౫౦రా౪-౩౨త్యా౪-౨౫శూన్యతిథిఃభో౧-౦చ౨౩
11	౨౬		౮ ఏ॥పో-౨౨-౫౭చి౧౬-౨౭శో౩౫-౧౭బా౨౨-౫౭రా౪-౪త్యా౪-౨౩ఏకాదశీతిథిఃసర్వేషాం౧౧భో౦-౪౮చ౨౪
12	౨౭		౯ ద్వా॥మం-౨౭-౨౧స్వా౨౨-౬అతి౩౫-౪౨తై౨౭-౨౧రా౯-౩౦త్యా౪-౧౯అహః౨౭-౪౨జ్యే౪విః౩-౧౦ద్వాదశీ
13	౨౮		౧౦ త్ర॥బు-౩౦-౪౭విశా౨౬-౪౯సు౩౫-౨౧వ౩౦-౪౭రా౯-౪౫మాసశివరాత్రిభో౦-౨౬-చ౨౬ [తిథిఃభో౦-౩౭
14	౨౯		౧౧ చతు॥గు-౩౩-౨అనూ౩౦-౨౬ధృ౩౪-౪భ౧-౫౪రా౧౭-౧౯త్యా౪-౯భో౦-౧౫చ౨౭
15	౧		౧౨ అ॥●శు-౩౩-౫౭జ్యే౩౨-౪౫శూ౩౧-౪౭ చతు౩-౩౦ త్యాజ్యాభావః అహః౨౭-౪౦మూ౧ధనుషీరవిః ౧౯-౦ అన్వాధానం పిండపితృయజ్ఞః ప్రవేశా౭౧౬మదకతిపుణ్యకాలః ర॥క్రాం ధ॥క్రాం భో౦-౪చ౨౮

కుజచారః	౪అ-జ్యే౩బు౩౬	గురుచారః	౭-౪అ-ఉషా౨మకు౩౦
కు౨కు-విశాఖవృకు౬	౭బు-జ్యే౪బు౨౫	౭బు-ఉఫ౪గు౧౫	౭బు-ఉషా౩కు౨౦
౬మం-అనూ౧కు౫౩	౯కు-మూ౧భు౩౯		౯శ-ఉషా౪కు౧౧
౧౧అ-అనూ౨కు౪౦	౧౨పో-మూ౨బు ౪౧	శుక్రచారః	౧౨మం-శ్ర౧కు౩
బ౨కు-అనూ౩కు౨౬	బ౨కు-మూ౩బు౮	కు౧గు-మూ౪కు౪౭	౧౪గు-శ్ర౨కు౫౪
౭బు-అనూ౪కు౧౨	౭బు-మూ౪బు౩౦	౪అ-పూషా౧కు౩౩	
౧౦అ-జ్యే౧కు ౫౬	౭గు-పశ్చాదస్తమితః	౭బు-పూషా౨కు౨౦	శనిచారో నాస్తి
౩౦కు-జ్యే౨కు౩౫	౧౦అ-శక్రోదంభః	౧౦శ-పూషా౩కు౭	రాహుకేతుచారోనస్తః
బుధచారః	౧౪గు-మూ౩వబు౪౫	౧౨పో-పూషా౪కు౫౪	చంద్రోచ్చచారః
కు౨కు-జ్యే౨బు౨౦		౧౫గు-ఉషా౧కు౪౨	కు౭బు-హా౨చంద్రోచ్చ౩౩

			శ
	బ౩౦కు-ధరవిః	రా	
కే	కు౯కు-ధనుబు		
	బ౪అ-మకరకు		
కు	ర బుకు		గు

డిసెంబరు నెల 1944 — మార్గశిర — పుష్య — ధనుర్మాసం

16	౨	౧౩	శు॥ ప్ర-౪౩౩-౩౭ మూ౩౩-౫౩గం౨౮-౨౭౦౩-౪౭రా౨-౮ త్యా౪-౫రా౩౦-౧౩ త్యా౪-౦ యోగః ధనుర్మాసారంభః రవిక్రాంభో౫-౮చ౨ [త్యాంగః భో౪-౫౮చ౩౦
17	౩	౧౪	ద్వి॥ అ౩౨-౧౪పూషా౩౩-౫౦స్కృ౨౪-౧౬ బా ౨-౪౯ శేషః ౧-౫౩ రా౨౫-౩౭ త్యా౩-౫౫ చంద్రోదయః ఉత్తర
18	౪	౧౫	తృ॥ పో౨౯-౧౬ ఉషా౩౨-౩౪ ధ్రు౧౯-౬ తైం-౩౮ రా౧౪-౩౭ త్యా౩-౫౧ అహః౨౭-౩౬ మూ౨ రవిః౩౪-౪౪ భో
19	౫	౧౬	చ॥ మం౨౫-౩౧ శ్ర౩౦-౨౬ వ్యా౧౩-౧౧ ధ౨౫-౩౧ రా౧౨-౨౦ త్యా౩-౪౮ చతుర్థీతిథిః భో౪-౩౬ [౪-౪౭ మెహరం
20	౬	౧౭	పం॥ బు౨౦-౫౮ ధని౨౭-౨౮ హ౬-౩౨వ౫౩-౫బా౨౦-౫౮ రా౧౬-౪౮ త్యా౩-౪౬ తిథిద్వయం భో౪-౨౫చ౩
21	౭	౧౮	ష॥ గు౧౫-౪౯ శత౨౩-౫౬ సి౫౧-౫౮ తై౧౫-౪౯ రా౧౧-౧౮ త్యా౩-౪౪ అహః౨౭-౩౪ మూ౩ రవిః ౫౦-౨౦ సప్తమీ తిథిః భో౪-౧౪చ౪ [నధ్యాయః భో౪-౩చ౫
22	౮	౧౯	స॥ శు౧౦-౧౪ పూభా౧౯-౫౮ వ్య౪౪-౫వ౧౦-౧౪ ౧౪-౪౪ త్యా౩-౪౩ మకరాయనం పక్షిణ్యనధ్యాయః అష్టమ్య
23	౯	౨౦	అ॥ శ౪-౨౩ ఉభా౫౪-౪ఉ భా౧౫-౪౮ వ౭౩౬-౯బ౪-౨౩ రా౧౬-౧౦ త్యా౩-౪౩ అవమస్యాధ్యాయం భో౩-౫౩
24	౧౦	౨౧	ద॥ ఆ౫౨-౩౯ రే౧౧-౩౯ప౨౮-౧౮ తై౨౫-౩౩ రా౩౦-౪౮ త్యా౩-౪౪ భో౩-౪౨చ౭ [చ౬
25	౧౧	౨౨	ఏ॥ సో౪౭-౧౬ అశ్వ౭-౪౩శి౨౦-౪౨౯-౫౭ శేషః౨-౬రా౨-౪౪ త్యా౩-౪౬ అహః౨౭-౩౬ మూ౪ రవిః౫-౧౬ సర్వేషాం వైకుంఠఏకాదశీ శ్రీ రంగాదిపుణ్యక్షేత్రేషు ద్వారదర్శనం రైవతమన్వాదిః భో౩-౩౧చ౮
26	౧౨	౨౩	ద్వా॥ మం౪౨-౨౮భ౪-౧౦సి౧౩-౨౮బ౧౪-౫౨రా౫-౯ త్యా౩-౪౮ భో౩-౨౦చ౯ [చ౧౦
27	౧౩	౨౪	త్ర॥ బు౩౮-౨౫కృ౧-౧౫శో౫౭-౩౭పా౬-౪౪కా౧౦-౨౬రా౧౨-౪ త్యా౩-౫౧ భో౩-౯ [౨౧-౨౦శేషభో౨-౫౮
28	౧౪	౨౫	చతు॥ గు౩౫-౧౯ మృ౫౭-౪౨సుం-౩౭ గు ౫౪-౩౨గ౬-౫౨వి ౧౨-౩౬ త్యా౩-౫౫ అహః౨౭-౩౮ పూషాబ రవిః
29	౧౫	౨౬	పూ॥ ○ శు౩౩-౧౪ ఆ౫౭-౩౫ బ్ర౫౦-౪౫భ౪-౧౬వి౧౮-౪౦ త్యా౪-౦ అన్వాధానం హిమశోధన ౧౫౪వేళ క్రాం భో౨-౪౮చ౨౧
30	౧౬	౨౭	కృ॥ ప్ర-౪౩౨-౧౭ పున౫౮-౪౨వ౪౭-౧౨బా౨-౪౫రాం-౩౦ త్యా౪-౫ యోగః రాక్రాంమవేభో౨-౩౭ [భో౨-౨౬
31	౧౭	౨౮	ద్వి॥ ఆ౩౨-౩౮ పుష్య౬౦-౧౦వై౪౪-౪౩ తై ౨-౨౭ ౧౯-౨౬ త్యా౪-౧౦ అహః౨౭-౪౦ పూషా౨ రవిః ౩౬-౨౫
1	౧౮	౨౯	తృ॥ సో౩౪-౨౦ పుష్య౧-౧౫ విష్కం౪౩-౧౪వ౩-౨౯రా౭-౩౦ త్యా౪-౧౪ హూణవత్సరాదిః భో౨-౧౫చ౧౫
2	౧౯	౩౦	చ॥ మం౩౭-౧౯ ఆశ్లేష-౫౧ ప్రీ౪౨-౪౨బ౫-౫౦రా౯-౩౧ త్యా౪-౧౯ భో౨-౪చ౧౬ [౧-౫౩చ౧౭
3	౨౦	౧	పం॥ బు౪౧-౧౭ మఘ-౩౪ ఆయు౪౨-౫౮క౯-౧౮రా౩-౪౫ త్యా౪-౨౨ అహః౨౭-౪౨ పూషా ౩ రవిః౫౨-౧౦ భో
4	౨౧	౨	ష॥ గు౪౬-౧౦ పూఫ౧౫-౧౨ సౌ౪౩-౫౧గ౧౩-౪౪రా౭-౨౩ త్యా౪-౨౫ భో౧-౫౩చ౧౮
5	౨౨	౩	స॥ శు౫౧-౩౫ ఉఫ౨౧-౩౦శో౪౫-౭థ౧౮-౫౨రా౧౭-౩ త్యా౪-౨౬ భో౧-౩౨చ౧౯
6	౨౩	౪	అ॥ శ౫౭-౭హ౨౮-౪ఆతి౪౬-౨౯బా౨౪-౨౧రా౨౨-౨౮ త్యా౪-౨౬ అనధ్యాయః త్రిపస్టకా భో౧-౨౦చ౨౦
7	౨౪	౫	వ॥ ఆ౬౦-౧౦చి౩౪-౨౮మ౪౭-౩౮ తై౨౯-౪౦ రా౨౨-౪ త్యా౪-౨౪ అహః౨౭-౪౬ పూషా౪ రవిః౭-౧౨ త్రిద్యుస్పృక్ ౧-౧౦చ౨౧
8	౨౫	౬	వ॥ సో౨-౧౩ స్వా౪౦-౨౦ ధృ౪౮-౧౯గ౨-౧౩రా౨౭-౪౪ త్యా౪-౨౦ భో౦-౫౯చ౨౨
9	౨౬	౭	ద॥ మం౬-౩౨ విశా౪౫-౧౯ శూ౪౮-౧౩వ౬-౩౨రా౨౮-౧౧ త్యా౪-౧౬ మదనతిథిముఖః ౪౩-౫౨ భో౦-౪౮చ౨౩
10	౨౭	౮	ఏ॥ బు౯-౪౯ అనూ౪౯-౧౩గం ౪౭-౧౫బా౯-౪౯ శేషః౦-౧౫ పునస్త్యాజ్య భావః అహః౨౭-౪౮ ఉషా౧ రవిః ౨౨-౪౫ సర్వేషాం ౧౧భో౦-౩౭చ౨౪
11	౨౮	౯	ద్వా॥ గు౧౧-౫౮ జ్యేష్ఠ౫౧-౫౫ వృ౪౫-౧౭ తై౧౧-౫౮తి౩-౫౧ త్యా౪-౧౧తిథి౧౨భో౦-౨౬చ౨౫
12	౨౯	౧౦	త్ర॥ శు౧౨-౪౬ మూ౫౩-౨౦ ధ్రు౪౨-౨౩వ౧౨-౪౬ రా౨౧-౨౪ త్యా౪-౬ చతుర్దశీతిథిః అనధ్యయన రమాపతిరాత్రిః క్రాంరావేభో౦-౧౬చ౧౬
13	౧	౧౧	చతు॥ శ౧౨-౯పూషా౫౩-౩౩ వ్యా౩౮-౨౭ శ౧౨-౯౭౧౭-౨౫ త్యా౪-౧ అహః౨౭, ౫౨ ఉషా౨ మకరే రవిః౩౮-౧౬ దర్శతిథిః అన్వాధానం శవేరాత్రా భో౦-౬చ౨౭
14	౨	౧౨	● అమా॥ ఆ౧౦-౩౭ ఉషా౫౨-౩౭హ౩౩-౩౭ నా౧౦-౩౭౭౧౩-౧౪ త్యా౩-౫౬ ప్రతిప త్తిథిః యోగః పిండపితృయజ్ఞః ఉదయాదిఉత్తరాయణపుణ్యకాలః మహోదాది దానానిరక్రాంతే క్రాంభో౪-౩౬చ౨౮

జనవరి నెల 1945 — పుష్య — మకరమాసం

కుజచారః కుంభకుశ్యే౩ కు౩-౧౦ ఆశ్యే౪కు౪౩ ౧౫కు-మూ౧ధకు౨౨ బు౫బు-మూ౨కు౧-౯ఆ మూ౩కు౪౦ ౧౦మ-ప్రాగుదిశః ౧౩కు-మూ౪కు౧౮ బుధచారః కు౫బు-మూ౨వబు౧	౧౦ ఆమూ౧వబు౬-౧౫కు శ్యే౪వవృబు ౩౭- బ౧౪ ప్రాగుదితే-౪మం-వక్రత్యా గః బ౭కు-మూ౧ధ బు॥బు ౩౯-బ౧౨కు-మూ౨బు౧౭ ౩౦ఆ-మూ౩బు౫౫ గురుచారోనాస్తి శుక్రచార కు౨ఆ-క్ర౩కు౪౫	౫బు-శ౪కు౩౭ ౯౪-ధ౧కు౩౨ ౧౨మం-ధ౨కు౨౮ ౧౫కు-ధకుం కు౨౫ బ౩సో-ధ౪కు౨౪ ౬కు-శత౧కు౨౫ ౯ఆ-శత౨కు౨౭ ౧౧బు-శత౩కు౩౨	౧౪శ-శత౪కు౩౯ శనిచారః కు౬కు-ఆర్ద్ర౧వ౪౭ రాహుకేతుచారౌ కు౬కు-పున౩ మిథున కేరా ఉషా౧ధనుషి కేతు౫ చంద్రోచ్చచారః కు౭కు-హ౩ చంద్రోచ్చ౨౯	

శ				
		బ౧౪-శమరవిః కు౧౫-కు గ కు కు౧౫-కు కుం	రా	
కే కు		కు కు౬-గుమి రా ధ కేతుః		
౪ బు	కు		కు	

15	౩	౧౩	శు॥ ప్ర॥ సో॥౭-౪౯ శ్ర॥౫౦-౪౧ ౪౧౨౭-౫౭బ౭-౪౯డి౨-౧౭ త్యా౩-౫౨ చంద్రోదయః ఉత్తరశృంగః మాఘస్నానారంభః భో॥౪-౨౬చ౨౯ [అవమ భో॥౪-౧౭ సఫర్ చ౧
16	౪	౧౪	ద్వి॥ మం౪-౫౬ శ్రవ౫౫-౪౦ ధని౪౭-౫౧సి౨౧-౩౪కౌ౪-౫౭డి౦-౧౩ త్యా౩-౪౯ అహః౨౭-౫౪ ఉ.షా౩ రవిః౫౪-౦
17	౫	౧౫	తృ॥ బు౫౪-౨౬ శత౪౪-౨౪ వ్య౧౪-౩౫౨౭-౫౪౪-౯ త్యా౩-౪౬ రా౩౧-౨౬ త్యా౩-౪౪ వసంత౪ భో॥౪-౭చ౨
18	౬	౧౬	చ॥ గు౪౮-౪౩ పూ.భా౪౦-౩౦ వరీ౭-౧౧ సౌ౧౫-౨౪౨౧-౩౪ శే.మః౩-౬ పునస్స్యాజ్యభాగః భో॥౩-౫౮చ౩
19	౭	౧౭	ప॥ శు౪౨-౪౧ ఉ.భా౩౬-౧౫౭౫౧-౩౨కౌ౧౫-౪౨౨-౪౮ త్యా౩-౪౩ భో॥౩-౪౮చ౪
20	౮	౧౮	ష॥ శ౩౬-౪౬ రే౩౨-౩ శి౪౩-౩౬౫౯-౪౩-౬౪-౯ త్యా౩-౪౩ అహః౨౭-౫౮ ఉ.షా౪ రవిః౯-౩౫ కుంభాయనం వైవస్వతమన్వాదిః రథసప్తమీ సూర్యచంద్రవ్రతం భో॥౩-౩౮చ౫
21	౯	౧౯	స॥ అ౩౧-౪ అశ్వ౨౮-౩ సా౩౫-౫౪ భ౩-౫౫ డి౮-౪౩ త్యా౩-౪౪ రా౨౨-౩౬ త్యా౩-౪౬ అనధ్యాయః భీష్మాష్టమీ భీష్మపంచకవ్రతం భీష్మతర్పణం భో॥౩-౨౯
22	౧౦	౨౦	న॥ సో౨౫-౪౭ భ౨౪-౨౭ సు౨౮-౩౪ కౌ౨౫-౪౭ రా౨౪-౫౫ ... దశమీతిథిః భో॥౩-౨౦చ౭
23	౧౧	౨౧	ద॥ మం౨౧-౩కృ౨౧-౨౪ శు౨౧-౪౧ ౨౧-౩ రా౩౧-౪౫ త్యా౩-౫౧ అహః౨౮-౪ శ్రవిః౨౬-౦ తిథిద్వయం సుదర్శనవ్రతం భో॥౩-౧౦చ౮ [భీష్మైకాదశి, తిలపద్మవ్రతం భో॥౩-౧౯
24	౧౨	౨౨	ఏ॥ బు ౧౭-౪౪ రో౧౯-౪బ౧౫-౨౪ భ౧౭-౪ శే.మః౩-౪౨ రా౪-౩౬ త్యా౩-౫౪ ద్వాదశీతిథిః సర్వేషాం భీష్మైకాదశి
25	౧౩	౨౩	ద్వా॥ గు ౧౪-౧౫ మృగ౧౭-౪౨౯-౫౩ బా౧౪-౧౮౧౦-౨౫ త్యా౩-౫౯ త్రయోదశీతిథిః శ్వే॥ కల్పాదిః వేధో॥౨-౫౧
26	౧౪	౨౪	త్రి॥ శు౧౨-౨ ఆర్ద్రా౧౭-౯ వై౫-౬ తై౧౨-౨౮౯-౩౪ త్యా౪-౩ అహః౨౮-౧౦ శ్రవిః౪౨-౦ అ॥ యనరథ.వే
27	౧౫	౨౫	చతు॥ శ౧౧-౧౫ పునర్వ౮-౯౧-౯ ప్రీ౫౬-౫౨౧౧-౧౫ రా౧౦-౪౦ రా క్రాం కే వేధో॥౨-౩౨చ౧౧ భో॥౨-౪౨
28	౧౬	౨౬	పూ॥ ○ ఆ౧౧-౪౪ పుష్య౨౦-౧౧ ఆయు౫౬.౨౨౧౧-౪౪ రా౨౫-౪౩ త్యా౪-౧౩ పద్మస్నాలయాగః భో॥౨-౨౩ సింధుస్నానం వ్యాసపూజా తిలపాత్రకంచుక కంబళాదిదానాని [ద్వితీయాతిథిః భో॥౨-౧౩చ౧౪
29	౧౭	౨౭	కృ॥ ప్ర సో౧౩-౨౬ ఆశ్రే౨౩-౨౫ సౌ౫౫-౨౯౫౫-౨౬ రా౨౭-౨౫ త్యా౪-౧౮ అహః౨౮-౧౪ శ్రవిః౫౮-౨౦
30	౧౮	౨౮	ద్వి॥ మం ౧౬-౨౫ మఖ౨౭-౫౩ శో౫౫-౩౪ ౧౬-౨౫ రా౨౧-౨౬ త్యా౪-౨౨ తృతీయాతిథిః వేధో॥౨-౪చ౧౫
31	౧౯	౨౯	తృ॥ బు ౨౦-౩౦ పూఫ౩౩-౨౦ అతి౫౬-౧౬ భ౨౦-౩౦ రా౨౪-౫౩ త్యా౪-౨౫ చతుర్థీతిథిః భో॥౧-౫౪చ౧౬
1	౨౦	౩౦	చ॥ గు ౨౫-౨౫ ఉఫ౩౯-౩౦ సు౫౭-౩౧ బా౨౫-౨౫ త్యాజ్యభాగః చతుర్థీతిథిః భో॥౧-౪౫చ౧౭
2	౨౧	౧	పం॥ శు-౩౦-౫౦ హస్త౪౬-౬ ధృ౫౯-౦ తై౩౦-౫౦ డి౨-౪౮ త్యా౪-౨౬ అహః౨౮-౨౨ శ్రవిః౧౪-౫౦ భో॥౧-౩౫
3	౨౨	౨	ష॥ శ౩౬-౧౪ చి౫౨-౩౮ శూ౬౦-౧౦ గ౩-౩౨ డి౮-౧౭ త్యా౪-౨౬ భో॥౧-౨౬ చ౧౯
4	౨౩	౩	స॥ ఆ౪౧-౧౭ స్వా౫౮-౪౪ శూ౦-౧౯ భ౫౮-౩ త్యా౪-౨౪ భో॥౧-౧౬ చ౨౦
5	౨౪	౪	అ॥ సో౪౫-౩౨ వి౬-౦౧ గం౧-౧౦ బా౧౩-౨౪ డి౩-౫౪ త్యా౪-౨౦ అహః౨౮-౨౮ ఘని౧ రవిః౩౧-౩౮ సీతాష్టమీ. తిలపద్మకాః భో॥౧-౭ చ౨౧
6	౨౫	౫	న॥ మం౪౮-౪౬ విశా౩-౪౯ వృ౨-౨౩ తై౭-౯ డి౧౪-౩౦ త్యా౪-౧౬ ర.వే. భో॥౦-౫౭ చ౨౨ పాతమహాళ
7	౨౬	౬	ద॥ బు౫౦-౫౦ అనూ౭-౫౭ ధ్రు౦-౪౬ వా౫౮-౨౬ రా౮-౩౨ త్యా౪-౧౨ భో॥౦-౪౮ చ౨౩ [భో॥౦-౩౮
8	౨౭	౭	ఏ॥ గు౫౧-౨౮ జ్యే౧౦-౫౦ హర్ష౫౬-౫౦ బ౨౧-౯ త్యాజ్యభాగః అహః౨౮-౩౪ ఘని౨ రవిః౪౮-౩౬ సర్వేషాం౧౧
9	౨౮	౮	ద్వా॥ శు౫౦-౫౨ మూల౨-౩౨ వజ్ర౫౩-౧౬ కౌ౨౧-౧౦ డి౨౫ త్యా౪-౭ రా౮-౬ త్యా౪-౨౦.వే. భో॥౦-౨౯ చ౨౫
10	౨౯	౯	త్రి॥ శ౪౯-౨ పూషా౧౨-౫౮ సి౪౮-౪౩ గ౧౯-౫౭ రా౪-౯ త్యా౩-౫౭ సనిత్యకల్పః. శనిత్రయోదశీ. భో॥౦-౧౯ చ౨౬
11	౩౦	౧౦	చతు॥ ఆ౪౬-౪ ఉ.షా౧౨-౧౮ వ్య౪౩-౨ భ౧౭-౩౩ డి౨౨-౧ త్యా౩-౫౩ అనధ్యయనత్రయం. కలియుగాంతః మహాశివరాత్రిః కే.క్రాం.శు.క్రాం.శ.వే. భో॥౦-౧౦ చ౨౭
12	౧	౧౧	●అమా॥ సో౪౨-౬ శ్ర౧౦-౩౫ వరీ౩౭-౧౪ చతు౧౪-౫౭ డి౩౦-౧౦ త్యా౩-౫౦ అహః౨౮-౪౦ ఘని౩ కుంభే రవిః౬-౨ ఉదయాది విష్ణుపదపుణ్యకాలః ద్వాపరయుగాదిః అన్వాధానం పిండపితృయజ్ఞః మకర భో॥౦-౧ చ౨౮

జనవరి 1945 — ఫిబ్రవరి 1945 — మకరమాసం — ౧౩౫౪ సం॥

కుజచారః	౭శ-పూషా౧బు౨౬	౧౧గు-శ్ర౨బు౧౮	బ౨మం-ఉభా౧కు౧౧
శు౨మం-పూషా౧కు౨౩	౯సో-పూషా౨బు౫౦	౧౩శ-శ్ర౩బు౧౧	౫కు-ఉభా౨కు౨౬
౭శ-పూషా౨కు౫౩	౧౨గు-పూషా౩బు౯	౩౦సో-శ్ర౪బు౩	౯మం-ఉభా౩కు౩౨
౧౨గు-పూషా౩కు౨౦	౧౪శ-పూషా౪బు౧౮	గురుచారః	౧౩శ-ఉభా౪కు౩౦
౨౧సో-పూషా౪కు౪౮	౨౧సో-ఉషా౧బు౨౭	శు౧౦మం-వక్రారంభః	శనిచారః
౨౬శ-ఉషా౧కు౧౬	౩బు-ఉషా౨మకరే౨౮	శుక్రచారః	బ౬శ-మృగశిర వక్రీ శనిః౫౫
౧౦బు-ఉషా౨మకరే౩౮	౫-శు ఉషా౩బు౨౯	శు౨మం-పూభా౧కు౪౯	రాహుకేతుచారౌ న స్తః
౩౦సో-ఉషా౩కు౧	౭ఆ-ఉషా౪బు౨౭	౭శ-పూభా౨కు౩	శు౮ఆ-హారచంద్రో౨౫
బుధచారః	౯మం-శ్ర౧బు౨౩	౧౦మం-పూభా౩కు౨౦	
శు౪బు-మూఢబుధః	౧౦బు-ప్రాక్ స్తమితః	౧౩శు-పూభా౪మీనే౩	

			రా
శు	బ౩౦సో-కుంభ బ౧౦బు-మకరకు		
ర	బ౩బుమబుధః శు౧౩-కుమీన		
కు బు కే			గు

ఫిబ్రవరి 1945

13	౨	౧౨	శుక్ల-ప్రతి॥మం౩౭-౨౬ధని౮-౨౫౩౦-౨౫౭౯-౪౬౭౨౫-౩త్యా౩-౪౭యోగః ర.క్రా.కుంభ భో౪-౭ చ౨౯
14	౩	౧౩	ద్వి॥బు౩౨-౮౪౪౪-౪౫౪౨౩-౧౧శా౪-౪౭౭౯-౪౫త్యా౩-౪౫చంద్రోదయః సమశృంగః భో౩-౫౮ చ౩౦
15	౪	౧౪	తృ॥గు౨౬-౨౫ పూభా౧-౨ ఉభా౫౬-౦ సి౧౫-౩౫ గ౨౬-౨౫ వి౨౩-౨౬ త్యా౩-౪౪ అహః౨౮-౪౬ ధని౪ రవిః౨౩-౩౬ తృతీయాతిథిః భో౩-౫౦ రబ్యులవల్ చ౧
16	౫	౧౫	చ॥శు౨౦-౨౮రే౫౨-౪౬పా౭-౪౮శు౫౨-౧౦ధ౨౦-౨౮వి౨౪-౫౭త్యా౩-౪౩తిథిద్వయం భో౩-౪౧ చ౨
17	౬	౧౬	పం॥శ౧౪-౩౩అశ్విని౮-౪౨శుక్ల౫౨-౧౦బా౧౪-౩౩రా౧౦-౩౩షష్ఠీతిథిభో౩-౩౩చ౩ [భో౩-౨౫
18	౭	౧౭	ష॥ఆ౮-౫౦భర౪౪-౫౪బ్రహ్మ౪౪-౪౨తైర-౫౦వి౧౧-౧౧త్యా౩-౪౫అహః౨౮-౫౨౪౭౧రవిః౪౧-౨౫ మీనాయనం
19	౮	౧౮	శ॥సో౩-౩౨విష్కుం౫౫-౬కృత౧-౪౧వి౩౭-౩౯వ౩-౩౨వి౧౩-౧౮త్యా౩-౪౭ అవమ అనధ్యాయః దుర్గావ్రతం భో౩-౧౬ చ౫ [నార్ద్రాదిః భో౩-౮ చ౬
20	౯	౧౯	ఆ॥మం౫౪-౩౭కో౩౯-౧౧వై౩౧-౧౨బా౨౬-౩౭వి౨౦-౧త్యా౩-౫౦రా౨౩-౫౨ త్యా౩-౫౩ చాక్షుష[illegible]
21	౧౦	౨౦	దా॥బు౫౧-౩౪మృ౩౭-౩౨వి౨౫-౨౬తై౨౩-౫రా౨౯-౨౨త్యా౩-౫౮౪.క్రాం. భో౨-౫౯ చ౭
22	౧౧	౨౧	ఏ॥గు౪౯-౩౫ఆర్ద్రా౩౬-౫౭ప్రీ౨౦-౩౦వ౨౦-౩౪శే౨-౧౮పునర్వస్వాద్యభావః అహః౨౯-౦౪౪౨రవిః౦-౧౨కర్వ్ షాం౧౧ శే.వే. భో౨-౫౧ చ౮ [రాక్రాం భో౨-౪౩ చ౯
23	౧౨	౨౨	ద్వా॥శు౪౮-౫౨పున౩౭-౩౦ఆయు౧౬-౨౮బ౧౯-౧౩ది౭-౧౩ త్యా౪-౨ రా౨౯-౩ త్యా౪-౭ నృసింహద్వాదశి
24	౧౩	౨౩	త్ర॥శ౪౯-౧౯పుష్య౩౯-౧౪సౌ౧౩-౨౩కౌ౧౯-౫శే౨-౧౨పునర్వస్వాద్యభావఃభో౨-౩౪ చ౧౦
25	౧౪	౨౪	చతు॥ఆ౫౧-౯ఆశ్లే౪౨-౧౫శో౧౧-౧౯గ౨౦-౧౪వి౧౨-౫౦త్యా౪-౧౨అహః౨౯-౮౪౭౩ రవిః౧౮-౩౪ అనధ్యయః౩ కామదహనం భో౨-౨౬ చ౧౧ [హోళీకోత్సవః బ్రహ్మసావర్ణికమన్వాదిః శు. వే.భో౨-౧౮చ౧౨
26	౧౫	౨౫	పూ○సో౫౪-౯మఖ౪౬-౨౮అతి౧౦-౧౨ధ౨౨-౩౯వి౧౪-౨౧ త్యా౪-౧౭ అన్వాధానం హోళికోత్సవః చాతుర్మ
27	౧౬	౨౬	కృ॥ప్ర॥మం౫౮-౧౪పూఫ౫౧-౪౧సు౪౧౦-౧శా౨౬-౧౧వి౮-౧౨త్యా౪-౨౧యోగః భో౨-౯ చ౧౩
28	౧౭	౨౭	ద్వి॥బు౬౦-౧౦ఉఫ౫౭-౪౪వృ౧౦-౩౧తై౩౦-౪౮వి౧౧-౨౯త్యా౪-౨౪అహః౨౯-౧౪౭౪౪రవిః౩౭-౧౦త్రిద్యుస్పృక్ చాతుర్మాస్యా౨ భో౨-౧ చ౧౪
1	౧౮	౨౮	ద్వి॥గు౩-౨౩హ౬౦-౧౦శూ౧౧-౩౮గ౩-౨౩వి౨౧-౪త్యా౪-౨౬భో౧-౫౨చ౧౫
2	౧౯	౨౯	తృ॥శు౮-౪౧హ౪-౨౪గం౧౩-౪ధ౮-౪౧వి౨౬-౩౫ త్యా౪-౨౬ బ్రహ్మకల్పః భో౧-౪౪ చ౧౬
3	౨౦	౩౦	చ॥శ౧౪-౧౦చి౧౦-౫౬ధృ౧౪-౨౭బా౧౪-౨౦అహః౨౯-౨౨ పూభా౧౪ విః౫౬-౪౮ పంచమీతిథిః
4	౨౧	౩౧	పం॥ఆ౧౮-౫౩స్వా౧౬-౫౫ధ్రు౧౫-౩౦తై౧౮-౫౩రా౨-౫౦త్యా౪-౨౭హస్యతిథిఃభో౧-౨౭చ౨౦ [భో౧-౩౬
5	౨౨	౧	ష॥సో౨౩-౪విశా౨౨-౨౭వ్యా౧౫-౫౪వ౨౩-౪రా౩-౪౫త్యా౪-౧౮ షష్ఠీతిథిః భో౧-౧౯ చ౧౯
6	౨౩	౨	స॥మం౨౬-౯అనూ౨౬-౫౩హర్ష౧౫-౪బ౨౬-౯రా౧౩-౧౦త్యా౪-౧౩స్వాధ్యాయః భో౧-౧౦ చ౨౦ [చ౨౧
7	౨౪	౩	అ॥బు౨౭-౫౯జ్యే౩౦-౮వజ్ర౧౪-౨౮కౌ౨౭-౫౯త్యాజ్యాభావః అహః౨౯-౩౨ పూభా౨ రవిః౧౫-౮ భో౧-౨
8	౨౫	౪	న॥గు౨౮-౩౨మూ౩౨-౨౭సి౧౨-౧౭గ౨౮-౩౨వి౨౭-౫౯త్యా౪-౮రా౨౬-౫౩ త్యా౪-౩ రా.వే. కే క్రాం భో౦-౫౩
9	౨౬	౫	ద॥శు౨౭-౪౯పూషా౩౨-౫౪వ్యతీ౯-౩౨ధ౨౭-౪౯శే౫౦-౩౦రా౨౩-౯త్యా౩-౫౮భో౦-౪౪చ౨౩
10	౨౭	౬	ఏ॥శ౨౫-౫౧ఉషా౩౨-౨౮వరీ౫-౦బా౨౫ ౫౧రా౧౨-౩౫అహః౨౯-౩౮పూభా౩రవిః౩౫-౩ ఏకాదశీతిథిః
11	౨౮	౭	ద్వా॥ఆ౨౨-౪౭శ్ర౩౦-౫౮పం౬-౭౫౪-౨౧తై౨౨-౪౭రా౧౦-౫౪ద్వాదశీతిథిఃభో౦-౨౬చ౨౫ [భో౦-౩౫
12	౨౯	౮	త్ర॥సో౧౮-౪౯ధ౨౮-౩౬సిద్ధ౭-౪౭౧౮-౪౯రా౬-౦త్యా౩-౪౮ తిథిద్వయం అనధ్య॥త్ర. మా॥శి.భో౦-౧౭
13	౩౦	౯	చతు॥మం౧౪-౪౪౨౫-౯సా౪౦-౪౨౪౧౪-౪ రా౧౦-౪౮ త్యా౩-౪౫ అహః౨౯-౪౬ పూభా౪ మీనే రవిః ౫౫-౨౦ దర్శతిథిః భో౦-౮ చ౨౭ [యుగాది ౧౧-౨౦పర్యంతం షడశీతిపుణ్యకాల మీన భో౪-౧ చ౨౮
14	౧	౧౦	●అమా॥బు౮-౪౨పూభా౨౧-౪౮శు౯౩౩-౧౩నా౮-౪౨రా౧౪-౨౪త్యా౩-౪౪యోగః. పిండపితృయజ్ఞః, ఉద
15	౨	౧౧	స్వస్తిశ్రీపార్థివసం॥ చైత్రశుక్ల ప్ర॥గు౨-౫౫ఏఉభా౧౭-౪౭శుక్ల౨౫-౩౦బ౨-౫౫రా౧౫-౫౨త్యా౩-౪౩

మార్చి 1945

కుజచారః	౩గు-ధని౨బు౪౬	౭మం-పూభా౪మీనే౩౦	౭సో-రే౨గు౨౫
కుంభ-ఉపాదకు౨౭	౫శ-ధని౩కుం భే౩౬	౯గు-ఉభా౧బు౯	౧౩శ-రే౩గు౫౫
౯మం-శ్ర౧కు౪౭	౭సో-ధని౪బు౨౭	౧౧శ-ఉభా౨బు౯	౨౪శ-రే౪గు౧
౧౪ఆ-శ్ర౨కు౮	౧౦బు-శత౧బు౧౮	౧౩సో-ఉభా౩బు౩౮	౮బు-వక్రారంభః
౨౨గు-శ్ర౩కు౩౦	౧౨గు-శత౨బు౯	౩౦బు-ఉభా౪బు౪౬	శనిచారః
౬సో-శ్ర౪కు౪౯	౧౪ఆ-శత౩బు౧	గురుచారః	౨౨బు-శనివక్రత్యాగః
౧౧శ-ధని౧కు౧౦	౧౫సో-శత౪బు౫౩	కుం౧౫సో-ఉఫ౩వక్రీ.	- రాహుకేతుచారా
౩౦బు-ధని౨కు౨౯	౨౨బు-పూభా౧బు౪౪	గురు౪	కుం౧౧గు-పున౨రాహుః
బుధచారః	౩గు-పూభా౨బు౩౪	శుక్రచారః	పూషా౪కేతు ౪౦
కుం౧మం-ధని౧బు౫౫	౫ఆ-పూభా౩బు౨౨	కుం౨బు-రేవ౧గు౩౮	కుం౯మం-౭౧చంద్రో౨౧

శు			శ రా
ర	బ౧౪మం మీనే రవిః		
కు బు	కుం౫౪ కుం బు బ౭మం మీ బు		—
కే	.		గు

ఆంధ్రపత్రిక - తారణ సంవత్సరాది సంచిక.

1944 — 1945.

1. పంచాంగములు -

2.

సంచిక 35

ఆంధ్రపత్రిక

తారణ ఉగాది సంచిక

సంవత్సరము 1944—45

విషయానుక్రమణిక

త్రివర్ణ చిత్రములు—వసంతము (ముఖపత్రచిత్రము)—శ్రీదేవీప్రసాదరాయచౌదరిగారు; భాస్కరాచార్యులు, లీలావతి—తోట వేంకటేశ్వరరావుగారు.

సాధారణ చిత్రములు—మందహాసవదనారవిందుడైన మహాత్ముడు ; అఘోరవీరభద్రస్వామి ; కొండాపురములో దొరికిన ప్రాచీనవస్తుసంగ్రహము (హైదరాబాదు ఆర్కియాలజీవారి సౌజన్యముతో) ; గోదావరి పుట్టువెంపులు ; తిరుపతికొండలమీద కొత్తమోటారురోడ్డు ; ఇతర చిత్రములును.

శ్రీ

ప్రస్తావన

కాల మనంతము. ఎన్నియో మహాయుగములు గడచినవి. మరెన్నియో గడువనున్నవి. అనంతమగు నీకాలవాహినియందు జిక్కి ప్రపంచ మనేక పరిణామములకు లోనగుచున్నది. విశ్వవ్యాప్తమగు నొక మహాపరిణామము నేడు మన కన్నుల యెదుట ప్రత్యక్షమగుచున్నది. ప్రాణికోటి కర్మబద్ధము. సత్వరజస్తమోగుణములలో కడపటి రెండుగుణములే సర్వసాధారణముగ ప్రపంచమున రాజ్యమేలుచుండును. ప్రపంచేతిహాసమునందితః పూర్వ మెన్నడును కనివినియెరుగని నేటి మహాసంగ్రామము రాజస, తామసగుణప్రేరితమనుట కేవిధమగు సందియమును లేదు.

ఈసంగ్రామ మారంభమై ఢమారమి అయిదు వత్సరములు కావచ్చినది. ఇందు మడసినవారి సంఖ్యఇప్పటికే లక్షలనుమించి కోట్లలో బడినది. ఈ మారణహోమ మింకెంత కాల మీతీరున జరుగవలెనో, ఇంకెన్ని కోట్ల ప్రజ లీమహాయజ్ఞమున బలిసమర్పణము కావలసియున్నారో విషయజ్ఞులు నైత మిదమిత్థమని చెప్పలేకున్నారు. స్వార్థపరాయణత్వమూ, పశుబలాధిక్యమూ ఈఘోరవిపర్యయమునకు మూలకారణములు. సత్య.ధర్మచ్యుతు లీసమరమునకు ప్రథమసోపానములు. ఈ సంగ్రామకారణమున భయము.సంశయము. అవిశ్వాసము. ఆశాభంగము ఎల్లెడల మానవహృదయమున చీకటులల్లు పెట్టినవి.విలుప్త ధర్మాచారులును. దురాశాపూరితులునైన అక్షరాజ్యాధిపతులకు అపజయము రాదని వర్తమాన పరిస్థితులు వ్యక్తముచేయుచున్నవి. యుద్ధారంభమున ఆసురికశక్తి సంపన్నుడైన హిట్లరు ఐరోపాఖండమునందు తా సాధించిన విజయపరంపరలచే ప్రపంచమును దిగ్భ్రమనొందించెను. ప్రతాపోదయులైన రష్యనుల శౌర్యాగ్నిని చవిచూచునంతవరకు ఐరోపాఖండమున హిట్లరు ఎత్తినకత్తికి ఎదురులేకపోయినది. తదుపరి ఆఫ్రికాయందు రోమెల్ పరాజయమునకు రష్యాలో నాజీపరాభవము తోడైనది. జగమునంతను గుప్పిటబట్టదలచిన హిట్లరుమనోరథ మంతటితో భగ్నమైనది. ఈ దుర్వ్యవసాయమున హిట్లరుకు సైదోడైన ముసోలినీ పదభ్రష్టు డయ్యెను. ఇటలీయందు నైతము జర్మనులు అపజయమునే పడుచుచున్నారు. ఫ్రాన్సు తీరమందు మిత్రసేనా నివహములు దిగుటతో మూడువైపులనుంచి జర్మనీ ముట్టడి ప్రారంభమైనది. ఐరోపాయుద్ధమున కిది చరమాధ్యాయమైనప్పటికిని, తీవ్రతర సంగ్రామము లికముందే చెలరేగగలవు.

ఇక ఆసియాఖండమున జపానుస్థితియైనను ప్రస్తుత మేమంత ఆశావంతముగ లేదు. పసిఫికుసముద్రమున తా మిదివరకు జయించిన దీవుల నొక్కొక్కటిగ తిరిగి అమెరికనులకు సమర్పించుకొనుచున్నారు. ఏడేండ్లు యుద్ధమును కొనసాగించి చైనాను వంచలేకపోయిరి సరికదా, చైనాలో జపానీయులు క్రొత్తగా సాధించినవిజయములు నైతము శూన్యము. బర్మా ఇండియా సరిహద్దులలో జపానువా రీమధ్య పెద్దయెత్తునతలపెట్టిన 'భారత దండయాత్రాసంరంభము' నైతము మొగ్గలోనే తుంచివేయబడినది.

ఎట్టకేలకు విజయలక్ష్మి మిత్రకరగ్రహణము చేయు నను ఆశ కెడమిచ్చుచున్నను, ఇంతటి మహాత్యాగములో సముపార్జింపబడిన ఈ విజయము లోకకళ్యాణమునకు, ప్రపంచశాంతిసంరక్షణకు ఎంతవరకు ఉపకరించునన్న విషయమై శాంతికాముకుల కనేక సందియములు కలవు. భవిష్యత్ప్రపంచ వ్యవస్థపట్ల బ్రిటిషురాజ్యాంగవేత్తల విచిత్రవైఖరి పరాధీన జాతులకు ప్రోత్సాహమును పురిగొల్పుట లేదు సరిగదా, అస్వతంత్ర ప్రజాహృదయమున నిరాశను, నిస్పృహను దాదుకొల్పినది. బ్రిటిషుప్రధానామాత్యుడు విన్‌స్టన్ చర్చిల్, అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రాధ్యక్షుడు రూజ్వెల్టు గార్లుభయులుచేరి సృష్టించిన అట్లాంటికు ప్రణాళిక సమస్తజాతులకును అమెరికా అధ్యక్షుడు నిర్వచించిన చతుస్స్వాతంత్ర్యములను ప్రసాదించునని యావత్ప్రపంచ మ్రరులుసాచినది. ధర్మసంస్థాపనమే బ్రిటిషువారినీ యుద్ధమునకు బురికొల్పెననియు, బలయుతులు-దుర్బలులు, శ్వేతులు-శ్వేతేతరులు, పాలకజాతులు-పాలిత ప్రజలు అను భేదములు సమసి, నిఖిల వసుమతీప్రజలును స్వపరిపాలన మనుభవించగలరని యువ్విళ్లూరిన ఆసియాఖండవాసులకు బ్రిటిషు ప్రధానామాత్యుడు చేసినబహిరంగ ప్రకటనలు అశనిఘాతమువలె తోచినవి. 'బ్రిటిషుసామ్రాజ్యవిచ్ఛిత్తికై నే నీ అమాత్యపదవిని అంగీకరించలేదు.' 'అట్లాంటిక్ ప్రణాళికసూత్రములు భారతదేశమునకు అనువర్తింపవు' అని విన్‌స్టన్ చర్చిలు ఎలుగెత్తి ఘంటాపథముగ చాటిన మాటలు నలుబదికోట్ల భారతీయులకే గాక, వివిధదేశములందలి స్వాతంత్ర్యసమారాధకులకు, భారతమిత్రులకూ విషాదమును, ఆశ్చర్యమును కలుగజేసినవి. అమెరికారాజ్యాంగవిదులింతకంటె ఉదారముగ మాటాడుచున్నను, వీరి యౌదార్యము మాటలను దాటి, కార్యరూపమును దాల్చునని భావించుట కవకాశము కనుపించుటలేదు.

ఆసియా, ఐరోపాలందలి తక్కిన దేశములవలె భారతవర్ష మంతటి ప్రత్యక్ష సమరాంగణముగ మారకపోయినను, యుద్ధమువలన కలిగెడి యనర్థములన్నిటిని భారతప్రజ లనుభవించుచునే యున్నారు. ఒక్క బెంగాలురాష్ట్రమునందే క్షామదేవత ఇరువదిలక్షల ప్రాణులను బలిగొన్నది.

పాఠకమహాశయులకు

తీవ్ర యుద్ధ పరిస్థితులలో కాగితానికి వచ్చిన కటిక కాటకంవల్ల, సాధ్యమైనంతవరకు ప్రయత్నించినీ విఫలులమై, గతసంవత్సరం (స్వభాను) ఉగాది సంచికను ప్రచురింపనేలేకపోయినాము. ఆంధ్ర పత్రిక జీవితంలో కనీ వినీ యెరుగని ఈ సంఘటనకు మేము అమిత విచార పాత్రులయినాము. ఈ యేడాది దేవుని దయవల్ల ఆ చిక్కు తొలగి, యథాప్రకారంగా, సమధికోత్సాహంతో సంచికా ప్రచురణకు ప్రారంభించి, ఉగాదినాటికి సరిగ్గా ఆంధ్ర మహాజనులకు సమర్పింపదలపగా, ఇందుకు అత్యవసరమైన ప్రభుత్వానుమతి బహుజాగుగా, బహుప్రయాస మీద లభించినందుమూలాన ఇంత కాలయాపనకు కారణ మయింది. ఈ ఉభయసంఘటనలమూలంగానూ మా పాఠకులకు కలిగిన ఆశాభంగానికి ఎంతయు విచారిస్తూ, వారి క్షమాపణ కర్థిస్తున్నాము. సాధనసామగ్రి సవ్యంగా లభించకపోవడంవల్ల ఎప్పటివలె ఎక్కువపుటలను, ఎక్కువ చిత్రాలను వేయలేకపోయినందుకుకూడ మేము చాలా చింతిస్తున్నాము. —సంపాదకుడు.

రాయలసీమయందును, మలబారులోను కాటకమువలన ప్రజలు దుర్భర కష్టములకు లోనైరి. దేశమున డబ్బుచలామణి హెచ్చినదేగాని, దేశీయులకు కడుపునిండ ఆహారముగాని, కట్టుకొనుటకు బట్టగాని లభించుటలేదు. సస్యశ్యామలమును, సర్వసమృద్ధము నగు దేశమున అన్నవస్త్రములకు రెంటికిని కరువేర్పడుట విస్మయజనకము. యావత్ప్రపంచముతోడాటు వర్తమానమున భారతప్రజల కీయగచాట్లు అనివార్యములే యని సరిపెట్టుకొనినప్పటికినీ, దేశముయొక్క రాజకీయభవితవ్యమైనను ఆశాజనకముగ నున్నదేమో యన్న, అది ఇంతకంటె అంధకారబంధురమై కనుపట్టుచున్నది. ప్రధాన రాష్ట్రము లైదింట నామమాత్ర ప్రజాప్రభుత్వములైనను లేవు. మూర్లకొలది ఆర్డినెన్సుల సృష్టించుకొని రాజప్రతినిధి నిరంకుశ ప్రభుత చలాయించుచున్నాడు. నిజమైన ప్రజాప్రతినిధులు చెఱసాలలలో నిర్బంధ మనుభవించుచున్నారు. 'కేవల మనారోగ్యకారణములచే' మాత్రము గాంధిజీ నేడు చెఱవిడిపింపబడినాడు.

ఏనిమిత్తమునవైననేమి, ఆధునిక భారతనిర్మాతలలో అగ్రగణ్యుడును,పరిశుద్ధాంతరంగుడు నగు మహాత్ముని పునఃసందర్శనభాగ్యమబ్బినందులకు, వారి దివ్యసాన్నిధ్య మమరినందుకు, వారి హితోపదేశము సమకూరినందులకు యావద్భారత మానందాశ్రువుల రాల్చినది. దేశభక్తు లెల్లరును మహాత్మునియం దచంచల భక్తివిశ్వాసములను ప్రకటించినారు. గాంధిజీ నిర్బంధవాసముచే పునీతమైన ఆగాఖానుమందిరము—కస్తూరిబా, మహాదేవుల సమాధుల కునికిపట్టయిన ఆగాఖానురాచనగరు భారతప్రజకు పవిత్ర యాత్రా స్థలమైనది.

నిర్బంధమునం దుండి మహాత్ముడు రాజప్రతినిధి, భారతప్రభుత్వములకు వ్రాసిన లేఖలును, ప్రభుత్వముతరపున గాంధిజీ కందజేయబడిన ప్రత్యుత్తరములును ప్రచురింపబడినవి. గాంధి జపానుపక్షపాతియనియు, 1942 ఆగస్టులో దేశమున చెలరేగిన అల్లరులు కాంగ్రెసు ప్రేరితములనియు నేల నాలుగుచెరగులా బ్రిటిషుప్రభుత్వపు ఏజెంట్లు జేగంటలతో చేసిన ప్రచార మెంత బూటకమో, కాంగ్రెసుపైనను, గాంధిజీపైనను మోపబడిన ఆరోపణ లెంతటి యభూతకల్పనలో ఈ యుత్తరప్రత్యుత్తరముల వల్ల లోకమునకు వ్యక్తమైనది. గాంధిమహాత్ముడు నెయ్యమునకు చెయి జాచెను. భారతప్రభుత్వము కయ్యమునకు కాలుదువ్వెను. నయమూ, వినయమూ ఒకవంక; అధికారమూ, అహంకారమూ వేరొకవంక. గాంధిమహాత్ముని శుద్ధసాత్త్వికతేజమును, సత్య ధర్మ స్వరూపమును ఈ లేఖల ద్వారా మరొకమారు సుప్రతిష్ఠితములైనవి. ప్రపంచమున గాంధిజీ ప్రతిష్ఠ వేయిమడుంగు లధికమైనది. వ్యక్తిగౌరవమునైనను పాటించక పాలకులు వీనిమూలమున తమ అల్పజ్ఞతయును, అధికారదర్పమును బయటపెట్టుకొనినారు.

ఈ లేఖలవల్ల ప్రభుత్వమువారి చిత్తశుద్ధిని శంకింపవలసివచ్చుచున్నది. క్రిప్సు ప్రతిపాదనలు ఉపసంహరింపబడలే దనియును, భారతీయులలో నైకమత్యము పొసగిన మరుక్షణము స్వపరిపాలనము వారికి దత్తము చేయబడు ననియును పై కెంత బాహాటముగ ప్రకటించుచున్నప్పటికిని అంతర్యములో బ్రిటిషువారు చిన్నమెత్తు అధికారమునైన కోల్పోవుట కిష్టపడుట లేదని స్పష్టమైనది. తమ చేతులారా అధికారమును భారతీయుల పరము చేయుటకు బ్రిటిషు ప్రభుత్వ మంగీకరింపకపోవచ్చును. కాని, భారతస్వాతంత్ర్యోద్యమసత్త్వము వల్లనేమి, భావి ప్రపంచ పరిస్థితుల బలప్రభావములవల్ల నేమి, అనుదిన భానూదయమువలె భారత స్వాతంత్ర్య భానూదయము కూడ అచిరకాలములోనే సంభవించక తప్పదు. కాని, బ్రిటిషు ప్రజలకును, భారతప్రజానీకమునకును కారణాంతరములచే నేర్పడిన గత రెండు శతాబ్దముల సంబంధము స్థిరమైన స్నేహముగ పరిణమించవలె నన్న బ్రిటిషుప్రభుత్వ మీలోపుగనే తన కర్తవ్యమును నిర్వర్తించుట పరమధర్మము.

భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమము వలెనే స్వరాష్ట్ర పరిస్థితికూడ నేడయోమయముగ నున్నది. తక్కిన రాష్ట్రములవారితోడాటు ఆంధ్రదేశమునందలి కాంగ్రెసు నాయకులు, దేశభక్తులు చాలామంది కారాగారముల క్రుగ్గుచున్నారు. రాయలసీమ ప్రజలు గతవత్సరము తీవ్రమైన క్షామబాధకు లోనైరి. ఆంధ్ర మహాసభ, బొంబయి ఆంధ్రసభ ఆదిగాగల ప్రజాసంస్థలు క్షామనివారణకై ప్రశంసనీయ మగు సేవ లొనర్చినను, ఈ ప్రాంతమున ఏటేట సంభవించు కాటకమునకు శాశ్వత నివారణోపాయము నాలోచించవలసిన బాధ్యత ప్రభుత్వమువారిపై నున్నది. తుంగభద్రా ప్రాజెక్టు నిర్మాణము విషయమై అడ్వయిజరు శ్రీ శొంఠి రామమూర్తి పంతులుగారు చేయుచున్న కృషి ఫలించుటయేకాక, త్వరగా కార్యరూపమును దాల్చునని ఆశించుచున్నాము.

ఆంధ్రదేశము మొత్తముమీద సుభిక్షమని చెప్పదగియున్నను, వ్యావసాయికముగను, పారిశ్రామికముగను అభివృద్ధిచెందవలసిన ప్రాంతములు విశేషముగ కలవు. ఇరిగేషను, విద్యుచ్ఛక్తి ప్రాజెక్టుల నిర్మాణము వల్లను,ఆధునికములును అభివృద్ధికరములు నైన వ్యవసాయపద్ధతులను ప్రవేశపెట్టుటవల్లను, ఆయాప్రాంతముల కనుకూలించు పెద్ద పెద్ద పరిశ్రమలను స్థాపించుటవల్లను రాష్ట్రముయొక్క ఐశ్వర్యమును, తద్వారా ప్రజల ఆర్థికప్రమాణమును వృద్ధిచేయవలసియున్నది. ఇదియంతయు యుద్ధము ముగిసి, దేశదృష్టి నిర్మాణకార్యములకు మరలిన పిమ్మటగాని సాధ్యపడకపోవచ్చును.కాని, అందులకైనను ఆంధ్రు లిప్పటినుండి ఆయత్తులు కావలసిన అవసర మెంతేని కలదు.

యుద్ధకారణమున తెలుగుదేశమున పుస్తకప్రకటనకును, పత్రికల వ్యాప్తికిని, సినిమాచిత్రోత్పత్తికిని కొంత దెబ్బతగిలినను మొత్తముమీద ఆంధ్రకళలకు,ఆంధ్రసారస్వతమునకు ఈరెండుమూడేండ్లగ ఎక్కువనష్టము వాటిల్లలేదు. గత సంవత్సరమున కవిసన్మానములు, నటసన్మానములు, వార్షికసభలు, సమావేశము లనేకప్రాంతములలో జరిగినవి. పద్యకవిత్వమునకంటె గద్యకవితపై ప్రజలలో ఆదరణ హెచ్చినది. దైనందినప్రజాజీవితము సారస్వతమునందును, కళలందును ప్రతిబింబించినగాని వీనివలన సంఘమున కెక్కుడు ప్రయోజనము లేదనెడి అభిప్రాయము ప్రబలినది.

ఆంధ్రదేశముయొక్క బహుముఖాభివృద్ధి ఆంధ్రరాష్ట్రసంసిద్ధిలోగాని సాధ్యముకాదని ఇదివరకే తేటపడినది. వర్తమాన భారతపరిస్థితులలో ఆంధ్రరాష్ట్రసమస్య అడుగున బడియుండవచ్చును. కాని, తరుణములో రాష్ట్రనిర్మాణము చెయిజారి పోకుండగ ఆంధ్రు లప్రమత్తులై మెలంగవలెనని హెచ్చరించుచున్నాము.

తారణసంవత్సరము అఖిలాంధ్రావనికి శాంతి సౌఖ్యదాయినియై, స్వరాష్ట్రముతోడి ఆంధ్రజాతిని పార్థివ కందిచ్చుగాత!

సదసద్విచారము

శ్రీ శాంతి వెంకటరామమూర్తి

"ఉండుటయా, లేక ఉండకపోవుటయా ? — ఇదీ ఇప్పుడు వచ్చిన ప్రశ్న."

అని షేక్స్పియరు మహాకవికి ఒక ఆశంకవచ్చినది.

జీవితపరాకాష్ఠను, జీవితపరమోచ్ఛదశను పరిశీలనగా పరికింపగలిగిన భారతదేశము ఈ ఆంగ్లేయ మహాకవి ఆశంకకు ఇట్లని సమాధానము చెప్పుచున్నది:

"ఉండుటయు, ఉండకపోవుటయుకూడ."

తర్కశాస్త్రమునందు మధ్యాపవాదసూత్రమని ఒక సూత్రమున్నది. ఆసూత్రముప్రకారము దేవదత్తుడు యజ్ఞదత్తుడుగా కానువచ్చును; లేదా కాకనుపోవచ్చును. కాని, యజ్ఞదత్తుడును అయి యజ్ఞదత్తుడు కాకనుపోవుట మాత్రము అసంభవము. భారతీయుల భావవీచికలు ఈ మధ్యాపవాదసూత్రమును గట్టిగా వ్యతిరేకించుచున్నవి. ఈ సూత్రమును నిశ్శేషముగాను, నిరభ్యంతరముగాను నిరాకరించు ఒక తర్కపద్ధతిని మధుసూదనసరస్వతి యను నొక వంగదేశ తార్కికుడు పదునాలుగవశతాబ్దిలోనే లేవదీసి, ఎదురులేకుండ విస్తరింపజేసెను. బ్రహ్మపదార్థము ఉండను ఉన్నది, లేనులేదు అనెడి ఉభయసామంజస్యము మన ఉపనిషత్ప్రవక్తలయిన మహాఋషులు చిరకాలముగా ఘోషించుచున్నదే. ఈ పరమసత్యమునే మధుసూదనసరస్వతి అంతకంటెను స్థిరమయిన స్వరూపములో, విశదముగా ప్రతిపాదించినాడు.

ఈ ఉండుట, ఉండకపోవుట అను సమష్టి స్వభావము స్థూలదృష్టికి అసంబద్ధముగా కనిపించు ఒక విరోధాభాసమువలె నున్నది. విరోధాభాసమనునది అసలు సత్యములో ఒక రేఖాస్వరూపమయినది కానే కాదు; సత్యములో అది ఒక వైశాల్య స్వరూపమైనది. ఉదాహరణకు చూడుడు: ఒక నూలుపోగు అటు కేవలము నీలముగా ఉండవచ్చును; లేదా, ఇటు కేవలము ఎఱ్ఱగా ఉండవచ్చును. అంతేకాని నీలముగాను, ఎఱ్ఱగానుకూడ ఉండుటకు మాత్రము సాధ్యము లేదు. పడుగుపేకలు కలిపి మగ్గములో వేసి వస్త్రము నేయునప్పుడు పడుగు నీలముగాను, పేక ఎఱ్ఱగాను ఉండవచ్చును. ఉండి, నేత పూర్తియై వస్త్రము సంపూర్ణముగా తయారైన పిమ్మట ఆవస్త్రము ఎరుపు నీలములు రెండును కలిసినదయి ఉండిన ఉండవచ్చును. కేవలము నీలముగానో, ఎరుపుగానో ఉండునప్పటికంటె ఇటువంటి మిశ్రణ ఉన్నప్పుడే ఆవస్త్రము అందముగా కనుపించును. ఒక భూతల మెప్పుడయినను కేవలము పొడుగుతోమాత్రమే కాని, వెడల్పుతో మాత్రమేకాని ఉండగలదేమో ఎవరైనను నిరూపింపగలరా ? జీవితము కేవల రేఖాత్మకమయిన సత్తకంటె మిక్కిలి సంక్లిష్టమయినది. కాబట్టి దానిని వైశాల్యాత్మక సత్యములతోమాత్రమే పూర్తిగా వర్ణింపనగును.

మన జీవితములో మన దృష్టి కనుక్షణము కనపడుచున్న వందలాది విరోధాభాసములలో రెండు ప్రబలమైన విరోధాభాసములను ఇక్కడ మచ్చునకు చూపుచున్నాను.

భారతదేశములో మనము కన్నులార గాంచుచున్న ఘనమైన విరోధాభాసములలో అసలు భారతదేశమే ఒక ఘనమైన విరోధాభాసము.

ఈ భరతఖండము ఒక బ్రహ్మాండ ఖండమువలె బహువిశాలమును అయియున్నది; ఒక చిన్న దేశము వలె బహుసంకుచితమును అయియున్నది.

భరతఖండము మహావిశాలమై బహునిబిడమైన ఒక పెద్ద అరణ్యమువలెను అలరారుచున్నది; ఇంటిపట్టులందు ఉల్లాసముకొరకు వేసికొను ఒక చిన్న ఉద్యానవనమువలెను దీపించుచున్నది.

భరతఖండము బహు ముదిరిబారిన ఒక పురాణ వృక్షము. కాని, అది ఇంకను గోడ్డు పోలేదు. నిత్యయౌవనముతో నవనవలాడుచు నవవసంతోదయములందు అది యింకను యథాప్రకారముగానే మొగ్గ తొడిగి, పూచి, కాయుచు నేయున్నది.

భరతఖండము ఒకప్పుడు దివ్యసౌధములలో హంసతూలికాసనములందు కూర్చొని, అమూల్యాంబరాభరణముల నలంకరించుకొని, పరిచారికాసందోహ సపర్యలను సమృద్ధిగా నందుకొనుచు, ఇష్టమృష్టాన్నములను ఇచ్ఛాప్రకారముగా నారగించుచు దివ్యసుఖములందు తేలియాడుచున్న రాకుమారివలె విరాజిల్లుచుండును; ఇంకొకప్పుడు చింకిపాతలతో, చివికి చివికి జీర్ణించిన శిథిలశరీరముతో, వీధులలో దుమ్మనక ధూళియనక కూర్చొని, వచ్చిపోవువారి కాళ్లుకడుపులు పట్టుకొని బిచ్చమడుగుచున్న భిక్షుకురాలివలె బీద మొగము వేసికొని యుండును.

భరతఖండము ఒకవంక దయారసతరంగితాంతరంగమైన తల్లివలెను ఉండును; ఇంకొక వంక సరస సల్లాపములతో ఉల్లసమాడుచు వినోదించుచున్న ప్రేయసివలెను ఉండును.

భరతఖండము ఒకందున సర్వతోముఖము, సర్వతోమయము; ఇంకొకందున కేవలము వ్యక్తి స్వరూపము.

మనము చూచుచున్న అనేక విరోధాభాసములలో ఇంకొక ఘనమైన విరోధాభాసము నటరాజు!

ఈ ప్రపంచమునకే జీవనాడిగా ఉన్న ఆ నటరాజు తన తాండవ నాట్యమందు సర్వాంగముగా సకలలోకములను దద్దరిల్లిపోవునట్లు గడగడ కంపించిపోవును; కంఠములో నిలిచిపోయిన గరళముతో కాలి మాడిపోవును; తన కదలికలతో అండపిండబ్రహ్మాండము సందలి ఎముకఎముకలోతునకును దిగిపోవును; తాను అలంకరించుకొన్న అహిరాజముల కదలికలకు లయబద్ధముగా తానును కదలును. ఇంతయినను ఆయన ఈ శక్తినంతను ఒక్క చిరునవ్వులో, ఒక్క మందహాసములో నిక్షిప్తముచేసి నిశ్చల హృదయముతో నివ్వటిల్లుచున్నాడు.

కాబట్టి, ఈ విరోధాభాసములకు మనము బెదరనేల? నిజముగకు చూడబోయినచో, ప్రతిసత్యము ఒక చిన్న విరోధాభాసమే; సంపూర్ణసత్యము కానే కాదని నా నమ్మకము.

మన రాజకీయసమస్య

= శ్రీ మామిడిపూడి వెంకటరంగయ్య =

మన దేశాన్ని పాలించే అధికారం బ్రిటిషువారిచేతిలోనే ఉండవలసిందా, లేక మన చేతులలోకి రావలసిందా? అనేదే మన రాజకీయసమస్య.

బ్రిటిషువారు సుమారు మూడువందల యాభైసంవత్సరాల క్రిందట వర్తకానికై మన దేశానికి రావడం, నూటయాభైసంవత్సరాలకాలం వర్తకంతోనే తృప్తిపొందిఉండడం, అటుపిమ్మట దేశంలోని రాజకీయాలలో ప్రవేశించి ఆ కాలంలో మనలను పాలిస్తున్న నవాబులయొక్కయు, మహారాజులయొక్కయు చేతకానితనాన్ని ఆధారం చేసుకొని సామదానభేద దండోపాయాలను సమయానుకూలంగా ప్రయోగించి 1858 నాటికి దేశానికంతా సార్వభౌములు కావడం అందరికీ తెలిసిన విషయమే. మన దేశానికి ఆరువేలమైళ్లు దూరముండినీ, జనసంఖ్యలో మనకంటె ఎంతో తక్కువవారైనప్పటికిన్నీ మనపై వారు ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యం వహించగలగడం ప్రపంచంలోని అద్భుతవిషయాలలో ఒకటి అని చెప్పక తప్పదు. వారికి గల చాకచక్యానికి ఇది ప్రబలనిదర్శనం. 1858 తర్వాత రెండుతరాల వరకు వారి పరిపాలన నిరంకుశంగానూ, నిశ్శాత్రవంగానూ వెలిగింది. అదే వారి ఉచ్ఛస్థితి. ఆ కాలంలో మన కేలాటి రాజకీయసమస్య ఉండినదిలేదు. మన సౌభాగ్యానికి బ్రిటిషుపరిపాలనతప్ప మరొక సాధనం లేదనిన్నీ, మన శ్రేయస్సునూ, కళ్యాణాన్నీ కోరియే భగవంతుడు వారి అధికారాన్ని మన దేశంలో స్థాపితమగునట్లు చేశాడనిన్నీ ప్రజాసామాన్యమేకాకుండా ప్రముఖులు, నాయకులు, దేశాభిమానులు, విద్యార్థులు, జమీందారులు, సంస్థానాధీశులు వివిధమతములవారు హృదయపూర్వకంగా విశ్వసించియుండిరి. విక్టోరియా మహారాణివారియెడల ఆకాలపు ప్రజలు చూపిన భక్తి నమ్రతలు అసమానములు.

క్రమక్రమంగా ఈ నమ్మకం సడలింది. ఇరవైయోశతాబ్దం ప్రారంభంతో మన రాజకీయాలలోకూడా మార్పు ప్రారంభం అయింది. అధికారం బ్రిటిషువారి చేతులలో శాశ్వతంగా ఉండవలసిందేనా, భారతీయుల పరం ఎందుకు కాగూడదు అనే తర్కం బయలుదేరింది. ప్రస్తుతం ఈసమస్యకు ఉన్నంత ప్రాధాన్యం మరే సమస్యకూ లేదు. ఈసమస్య పరిష్కారంఅయితేనేగాని తక్కిన సమస్య లేవీ పరిష్కారంకాజాలవు. అందరి దృష్టిపథంలో ఉండేది ఇది ఒక్కటే.

అధికారం భారతీయుల పరం కావలె ననే వాదం ఎందుకు బయలుదేరిందో, ఆ వాదంలో ఉండే సబబుసందర్భాలు ఏలాటివో కొంచెం విమర్శించవలసిఉన్నది.

1. ఈవాదం కొంతవరకు ప్రపంచపరిస్థితులలోని మార్పుల మూలంగా పుట్టింది. పందొమ్మిది ఇరవైశతాబ్దాలలో ఐరోపాఖండంలోనూ, ఇతరఖండాలలోనూ బయలుదేరిన రాజకీయఉద్యమాలన్నిటిలో 'జాతీయోద్యమం' ప్రధానమైనది. ప్రతి 'జాతి'కీ (Nation) కూడా రాజకీయస్వాతంత్ర్యాన్ని అనుభవించే హక్కు (Right) ఉన్నదనిన్నీ, ఈ హక్కుకు విరుద్ధంగా ఒక జాతివారు మరొక జాతివారిని జయించి పాలించడం అధర్మమనిన్నీ ఈ ఉద్యమాభిలాషుల ప్రధానసూత్రాలు. వీరు సామ్రాజ్యాలను, సామ్రాజ్యతత్వాలను ఖండించేవారు. ఈ సూత్రాలను అమెరికా ఐరోపా ఖండాలలో అనేకజాతులవారు అనుసరించి, వాటిని నిలబెట్టుటకై అన్నివిధము లైన త్యాగములనూ గావించి, తుదకు స్వాతంత్ర్యాన్ని సంపాదించారు. 19-వ శతాబ్దప్రారంభాన ప్రఖ్యాతిగాంచి యుండిన స్పెయిన్ పోర్చుగల్ టర్కీ ఆస్ట్రియాసామ్రాజ్యాలు దీని ఫలితంగా శిథిలములై పోయినవి. ఈ దెబ్బ కొంతవరకు రష్యాసామ్రాజ్యానికి కూడ తగిలింది. ప్రస్తుతం దక్షిణఅమెరికాలో ఉన్న బ్రెజీలు, అర్జెంటైనా, చిలీ మొదలైన రాజ్యాలూ, ఐరోపాఖండంలోని బెల్జియం, ఇటలీ, జర్మనీ, గ్రీసు, రుమేనియా, బల్గేరియా, సర్వియా, హంగెరీ, జకొస్లోవేకియా, పోలెండు, ఫిన్‌లాండు మొదలైన రాజ్యాలూ ఈవిధంగా ఏర్పడ్డవే. పేరుకు బ్రిటిషుసామ్రాజ్యంలో ఉన్నా, నిజంగా సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యం అనుభవిస్తున్న ఐర్లాండు, దక్షిణఆఫ్రికా, కనడా, ఆస్ట్రేలియా, న్యూజీలెండు రాజ్యాలుకూడ ఈ ఉద్యమఫలితంగా ఏర్పడ్డవే. 1900 ప్రాంతాన నుండి మన దేశంలో బయలుదేరిన రాజకీయసమస్యయు, స్వరాజ్య ఉద్యమమూ ఈ 'జాతీయోద్యమం'లోని ఒక అంతర్భాగమని చెప్పవచ్చును. తన భాగోగులను నిర్ణయించుకొనే సర్వాధికారం ప్రతిజాతికీ ఉండవలె ననే వాదం పాశ్చాత్యజాతులకు వర్తించినట్లే భారతజాతికికూడా వర్తించవలె ననే అభిప్రాయం పాశ్చాత్యవిద్యలతో సంపర్కం కలిగిన భారతీయవిద్యార్థులలో ప్రప్రథమాన పుట్టి క్రమక్రమంగా సామాన్యజనులలో వ్యాపించింది. రాకపోకలు, వర్తకవ్యాపారసంబంధాలు అత్యంతంగా అభివృద్ధిగాంచిన ఈ

కాలంలో ప్రతిఉద్యమం ప్రపంచమంతా వ్యాపించితీరుతుంది. మనకు కూడా ఒక రాజకీయసమస్య ఏర్పడడానికి ఇదొక ప్రధానకారణం. అన్ని జాతులకూ ధర్మంగాను, జన్మహక్కుగాను పరిగణింపబడుతుండే లక్షణం మనకు మాత్రం వర్తించకపోవడం ఏమిటి?

2. ఈసమస్య తీవ్రరూపం పొందడానికి మరికొన్ని కారణాలు కూడా ఉన్నవి. బ్రిటిషు పరిపాలనవలన మనకు లాభాలు మాత్రమే కలిగినవా? నష్టాలుగూడ కొన్ని కలిగినవి కావా? నష్టాలకంటె లాభాలు ఎక్కువా, తక్కువా? అనే విమర్శ దేశంలో బయల్దేరింది.

(అ) బ్రిటిషుపరిపాలనవలన కొన్ని విషయాలలో దేశానికి మహోపకారం కలిగిందని అందరూ అంగీకరించవలసిందే. దేశమంతా ఒకే కేంద్రప్రభుత్వానికి లోబడడం, ఆసేతుహిమాచలపర్యంతం శాంతిభద్రతలు నెలకొనడం, ప్రజలందరూ ఒకేవిధమైన శాసనాలకూ, కోర్టులకూ, వ్యవహారాలకూ అలవాటుకావడం, విద్యార్థులందరికీ ఇంగ్లీషుభాష సామాన్యభాష కావడంచేత రాష్ట్రానికి రాష్ట్రానికి సన్నిహితసంబంధం ఏర్పడి భారతీయులంతా ఒకేజాతివారనే భావం పెరగడం, దేశమందంతటా ఒకేప్రభుత్వం ఉండడంచేత సుంకాలు మొదలగు ఆటంకములు లేక బాహుళ్యంగా వర్తకవ్యాపారాలు వృద్ధికావడం, ఇనుపదారులు, పోస్టు టెలిగ్రాఫు మొదలగు సౌకర్యాలు ఏర్పడడం, వ్యవసాయానికి అనుకూలించే నీటివసతులు విరివికావడం, క్షామబాధ తగ్గడం — ఇవంతా బ్రిటిషుపాలనమూలంగా కలిగిన లాభాలు. బ్రిటిషుపాలన లేకుంటే ఈలాటి లాభాలు కలిగిఉండవా అనే వాదం అప్రస్తుతం.

(ఆ) కాని, ఆధునికకాలంలో నాగరికతకు ప్రఖ్యాతిగాంచిన ప్రభుత్వాలు చేసినట్టిన్నీ, చేస్తున్నట్టిన్నీ మహాకార్యాలు బ్రిటిషుపరిపాలకులు భరతఖండంలో ఇదివరకు చేయలేకపోయిరి. ఇది వారి పాలనలోని గొప్ప లోపం. ప్రస్తుతం మన రాజకీయ సమస్య అతితీవ్రరూపం ధరించడానికి ఈ లోపమే ముఖ్యకారణం. బ్రిటిషువారు వారికి స్వంతమైన ఇంగ్లండు దేశాన్ని పాలించుకొంటున్నారుగదా? గత నూరు సంవత్సరాలమధ్యన ఆదేశంలోని ప్రజల భోగభాగ్యాలు వృద్ధికావడానికి అచ్చటి ప్రభుత్వంవారు లెక్కలేని ఏర్పాటులను గావించారు. నూరు సంవత్సరాలక్రిందట కుక్కదరిద్రులుగా ఉండి సౌఖ్యమన్న ఏమో ఎరుగని బ్రిటిషు కార్మికులు ఈ ఏర్పాటులమూలంగా మనలో శ్రీమంతులు కూడా అనుభవించని ఐశ్వర్యాన్ని అనుభవిస్తున్నారు. విద్య లేనివాడు ఒక్కడుకూడ ఆదేశంలో లేడు. ఆరోగ్యవిషయంలో చెప్పవలసిందే లేదు. ఇంగ్లండుదేశాన్ని పాలించే ప్రముఖులే మన దేశాన్ని కూడా పాలిస్తున్నారుగదా? అయినా, ఇంగ్లీషువారి భోగభాగ్యాలు వృద్ధిగాంచినట్లు మన భోగభాగ్యాలు వృద్ధికాకపోవడానికి కారణం ఏమిటి? ఈవృద్ధి ఒక ఇంగ్లండులోనేకాదు కనుపిస్తుండడం. ఫ్రాన్సు, జర్మనీ, ఇటలీ, బెల్జియం, హాలెండు, డెన్మార్కు మొదలైన దేశాలన్నిటిలో ఈ నూరుసంవత్సరాల మధ్యన ప్రభుత్వంవారి శాసనాలమూలాన ప్రజల సౌఖ్యం ఎన్నోరెట్లు పెరిగింది. ఈదేశాలన్నీ కలియుగవైకుంఠాలుగా మారిపోయినవా అనే భ్రమ అందరికీ కలిగేటట్లు అక్కడి పరిస్థితులు మారిపోయినవి. అన్నిదేశాలూ ప్రభుత్వంవారి సహాయాన ముందంజ వేస్తూఉంటే మనంమాత్రం వెనుకబడిఉండడం ఏమిటి? స్వాతంత్ర్యం ఉన్న దేశాలకూ, లేని దేశాలకూ ఉండే భేదమే ఇది.

(ఇ) మనుష్య జన్మానికి ఫలం అవ్యక్తంగా ఉండే శక్తులు వ్యక్తం కావడమని అందరూ అంగీకరిస్తున్నారు. ప్రతిమనుష్యునియందును ఏవో కొన్ని శక్తులు లీనములై ఉన్నవి. ఈశక్తులు బహిర్గతం కావడమే మానవజీవితానికి ఆదర్శం. ఇదే దానియొక్క పరమావధి. ఎవరు ఏవిధంగా ఉత్తీర్ణులు కావలెనో ఆవిధంగా ఉత్తీర్ణులు కావడానికి కావలసిన అవకాశాలు, వసతులు సంఘంలో నిర్మాణంకావలసిఉంది. అట్టి వసతులు లేనినాడు మనుష్యుడు పరిపూర్ణతను సంపాదించలేడు. మనం రోజూ చేసే కర్మలే ఈవసతులు. తెలివితేటలు, శక్తిసామర్థ్యాలు ఎక్కువగా ఉపయోగించవలసిన పనులను మనం చేస్తూఉంటే మన శరీరం, మనస్సు, బుద్ధి పరిపక్వం పొందగలవు. సామాన్యమైన పనులను చేయడంలోనే మన కాలం అంతా వినియోగం అయితే మన శక్తిసామర్థ్యాలు సామాన్యంగానే ఉంటవి. మనది కర్మప్రపంచం. పరాయివారగు బ్రిటిషువారు మనకు పరిపాలకులు కావడంచేత మనలో ఉండే శక్తులు ఎంతవరకు వ్యక్తం కావలసి ఉన్నవో అంతవరకు వ్యక్తంకాలేకపోతున్నవి. వారి దృష్టిలో మనం కొంచెం తక్కువజాతివారం; కొన్ని పనులు చేయడానికీ, కొన్ని పదవులను సంపాదించి అనుభవించడానికీ మనకు యోగ్యతలేదు. సైన్యంలో మనం అనుచరులుగా ఉండతగ్గవారమేకాని నాయకత్వం వహించడానికి అర్హులంకాము. రాష్ట్రాలను పాలించే గవర్నరులు కావడానికీ, దేశాన్ని పాలించే గవర్నరుజనరలుకావడానికీ మనలో ఎవరికీ యోగ్యత లేదు. మామూలు పోలీసు సివిల్ సర్వీసు ఉద్యోగాలలో కొన్ని స్థానాలు బ్రిటిషువారికి ప్రత్యేకింపబడిఉండడంచేత అట్టి పదవులకు మనం అర్హులమైనా వాటిని అనుభవించడానికి అవకాశాలు లేనివాళ్లం అయ్యాం. వర్తకవ్యాపారాదులలో మనకు గల బుద్ధికుశలతను మన ఇష్టానుసారంగా ఉపయోగించడానికి వీలులేదు. బ్రిటిషువర్తకుల పోటీ మనకు నష్టకరమైనప్పటికిన్నీ ఆ పోటీకి లోబడే మనం మన వ్యాపారాదులను చేయవలసిఉన్నది. 1935 లో పార్లమెంటువారు గావించిన ఇండియా పరిపాలక చట్టంలోని (Government of India Act, 1935) 'రక్షణలు' అన్నీ ఈలాంటివే. ఈ 'రక్షణల'ను అమలులో ఉంచడానికి గవర్నరులకు, గవర్నరుజనరలుకు ప్రత్యేకఅధికారాలు ఎన్నో ఉన్నవి. మన

దేశంలోనే మనకు సంపూర్ణస్వతంత్రత్వం లేకపోవడంచేత బ్రిటిషు సామ్రాజ్యంలోని స్వతంత్రరాష్ట్రాలవారు మనలను నిమ్నజాతులుగా పరిగణిస్తున్నారు. తక్కిన దేశాలలో కూడా మనకు కలుగుతుండే గౌరవం ఈలాంటిదే. అత్యున్నతంగా పెరిగి పుష్పఫలశోభితం కావలసిన వృక్షం గిటకబారిపోవడం ఏలాగో మన స్థితి అలాంటిది.

(ఈ) బ్రిటిషువారు పరిపాలకులున్నూ, మనం పరిపాలితులమున్నూ కావడంచేత మనకూ వారికీ ఏవిషయమందైనా అభిప్రాయభేదం కలిగినప్పుడూ, మన సౌభాగ్యానికీ వారి సౌభాగ్యానికీ పరస్పరసంఘర్షణ కలిగినప్పుడూ వారి పట్టే సాగుతుంది. ఎప్పుడూ వారిదే పైచెయ్యి. ఏదైనా ఒక కార్యక్రమంవల్ల మనకు లాభమున్నూ, వారికి నష్టమున్నూ కలిగే పక్షాన అట్టి కార్యక్రమం ఆచరణలోనికి రానేరాదు. మనకు నష్టమున్నూ, బ్రిటిషువారికి లాభమున్నూ కలిగే కార్యక్రమం తప్పకుండా ఆచరణలోనికి వస్తుంది. బుద్ధిపూర్వంగా మనం నష్టం పొందవలెననికాని, తాము లాభం సంపాదించవలెననికాని వారు కోరుటకాదు దీనికి కారణం. ఇది మనుష్యస్వభావం. ప్రతిమనుష్యుడూ తన లాభాన్ని కోరి, అందుకు కావలసిన ప్రయత్నాలన్నిటినీ చేసుకోవడంలో విపరీతం ఏమీ లేదు. బ్రిటిషువారు ఈలాగు చేస్తున్నారంటే ఆశ్చర్యపడడానికి కారణం ఏమిఉన్నది? ఇది మానవప్రకృతి. బ్రిటిషువారు సామాన్యమానవమాత్రులేగాని సర్వసంగపరిత్యాగం చేసిన మహాయోగులు కారు. స్వాతంత్ర్యం అనుభవిస్తున్న దేశాలలోకూడా అధికారం ధనికవర్గంవారి చేతులలో ఉండడంచేత కార్మికుల సౌఖ్యం ఎంతవరకు వృద్ధికావలెనో అంతవరకు వృద్ధికావడం లేదనిన్నీ, ఈ అధికారం అంతా కార్మికుల వశం కావడమే ధర్మమనిన్నీ చెప్పేవారు ఈకాలంలో ఎందరో బయల్దేరారుకదా? స్వాతంత్ర్యం కల దేశాలలో రాజకీయసమస్య లేకపోలేదు. ఇదే వారి సమస్య.

మన సౌభాగ్యానికీ, వారి సౌభాగ్యానికీ వైరుధ్యం కలిగినప్పుడు వారి మాటే గెలుస్తుందని చెప్పడానికి ఎన్నో నిదర్శనాలున్నవి. నూరు నూటయాభై సంవత్సరాల క్రిందటివరకు మనం ఒక వ్యవసాయంమూలాననేమాత్రమే కాకుండా పరిశ్రమల మూలానకూడా సుఖంగా జీవిస్తూవచ్చాం. నూలు వడకడం, బట్టలు నేయడం, లోహపు సామానులను తయారుచేయడం మొదలైన పరిశ్రమలు పట్టణాల్లోనూ, పల్లెలలోనూ ఎందరికో జీవనాధారంగా ఉండేవి. 18-వ శతాబ్దపు ఆఖరుభాగాన్నుండి ఇంగ్లండుదేశంలో ఈలాటి పరిశ్రమలు అభివృద్ధిగాంచినవి. యంత్రసహాయంవల్ల వారు అతి బాహుళ్యంగా బట్టలు మొదలైన వివిధసామగ్రులను తయారుచేయసాగిరి. ఇట్లు తయారైన సామానులను ఇతరదేశాలలో అమ్మి లాభం సంపాదించుకోవడం వారికి చాలా అవసరం అయింది. తమకు కలిగిన ఈ అవసరాన్ని తీర్చుకొనే ఉద్దేశంతో వారు వారి సామానులను మన దేశానికి తీసుకొనివచ్చి చౌకగా అమ్మటకు ప్రారంభంచేశారు. ఈ పోటీకి నిలబడలేక మన పరిశ్రమలన్నీ క్రమక్రమంగా నశించిపోయినవి. మనకు వ్యవసాయం ఒక్కటే జీవనోపాధిగా పరిణమించింది. మన అవసరాలనుకూడా బ్రిటిషు ప్రభుత్వంవారు గమనించి ఉండినయెడల మన పరిశ్రమలను వారు రక్షించి ఉండి ఉందురు. కాని వారట్లు చేయకపోవడమేకాక, వ్యవసాయం ఒక్కటే మనకు జీవనాధారంగా ఉండడం ఎంతో లాభకరమనిన్నీ, పరిశ్రమలకు కావలసిన వసతులుగాని, నేర్పుగాని మనకు లేదనిన్నీ వాదించి, ఇటీవలివరకు పరిశ్రమాభివృద్ధికి ఎన్నో ఆటంకాలు కలిగిస్తూవచ్చారు. ఇప్పటికికూడా ఈ విషయంలో వారి దృష్టి పూర్తిగా మారలేదు. మారేటట్లుకూడా కనిపించదు. ఒక పరిశ్రమల విషయంలోనే కాకుండా చెలామణీ విషయంలో కూడా వారికి లాభకరములైన విధానాలనే మన దేశంలో ప్రవేశపెట్టారు. మన లాభం వారికి అప్రధానం అయింది. వీటిమూలంగా మనకు కలిగిన నష్టాలకు ఏదో ఒక సమాధానం చెప్పడమేకాని, నష్టం రాకుండా చేయడానికి వారు సిద్ధపడినవారు కారు. బ్రిటిషువారి చేతిలో అధికారం ఉన్నంతవరకూ ఈ సంఘర్షణ తప్పదు. ఇంగ్లండు దేశానికిన్నీ, మన దేశానికిన్నీ ఆర్థిక పరిస్థితులలో ఎంతో భేదం ఉన్నది. ఈ కారణంచేత మనకు లాభకరమైన దంతా వారికి లాభకరం కాజాలదు; వారికి లాభకరమైన దంతా మనకు లాభకరం కాజాలదు. ఈవైరుధ్యం ఉన్నందునను, ఇట్టి వైరుధ్యంవల్ల కనడా, ఆస్ట్రేలియా, న్యూజీలెండు, ఐర్లండు, దక్షిణఆఫ్రికా మొదలగు రాష్ట్రాలలోని ప్రజలకు విస్తారనష్టం కలుగుచుండినందునను ఈ ప్రజలు బ్రిటిషు వారి దాస్యాననుండి విముక్తికోరి తుదకు ఆ విముక్తిని సంపాదించిరి. 18-వ శతాబ్దంలో ఇంగ్లండుపరిపాలనలో ఉన్న పదమూడు అమెరికన్ కాలనీలు బ్రిటిషుప్రభుత్వంపై తిరుగబడి, ఏడు సంవత్సరముల కాలం స్వాతంత్ర్యయుద్ధం సాగించి, తుదకు ఇంగ్లండునుండి వేరైపోవుటకు కూడ ఇదే కారణం.

(ఉ) బ్రిటిషు పరిపాలనలో మరొక గొప్ప లోపం ఉంది. వారు పరాయివారు కావడంచేత మన మతాలలోను, సాంఘిక ఆచారాలలోను జోక్యం కలిగించుకోడానికి సాహసించరు. ఒకప్పుడు ఈ సాహసం వీరికి ఎక్కువగా ఉండేది. బెంటింకుప్రభువు గవర్నరు జనరలు అయినది లగాయతు సిపాయీల తిరుగుబాటువరకు (1828-58) వారీవిషయాలలో సాహసించి ఆధునికకాలానికి అనుగుణములైన మార్పులను కొన్నిటిని చేశారు. సతీదురాచారాన్ని మాన్పించారు; స్త్రీ పునర్వివాహాన్ని ఆమోదించారు; శిశుహత్యలను, నరబలులను నిషేధించారు. కాని, సాంఘిక వ్యవహారాలలో జోక్యం కలిగించుకోవడంచేతనే సిపాయీలు తిరుగబడ్డారనిన్నీ, ఈ కారణంచేతనే ప్రజలనేకులు సిపాయీలకు తోడ్పడ్డారనిన్నీ వారు భావించి 1858 మొదలు ఈలాటి జోక్యాన్ని మాను

కొన్నారు. మన దేశంలో ప్రస్తుతం ఎన్నో సాంఘికదురాచారాలు కన్పిస్తున్నవి. ఇవి దురాచారా లన్న మాటను బ్రిటిషుప్రభుత్వం వారు కూడా అంగీకరిస్తున్నారు. వీటిని పూర్తిగా మాన్పించుటకు ప్రభుత్వసహాయం, శాసనం అవసరం అన్నమాట వారు గుర్తెరగనిది కాదు. వర్ణవిభేదాలు, అస్పృశ్యత మొదలగువాటిని శాసనసహాయం లేనిదే పూర్తిగా నిర్మూలించుట కష్టసాధ్యం. ఇవన్నీ ప్రచారమాత్రంచేత అదృశ్యాలయ్యేవి కావు. కాని ఇట్టి శాసనాలను చేయడానికి పరాయిప్రభుత్వంవారు వెనుకతీయడం సహజం. ఇంతటి బాధ్యతను వారు వహించరు; వహించడానికి ఇష్టపడరు. ప్రజలు ఏమనుకొంటారో అనే భయం వారిని పట్టి పీడిస్తూ ఉంటుంది. జాతీయప్రభుత్వానికి ఇంతటి భయం ఉండదు. ప్రజల అభిప్రాయాన్ని మార్చడానికి వీరికి శక్తి ఉంటుంది; ఇష్టం ఉంటుంది. ప్రస్తుతం మన దేశంలో ఒక విషమపరిస్థితి ఏర్పడ్డది. ఒకప్పుడు సదాచారాలుగా ఉండినవి ఈ కాలానికి దురాచారాలైనవి. ఇవి మారితేనేగాని మనం బాగుపడలేము. బ్రిటిషువారు వీటిని మాన్పేట్టు లేదు. ఈ సంస్కరణాలు జరగడానికి అధికారం మన చేతులలోకి రావలసివున్నది.

(ఊ) ఈ సందర్భంలో మనం మరొక విషయంకూడా గమనించవలెను. అధికారంలో ఉండేవారు ఏలాగైనా తమ అధికారాన్ని నిలబెట్టుకోడానికి ప్రయత్నిస్తారు. వారి ప్రధానోద్దేశం ఇదే. నిలబెట్టుకొన్న అధికారాన్ని ఎల్లప్పుడూ సద్వినియోగం చేయడం వారి దృష్టిలో అంత ప్రధానం కాదు. సద్వినియోగమే వాంఛిత మనిన్నీ, తమ అధికారం శాశ్వతంగా నిలబడ్డా నిలబడకపోయినా అధికారంలో ఉన్నంతవరకూ దానిని ప్రజల సౌభాగ్యానికి వినియోగించడమే న్యాయమనీ, ధర్మమనీ అనుకొని తదనుసారంగా ప్రవర్తించేవారు లక్షకు ఒకరుకూడ ఉండరు. అధికార సద్వినియోగంవల్ల తప్పకుండా తమ అధికారం శాశ్వతం కాగలదనే నమ్మకం వారికి ఉంటేనేగాని ఎవరూ ఈమోస్తరుగా చేయరు. అట్టి నమ్మకం కుదరడం కష్టం. సద్వినియోగం చేయకపోయినా ఒకొకప్పుడు అధికారం చాలాకాలం నిలబడడమున్నూ, సద్వినియోగం చేసినా అది నిలబడకపోవడమున్నూ మనం చూస్తూనే ఉన్నాం. ఇది మానవజీవితంలోని ఒక విశేషం. పుణ్యం చేసినవాడే బాగుపడ్తున్నాడా? పాపాలు చేసినవారు మహదైశ్వర్యం అనుభవిస్తున్నారు కారా? అధికారాన్ని ఏలాగైనా నిలబెట్టుకొందాం అనే ఉద్దేశం రాజ్యాలను చేసేవా రొక్కరిలోనే కనుపించడం లేదు. అధికారంలో ఉన్నవారందరికీ ఇదొక లక్షణం. కుటుంబాలలోను, వ్యాపారసంస్థలలోను, విద్యాసంస్థలలోను మన కిది అనుభవమే. ప్రస్తుతం బ్రిటిషుపరిపాలకుల ప్రధానోద్దేశం ఈలాటి దని చెప్పడంలో క్రొత్త ఏమీ లేదు. అయితే గడచిన ఇరవైముప్పైసంవత్సరాల మధ్యన ఈ ఉద్దేశం వారిలో మరింత బలవత్తరం అయింది. దీనిని సాధించుకోడానికే వారు సర్వప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు. స్వరాజ్యోద్యమం దేశంలో బలిష్ఠంకావడం, దాని మూలంగా వారికి ఎక్కడలేని ఒత్తిడి కలగడం దీనికి ప్రధాన కారణం. తమ అధికారాన్ని నిలబెట్టుకొంటే తక్కిన విషయాల నన్నిటినీ నెమ్మదిగా తర్వాత ఆలోచించవచ్చు ననే సంకల్పం వారిలో బయలుదేరింది.

ఈ సంకల్పాన్ని సాధించడానికి వారు ప్రస్తుతం భేదోపాయాన్ని ఎక్కువగా ఉపయోగిస్తున్నారు. దండోపాయానికంటే ఇదే వారికి లాభకరంగా కనుపిస్తున్నది. కాని ఈ ఉపాయప్రయోగంమూలాన మన పరిస్థితులు రోజుకు రోజూ ప్రమాదకరాలు అవుతున్నవి.

ఇతరదేశాలలో ఉన్నట్లే మన దేశంలోకూడా ఎన్నో భేదాలు ఉన్నవి. మతభేదాలు, వర్ణభేదాలు, కులభేదాలు, వర్గభేదాలు, భాషాభేదాలు, రాష్ట్రభేదాలు — వీటి నన్నిటినీ మనం చూస్తున్నాం. ఈ భేదాలను ఆస్కారంచేసుకొని వాటికి మరికొంత దోహదం కలిగిస్తే తమ అధికారాన్ని సులభతరంగా నిలబెట్టుకోవచ్చు ననే నమ్మకం వారిలో ఏర్పడ్డది. ఈ భేదాలను వారు కల్పించారని చెప్పడం పొరబాటు. ఇవి సృష్టిలోనే ఉండేవి. వీనిని పోగొట్టడం ఎవరి తరమూ కాదు. అగ్ని, జలం, వాయువు మొదలైన మహాభూతములవలె సంఘంలో ఉండే భేదాలు మహాశక్తులు. వీటిని సంఘంయొక్క సౌభాగ్యానికి ఉపయోగించవచ్చు; సంఘం చెడిపోవడానికీ ఉపయోగించవచ్చు. ప్రస్తుతం మన దురదృష్టం ఏమిటంటే-అధికారంలో ఉండేవారు వీటిని మన అభివృద్ధి అరికట్టడానికి ఉపయోగిస్తున్నారు. వాటియొక్క ఉగ్రతను తగ్గించడానికి ఎంత పాటుపడవలెనో అంత పాటు వారు పడడం లేదు. అధికారంలో ఉన్నవారికి ఎక్కువ పలుకుబడి ఉంటుంది కాని, అధికారంలో లేని ప్రజానాయకులకు అంత పలుకుబడి ఉంటుందా? దయ్యంకూడా దెబ్బకు లొంగిపోతుంది. సాంఘిక భేదాల దుర్వినియోగం అనే దయ్యాన్ని కొట్టడానికి ప్రభుత్వం వారు చాలా స్వల్పంగా కృషిచేస్తున్నారు. వారి మంత్రప్రయోగంలో చాలాభాగం దానికి మరింత ఆవేశాన్ని కలిగిస్తున్నది.

అమెరికాదేశం (**United States**) మన దేశానికంటే చాలా పెద్దది. అక్కడి ప్రజలలో ఎన్నో జాతిభేదాలు, మతభేదాలు ఉన్నవి. ఇంగ్లీషువారు, జర్మనులు, ఇటాలియనులు, ఐరిషువారు, పోలులు, జ్యూలు — విరోపాఖండంలో ఎన్ని జాతులవా రున్నారో అన్ని జాతులవారూ ఈదేశంలోకి వచ్చి స్థిరనివాసాలు ఏర్పరచుకొన్నారు. జాతిభేదంతోపాటు మతభేదం వారిలో ఉంది. కాని ఆ దేశంలోని ప్రభుత్వం ఈ భేదాలవల్ల దేశానికి ఏలాటి ప్రమాదం కలుగకుండా ఉండేటట్లు ఎంతో కృషిచేస్తున్నది. చాలావరకు ఈకృషి విద్యాసంస్థలద్వారా జరుగుతుంది. అందరూ ఒకే పాఠ

శాలలో చదవవలసిఉన్నది. కులాన్ని బట్టి, జాతినిబట్టి పాఠశాలలను విడదీయడం ఆ దేశంలోనివారు ఎరుగరు. వార్తాపత్రికలద్వారా, ఇతరసాధనాలద్వారా జరుగుతుండే ప్రచారంమూలాన తాము వేరు వేరు జాతులమనే అభిప్రాయం మారి, అందరూ అమెరికనులు అనే అభిప్రాయం రెండుమూడుతరాలలో వారందరియందు వ్యాపిస్తూవస్తున్నది. నిజం ఆలోచిస్తే వారిలో ఉన్నన్ని భేదాలు మనలో లేవు. కాని "మనమంతా భారతీయులం; దేశాభిమానానికంటే గొప్ప సుగుణం వేరొకటి లేదు; ఒక్కొక్క భేదం ఒక్కొక్క విశేషాన్ని సూచిస్తుంది; ఈవిశేషగుణాన్ని అందరి ఉపయోగంకొరకూ వినియోగించవలెను"అని ప్రబోధం చేసే పాఠశాలలు, విద్యాసంస్థలు మన దేశంలో ఎక్కడ ఉన్నవి? ప్రభుత్వంవారు అట్టి ప్రచారాన్ని ఎంతవరకు చేస్తున్నారు?

దీనినిబట్టి తేలేది ఏమిటంటే, ప్రస్తుత రాజకీయ పరిస్థితుల మూలాన మనలో ఉండే భేదాలయొక్క తీక్షణం రోజురోజుకూ వృద్ధికావడం తప్పదు. దీనిని తగ్గించడానికి అధికారం భారతీయుల హస్తగతం కావలసిఉన్నది.

పై విషయాల మూలాన మన రాజకీయ సమస్యయొక్క స్వభావం ఎట్టిదో, ఆ సమస్య ఏ పరిస్థితుల మూలాన పుట్టిందో, దానిని పరిష్కరించడంలో జాతీయవాదులు చేసే సూచనలు ఏలాటివో స్పష్టంఅయింది.

పరిపాలనాధికారం బ్రిటిషువారి చేతులలోనుండి భారతీయుల చేతులలోకి మారవలసిఉన్నదని చాలామంది అంగీకరిస్తున్నారు. బ్రిటిషువారుకూడా ఇదే తమ ఆదర్శం అని చెప్తున్నారు. ఆదర్శం ఒక్కటైనా రాజకీయసమస్య పరిష్కారం కాకపోవడానికి కారణాలు తెలుసుకోవలసి ఉన్నది.

బ్రిటిషువారికీ, మనకూ ఒక విషయంలో గొప్ప భేదం ఏర్పడ్డది. ఆ భేదం సులభంగా అదృశ్యం అయ్యేటట్లు లేదు.

ఆదర్శానికీ ఆచరణానికీ ఉండే భేదమే ఈ భేదం. భరతఖండంమీద పాలించే అధికారం భారతీయులకు ఉండడం ఆదర్శమే; కాని అది వెంటనే గాని, కొద్దికాలంలో కాని ఆచరణలో ఉంచదగ్గ ఆదర్శం కాదని వారి అభిప్రాయం. ఆదర్శంగురించి తగాదాలు ఏవీ లేవు. తగాదాలన్నీ ఆచరణాన్నిగురించే.

మానవజీవితంలో అంతా ఈభేదం సర్వసామాన్యంగా కనపిస్తుండేదే. మనం కోరతగ్గదానికీ, కోరుతూ ఉండేదానికీ భేదం అందరి అనుభవంలో ఉన్న విషయమే. మితభోజనం కోరతగ్గది అని తర్కరీత్యా అందరం అంగీకరిస్తాం; కాని అమితంగా భోజనం చేస్తుంటాం. మితవ్యయం చేయడం మంచిదని వాదిస్తాం; కాని అమితవ్యయం చేస్తుంటాం. నీతిమార్గంలో వెళ్లడమే ఆదర్శం అని ఒప్పుకొంటాం; అవినీతిమార్గాల్లో నడుస్తుంటాం. ఆదర్శం, ఆచరణ ఏకం కావడమే మోక్షం. భరతఖండం స్వతంత్రంగా వుండడమే ఆదర్శమని బ్రిటిషువారు అంగీకరిస్తున్నారు. కాని, ఆచరణలోకి వచ్చేటప్పటికి వారు వెనుకతీస్తున్నారు. అంటే వారు సామాన్య మానవులవలె ప్రవర్తిస్తున్నారన్నమాట.

మానవప్రకృతిలో మరొక లక్షణంకూడా ఉన్నది. ఆదర్శాన్ని ఆచరణలో ఉంచడానికి సంపూర్ణంగా ఇష్టం లేనప్పుడు ఆ ఇష్టంలేనితనాన్ని కప్పిపుచ్చడానికి అనేక కారణాలను కల్పిస్తుంటాం. ఈ కల్పిత కారణాలు (Rationalisation) యథార్థాలని నిరూపించడానికి మన తార్కికశక్తినంతా వినియోగిస్తాం. మన ఆచరణను ఇతరులు నిందిస్తారనే భయం, మనలను ఇతరులు హేళన చేస్తారనే సందేహం బాధిస్తూ ఉంటవి. ఆలాటివి లేకుండా చేసుకోడానికి ఎన్నో యుక్తులను పన్నుతుంటాం. మనుష్యమాత్రులందరిలో కనబడే ఈ స్వభావం బ్రిటిషువారిలో కూడా కనిపిస్తున్నది.

వారేం చెప్తున్నారంటే, "మా సామ్రాజ్యాన్ని ఏలాగైనా నిలబెట్టుకోవడం మా ఉద్దేశం కాదు. ఆ ఉద్దేశాన్ని మేము ఎప్పుడో వదలుకొన్నాం. మేము మా దేశంలో ఏలాటి స్వరాజ్యాన్ని అనుభవిస్తున్నామో ఆలాటి స్వరాజ్యం అన్ని జాతులవారియొక్క జన్మహక్కు అన్నమాట మేము ఎన్నడో చెప్పాం. ఇతరులకిదొక కొత్త విషయమేమో కాని, మాకిది చాలా పాతదే. ఈ సిద్ధాంతాన్ని అనుసరించి మేమిదివరకే కనడా, ఆస్ట్రేలియా, న్యూజీలెండు, దక్షిణఆఫ్రికా, ఐర్లాండులకు స్వరాజ్యం ప్రసాదించాం. ఇందులో నివసించేవారు పాశ్చాత్యులు, శ్వేతవర్ణులు కావడంచేత మేము ఈలాగు చేశామనీ, నల్లవారి విషయంలో మేము మరొక విధముగా ప్రవర్తిస్తామనీ మీరనుకోవద్దు. ఈ స్వరాజ్యప్రసాదం మేము బుద్ధిపూర్వకంగా చేయలేదనీ, ఐర్లండు దక్షిణాఫ్రికాలలో యుద్ధాలమూలంగా చేయవలసి వచ్చిందనీ మీరు భావించవద్దు. భరతఖండ విషయంలోకూడా మేము మా అధికారాలను వదలుకొనుటకు సంసిద్ధులుగా ఉన్నాం. అయితే ఎప్పుడు వదలుకొందాం? వెంటనేనా, మరి కొంతకాలం అయినతర్వాతనా అనేదే మాచింత. కాలాన్ని గురించి ఎందుకు ఆలోచించవలసివచ్చిందంటే: నూటయాభై సంవత్సరాలుగా మేమీభరతఖండంలో ఉన్నాం. దేశానికి మహోపకారం చేశాం. పరాయివారు—జర్మనులు, జపాన్‌వారు, రషియనులు—దేశంపై దండెత్తి రాకుండా ప్రజలను రక్షించాం. వెంటనే మేము మా అధికారాన్ని వదలుకొని వెళ్లిపోయినయెడల భారతీయులు వారి దేశాన్ని స్వయంగా రక్షించుకోగలరా? అందుకు కావలసిన సైన్యం, నౌకాబలం, విమానబలం, మందుగుండుసామానులు తయారుచేయడానికి కావలసిన పరిశ్రమాగారాలు, ధనసంపత్తి, బుద్ధిసూక్ష్మము, నేర్పు భారతీయులకు లేవుగదా? ఇవన్నీ దేశంలో

కల్పించిగదా మేము వెళ్లిపోవుట మంచిది? లేనియెడల కష్టపడి కనిపెంచిన పిల్లపక్షిని రెక్కలురాకపూర్వమే తల్లిపక్షి వదలి వెళ్లిపోవడం ఎంటిదికదా మాపని? ఇది నీచకృత్యం, నిందార్హం. గనుక స్వరాజ్యం మాఆదర్శం. కాని అది ఇప్పుడు ఆచరణయోగ్యంకాదు. రక్షణకు సంబంధించిన ఈఅనుకూలపరిస్థితులుఏర్పడ్డతర్వాత ఎవరూ చెప్పవలసిన అవసరం లేకుండా మాఅంతట మేము వెళ్లిపోతాం."

"ఇంతేకాదు. నూటయాభై సంవత్సరాలుగా మా అండను ఉండి మాసంరక్షణలో నమ్మి, మమ్మల్ని తల్లిదండ్రులుగా భావిస్తున్న జనం భరతఖండంలో ఎంతో ఉన్నది. వారింకా ప్రాజ్ఞులు కాలేదు. బాల్యావస్థలోనే ఉన్నారు. వారిని రక్షిస్తామనీ, ప్రాజ్ఞులను చేస్తామనీ మేము వాగ్దానం చేశాం. మామాటను నిలుపుకోవడం మాకు విధి. చెప్పినమాటను తప్పడంకానీ, చేసిన ప్రతిజ్ఞను దాటడంకానీ నీతిమార్గం కాదుగదా? మే మిప్పు డీ దేశాన్నుండి వెడలిపోయినపక్షాన నిమ్నజాతులు, క్రైస్తవులు, ఆంగ్లో-ఇండియన్లు వీరిగతి నిర్గతియేకదా! వీరిని ప్రాజ్ఞులనుజేసి, అగ్రజాతులలో చేరిన హిందువులమూలంగా వీరి కెట్టి ప్రమాదమూ సంభవింపని పరిస్థితులను ఏర్పరచి మేము మామూటా ముల్లా కట్టుకొని వెళ్లగలం. ప్రయాణానికేమో మే మిదివరకే సిద్ధంగా ఉన్నాం."

"గత మూడునాలుగుసంవత్సరాలలో మీ రాజకీయాలయందు ఒక విపరీతమైన మార్పు కలిగిందన్నమాట మీరు మరువకూడదు. స్వరాజ్యవాదులు దీనిని గమనిస్తున్నట్లు లేదు. జిన్నా నాయకత్వాన మహమ్మదీయులంతా పాకిస్థానం అనే స్వతంత్రరాజ్యాన్ని భరతఖండంలో ఒకటిరెండు ప్రదేశాలలో స్థాపించడానికి తీర్మానం చేసుకొన్నారు. మహమ్మదీయులు ఈలాటి పట్టు పట్టడానికి స్వరాజోద్యమమే కారణం. వారి పట్టే గెలిస్తే నూటయాభైసంవత్సరాలుగా మేము కష్టపడి ఏర్పరచిన భరతఖండరాజకీయ ఏకత్వం అదృశ్యం అయిపోవడమేకదా? ఈ ఏకత్వంవల్ల మీ రెంతటి లాభం అనుభవించిందీ మీకే తెలుసును. దీనికిబదులు జిన్నా కోరేటట్టి పాకిస్థానం స్థాపితమైతే, రక్షణవిషయంలోనూ, వర్తకవ్యాపారంలోనూ ఎన్నికష్టాలు కలుగుతాయో ఆలోచించండి. పాకిస్థాన ఉద్యమం మహమ్మదీయులు వదులుకోనేవరకుగాని, ఈవిషయంలో మహమ్మదీయులకూ హిందువులకూ రాజీ కుదిరేవరకుగాని మేము దేశంలో ఉండి రాజకీయఐక్యతను కాపాడవలసిఉన్నదికదా? ఈ రాజీ కుదరడమే తరువాయిగా మేము వెళ్లిపోవుటకు సిద్ధంగా ఉన్నాం"

"సంస్థానాధీశులు మాకు చిరమిత్రులు. అనేకతరాలుగా వారికీ మాకూ పొత్తు కుదిరి ఉన్నది. సర్వకాలసర్వావస్థలందూ వారికి సహాయం చేస్తామనీ, శత్రువులవల్ల—బాహ్యశత్రువులవల్ల గాని, అంతశ్శత్రువులవల్ల గాని—ఎట్టి భయం లేకుండా రక్షిస్తామనీ అభయం ఇచ్చిఉన్నాం. మేము వెళ్లిపోవడం వారి కెంతమాత్రమూ ఇష్టములేదు. వారిని రక్షించగల ప్రభుత్వం దేశంలో మరొక్కటి ఏర్పడగలదనే నమ్మకం మాకూ వారికీ కలిగి, అట్టి ప్రభుత్వం ఏర్పడ్డతర్వాతగదా మేము వెళ్లిపోవడం శ్రేయస్కరం"

"ఇప్పుడా లేపా అని మేము కొంచెం తర్జనభర్జన చేయడానికి ఇంకా కారణాలున్నాయి. ఈకాలంలో ప్రపంచంలో ఏ దేశంకూడా సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యం కోరడం ఉచితం కాదు. ఉచితం కాకపోవడమేకాకుండా ఇతరదేశముల సహాయం లేనిదీ స్వాతంత్ర్యం కాపాడుకోవడం అసాధ్యం. అమెరికాసహాయం లేకుండా మేమున్నా, మాసహాయం లేకుండా అమెరికాయున్నా ఒక నిమిషంకూడా స్వాతంత్ర్యం రక్షించుకోలేమన్నమాట ఇప్పుడు జరుగుతున్న యుద్ధంమూలంగా స్పష్టం అయిందికదా? రషియా అంతటి మహారాజ్యానికి విజయాలు రావడం మాఅందరి సహాయం ఉండబట్టేకదా? ఇక చైనామాట చెప్పవలసిందేమున్నది? పెద్దపెద్ద దేశాల స్థితే ఈలాగు ఉన్నప్పుడు చిన్నవగు బెల్జియం, హాలెండు, పోలెండు మొదలగువాటినిగురించి ప్రత్యేకంగా చెప్పవలసింది లేదు. గనుక ఈకాలంలో మీరు కోరతగ్గది సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యం కాదు. మన క్షేమాన్ని కోరే మిత్రులతోటి సంబంధమే అందరికీ వాంఛనీయం. ఏకాకిగా వుండడం ఎంతమాత్రం మంచిదికాదు.

"ఇదే మీకు అంగీకారం అయితే బ్రిటిషుసామ్రాజ్య సమితిలోని సభ్యత్వానికంటే వాంఛనీయమైన సభ్యత్వం మరొకటి మీకు లేదు గదా? నూటయాభై సంవత్సరాలుగా మీకూ మాకూ పరిచయం వుంది. మనం ఒక కుటుంబంలోనివారంగా ప్రవర్తించాం. మీ కష్టసుఖాలు మేము బాగా ఎరుగుదుం. మా శక్తిసామర్థ్యాలు మీకు తెలిసినవే. ఈలాటి సందర్భంలో సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యాన్ని కోరడం మాని, మా సామ్రాజ్యసమితిలోనే వుండడం ఉత్తమ మార్గం. ఉభయులకూ లాభకరం. ప్రపంచానికి కూడా ఇది శ్రేయస్సు. తూర్పు ఆఫ్రికా, సింహళం, బర్మా, మలయా, ఆస్ట్రేలియా, న్యూజీలెండు మొదలగువాటిని శత్రువుల చేతులలో పడకుండా రక్షించడం మాకు విధి. ఇది మాపైన భగవంతుడు వేసిన బాధ్యత. ఈ ప్రదేశాలన్నిటికీ మధ్యన భరతఖండం వుంది. భరతఖండం స్వతంత్రమార్గాన్ని అనుసరిస్తే వీటియొక్క రక్షణమాట ఏమిటి? ఇప్పుడే మేము మీ దేశాన్ని వదలినయెడల ఈ రక్షణకు ప్రమాదం కలుగుతుంది కదా."

"ఈ విషయాలన్నిటినీ మీరు నెమ్మదిగాను, నిష్పక్షపాతంగాను, ఉద్రేకపూరితులు కాకుండానూ ఆలోచిస్తే మీ రాజకీయ సమస్య మీ రనుకొన్నంత సులభంగా పరిష్కారం చేయతగ్గది కాదనిన్నీ, ఆదర్శం వాంఛనీయమైనా ఆచరణయోగ్యం కావడానికి చాలాకాలం పట్టుననిన్నీ మీకే ఒప్పుకోవలసివస్తుంది. ఒప్పుకొంటారని కూడ మేము నమ్ముతున్నాము."

మన రాజకీయ సమస్య

బ్రిటిషువారి వాదం సులభంగా కొట్టివేయవలసిన వాదం కాదు. ఆలోచించవలసిన విషయా లందులో ఎన్నో వున్నవి. కాని, ఈ వాదాన్ని అనుసరిస్తే మన రాజకీయసమస్య ఎన్నటికీ పరిష్కారంకాదు. సమస్య సమస్యగానే ఉంటుంది. కాలం పోను పోను సమస్య క్లిష్టతరం కావడం తప్పదు. క్రొత్తపేచీలు బయలుదేరుతవి. ఈ రోజు చేయతగ్గ పనిని రేపటికి వాయిదా వేసే అలవాటు పట్టుబడ్డ తర్వాత ఆ 'రేపు' ఎన్నటికీ రాకపోవడం, ఆ పని ఎప్పుడూ జరగకపోవడం అందరి అనుభవంలో ఉండే విషయమే. పది సంవత్సరాల క్రిందట మనం స్మరించని క్లిష్టవిషయా లెన్నో ఈ కాలయాపనవలన ప్రస్తుతం మన సమస్యను ఆవరించియుండడం అందరికీ తెలిసిందే.

దేశాన్ని రక్షించుకొనే శక్తి మనకు లేదనడం గొప్ప పొరబాటు. లక్షలకొలది — కోట్లకొలదికూడాను — యోధానుయోధులను తయారుచేయుటకు కావలసిన వసతులు మన కున్నవి. గత ప్రపంచయుద్ధంలోను, ప్రస్తుత ప్రపంచయుద్ధంలోను ఐచ్ఛికంగా ఎందరు భారతీయులో సైన్యంలో చేరి ప్రతి యుద్ధరంగమందూ— ఉష్ణదేశాలలోనూ, చలిదేశాలలోనూ — అసమానములగు ధైర్యసాహసములను ప్రకటించి జగద్విఖ్యాతమగు యశస్సును సంపాదించారు. భారతయుద్ధమునాటి వీరుల సంతతివార మని ఋజువు చేశారు. ఇలాటివారు దేశమం దంతటా ఉన్నారు. వారిని సైన్యంలో చేర్చి, ఆధునికకాలపు యుద్ధ విధానాలను వారికి నేర్పుటకు కంకణము కట్టుకొన్న భారత జాతీయ ప్రభుత్వము ఏర్పడ్డ మరు నిమిషానికి అసంఖ్యాకములగు సైన్యములు తయారు కాగలవు. ఇట్టి సైన్యాన్ని పరాయిప్రభుత్వంవారు ఎన్నటికీ తయారుచేయలేరు. ఇట్టి సైన్యంమూలాన తమ అధికారానికి భంగం కలుగుతుం దనే భయం వారికి ఉండడం సహజం. వ్యవసాయమే ప్రధానవృత్తిగా ఉన్నట్టి మన దేశంలో సైన్య సామగ్రిని తయారు చేయడానికి కావలసిన పరిశ్రమలను స్థాపించడం ఏలాగు అనే సంశయానికికూడ అవకాశం లేదు. ఇరవైఅయిదు సంవత్సరాలకు పూర్వం రష్యాదేశం ప్రస్తుతం మనదేశం ఉన్న స్థితిలో ఉండినది. ప్రజానాయకు లగు లెనిన్, స్టాలిన్ లోనైన వారు పరిపాలనాధికారం వహించిన కారణాన అంతా మారిపోయింది. 1789 లో ఫ్రాన్సుదేశమందు సంభవించిన మహావిప్లవంలో కూడా బహుస్వత్వరంగా జాతీయసైన్యం సమకూర్చబడ్డది. సామ్రాజ్యాధికారంలో వున్నవా రెవ్వరూ తమ ఏలుబడిలో వుండే ప్రజలను స్వతంత్రంగా దేశాన్ని రక్షించుకొనేటట్లు తర్ఫీదు చేశారన్న దానికి ఎక్కడా నిదర్శనంలేదు. ఎక్కడా జరగనిది మన దేశంలో జరుగుతుం దని అనుకోవడం ఆకాశంలో భవనాలను నిర్మించడంవంటిదే.

పూర్వకాలంలో మనం మన దేశాన్ని రక్షించుకోలేకపోయినా మనిన్నీ, పరాయివారికి దాసులు కావడం మనకు సహజమైపోయిం దనిన్నీ పాశ్చాత్యులు మనలను ఎత్తిపొడవడం మామూలైపోయింది. ఇదంతా నిజమని నమ్మేవారు మనలోకూడా లేకపోలేదు. ఇది నిజం కాదు. రాజపుత్రులు, మహారాష్ట్రులు, సిక్కులు, కాకతీయ సామ్రాజ్యంలోని ఆంధ్రులు, విజయనగరసామ్రాజ్యంలోని ఆంధ్రకర్ణాటకులూ దేశస్వాతంత్ర్యానికై ఎన్ని యుద్ధములు చేసినదీ చరిత్రచాటుచున్నది. యుద్ధములలో జయాపజయములు దైవాధీనములు. యుద్ధం చేయకుండా దేశాన్ని శత్రువులపాలు గావించినట్లుగాని, దేశాన్ని శత్రువులు జయించినతర్వాత వారిపై తిరుగబడకుండా వుండినట్లుగాని మన దేశచరిత్రలో ఎప్పుడూ జరిగివుండలేదు. ఒకప్పుడు మనం మనదేశాన్ని రక్షించుకోలేకపోయినంత మాత్రాన ఎన్నటికీ మనకు ఈ శక్తి రాజాలదని అనుకోవడం గొప్పపొరబాటు. స్వాతంత్ర్యానికి వునికిపట్టని పాశ్చాత్యులు చెప్పే ఐరోపాఖండంలోని దేశాల స్థితి ఎట్టిది? పోలెండు, జెకోస్లోవేకియా, గ్రీసు, సర్వియా, బల్గేరియా, రుమేనియా, ఇటలీ, బెల్జియం, జర్మనీ, ఫిన్‌లాండు, ఐర్లాండు, లిథువేనియా, ఇస్తోనియా, లాట్వియా, నార్వే- అంటే ఆ ఖండంలోని రాజ్యాలలో మూడువంతు లన్నమాట— ఇవన్నీ ఇటీవలివరకూ ఏదో ఒక సామ్రాజ్యానికి లోబడి ఉండి క్రొత్తగా స్వాతంత్ర్యం సంపాదించిన దేశాలే. వీటిలో అనేకాలు ప్రస్తుత యుద్ధంలోనూ, గతయుద్ధంలోనూ శత్రువశము లయినవే. కాని ఇవన్నీ స్వాతంత్ర్యం గల దేశాలు కావడమే ధర్మమనిన్నీ, వీటియొక్క స్వాతంత్ర్యాన్ని పునరుద్ధరించడమే తమ ఆశయమనిన్నీ ఇటీవలనే కదా రూజ్వెల్టు చర్చిల్ గార్లు అట్లాంటిక ప్రణాళికద్వారా ప్రకటించారు. మన కొక్కరికేనా ఈ శక్తి గాని, అర్హత గాని లేకపోవడం! ఇది మనకు వున్నదని యుక్తులచేతను, హేతువాదంచేతను ఋజువు చేయడానికి సాధ్యమా? హేతువాదంచేత అన్ని సత్యాలనూ ఋజువు చేయడానికి వీలులేదు. హృదయ పరివర్తనం వల్లనూ, ఆత్మవికాసంవల్లనూ మనం ఎన్నో సత్యాలను ప్రత్యక్షంగా చూడగలుగుతాం. బ్రిటిషువారిలో నిజమైన హృదయ పరివర్తనం కలిగినయెడల ఒక క్షణంలో మన శక్తి, మన అర్హత వారికి గోచరం అవుతుంది. దక్షిణఆఫ్రికా, కనడా, ఆస్ట్రేలియా, న్యూజీలెండు, ఐర్లాండులకు స్వాతంత్ర్యప్రసాదం చేసినప్పుడు స్వాతంత్ర్యాన్ని రక్షించుకొనే శక్తి వారికి ఎంతమాత్రం ఉండినది? ఇప్పుడు కూడా వారికి ఆశక్తి ఎంతమాత్రం వుంది?

స్వాతంత్ర్యం వహించిన భరతఖండం ఏకాకిగా ఉంటుం దనిన్నీ, ప్రపంచశ్రేయస్సును కోరజాలదనిన్నీ, బ్రిటిషు సామ్రాజ్య సమితిలోని సభ్యత్వాన్ని వదలుకొంటుం దనిన్నీ అనుకోవడం కూడా పొరబాటే. ఈకాలంలో ఏదేశంకూడా ఏకాకిగా ఉండి

తన స్వాతంత్ర్యాన్ని రక్షించుకోజాల దనే అంశం భారతీయ నాయకులంతా ఎరిగిందే. ఈ సత్యాన్ని వారు పాటినట్లు మరెవ్వరూ పాట లేరు. ప్రపంచశాంతిని కోరే సమస్తదేశాలతో సన్నిహిత సంబంధాలు ఏర్పరచుకొనడానికి వారు సిద్ధపడినవారే. బ్రిటిషు సామ్రాజ్య సమితిలోని సభ్యత్వంవల్ల ఆ శాంతి కుదురుతుం దని నమ్మకం కలిగినప్పుడు ఎవరుకూడా ఆ సభ్యత్వాన్ని వదలుకోరు. కాని ఎవరితో మైత్రి చేసుకోవడం అనే విషయం నిర్ణయించుకోవడంలో భరతఖండానికికూడా స్వాతంత్ర్యం ఉండవలెననేదే జాతీయవాదుల వాదం. ఈ స్వాతంత్ర్యం న్యూజీలెండుకు ఉండవచ్చునట! డెన్మార్కుకు, గ్రీసుకు ఉండవచ్చునట! భరతఖండానికి మాత్రం ఉండకూడదట! బలవంతపు సభ్యత్వం సభ్యత్వం కానేకాదు.

అస్పృశ్యులు మొదలగువారియెడల అధికసంఖ్యాకులగు అగ్రవర్ణములవారు పూర్వకాలంలో అపచారాలు ఎన్నో చేశారనిన్నీ, బ్రిటిషువారి పరిపాలన తొలగి భారతీయుల పరిపాలన స్థాపింపబడినయెడల అల్పసంఖ్యాకులగు వీరి స్థితి మరింత దుర్భరమగు ననీ వాదించడం కువాదంకాని మరియొకటి కాదు. కాలం మారింది. అగ్రవర్ణములలో హృదయపరివర్తనం, పశ్చాత్తాపం కలిగింది. అస్పృశ్యులు బలవంతు లయ్యారు. బ్రిటిషువారు ఉన్నా లేకపోయినా అస్పృశ్యత నిర్మూలం అవుతుంది. బ్రిటిషువారు వీరికి చేయగల సహాయం అత్యల్పం. దేశంలో ఉండే నలభై కోట్ల జనంలోనూ ఇప్పుడుండే భేదాలు అంతరించేవరకూ తాము పాలకులుగా ఉండడం ధర్మం అనే సిద్ధాంతం నిజమే అయితే శాశ్వతంగా బ్రిటిషువారు మన దేశంలో ఉండవలసి ఉంటుంది. పైన సూచించినట్లు మనుష్యకోటిలోని భేదాలు ఎప్పటికీ పోజాలవు. సృష్టికి ఇది ఒక ప్రధానలక్షణం. బ్రిటిషువారిలోనూ, ఇతరపాశ్చాత్యులలోనూ భేదాలు లేవా? ప్రస్తుతకాలంలో పాశ్చాత్యప్రపంచాన్నంతా ఉర్రూతలాడిస్తూ కొత్త రాజకీయ సమస్యలు పుట్టుటకు కారణభూతమైన మార్క్సు (Marx) సిద్ధాంతానికంతా ఈ భేదాలేకదా ఆధారం. పరాయిప్రభుత్వంమూలాన భేదాలు ఎన్నటికీ సమసిపోజాలవు; వృద్ధికావడానికి ఎక్కువ అవకాశాలు ఏర్పడుతవి.*

సంస్థానాధీశులకును, ప్రజానాయకులకును గల భేదాలు కూడ ఇట్టివే. ప్రజాప్రభుత్వం ఒక్కటే క్రమమైన ప్రభుత్వం అని విశ్వసించినట్టియు, ఆ ప్రభుత్వాన్ని తమ దేశంలో స్థాపించడానికి నిరంకుశులగు తమ ప్రభువులతో యుద్ధాలు చేసి ఒక ప్రభువుయొక్క శిరస్సును ఛేదించి, ఇద్దరు ప్రభువులను సింహాసనచ్యుతులను గావించి దేశమునుండి బహిష్కరించినట్టియు బ్రిటిషువారు భరతఖండంలోని సంస్థానాధీశుల నిరంకుశత్వం నిలబెట్టడం తమ విధి యని వాదించడంకంటె విపరీతం మరొక్కటి లేదు. బ్రిటిషువారికీ, సంస్థానాధీశులకూ మధ్యన ఏర్పడ్డ ప్రాచీనకాలపు ఒడంబడికలలో తాము ఈరాజులను ఏదో కొంతకాలంమాత్రమే కాకుండా శాశ్వతంగా రక్షించడానికి వాగ్దానం చేసి ఉన్నారు. ఈ సందర్భంలో బ్రిటిషువారి వాదమే సహేతుకం అయ్యేపక్షాన ఎన్నటికైనా భరతఖండానికి స్వాతంత్ర్యం రావడం సాధ్యమా?

పాకిస్థానానికీ, భరతఖండ స్వాతంత్ర్యానికిన్నీ ముడిపెట్టడం కూడా ఈలాంటిదే. తొమ్మిదికోట్ల మహమ్మదీయులు ఏకగ్రీవంగా పాకిస్థాన్ స్థాపనాన్ని కోరి, అందుకుగాను వారి సమస్తశక్తులనూ వినియోగించి తుదకు ప్రాణత్యాగంకూడా చేయడానికి సిద్ధపడ్డప్పుడు బ్రిటిషువారుమాత్రం ఆ మహాఆవేశాన్ని ఆపి, దేశంయొక్క రాజకీయఐక్యతను రక్షించగలరా? పాకిస్థాన్ ఆందోళన ముదిరినయెడల మార్గాంతరం ఏమీ లేక బర్మాను భరతఖండాన్నుంచి వేరుచేసినట్లు పాకిస్థానాన్నికూడా వేరుచేయరని అనుకొనడానికి అవకాశాలు లేవు. క్రిప్సు ప్రణాళికలో ఈ వేరుపరచుట ఒక ప్రధానసూత్రం అని అందరికీ తెలిసిందే. ఇటీవల భారత రాజకీయసమస్యను విమర్శించుటకు మన దేశానికి వచ్చిన బ్రిటిషుప్రముఖులలో అనేకులు—కూప్‌లాండు మొదలైన విద్వాంసులు—పాకిస్థాన్ పక్షంగా ప్రచారం చేస్తున్నారు. భరతఖండంలో ఒక 'డొమినియన్' బదులు అయిదారు 'డొమినియన్లు' ఏర్పడడంవల్ల బ్రిటిషువారికి కలిగే నష్టం ఏమీ లేదు. దాని మూలంగా రాజకీయలాభాలు కొన్ని కలుగవచ్చును.

గనుక, ఆలోచించి చూస్తే మన దేశాన్ని పాలించుకునే అధికారం మన చేతులలోకి రావడం ఆదర్శంమాత్రమేకాకుండా ఆచరణయోగ్యం అని స్పష్టం అవుతున్నది. బ్రిటిషువారిలో కొంత ఔదార్యం, కొంత హృదయపరివర్తనం, కొంత సమదృష్టి కలిగితే, ఇది స్వల్పకాలంలోనే సాధ్యం అవుతుంది.

---

* ఈ విషయాలలో కొన్నిటిని విక్రమసంవత్సర (1940-41) ఆంధ్రపత్రిక సంవత్సరాది సంచికలో 'మైనారిటీల సమస్య' అనే వ్యాసంలో విమర్శించాను. పాఠకులు ఆవ్యాసాన్ని చదవడం మంచిది.

THE VAUHINI PICTURES LTD.
MADRAS
Ram

ఆంధ్రా ఆయిల్ ఎక్సుపెల్లర్లు

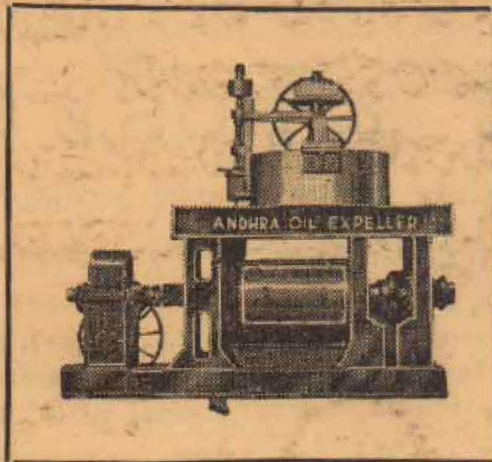
END DRIVE EXPELLER

బలిష్టమైన భాగములు.

నూనె చాల హెచ్చుగా యిచ్చును.

★

సులభమైన పనితనము.

దిగుబడికి గ్యారంటీ ఇవ్వబడును.

★

ఇంతవరకు యే ఎక్సుపెల్లర్సులోను వుపయోగించనటువంటి స్పెషల్ వరండ్రైవు అమర్చబడినందున చులకనగా నడవడమే కాకుండా పవరు చాలా తక్కువగా తీసికొని హెచ్చుపని యిచ్చును. బివిల్ వీల్సు అవుసరము లేదు.

ఎక్సుపెల్లర్సు బెజవాడ స్టాకునుంచి వెంటనే డెలివరి యివ్వబడును.

మాన్యుఫ్యాక్చరర్సు :

డైమండు మెషినరీ మాన్యుఫ్యాక్చరింగు వర్క్సు, బెజవాడ.

సోల్ డిస్ట్రిబ్యూటర్సు :

ఆంధ్రా యింజనీరింగు కంపెనీ, బెజవాడ.

ప్రొప్రయిటరు :— సి. వి. రెడ్డి, బి. ఏ.

ప్రొప్రయిటర్సు :
- శ్రీ నాగభూషణ వనస్పతి ఆయిల్ మిల్సు,
- శ్రీ కృష్ణభూషణ వేపరు మిల్సు,
- శ్రీ కనకాంబ వెయింటింగు వర్క్సు.

యుద్ధము - జాతీయత

= శ్రీ కోటంరాజు రామారావు =

౧

ఏ దేశంలోనైనా జాతీయాభిమానం సలక్షణంగా, సాకల్యంగా ఉన్నదా లేదా అంటే, యుద్ధసమయమే అందుకు విశుద్ధమైన పరీక్షాసమయం. అప్పుడే దాని నిజస్వరూపం కన్పిస్తుంది. ఇటువంటి సంగ్రామసమయంలో మూడు ముఖ్యసమస్యలు ప్రత్యక్షమవుతాయి: (1) జాతీయస్వాతంత్ర్యమును కాపాడుకొనడం ఎట్లా? (2) తమ జాతికి చెందిన సొంత రాజ్యభాగములను భద్రంగా కాపాడుకొనుట ఎట్లా? (3) మున్ముందు ఎక్కువ సౌఖ్యాభివృద్ధులతో పెంపొందుటకు తగిన సాధనమార్గము లేవి? ఈ మూడు ముఖ్యాంశములను గమనించవలెను. ప్రస్తుత మహాసంగ్రామమువల్ల అనేక పరాధీనరాజ్యాలలో బ్రహ్మాండమైన, ప్రచండమైన రాజకీయోద్వేగతరంగములు నూతన శక్తిస్వరూపములవలె బయలుదేరుచున్నవి. ఇవి కాలక్రమేణ విజృంభించుటవల్ల యీ పరాధీనరాజ్యాలను తమ అధికారంక్రింద ఉంచుకొనుచున్న సామ్రాట్ప్రభుత్వపీఠములకే చాలా నష్టదాయక మగును.

ఫ్రెంచి సామ్రాజ్యం సగం హరించిపోయింది. ఇప్పుడు ఫ్రాన్సులోని ఫ్రెంచిప్రజలే జర్మనుల ఆజ్ఞలకు బద్ధులైయున్నారు. ఈ దుష్కరవిషమపరీక్షలో చాలా అసాధారణమైన ప్రభావం చూపించి ఇంగ్లాండుదేశం నిలువబడగల్గినది. గడచిన యుద్ధంలో కలిగిన భయోత్పాతములకంటె ముందు జరుగనున్న యుద్ధంలో తమ కెక్కువ ముప్పు వాటిల్లదని ఆంగ్లేయుల అభిప్రాయం. కాని ప్రపంచానికంతటికీ ఇంగ్లండుదేశమే నాయకత్వం ఇకముందు కూడా వహిస్తూఉండగలదని వాదించడం మనకు తెలియని విషయంలో జోస్యం చెప్పుట యగును. లెక్కింపజాలని విషయమును నొక్కివక్కాణించుట యగును. ప్రస్తుతం ఇంగ్లాండులో అమెరికా ఎక్కువ కలిసిమెలిసి వ్యవహరిస్తోంది. అందువల్ల యీ జాయింటు వ్యవహారంలో భాగస్వామ్యం గల అమెరికాకుకూడా కొంత ఆధిపత్యం సంక్రమించవచ్చును. ఈ యుద్ధంలో జయప్రదంగా శత్రువును ఎట్లాగైనా సాధించి గట్టెక్కి, పూర్వమువలెనే ఇకముందుకూడా తాను సామ్రాజ్యాన్ని హాయిగా అనుభవిస్తూ సామ్రాజ్యసంపదను హరిస్తూ సుఖంగా కాలక్షేపం చేయడమే సర్వసాధారణంగా ప్రతిఆంగ్లేయుడూ కోరుకొనే విషయం. అంతకంటే వానికి కావలసినది మరొకటి లేదు. రష్యాసంగతి అటుండ నిచ్చి మిగతా ప్రపంచమును పరిశీలిస్తే, ఇంగ్లీషువాళ్లు చాలా ఎక్కువ స్వజాత్యభిమానమును కనబరచినట్లు వ్యక్తమౌతుంది. ఇటలీలో ముసులోనీప్రభ పోయింది. ఇప్పుడా ఇటలీలోనే అక్షరాజ్యాల సేనలున్నూ, మిత్రమండలిసేనలున్నూ యుద్ధం చేస్తున్నాయి. ఉభయులపక్షంలోను ఇటాలియను సైనికులు సొంపులేని యుద్ధం చేస్తున్నారు. వారి సామ్రాజ్యం స్వాహా అయిపోయింది. యుద్ధానంతర నూతన ప్రభుత్వపీఠములలో ఇటలీకి ఏ తృతీయ స్థానమో లభించి అది చాలా వెనుకబడి పోగలదు. స్పెయిను దేశంలో నిన్నమొన్నటివరకు స్వదేశాంతఃకలహం జరిగి, చాలా నీరస స్థితిలో ఉంది. అందువల్ల తుమ్మితే ఊడిపోయే ముక్కులాగున యీ యుద్ధంలో చేరకుండా తటస్థంగా ఉంది. కాని, తటస్థంగా ఉన్నంతమాత్రంచేత యుద్ధానంతరం ఇటలీకంటె ఎక్కువ గౌరవస్థానం స్పెయినుదేశానికి లభింపబోదు. ఒకవేళ దానికంటె పోర్చుగలు రాజ్యమే ఎక్కువ గౌరవదశ పొందవచ్చు. అయిరోపాఖండంలోని ఉత్తరప్రాంతంలో ఉన్న చిన్నరాజ్యాలు కొన్ని చాలాకాలంవరకు సమష్టిగా గాని, దేని కది స్వతంత్రంగా గాని సమర్థమైన స్వరక్షణసైనికబలమును సమకూర్చుకొని యుండలేదు. అవి యన్నియు ఇప్పుడు అంతర్ధానమైనాయి. అవి ఒకప్పుడు స్వతంత్రరాజ్యాలే. కాని యిప్పుడవి హిట్లరుకు లోబడిన పరాధీనరాజ్యాలుగా ఉన్నాయి. కాబట్టి చిన్న చిన్నరాజ్యాలు సమష్టిబలమును సమకూర్చుకొన్ననే తప్ప అట్టి చిన్నరాజ్యాలకు నిలువనీడలేదనే విషయం ఈ తార్కాణంవల్ల దివ్యంగా బోధపడుతోంది. యుద్ధం సాగినకొలదీ, యీ నిరంతర యుద్ధధాటికి జర్మనుజాతి తాళజాలక, ఏకముఖంగా నిలువబడలేక, భిన్నముఖములుగా చీలిపోయి, శిథిలమైపోవుటకు సిద్ధముగానున్నదని చెప్పిన వార్తలన్నియు నీలివార్తలైనాయి. సవ్యంగానో, అపసవ్యంగానో మొత్తంమీద స్వజాత్యభిమానదీక్షలో ఇతరజాతులవారి కెంతమాత్రమూ తీసిపోదు అని జర్మనుజాతి రుజువుచేసింది.

వారి దేశంలో వారి ప్రభుత్వవిధానం ఎటువంటిదైతేనేమి, వారి స్వదేశాభిమానమాత్రం సుస్థిరంగానే ఉంది. ఇదివరలో తురుష్కులు యుద్ధరంగంలోకి దిగినవారే. కాని, యీపర్యాయం మాత్రం యుద్ధం అంటే సిద్ధం అని దూకకుండా, సమరావేశం లేకుండా దూరంగా తొలగిఉంటున్నారు. టర్కీని యుద్ధంలోనికి దింపవలెనని లాలించేవారు లాలిస్తున్నారు; బెదరించేవారు బెదరిస్తున్నారు. టర్కీ యుద్ధంలోకి దిగకుండా ఉభయపక్షాలవారికీ అందరాని మ్రాని పండులాగున ఉంది. తురుష్కులకుకూడా దీక్షగా తటస్థభావంతో తొలగిఉండడమే సుఖప్రదంగా ఉంది. ఈమహాసంగ్రామంలో రష్యాదేశము ప్రపంచచరిత్రలో కని విని యెరుంగని కథాఘట్టమును చూపించింది. ఈసంగ్రామంలోనికి రష్యా దిగక పోయినట్లయితే, యుద్ధం యీపాటికే పూర్తిఅయిపోయేది. కాని, రష్యనుపరాక్రమంతోబాటు యుద్ధంకూడా సాగుతుంది. రష్యా జయించేవరకు యుద్ధం సాగుతుంది. రాజ్యాంగవేత్తలకు, ప్రవక్తలకుకూడా వారి ఊహాలు, వారి అంచనాలు రష్యావిషయములో పనికిరానివైనాయి. వారు వేసిన లెక్కలన్నీ ముక్కచెక్కలైనాయి. రష్యారాజ్యాలలో అనేక జాతులవారు, అనేకమతాల వారు ఉన్నారు. దేశనైసర్గికం ఒక్కతీరుగా లేదు. ప్రజల ఆర్థిక సంపత్తిలో అనేకవ్యత్యాసములు ఉండేవి. ఇటువంటి వ్యత్యాస వైపరీత్యములు గల యీప్రజాసమూహము బ్రహ్మాండమైన ఏక జాతిగా, ఏకముఖంగా తయారైంది. సంగ్రామసమయంలో స్వదేశాభిమానం యింతటి బ్రహ్మాండమైన భూభాగంలో అవిచ్ఛిన్నంగా ఆవిర్భవించడమే అద్భుతమైన జాతీయైకమత్యోదయమునకు ప్రబలనిదర్శనము. సజాతీయప్రజకే స్వజాత్యభిమానము ఉండగల దనే ప్రాత రాజకీయసిద్ధాంతములన్నియు గాలికెగిరిన ధూళివలె ఎగిరిపోయినవి.

అటు అమెరికాఖండంలో సంయుక్తరాష్ట్రములలోకూడా అనేకజాతులవారు కలగూరగంపవలె చేరియున్నారు. అటువంటి పంచలోకపాయంవంటి దేశంకూడా యీయుద్ధకాలంలో ఒక్కమాటమీద నిలువబడి వ్యవహరింప గలిగింది. ఆ దేశంలో అనేక రాజకీయమతాలవా రున్నారు. భాగ్యభోగ్యాలలో అనేకఅంతస్తులవా రున్నారు. అనేకరకాల జాతులవా రున్నారు. అయినప్పటికీ వారందరూ ఏకముఖంగా, ఏకదీక్షగా యుద్ధవిజయమునకై కృషిచేస్తున్నారు. అప్పుడప్పుడు కొన్ని కార్మికసమ్మెలు జరిగినప్పటికీ అవి ఆర్థికవ్యవహారవివాదములేగాని రాజకీయమైనవ స్యములు కావు. అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రములవారు కేవలం ద్రవ్యలాభాలు లెక్కచూచుకుంటూ వ్యవహరించేవారే యని చిరకాలంనుంచి ఒక అసహ్యాభావం, అనుమానం వారియెడల యితరులలో వ్యాపించియున్నప్పటికీ దక్షిణఅమెరికాఖండంలోని రాజ్యాలు యీ అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రములపక్షమునచేరి తమ అభిమానమును ఆ సంయుక్తరాష్ట్రములయెడలనే చూపించినవి. ఈ లాటిను అమెరికనురాజ్యాలను తమ వైపుకు ఆకర్షించుకొనగల్గుట అమెరికా సం.రా.ప్రభుత్వాధిపతుల సామర్థ్యప్రభావమనియే చెప్పవచ్చును. దక్షిణఅమెరికారాజ్యాలువారిపక్షంచేరడం కేవలంఅభిమానసూచకం. అది శాస్త్రార్థం చేసిన పనియే గాని, అందులో ఫలితార్థం విశేషించి లేదు. ఎన్ని యిక్కట్లు వచ్చినప్పటికీ లెక్కచేయక చైనా ప్రజలు జపానువారిని ఎదిరించి పోరాడుచునేయున్నారు. వారికి ఉన్నది భగవంతు డిచ్చిన భుజబలం.ముష్టిబలంతోనే అకుంఠిత దేశభక్తితో వారు శత్రువును ఎదిరింపగల్గుచున్నారు. ఆధునికాయుధసాధనములతో కూడిన సమరయంత్రమునకు లొంగి లోబడకుండా చైనావారు ధీరులై వీరులై నిలబడ్డారు. జపానుఈ యుద్ధంలో బాగానే నెగ్గుకొని వచ్చింది. జపాను ప్రభుత్వచక్రమును తిప్పుచున్న రాజకీయవేత్తలు అపారమైన రాజ్యకాంక్షతో సాగించుచున్న యీసంగ్రామములో జపాను సైనికులు అమానుషమైన స్వార్థత్యాగం చూపించి తమ ప్రాణాలను బలియిస్తున్నారు. ఇంతవరకూ జపానువారు జయించినదంతా సులభంగా జయించారు. స్వల్ప వ్యయప్రయాసలతో అధికరాజ్యం ఆక్రమించారు. వారు కొత్తగా జయించి ఆక్రమించిన ప్రాంతాలలోనుంచి వారిని వెళ్లగొట్టవలెనంటే చాలా ప్రబలప్రయత్నం చెయ్యాలి. ఇది మాటలతో అయ్యేపని కాదు. జపానుయొక్క ఉత్తరగతిని నిర్ణయించగలిగేది చైనా ప్రజలే గాని మిగిలిన మిత్రమండలి కాదు.

బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంలో చేరియున్న అధినివేశరాజ్యాలలో, శ్వేతజాతుల అధినివేశములలో జాతీయైకమత్యం ఉన్నది. ఇది ఆత్మప్రాణరక్షణార్థమైన స్వాభిమానము. ఈ అధినివేశరాజ్యాలలో కెనడాదేశానికి కాలం అత్యంత సుఖప్రదంగా వెళ్లిపోతున్నది. నిత్యకృత్యవ్యవహారంలో ప్రత్యక్ష కార్యావసరముల కన్నింటికీ కెనడాదేశం అమెరికాతో చేరిన అంతర్భాగంగానే వ్యవహరిస్తోంది. అయినప్పటికీ అలంకారంగా బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యపతాకమును పైన ప్రతిష్ఠించి ఎగుర వేస్తున్నారు. కెనడాలోని ఫ్రెంచివారందరూ యుద్ధారంభదశలో ఒక్కమాటమీద ఏకముఖంగా నిలబడ్డారు. కాని, ఫ్రాన్సును జర్మనుఅధికారంలోనుంచి విమోచించుటకై మిత్రరాజ్యాలు రెండోరంగం త్వరగా ప్రారంభించక తామసించుచుండుటవల్లను,* స్వతంత్రఫ్రెంచి పాలకవర్గములోనే కొన్ని తగాదాలు తలయెత్తుటవల్లను, ఫ్రెంచిరాజ్య భవిష్యద్విధానమును మిత్రరాజ్యాలవారు సరిగా నిర్ధారణచేసి చెప్పకపోవుటవల్లను, కెనడాలోని ఫ్రెంచివారి మనస్సులో కొంతఆందోళన కలిగింది. బ్రిటిష్ దక్షిణాఫ్రికా ప్రారంభంలో సంకోచిస్తూ వెనుకాడుతూ ఉండినప్పటికీ, యిప్పుడు సంపూర్ణయుద్ధ సహాయం చేయుటకు స్మట్సుమాటప్రకారంగానే నడుస్తోంది.

---

* దరిమిలాను మొన్న జూను 6-వ తారీఖునాడు రెండోరంగం ప్రారంభమైంది. —సంపాదకుడు.

జర్మనునాజీపక్షాభిమానం గలవారి మాట సాగకుండా అణచివేయడమైనది. ఈయుద్ధంలో జయించిన తర్వాత ఆఫ్రికాఖండంలోని విజయఫలితంలో విశేషభాగం బ్రిటిష్‌దక్షిణాఫ్రికాకు ఎక్కువగా లభిస్తుంది. ఈయుద్ధంలో ఒకప్పుడు ఆస్ట్రేలియాగుమ్మంలోకి జపానువాళ్లు వచ్చారన్న దినములలో బ్రిటిష్ సంబంధమువల్ల ఆస్ట్రేలియా తన కేదో మహోపకారం కలుగుతుందని మురియలేదు. ఆసందర్భపరిస్థితిలో అమెరికావారినే వేడుకొని, అమెరికా చిత్తానుసారమే ప్రవర్తించుటకు ఆస్ట్రేలియా సిద్ధమైంది. ఆస్ట్రేలియాను తక్షణం కాపాడి రక్షించినట్లయితే, అమెరికాతోనే రాజకీయబాంధవ్యాను లన్నీ ఏర్పాటుచేసికొనుటకుకూడా ఆస్ట్రేలియా సిద్ధమైంది. ఆసియాఖండ ఆగ్నేయభాగంలో ఉన్న యీ ఆస్ట్రేలియా భవిష్యత్తున్నూ, న్యూజీలాండుయొక్క భవిష్యత్తున్నూ ఏమి కానున్నదో యీ యుద్ధమే నిర్ణయించాలి. కాని, యీ సందర్భంలో ఒక్క విషయం ముఖ్యంగా గమనించవలసినది కలదు. ఎటువంటి దుర్భరకష్టాలు యీయుద్ధసమయంలో సంభవించినప్పటికీ యీ అధినివేశరాజ్యాలను తెల్లవాళ్లే అనుభవించాలిగాని ఆసియాఖండ నల్లజాతులవాళ్లు అక్కడ విస్తరించి కాపురాలు చెయ్యకూడదనే ద్వేషభావముమాత్రము పోలేదు. అటువంటి అవ్యక్తధోరణిని వర్జిస్తేనేగాని ఈఅధినివేశాలు సురక్షితంగా ఉండజాలవు.

ఇటు జపానువారి ఆక్రమణలో నున్న బర్మా, మలయా వంటి బ్రిటిష్‌రాజ్యభాగములలో ప్రభుత్వంమాత్రం చేతులుమారింది. ఎట్లాగైతేనేమి, బర్మాకు స్వపరిపాలనాస్వాతంత్ర్యం వ్రాసి యివ్వబడి కాగితాలమీద కన్పిస్తోంది. కాని, బ్రిటిషువారుమాత్రం బర్మాజనాన్ని ఆకర్షించగల మనోహరమైన స్వాతంత్ర్యప్రదాన ప్రకటనలనుచేసి, జపానువాళ్లమీద బర్మావారు తిరుగుబాటుచేయునట్లుగా ప్రోత్సహించి పురికొల్పలేకపోయినారు. డచ్చివారికి చెందిన యీస్టుయిండీసుదీవుల విషయంకూడా అంతే అయింది. యుద్ధానంతరం యీస్టుయిండీసుదీవులను యథాపూర్వస్థితిలోనే తిరిగిహాలండు దేశానికి మిత్రరాజ్యాలవారు ఒప్పజెప్పదలచియున్నారా? ఇవ్వదలచినట్లుగానే కన్పిస్తోంది. సయామురాజ్యం జపానువారి పక్షంలో చేరినందుకు యుద్ధానంతరము మిత్రమండలి సయామును ప్రాయశ్చిత్తం చెయ్యకుండా ఉండదు. ఫ్రెంచి ఇండోచైనా తిరిగి ఫ్రెంచి కాలనీగా తయారవుతుందని చెప్పజాలము. యుద్ధంలో మిత్రరాజ్యాలు జయించిన అనంతరము పైచెప్పినరాజ్యాలను చైనాకు యీనాంగా యివ్వడానికి ప్రత్యేకించి ఉంచారు.

ఆసియాఖండంలోను, ఆఫ్రికాఖండంలోను అరబ్బీరాజ్యాల సంఘీభావ మొకటి ప్రధానవిషయంగా తలయెత్తుచున్నది. ఈఅఖిల అరబ్బీజాతులసమష్టిభావమును సామ్రాజ్యాధికారాభిలాషులగు రాజకీయవేత్తలు ఎంత ద్వేషించినప్పటికీ, ఎంత నిరసనభావంతో వ్రాతలు వ్రాసినప్పటికీ యీ అఖిలప్రపంచ అరబ్బీ సమ్మేళనోద్యమము మందగించుటలేదు. ప్రచండమైన మహోద్యమంగా వ్యాపిస్తోంది. ఈ పర్యాయము యీ ఉద్యమమునకు స్థిరస్థాయి ఏర్పడుతుంది. ఈ పర్యాయము యీ ఉద్యమమునకు కావలసిన తోడ్పాటుగాని, చేయూతగాని సోవియటురష్యామూలంగా లభిస్తుంది; యితర మిత్రరాజ్యాలవల్ల కాదు. లెబెనానులో ఫ్రెంచి అధికారం లేకుండా పూర్తిగా హఠాత్తుగా తొలగించడమైనది. లెబెనాను విమోచనం పొందింది. చాలా చిత్రంగా, నాటకంలో సీను మారినట్లుగా, ఒక్క రోజులో స్వాతంత్ర్యాధికారం సంపాదించుకొని ప్రతిష్ఠించుకొన్నది. దీనిని బట్టిచూడగా మధ్య ప్రాచ్యములోను, సన్నిహితప్రాచ్యములోనుగల ఫ్రెంచిసామ్రాజ్యభాగములలో ఒక్క యీ దెబ్బతో పాడిచినట్లుగా లెబెనాను తన స్వపరిపాలనాధికారమును తాను ఫ్రెంచివారి చేతిలోనుంచి ఊడలాగుకొన్నది. ఫ్రెంచిఅధికారమును లెక్కచేయక ధిక్కరించినది. యుద్ధకాలంలో సిరియా స్వతంత్రరాజ్యంగానే ఉండవలెనని నిర్ణయింపబడినది. అరబ్బీ జాతీయైకమత్యమును వృద్ధిపొందించుటకు సిరియాలోని స్వజాత్యభిమానమే మూలకందముగా నున్నది. అరాబియా రాజ్యంలో గనుల సంపద సమృద్ధిగా ఉన్నంతకాలము, విమానరహదారు లనేకము అరాబియా రాజ్యంమీదుగా పోవుచున్నంతకాలము అరాబియారాజ్యం స్వతంత్రరాజ్యంగా ఉండడం మనోవ్యాకుల కారణంగానే ఉంటుంది. ఈ యుద్ధకాలంలో యీజిప్టురాజ్యం తటస్థంగా ఉండి లాభం పొందుతున్నది. వ్యాపారంవల్ల ఆర్థికలాభం కలుగుతోంది. రాజకీయాధికార విషయంలో సగం స్వాతంత్ర్యం కలిగి ఉంటున్నది. రామెలు సేనాని, అలెగ్జాండరుసేనాని, మాంటుగామెరీ, వావెలు, ఆకిన్లెక్కు మున్నగువారు ఉత్తరాఫ్రికాలో యుద్ధవ్యూహాలు నడిపిస్తూఉంటే, సర్కసు చూచినట్లుగా, యీజిప్టు ప్రభుత్వం భద్రాసనంమీద కూర్చుండి పరికించి చూచింది. ఈ యుద్ధంలో మిగిలిన రాజ్యాల కన్నింటికీ ప్రసక్తి ఉంది కాని యీజిప్టుకు ఏ జోక్యమూలేదు. అరబ్బీరాజ్య సమ్మేళనోద్యమములో యువకుడైన యీజిప్టురాజుకు అందరికంటే ఎక్కువ ఆధ్వర్యం వహించాలనే ఆశ ఉండడంచేత యీసమ్మేళనంలో యీజిప్టురాజ్యం సౌమ్యంగా, చక్కని భాగస్వామిగా సంచరిస్తుందని తోచదు. ఏమైనప్పటికీ, యీజిప్టురాజ్యమును సంపూర్ణ సర్వాధికారరాజ్యముగా బ్రిటిషువారు దానిని మార్చుచెయ్యాలి. యుద్ధానంతరబాధకములు కొన్ని తొలగిపోవలెనంటే ఆపని బ్రిటిష్‌వారు చెయ్యాలి. ఈసందర్భంలో ఒక చిన్నవిషయం మనవి చేయవలసియున్నది. ఈజిప్టులో బ్రిటిష్ అధికారధిక్కారం చేసిన వాఫదుపార్టీవారికి అధికారప్రతిష్ఠచేసిన బ్రిటిష్‌వారు భారతదేశంలో కాంగ్రెసునాయకులను జెయిలులలో బంధించి ఉంచినారు.

ఉత్తరాఫ్రికాలో మూరుజాతివారును, అరబ్బీజాతివారును

అల్జీరియాలోను, మొరాకోలోను స్వపరిపాలనా స్వాతంత్ర్యము కొరకై పోరాటం ఇంకా సాగించలేదు. అక్కడ యీయుద్ధసమయంలో మిత్రమండలి సేనలన్నియు కేంద్రీకరింపబడియుండుటయే అందుకు కారణము. కాని, అల్జీరియనులు స్వతంత్ర ఫ్రెంచి పరిపాలకవర్గమునకు చాలా చిక్కులు కల్పించుచునేయున్నారు. అబిసీనియాకు గత 10 సం.లనుండియు అనేకఅవస్థలు మారినప్పటికీ ఎట్లాగైతేనేమి ఇప్పు డొకవిధమైన స్వాతంత్ర్యం లభించింది. కాని, ఆరాజ్యాన్ని రక్షించే అధికారమంతా బ్రిటిష్‌వారిదే. బ్రిటిష్‌వారి రక్షణలో ఉండుటకై ప్రాతపురాణంగా ఆంగ్లో-అబిసీనియా పత్రమొకటి వ్రాసికొనబడి యున్నది. అటువంటిరాజ్యం ఆర్థికంగా గాని, రాజకీయ స్వాతంత్ర్యంలోగాని జయపూరు సంస్థానం కంటెను, జోద్పూరు సంస్థానంకంటెను ఎక్కువైనదికాదు. ఆఫ్రికా ఖండంలో బ్రిటిష్‌వారికి గల వలసరాజ్యాల నన్నింటినిగాని, ఫ్రెంచివారికిగల వలసరాజ్యాల నన్నిటినిగాని, ఇతరయూరోపియను దేశాలవారికి గల వలసరాజ్యాల నన్నింటినిగాని యిప్పుడు సవిస్తరంగా ప్రస్తావించవలసిన పనిలేదు. కాఫీ, తేయాకు, రబ్బరు పండించి, గనులలోని ఖనిజములను త్రవ్వి, తమయజమానులగు అధిపతి రాజ్యాలవారికి సప్లయి చేస్తూఉండడమే యీ వలస రాజ్యాలవారి పని. ఈ వలసరాజ్యాల విషయంలో ప్రస్తుతం గాని, మున్ముందుగాని జాతీయభావమనేది చెప్పదగినదీ చర్చించదగినదీ ఏమిన్నీ ఉండజాలదు.

౨

పరాధీనరాజ్యంలోని ప్రజలు స్వాతంత్ర్యంకొరకై ఆవేదన పడుతూ, అభీష్టసిద్ధికై అయికమత్యమును సాధించి, అప్రతిహత ప్రయత్నం చేసినప్పుడే ఆ పరాధీనరాజ్యంలోని ప్రజలయందు నిజమైన జాతీయభావము ప్రస్ఫుటమగుచున్నట్లుగా యెంచవచ్చునని సిద్ధాంతీకరించే యెడల అటువంటి లక్షణము లేవియున్నా యీయుద్ధ పరిస్థితులందు భారతదేశ విషయంలో పైకి కన్పించుటలేదు. ఒకవైపున జిన్నాగారు పాకిస్తానుప్రచారం చేస్తున్నారు. దేశంలో అనేక పార్టీలు భిన్నముఖంగా చీలియున్నవి. వివిధమతసంఘములవారు స్వసంఘస్వామ్యస్వాతంత్ర్యములకై నిరంతరాందోళన చేస్తున్నారు. కాంగ్రెసుఅనుచరులే కొందరు, కొలదిమందిదైనప్పటికీ, కాంగ్రెసును విడనాడి చీలిపోయిరి. యుద్ధపటాలములలో చేరుటకును, యుద్ధకార్యముల కనేకరీతులుగా సహాయముచేయుటకును దేశంలో ప్రజల తోడ్పాటు ప్రభుత్వవిజ్ఞాపనలకు ప్రతిఫలంగా కన్పించుచున్నది. ఈ లక్షణము లన్నియు గమనించి చూస్తే యీ యుద్ధసమయంలో మనజాతీయైకమత్యదీక్ష యీకష్టకాల పరీక్షకు నిల్వలేకపోయినదనియే చెప్పవలసియున్నది. దేశంలోని ముఖ్యమైన పెద్దపార్టీలవారందరూ సహాయనిరాకరణం చేయుచున్నప్పటికీ, యుద్ధసంబంధమైనకృషిని దేశంలో ప్రజలందరూ బాగా చేస్తున్నారని ప్రకటించడం కేవలం హాస్యాస్పదంగా ఉంటుంది. భారతదేశంలో ప్రభుత్వప్రతిష్టంభనం అనేది లేనేలేదని నిఘంటుప్రమాణంగా మాక్స్వెల్ గారు బాహాటంగా ప్రకటించినప్పుడు ఆయన చెప్పినమాటలో అసత్యము లేదేమోయను భ్రమకూడా కలుగుతుంది. కాంగ్రెసుపార్టీ వారిని మినహాయిస్తే, మిగిలిన రాజకీయపక్షములు నిజంగా దేశస్వాతంత్ర్యంకొరకై సాగించుచున్న పోరాట మేమియు కన్పించదు. ఎవరిమట్టుకువారు ఉన్నదానితో తృప్తిపడుతున్నారు. ప్రభుత్వమువారు అమలుపరచిన నిర్బంధ శాసనములవల్ల దేశంలో విజృంభించిన జాతీయోద్యమము తలపైకెత్తకుండా అణచివేయబడినది. కాంగ్రెసు నిర్వచించిన 'స్వాతంత్ర్యదీక్షా ప్రమాణ' వాక్యములను ఇదివరలో వలె బహిరంగముగా పల్కుట కిప్పుడు చాలామంది భయపడుతున్నారు. అమెరీ-చర్చిలు ద్వయం కలిసిమెలిసి కలతలేకుండా వ్యవహరిస్తోంది. వారి చర్యలు వారికి చాలా సంతృప్తికరంగానే ఉన్నాయి. లిన్‌లిత్‌గో ప్రభుస్థానే వేవెలు ప్రభువు అధికారం స్వీకరించినాడు. కాని పాత పద్ధతిలో క్రొత్తసంస్కారం ఏమీ లేదు.

అంతర్జాతీయ వ్యవహార ప్రపంచంలో భారతదేశం మూలబడిపోయింది. భారతజాతి యొక్క కళావిహీనమైన యీ బానిస జీవిత నాటకంలో మధ్యమధ్య కొన్ని వినోద ఘట్టముల వలె అఖిల పక్ష మహాసభలు, నిష్పాక్షిక మహాసభలు జరుగుతూ ఉన్నాయి.

జిన్నాసాహెబు ఇంకా రంగస్థలంమీద గర్జిస్తూనేఉన్నాడు. బ్రిటిషువారికి కావలసిన మేళానికి వంత చేస్తూఉంటాడు. అహరారులనుగురించి యిప్పుడేమీ మనకు వార్తలు రావడంలేదు. ముస్లింలీగును ప్రతిఘటించడానికి ఉలేమాలు చాలరు. మితవాదపక్షమువారు యీప్రతిష్టంభనకు ప్రతిక్రియగా జీవంలేని బహిరంగలేఖలు మాత్రము వ్రాస్తూఉంటారు. క్రైస్తవసంఘమువారు శాంతిసద్భావము లనెడి సంతోషపువార్తలనుమాత్రము ప్రయోజనం లేకపోయినా పునశ్చరణచేస్తూఉంటారు. జరుగవలసినమార్పును, గడువుమించినప్పటికీ, హిందూమహాసభవారు చేశారు. సవర్కారుగారిస్థానే హిందూ మహాసభకు శ్యామప్రసాదు ముఖర్జీగారిని అధిపతిగా నియమించారు. ఈమహాసభయొక్క అహంకారతత్వానికి కొంత అగ్నిసంస్కార ప్రాయశ్చిత్తము అమృతసరు సభలో జరిగింది. స్వదేశాభిమాన కాంతికిరణలవలేశముకూడా హృదయంలో లేనటువంటి స్వదేశ సంస్థానాధిపతులు తమకు బ్రిటిషువారిచ్చిన సన్నదుపత్రములను గూర్చియు, తమ సన్మానార్థం కాల్చబడు ఫిరంగిజోహారులను గూర్చియు ఇంకా ఆలాపనచేస్తూనేయున్నారు. పంటసరకుల ధరలు హెచ్చి రైతులు సంతృప్తిగా ఉంటున్నారనే కారణం పురస్కరించుకొని జమీందారులూ, తాలూకుదార్లూ సుఖంగా కాలక్షేపం

చేస్తున్నారు. కాని రైతులకు కావలసిన జీవితావసరసామగ్రుల కన్నింటికీ రైతులు చాలా హెచ్చుధరలను చెల్లించవలసినవా రగుచున్నారని యీ జమీందార్లూ, తాలూకుదార్లూ గ్రహించుటలేదు. కమ్యూనిస్టులు ప్రభుత్వాధికారుల అనుగ్రహమునకు పాత్రులై వింతగా వారితో జోడుకూడియున్నారు. కాని వారి సామ్రాజ్య కాంక్షతో వీరి జాతీయస్వాతంత్ర్యమంత్రమును సమన్వయించడం వారికి సాధ్యం కావడం లేదు. రాయిపార్టీవారికి ఇది మంచి గురు మహర్దశగా ఉంది. ఇటువంటి మంచి రోజులు వారికి తిరిగి రావు. కాంగ్రెసు సోషలిస్టుపార్టీ అడుగంటి ఏ పాతాళలోకం లోనో ఉన్నదని అనుమానం. అక్కడకూడా ఆపార్టీ ఏమిచేస్తున్నదో ఎవరికీ తెలియదు. కాంగ్రెసునాయకులను విడుదలచేయవలసినదిగా అనుదినం అదేపనిగా ఆందోళనచేస్తూఉండవలెనని పత్రికా సంపాదకులకు శ్రీనివాసశాస్త్రిగారు విజ్ఞాపించియున్నారు. కాని ఈపత్రికాసంపాదకులు యిప్పుడు కృత్రిమ సుభిక్షదశలో ఉన్నారు. వారి సుభిక్షావస్థకు వారు గవర్నమెంటువారికి కృతజ్ఞతాబద్ధులై యున్నారు.

ఇదంతా బాహ్యపర్యాలోకనం. కాంగ్రెసుమహాసభ సజీవంగానే ఉన్నదనియు, దాని నాడి యింకా కొట్టుకొనుచునే యున్నదనియు ఉన్నమాట ఘంటాపథంగా ప్రపంచానికి సర్ చిమన్లాలు సెతల్వాడుగారు వెల్లడించారు. దేశంలో శాసనసభల ఎన్నికలు జరిపితే ఏపార్టీ గెలుస్తుందో ప్రత్యక్షమౌతుంది అని సెతల్వాడుగారు అన్నారు. ఆమాట నిజం. దివ్యమైన మాట అన్నారు. కాని, యీసవాలు చూస్తే బ్రిటిషువారికి జంకుగానే ఉంటుంది. భారతదేశరక్షణచట్ట నిబంధనపద్ధతి సవ్యంగా లేదని హైకోర్టులు కూడా ధిక్కరించాయి. పోలీసులకు విసువు అనేది లేకపోవచ్చు. కాని మేజస్ట్రీటులకు విసువుపుట్టినది. భారతదేశం పోషించి భరించవలసిన బ్రహ్మాండమైన సైన్యమున్నది. కాని, యీ సైన్యానికి స్వజాతీయ నాయకత్వంగాని, ఆత్మప్రతిష్ఠగాని యింతవరకూ లేవు. ఈయుద్ధసమయంలో ప్రజాజీవితం అంతా శాంతంగా గడచిపోవుట చాలా అపూర్వమైన విషయంగా ఉంది. ఈ ప్రశాంతమంతా మేడిపండువలె బూటకంగా ఉంది. నిజమైన యుద్ధపు తాకుడు తీవ్రంగా తగిలినప్పుడు తిరుగుతూ తిరుగుతూ ఉన్న యీ వ్యవహార చక్రమంతా తలక్రిందులు కాకుండా ఉండవలె ననియే మా కోరిక.

ఈలోపుగా దేశపరిపాలనకు సంబంధించిన సమస్యలును, రాజ్యాంగనిర్మాణమును గురించిన సమస్యలును అనుదినము అనేకము ఆవిర్భవించుచున్నవి. రాష్ట్రీయ స్వపరిపాలన మనగా, సంపూర్ణ రాష్ట్రీయ స్వాతంత్ర్య మని సులభంగా భ్రమించవచ్చునని వాదించారు. కాని, ఏరాష్ట్రప్రభుత్వ వర్గములైనను, తమకు తామే స్వతంత్రులమని విర్రవీగే రోజుల ఢిల్లీలోని కేంద్ర ప్రభుత్వం వారు నిర్దాక్షిణ్యంగా తమ అధికారాంకుశమును ప్రయోగించి, రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములు స్వతంత్రాధికార పీఠములు కావనియు, తమకు లోబడియుండే తాబేదారులవంటివనియు ఋజువుచేయక తప్పదు. ప్రజాశాంతి న్యాయపాలన శాఖల విషయములో కేంద్ర ప్రభుత్వబాధ్యతలనుగూర్చియు, రాష్ట్రీయప్రభుత్వముల బాధ్యతలను గూర్చియు చెప్పబడిన నిబంధనలను, వచనరచనలను ఎటు వీలైతే అటు అన్వయించి, అగమ్యగోచరం చేశారు. కాని కేంద్రప్రభుత్వముయొక్క మాటప్రకారమే జరుగుతున్నదనుట ప్రత్యక్షనిదర్శనంగా కన్పించుచునేయున్నది. మాక్సువెల్లుగారి అధికారమే సర్వవ్యాపకమైసాగుతోంది. *కాని కేంద్రప్రభుత్వాధికారమూర్తిగా ఆయన అంత హానికరమైన మనిషి కాడు. ఏసందర్భములోనైనా అన్యథా వర్తించినట్లు కన్పించినప్పటికీ అది నిజసందర్భములు తెలియని భ్రమప్రమాదం కావచ్చు.

ముస్లింలీగుపార్టీవారే కొన్ని రాష్ట్రములలో అధికారం వహించియున్నారు. ఆవిషయమై జిన్నాగారు ప్రగల్భములు పల్కుచున్నప్పటికీ, ఈముస్లింలీగుమంత్రివర్గములుకూడా ఇండియా ప్రభుత్వముయొక్క ఆటబొమ్మలై యున్నవి. ఈమంత్రివర్గములు అంతర్ధానమైనప్పటికీ వ్యవహారలోపం ఏమీ లేదు. మాయమెరుగులు పెట్టిన ఈ బానిసత్వంకంటె శుద్ధనిరంకుశప్రభుత్వమే చాలా మేలు.

మాక్సువెల్లుప్రభుత్వం, *వావెలుప్రభుత్వం ఈరీతిగా ఎల్లకాలం కొనసాగనేరదు. అగ్నిపర్వతముమీద అందమైన పూలతోట పెంచినట్లుగా ఉంది. లక్షలకొలది తుపాకులతో బెదిరించినప్పటికీ, కేవలం తుపాకులను చేతబట్టి దేశపరిపాలన ఎవ్వడూ చెయ్యలేడు.

బ్రిటిషువారు సాగించుచున్న బర్మా దండయాత్ర ఏవిధంగా పరిణమించినప్పటికీ బర్మాలోయున్న జపానువారిని చూచి బ్రిటిష్ వారు భయపడకపోవచ్చు. కాని, ప్రక్కనున్న పరిషియారాజ్యంలో స్టాలిను ఉన్నాడనేసంగతిన్నీ, ఇండియాకు స్టాలిను పొరుగు చాలా కంటకమైనదనిన్నీ బ్రిటిషువారు మరువకూడదు. గాంధీమహాత్ముని బ్రిటిషువారు జైలులో నిర్బంధించియుంచవచ్చు.† కాని, నిర్బంధిత భారతజాతీయోత్తేజమునకు ఎన్నటికైనా విమోచనకలుగవలసినదే. నిరాశ, నిస్పృహత్వము దేశములోని విద్యాధికులలో పెక్కుమందిని ఆవరించియున్నది. కాని, దేశములోని విద్యాధికులే స్వదేశస్వాతంత్ర్యమునకు దారిచూపవలసినవారైయున్నారు. అనేక దౌర్భాగ్య దుర్గతదురవస్థల పాలై దెబ్బలుతిని, కష్టపరంపరల ననుభవించిన కొలదీ ప్రజలలో ఉద్రేకము అంతకంతకు ప్రజ్వలిస్తుంది. రాజకీయనాయకులను నిర్బంధించి నోరుమూయవచ్చును. కాని, ఆర్థికదాహముతో

* మాక్సువెల్లుగారు ఇప్పు డాపదవిలో లేరు.

† గాంధీమహాత్ము డిప్పుడు కారాగార విముక్తుడైనాడు.

—సంపాదకుడు.

కూడిన ప్రజాశక్తులను అధికారశాసన మేదియు నిరోధింపజాలదు. దేశంలో ధరల హెచ్చు క్రమక్రమంగా మిన్నుముట్టుచున్నది. భాగ్యవంతుడే మరింత ధనవంతు డవుతున్నాడు. పేదవాడే మరింత దరిద్రు డవుతున్నాడు. యుద్ధకాల వ్యాపారంలో అపారలాభములు గడించుచున్నవానికి దేశక్షేమంతో పనిలేదు. దేశాభిమానంతో పనిలేదు. సామ్రాజ్యవాదుల పక్షంలో చేరి వారి క్షేమాభిలాషివలె ప్రవర్తిస్తున్నాడుగాని, యీసామ్రాజ్యాధికారుల కృషిప్రయత్నములనే మరింత నిర్వీర్యమొనర్చి, అసలుకు మోసంవచ్చునట్లుగా పొదుగుకోసి పాలుత్రాగుచున్నాడు. బెంగాలురాష్ట్రములో వెలసిన క్షామపిశాచము వల్ల ప్రభుత్వమువారికి నూతన జ్ఞానోదయము కలుగలేదు కాని, వారికి పూర్వముకంటే ఇప్పుడు ధైర్యంగాని, విశ్వాసంగాని, ఉత్సాహంగాని వృద్ధికాలేదు. ఈ దేశము యొక్క భవిష్యత్పరిశ్రమాభివృద్ధి విషయమై చాలా పెద్ద అనుమానములే ప్రబలియున్నవి. యుద్ధానంతర పునర్నిర్మాణ విషయం కొంత చిత్తసంక్షోభకారణంగానే ఉన్నది. ఇదివరకున్న అసంతృప్తిహేతువులకు తోడుగా మరొకటి బయలుదేరింది. ప్రభుత్వమువారి పెట్టుబడి ద్రవ్యంతో ప్రత్యేక వర్తకుల వ్యాపారాభివృద్ధి కొంతజరుగవచ్చు ననుకొనుచున్నారు. దేశంలోని పెద్ద వర్తకశిఖామణులందరూ కలిసి, 15 సం.ల అర్థిక పునర్నిర్మాణ ప్రణాళిక నొకదానిని తయారుచేశారు. వారు తయారుచేసిన ప్రణాళిక సర్వసమగ్రంగానే ఉంది. కాని వ్యాపారలాభకాంక్షతో సామ్రాజ్యాధికారం చెలాయించే ప్రభువులు స్థిరంగా పాదుకొనియున్నంతకాలము యీ ప్రణాళికలో నిర్వచించిన ఆట వారు సాగనివ్వరు. యుద్ధవిజయానంతరం భారతదేశ పరిశ్రమాభివృద్ధికి అవకాశం లేకుండా అణగద్రొక్కుతారు. ఈ యుద్ధకర్మకాండ ఛాయలలోనే బ్రిటిష్ వ్యాపారసంస్థలున్నూ, అమెరికను కార్యకర్త ప్రముఖులున్నూ కలిసి భారతదేశములో యుద్ధానంతర పరిశ్రమల గూర్చి కార్యక్రమమును నిర్ణయించుచున్నారు. వీరి నిర్ణయములు జవహరులాలుగారి జాతీయ పురోభివృద్ధి కమిటీవారి పద్ధతుల ననుసరించి యుండవు. ముమ్ముందు భారతదేశంలోని వస్తుసంపదను, అంగబలమును నిర్నిరోధముగా బ్రహ్మాండమైన భారీ ప్రమాణంలో విదేశీయులు పీల్చి పిప్పిచేయుటకు సంకల్పించుకొని యున్నారు. భారతదేశంలోని కార్మికుని భవిష్యద్యోగక్షేమములు ఆలోచించేవారెవ్వరూ లేరు. కష్టించి జీవించేవానికి సవ్యమైన ప్రతిఫలంలేదు. సవ్యమైన ప్రతిఫలం రాబోదు. ఇంగ్లాండులో కార్మికప్రజాజీవితమునకు అనేకభీమావిధులు, అభయహస్తములు కల్పించిన బెవిరిడ్జిగారి సాధనవిధానములు యుద్ధానంతరం యీదేశంలో అవతరించవు. యుద్ధ పర్యవసాన ఫలితాంశము లన్నియు ఇంకెవ్వరినీ బాధించకపోయినా, భారతీయ కార్మికుని బాధిస్తాయి. అప్పుడు భారతదేశ స్వాతంత్ర్యమును సాధించేది యీ కార్మికసంఘములేగాని, దేశంలోని విద్యాధికులు కాదు; దేశంలోని ధనవంతులు కాదు.

భవిష్యద్రాజ్యాంగ నిర్మాణ విధానవిషయమై ఊహలు పరుగెత్తుతూ ఉంటాయి. ఎంతలేదన్నా, మహాసంగ్రామ మొకటి జరిగి ముగిసిన పిమ్మట, పూర్వమున్న స్థితిలోనే దేశం ఉండజాలదు. చరిత్రగ్రంథాలన్నీ వ్రాసేముందు, భూగోళశాస్త్ర గ్రంథాలన్నీ తిరిగి మార్పుచేసి వ్రాయాలి. దేశపటములను తారుమారు చేయాలి. బ్రిటిషుసామ్రాజ్యవాదులే గెల్చినప్పటికీ, భారత జాతీయవాదుల మాట కొనసాగినప్పటికీ, ఎట్లాగైనా పాకీస్తాను అసంభవం. అఖిలప్రపంచ అరబ్బీరాజ్య సమ్మేళనోద్యమము ప్రజ్వరిల్లుచున్న యీసమయంలో పాకీస్తాను నిర్మాణము చాలా ప్రమాదకరమైన విషయం. భారతదేశస్వాతంత్ర్యమునకై పూనుకొనిన ముస్లిములీగు చేయుచున్న కుతంత్రములవల్ల పాకిస్థాను నిర్మాణము మరింత ప్రమాదకరముగా నుండగలదు. రష్యాలో చేరిన వివిధరాష్ట్రభాగములను సర్వస్వతంత్రరాజ్యములనుగా జేసి అట్టి వివిధస్వతంత్రరాజ్యముల సమాఖ్యగా రష్యాకేంద్రప్రభుత్వము వ్యవహరిస్తూ ఉండగలదని రష్యాప్రభుత్వం ప్రకటించింది. కాని, యిదంతా మిథ్య. ఇదంతా ఒకమాయకల్పన. యుద్ధం ముగియగానే, సంధినిర్ణయమహాసభ జరిగినప్పుడు రష్యాలో చేరిన స్వతంత్రరాజ్యాల ప్రతినిధులు చాలామంది ఆసభలో హాజరగుటకు అవకాశ ముండగలదు. రష్యాకు ఆసభలో అధికసంఖ్యాకప్రతినిధివర్గ ముండగలదు. రష్యాకు అందువల్ల పలుకుబడి, ప్రాబల్యం ఏర్పడుతుంది. రష్యాలో అల్పసంఖ్యాకసంఘములప్రజలు చాలామందిఉన్నారు. ఈ అల్పసంఖ్యాకసంఘముల హక్కు-స్వాతంత్ర్యములను కాపాడుటకై రష్యా ప్రభుత్వం అవలంబించిన రాజ్యాంగవిధానము ఇండియాలో వర్తింపజాలదు. అందుకు కారణ మేమనగా, దేశంలో ఉన్న అల్పసంఖ్యాకసంఘమువారు అధికసంఖ్యాకసంఘమువారితో ఏకముగా అవిభక్తంగా ఉంటూఉండుటకుగాని, విడిపోయి విభక్తముగా ఉండుటకుగాని అల్పసంఖ్యాకసంఘముయొక్క యిష్టానుసారమే జరుగవలెను. ప్రజలే స్వయంనిర్ణయాధికారంగల స్వతంత్రులై ఉండాలి. "ఇండియా వీడిపొండి" అని బ్రిటిషువారితో కాంగ్రెసు అనుచున్నది. "ఇండియాను విభజించి పొండి" అని జిన్నాసాహెబుగారు అంటున్నారు. జిన్నాగారు ఆవిధంగా కోరడం చాలా అవ్యక్తంగానే ఉంది. ఏదేశాన్ని బ్రిటిషువారు విడిచిపోవలెనో, ఆదేశాన్ని విభాగంచేసి పోవలసిన అగత్యం వారి కేముంది? ఈదేశాన్ని వీడిపోయేవారికి విడగొట్టవలసిన అవసరంలేదు. జిన్నాగారు జపించే మంత్రం వారి వ్యర్థప్రలాపనకంటె నిరర్థకంగాఉంది.

ఇతరదేశాలలో ఇటువంటి విభిన్నతత్వములను, విభేదభావములను అంతరింపజేయుటకై విశ్వప్రయత్నములు జరుగుచున్నవని ఆయాదేశ చరిత్రగాథలే చూపించుచున్నవి. ఆస్ట్రేలియా చూడండి.

అమెరికా చూడండి. ఆదేశాలలో ఒక కేంద్రాధికారము క్రింద భిన్నస్వతంత్ర రాష్ట్రముల సమాశ్రయమే అంతకంతకు ప్రస్ఫుటమగుచున్నది. స్వతంత్రరాష్ట్రముల సమాఖ్యవిధానమే గత శతాబ్దములందుకంటె ఇప్పు డెక్కువ గణ్యతగడించి రాజ్యాంగవిధానమునందిది యుగధర్మముగా వెలయుచున్నది. పూర్వయుగములో సామంతప్రభుత్వపద్ధతి ఏవిధంగా గణుతి కెక్కెనో నేటికాలమునకీ సమాఖ్యప్రభుత్వపద్ధతియే ప్రఖ్యాతిలోనికి వచ్చుచున్నది. స్మట్సుసేనాని అయిరోపాఖండమును రెండు భాగాలుగా విభజిస్తే తన కోరిక యీడేరుతుంది అన్నాడు. అయిరోపాఖండప పశ్చిమ భాగంలోని రాజ్యములన్నియు బ్రిటిషువారి ఆధ్వర్యముక్రింద ఒక సమాఖ్యగా ఉండవలెననియు, రష్యా (తదనుబంధరాజ్యములతో చేరిన విస్తృత రష్యారాజ్యం) తూర్పు అయిరోపాఖండభాగంగా ఉండవలెననియు స్మట్సుసేనాని కోరెను.

దక్షిణ అమెరికాలోని చిన్న స్వతంత్ర రాజ్యము లన్నియు విదేశాంగ వ్యవహారములలో నైతేనేమి, పరస్పర వ్యాపార ఆర్థిక వ్యవహారములలో నైతేనేమి ఏకకూటంగా చేరక తప్పదు. అట్టి సంకల్పప్రయత్నములను ఆ చిన్న లాటిను రాజ్యములు ఎదిరించి ప్రవర్తింపజాలవు. అక్షరాజ్యాలు ఒకవేళ గెల్చినప్పటికీ, అవికూడా ఏదో ఒక సమాఖ్య పద్ధతిగా సమ్మేళనం కావాలి.

భారతదేశంలో రాజ్యాంగచట్టము ననుసరించి ఏర్పడిన ప్రభుత్వమునే భాషాప్రయుక్తముగా పృథక్కరించవలె ననెడి నూతనప్రయత్న మొకటి కన్పించుచున్నది. భారతదేశంలో బ్రిటిషువారు జయించిన రాజ్యభాగాలు భిన్నరాష్ట్రాలుగా కాలోచితంగా ఏర్పడినవే గాని, క్రమోచితంగా ఏర్పడినవి కావు. అందువల్ల బ్రిటిషువారు యీ దేశంలో సక్రమమైన పద్ధతిగా తిరిగి రాష్ట్రవిభజన ఇప్పుడు చేస్తున్నారు. ఏకజాతిప్రజాకలితమైన రాష్ట్రములకు స్వతంత్ర పరిపాలనాధికారమును కల్పింపవలె ననుచున్నారు. ఒరిస్సా, సింధు, పశ్చిమోత్తరరాష్ట్రాలు నేడు సక్రమముగా ఏర్పడిన రాష్ట్రాలు. ఆంధ్రరాష్ట్రంకూడా ఒకటి త్వరలోనే ఏర్పడాలి.

భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రవిభజన పద్ధతి పాకిస్తాను సమస్యవంటిదని యెంచి ఇటీవల కొలదిసంవత్సరములనుండియు లేనిపోని తికమకలపాలైనారు. పాకిస్తాను ఉద్యమం అపసవ్యమైన మతావేశముతో బయలుదేరింది, మత స్వాతంత్ర్యమును అతిగా ఆలాపన చేసింది. అధర్మమైన రాజకీయాధికార దురాశలతో అది పెరిగి పెంపొందినది. కేవలం పరిపాలనాసౌకర్యముకొరకున్నూ, ప్రభుత్వవ్యయ సదుపాయముకొరకున్నూ ఏర్పడిన విభాగవిధానమే యీ భాషాప్రయుక్తవిభాగమని భ్రమపడ్డారు. ఇది కేవలము సరిహద్దు నిర్ణయవిధానమే యని పొరబడ్డారు. ఈసంకల్పంలో అంతకంటె ఎక్కువ అంతరార్థమే ఉన్నది. భారతవర్ష మనెడి రమ్యహర్మ్యంలో అనేక అంతశ్శాఖలకు చెందిన ప్రజలు స్వస్థానములను, సొంతకాపురములను ఏర్పాటుచేసికొనవలెనని కోరుచున్నారు. ఆంధ్రోద్యమమువంటిదగు ఈఉద్యమము భారతజాతీయైక్యతను సదా కోరుచునేయున్నది. భారతదేశరాష్ట్ర విభాగపటమును సంస్కరించి సరిగా తయారుచేయుటకు బ్రిటిషువారు వెనుకాడుచునే యుందురు. కాని, భారతీయ ప్రజాప్రతినిధి సమావేశము జరిగినప్పుడు ఆవిషయమును విస్మరింపజాలదు.

అయితే, యుద్ధానంతరము జాతీయైకమత్యము ఏరూపంలో అవతరించునని మన దృష్టి కిప్పుడు కన్పించుచున్నది? అప్పుడు బ్రిటిషుసామ్రాజ్యము తప్ప ప్రపంచంలోని మిగిలిన సామ్రాజ్యము లన్నియు అస్తమించగలవు. అటువంటి ఫలితపర్యవసానమే వారికి గొప్పలాభంగా ఎంచవచ్చును. హాలండుదేశపు డచ్చి సామ్రాజ్యమును గాని, ఫ్రెంచిసామ్రాజ్యమునుగాని పునరుద్ధరించి కాపాడుటకై బ్రిటిషువారు పూర్వమువలె పూనుకొనరు. బ్రిటిషుసామ్రాజ్యము విజయపరంపరలను సాధించినప్పటికీ, అపజయము ననుభవించకుండా గట్టెక్కినప్పటికీ, భద్రంగా నిశ్చయంగా ఉండుటకు వీలులేదు. మనకు తెలిసినంతలో, యీప్రపంచమందు అమెరికారాజ్య మొక కొత్త సామ్రాట్ప్రభుత్వంగా పరిణమిస్తుంది. పాతపద్ధతిగా రాజ్యభాగములు కావలెనని అమెరికా కోరదు. గాని, వర్తకవిజృంభణకై రేవుసుంకముల సౌకర్యములు కావలెనని కోరుతుంది. అప్పులిచ్చి, పెట్టుబడిపెట్టి ఆయాదేశాలలోని వస్తుసంపదను, అంగబలమును సర్వాధికారంతో వినియోగించుకొని అనుభవిస్తుంది. కాబట్టి ఇకముందుకూడా "బలంగలవానిదే రాజ్యం" అనే రాజకీయధర్మం అమలులో ఉంటుంది. దాని ముందు అంతర్జాతీయ నీతినియమములు కూడా నిలువనేరవు. భిన్నరాజ్యకూటములవల్ల ఏర్పడే పార్టీ బలాబలముల హెచ్చుతగ్గులమూలమున యుద్ధములు వెనుకటివలెనే వాయిదా గడువుతప్పకుండా పునఃపునః సంభవింపగలవు. అప్పుడు జాతీయాభిమానాలు తిరిగి ఒక దుర్దశ ననుభవిస్తాయి. అక్షరాజ్యాలు గెలిస్తే, జాతీయభావ మనేది నిర్మూలమవుతుంది. కాని ఆవిషయం మన కిప్పు డక్కరలేదు.

బహుశః మన మనోకల్పనకొంచెం మితిమీరుతూఉన్నదేమో! లేదా కొంచెం పెడతోవపట్టుచున్నదేమో! ఈ యుద్ధానంతరం సోవియటు రష్యా పెద్దపలుకుబడిగల రాజ్యంగా అగ్రస్థానం వహించుననుకుందాం. ఇంగ్లాండు దేశంతప్ప అయిరోపాఖండం యావత్తూ రష్యాకు తోకగా పెరటి పొలంగా ఉంటుంది. అప్పుడు హిట్లరు పరిపాలితమైన జర్మనీ యంతయును కమ్యూనిస్టు రాజ్యము కాకతప్పదు. పశ్చిమఅయిరోపాఖండంలోని ఉత్తరప్రాంతరాజ్యము లన్నింటికీ ప్రచండమారుతమువలె యీయుద్ధము దాపురించి ఆరాజ్యాల స్వాతంత్ర్యమును ఉత్తరసముద్రములోనికి ఎగరగొట్టకపూర్వం ఇదివరకే యివి పాకంముదిరిన సోషలిస్టురాజ్యాలుగా ఉన్నాయి.

అయిరోపాఖండమంతా బోల్షివిజం వ్యాపిస్తే యీబోల్షివిజం లక్షణాలు మెల్లమెల్లగా ఇంగ్లాండులోనికి వ్యాపించకుండా ఆంగ్లదేశం నిరోధింపజాలదు. ఏమైనప్పటికీ, ఇటీవల 'హిబర్టు జర్నలు' అనే పత్రికలో ప్రొఫెసరు కార్ వ్రాసినట్లుగా, ఈయుద్ధప్రభావంవల్ల ధనికప్రభుత్వపద్ధతులలో కొన్నిమార్పులు కలుగకతప్పదు. ఈ మార్పులు కలిగినప్పుడు గత 19-వ శతాబ్దము నుండియు అమలులో నున్న "సౌమ్య ప్రజాస్వామ్య" సిద్ధాంతమున్నూ, జాతీయ స్వయం నిర్ణయసిద్ధాంతమున్నూ, యథేచ్ఛావ్యాపార స్వాతంత్ర్యసిద్ధాంతమున్నూ ఇక సాగవు. అవి పోయి సమూలమైన మార్పులు రాగలవు. సౌమ్య ప్రజాస్వామ్య సూత్రమనగా, రాజకీయ వ్యవహారాలలో ఏదోరూపంగా ప్రజాప్రాతినిధ్య ప్రభుత్వం సాగించడమే. కాని, సాంఘిక సమత్వం, అందరికీ సమానావకాశమొసంగెడి సమధర్మవర్తనము, ఆర్థికంగా సమాన స్వాతంత్ర్యం ఇటువంటివి లేవేలేవు. ప్రజల స్వయంనిర్ణయమే ప్రమాణముగా వర్తింపవలెననెడి జాతీయ స్వయంనిర్ణయ సిద్ధాంతము నిరర్థకమైపోయినది. స్వలాభదురాశలతో స్వజాతీయ ప్రాబల్యాధిక్యమును కోరుతూ ఉండడమే. స్వయంనిర్ణయస్వాతంత్ర్య పదమునకు అర్థముగా మారింది. యథేచ్ఛావ్యాపార స్వాతంత్ర్య మనెడి సిద్ధాంతమునకు అమలులో నున్న అర్థమేమిటంటే, ధనికులైన పూంజీదార్లు సందర్భావకాశంగా వివిధరాజ్యాలలోని ప్రజాద్రవ్యమును హరించి ప్రపంచాన్ని మహాసంక్షోభములోనికి దింపడం తప్ప మరేమీలేదు. అందువల్ల ప్రజాసామాన్యములో నుండి విప్లవములు చెలరేగుటయున్నూ, ధనికవర్గముల సంస్థలు ధ్వంసమగుచుండుటయున్నూ అనివార్యములగుచున్నవి. ఏవిధంగా మనము ఆలోచించిచూచినప్పటికీ, ధనికవర్గ ప్రజాస్వామ్యరాజ్యములైన అమెరికా ఇంగ్లండులు యీయుద్ధంలో సాధించి గెలిచిన స్వలాభములను నేడు వెంటనే కాకపోయినా, కొంతకాలానికైనా, రానున్న ఆర్థిక రాజకీయ సంఘట్టనములలో గోల్పోక తప్పదు. ఇప్పుడు గెల్చి గడించినదానినే అప్పుడు ఓడి పోగొట్టుకుంటారు. ఈయుద్ధంలో రష్యా విజయభేరీ మ్రోగించినదంటే, సామ్యవాదం (సోషలిజం) తన విజయపతాకమును ప్రతిష్ఠించినట్లే! చైనా విజయం పొందినట్లయితే ఆసియా ఖండ రాజ్యాలలో దాని ప్రభ అఖండంగా వెలుగుతుంది. ఈ రెండు ఫలితాంశములును ఈ యుద్ధానంతరం లభిస్తే యీయుద్ధం వ్యర్థం కాదు. అటువంటి పరిస్థితులలో ఆ రాజ్యాల ఆధ్వర్యమున నూతనజాతీయభావోత్తేజము ఉద్భవిస్తుంది. భారతదేశంలోవలెనే భిన్నజాతుల సమాఖ్య పద్ధతిగా, వివిధ ఉపజాతుల సమాఖ్య పద్ధతిగా కళకళలాడుతూ శోభస్కరంగా ప్రపంచంలో వ్యాపిస్తుంది.

భారతదేశంలోని జాతీయైకమత్యమునుగూర్చి నిరాశచెందెడి వారిని హెచ్చరించవలసియున్నది. యుద్ధమొకటి ఇంకా జరుగుచున్నదని వారు మరచిపోరాదు. అదియింకా కొన్నియేండ్లు జరుగుచుండవచ్చును. యుద్ధము వచ్చి ఒక్క పెట్టున సామ్రాజ్యములను, సామ్రాజ్యకాంక్షలను ధ్వంసంచేయవచ్చును. ఒక్క తప్పటడుగు, ఒక్క వక్రచలనం ఉంటే చాలు-రథం బుడింగెఅవుతుంది. భారతదేశంలో జరుగవలసిన యుద్ధసహాయకృషి ఇప్పుడు జరుగుచున్న ప్రమాణంలోనే ఇంకా జరుగుతూఉండవలెనంటే బ్రిటిషువారు చాలా శ్రమపడాలి. రాజకీయాందోళనవల్ల దేశంలో కలిగెడి ఒత్తిడిలేకుండా చేసినప్పటికీ, అందుకు ప్రధానపురుషులైనవారిని లొంగదీసినప్పటికీ, ఈ ఒత్తిడి నానాటికి పైకికన్పించకుండానే దేశంలో వృద్ధియగుచున్నది. భారతీయ రాజ్యాంగప్రపంచములో పరిపాలనా చక్రము స్తంభించి ప్రతిష్టంభన మేర్పడినదని అంగీకరించినట్లయితే, ఆసియా ఖండ ఆగ్నేయభాగ యుద్ధరంగములోకూడా యుద్ధము స్తంభించియే యున్నది. ఆయుద్ధరంగము రంగూను, సింగపూరు, బాంకాకునగరముల పునరాక్రమణకు సింహద్వారమువంటిది. ఆయుద్ధరంగమునకు కీలకము అచటి సర్వసేనానియైన లూయీమౌంటుబాటెను ప్రభువు చేతిలోలేదు. భారతీయుల చేతులలో ఉంది. భారతీయుల బుద్ధిసామర్థ్యంలో ఉంది. ఒక్క భారతీయాంతరాత్మలో ఉంది. గాంధీ తన అవతారలీలలు చాలించినా, గాంధీతత్వం అంతరించదు. అది అస్తమించదు. (ఫిబ్రవరి, 44).

మీరు దీన్నిచదవాలి! ముఖ్యమైన ప్రకటన!

ఇది లక్షలాదిప్రజలకు సహాయపడుతుంది

పాఠకులారా!

నేను డాక్టరునుకాను. ఆయుర్వేదవైద్యుణ్ణికాను. సామాన్య మనిషిని. దురదృష్టవశాత్తు స్వయంకృతాపరాధాలకు బలియైనాను. అవివేకమైన నా చెడుచేష్టలవల్ల, నాకు యింద్రియస్ఖలనము, నరముల బలహీనత యేర్పడ్డది. నానాటికి కృశించిపోయాను. గుండెదడ హెచ్చయింది. ఎప్పుడూ కలవరముగా వుండేది. ఇంతయెందుకు. మరణం మేలనిపించింది. నా విచారానికి కారణ మేమిటని స్నేహితులు అడిగేవారుకాని చెప్పటానికి నోరురాలేదు. రహస్యంగా అనేక వేలమంది డాక్టర్లు, హకీములు వారి చికిత్సలగురించి గొప్పగా చెప్పుకునే వైద్యులందరిని చూచాను. నేను వాళ్ల మందులను సేవించాను. ఏమిలాభం లేకపోయింది. ఉద్యోగరీత్యా నా అదృష్టం మంచిదై పెషావరుకుపోవడం తటస్థించింది. అచట ఒక మహాత్ముడు (సన్యాసి) యెదురుపడ్డాడు. నా దీనస్థితికి కారణం అడిగాడు. ఏమీ దాచకుండ వున్నదివున్నట్లు చెప్పాను. చివరకు ఆత్మహత్య చేసుకుందామన్న ఆలోచనగూడ ఆయనకు తెలియపరిచాను. ఆమహాత్మునికి నామీద కనికరం కలిగి రెండుప్రక్రియలు చెప్పాడు. ఒకటి లోపలికి పుచ్చుకోటానికి రెండవది పైపూతకు ఆయన సలహాప్రకారం కావలసిన మూలికలు, మందులు అన్ని సంపాదించి ఆయనయెదుటనే మందులను తయారుచేశాను. ఇక సేవించడం మొదలుపెట్టాను. అయ్యలారా! దేవునిమీద ప్రమాణం చేసి చెపుతున్నాను. 7-వ రోజున పునర్యౌవనలక్షణాలు నాలో కనిపించడం మొదలుపెట్టినవి. ఇంక కొన్ని మోతాదులు సేవించిన తరువాత నా నిగ్రహశక్తి తగ్గిపోయినప్పటికీ, సన్యాసి చెప్పిన మోస్తరుగా 21 రోజులు పూర్తిగా మందు సేవింపక తప్పిందికాదు. రోజు 4 శేర్ల పాలను సునాయాసంగా హరాయించుకోగలను. నాకళ్లలో నూతనజ్యోతి ఆవిర్భవించింది. చెక్కిళ్లు గులాభిరంగు లోనికి దిగినవి. పోయిన ధాతుపుష్టి జీవశక్తి తిరిగి శరీరంలో ఆవిర్భవించినవి. మాయింటికి వచ్చింతరువాత యీమందును యింకా కొంతమందికి వాడి చూచాను. అద్భుతంగా పనిచేసింది. నాస్నేహితుల సలహామీదను, నామోస్తరుగా అవస్థపడ్డ ప్రజలకు వుపకారంగా వుంటుందనే వుద్దేశంతోను దీనిని ప్రకటిస్తున్నాను, ఎంతో డబ్బు ఖర్చుపెట్టుకోని, యేమాత్రం ఫలితంపొందనివాళ్లు దీన్ని వాడితే తప్పక బాగుపడతారు. దీనికి ఖర్చుగూడ విశేషంకాదు. దీనిఖరీదు మందుదినుసులకు, ప్రకటనఖర్చులకు సరిపోతుంది.

విదేశాలవారు డబ్బు ముందుగాపంపాలి.

పునర్యౌవనమాత్రలు 21 రోజులకు	రు. 4-0-0
పైపూతకు తైలము 21 రోజులకు	రు. 4-8-0

కేవలం జన్మవల్ల కలిగిందిగాక, మధ్యవచ్చిన సమస్తమైన నరాల బలహీనతకు యీమందు పనిచేస్తుంది.

ఈమందులో కష్ట మేమాత్రం లేదు. కాబట్టి యేఋతువులోనైనా పిన్నలుఅందరూ వాడవచ్చు.

(నూనె చర్మముమీద పూయ్యాలి)

ప్రశంసాపత్రాలు

పాఠకులకు మావద్దనున్న వేలకొలది ప్రశంసాపత్రాలలో కొన్ని యిచట చూపబడినవి.

(1) డా॥ క్సేవియర్ కురుపాసరి కొంభలంగి:—"ఈమందు నా రోగులకు బాగాపనిచేసింది. పుంస్త్వహీనతకు, అకాలవృద్ధాప్యానికి, బలహీనతకు యెంత వయస్సుగల వారికిగూడ తప్పక గుణమిస్తుంది." 10-8-43.

(2) డా॥ బి. సాంబమూర్తి, ఎల్. ఎం. పి. (రిజిస్టర్డు) బెజవాడ 14-5-43:—ఇంద్రియస్ఖలనము మొదలైన వ్యాధులు గల వారికి యీమందు వాడాను. దివ్యంగా గుణంయిచ్చింది.

(3) డా॥ ఎ. మణ్యగంపిళ్లె వజరెత్ 4-7-43:—"ఈమందులు అమోఘంగా పనిచేసినవి."

(4) హకీం, వైద్, పండిట్ ఏ. డి. శర్మ, బిలాట్ షరీఫ్:- యౌవనోద్రేకంవల్ల ఆరోగ్యం చెడగొట్టుకొన్నవారికి యిది వరప్రసాదం. దీనితో సమానమైనది ప్రపంచంలో లేదు. దాన్ని యేఋతువులోనైనా వాడవచ్చును.

(5) మేనేజరు, మైమాగజీన్, మద్రాసు:— బాటాలలో దరూల్‌షాఫా గోలియన్ ఆఫీసు చూచాను. మానవశ్రేయస్సుకోసం యీసంస్థ చేస్తున్న పనికి చాల సంతోషించాను. వెయ్యికి పైగా వున్న ప్రశంసాపత్రాలను నేను చూచాను.

సమస్తమైన సుఖవ్యాధులకు వజ్రాయుధము

గ్యారంటీచికిత్స:—ఈమందుపని చేయకపోతే, ఆవిధంగా ప్రమాణంమీద తెలిపినవారికి ఖరీదు పూర్తిగా వాపసు చేస్తాం. అనేక వేలమంది డాక్టర్లచే యిది సిఫారసు చేయబడింది.

ముఖ్యమైననోటీసు:—నరాలబలహీనత గలవారికి మాత్రమే యీమందు పనిచేస్తుంది. గనేరియా మొదలైన సుఖసంకట వ్యాధులకు మంచి గుణమిస్తుంది. అది శుద్ధమైన ఉష్ణ రక్తాన్ని పట్టిస్తుంది.

జాబులు యింగ్లీషులో వ్రాయుడు.

The Manager,

DAR-UL-SHAFA-GOLIAN (Regd.) (A. P. K.)

P. O. BATALA, PUNJAB.

100% స్వదేశీ

నాజూకైన కొయ్యసామగ్రి, వివిధమోస్తరులు, అందమైనవి, చాలకాలము వినియోగపడునవి:—
శ్రేష్టమైన తిరువాన్కూరు కొయ్యతో

TRAVANCORE TIMBER TRADING Co., Asramam,
QUILON, S. India.

వారిచే తయారుచేయబడినవి, సైకిలు హాండిలు, గ్రిప్, పెడలు, షేవింగుస్టిక్, కర్టైన్సైకనర్లు, సబ్బుపెట్టెలు, సోడాబాటిల్ వోపెనర్లు, షేవింగుక్రీం, పళ్లెములు, పనిముట్ల పిడులు, కొయ్యపెట్టెలు, లిప్‌స్టిక్-హోల్డర్లు మున్నగునవి వివిధరకములు తయారుచేయబడును.

మద్రాసు సిటి, ఆంధ్ర, దత్తమండలములకు సోల్ ఏజంటు, రిప్రజెంటేటివు:

శ్రీ టి. కుమారస్వామిగారు,

ఉస్మాన్ సాహెబ్ పేట - - - నెల్లూరు.

సబ్ ఏజన్సీలకొరకు వీరికి వ్రాసుకొనవచ్చును.

కుమార్స్ హెర్‌టోన్ (రిజిష్టర్డు)

వనమూలికల తలనూనె

వివిధరకముల వనమూలికలతో ఆయుర్వేదశాస్త్రము ననుసరించి అనుభవజ్ఞులచే తయారుచేయబడినది. ఇందు సువాసన, సుగుణము రెండును కలవు. బట్టతలపైనగూడ వెంట్రుకలను దట్టముగా పెంచగల అమోఘమైన శక్తి కలదు, ఒకసారి వాడినవారు మరల దీనినేకోరుదురు.

Manufactured by:
KUMAR INDUSTRIES, Gandhi Nagar, BEZWADA.

పురిటిమందు

పురాతన ఆయుర్వేదయోగముల ననుసరించి శాస్త్రోక్తముగా తయారుచేయబడినది. ప్రసూతి యోనిదోషములను పోగొట్టి సూతికారోగముల రానీయక కాపాడుటయందు పెట్టినది పేరు. బాలింతల భాగ్యదేవత.

ఇయ్యది పురుడైన పిమ్మటనే వాడవలెను. దీనిని సేవించినవారు పిప్పళి, కాయము, అరకులు వాడ నవసరములేదు.

వెల రూ. 3-0-0.

వలయువారు :—

వైద్యశాస్త్రి గోర్తి కృష్ణమూర్తి & బ్రదర్సు,
లుకలాం, ఉర్లాం పోష్టు (VIZAG.)
బ్రాంచి:— పార్వతీపురం (VIZAG.)

ముఖవర్చస్సుల కనుగుణమగు

"ఆషా" సౌందర్య దోహదములు

*

"ఆషా" స్నో

ముఖాలంకరణమునకుఉత్తమమగు స్నో. జిడ్డుపట్టదు. ముఖముపై కరిగిపోవును. చర్మమును మృదువుగను పట్టువలెను ఉంచును.

*

స్కిన్ టోన్

అషాచర్మపోషణి ప్రతిముఖ వర్చసుకు సరిపడునట్లు అనేక రంగులలో తయారు చేయబడినది. ముఖముపూతకు అత్యనుకూలమైనది.

*

*

ఫేస్ పౌడర్

మిక్కిలి సున్నితమైనది. అతి మృదువుగా చర్మములో కలసిపోవుటచే ముఖము కొంచమైనను పౌడరద్దినట్లు కన్పింపదు.

*

"ఆషా" క్రీం

బ్రిలియం టైన్లు, టాల్క్ పౌడరు, తలనూనె, అత్తరులు మొదలైన సౌందర్య దోహదములు.

*

సౌత్ ఇండియాకు సోల్ ఏజంట్లు :-

బాంబే ట్రేడింగ్ కంపెనీ,

చిక్ పేట :: :: :: బెంగుళూరు సిటీ.

తిక్కన

[నాటిక]

● ఇందు వచ్చుపాత్రలు ●

మనుమసిద్ధి—రాజు
తిక్కన—మంత్రి
చిన్నకొమ్మన్న—తిక్కనకొడుకు (14 ఏండ్లబాలుడు)
మారన్న—దళపతి
అన్నమాంబ—తిక్కనతల్లి
సీతమ్మ—తిక్కనభార్య
ప్రోలమ్మ—ఖడ్గ తిక్కనతల్లి. అన్నమాంబ
తోడికోడలు

నేను రచించుచున్న 'తిక్కన'అను నవలలోని రెండవ భాగమున రెండవ అధ్యాయమునకు ఇది రూపాంతరము. కొద్ది మార్పుతో ఒక రంగము నాటకముగా వ్రాయబడినది. అద్దంకి ప్రభువయిన మహారాష్ట్రి పారంగుడికిన్ని, నెల్లూరిప్రభువయిన మనుమసిద్ధికిన్ని సంపూర్ణవిజయము కలిగినదిగాని తిక్కన తండ్రియున్ను, సర్వసేనాధ్యక్షుడును, గుంటూరి దండనాథుడును అయిన కొమ్మన్న యుద్ధములో చనిపోయినాడు. ఈ సమాచారము దళపతులలో నొకడును, కొమ్మన శిష్యుడును, భావిజీవితములో మార్కండేయ పురాణకర్తయును అయిన మారన్న కొమ్మన్నభార్య అయిన అన్నమాంబకు తెలుపుటకై పంపబడ్డాడు.
ఆ సందర్భమునే ఈనాటిక వివరించుచున్నది.

శ్రీ పున్నవ లక్ష్మీనారాయణ

మారన్న — (భావగర్భితంగా) వాండ్లుకూడ కొందరు పోతారు తల్లీ!

అన్నమ్మ—(ఆకాంక్షస్ఫూర్తితో) కేతన కులా సాగా ఉన్నాడా?

మారన్న—ఉన్నాడు తల్లీ! సైన్యంతో వస్తాడు.

అన్నమ్మ—దళపతులుకూడా దెబ్బ తింటారు. జనంలో ఉంటారుగనుక. సేనాపతులు ఎవరు పోయి నారు? అల్లాడమంత్రి కులాసాగా వున్నాడా? తాత గారికి క్షేమమా?

మారన్న— అల్లాడి కులాసాగానే వున్నాడు తల్లీ!

అన్నమ్మ—(ఆతురతతో) మరి తాతగారు?

మారన్న—తాతగారా తల్లీ!

అన్నమ్మ—(ఆవేగంతో) అవును. తాతగారు. ఏమిటి సందేహము?

మారన్న—(కళ్ల నీరు కారుస్తూ, తల వంచి) లేరు తల్లీ!

అన్నమ్మ—లేనేలేరా?

మారన్న—లేరు తల్లీ, లేరు. యశఃకాయం మాత్రం వుంది.

అన్నమ్మ—(కంట తడి ఆపుకుంటూ) ఏం జరిగిందేమిటి?

మారన్న—(వీరోత్సాహంతో) తన అయిదు వందల అశ్వికదళంతో పదివేల శత్రుసైన్యంపై బడి అరి భయంకరంగా ఒకజాము వీరవిహారం చేసి కఱకుటమ్ములతో పెక్కుమంది దళపతుల ప్రాణవాయువులు హరించి చివరకు సారంగుని వెన్నంటి అర్ధచంద్రబాణ ప్రయోగం చేసి సారంగుని దక్షిణబాహువును సకవచంగా ఛేదించి కొమ్మనభానుడు అస్తమించాడు తల్లీ! (అని తల వంచుకొనును)

అన్నమ్మ—(ఉత్సాహం అణచుకొని) నా నాథుని వీరకథాకథనముతో నాచెవులకు విందుచేశావోయి మారన్నా! నా నాథుని వైదికఇజ్యామంత్రరవమును, ధనుర్జ్యానమారవమును నాచెవుల మ్రోగుతున్నవోయి. నా నాథుడు యుద్ధానికి బయలుదేరే ముందు నామీది అపారప్రేమచే నాకు బహూకరించిన దివ్యధీరరూపప్రదర్శనమును మరిచిపోలేనోయి. నా మనఃఫలకంపై చిత్రించుకున్నాను. అనంతకాలమూ ఆ రూపాన్ని అట్లే పట్టిఉంచుకుంటాను మారన్నా!

కొమ్మన — (ఆశ్చర్యంగా వింటూ) అయితే, తాతయ్యగారు యుద్ధంలో చనిపోయినారా బామ్మా?

అన్నమ్మ—అవును, పోయినారోయి.

కొమ్మన — మనము ఏడువకూడదుగాదూ బామ్మా?

అన్నమ్మ—కూడదు బాబూ!

కొమ్మన—(మొగముమీద దృష్టినిలిపి) నువ్వు కూడా ఏడువబోకు బామ్మా! తాతయ్యకు వీరస్వర్గము రాదు మనము యేడుస్తే.

అన్నమ్మ—(దుఃఖము బిగబట్టుకొని) ఏడువను లే బాబూ! (మారన్నతో) మారన్నా! నన్ను నెమ్మదిగా గౌరీమందిరంలోకి తీసుకొనిపో. బాబును అటూ ఇటూ తీసుకొనిపోయి వాడివాండ్లు వచ్చేవరకు సముదాయించి కనిపెట్టివుండు.

మారన్న—తల్లీ! ఇటు ఇటు.

అన్నమ్మ—(కాళ్లు తడబడుతూ కొద్దిదూరం అతను దారి చూపిస్తూంటే నడుస్తుంది.)

మారన్న—ఇదిగో గౌరీమందిరం.

అన్నమ్మ—నేను ఇక్కడ కూర్చుంటాను. ఇక నన్ను పలకరించవద్దు. తలుపు దగ్గరదోసి పో.

మారన్న—అట్లాగే తల్లీ! (తలుపు వేసి) ఒరే బాబూ, కొమ్మనా, రా. (చెయ్యి పట్టుకొని కొంత దూరం నడిపించును.)

కొమ్మన—ఇక్కడ కూర్చుందాం. నాకు యుద్ధపు సంగతులన్నీ చెప్పు.

(ఇద్దరూ కూర్చుంటారు)

మారన్న—చెప్పనా? భయపడవుగదా?

కొమ్మన—నాకా భయము? సంగతు లన్నీ చెప్పాలె. తాతయ్య ఏం చేశాడేమిటి, వెళ్లగానే?

మారన్న—తాతయ్య ఆశ్వికదళాన్ని రెండుగా చేశాడురా ముందు. మధ్యలో తాను రంగరాట్టుమీద నిలవబడ్డాడు చేతులో ధనుస్సు సంధించి.

కొమ్మన—సారంగుడో మఱి?

మారన్న—అతనూ సైన్యాన్ని రెండుభాగాలు చేశాడు. మధ్యలో తానూ ఇంద్రనీలంమీద నిలువబడ్డాడు.

కొమ్మన—తరువాత?

మారన్న—తరువాత తాతయ్య కుడివైపుబలాన్ని కదిపాడు.

కొమ్మన—ఇద్దరూ ఎదురుమళ్ల నిలిపారుగదా బలాల్ని, సారంగుడు తన కుడివైపుబలాన్ని కదపలా?

మారన్న—(మెచ్చుకుంటూ) నీకు యుద్ధం ఎట్లా నడుస్తుందో తెలుసురా?

కొమ్మన—నే జెప్పింది సరేనా?

మారన్న—సరే.

కొమ్మన—నన్ను సైన్యంలో చేర్చుకోమంటే మొన్న తాతయ్య 'నువ్వు చిన్నవాడి' వన్నాడు. లేకపోతే నేనుకూడా రణరంగానికి రాకపోయినానా? ఆఁ-తరువాత ఏమి జరిగింది?

మారన్న — తాతయ్య ఎడమవైపుబలాన్ని కొద్దిగా ముందుకు నడిపాడు. సారంగుడి బలం రెండడుగులు వెనుకకువేసింది.

కొమ్మన—మన కుడివైపుబలం ఏం జేసింది?

మారన్న—అకస్మాత్తుగా ఒక్కపెట్టున శత్రుసైన్యంమీద పడ్డది. సారంగుడి ఎడమబలమూ, మన బలమూ కదిశాయి.

కొమ్మన—అప్పుడే సరైన యుద్ధం మొదలన్నమాట. ఆఁ.

మారన్న— తాతయ్య అల్లైతాడు ఖంగున మోగించాడు.

కొమ్మన—సారంగు డేమి చేస్తున్నాడు? బాణప్రయోగం చెయ్యలేదా?

మారన్న—చేశాడు. దాన్ని తాతయ్య మధ్యలోనే తుంచేశాడు.

కొమ్మన—బలే! అన్నీ మధ్యలో విరుగగొట్టడుగా?

మారన్న—ఆఁ. కొట్టేశాడు. సారంగుడుమాత్రం పూరుకున్నాడా?... బాబూ! అదుగో్రా, బళ్లమీద మీ అమ్మగారూ, దొడ్డబామ్మగారూ వచ్చిన ట్లున్నారు.పో, తీసుకురా.

[ప్రవేశము: సీతమ్మ, ప్రోలమ్మ]

కొమ్మన— (పరుగెత్తుకుంటూ పోయి సీతమ్మ ప్రక్కన నిలువబడి వాండ్లను నడిపించుకొనివస్తాడు.)

సీతమ్మ— (పరికించి) దివాణమంతా చిన్నబోయివుంది.

ప్రోలమ్మ—అంత పరివారంగదా! అదుగో మిగిలాడు - కోనగావలి-దివాణంపూడ్చే ముసలిబయ్యన్న. కాస్త పనికివచ్చేవాండ్లంతా యుద్ధానికి పోయినారు. (కంటికి చేయి అడ్డం పెట్టుకొని చూచి) అదుగో మారన్న. నీవు పోలే యుద్ధానికి?

మారన్న—పోయివచ్చాను తల్లీ!

ప్రోలమ్మ—అట్లాగా? అమ్మా యెక్కడ?

మారన్న—గౌరీమందిరంలో వున్నారు.

ప్రోలమ్మ—పద.

సీతమ్మ— అత్తయ్యమొగం ఎట్లా చూడడం అత్తయ్యా!

ప్రోలమ్మ—ఏమి చేస్తామే తల్లీ! మనచేతనయినపనా? అన్నా, అన్నా!

సీతమ్మ—(దగ్గరకు బోయి మొగముమీద చెయిబట్టి నిమురుతూ) అత్తయ్యా! ఇదేమిటి? మొగమంతా బిగుసుకపోయింది!

ప్రోలమ్మ—(ఒళ్లు పట్టిచూచి) ఒళ్లంతా అట్లాగే వుంది. మరణవార్త అకస్మాత్తుగా వినబట్టి నరాలన్నీ బిగబట్టివుంటవి. మెల్లిగా వేళ్లతో ఒంటిమీద రాయండి. (కాసినినీళ్లు మొగముమీద చిలకరించి) తల్లీ, అన్నా!

కళ్లు తెరచి చూడు. నేను అక్కయ్యను. సీత చూడు, ఎట్లా దుఃఖపడుతున్నదో!

అన్నమ్మ— (కళ్లెత్తిచూచి, నెమ్మదిగా లేచి కూర్చున్నది. దుఃఖము ఆపుకోలేక వెక్కుతూ 'అక్కయ్యా' అని కావలించుకున్నది.)

కొమ్మన—బామ్మా! ఏడువకూడదు. ఏడుస్తే తాతయ్యకు కష్టమవుతుంది.

ప్రోలమ్మ—(వీపు నిమురుతూ) ఎంత అణుచు కుందామన్నా ఆగదే తల్లీ! తలగాలిందే దుఃఖము, కడుపుకాలిందే దుఃఖమని ఆపితే ఆగేది కాదే తల్లీ!

సీతమ్మ—కళ్లెత్తి చూడు అత్తయ్యా. ఏదైనా మాట్లాడు నాతో. నాకు భయంగా వుంది అత్తయ్యా!

అన్నమ్మ—(కొద్దిగా తల యెత్తి, కండ్లు తెరచి) ఏముంది మాట్లాడడానికి? అంతా అయిపోయింది. పెద్ద వాడు వచ్చాడా?

సీతమ్మ—రాలే దింకా. ఇప్పుడో, ఇంకాసేప టికో వస్తా రనుకుంటున్నాను.

అన్నమ్మ—రాంగానే చెప్పు అక్కయ్యా:, మన కీరాత తప్పిందికాదుగదా!

ప్రోలమ్మ—తప్పదే తల్లీ! తప్పించుకోవడం మన వశమా అమ్మా! ఇంత పసుపుకుంకుమాతో వెళ్లి పోయే వ్రాత మనకు వ్రాయలేదు. అదే పుణ్య వతులకో?

సీతమ్మ—అరుగో మీపెద్దబ్బాయి వస్తున్నారు అత్తయ్యా!

అన్నమ్మ—వచ్చాడా నాతండ్రి?

సీతమ్మ—ఆఁ, వచ్చారు. ముంగిట వున్నారు.

కొమ్మన—(గంతు వేసి ముందుగా పోయినాడు)

[ప్రవేశము: మనుమసిద్ధి, తిక్కన, కొమ్మన]

కొమ్మన—(దగ్గరకు పోయి) నాన్నా, తాతయ్యగారు వీరవిహారం చేసి వీరస్వర్గానికి వెళ్లారుట గాదూ?

తిక్కన—ఎవరు చెప్పారు బాబూ?

కొమ్మన—మారన్న చెప్పాడు. అవునా?

తిక్కన—అవును బాబూ!

రాజు—(చిరునవ్వుతో) ఎవరండీ పిల్లపిడుగు?

తిక్కన—చిన్నకొమ్మనన్నండి. బాబూ! వీరు మన రాజుగారు. వీరికి నమస్కారం చెయ్యి.

కొమ్మన—(వీరపద్ధతిన నమస్కరించి, వీరవైఖరితో నిలువబడతాడు)

రాజు—(వీరపద్ధతిన ప్రతినమస్కారం చేశాడు)

కొమ్మన—(వెనుకడుగులు వేసి ప్రక్కకు తప్పుకుంటాడు)

రాజు—ఆంధ్రజాతి అంతా ఇలా తయారైతే?

తిక్కన—శ్రీ గణపతిదేవ చక్రవర్తి, శ్రీ శివదేవమహామంత్రి ఈకలలే కంటున్నారు.

రాజు—దేశం అంతఃకలహాలతో కుంగిపోతున్నది.

తిక్కన— తమ రిప్పటికైనా గ్రహించారు, సంతోషమే.

రాజు—(నాలుగడుగులు వేసి, విచారముతో నిలువబడుతాడు.)

తిక్కన—ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నారు?

రాజు—నాకు గుండె దడదడలాడుతున్నది.

తిక్కన—గుఱ్ఱంమీద దీర్ఘప్రయాణం చేశారు. అది కొంచెము జరఘయిన జంతువుకూడాను.

రాజు—అందుకు కాదు. నేను అన్నమాంబ గారి ఎదుట పడటానికి భయపడుతున్నాను. దుఃఖము పట్టలేక ఏమి తీవ్రంగా మాట్లాడతారో!

తిక్కన — అమ్మగారి తండ్రి సూరన్నసోమ యాజులు శాపచాపముల రెంటిని సమానప్రతిభతో వర్తింపజేశాడు. ఆమె వీరపత్ని. (నవ్వుతూ) వీరమాత కూడాను. ఈ చిన్నకొమ్మన్నది ఆమెతీర్పు. మా వంశములో అయిదు తరములనుండి మా కత్తికీ, ఘంటానికీ సీరసధార లేదు.

రాజు— మామా! క్షమించు. నిమిషములో వీరరసం కురిపించావు. ఇకమీద నీవు కత్తిని ఒరలో పెట్టి ఘంటాన్ని బయటికి లాగి ఆంధ్రావళిని సర్వతో ముఖంగా విజృంభింపజేస్తూ కవిబ్రహ్మవై ఆంధ్రజాతిని సృష్టింతువుగాని.

తిక్కన—తమరు సిద్ధసంకల్పులుకదా!

(రాజు, తిక్కన గారీమందిరములోకి వస్తారు. ప్రోలమ్మ, సీతమ్మ నిష్క్రమిస్తారు.)

రాజు—అమ్మా! నమస్కారము.

తిక్కన—అమ్మా! మన రాజుగారు.

అన్నమ్మ— విజయవార్తలు విన్నాను. వారు ప్రభువువారి సేవలో అర్ధశతాబ్దము ప్రశంసాపాత్రంగా వర్తించి చివరకు వారి సేవలోనే వీరమరణము గాంచి ధన్యులైనారు–అని నా వాక్యములుగా వారితో మనవి చేయవోయి.

రాజు—అమ్మా! మా రాజకుటుంబము మీ మంత్రికుటుంబానికి మూడుతరములనుంచి ఎంతో ఋణపడి యున్నది.

అన్నమ్మ—ఈపిల్లవాడిని కనిపెట్టివుండండి.

రాజు—నాకు మంత్రి, సోదరుడు, తండ్రి, గురువుకూడా యీ పిల్లవాడే.

అన్నమ్మ—చిత్తము. ఇంతవరకూ మీ మా కుటుంబములకు అట్టి సంబంధమే వున్నది. మీ క్షేమమే మా క్షేమము.

నాయనా! నేను ఈవార్త విని నీకోసమే కని పెట్టుకొనివున్నాను. సహగమనానికి నీవు ఏర్పాటు చేయించు.

తిక్కన—(కన్నీటితో) అమ్మా! నన్నేమిచేసి పోతావు? నాన్నవియోగమే భరించలేకుండావున్నాను.

అన్నమ్మ—అందరికీ భగవానుడే రక్షకుడు. నీకూ అతడే. భర్త పురుషుడు; భార్య ప్రకృతి. పార్వతీ పరమేశ్వరదాంపత్యమే మన వంశమునకు ఆదర్శము. పురుషుడు పోయినతరవాత జడస్వరూపమయిన స్త్రీ జీవితము నిరర్థకము.

తిక్కన—"ఆత్మావై పుత్రనామాసి" అని పుత్రుడు లేనప్పుడే శాస్త్రాలు సహగమనాన్ని అంగీకరించినవి తల్లీ!

అన్నమ్మ—పురాణదృష్టాంతములనుబట్టి ఆచారము భిన్నముభిన్నముగా నున్నదోయి.

తిక్కన—ఆచారమునకు శాస్త్రాధారము లేదు తల్లీ. ఇంకొక విషయముకూడ నీవు మన్నించవలసి యున్నది. తండ్రిగారు మరణసమయములో నీవు సహగమనం చేయవద్దని, తన యీకడసారికోరికను మన్నించవలసినదని గట్టిగా చెప్పినారట. దొడ్డనాన్నగారు కూడ అటులనే తమ కోరికను వెల్లడించారు. దొడ్డమ్మగారుకూడ దానిని మన్నించారు.

అన్నమ్మ—ఇది వాస్తవమా?

తిక్కన—నీ పాదాలసాక్షిగా మనవిచేస్తున్నాను.

కొమ్మన—ఎందుకు నాన్నా, మీరు ఇంత వద్దని బలవంతపెడతారు?

తిక్కన—(నిర్ఘాంతపోయి, మళ్లా సర్దుకొని) బాబూ! తాతగారి ఆజ్ఞోయి యిది.

కొమ్మన—అయితే సరే.

రాజు—(కుర్రవాడిమీద చేయివేసి) భేష్! బాగుంది.

అన్నమ్మ—అక్కయ్యా! నీ వేమంటావు?

ప్రోలమ్మ—నేను కొండంత ప్రభువును పోగొట్టుకొని జడములాగ నిత్యభత్యాలు మింగుతూ రోజులు లెక్కపెట్టుకుంటూ జీవించడం వారి ఆజ్ఞచేతనేనే. నీవు కూడా తపస్సు చేసుకుంటూవుండు తల్లీ!

అన్నమ్మ—సరే. ఇక నిత్యకర్మకు ఏర్పాటు చేసుకోండి.

తిక్కన—ప్రభూ! లేతామా యికను?

రాజు—అమ్మా! శలవు.

అన్నమ్మ—చిత్తము.

[అందరూ నిష్క్రమింతురు]

శ్రీ వేలూరి శివరామశాస్త్రి

భారతీయ ఖగోళజ్ఞులు సుమారు వేయేండ్లక్రితం మధ్యాకర్షణ శక్తి అంటూ ఒక శక్తి ఉన్నదనీన్నీ, ఇదే గ్రహాలకు నియామకం అనీన్నీ వ్రాసి పోయినారు. అటుపిమ్మట దాని విశిష్టఫలాలు తెలిసికోవడానికి గవేషణ యేమీ జరగకపోవడంవల్ల అది అలా పుస్తకాలలోనే శబ్దరూపంగా స్తంభించిపోయింది. తరువాత్తరువాత స్త్రీల పాతివ్రత్యమూ, పురుషుల పుణ్యమూ దీన్ని పారదోలి దీని స్థానాన్ని ఆక్రమించుకున్నై.

పాశ్చాత్యదేశంలో ఈ మధ్యాకర్షణ మళ్లా మొలకెత్తింది. ౧౭-వ శతాబ్ది శేషార్ధంలో ఐజాక్ న్యూటన్ అనే ఆయన మధ్యాకర్షణ అనే శక్తి ఒకటి ఉందని గ్రహించాడు.

మధ్యాకర్షణ అంటే ఏమిటి?

రెండు ద్రవ్యాలు పరస్పరమూ అభిముఖంగా ఆకర్షింపబడతై. ఆ ఆకర్షణయొక్క పరిమాణం ఆ ద్రవ్యాల పరిమాణాన్నిబట్టిన్నీ, దూరాన్నిబట్టిన్నీ నియంత్రితం అవుతూవుంటుంది. ఆ ద్రవ్యాలలో ఒకటి మరోదానికంటె పెద్దది కాకపోతే ఆ ఆకర్షణకు ఫలం ఉండదు. అందువల్లనే భూమిమీద ఏ రెండు పదార్థాలూ ఢీకొట్టుకోడం లేదు. ఈ భూమి ఇతరపదార్థాలకంటె చాలా పెద్దది. కాబట్టి అడ్డమూక లేమీ లేకపోతే ద్రవ్యాలు ఈ శక్తికి లోబడి నేలమీద పడిపోతై.

పండ్లు చెట్లనుండి నేలమీద పడడమూ, నీరు పారడమూ, సముద్రంలో ఆటుపోటులు కలగడమూ, భూమ్యాదులు సూర్యుని చుట్టూ తిరగడమూ, చంద్రుడు హానివృద్ధులు పొందడమూ, గ్రహణములు సంభవించడమూ ఈ మొదలయినవన్నీ ఈ మధ్యాకర్షణవల్లనే అని తరువాత అవగత మయింది.

సూదంటురాయీ, మెరుపూ మొదలయిన ద్రవ్యాలవల్ల కలిగే గమనంకాక మిగిలిన గమనమంతా మధ్యాకర్షణవల్లనే కలిగిం దని క్రమక్రమంగా అనుకోవడం పరిపాటి అయింది. కాగా ఈ శక్తే ప్రకృతిలో ప్రముఖంగా పరిగణింపబడింది. గడచిన మున్నూరేండ్లలో ఈ శక్తిని నమ్మకుండా ఉండడానికి తగిన కారణాలు కనబడలేదు. కాబట్టి వైజ్ఞానికులు సూర్యచంద్రు లున్నారని నమ్మినట్లే ఈ శక్తినికూడా నమ్మారు.

సందేహం

భూ చంద్రులూ, తతిమ్మా గ్రహోపగ్రహాలూ వీనితాలూకు గమనం మధ్యాకర్షణశక్తిచేతనే నియంత్రితం ఐతే బుధగమనంకూడా ఈ మధ్యాకర్షణశక్తిచేతనే నియంత్రితం కావాలి. అలా కావడం లేదు. 'అన్నిటిదీ ఒక దారి, ఉలిపికట్టె దొక దారి' అన్నట్లు ఈ బుధుని గమనం వేరుగా కానవస్తూంది. ఖైశక్తితో మిగిలిన గ్రహాల గమనానికి గల సంబంధమూ, ఈ బుధుని గమనానికి గల సంబంధమూ సరిపుచ్చడానికి తల బద్దలు కొట్టుకున్నా సరిపడలేదు. ఇది ఇల్లా సరిపడకపోవడంవల్ల ఈ మధ్యాకర్షణశక్తినిగురించి గణకులకు అపనమ్మకం కలిగింది. కొందరు గణితజ్ఞులు ఈ శక్తినియమాన్ని బుధగమనానికి సరిపెట్టి చూచారు.

దానివల్ల మిగిలిన గ్రహోపగ్రహాల గమనంలో తేడా వచ్చింది. 'ఎగదీస్తే బ్రహ్మహత్య, దిగదీస్తే గోహత్యా!'

కిరణగమనం

లోగడ మాక్స్వెల్ మొదలైన వైజ్ఞానికులు కిరణాలు సూటిగా ప్రసరిస్తాయని అనుకున్నారు. గవేషింపదొడగినకొద్దీ అవి వంకరగా ప్రసరిస్తున్నటులు సందేహం కలిగింది. అప్పుడు ఇంగ్లాండు మినహా మిగతా యూరపు ఖండంలోని వైజ్ఞానికు లందరూ జ్యామెట్రీని (జ్యామితి) పునాదిగా వేసుకుని గుణించడం మొదలుపెట్టారు.

జ్యామితి

"ఏ స్థానమందైనా ఏదైనా ఒక జడపదార్థం వుంటే దాని ప్రక్కనున్న స్థానసమూహం యూక్లిడ్ చెప్పినట్లు కాదు. అనగా ఆ స్థానంలో యూక్లిడ్ చెప్పిన జ్యామితి పొసగదు. ఇట్టి స్థానాన్ని మామూలుభాషలో వక్రస్థానం అని వాడవచ్చు. ఈలా చూస్తే సూర్యుని చుట్టూ ఉన్న స్థానం వక్రం. అందువల్ల సూర్యుని సమీపంనుంచి వచ్చే నక్షత్రాల కాంతి యూక్లిడ్ చెప్పినట్లు సరళమార్గాన రాదు." అని ఇన్స్టీన్ గ్రహించాడు.

సీటార్

"జడపదార్థానికి దాపున ఉన్న స్థానమేకాక జడపదార్థం లేని స్థానంకూడా వక్రమే. యూక్లిడ్ చెప్పిన జ్యామితికి కావలసైన శూన్యస్థానం అంటూ ఒకటి లే"దని ఈయన ఒక మతం ప్రచారం చేశాడు.

కొన్నినక్షత్రాలు మనకు చాలా చాలా దూరంలో మిక్కిలి వడిగా పరుగెత్తుతున్నై. గణకులు చాలామంది ఈయనమతాన్నిబట్టి నక్షత్రాల గమనాన్ని సరిచూచుకుని ఈ మతాన్ని స్వీకరించారు.

ఈరీతిగా యూక్లిడ్ కాలూకు జ్యామితియున్నూ, దాన్ని ప్రమాణంగా పెట్టుకుని చేసిన సిద్ధాంతాలున్నూ సరి కా వని తేలిపోయింది. న్యూటన్, అయిలార్ మొదలయినవారు వేసిన లెక్కలు తూచినట్లు సరిగ్గా లేవనికూడా నిశ్చితం అయింది. బ్రహ్మాండాన్ని గురించి అనుమానప్రమాణంచే సాధింపదగిన కొత్త విషయాలకు కొత్త గణితం ఒకటి కావలసిఉన్న దని వైజ్ఞానికుల కందరికీ తోచింది. కాగా ఆ గణితానికికూడా విఘ్నేశ్వరపూజ జరిగింది. దీనికి ప్రథమాచార్యుడు రీచీ. ఇతడు ఇటలీవాడు.

ఆపేక్షికతత్వం

గణితమూ, పదార్థవిజ్ఞానమూ, ఖగోళశాస్త్రమూ వీనిలో ఆలోచన జరుగుతూవున్న సమయంలో జర్మనీ వాస్తవ్యుడు ఇన్స్టీన్ అనే వైజ్ఞానికుడు ఆపేక్షికతత్వాన్ని ఉద్ఘాటించాడు. ఇది ఎంత నూతనమో అంత కఠినం.

ఈతని ఊహ వెనుకటి ఊహాల కన్నింటికీ నీళ్లు తోడిం దని చెప్పవచ్చు. ఈ ఆపేక్షికవాదం మొదట మొదట వైజ్ఞానికులకే స్వగ్రహం కాలేదు. కాని పిదప పిదప ఈ వాదం పునాదిగా కొంతకొంత విజ్ఞానభిత్తి యేర్పడింది. దాంతో పదార్థవిజ్ఞానంలో కలిగిన కొన్ని సందేహాలకు సమాధానం వచ్చింది. అటుపిమ్మట కొందరుకొందరు ఈ మతమ్మీద విశ్వాసం కలవారయారు. ఈవిశ్వాసం క్రమక్రమంగా విశ్వవ్యాప్తం అయింది.

ఈ ఆపేక్షికతత్వాన్ని తెలపా లంటే అతి సూక్ష్మమూ, అతికఠినమూ ఐన గణితంచేకాక మరో రీతిగా తెలపడానికి వీలులేదు. ఐనా దీని ఆభాస ఈ క్రిందిరీతిగా ఉంటుంది: —

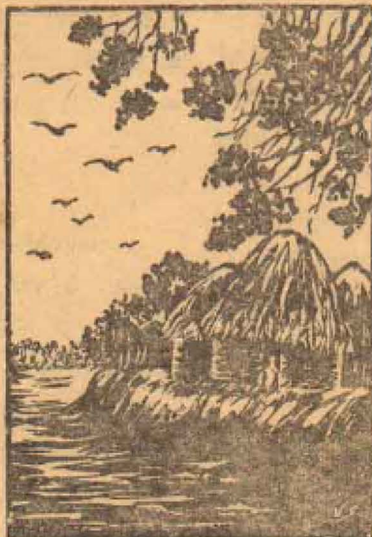
బ్రహ్మాండంతాలూకు వెడలుపూ, పొడుగూ, దృఢమూ, వేధా మొదలయిన స్వరూపమంతా కాలంతోగూడా సంబంధపడివుంది. కాబట్టి బ్రహ్మాండంలోని ప్రతి ఘటనా దేశకాలసాపేక్షం అవుతూవుంటుంది. దీన్ని అనుసరించి చూస్తే మనం ఇవు డున్న ఈజగత్తుకూడా దేశకాల సమన్విత మయిన ఒక సత్తా. ఇట్టి సత్తా నడుమ ఏ ద్రవ్యం ఉన్నా ఆద్రవ్యంచుట్టుప్రక్కల వున్న ద్రవ్యాలకు ఒక గమనం ఉంటుంది. అది న్యూటన్ వేసిన లెక్కకు అనురూపం. ఆ గమనం దేశకాలాన్విత మయిన యీజగత్తులో ఉన్నంతమాత్రం వల్లనే కలిగేదిగాని న్యూటన్ చెప్పినట్లు మధ్యాకర్షణ వల్ల మాత్రం కలిగేదికాదు.

ఈ రీతిగా ఊహించి గణితం వేస్తే లభ్యమయిన గమనపరిమాణాన్ని బట్టి బుధుని గమనంలో లోటుపాట్లు చాలాభాగం సర్దుకుంటై. ఇది ఇలా ఉండంగా నక్షత్ర కిరణాలు సూర్యసన్నిధిలో సూటిగా పోక వంకరగా పోతై అనికూడా దీనివల్ల తేలుతుంది. సూర్యగ్రహణ సమయంలో ఎడింగ్‌టన్ మొదలయిన వైజ్ఞానికులు చూచి ఇది సత్య మని నిర్ధారణ చేశారు.

ఐతే న్యూటన్ కనుగొన్న మధ్యాకర్షణశక్తి పొరపాటా అనే శంక కలుగుతుంది. కాదు గాని అతడు కనుగొన్నదాన్ని ఇన్‌స్టీన్ కనుగొన్నదానితో తా వేజా వేసి చూస్తే అది చాలా స్థూలం అని చెప్పాలిసి వస్తుంది. స్థూలవిషయాలలో న్యూటనే మాట పాటి ఔతుంది. సూక్ష్మవిషయాలకు మాత్రం న్యూటన్ మతం సమాధానం ఇవ్వలేదు. అట్టి విషయాలలో ఇన్‌స్టీన్ సిద్ధాంతమే అవలంబనీయం.

ఓచీ వేసిన గణితానికి సరిపడేటట్లు ఇన్‌స్టీన్ మధ్యాకర్షణ ఫలితాలను నియంత్రితం చేశాడు. ఖగోళ సందేహమూ, కిరణ సందేహమూ, నూతన గణితమూ ఈ మూటి ఆందోళనమున్నూ కలిసి ఇన్‌స్టీన్ ప్రతిభచే ఆపేక్షిక తత్త్వంగా మారింది.

ఈ ఆపేక్షిక తత్త్వానికి ఫలితంగా బ్రహ్మాండం తాలూకు ఆకార–ఆయతనాలను గురించి కొత్తకొత్త ఊహ కు అంకురార్పణ అయింది. గడచిన నాలుగయిదేండ్లలో గణకులు నిరూపిస్తూన్న సంగతు లింకా సిద్ధాంతాలు కాకున్నా ఉపేక్షించడానికిమాత్రం వీలు లేదు.

విమర్శ ప్రమాణము

= శ్రీ నోరి నరసింహశాస్త్రి =

సృష్ట్యాదినుండి ఇప్పటివరకూ కవు లెంతమంది పుట్టినారో చెప్పలేము. కాని వారిలో మన మిప్పటికీ స్మరించేవారు కొద్దిమందే ఉన్నారు. అయితే మనము మరచిపోయినంత మాత్రముచేత మనజ్ఞప్తిలో లేనివారు కవులు కాకపోరు. మనకు జ్ఞాపక మున్నంత మాత్రముచేతనే వారంతా మంచి కవులు అనడానికీ వీలులేదు. ఇక మనము మరచిపోయిన విమర్శకులు ఎంత మంది ఉండేవారో చెప్పనేలేము గదా.

అందరూ విమర్శకులే

ఇప్పు డున్న కవుల సంఖ్య స్థూలంగా చూస్తే సృష్ట్యాది నుంచీ ఇప్పటిదాకా ఉన్న కవుల సంఖ్యకు సరిపోతుందా అనిపిస్తుంది. ఇక ఇప్పుడు విమర్శకుడు కానివాడే లేడు. డెమాక్రసీ రోజులు గనుక కవిత్వమూ, దాని విమర్శా సర్వసాధారణము కావడము న్యాయమే. నాకెందుకు, నేను పది పన్నెండేళ్లు వచ్చినప్పటి నుంచీ కవిత్వమూ, కవితావిమర్శా మొదలుపెట్టినాను. ఎప్పటి కప్పుడు నేను చెప్పే కవిత్వమువలెనే నా విమర్శ కూడా నాకు మాత్రము బాగుండేది. అయితే ఎప్పటి కప్పుడే కాని ఆ తృప్తి, వెనకటి కాలంలో బాగున్న కవిత్వము కాని, విమర్శకాని ఇప్పుడు నాకే నచ్చడము లేదు.

ఒకేఒక ప్రశ్న

అందువల్ల ఈ మధ్య కొంతకాలమునుంచీ నన్ను ఒక ప్రశ్న పట్టి బాధిస్తున్నది. బంగారము మంచిదో, చెడ్డదో విచారణచేయవలెనంటే స్థూలంగా గీటురాయివల్ల చెప్పవచ్చును. ఇంకా సూక్ష్మమైన సాధనాలవల్ల కొలతవేసి ఇంతబంగారము, ఇంతరాగి, ఇంతమట్టి అని చెప్పే వీలున్నది. అట్లాగే ఇతరవిషయాలు కూడా మంచి చెడ్డలు విచారణచేయడానికి ఏవో ఆధారాలు — ప్రమాణాలు ఉన్నవి.

ఏది కొలబద్ద?

కవిత్వానికీ, విమర్శకూ అటువంటి కొలబద్దలు ఏమైనా ఉన్నవా? ఉంటే అవి ఎంతవరకు నమ్మదగినవి? కావ్యము మంచిదేదో, చెడ్డ దేదో తెలుసుకునేందుకు ప్రమాణము దొరికితే కవిత్వానికీ, విమర్శకూ ప్రమాణము దొరికినట్లే కాబట్టి రెండింటికీ కలిపి పర్యాలోచన చేదాము. అందులో పాశ్చాత్యులమీది అభిమానముచేత ఆధునికులు అమలులోకి తెచ్చిన కొన్ని ప్రమాణాలు ముందు విచారిద్దాము. అయితే అవి మనకూ కొత్తవికావు.

కాలమా?

అటువంటి ప్రమాణకోటిలో ప్రప్రథమముగా పరిగణించేది కాలము. ఏ కావ్యము శాశ్వతముగా జనాదరణపాత్రముగా ఉంటుందో అదే గొప్ప కావ్య మని ఉద్దేశము. ఎన్నో గ్రంథాలు తాత్కాలికముగా జనుల మనస్సులు ఆకర్షిస్తవి. కొద్ది రోజులకు మళ్లీ వాటి సంగతి తలచేవాళ్లుకూడా ఉండరు. హోమరు, డాంటే, షేక్స్పియరు—ఇత్యాది మహాకవుల గ్రంథాలు కొన్ని శతాబ్దాలుగా జనము చదివి ఆనందిస్తున్నారు. అవే ఉత్తమకావ్యాలు. వాటి గుణము శాశ్వతత్వము. కాబట్టి కావ్యానికి కాలమే ప్రమాణము అనిపిస్తున్నది.

అందులో విప్రతిపత్తి

ఐతే ఇవ్వాళ వ్రాసే కావ్యము మంచిదో, చెడ్డదో విమర్శించడానికి ప్రస్తుతము వీలు లేదన్నమాట! కాలము విమర్శించి నిలిపేదాకా మనము ఆగవలసి వస్తుంది. ఇక కాలమంటే ఎంత కాలము!

అదీగాక ఒక్కొక్క కావ్యము ఉండడానికి దాని గుణమేకాక మరెన్నో కారణాలు ఉండవచ్చును. ఒక మహాకవి వ్రాసిన సామాన్యకావ్యాలుకూడా జనము అతనిమీద గౌరవముచేత స్మరిస్తూ మరవకుండా ఉంటారు. ఒక్కొక్కప్పుడు మతసంబంధమైన స్పర్శ కలిగితే ఆ మతస్థులకు అది పూజ్యమై శాశ్వత మవుతుంది. చివరకు ధైర్యము చేసి పచ్చిబూతుగా ఎవరైనా పుస్తకము వ్రాస్తే అన్నిటికంటే అది శాశ్వత మవుతుందని నావిశ్వాసము. విశ్వాసము లేనివారు కాళిదాసప్రహసన మనే ప్రసిద్ధి ఉన్న ప్రహసనము వ్రాసినవాణ్ణి, మన కవిచౌడప్పనూ అడగండి! ఈవిధంగానే ఉత్తమత్వమేకాక మరెన్నో కారణాలు ఉండవచ్చును—చిరంజీవులుగా ఉండడానికి.

అంతేకాక ఉత్తమమైనవి ఎన్నో కావ్యాలు కాలగర్భంలో పడిపోయినవి. కవి తాను ప్రచారముకోసము ప్రయత్నించకపోతే లోకానికి ఎట్లా తెలుస్తుంది! ఒక్కొక్కప్పుడు ఉపద్రవాలవల్ల కావ్యాలు పోతవి. కొన్ని గ్రంథభాగాలే కనిపిస్తవి. ఎన్నో కాలగర్భంలో పడిపోయినవి చిత్రముగా కొన్నాళ్లకు పైకి వచ్చి జనాదరణపాత్ర మవుతున్నవి. ఇటువంటిదానికి గొప్ప ఉదాహరణము ఇప్పుడు మనము సామాన్యముగా భాసనాటకాలని వ్యవహరిస్తున్న ప్రతిమాదినాటకాలు. ఇందులో రెండు విశేషాలు. అవి ఎవరు వ్రాసినా చక్కని నాటకాలే. అవి ఎన్నాళ్లు కాలగర్భంలో పడిపోయినవో తెలియదుగదా! ఇప్పు డానాటకాలు నమ్మకమైన ఆధారము లేకపోయినా, భాసుడి పేరుతో ముడివేయడమువల్ల వాటికి మరింత జనాదరణము వచ్చినదనడము నిస్సందేహవిషయము!

కాబట్టి కాల మనే ప్రమాణము మనకు విశ్వాసపాత్ర మైనది కాదు.

విశ్వజనీనతా?

కాలము కాదు. కావ్యము బహుజనాదరపాత్రము కావలె అంటే ఒకరకమైన మనుష్యులకేకాక బహువిధాలవారికి కావ్యము నచ్చవలె. అప్పుడే అది మంచి కావ్య మవుతుంది. అంటే మంచి కావ్యాలు బాలురవద్దనుంచీ పరిణతబుద్ధులవరకూ అందరికీ బాగుండవలె. పిల్లలు కథాచమత్కృతికి వ్యగ్రులవుతారు. శాబ్దికులు శబ్దసౌష్ఠవంవల్ల ముగ్ధ లవుతారు. ధర్మప్రబోధముతో ధార్మికులు సంతుష్టులవుతారు. మహాభారతప్రస్తావనలో పూజ్యపాదుడైన నన్నయభట్టారకుడు కూడా ఈ గుణమే ఉద్ఘాటించినాడు:

"ధర్మతత్త్వజ్ఞులు ధర్మశాస్త్రం బని
యధ్యాత్మవిదులు వేదాంత మనియు
నీతివిచక్షణుల్ నీతిశాస్త్రం బని
కవివృషభులు మహాకావ్య మనియు
లాక్షణికులు సర్వలక్ష్యసంగ్రహ మని
యైతిహాసికు లితిహాస మనియు
పరమపౌరాణికుల్ బహుపురాణ సముచ్చయంబని..."

ఇంకో విధముగా కూడా మన పెద్దలు ఈ గుణాన్నే వర్ణించినారు:

"ఒక్కొక్కని కావ్యము కవిగృహములోనే నిలిచిపోతుంది. మరొకరిది ఆ కవిస్నేహితుల ఇళ్లదాకా వెళ్లుతుంది. ఇక మరి ఒకరి కావ్యము అవిదగ్ధుల వదనములందు పాదము లుంచి విశ్వకుతూహలివలె శాశ్వతముగా సంచరిస్తుంది."

ఈ గుణాన్నే 'విశ్వజనీనత' (*Universality*) అని పాశ్చాత్య విమర్శకు లంటారు.

అదీ నిలవదు

అయితే ఈ కొలబద్ద వేస్తే ఎన్నో మంచికావ్యాలు పోతవి. కొన్ని కావ్యాలు పరిణతబుద్ధులకే కాని ఆనందము కలిగించవు.

"...లేజవరాలి చెక్కుగీ
టిన వసవల్చు బాలకుడు
డెందమునన్ గరగంగ నేర్చునే?"

అన్నాడు కాదూ మన తెలుగుకవి! మరి అంత గొప్పగా నన్నయభట్టారకుడు మహాభారతమును ప్రశంసించినాడా? దాన్ని కూడా కొందరు నవనాగరకులు, ద్విజులు తమకు ద్విజేతరులచేత శాశ్వతముగా దాస్యము చేయించుకోడానికి వ్రాయించిన ప్రచారప్రధానమైన గ్రంథమని తోసివేస్తున్నారు. అంతమాత్రము చేత మహాభారతము కూడా పోవలసిందేనా? కాబట్టి ఈ విశ్వజనీనత కూడా నమ్మకమైన కొలబద్ద కాదు. సూక్ష్మముగా ఆలోచిస్తే ఇది కూడా ముందు విచారించిన కాలమనే ప్రమాణానికి అపరరూపమే! కాబట్టి కాలమూ కాదు, విశ్వజనీనతా కాదు!

ఉదాత్తతా? అంటే...

ఇక కొందరు ఉత్తమకావ్య లక్షణము ఉదాత్తత (*Sublimity*) అంటారు. మిల్టను వ్రాసిన 'పారడైజు లాస్టు' చూడండి!- అందులో మనుష్యజాతికే సంబంధించిన ఉదాత్త విషయాలు చిత్రించినాడు. డాంటీ వ్రాసిన 'డివైను కామెడీ' కూడా అంతే! అట్లాగే గెటీ వ్రాసిన 'ఫాస్టు' ఆలోచించండి. రవీంద్రుని 'కింగు ఆఫ్ ది డార్కు ఛేంబరు'; మేటరులింకు వ్రాసిన 'బ్లూబర్డు', 'ది సైటులెస్'; హాప్టమనుది 'ది బెల్'! హోమరు చిత్రించిన యుద్ధము కూడా సామాన్యమానవులది కాదు. దేవతాసములైన వీరు

లది. పెద్దలు పురాణము పంచలక్షణ మని చెప్పినారు—సర్గము, ప్రతిసర్గము, వంశము, మన్వంతరములు, వంశానుచరితము! ఇట్టి ఉదాత్త విషయవర్ణన చేసేదే ఉత్తమ కావ్యము!

అందులో బాధకాలు

ఈ గుణము కొలబద్దగా తీసుకుంటే ఉత్తమ కావ్యకోటిలో అందరూ సామాన్యముగా పరిగణించే కావ్యాలు చాలాభాగము వస్తవి. నా కెందుకు నాకు గాఢాభిమానపాత్రమైన కావ్యాలన్నీ వస్తవి. మహాభారతానికి మకుటాయమానమైన స్వర్గారోహణపర్వము ఒక్కసారి జ్ఞాపకము తెచ్చుకోండి! మానవులలో ఉత్తముడు ధర్మరాజు. అందరిలో మానవశరీరముతో స్వర్గములో అడుగుపెట్ట దగినవాడు అత డొక్కడే! అతనికి బంధుజనులను చూడ బుద్ధి పుట్టగా ముందు ఉన్నతాసనముమీద దుర్యోధనుణ్ణి చూపుతారు. తన సోదరులు నరకములో ఉంటారు. దేవనీతిమీద కొంతసేపటికి అసహ్యము కలుగుతుంది ధర్మరాజుకు! చివరకు మానవనీతికీ దేవ నీతికీ భేదము విశదీకరించి ఆకాశగంగలో స్నానము చేస్తేనేగాని ధర్మరాజుకుకూడా 'మానుష భావవికారముల శోకబంధము' లడగవనీ, అప్పుడేకాని స్వర్గసౌఖ్యము అనుభవింపరాదనీ విశదీకరిస్తారు. ఈ విధముగా ఈలోకనీతితో కట్టుబడే మనకు ఇంతకంటె ఉదాత్తమైన నీతి బోధించినాడు వ్యాసభగవానుడు! ఈవిధంగానే ఉదాత్త విషయములు చిత్రించగలిగినవారే మహాకవికోటిలోకి వస్తున్నారు. అయితే ఈ ఉదాత్తధర్మమే ఉత్తమకావ్యలక్షణ మంటే బాగున్నట్లే ఉన్నదికాని దీనికికూడా ఎన్నో బాధకాలు ఉన్నవి.

అసలుకే మోసము

ముందు అసలిది సంసారపక్షమైన కొలత కాదు. ఈకొలబద్ద వేసి కొలిస్తే నిలవగలిగే కావ్యాలు బహుస్వల్పము. ఇక మహాభారతాదులే కావ్యాలు- ఇతరము కాదంటే కవులు చాలాభాగము వ్రాయకుండా ఊరుకోవలసివస్తుంది. షేక్స్పియరునాటకాలు చాలా భాగము పోతవి. భవభూతి మాలతీమాధవము నిలవదు. కాళిదాసు మేఘదూతము, మాళవికాగ్నిమిత్రము, విక్రమోర్వశీయముకూడా గణనలోకి రాకపోవచ్చును. అమరుకము ఏమి కావలె! గాథా సప్తశతి?

అవ్యాప్తి

కవులూ, విమర్శకులూ ఎందరో రామణీయకవాదులు. కావ్యానికి ఉదాత్తత దానికి ఉత్కృష్టత ఆపాదించే ఒక గుణవిశేషమే కాని నిత్యధర్మము కాదు. ఎన్నో కావ్యాలు రమ్యంగా మాత్రమే ఉంటవి. వాటి విషయములో ఈ ఉదాత్త ప్రమాణము అవ్యాప్తమై పోతుంది. కాబట్టి నాబోటివారికి ఈ ఉదాత్తత ఎంత అభిమానమైనా ప్రమాణభూతము కాదని ఒప్పుకోక తప్పని స్థితి ఏర్పడుతుంది.

పోనీ, రామణీయకమో?

ఇక ఉదాత్తతను బాధించిన రమ్యత పోనీ, విశ్వసనీయమైన ప్రమాణ మవుతుందా? కావ్యము మనోజ్ఞముగా ఉండవలె!

“*A thing of beauty is a joy for ever*” అని కీట్సు ప్రారంభించినాడు. కొందరు కళకు గమ్యస్థానము కళయే అన్నారు. కవులు చిత్రకారులవలెనే సౌందర్యోపాసకులు. ఆలంకారికులలో అధునాతనుడైన జగన్నాథ పండితరాయలు “రమణీయార్థప్రతిపాదకశబ్దమే కావ్య” మన్నాడు. శ్రీ రాయప్రోలు సుబ్బారావుకూడా అన్నాడు:

“నిర్వికల్పక విజ్ఞాన నిరతు లయిన
బ్రహ్మవాదులకును, హ్లాదరామణీయ
వాదులైన కవులకును భేద మెంతు;
తారతమ్య మీమాంసకు తగను నేను”

బాగానే ఉంటుంది

మమ్మట భట్టారకుడు ‘కవిభారతి హ్లాదైకమయ’ మనీ, ‘నవరసరుచిర’ మనీ అన్నాడు. కావ్యవిమర్శకు ప్రమాణముగా ఈ రమ్యత, మనోజ్ఞత అని అంగీకరించేందుకు చాలా అవకాశము కనపడుతున్నది. ఎంత చిన్న కావ్యమైనా మనోజ్ఞమైతే మన కది గ్రాహ్యమే!

కాని, దానికి వ్యవస్థలేదు

ఐతే దీనికి కూడా బాధ లేకపోలేదు. కావ్యానికి మనోజ్ఞతే ప్రధాన లక్ష్యమైతే ఇప్పటికి లోకములో ఉత్తమోత్తమ కావ్యాలుగా పూజింపబడే కావ్యాలే వెనకపడిపోతవి. ఉదాత్త కావ్యకోటిలో ఉదాహృతమైన కావ్యాలన్నీ మనోజ్ఞతలో చాలా చిన్నకావ్యాలకు తీసిపోవచ్చును. అంతే కాదు. ఈమనోజ్ఞతకు సరియైన వ్యవస్థ చేసే వీలులేదు. ఈ మనోజ్ఞత మనిషినిబట్టి మారుతుంటుంది. కాముకునికి శృంగారప్రశంస ఒక్కటే మనోజ్ఞము. భక్తునికి భక్తిప్రశంసే కాని శృంగారప్రశంస అసహ్యము కలిగిస్తుంది. ప్రాకృత జనానికి పచ్చిబూతు రుచిగా ఉంటుంది. పాపము! వరూథినిమనోజ్ఞత ప్రవరాఖ్యునికి పనికిరాలేదు. ఆ శ్రోత్రియ బ్రాహ్మణునికి అరణులు, దర్భలు, అగ్నులు ప్రియములైనట్లు అన్యములు కావు.

కాబట్టి ఈ రమ్యతకూడా అవ్యవస్థితమై పోతుంది.

భావనాబలమూ కాదు

పోనీ, కొందరు కవికి భావనాబలము (*Imagination*)ఉండవలె నంటారు కదా అంటే ఇదమిత్థమని మనము స్పష్టముగా తెలుసుకునే వస్తువు కాదది!

కావ్యాలాపాలు

...రు వినిపించిన మంచి కావ్యాలు కదిలిస్తవి, ఉద్రే... అంటారు. మద్యాదుల సేవవల్ల కలిగే ఉత్సా...వంటిదే కావ్యపఠనమువల్ల కలిగే ఫలిత మని ... పాఠకులచేత వీరాంగము వేయించడమే కవి... పెద్దమనుష్యు లైనవారు కవిత్వముజోలికి పోరు. ...టువంటి కావ్యాలను ఉద్దేశించే పెద్దలు 'కావ్యాలాపములు వర్జించవలె'నని పలికి ఉంటారు.

ఉపజ్ఞలో ఓగు

అది కాదు. కవికి ఉండవలసినది ఉపజ్ఞ (*Originality*) అంటారు కొందరు. అయితే కాళిదాసంతవాడు తనకు ఉపజ్ఞ లేదని

"మణౌ వజ్రసముత్కీర్ణే
సూత్రస్యేవాస్తి మే గతిః"

అని ఉద్ఘాటించినాడు. ఉపజ్ఞ విమర్శకు ప్రమాణమైతే రఘువంశము మంచి కావ్యముకాదని తోసివేసే అవస్థ పడుతుంది. అటువంటి కావ్యవిమర్శకు దూరమునుంచే నమస్కారము చేయవలసి వస్తుంది.

వైచిత్రిలోని విపరీతాలు

మరికొందరు కవికి కావలసినది 'వైచిత్రి' అంటున్నారు. నిజముగా ఆలోచిస్తే, ఉపజ్ఞ లేనివాళ్లు అది ఉన్నవాళ్లను అనుకరించబోయి చూపే ఉపజ్ఞాభాస ఈ వైచిత్రి అని స్పష్టమవుతుంది. కావ్యరచన ధనసంపాదనకూ, కీర్తిసంపాదనకూ ఉపకరించే వ్యాపారముగా మారినతర్వాత లోకవంచనకు చిల్లరకవులు చేసే గారడీ ఈ వైచిత్రి. 'నీ పేరేమ'ని తల్లకిందులుచేసి చదువగా వైచిత్రిగల కావ్యముగా చేయవచ్చును. అప్పుడు అది 'మిరే పేనీ?' అవుతుంది.

'వైచిత్రి' కావ్యానికి కొలబద్దగా తీసుకుంటే ఏమవుతుందో అది 'వికట కవి'కే వదలవలసి ఉంటుంది.

దేనికదే

ఇక కొందరు "ఏ కావ్యానికి ఆ కావ్యమే గాని కావ్యాలకన్నింటికీ సామాన్యధర్మము లేదు; ఏకావ్యానికి అదే ప్రమాణము; అంటే కావ్యము చదివి అది ఏప్రమాణములతో బద్ధమైనదో తెలుసుకొని విచారించవలెను" అంటారు. ఇది విమర్శకులు ముఖ్యముగా గమనించదగిన విషయము. అయితే ఈ పద్ధతి విషయగ్రహణానికి మాత్రమే పనికివస్తుంది. కాని అది మంచిదా, చెడ్డదా, గొప్పదా తక్కువదా-తులనాత్మకముగా విలువకట్టడానికి ఉపయోగించదు. అర్థము చేసుకోకుండా విమర్శ ప్రారంభించేవారికి ఈ పద్ధతి అడ్డుతగులుతుంది.

అభ్యుదయరచయితలకు పోటీ

"ఇకముందు లోకంలో రాబోతున్నది కమ్యూనిజము. దానికి అనుకూలించేవే మంచికావ్యాలు. ఇతరమంతా తుచ్ఛమైనవి" అంటారు ప్రోగ్రెసివ్ రైటర్సు అనే పేరు పెట్టుకొని కొందరు. వారు చెప్పేదంతా కావ్యవస్తువుకు సంబంధించినదే కాని కావ్యస్వరూపానికి సంబంధ మేమాత్రమూ లేనిది. ముందు ఎట్లా ఉన్నా అది అంగీకరిస్తే ఇంతవరకూ లోకములో గొప్పకావ్యా లనుకునేవి తోసివేయవలసివస్తుంది. వాటి రుచి ఎరిగినవారు ఎన్నటికీ అందుకు ఒప్పుకోరు. వీరితో పోటీగా చాలారకాల ప్రచారకులు తమకు ఇష్టమైన ప్రచారానికి ఉపయోగించేదే కావ్యమని పోటీకి వస్తారు.

సున్నకుసున్న, హళ్లికిహళ్లి

ఇంతవరకూ పాశ్చాత్యవాసనవల్ల మనవాళ్లు వాడుకలోకి తెచ్చిన విమర్శాదర్శములు పరీక్షించి చూచినాము. అవి అన్నీ కూడా కేవలము పాశ్చాత్యులవే కావనికూడా సూచించినాము. అయితే పైవాటిని పరీక్షించగా ఒకటీ తృప్తిగా నిలవలేదు.

పూర్వాచార్యు లేమంటారు ?

మన పూర్వులు ఎందులో సమర్థులు కాకపోయినా తత్త్వవివేచనములో మాత్రము నిపుణులు కాబట్టి వారు దీనికి ప్రమాణ మేమైనా నిర్వచించినారేమో విచారిద్దాము!

రసమతము

భరతమునివద్దనుంచీ బహుపండితాదరము పొందిన మతము రసమతము. పెద్దలు ఏమన్నారు :

"కావ్యస్య శబ్దార్థౌ శరీరమ్; రసాదిశ్చాత్మా; గుణాః శౌర్యాదివత్; దోషాః కాణత్వాదివత్; రీతయోవయవ సంస్థాన విశేషవత్; అలంకారాః కటకకుండలాదివత్".

ఈ సమష్టివాక్యములో ఆలంకారికమతాలు చాలాభాగము సమన్వయమైనవి. ఔచిత్యవాద మొక్కటీ, ధ్వనిమత మొక్కటీ మిగిలిపోయినవి. సూక్ష్మముగా విచారిస్తే ధ్వనిమతానికీ, రసమతానికీ ఎక్కువ భేదము లేదు. ఔచిత్యముకూడా నిజముగా గుణవాదములోనిదే.

కావ్యాత్మస్వరూపము

ఇక ఈ రసవాదములో గాని, ధ్వనివాదములో గాని కావ్యాత్మస్వరూప మేమి?

కొంద రన్నారట:

"ధ్వనేస్తత్త్వం గిరామగోచరం సహృదయ సంవేద్యమేవ"

మరి కొందరు దాన్ని అన్నారట:

"ప్రతీయమానం పునరన్యదేవ
వస్త్వస్తి వాణీషు మహాకవీనామ్,
యత్తత్ప్రసిద్ధావయవాతిరిక్తం
విభాతి లావణ్య మివాంగనాసు"

అట్లాగే రసముకూడా—

"లోకోత్తర చమత్కార
ప్రాణః కైశ్చి త్ప్రమాతృభిః
స్వాకారవ దభిన్నత్వే
నాయ మాస్వాద్యతే రసః"

అలాగే—

"పుణ్యవంతః ప్రమిణ్వంతి యోగివద్రస సంతతిమ్."

ఈ విధముగా మన పూర్వులుకూడా వివరణాలలో ఎట్లా ఉన్నా రసస్వరూపము చెప్పేప్పుడు సహృదయైక వేద్యమే ననీ, అనిర్వాచ్యమనీ, బ్రహ్మానంద సహోదరమైన అనుభవము కలిగిస్తుం దనీ ఇత్యాదికముగా చెప్ప వలసి వచ్చినది.

ఎవడు సహృదయుడు ?

అయితే ఎవడు సహృదయుడు?

శ్రీ మమ్మట భట్టారకుడు కావ్యానికి హేతువుగా మూడు సామగ్రులు ఉదాహరించినాడు:

"శక్తి ర్నిపుణతా లోకశాస్త్రకావ్యా ద్యవేక్షణాత్,
కావ్యజ్ఞశిక్షయాభ్యాస ఇతి హేతు స్తదుద్భవే"

అందులో 'శక్తిని' వివరిస్తూ—

"శక్తిః కవిత్వబీజరూపః సంస్కారవిశేషః
కావ్యం నప్రసరేత్, ప్రసృతంవా ఉపహసనీయం

అన్నాడు.

నిపుణతను వివరిస్తూ లోక జ్ఞానమూ,
శాస్త్రములూ, గజతురగ ఖడ్గాది లక్షణ గ్రంథము
కావ్యములూ, ఇతిహాసాదులూ—వీటి విమర్శవల్ల వ
త్పత్తిగా నిరూపించినాడు.

అభ్యాసము వివరిస్తూ—

"కావ్యం కర్తుం విచారయితుంచ యే జానంతి. తదుపదేశే కరణే యోజనేచ పౌనఃపున్యేన ప్రవృత్తిః"

అన్నాడు.

ఆపైన "ఈమూడూ వేరె వేరె కారణాలు కావు. కారణమే-అంటే అన్నీ ఉన్నప్పుడే సాధ్య"మని ఉపదేశించినాడు.

కావ్యవిమర్శకుడికి కూడా ఇవన్నీ తప్పనిసరిగా కావలసిన గుణాలుగా కనబడుతున్నవి. అటువంటి సామగ్రి ఉన్నవాడే సహృదయుడు. వజ్రపరీక్ష ఎంత కష్టసాధ్యమైనదో అంతకంటే సహస్రగుణము కావ్యపరీక్ష కష్టసాధ్యమైనది. వజ్రపరీక్షకు ఒక వజ్రప్రపంచము బాగా తెలుస్తే చాలును. కాని కావ్యవిమర్శకు కావలసిన సామగ్రి అపరిమితమైనది.

మనవి

విమర్శప్రమాణము సర్వవ్యాధి నివారిణులని చెప్పే చిట్కా మందులవలె సులభసాధ్యమైనది కాదు. విమర్శ చేసేందుకు సమగ్రమైన సామగ్రి మన విమర్శకులకు ఎందరికి వున్నదో ప్రశ్నించుకో వలసిన దని మనవిచేస్తున్నాను.

...క్షలకు సరైన ఆహారాన్నియ్యకపోవటం మూలాన్నే

...అనుకోని రోగాలూ, అకాలమరణాలూ కలుగు... పసిపాపల ఆహారం తల్లిపాలు. అదే వారికి ... పోతపాలు పసిబిడ్డలకు విషతుల్యాలు. అందు... ఆరోగ్యాన్ని బాగుచేసి, బిడ్డలకు కావాల్సిన పాల ...నికి శక్తిని చేకూర్చాలి.

ఆ తల్లికి యియ్యాల్సిన పదార్థం... ?

ఆయుర్వేదభూషణ పండిత నోరి రామశాస్త్రులవారి

క్షీరవర్థని.

మత్తుమందు కాదు. పథ్యం అవసరం లేదు.

దీంతో : గృహలక్ష్మి కలకల్లాడుతూ ఉంటుంది. ఇంట్లో పాపలు కిలకిలల్లాడుతూ ఉంటారు. మందుల ఖర్చూ మనోవ్యాకులతా తండ్రికి ఉండవు.

వెల బుడ్డి 1-కి రు. 2-0-0. పోస్టేజి వేరు.

నరాల్లో పటుత్వం లేకపోతే యెన్ని రోగాలన్నా వస్తై

రక్తం తగ్గిపోంగానె జీవనం కృంగిపోతుంది. ఎక్కువగా మనసుతో ఆలోచించి పని చేసేవాళ్లూ, శరీర కష్టం వల్ల బ్రతికేవాళ్లూ, శుక్లనష్టంవల్లా, హృదయ దౌర్బల్యం వల్లా, హిస్టీరియా వల్లా, జ్వరాలవల్లా బాధ పడేవాళ్లూ, అందరూ ఆరోగ్యాన్ననుభవించాలంటే

తప్పక వాడవలసింది... ?

ఆయుర్వేదభూషణ పండిత నోరి రామశాస్త్రులవారి

జీవనవటి.

శారీరక, మానసిక ఆరోగ్యదాయిని.

దీంతో బిడ్డల దీర్ఘవ్యాధులన్నీ పోతై. వయసులో ఉండి ముసలితనాన్ననుభవించటం ఉండదు. స్త్రీ పురుషు లే వయసువారయినా ఉపయోగం పొందుతారు.

వెల బుడ్డి 1-కి రు. 5-0-0. పోస్టేజి వేరు.

మావద్ద సమస్త ఆయుర్వేదౌషధములు దొరకును. సమస్తవ్యాధులకు చికిత్స చేయబడును. కేటలాగు ఉచితము

వివరములకు : ఆయుర్వేదభూషణ పండిత నోరి రామశాస్త్రి, ఎ. క. ఎ. సి. ఆయుర్వేదనిలయము, బెజవాడ

సార్వామృతము డిపో.,

గవర్నరుపేట, బెజవాడ.

(శాస్త్రోక్తమైన ఆయుర్వేద ఔషధములకు పుట్టిన యిల్లు.)

డాక్టరు కంభంమెట్టు విష్ణువర్ధనరావుగారిచే తయారుకాబడిన అయోడైజ్డ

(1) సార్వామృతము (రిజిస్టర్డు)

(రస, పాషాణ విమిశ్రితము.)

ఈ సార్వామృతము చెడురక్తమును శుభ్రపరచి పరిశుద్ధముగ చేయుటలో అమోఘమైనది. అతిమేహము వలనను, రక్తము చెడుటవలనను కలుగు మేహ వ్రణములు, నెత్తురు గడ్డలు, రాచపురుపులు, తీట, గజ్జి, దురద, తామర మొదలగు చర్మవ్యాధులను, అరికాళ్ళు, అరిచేతులు మంటలు గనేరియా, సహామేహములను రూఢిగ పోగొట్టును.

(2) రేచన (రిజిస్టర్డు)

ఈ లేహ్యమును రాత్రి పరుండబోవునప్పుడు వేసుకొనిన తెల్లవారుసరికి ఒకటి లేక రెండు సుఖవిరేచనములగును. ఇందు నేపాళేములు కలిపియుండలేదు. వాంతులుకావు. రుచిగా నుండును.

* లక్షలకొలది
* భారతీయులు
* కావలెనని
* కోరుచున్నది.

* దివ్యమైన వాసన,
* రుచిగల పానీయము.

A. TOSH & SONS.

CALCUTTA.

...ncer & Director

జగన్నాథశర్మ

జగన్నాథశర్మ అండ్ పార్టీ

Manager & Organiser

శ్రీరామాచార్యులు

NUZVID, 26—2—44.

విస్మృతిపథములో పడిపోతున్న భరతవిద్యను, అందులో ఆంధ్రసాంప్రదాయ మహత్త్వముతో భాసిల్లిన ఈ కళావిశేషమును నేడు అభినవాంధ్ర కళోపాసకులు పునరుద్ధరింప చేయవలెనని ఎన్నో ప్రయత్నములు చేస్తున్నారు. రాజమహేంద్రవరములో ఉత్సాహపూరితులైన శ్రీరామాచార్యులుగారు వర్ధమానులు శ్రీ జగన్నాథశర్మగారి బృందముతో "శర్మ నర్తనశాల"ను అతి నిపుణముగా నిర్వహిస్తూ చేస్తున్న కృషి ప్రశంసనీయముగా ఉన్నది. సహృదయులైన ఆంధ్రమహాజనులెల్లరును వీరి ప్రయత్నములను ఆశీర్వదించి, ఆదరింతురుగాక.

ముకాం :—బందరు. రంగయ్యప్పారావు.

వివరములకు :— శ్రీరామాచార్యులు, 'నర్తనశాల', మెయిన్ రోడ్డు, రాజమహేంద్రవరము.

విపరీతమైన ధరలు మీరు చెల్లింప నేల? అవసరము లేదు.

కండ్ల అద్దములు

నవనాగరీకుల అభిరుచులకు అనుకూలించు వివిధరకములున్న దుకాణము.

అందను అతిశయింపచేయుచు, సరియైన అద్దములు అమర్చబడును.

మెసర్సు మనిలాల్ ఎం. మెహ్తాలో
ఇదివరకు పనిచేసిన మీ చిరపరిచితులైన
హిమత్ లాల్ ఎం. తుర్కియా
గారిందు గలరు.

TURKHIA OPTICAL CO.,

Wholesale & Retail Opticians.

1/173, BROADWAY : : G. T., MADRAS.

ఆర్యద్రావిడభాషలు

= శ్రీ పరవస్తు వేంకటరామానుజస్వామి =

నాస్తి సంస్కృతశబ్దః కశ్చిత్ మ్లేచ్ఛాపభాషణే,
సంస్కృత ప్రతిరూపా హి తద్భాషార్థాంతరే స్థితా.
[కుమారిలభట్టు- తంత్రవార్తికము]

దేవభాష యనియు, గీర్వాణభాష యనియు బ్రఖ్యాతిని బొందిన సంస్కృతభాషకును, తత్సంబద్ధములగు గ్రీక్ లాటిన్ మొదలగు పాశ్చాత్యభాషలకును, సంస్కృత భాషాజన్యము లని యంగీకరింపబడిన పాళీ ప్రాకృతాది భాషలకును, తజ్జన్యములగు హిందీ బెంగాలీ మొదలగు నధునాతనభాషలకును ఆర్యభాష లని సముదాయనామము. తెలుగు, తమిళము, కన్నడము, మలయాళము మొదలగు భాషలు ద్రావిడభాష లని వ్యవహరింపబడుచున్నవి. దేశభేదమును పురస్కరించుకొనినయెడల నుత్తర హిందూదేశమున వ్యవహరింపబడుచున్న భాషలును, వాని పూర్వావస్థలును ఆర్యభాషలలో చేరిన వనియు, దక్షిణ హిందూదేశమున వ్యవహరింపబడుచున్న భాషలును, వాని పూర్వావస్థలును ద్రావిడభాషలలో చేరిన వనియు చెప్పవచ్చును. ఈ ఆర్యద్రావిడభాషల కుండు సంబంధమును మనవారు పూర్వమునుండియు విచారించుచు వచ్చిరి. ఇటీవల పాశ్చాత్యులు కూడ విచారించి యున్నారు.

భాష యనునది మనుష్యులకు దమ యభిప్రాయముల నొండొరులకు దెలియజేయుట కుపయోగించు వర్ణాత్మకమగు సాధనము. అభిప్రాయ బోధకము కాని యెడల వర్ణాత్మకమైనను నది భాష యనిపించుకొనదు. మనము "కచటతపయశహ"యని పలికినచో నది వర్ణ సమూహమైనను అభిప్రాయబోధకము కాకపోవుటచే భాష యనిపించుకొనదు. ఆంగ్లభాష దాని నెరిగిన వారికి అర్థవత్తయినను తదనభిజ్ఞులకు నిరర్థకమగుటచే భాష యనిపించుకొనదు. ఏదియో కాసర పీనరవలె వినబడును. అభిప్రాయ బోధయే ముఖ్యోద్దేశ్యమగుటచేతను, అఖండవాక్యముచేతనే యభిప్రాయములు బోధింపబడుటచేతను భాష వాక్యరూపముగానే యుండునని మనము నిశ్చయింపవచ్చును. పదవర్ణాత్మకము లగు భాగములు వ్యాకరణశాస్త్రకృతములు కాని యథార్థమైనవి కావు. నామాదులు క్రియాన్వితములైనప్పుడే యర్థవత్తు లగును కాని ప్రత్యేకముగా నున్న యెడల నర్థవత్తులు కానేరవు. ఇట్లు అఖండవాక్య రూపముగా నున్న భాషను విమర్శించి యఖండవాక్యముల లోని భిన్నసమాన భాగములను గమనించి వానిచే బోధింపబడు నర్థభాగములను నిశ్చయించి భాషను మొట్టమొదట వ్యాకరించినవారు హిందువులు. వీరు ప్రథమమున సంస్కృతభాషను విమర్శించి దానికి వ్యాకరణములను వ్రాసియున్నారు. సంస్కృతవైయాకరణులను జూచి మరికొందరు ప్రాకృతభాషలకు వ్యాకరణములను వ్రాసిరి. ఈ సంస్కృతప్రాకృత వ్యాకరణకర్తల మార్గము ననుసరించి మరికొందరు ద్రావిడ భాషలకు వ్యాకరణములను వ్రాసిరి.

విశ్రుతులు హేమచంద్ర త్రివిక్రమాదు
లానర జూపిరి ప్రాకృతంబునకు త్రోవ
నాంధ్రభాషయు ప్రాకృతాహ్వయమ కాన
వలయు లక్షణంబులు వరుస దెలియ.

[చిన్నకోట పెద్దన-కావ్యాలంకారచూడామణి]

సంస్కృత మతిప్రాచీనమగు భాష యగుటచే దానిని మనవారు విశేషముగా గౌరవించి దేవభాష యని వ్యవహరింప నారంభించిరి. దేవతల నుద్దేశించి చేయు యజ్ఞములందు వ్యవహరింపబడు భాషయగుటచే దానికి దేవభాష యని వ్యవహారము వచ్చియుండవచ్చును. దేవతల నుద్దేశించినప్పుడు శుద్ధమగు సంస్కృతమే వ్యవహరింపబడుచుండెను.

యర్వాణ స్తర్వాణో నామ ఋషయో బభూవుః, తే తత్రభవంతో యద్వాన స్తద్వాన ఇతి ప్రయోక్తవ్యే యర్వాణ స్తర్వాణ ఇతి ప్రయుంజతే. యాజ్ఞే పునః కర్మణి నాపభాషంతే.

[పతంజలి- మహాభాష్యము]

ఇట్లిది దేవభాష యనిపించుకొనియుండ వచ్చును. వేదమంత్రముల భాష యగుటచే దేవభాష యనిపించుకొనియుండవచ్చును. హింసించునది సింహ మని పిలువబడినట్లు వేదభాష దేవభాష యని పిలువ బడి యుండవచ్చును. అతి ప్రాచీనమైన దగుటచేతను, వేదమంత్రముల భాష యగుటచేతను నీ సంస్కృత భాషను మనవారు భాషాంతరములకు మూల మని తలంచిరి. శాస్త్రాంతరము లన్నింటికిని వేదము మూల మైనట్లు భాషాంతరము లన్నింటికిని వేదభాష, లేక దేవభాష మూలమని మనవారు విశ్వసింపనారంభించిరి.

తల్లి సంస్కృతంబె యెల్లభాషలకును.

[కేతన-ఆంధ్రభాషాభూషణము]

జనని సంస్కృతంబు సకలభాషలకును.

[శ్రీనాథుడు - క్రీడాభిరామము]

తెలుగు మొదలగు ద్రావిడభాషల వ్యాకరణ ములు ప్రాకృతవ్యాకరణముల ననుసరించుటచే తెలుగు వైయాకరణుల కిట్టి యభిప్రాయము కలిగియుండవచ్చును. భాషాచరిత్రము ననుసరించి సంస్కృతము ప్రాకృతము లకు మూల మగుటచే ప్రాకృత వైయాకరణులు "ప్రకృతిః సంస్కృతమ్", "శేషః సంస్కృతాత్" అను మొదలగు సిద్ధాంతములను వ్యాకరణములలో బొందుపరచియున్నారు. ద్రావిడ వ్యాకరణ కర్తలు సంస్కృతద్రావిడభాషలను విమర్శింపక, సంస్కృత ద్రావిడభాషల తత్త్వమును గ్రహింపక కేవలము సంస్కృతభాషయందలి గౌరవముచేతనో, కేవలము ప్రాకృతవ్యాకరణమార్గము ననుసరించియో ద్రావిడ భాషలకు సంస్కృతము ప్రకృతి యని నుడివిరి.

ప్రాకృతవైయాకరణులు ప్రాకృతభాషలలోని పదజాతమును సంస్కృతసమము లనియు, సంస్కృత భవము లనియు, తద్భిన్నములగు దేశ్యము లనియు మూడువిధములుగా విభాగము చేసియున్నారు. వర్ణవిపరిణామములను పొందక స్వస్వరూపముతో ప్రాకృతమున వ్యవహరింపబడు సంస్కృతపదములు [...] లనబడుచున్నవి. ఉదా॥ కమలో, తరలో. [...] పరిణామములను పొంది ప్రాకృతమున [...] సంస్కృతపదములు తద్భవము లనబ[...] అచ్ఛి, హత్థో, పుథమమ్. సంస్కృత[...] గానరాక యనాదిసిద్ధముగా భాషలో ప్ర[...] చున్న శబ్దములకు దేశ్యము లని పేరు. ఉద[...] పొట్టమ్, మంగుసో. సంస్కృతసంబంధ మేమియు[...] లేకపోవుటచే నీపదములకు ప్రకృతిప్రత్యయవిభాగము కాని, వ్యుత్పత్తిగాని లేదని వ్యాకరణకర్తల యభిప్రా యము. సంస్కృతవైయాకరణులు సంస్కృతపదము లకు వ్యుత్పత్తిని బోధించియున్నారు. ప్రాకృతవైయా కరణు లట్టి ప్రయత్నమును జేయలేదు. ప్రాకృతములు సంస్కృతభవములు కనుక వారి కట్టి ప్రయత్న మనవ సరమయ్యెను. దేశ్యపదములు సంస్కృతసంబంధము లేనివగుటచే నవ్యుత్పన్నము లనబడెను. ఇవి యార్య భాషాశబ్దములు కాకపోవుటచే వీనిని వ్యాకరణమున విమర్శింప నావశ్యకత లేకపోయెను.

ఈప్రకారముగానే ద్రావిడభాషా వ్యాకరణ కర్తలుకూడ నాభాషలలోని పదములను తత్సమము లనియు, తద్భవము లనియు, దేశ్యము లనియు మూడు విధములుగా విభజించియున్నారు. తత్సమతద్భవదేశ్య పదములకు ప్రాకృతివైయాకరణులవలెనే నిర్వచనమును చెప్పియున్నారు. వర్ణవిపరిణామములను పొందక ద్రావిడ భాషలలో ప్రయోగింపబడు సంస్కృతపదములకు తత్స మము లని పేరు. ఉ॥ తెలుగు—రాముడు, విద్య, పిత; కన్నడము—వన, ధన, వస్త్రు; తమిళము— కమలమ్, కారణమ్. ఇచ్చట సంస్కృతపదములు స్వస్వరూపము తోడనే ద్రావిడవిభక్తులను గ్రహించినవి. కొన్ని వర్ణ విపరిణామములను పొంది ద్రావిడభాషలలో ప్రయో గింపబడు సంస్కృతపదములకు తద్భవము లని పేరు. ఉ॥ తెలుగు—ఆకసము (సం. ఆకాశః), మెకము (సం. మృగః), వంకర (సం. వక్రః), మరుడు (సం. స్మరః); కన్నడము-పయణ (సం. ప్రయాణమ్), బీది (సం. వీథి); తమిళము—చుత్తమ్ (సం. శుద్ధమ్), చట్టి (సం. షష్టి), పిచ్చై (సం. భిక్షా). ఈ తద్భవశబ్దములలోని వర్ణవిపరి

... చాలవరకు ప్రాకృతతద్భవములలోని వర్ణవి...కు సమానముగా నున్నవి. తత్సమ... కానటువంటియు (అనగా సంస్కృత... కనబడనట్టియు), దేశవ్యవహారసిద్ధ...లకు దేశ్యము లని పేరు. ఉ॥ తెలుగు..., ఇల్లు ; కన్నడము— మనె, హొల, ...ళము—ఊర్, మనై, తరై. ఇట్లు ద్రావిడ ...యాకరణులు ద్రావిడ భాషల తత్త్వమును పరిశీలింపక, పదముల వ్యుత్పత్తిని విమర్శింపక, ప్రాకృత వైయాకరణుల ననుసరించి ద్రావిడభాషాపదములను విభజించి యా పదసామ్యమునే యాధారముగా జేసికొని ద్రావిడ భాషలు సంస్కృతజన్యము లని సిద్ధాంతమును జేసిరి. ద్రావిడభాషలకు స్వతఃసిద్ధములగు పదము లేవియో నిర్ణయించుటకు ప్రయత్నము చేయక ప్రాకృతములకు స్వతఃసిద్ధములగు పదముల నాధారముగా జేసికొని యవి సంస్కృత భవములని ప్రాకృత వైయాకరణులు చెప్పిన దానిని పురస్కరించుకొని ద్రావిడభాషలకు స్వతఃసిద్ధములు గాని పదముల నాధారముగా జేసికొని వీనినిగూడ సంస్కృతజన్యములని తలంచిరి. సంస్కృతభాషయందుండెడి గౌరవమే వీరి నిట్లు పెడమార్గమున బెట్టినది. ద్రావిడ భాషలకు తొలుత వ్యాకరణములను రచియించినవారు సంస్కృతపండితు లగుటవలన ద్రావిడభాషల కీ యవస్థ సంభవించినది. ఆధునిక భాషాశాస్త్ర సిద్ధాంతముల ననుసరించి పరిశీలించినచో ద్రావిడభాషలకును, సంస్కృతమునకును జన్యజనకభావసంబంధము లేదని మనకు స్పష్టము కాగలదు.

భాషలకు జన్యజనకభావసంబంధమును నిర్ణయించునది కేవల పదసామ్యము కాదు. వ్యాకరణ సామ్యము. ఇది ముఖ్యముగా నుండవలయును. వ్యాకరణసామ్య మనగా ప్రత్యయములలోను, పదవ్యుత్పత్తి యందును, వాక్యసంఘటనా రీతిలోను సామ్య మని యర్థము. ఏదేని యొక భాష భాషాంతరములనుండి పదములను యథేష్టముగా స్వీకరించును. ప్రత్యయములను, వాక్యసంఘటనారీతిని మాత్రము గ్రహింపదు. ఇదియే భాషకు స్వతఃసిద్ధ మైనది. ఇదియే భాషకు ప్రాణమని చెప్పవచ్చును. తెనుగుభాషలో ననేకాంగ్ల పదములు ప్రవేశించినవి. కాని ప్రత్యయములును, పద పదార్థ సంబంధమును దెలుపు రీతియును ప్రవేశింప లేదు. మనము "నారూములో" అని ప్రయోగింతుము కాని " ఇన్ నా గది " యని చెప్పము కదా "బుక్కులు" అందుము కాని "పుస్తకస్" అనము కదా! "ఫీవర్‌తో బాధపడుచున్నాడు" అందుము కాని "విత్ జ్వరము బాధపడుచున్నాడు" అనము కదా! "లైట్‌లో నూనె యున్నదా?" అందుము కాని "ఇఞ దీపము నూనె యున్నదా" అనము కదా! "డేకి అయిదణాలు కూలి" అందుము కాని "ఫర్ దినము అయిదణాస్ కూలి" అనము కదా! "నన్ను ట్రబుల్ చేస్తున్నాడు" అందుము కాని "నన్ను ఇస్ బాధ ఇంగ్" అనము కదా! అందుచే వ్యాకరణసామ్య మున్ననే భాషలకు సంబంధమును నిశ్చయింపవలయును కాని పదసామ్య మున్నంత మాత్రమున నిశ్చయింప రాదు. ఇదియే ద్రావిడ వైయాకరణులు గమనింపని విషయము.

ద్రావిడభాషలకును, ఆర్యభాషలకును పదజాతములో విశేషసంబంధ మున్నను ప్రత్యయములలోను, పదపదార్థ సంబంధబోధక రీతులలోను సామ్యము లేక పోవుటచే అవి భిన్నకక్ష్యలకు చెందిన వని యంగీకరింపక తీరదు. మొట్టమొదట ప్రత్యయకల్పన (Concep-tion) లోనే ఆర్యద్రావిడభాషలకు భేదము కలదు. ఆర్యభాషలలో ప్రత్యయము లనేకార్థ సూచకములుగా నుండగా ద్రావిడభాషలలో నవి యేకార్థసూచకములుగా నున్నవి. సుప్తిఙ్ప్రత్యయము లన్నియును ఆర్య భాషలలో వచనవిభక్త్యర్థములను రెంటిని తెలియజేయుచున్నవి. 'భిస్' అనునది తృతీయార్థమును, బహుత్వమునుగూడ సూచించుచున్నది. 'స్య' అనునది షష్ఠ్యర్థము, నుఏకత్వమునుగూడ సూచించును. ఇట్లే తిఙ్ ప్రత్యయములు పురుషవచనములను రెంటిని సూచించుచున్నవి. 'మస్' అను ప్రత్యయము ఉత్తమపురుషను, బహువచనమును సూచించును. 'థస్' అను ప్రత్యయము మధ్యమ పురుషను, ద్వివచనమునుగూడ సూచించును. ద్రావిడభాషలలో నీసంప్రదాయ మగపడదు. విభక్తిని సూచించుటకును, వచనమును సూచించుటకును విభిన్న

ప్రత్యయములు కలవు. తృతీయాబహువచనమున 'లు' (ల) అనునది బహువచనమును, 'చేత' యనునది తృతీయార్థమును ప్రత్యేకముగా సూచించుచున్నవి. షష్ఠ్యేకవచనమున 'కు' యనునదిషష్ఠ్యర్థమునుమాత్రము సూచించును. బహువచన ప్రత్యయముచేర్చకపోవుటచే ఏకవచనము సూచింపబడుచున్నది. బహుత్వమును సూచించుటకు ప్రత్యేకప్రత్యయ ముండుటచే దాని యభావమే యేకత్వమును సూచించును. తిఙంతములలో సర్వనామైకదేశములగు ను (నేను), ము (మేము), వు (నీవు), రు (మీరు) మొదలగునవి క్రియాపదముల చివరను చేరుటచే పురుషవచనములు రెండును వానిచే సూచింపబడుచున్నను పదైకదేశమును ప్రత్యయముగా నుపయోగించుట ఆర్యభాషాసంప్రదాయ విరుద్ధము. తి, అన్తి, సి, థ అను మొదలగు ప్రత్యయములకును, తత్తత్పురుషవచనములలోని సర్వనామములకును సంబంధమేమియును కనబడదు. ఇట్లే కొన్ని విభక్తిప్రత్యయములు ద్రావిడభాషలలో పదసమానాకారములుగా నుండగా నార్యభాషలలో విభక్తి ప్రత్యయముల కెట్టి పదములతోడను సంబంధ మగపడదు.

మరియు ద్రావిడభాషలలో నొక యర్థమున నొకే ప్రత్యయ ముండగా ఆర్యభాషలలో ఒకే యర్థమున ననేకప్రత్యయములు గూడ గలవు. తృతీయా బహువచనమున సామాన్యముగా శబ్దము లన్నిటికిని 'భిస్' అను ప్రత్యయము చేరుచుండగా అకారాంతశబ్దములకుమాత్రము 'ఐస్' అను ప్రత్యయము వచ్చి చేరును. షష్ఠ్యేకవచనమున అకారాంతశబ్దములకు 'స్య' అను ప్రత్యయముండగా, తదితరశబ్దములకు 'అస్' అను ప్రత్యయము కలదు. ప్రథమా ద్వితీయావిభక్తులలో పుంలింగ స్త్రీలింగ నపుంసకలింగశబ్దములకు ప్రత్యయభేదము కలదు. విభక్త్యంతరములలోకూడ నేకవచనమున పుంలింగస్త్రీలింగశబ్దములకు ప్రత్యయభేదము కలదు. తిఙ్ ప్రత్యయములలో గూడ నిట్లు ప్రత్యయబాహుళ్య మార్యభాషలలో కలదు. పరస్మైపది ఆత్మనేపది ధాతువులకు ప్రత్యయభేదము కలదు. లిట్టునకును, లోట్టునకును విశిష్టప్రత్యయములు కలవు. ఇట్లు శబ్దభేదమునుబట్టియు, కాలభేదమును బట్టియు సుప్ తిఙ్ ప్రత్యయములు మారుచుండుట ద్రావిడభాష[...] బడదు. ప్రత్యయములకు పదసంబంధము [...] దేశసంబంధము కాని కనబడకపోవుట[...] ప్రత్యయ బాహుళ్య మార్యభాషలలో[...]

ఈ సుప్ తిఙ్ ప్రత్యయములు[...] ధాత్వంగములకును చేరునప్పుడు వీనియం[...] యములయందును వర్ణవిపరిణామము లార్యభా[...] కలుగుచుండును. ద్రావిడ భాషలలో నిట్టి వర్ణవిపరి[...] మములు సంభవింపవు. షష్ఠ్యేకవచనమున హలంత శబ్దములకు 'అస్' అను ప్రత్యయము స్వస్వరూపముతో నుండగా (ఉ॥ మరుతః, ఆత్మనః) ఇకారాంత- ఉకారాంత- ఋకారాంత శబ్దములలో అకారమును కోలుపోయి కేవల 'స్' అను రూపముతో గన్పట్టుచున్నది (ఉ॥ హరేః, శంభోః, పితుః). 'విద్వస్' శబ్దము తృతీయాదివిభక్తులలో అజాది ప్రత్యయముతో చేరునప్పుడు 'విదుష్' అను రూపమును, హలాది ప్రత్యయముతో చేరునప్పుడు 'విద్వత్' అను రూపమును పొందుచున్నది. 'అస్'ధాతువు ప్రథమపురుషైకవచనమున స్వస్వరూపముతో కనబడుచున్నది. కాని ద్వివచన బహువచనములలో అకారమును కోలుపోయి కేవల 'స్' కార రూపమున కనబడుచున్నది (చూ: అస్తి, స్తః, సన్తి). 'ఇ'ధాతువు ప్రథమపురుషలో ఏకవచనమున 'ఏ' అను రూపమునను, ద్వివచనమున 'ఇ' అను రూపమునను, బహువచనమున 'య్' అను రూపమునను నున్నది కదా (చూ: ఏతి, ఇతః, యన్తి). కృధాతువు కొన్ని తిఙంత రూపములలో స్వస్వరూపముతోడను, మరికొన్ని రూపములలో 'క్ర' అను రూపముతోడను, ఇంక కొన్ని రూపములలో 'కర్' అను రూపముతోను, వేరు కొన్ని రూపములలో 'కార్' అను రూపముతోను కనబడుచున్నది. ఇట్టి భేదములు ద్రావిడభాషలలో కనబడవు.

ద్రావిడభాషలలో మరియొకవిధమగు వర్ణవిపరిణామ మగపడుచున్నది. ప్రాతిపదికయందలి స్వరమునుబట్టి యొకప్పుడు ను, కు అను విభక్తులు ని, కి అను రూపములను పొందుచుండును. ఉ॥ హరిని, శంభును; హరికి, శంభునకు. ఇట్లు పూర్వస్వరమున

...ా నుచ్చారణ సౌకర్యార్థ ముత్తరస్వరము ...ు మార్యభాషలలో సంభవింపదు. ...రిషు. పైని వివరించిన యార్యభాషల ...రవిపరిణామమునకును, ద్రావిడభాష ...ు యచ్చుల మార్పునకును సాదృశ్య ...ు. రెండును విభిన్నజాతీయములు. ... సంభవించు వర్ణవిపరిణామములు రెండువిధ ... కొన్ని స్వతంత్రము లైనవి; మరికొన్ని వర్ణాంతర కార్యరూపము లైనవి. 'స్తః' అను తిజంత రూపములోని అకారలోపమును, 'విదుష్' అను ప్రాతిపదికలోని అకారలోపమును స్వతంత్రములైనవి; వర్ణాంతరకృతములు కావు. కాని హరిని, హరికి అను సుబంత రూపములలోని యంత్యవర్ణ విపరిణామము తత్పూర్వాక్షరములోని ఇకారజనితము. అందుచే నీ రెండు విధములగు వర్ణవిపరిణామములకును సామ్య మేమియును లేదు. కాబట్టి యివి భాషాసంబంధమును సూచింపజాలవు.

విభక్తి ప్రత్యయముల స్వరూపమునగూడ ఆర్య ద్రావిడ భాషలకు సంబంధ మేమియును లేదు. ద్రావిడ భాషలలో విభక్తిప్రత్యయము లనబడు రూపములను పరిశీలించినచో నవి స్వతంత్ర ప్రయోగార్హములైన పదములుగానో, పదావయవములుగానో కనబడుచున్నవి. ఈ ప్రత్యయములు నిజముగా ప్రత్యయము లనదగి యుండలేదు. ఆర్యభాషా సంప్రదాయమును కేవల మనుసరించి ప్రత్యయము లనబడినట్లు తోచుచున్నవి. ఆర్యభాషలలో ప్రత్యయములు స్వతంత్ర ప్రయోగార్హ ములైన పదములుగా లేవు. పదభాగము లనికూడ మనము నిరూపింపలేము. ఈ ప్రత్యయముల యతి ప్రాచీనరూపములను గ్రహించినను వానికి సంబంధించిన పదములను నిరూపించుట సాధ్యముకాదు. కాన నివి నిజముగా ప్రత్యయము లనదగియున్నవి. ఇట్లే తిజ్ ప్రత్యయములుకూడ సంస్కృతమున ప్రత్యయము లన దగియుండగా ద్రావిడభాషలలో తిజ్ప్రత్యయము లన బడునవి సంబంధసూచకపదము లనియో, లేక వాని భాగము లనియో మనము నిరూపింపవచ్చును. వీనిలో గూడ పూర్వమందలి ధాత్వాదులలోని స్వరబలముచే గలుగు మార్పులేకాని వాని స్వరూపమును గుర్తుపట్ట లేనంత వర్ణవిపరిణామములు కలుగలేదు. ఇట్లు ద్రావిడ భాషలలో సుబంతతిజంతములు సమస్తపదము లనదగి యున్నవి. ఆర్యభాషలలో నిట్లు తలంచుటకు సూచన కనబడదు. సుప్ తిజ్ ప్రత్యయములేకాక తదితరములగు తన, కడ, మి (మెయ్), పడి, వు (అగు) మొదలగు ప్రత్యయములుకూడ ద్రావిడభాషలలో పదము లని కాని, పదైకదేశము అని కాని సులభముగా నిరూపింపవచ్చును. అందుచే ద్రావిడభాషలు సంశ్లిష్టపదభాష లనియు (Agglutinating languages), ఆర్యభాషలు సంయుక్త పద భాష లనియు (Amalgamating languages), ప్రత్యయ యుక్త భాషలనియు (Inflexional languages) చెప్పబడుచున్నవి. ఈ రెండు భాషలకును పదవ్యుత్పత్తియందు సామ్య మేమియును లేదు.

భాషలకు సంబంధమును నిర్ణయించుటకు పైని వివరించిన పదనిష్పత్తిలో సామ్యము ముఖ్యముగా నుండవలయును. అది లేనియెడల నా యా భాషలకు సంబంధము లేదని నిశ్చయముగా మనము చెప్పవచ్చును. పదసామ్యమును బట్టికూడ భాషలకు సంబంధమును మనము నిర్ణయింపవచ్చును కాని యందు ప్రమాద పడుట కవకాశము కలదు. ఆ యా భాషల నుపయోగించు జనుల కుండు సంబంధ తారతమ్యమును బట్టి యొక భాషలోని పదము లింకొక భాషలోనికి అధికము గానో, స్వల్పముగానో ప్రవేశించుచుండును. తదితర ద్రావిడభాషలకంటె తెనుగునకు సంస్కృతప్రాకృతములతో సంబంధ మధికమగుటచే సంస్కృత ప్రాకృత పదము లధికముగా తెనుగుభాషను ప్రవేశించినవి. అత్యంత విప్రకృష్టములగు దేశములలో నున్న జనులకు గూడ నేదోయొక కారణవశమున సాంగత్య మేర్పడినచో వారి భాషలు సాంకర్యమును పొందును. ఇట్లు మన దేశమునకు వచ్చి కొన్ని దినములు నివసించియుండుటచే పారశీకుల, తురుష్కుల, ఆంగ్లేయుల భాషలలోని పదము లెన్నియో తెనుగు భాషలో ప్రవేశించినవి. ఇట్టి కృత్రిమపదముల నాధారముగా జేసికొని భాషలకు సంబంధమును నిర్ణయించుటకు వలనుపడదు. భాషలకు అనాదిసిద్ధములగు పదములను గ్రహించి వానిలో

సాదృశ్యము కనబడినచో పరస్పర సంబంధమును మనము నిర్ణయింపవచ్చును. కాని యాయా భాషలను మనము సాకల్యముగా తెలిసికొనిన గాని వానిలో భాషాంతరములనుండి స్వీకరింపబడిన పదము లేవియో, స్వతఃసిద్ధములైన పదము లేవియో చెప్పజాలము. అట్లు తెలిసికొనలేనప్పుడు పదసామ్యమును పరిశీలించి సంబంధమును నిర్ణయించుటలో ప్రమాదము సంభవింపవచ్చును. కేవల స్వీకృత పదములను పరిశీలించి సంబంధ నిర్ణయమును చేయుట సంభవింపవచ్చును. కాబట్టి నూతనముగా మనకు గనబడు భాషలకు సంబంధించి పదసామ్య విమర్శనము చేయుట యసాధ్యమనియే చెప్పవచ్చును. కాని యేపదములు ప్రతి భాషకును స్వతఃసిద్ధములుగా నుండునో, అనగా నేపదములు భాషాంతరములనుండి స్వీకరించుట కవసరము కలుగదో యట్టి పదములలో సామ్య మగపడినచో భాషలకు సంబంధమును మనము నిర్ణయింపవచ్చును.

సామాన్యముగా నీక్రింది జాతిపదములు భా[illegible] సిద్ధములుగా నుండునని భాషాశాస్త్రజ్ఞుల[illegible] యున్నారు.

౧. సర్వనామములు.

౨. మొదటి నాలుగైదు సంఖ్యా[illegible]

3. సన్నిహిత సంబంధవాచకపద[illegible] రావయవ వాచకపదములు.

౪. తరచుగా ప్రతిదేశమున నగపడు వస్తువుల యొక్కయు, జీవరాసులయొక్కయు పేర్లు.

పై జాతి పదములలో సామ్య మగపడినచో భాషలకు పరస్పర సంబంధము కలదనియు, నివి యొక కక్ష్యకు చేరిన వనియు మనము సామాన్యముగా నిశ్చయింపవచ్చును. ఆర్య ద్రావిడభాషలకు పై జాతి పదములలో సామ్యము లేదని నిరూపించుటకు కొన్ని పదములు క్రింద నుదాహరింపబడినవి.

సర్వనామములు

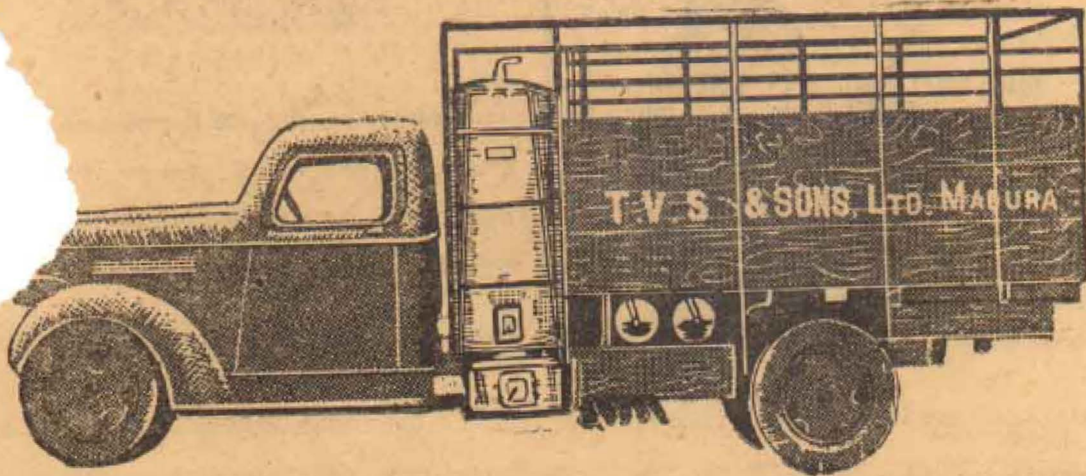
తెనుగు	అరవము	కన్నడము	సంస్కృతము	గ్రీకు	లాటిను
నేను	నాన్	నాను	అహమ్	egō	ego
నీవు	నీ	నీవు	త్వమ్	tu	tū
వాడు	అవన్	అవను	సః	(s)o	(ip)se
ఆమె	అవళ్	అఽళు	సా	(s)ē	(ip)sā.
అది	అదు	అదు	తత్	to	(is)tud

సంఖ్యావాచకములు

తెనుగు	అరవము	కన్నడము	సంస్కృతము	గ్రీకు	లాటిను
ఒకటి	ఒన్ఱు	ఒందు	ఏ(క)	oi(nē)	oi(nos)
రెండు	ఇరండు	ఎరడు	ద్వ	duō	duō
మూడు	మూన్ఱు	మూరు	త్రయః	treis	trēs
నాలుగు	నాన్గు	నాల్కు	చత్వారః	tettares	quattuor
ఐదు	ఐందు	ఐదు	పంచ	pente	quinque
పది	పత్తు	హత్తు	దశ	deka	decem

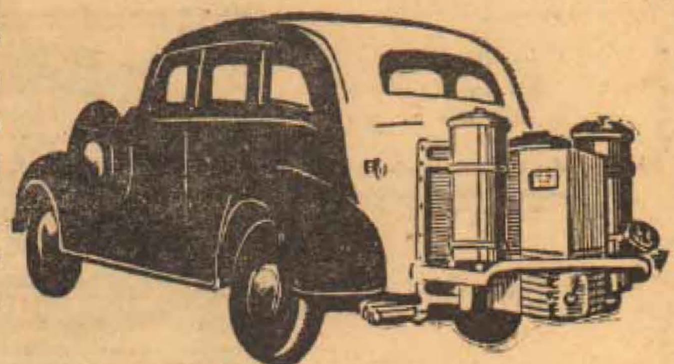
సంబంధవాచకములు

తెనుగు	అరవము	కన్నడము	సంస్కృతము	గ్రీకు	లాటిను
తల్లి	తాయ్	తాయి	మాతా	mētēr	māter
తండ్రి	తగప్పన్	తందె	పితా	patēr	pater
అన్న	అణ్ణన్	అణ్ణ	భ్రాతా	phrātēr	frāter
అక్క	అక్క	అక్క	స్వసా	...	soror
[మగడు]	మగన్	మగ	సూనుః	sūnus(లిథు)	sunus(గాథి)
[కూతురు]	మగళ్	మగళు	దుహితా	thugatēr	...
మామ	మామా	మావ	శ్వశురః	(s)ekuros	socer

టి. వి. యెస్. నాయకత్వం

టి. వి. యస్. ప్రొడ్యూసర్ గాస్‌ప్లాంట్లు యిప్పటికి మూడేండ్లకు పైబడి అమ్మకమౌతున్నవి. ఇండియా మొత్తములో 4000 లకు పైబడ్డ గాస్‌ప్లాంట్లు వాడుకలోవున్నవి. ఇండియా అంతటాగల కారుల స్వంతదార్లు. ట్రక్కు యజమానులు.— వీటి ఉత్కృష్టతకు,. వీటివల్లకలిగే పొదుపునకు తృప్తి పొందివున్నారు. టి. వి. యస్. ఇంజనీర్లకుగల చిరకాలానుభవము మంచితరహా గాస్‌ప్లాంట్లు తయారుచేయడానికి ఉపయోగపడుతున్నది.

టి. వి. యస్. యూనిట్లను ప్రత్యక్షముగాచూపమని మా డిస్ట్రిబ్యూటర్లను అడగండి.

విశేషాంశాలు

- సులభమైన స్టార్టింగ్ : ఇతరములకన్న చాల తక్కువ కాలము పట్టును.
- ట్రిపుల్ ఫిల్టరేషన : మంచి నికరమైన గాస్: ప్లాంటును సరిగా అట్టేపెట్టడానికి చాలా తక్కువ ఖర్చు.
- సమానమైన భారము: టైరుల అరుగుదలతక్కువ: బ్రేక్ వేయుటకు అధికపదుపాయము.
- చాల విశ్వసనీయమైనది : ప్రయాణారంభమునుంచి ప్రయాణాంతమువరకు అంతరాయము లుండవు.
- నీటైన స్వరూపము : ఇతరములకన్న చూచుటకెంతో ముచ్చటగ ఉండును.

ప్రొడ్యూసర్ గాస్ మోడల్సు కొనే ముందు

టి. వి. యస్. యూనిట్ల గురించి యోచనచేయండి

(కార్లకు, లారీలకు ఉపయోగపడతవి)

టి. వి. సుందరం అయ్యంగార్ అండ్ సన్సు లిమిటెడ్.

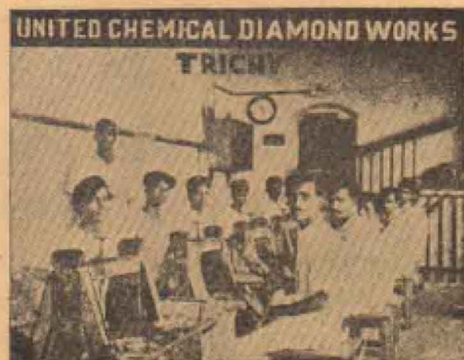
మదుర • కారైకుడి • తిరునెల్వేలి • పుదుక్కోట • తిరుచినాపల్లి • మదరాస్,

TVS. K. 2 TG.

యునైటెడ్ డైమండ్ కెమికల్ వర్క్సు

హిందూదేశమున
ప్రసిద్ధి చెందిన
కెమికల్
వజ్రములు
తయారు చేయు
గొప్ప సంస్థ.

ఫాక్టరి:—
మధుర రోడ్డు
తిరుచినాపల్లి సిటి

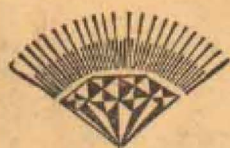
కార్యాలయము:—
నెం. 129, పెద్ద బజారు,
తిరుచినాపల్లి సిటి

ప్రఖ్యాతి చెందిన

చంద్రా క్వాలిటీ వజ్రములు

తయారు చేయువారు

నమ్మకమైన సీల్డు పొట్లములతో అన్ని షరాబు దుకాణములలో దొరకును

చంద్రాక్వాలిటీ వజ్రములలో తయారుచేయించిన ఆభరణములని ధరించు
సోదర సోదరీమణులందరికిన్ని, మాయొక్క కంపెని వ్యాపారము అత్యు
న్నత స్థానమునకు తెచ్చిన వ్యాపారస్థులందరికిన్ని
మాయొక్క తారణసంవత్సర వందనములు

PROPRIETORS

మోతి R. శ్రీరాములుశెట్టి.

M. S. కృష్ణమూర్తిశెట్టి.

N. ఆదినారాయణశెట్టి.

N. రంగరాజులునాయుడు.

మలేరియా

రాక్ ఫెల్లర్ ఫౌండేషన్, కూనూరు, నీలగిరికి చెందిన డాక్టర్ పాల్ యఫ్. రస్సెల్ గారు చెప్పినట్లు సంవత్సరములతరబడి రాత్రింబవళ్లు ప్రతినిమిషమునకు కనీసము రెండు చావులకు, ప్రతి ఎనిమిది దినములకు 2,880 చావులకు మలేరియా కారణమగుచున్నది.

మలేరియా ముఖ్యముగా బలహీనపరచే జ్వరము, వైద్యపోషణ లేకపోయినమాత్రమే ప్రమాదించును. రోమన్ సామ్రాజ్యము క్షీణించిపోవుటకు మలేరియాకు చాల సంబంధముండినదని చరిత్రకారులు సూచించియుండిరి. అదేవిధముగ పూర్వార్థగోళమందలి జాతులు తగినంత చురుకుతనము లేక వెనుకబడియుండుటకును మలేరియా కారణమనినను నిజము కావచ్చును.

మలేరియావ్యాపనే చరిత్రనుగాని, మలేరియాను పూర్తిగగాని, కొంతవరకుగాని పోగొట్టగలవని పేరుపొందిన క్వైనా, అట్రెబ్రిన్, ప్లాస్మొక్విన్ మొదలగు మందులనుగురించిగాని తెలిసికొనవక్కరలేదు. క్వైనా నేడు మిక్కిలిప్రియమైనది. అనేకులు క్వైనాచేదును భరింపలేరు. ఇతరమందులు దొరకుటలేదు. ఈ కారణములచే మేమొక మందును తయారుచేసితిమి. మా కోరికపైన డాక్టర్లు దీనిని ఉపయోగించగా మంచిఫలితముల నిచ్చినది.

తయారుచేయుట :—'మలేరిడాల్' ఔషధము 18 దేశీయమూలికలనుంచి తయారు చేయబడినది. వీనిలో మిక్కిలి ముఖ్యమైనది "చీరపట్ట" లేక "పాలగరుడచెట్టుపట్ట." ఇండియాలో ఎక్కడనైనను దొరకు ఈ చెట్టుపట్ట అతి చేదుగ వాసనలేకుండ నుండును. ఈపట్ట ఏవిధమైన మలేరియానైనను నివారించుటలో క్వైనాతో సమానమైనది.

ఈమధ్య కలకత్తాలో జరిగిన పరిశోధనలో ఆర్థికముగను, వైద్యరీతిని క్వైనైన్ సల్ఫేటుకుబదులు ఈ పట్టను ఉపయోగింపవచ్చునని తెలినది. మలేరియాతో బాధపడు గర్భిణీస్త్రీలకుకూడ ఇది వాడవచ్చును.

ఈ మూలికతోపాటు కఫమును రక్షించుటకును మలమూత్రముల చక్కబరచుటకును, శరీరస్థితి వర్ధిల్లపరచుటకును, ఇతరమూలికలనేకము చేర్చబడినవి.

'మలేరిడాల్'లో చేర్చబడిన మూలికలమూలమున 'మలేరిడాల్' ఎట్టి మలేరియానుగాని నివారింపగలదు. ఇందు చేరిన మూలికాదులలో చాపరికము లేదు. ఇది మలేరియాతో సాధారణముగా సంభవించు రోగిస్థితిని తగ్గించి ఆరోగ్యము వర్ధిల్లపరచును. ఎంత మొండి తలనొప్పినైనను నిస్సందేహముగా నివారణచేయును.

2880 *Victims a day!*
by
MALARIA

MALARIDOL

మలేరిడాల్

మలేరియా, తలనొప్పి, జ్వరము, వాడీవ్యాధి నివారణ చేయును.
2,27,100,500,1000 బిళ్లల ప్యాకెంగులలో కెమిస్టు లందరివద్ద దొరుకును.

JAMBU & CO, T.NAGAR, MADRAS

ఆంధ్రజిల్లాలకు ఏజంటు :—

శ్రీ ఎ. కామరాజు,

ఇన్నీస్ పేట, రాజమహేంద్రవరము.

జ్యోతి పెయింటు అండ్ వార్నీషు ఇండస్ట్రీస్ మద్రా

పూనమల్లి హైరోడ్డు

వివిధరకములపనులకు వినియోగపడు నాణ్యమైన "జ్యోతి" పెయింట్లు వాడి మీ సామాగ్రిని
(కొయ్య, లోహము, శిల, గచ్చు) పెక్కు సంవత్సరములు వాడుకొనుడు.

"జ్యోతి" క్వాలిటి రెడీమిక్సెడు
పెయింటు.
దీర్ఘకాలము మనునట్టి నిగనిగ
లాడు పెయింటు. ఎట్టి వాతావర
ణములోనైనను వస్తువును చెడ
నీయకుండా కాపాడును.

"జాయ్" క్వాలిటి రెడీమిక్సెడు
పెయింటు.
అలంకారమునకు, సామాగ్రికి
పురుగుపట్టకుండా కాపాడుటకు
దివ్యమైన పెయింటు. వాడుట
సులభము. రాలిపోదు, పొక్కదు.

"ఫ్లాగ్" క్వాలిటి రెడీ మిక్సెడు
పెయింటు.
సర్వసామాన్యమైన వాడుకకు
వివిధపనులకు వినియోగపడును.
తక్కువ ఖర్చులో ముగించవలసిన
పనులకు అనుకూలించును.

స్వదేశీ పెట్టుబడి, ప్రతిభ,
కాయకష్టము,
పర్యాలోకనతో నిర్వహింప
బడుచున్న సంస్థ.
సరసమైన ధరలకు నాణ్యానికి
ప్రఖ్యాతి వహించినది.

సప్లయి డిపార్టుమెంటు (ఐ. యస్. డి.) ఆమోదము బడసినది

సెల్లింగు ఏజంట్లు:

జ్యోతి పెయింటు ప్రాడక్ట్సు.

వెంకటాచెలమొదలి వీధి, టి. టి., మదరాసు.

బంతి గొని యమ్మ వినవినఁ బ్రక్క-యింటి-కరిగి, యాయింటి యిల్లాలి, నామెపుత్రుఁ
బిలిచి యేమేమొ మాటాడి, పిదప మమ్మ-నవనవగఁ బిల్చి యంబులు జాలువార్చె.

"ఆట లిట్లె సాగెనా? యింక మీగతి-యెట్టు లౌనో? యెవ్వ రెఱుఁగఁగలరు?
తోటకూరనాఁడె యేటికిఁ దెలుపవై-తనుచు మీఁద నన్ను నడుగు టగునో?

ఐదాఱునాళ్ల ముందఱ-నే దొరకిన నాకుఁ దెలుపనే లేదేమీ?
కాదుకదా యిది మీది? యిఁ-కీదాపున నెవరి దగునో? యెఱుఁగరటోరి!"

వ. వడఁకుతో మాట తడబడ నే నిట్లంటి:

"అగు నిక్క-మ్మగఁ బ్రక్క-బాలకుని దే యాబంతి, యానాఁడు వాఁ
డెగురఁగ దన్నుచు నాడుచుండెనో? మఱింకేమయ్యెనో? దూకి మా
మొగముల్ దన్నుచు దొడ్డిలోనఁ బడె నేమున్ దాఁచుకొన్నాము పై
కగపడ్డన్ గయికొందు రన్న వగతో నైదాఱునా ళ్లమ్మరో!"

వ. మాటలాటలందుమాత్ర మతిమాత్రచతురుండు నాతోడ నాడు బాలుఁ డంత—

"అత్త! మాతప్పిదం బావంతయును లేద తాన యాబంతి మాపైనఁ బడెను
అడిగిన నిచ్చివేయఁగవలె ననియె మేముంచితి మిన్నినా ళ్లొక్కఁడైన
నడుగనే లేదు, మీరయి యేల యీయమలే దందువేమో వాని చంద మెఱుఁగు
లెక్కలలోఁ దన కెక్కువ నేర్పని గర్వపడును జూచి యోర్వలేఁడు
వాఁడు మాజాడ, నటువంటివానితోడఁ-బొసఁగు టా టేల? యీబంతి నిసరివైచి
వాని దొడ్డిలోఁ జేర్తును; వాని సొమ్ము-వాని దగు నరి కిది సరి యానుగాదె?"

కోపము దుఃఖమున్ గనులకొల్కులఁ దాండవమాడఁజూచి ఛీ
ఛీ! పదఁ డంచు వెంటఁగొని చేతుల బంతు లొనంగి వీథిలో
నే పదిమందిముందరను నిల్పి మమున్, బిలిపించి ప్రక్కయిం
టామెను దత్సుతున్ గథ సమగ్రముగా వచియించె నీగతిన్:

3

వ. "మీరు మీరు నందఱు నీ వినిందితుల నడవడి వినుండు. వీఁడు నాకొడుకు. వీఁడు వీని తోడి తరగతివాఁడు; నాల్గువీథు లవతలివాఁడు. వీండ్రిరువురు నేకమై, ప్రక్క-యింటి బాలుఁ డాటాడుచోఁ దప్పిదారి మాదొడ్డిలోఁ బడిన యీ రబ్బరుబాలు నపహరించి దాఁచిరి. అది వానిదే యగుట నెఱింగియు వానికీయరైరి. నాకును జెప్ప రయిరి. ఎవ్వరి నడిగిన నేమి యనర్థ మగునో యని యీప్రక్క-యింటి బాలుఁడు తన యిక్కట్టు నెవ్వరికిం దెలుపక యేడ్చుచున్నాఁడు. మావాండ్రయిదాఱునాళ్లు దాఁచి యెదిరి యే డ్పడఁగియుండు నని, యెట్లో నను నొప్పలచుకొనవచ్చునని, యొక్క-బాలుతోనే యిద్దఱు బాలురు నాడుట వలని యుత్సాహసంకోచము నోర్వఁజాలక యిప్పుడు బయటఁబెట్టిరి. మావాఁ డాట చేతఁగానివాఁడు. కాని వస్తులుబ్ధుఁడు. వీనికే రెండు బంతులు మావానివి కాని యాట ముచ్చట లెల్ల నీ మిత్రబాలునివే. వీని రెండుబంతుల గంతులాట సూచి నే నడుగఁగా

బొంకుల బుంగ, దొంగ యీ మిత్రబాలుఁడు బూకరించుచు నాతోఁ బలికిన పలుకు లిట్టి విట్టివి. ఇందు మావాని కీ రిట్టిదిట్టిది. వీండ్రు బడిలో లెక్కలలోఁ బారితోషికము గొం నసి పొరుగింటి బాలుఁడు గర్వించుచున్నాఁ డనుచున్నారు. ఆ బాలున కట్టి గర్వము క లేదో కాని మావానికి వానిపై నసూయ యున్నది. అదియే యీబంతి నపహారింపి ఇం దీ క్రొత్తబంతిని దాను గైకొనఁగోరుచున్న యీమిత్ర బాలకుఁ డుద్బోధకుఁడు. లెక్కలలోనే మెదరింటి బాలుఁ డెక్కున కాన వాని కంతగా గర్వ ముండ నవకా లేదు. అది తనకు రానందుకు వంతయు, వానికి వచ్చినందు కసూయయుఁ, దక్కిన యన్నింట దంటనైతి నన్న గర్వమును మావానికే యున్నవి. ఎదరివానిపై నిందగట్టువాఁ డానింద తనయం దెంతవట్టు కుదుర్కొనియున్నదో ముందు గుర్తించి చూచుకోఁబూనఁడు. ఎదిరి బాలునిపై మోపు నిందలలో నెన్నో యంశములు మావానిలోనే కుదుర్కొనియున్నవి. ఇట్టి దోసముల నీ చిట్టివయసున నే చిదుకఁద్రొక్కకున్నచో నవి పెరిగి పెద్దచేటు మూడ్చును" అని యమ్మ మమ్ముం జూచి—

౪

"కొంపల్ గూల్చెద రోరి బాలు రిటు లెగ్గుల్ నేర్చినన్, మిమ్ము మ
న్నింపన్ జాల యథార్థమేయయిన మీ నేరంబుకై యేడ్చుచున్
లెంపల్ వైచుకొనుండు నల్గురెదురన్, మిత్రత్వ మీ బాలుతో
సంపాదించుకొనుండు దుష్కృతికిఁ బశ్చాత్తాపమున్ జెందుచున్.

ఐదు నాళ్లు దాఁటె నాబాలకుం డెంత-వంతపాలు పడెనో? వాని తల్లి
కెఱుఁగఁ జెప్పకుండ నేడ్చుచునున్నాఁడు-ఫలము దీని కెపుడో కలుగు మీకు.

వానిఁగాన మిమ్ము మానసమున నెంత-చింతఁ జేసికొనుఁ డదెంత వంత
యగునో తెలియు; నట్టి పగ ముందటికి మూట-గట్టికొంటి రెవ్వ డొట్టుకొనునో?

• • • • • •

వచ్చెఁ బ్రమాద మెట్లొ భగవంతుఁడ కావు మటంచుఁ జాటుగా
నిచ్చలు నాత్మ వేడుకొనునేని విశుద్ధుఁడు కాఁడు వేఁడుఁ, దాఁ
గుచ్చిత మెవ్వనింగుఱిచి కూర్చెనొ? వానిని దేవునట్లు వా
విచ్చి క్షమింపఁ దప్పిదపు వెల్లడి వేడవలెన్ విశుద్ధికిన్.

కొంకక లోలోఁ బాపవి-సంకల్పము లార్చి మానసంబున్ బైకు
ట్టంకించి చిదుకఁద్రొక్కు భ-యంకరునకు నది యొదింగి యనువర్తించున్.

అల్లరిపిల్లవాండ్రకు రహస్యపురక్ష త్యజించి దోషముల్
వెల్లడిచేసి తండ్రులు సువృత్తము తీర్తురు చిత్తవృత్తులన్
బిల్లలవంటి పోట గమనించి యసంగతభావజాతమున్
గ్రుల్లునుబోలె వెల్వఱిచి కూర్చు విశుద్ధత వాని కాత్మయున్.

తల్లిదండ్రు లుత్తములుగాఁ దవరు టెట్లొ?-యాత్మ పరిశుద్ధమైనది యగుట యట్లు
తనయు నవ్వారు సరిదిద్దికొనుట యెట్లొ?-మనసు నాయాత్మ సరిదిద్దుకొనుట యట్లు.

వ. వీండ్రను జాటున శిక్షింపవచ్చును. బంతి నొకవాటున వారి యింటం జేర్చును. అది యీబాలురకు మేలుగూర్చు తెఱఁగు గాదు. నిజముగా మావాండ్రు పశ్చాలగుట కిదియ పద్ధతి. పశ్చాత్తాపపడక బాగుపడుట పొసఁగదు." అనుటయు నప్పుడు-

౫

నేను నేనని యనుకొను మేను, దాని-లోన నింకేమి యే మున్నదో, నెలువున
నల్ల నది యెల్లఁ దాఱుమాత్రై కలంగెఁ-గలను నేను, నా తన మది కలదో? లేదో?

వలవల యేడ్చితిన్ దలఁపు వ్రయ్యలువాఱెను మాతృదేవి యు
జ్జ్వలహృదయంబు దానఁ గనవచ్చెను, నాకు శరీరలాభ మా
సులలితశీలమూలమునఁ జొప్పడుటన్ సమకూఱె నిట్టి ని
ర్మలతరబోధ మన్మద మమందముగా దయివాఱె నిల్వఁగన్.

తప్పిదము లొప్పుకొంటిని-జెప్పితిని క్షమాపణంబు చెంపలు వ్రేల్లన్
నొప్పించుకొంటి నెయ్యం-బొప్పం గోరితిని బాలు నొసఁగితి బాల్యన్.

తద్దినము పెట్టువానితోఁ దమ్మునట్లు-నానవాధ్యాయి నా వెన్క నలిగెఁగాని
మాటఁగా లేద కను చెను మత మతనిది-యట్లె యంతంత కల యలవాట్లె పెరిగె.

౬

అమ్మహితబోధనమ్ము బాల్యమ్మునందు-నలనవృత్తిని జనువున నప్పుడపుడు
వీటఁబుచ్చితి నేనిఁ దా వినువుగొనక-దిద్దుకొనును. నాతర్వాత దిక్కెవ? రను.

బాల్యపుం జాపలము చప్పఁబడియెఁ గొంత-చదువుజంజాటమున ముద మొదవె నవల
జనకులకు జన్మభూమికిఁ జాల దవ్వు-చని బ్రతుకుఁదెర్వునం దొక్కకొన నొదిఁగితి.

కన్నవారి సేవింపఁగా నున్నయూరి-యుప్పు దిన నప్పుడపు డేఁగుచుంటి నింటి
కారఁబండిన పండ్లు పుణ్యాత్ము లూర్ధ్వ-గతికిఁ దలిదండ్రు లరిగి రుత్కంఠ యుడిగె.

ఉన్నయూరికి నరుగుట నన్నగిల్లెఁ-దల్లిదండ్రుల మైత్రిమి దంపతులము.
కష్టసుఖములు మామీఁదఁ గడలుకొనిమె-మేమె నిర్వాహకుల మయి మెలఁగవలసె.

తప్పో? యొప్పో? సుఖంబో? దుఃఖమొ? పయిన్ దార్కొన్న నున్నారు మా
యప్పల్ సర్వము నిర్వహింతురని నే నంటించుకోకుంటి నాఁ;
డప్పుణ్యాత్మకుల్ గతించినవి యిల్లాల్ నేను నా దేశపుం
జొప్పుం గొంటిమి, గంటి మాగమగతిన్ సూనుస్నుషాద్యావృతిన్.

ఇంచుక మంచికార్య మెదియే నొనరించితి నేని దాన నన్
గాంచిన తల్లిదండ్రులకుఁ గల్గుఁ బ్రమోద మటన్న వేడ్క బ్రే
రించును దొల్లి న, న్నల యదృష్టము తీరెను, వారు దివ్యతన్
గాంచిరి, నేన పెద్ద ననఁగాఁబడితిన్ బడితిన్ వ్యథాంబుధిన్.

కోరిక యొక్క-దానివయి, గొప్ప ప్రయత్నము దానిఁగూర్చి, తా
ర్మారయిపోవు టల్లది దురర్థ మటంచుఁ ద్యజించుకొన్న దే
కోరి తనంత వచ్చి సమకూరెఁట, తప్పనుకొన్న దొప్పుగా
మారుట, యొప్పు తప్పయి భ్రమంబు ఘటించు టదేమి కర్మమో?

౭

చిక్కుల్ పెక్కులు చుట్టుముట్టికొన నుచ్ఛేదించుకోలేక నే
నక్కిక్కిరి యాచనుంటి, నట నా కొక్కింత సాహాయ్య మీఁ
జిక్కుండమ్మె నొకండు; నట్టు లిఁక నీచీకాకులందుండి నే
రెక్కొఁగల్గుట యం చధోగతిని నిర్విణ్ణుండనై క్రుంగితిన్.

మూఁగి తుపాను రేఁగిన సముద్రమువోలె బహిఃప్రపంచ ము
ద్వేగవిఘాతవిశ్లథగతిన్ హతిమారఁగఁజొచ్చెఁ బైకెటుల్
సాఁగఁగరాక కన్మొగిచి శాంతివెలుంగటలోనఁ దోఁచఁ దో
డ్తోఁ గుఱుతించుకొంచు బహుదూరము పోతిని బోతిఁ బోయితిన్.

హద్దుల్ సూపుచుఁ గానవచ్చె నట మూలాధార మాయమ్మ న
న్నొద్దన్ జేర్చుకొనన్ భయం బుడిపె నాయుద్బోధముల్ గోక నీ
విద్దుఃఖంబులు తెచ్చుకొంటి విఁకనే నీపాట నేతెమ్మ నా
సుద్దుల్ విన్మ పరాత్మకంబు లవి తోఁచున్ బాధ నీచిక్కులన్.

విడిచిన నిట్టె నీవనదువృత్తుల పాల్పడవచ్చు, నింక ని
న్గడవఁగనీను నీవనుకఁ గావలియుండెద నాని దేశపుం
బడిఁ జదువంగ నీకు నెటువంటి భయంబులు నింకమీఁదఁ బైఁ
బడ విటు చూడుమా యనుచు బాల్యపుఁ దత్కథ తోఁపఁజేయుచున్.

మాతృశ్రీయట యమ్మరాకృతి రహింపన్ జక్రమై చుట్టి సం
ప్రీతిన్ గూర్చెను; దల్లిక్రిందయి యటే శ్రీమాతయై తోఁచె; నా
రీతిన్ జక్రము గిర్గిరన్ దిరిగి మాతృశ్రీకి శ్రీమాత కు
ద్ద్యోతింపించె విభేదశూన్య మగు విద్యుద్దివ్యహృద్యద్యుతిన్.

సంకల్పంబుల కూటపట్టయిన యాస్థానంబు వెన్నంటి తా
నోంకారమ్మ సదర్థయోజనలకున్, హుంకారముల్ దుష్క్రియా
సంకల్పంబులకున్ బొనర్చుచును నిచ్చల్ జీవితప్రక్రియన్
వంకల్ దిద్దుచు నమ్మ నెమ్మది పరావాగ్రూప నన్నెమెడున్.

మొండిపట్టుదలగల్గు తండ్రి అధీనమునం
దున్న యువతి.........

నిలకడలేని బుద్ధిగల రాజు............

దయార్ద్రస్వభావముగల వీని కుమారుడు..

వీరిని ఆధారముచేసుకొని
వెండితెరపైకి రానున్న అద్భుతమైన కధ.

మినర్వావారి

పథరోఁ-కా-సౌదాగర్

ప్రొడక్షన్:— **షహరాబ్ మోది.**

మీనా
శీలా
పరేష్ బెనర్జీ
అల్ నజీర
శంకర ప్రసాద

DISTRIBUTORS:

FAMOUS PICTURES,

BANGALORE CITY.

'టెక్నో' నాణ్యమును సూచించు ట్రేడుమార్కు 'TECHNO'

సబ్బులు

సిరాలు

దుర్వాయువులను పోగొట్టు పదార్థములు,

ప్రధానమైన నూనెలు మున్నగువాటిని

తయారుచేయు సంస్థ.

TECHNO CHEMICAL INDUSTRIES LTD.,

CALICUT

క్ష య రో గ ని వా రి ణి

పి. కే. అరుణాచల మొదలియార్, ప్రొప్రయిటరు, శ్రీ కృష్ణప్రెస్,
పేట, స్పెషల్ మేజస్ట్రేటు, కర్రై, రాణీపేట, 1941 డిశెంబరు 8 తేదీ వ్రా
“నా సోదరి భాగ్యమ్మాళ్ కు క్షయరోగ నివారణ గావించిన దేవీపండి
అద్భుతశక్తికి అచ్చెరువొందుచు వారికి నాహృదయపూర్వకమైన కృతజ్ఞతను తె
పరచుచున్నాను. ఈ మందు మానవులపాలిటి వరప్రసాదము.”

దేవీపండిట్ ఏ. సి. కన్నప్ప మొదలియార్ & సన్సు,

నెం. 1, స్లాడన్ను గార్డెన్ రోడ్,
డాక్టర్ గురుస్వామి మొదలియార్ రోడ్.
చెట్ పట్, మద్రాసు.

ఏమిచేయుటకు తోచలేదు!!!

క ళ సి రా

ఈ సమస్యను పరిష్కారము చేసినది.

ఎల్లప్పుడు ఒకే రకపు నాణ్యముగల సిరా.

అన్ని దుకాణములలో దొరుకును.

“శ్రీ విస్ - ఆమ్లా”

త ల నూ నె

శిరోరోగములకు ఉత్తమమైన తలనూనె. అన్ని దుకాణములలోను దొరుకును.

యస్. విశ్వనాథం అండ్ కంపెనీ,

44, బందరు వీధి, మద్రాసు - - మెయిన్ రోడ్డు, విజయనగరం.

ఆనందగజపతి విద్యావినోదములు

= శ్రీ అడిదము రామారావు =

సూర్యవంశసంభూతులైన పూసపాటివారికి మాధవ వర్మ మూలపురుషుఁడు. ఈయన తన తపః ప్రభావాతిశయమున తా నేలు రాజ్యమునందు నేడు గడియల కాలము సువర్ణవృష్టి గురిపించిన మహానుభావుఁడని ప్రసిద్ధిగన్న నృపపుంగవుఁడు. ఈ పావనవంశమం దనేకులు రాజోత్తములు జన్మించి, తమ పరాక్రమాదిగుణములచేతను, పరిపాలనాదక్షతచేతను వంశవిఖ్యాతిని ఆచంద్రార్కముగ నిలుపఁగలిగిరి. అప్రతిహతముగ నవనిఁ బాలించిన బుద్ధవర్మయు, పిడుగు తుత్తునియలుగ నటికిన చిక్కభీముఁడును, పరవీరనృపులకు ప్రక్కలోని బల్లెమై ధరణి నేలిన దేవవర్మయు మున్నగువారు ప్రాచీన కాలమునకుఁ జెందినవారు.

పొట్నూరు, కుంభిళాపురము (కుమిలి), విజయనగరములను రాజధానీనగరములుగఁ జేసికొని కళింగ దేశమును పరిపాలించిన మహారాజులు — సీతారామచంద్రులు, వేంకటపతిమహీపాలుఁడు, ఆనందగజపతీంద్రుఁడు, అన్నమ రాజు మొదలగువారు. క్రీ. శ. 1757-వ సంవత్సరమున బొబ్బిలియుద్ధములో వీరస్వర్గమును గాంచిన శ్రీ పెద విజయరామగజపతి మహారాజులుంగారును, అటుపిమ్మట రాజ్యమునకు వచ్చి అసహాయశూరులని ప్రఖ్యాతి నార్జించినవారును, ఆనాఁడు వర్తకసంఘముగ నీప్రాంతమున నుండియున్న ఆంగ్లేయులకు అమూల్యసహాయ మొనర్చి వారి భక్తిగౌరవములకు పాత్రమైనవారును నగు శ్రీ ఆనందగజపతిమహారాజులుంగారును, వారికి పిమ్మట ఇరువదిసంవత్సరములకు పైఁగా రాజ్యమును పరిపాలించి 1794-వ సంవత్సరములో పద్మనాభయుద్ధమున దివంగతులైన శ్రీ చినవిజయరామమహారాజులుంగారును అత్యంతసంస్మరణీయులు.

విజయనగర ప్రభువులగు

శ్రీమదానంద గజపతిరాజేంద్రులు

[క్రీ. శ. 1850-1897]

మన యీవిజయనగరము శాస్త్రాది విద్యలకు వారణాసి యనియు, సంగీత విద్యాప్రచారమునకు తంజాపురమని యు ప్రసిద్ధి గలుగుటకు హేతుభూతులైన శ్రీ విజయరామగజపతిమహారాజులుంగారు (మూఁడవ) రాజర్షి యగు శ్రీ నారాయణబాబుగారి పుత్రులు. ఈ మూఁడవ విజయరామగజపతిమహారాజా వారి కుమారులే విఖ్యాతమహాపురుషులగు శ్రీ ఆనంద

గజపతిరాజేంద్రులు. పూనపాటివంశపూర్వరాజుల తపఃఫలమే ఈ మహారాజురూపమున నవతరించెనని లోకులు చెప్పుదురు. ఈ రాజన్యుని సౌందర్యమార్దవవాఙ్మాధుర్య మర్యాదాదిగుణము లెల్లర హృదయముల నాకర్షించుట వలన ఆంగ్లేయులు ఈయనను ప్రిన్స్ ఛార్మింగ్ (Prince Charming_జగన్మోహనుఁడు)అని యుగ్గడించుచువచ్చెడివారు. వీరికి సంగీతసాహిత్యములయందుఁ గల ప్రజ్ఞ బుధజనసంస్తవనీయమై యలరారెను. ఈవిద్వద్రాజశిఖామణి ఆంధ్రభోజుఁ డని ప్రసిద్ధిగని తన విద్యాపోషణముచేతను, నైపుణ్యముచేతను, కళాప్రియత్వ కవితాచతురిమలచేతను నిస్తులకీర్తి నార్జించి మించెను. ఈ ప్రసిద్ధికి తగినట్లుగనే సుప్రసిద్ధాంధ్రకవులు, శతావధానులు నగు శ్రీ తిరుపతివేంకటేశ్వరకవులు

"సీ. ఏను చూచిన రాజులం దెల్ల నొక్క-
విజయనగరమహారాజు వేత్త" (నానారాజసందర్శనము)

అని ప్రశంసించియున్నారు. ఈ మహారాజు కవియు, విద్వాంసుఁడు నగుటచే వీరి యాస్థానమున పండిత ప్రకాండులు, విద్వత్కవులు, కూలంకష ప్రజ్ఞాసమన్వితులగు శాస్త్రవేత్తలును వెలసియుండిరి. ఈ యంశమునే శ్రీవారి సామాజికులలో నొకరగు కీ. శే. గురుజాడ అప్పారావు పంతులుగారు 'కన్యాశుల్కము' నకుఁ దాము వ్రాసిన పీఠికలో* He is a great scholar; he has attracted "to his court literary stars of the first magnitude" అని యుగ్గడించియున్నారు. కీ. శే. కొల్లూరు కామశాస్త్రిలవారు, పేరి వేంకట శాస్త్రులవారు, మండ చిట్టికామశాస్త్రులవారు, భగవత్కవి శ్రీమాన్ ముడుంబై నరసింహాచార్య స్వామివారు, మైసూరు భీమాచార్యులవారు, ఆంధ్ర కవిజీవితముల కర్తయగు శ్రీ గురుజాడ శ్రీరామమూర్తి పంతులవారు మొదలుగాఁగల విద్వాంసులు ముఖ్యులుగ నుండిరి. వీరితోఁబాటు ఆంగ్ల విద్యా విశారదులగు శ్రీ కిళాంబి రామానుజాచార్యులవారు, పండిత శ్రీ లింగం లక్ష్మాజీ పంతులవారు, నిష్ఠల రామస్వామి శర్మగారు, గురుజాడ అప్పారావు పంతులుగారు మున్నగు సామాజికులును, దూర్వాసుల సూర్యనారాయణ శాస్త్రిగారు (సుప్రసిద్ధ వైణికులు), గురాచార్యుల వెంకటరమణ దాసుగారు (వైణికులు), కలిగొట్ల కామరాజుగారు (ఫిడేల్ వాద్యమున పండితుఁడు), కవిరాయుని రమణయ్యగారు (రుద్రవీణ), మహాబత్ ఖాన్ మొదలగు గాయకశిఖామణులును సభ నలంకరించియుండిరి. ఇట్టి మహావిద్వాంసులతో ఈ విద్వత్ప్రభువాస్థానము అత్యంత శోభాయమానమై విరాజిల్లుచుండెడిది. ప్రభువు రాజ్యభారము మాతృశ్రీవారికిని, మేనేజర్లకును నప్పగించి నిత్యము సంగీత సాహిత్య విద్యావినోదములచేతనే కాలము గడుపుచువచ్చెను. ప్రతిదినము సాయంకాలము పండితసభ రాజమహాలులో జరుగుచుండెను.

ఒకనాఁడు జరిగిన సాహిత్యగోష్ఠిలో "జ్ఞానప్రదమైన సాహిత్యము— శక్తిమంతమైన సాహిత్యము" అను విషయములు చర్చకు తేఁబడెను. తీవ్రమగు వాదప్రతివాదములు జరిగిన పిమ్మట జ్ఞానప్రద సాహిత్య పక్షమునే ప్రభు వంగీకరించెనని చెప్పుదురు. మఱియొకసారి శ్రీవారి సమక్షమున చక్కని సన్నివేశము జరిగెను. ఈ సన్నివేశమందు ప్రభువువారి సామాజికుల పిల్లలకును (దూర్వాసుల సూర్యనారాయణ శాస్త్రిగారి పుత్రులు, గురుజాడ శ్రీరామమూర్తిగారి కుమారులు మొదలగువారు), ఇప్పటి మహారాజావారి పితామహులును, ఆనాఁడు విద్యార్థిదశలో నున్నవారను నగు శ్రీ విజయరామగజపతి మహారాజులుంగారు మున్నగువారికిని పరీక్ష జరుపఁబడెను. (ఇట్టి పరీక్షలు తఱచు వారమునకును, పక్షమునకును జరిపించి ప్రభువు విద్యార్థులకు ద్రవ్యరూపమగు బహుమానముల నొసఁగి ప్రోత్సహించుచుండెను.) నాఁటి పరీక్షాధికారి పండిత లింగం లక్ష్మాజీపంతులుగారు. పరీక్షించు సందర్భమున ఆయన "No any" అను పదగుచ్ఛమును ప్రయోగించెనఁట. ఆసభలో ప్రభుసన్నిధి నున్న నిష్ఠల రామస్వామిశర్మగారు కోపావేశపూరితులై "No any" అను నీప్రయోగమును గర్హించుచు లక్ష్మాజీపండితుని నోనాడెను. వెంటనే దీనికి తగిన ప్రమాణ మెచ్చటనైన లభించునా యని ప్రభువును,

* శ్రీ అప్పారావు పంతులవారి పీఠికలోని వాక్యములు నాకు యథామాతృకముగా లభింపలేదు. జ్ఞప్తిపథమున నున్న రీతిగా వ్రాసితిని. చిహ్నములలో (" ") నున్న మాటలు వారివియే యని నానిశ్చయము. —ఆ. రా.

పండితులనుగూడ తీవ్రముగ పరిశోధింపఁబూనుకొనిరి. న్యూమన్ (New-man) చరిత్రోపన్యాసములలో నీ ప్రయోగము లభించినది. అంతట ప్రభువీక్రిందివిధముగ ప్రసంగించెను: "ఈప్రమాణమువలన నీప్రశ్నపట్లఁ గల సందేహము నివృత్తియైనది. న్యూమన్ ప్రామాణికుఁడు గాఁ డనలేము. అతఁడు ప్రఖ్యాతరచయిత. ఒకప్పుడు రామానుజాచార్యులవారికిని, నాకును ఒకానొక ప్రయోగపు సాధుత్వమునుగూర్చి మతభేదము గలిగినది. అయిదు సంవత్సరములు ఆ యంశమును నా నిఘాలో నుంచి, తుదకు నామాట నిలుపఁగల ప్రయోగమును న్యూమన్ మహాశయుని గ్రంథమునుండియే చూపఁగల్గితిని. "No any" అను ఈప్రయోగము జూపఁగల్గుట యొక మహాత్కార్యమనికాని, ఈచర్చ కవకాశ మిచ్చిన సంఘటనముబట్టి ఉత్కర్ష పొందఁదగిన దనికాని నే నెంతమాత్రము తలంపను. తన కే విషయమునుగూర్చియైన నిశ్చయజ్ఞానము కలిగియున్నప్పుడును, తద్విషయమై యితరులు పొరఁబడుచున్నారని దృఢముగా తోఁచినప్పుడును ప్రాజ్ఞుఁడు ఎవటివారి మనస్సునకు నొప్పి కలిగింపఁగూడదు. విశేషించి లక్ష్మీజీపంతులవారివంటి వయోవృద్ధులును, పండితులును పొరపడి రని యెత్తిపొడిచి యెంతమాత్రము నాక్షేపింపఁగూడదు. కోపింపకుండ మృదువుగను, సున్నితముగను ఆక్షేపణలను వెలిబుచ్చవచ్చును. ఇతరుల లోపములను జూపుట కెన్నియో చక్కని మార్గము లున్నవి. విధివాక్యముగఁ జెప్పనక్కరలేదు. మానవజీవిత మనే గ్రంథము ను పరిశీలనతో చక్కఁగఁ జదువవలయును. లేనిచో చిక్కులు తటస్థించుచుండును" ఇయ్యది నాఁటి సభలో ప్రభువువారు గావించిన ప్రసంగ మని తెలియవచ్చుచున్నది.

ప్రభుసన్నిధివర్తులలో నొకరగు ఈ రామస్వామిశర్మగారు కాలమున ఆంగ్లకళాశాలలో ఉపన్యాసకులుగ (Lecturer) కొన్నిదినములును, ఆస్థానపండితులుగ కొంతకాలమును నుండుచువచ్చిరి. ఆంగ్లభాషలో వీరికిఁ గల పాండిత్యము నిరుపమానము. మహారాజావారు చెన్నపురిగాని, కలకత్తానగరముగాని వెళ్లియున్నప్పుడు నూతనమగు నొక యాంగ్లగ్రంథమును అక్కడినుండి తెచ్చి దానిని శర్మగారికిఁ జూపుచు "ఇది సరిక్రొత్త ప్రచురణము" అని ప్రభువు చెప్పుటయే తడవుగ శర్మగారు "ప్రభూ! నేను ఈగ్రంథమును కొంతకాలముక్రిందటనే చదివియున్నాను. ఇదియే కాదు, దీని ననుసరించి వ్రాయఁబడిన మఱికొన్ని పుస్తకములు గూడఁ గలవు" అని చెప్పుచుండువారఁట. అంతట ప్రభువు శర్మగారి పరిజ్ఞానసంపద యెంతవరకు నిజమో పరీక్షింపనెంచి వేఱొకసారి సరిక్రొత్తపుస్తకము నొకటిఁ గొనితెచ్చి దానిని శర్మగారికిఁ జూపకుండ తామును, మఱికొంతమంది యాంగ్లపండితులును ముందుగాఁ జదివిపిదప శర్మగారికి తెలియఁజేయఁగా నాతఁడు మామూలు ప్రకారముగా "మహాప్రభూ! ఈగ్రంథము నే నిదివరకే చదివియున్నాను"అని చెప్ప మహారాజులుంగా రాశ్చర్యనిమగ్నులై యితరపండితులతోఁగూడ నాగ్రంథములోని వివిధఘట్టములనుగూర్చి ప్రశ్నింపఁగా నాప్రశ్నములకు తూచాతప్పకుండ సదుత్తరముల నిచ్చి వారి యచ్చెరువు నినుమడింపఁజేసినా రని వినవచ్చెడిని. ఈశర్మగారి బుద్ధివైశద్యమును, నిశితప్రతిభయు ననన్యసాధారణములని వేఱుగఁ జెప్పనక్కఱలేదు.

శ్రీ ఆనందగజపతిమహారాజులుంగారికి సమస్యాపూరణ మన్నను, భావగర్భితమగునట్టియు, క్లిష్టమగునట్టియు సంస్కృతశ్లోకముల యాంధ్రీకరణమన్నను నెక్కువ మక్కువ. ఒకానొక దినమున శ్రీవారి సభలో పసుచరిత్రములోనిది యగు—

శా. "అతన్వంగి యనంగఝాంకరణవ
జ్జ్యాఘుక్తచూతాస్త్రని
ర్ఘాతం బోర్వక తమ్ములంచు తటినీ
గర్భైకసంజారికం
జాతవ్రాతము మాటుజెంద నవి యే
చన్ సాగ ముమ్మొందుగాన్
'జ్ఞాతి శ్చే దనలేన కిం' మ్మనెడి వా
చారూఢి నిక్కంబుగా"

అనువదింప పండితుల కీయఁబడెను. అంతనాస్థానవిద్వత్కవులగు నరసింహాచార్యస్వామిగా రీవిధమున ననువదించిరి:

శ్లో. "తన్వంగీ కుసుమాస్త్ర ఝాంకరణవ
జ్జ్యాఘాతభూతాకుగా

భీతా కిం? శరణం భవే దిహ మమే
  త్యాలోచ్య సద్యోంజసే
సాకంజాత మవేక్ష్య పద్మ మభిజ
  త్రవ్యాపకే హంత! తాం
జ్ఞాత్వే దనలేన కిం 'వచ ఇదం'
  స్వార్థా త్వకం ప్రస్థితే"

ప్రభువు వారీయనువాదమున కెంతయో ముద మందిరఁట. మఱియొకసారి మహారాజు—

"కాశః కరస్స్వీకృత కాంచనాద్రిః
కుబేరమిత్రం రజతాచలస్థః,
తథాఽపి భిక్షాటన మస్య జాతం
విథా శిరస్థే కుటిలే కళత్రే" (విశ్వగుణాదర్శము)

అను సీశ్లోకమును ఆంధ్రీకరింపుఁడని తమ పండితులను కోరఁగా శ్రీస్వామివారే—

కం. "హరుఁ డురుకరధృతకాంచన
ధరుఁడు ధనదసఖుఁడు రజతధరణీధరమం
దిరుఁ డయ్యు భిక్షు మెత్తెడు
శిరమెక్కిన వంక వేల్పు సిరిఁ జెలుపదో కో!"

అని అనువదింప ప్రభువు దాని నెక్కువగ మెచ్చుకొని రని చెప్పుచున్నారు. ఇంకొకసారి ప్రభు సన్నిధిని కూరెళ్ల రామశాస్త్రి యను పండితవర్యుఁడు నరసింహాచార్యస్వామివారి నుద్దేశించి "ఉమాముఖం చుంబతి వాసుదేవః" అను సమస్య నిచ్చి వెంటనే పూరింపఁగోరెనఁట. అంత స్వామి క్షణమాత్రములో—

శ్లో. "భవిష్య దీశోపయమం విచింత్య
హిమాలయస్యాలయ మేత్య కింతే
సుతేతి చోద్ధృత్య శిశుర్వ్యముగ్ధ
ముమాముఖం చుంబతి వాసుదేవః"

అని పూర్తిగావింప సభలోని పండితులును, ప్రభువులును మిక్కిలిగ సంతసించిరి. ఇట్టి విద్వద్గోష్ఠి జరుపుచు ప్రభువు వినోదించుచుండువాఁడు. ఆనాఁడు ప్రభుసమక్షమున విద్యావినోదములలో పాల్గొనుచు వచ్చిన పండితులుగాని, కవులుగాని, సామాజికులుగాని నేఁడొక్కరైనను నుండకపోవుట మిక్కిలి విషాదకర మగు సంగతి. స్థాలీపులాకముగ మీఁది కొలఁది ముచ్చటలుమాత్రము సంగ్రహింపఁగలిగితిని. పందలకొలఁదిగఁ జేర్పఁదగిన విషయములలో నొకటిరెండు విద్యావినోదము లెట్లు పాఠకమహాశయులను రంజింపఁ జేయఁగలవు?

ఒకనాఁడు మహారాజావారు పండితులతో సభ దీర్చియుండ మాడుగులనుండి వచ్చినవారును, రాజబంధువులును నగు చింతలపాటి రాయపరాజుగారు ప్రభుని దర్శించి సభ నలంకరించినవారై కొంతవరకు పండితగోష్ఠి జరిగినపిదప పూర్వకవియగు శిష్టు కృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారు పూరించిన "దుగ్ధపయోధిమధ్యమున దుమ్మద గ్రమ్మె నదేమి చిత్రమో!" అను సమస్య గల పద్యము నిట్లు చదివిరి:

ఉ. "జగ్ధిని మృత్యువుం జరయు
  పోఁగఁగనీదు సుధారసం బనం
దగ్ధ మటంచు దానిఁ గొని
  దేవత లయ్యసురుల్ లఘింగి మృ
దగ్ధసుమందరాచలముఁ
  దీక్రజనంబున నెత్తివైవఁగా
దుగ్ధపయోధి.........చిత్రమో!!"

అంత మహారాజీపద్యమును విని యాస్థానకవియగు నరసింహాచార్యస్వామిగారిని పైసమస్యనే పూరింపుమని కోర, స్వామిగారు—

ఉ. "స్నిగ్ధత దేవదానవులు
  చెచ్చెర మందరభూధరంబునన్
ముగ్ధత వాసుకిన్ బోదివి
  త్రోయ మథింప హాలాహలంబు ని
ర్దగ్ధము సేయ నద్రిశిఖ
  రంబులు విచ్చి శరణ్యుఁ డుండినన్
దుగ్ధపయోధి.........చిత్రమో !"

అని పూరింపఁగా ప్రభు వీపద్యద్వయముయొక్క గుణతారతమ్యములను పండితులతో విమర్శించి స్వామిగారి పద్యమునకే అధిక్యత నిచ్చిరని వినవచ్చెడిని. కృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారి పద్యమున "నదేమి చిత్రమో!" యనుదాని కుపపత్తి లేదనియును, స్వామిగారి పద్యమున నుపపత్తి జూపఁబడిన కారణమున నయ్యది శ్లాఘ్యతరమనియు ప్రభు వుగ్గడించెననియును, కృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారి పక్షమువారగు శ్రీ రాయపరాజుగారు చిన్నవోయిరనియు లోకము వాకొనుచున్నది.

ఆకాలమున శ్రీ యానందగజపతిమహారాజు సామాజికులలో నొకరును, వారి చిరంతనమిత్రులును, వైశ్యకులోద్భవులును, కందుకకళావిశారదుఁడును (Expert Billiards Player), ఆంధ్రకవియును నగు రాజామణిసెట్టి చెన్నపురినుండి వచ్చి ప్రభుసమ్మానితుఁడై కొంతకాలము విజయనగరముననే నివసించియుండెను. ఆకాలమున నాయనకు శ్రీ నరసింహాచార్యుల వారితో దృఢపరిచయము గలిగెను. స్వామిగారు సెట్టిగారి కవనచతురిమ మొదలగు శక్తిసామర్థ్యములకు విస్మితులగుచు నొక పద్యము నిట్లొతనిపైఁ జెప్పిరి:

శా. "వ్యాయామంబుల, రాజ ఖేలనములన్
వాక్యోపపత్త్యాదులన్
భూయోనైపుణమంది తద్రసికతా
భూమాంతరంగాఢ్యుఁడై
మాయాతీతసువృత్తిచే మెలఁగు స
మ్యగ్జ్ఞాని రాజామణి
శ్రేయోనాయకకీంద్రుఁడొప్పె విబుధ
శ్రేణీమనోహ్లాదియై."

శ్రేష్ఠి యీపద్యమును కృతజ్ఞతాభక్తిగౌరవములతో స్వీకరించి దానిం గొనిపోయి మహారాజునకుఁ జూపెను. నాఁటిసాయంకాలము ప్రభువువారు స్వారి విచ్చేయుముందర స్వామిగారిని పిలిపించి తత్పద్యాక్షర సంఖ్యా సమసంఖ్యములగు నూటయిరువదియెనిమిది రూప్యములను ఆయనకుఁ బారితోషికముగా నొసంగి గౌరవించిరి. పూర్వకాలమున భోజుఁడు అక్షరలక్షలిచ్చి కవులను గౌరవించెనో లేదో కాని యీమహారాజు అక్షరరూప్యము లిచ్చి తన యాస్థానపండితులను, కవులను గౌరవించి వినోదించుచుండువాఁడు. ఇట్టి బహుమానములకుఁ బాత్రులైనవారు కీ. శే. దివాన్ బహదూరు శ్రీ కిళాంబి రామానుజాచార్యులవారు (ఆనాఁడు ఆంగ్లకళాశాలకు ప్రిన్సిపాలుగా నుండినవారు) ఒకరని తెలియవచ్చెడిని. ఉదాహరించుటకు ఆచార్యులవారి సంస్కృత శ్లోకము లభ్యము కాలేదు

శ్రీ ఆనందగజపతిమహారాజునకు బుధజన సంస్తవనీయమైన పాండిత్యము గలదని యిదివఱకే చెప్పియున్నాను. వారి వైదుష్యమునుగూర్చి విజయనగరపురవాసులును, ఆంధ్రపండితులును నగు కీ. శే. వెలటూరి లక్ష్మాజీపంతులవా రిట్లు ప్రశంసించియున్నారు:

సీ. "వేల్సుభాషను దల్వి వెలయించి, లాటిను
భాషలోన మనీషఁ బ్రబలఁజేసి,
ఫారసీభాషలో బహుళ్వంగుల మెలంగి
ఫ్రెంచుభాషను గూర్చికఁ జెట్టఁబట్టి,
ఫక్తు హిందూస్థానిబాణీ ఖరారుయించి,
ఆంగ్లేయభాషలో నభివసించి,
నిగమాగమపురాణ నికరార్థసంప్రదా
యకభావభేదంబు లరసియరసి,
తక్కఁగల విద్యలెల్లను దఱచి తెఱచి,
చెన్నుమీరిన బల్ రాచమిన్నవైతి
వక్కటా దుష్టవిధి గ్రుడ్డి పోక్కి పూడ
నిన్నుఁ గనలేఁడ! ఆనందమన్నె ఱేఁడ!"

శ్రీవారి సామాజికులలో నొకరును, కీ. శే. లును నగు గురుజాడ శ్రీరామమూర్తి పంతులవారు ప్రభువుయొక్క విద్యాపోషణమును, ఉద్గ్రంథరచనకు మహారాజొసఁగిన ప్రోత్సాహమును నిట్లుగ్గడించియున్నారు:

సీ. "నీసభాస్థలినిగా నిఖిలశాస్త్రంబులు
శ్రీమీఱ నాంధ్రీకరింపఁబడియె,
నీపదమ్మునెగదా నాసీఁడెందను మను
ధర్మశాస్త్రవ్యాఖ్య దశదిశలను,
నీసమ్ముఖమునసే ధీసమ్మతమ్ముగా
సంధిపంచక మాంధ్రసాధ్యమయ్యె,
నీసమక్షమునఁ గా నెగడెను సత్యవి
స్ఫురణ నొప్పెడు మేటి పుస్తకములు,
నీజగా దేశచారిత్ర నిర్ణయంబు
చేయువారల నరసి రక్షించినాఁడ
వహహ! నీవిరహంబున నాంధ్రయువతి
పొక్కెదే కృష్ణభోజులు పోయినట్లు" (ఆనందతారావళి)

శ్రీ ఆనందరాజచంద్రుఁడు స్వర్గస్థుఁడగుటకు నొకటిరెండు సంవత్సరములు ముందు సుప్రసిద్ధాంధ్రకవులును, శతావధానులును నగు తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులు విజయనగరమునకు వేంచేసిరి. 10, 15 దినములదనుక వారికి ప్రభుసందర్శనము లభింపలేదు. అప్పటి మేనేజరు లగు శ్రీ విజాపురపు కోదండ రావుపంతులవారియొక్కయు, శ్రీ చోడిమెళ్ల రామమూర్తిపంతులవారియొక్కయు 'సిఫార్సు'పైన వారు రాజదర్శనము చేయఁగలిగిరి.

ఈ విద్వద్రాజశిఖామణిదర్శనలాభము సర్వసాధారణముగ సాధ్యము కా దనెడి సంగతిని శతావధానులీరీతిగఁ దెలిపియున్నారు:

సీ. "అష్టావధానమా ? యానందదంతీంద్ర
జనపాలు దర్శనం బనెడివారు
ఆశుకవిత్వమా ? యానందదంతీంద్ర
జనపాలు దర్శనం బనెడివారు
శతఘంటకవనమ్ము సల్పుటా? యానంద
జనపాలు దర్శనం బనెడివారు
ఆకాశపుఁ బురాణ మల్లుటా ? యానంద
జనపాలు దర్శనం బనెడివారు
గీ. కాని సులభంబటంచు నొక్కరును జెప్ప
రట్టి భవదీయదర్శనం బాచరించి
ధన్యులము జెంది మాకవిత్వప్రశంస
శ్రీమదానంద గజపతిక్షితితలేంద్ర"
(నానారాజ సందర్శనము)

మీఁదఁజెప్పిన ప్రకారము మహారాజులుంగారిని దర్శించి వారి సమక్షమున జరిగిన పండితసభలో తమ కవితాప్రాగల్భ్యమును, అవధానచతురిమను జూపి సమ్మానితులై యుచితసత్కారమును గాంచిరి. నాఁటి సభలో తిరుపతి వేంకటకవులు చెప్పిన పద్యములలో నొకటిరెండింటి నిందుఁ బొందుపఱచుచున్నాను:

ఉ. "ఎందఱఁ జూపెనేని వరి
యింపదు మాకవితాకుమారి క
న్నందుకు దేశముల్ దిరుగు
టబ్బెను సౌఖ్యము లేకపోయె నా
నందనృపాల! నీదు సుగు
ణమ్ములు చెప్పిన నాలకించి పెం
టం దలయూఁచెఁ గావునఁ ద
టాలున దీనిఁ బరిగ్రహింపుమా.
మ. కవితామాధురిఁ దా గ్రహించి యిది శ్లా
ఘ్యం బిద్ది శ్లాఘ్యంబు గా
దు విశేషం బిట నిర్విశేష మిట మా
ధుర్యం బిటన్ వహ్వరే!
కవిరాజా! యని మెచ్చి యిచ్చు నృపుఁడొ
క్కండైనఁ గల్పైనచోఁ
గవియై పుట్టుటకన్నఁ బాపపరిపా
కం బుండునే ? భూవరా !!
మ. కమనొంటిక్ గవులార మి మ్మిచట నా
కష్టంబుగ ట్టెక్కె ర
మ్మనె నానందనృపాలకుండు మిను నే
నానందభూపాలకీ
ర్తిని జెప్పో హుకుమంచు నిచ్చె నసుర
క్తిం బత్రికల్ దానఁ జ
య్యన నే తెంచితి మయ్య! వార్త యిదే
యానందభూపాలకా"

ఆ దినములలో 'తెలుఁగు హార్పు' (Telugu Harp) అను నాంధ్రాంగ్ల వారపత్రిక యొకటి విజయనగరపట్టణమందు శ్రీ ప్రభువువారి పోషణక్రింద ప్రచురింపఁబడుచుండెను. దానియందు గురుజాడ అప్పారావు పంతులుగారు మొదలగు విద్యాధికులు వ్యాసములు వ్రాయుచు ఆనందనృపాలుని విద్యాప్రసంగ వినోదములను బ్రచురించుచుండువారు. శ్రీ తిరుపతి వేంకట కవులు విజయనగరమునఁ గావించిన అవధానముల సమాచార మా పత్రికయందుఁ బ్రశంసింపఁబడెను.

1896-వ సంవత్సరములో నొకానొక దినమున పండితులతో విద్యావినోదములను సలుపుచు ప్రభువు "సతతము సంతసమొసంగు సత్యవ్రతికిన్" అను మకుటముతో శతక మొకటి రచింపుఁ డని తమ యాస్థానపండితులను, కవులను గోరెను. ప్రభునాజ్ఞ ప్రకారము వారి యాస్థానపండితులును, గవులును గాక ఆంధ్రసీమయందుఁ గల పెక్కుమంది కవిపండితులు 'సత్యవ్రతి' శతకమును రచించి మహారాజునకు సమర్పింప సంసిద్ధులైయుండఁగనే దుష్టవిధిప్రేరణచే కళాకోవిదుఁడు, కవిపండితకల్పభూజము శ్రీ ఆనందగజపతి రాజచంద్రుఁ డస్తమించెను. ఈ దురదృష్టము కారణమున నాఁడు రచింపఁబడిన వందలకొలఁది శతకములలో నొకటి రెండు దక్కఁ దక్కిన వన్నియుఁ బ్రకాశితములు గాలేదు. శ్రీ మహారాజావారి ఆంగ్ల కళాశాలలో సంస్కృతపండితులుగాఁ బనిచేసినవారును, కీ. శే. లును నగు భాగవతుల లక్ష్మీనారాయణ శాస్త్రులవారు రచించినదియు, నిటీవల ప్రకటితమైనట్టిదియునగు శతకములోని 2-3 పద్యములు మచ్చుకుఁగా నిచ్చట నిచ్చుచున్నాను:

కం. "అతులప్రౌఢ సభీవక
 వితారసజ్జులు మొదలిశి పీడక తుదకున్
 గృతిఁ బరికించిన కవికిన్
 సతతము సంతస మొసంగు సత్యవ్రతికిన్.

కం. శ్రుతిజడనిధి విష్కృతి ను
 త్తతగమనప్రాప్తన స్వతంత్రీవార్తా
 యితమహిత సత్యమహిమన్
 సతతము......వ్రతికిన్.

కం. కతిపయపురమందిర శ
 స్తతటాకారామస స్తసంతానవితా
 నతులిత మాన్యతమహిమన్
 సతత.........వ్రతికిన్."

ఆనందగజపతీంద్రునకు నుభయభాషలయందును నికటమైన పాండిత్య ముండుటయేగాక ఆంగ్లభాషయందు నంస్తవనీయమైన పాండిత్యము కలిగియుండె నని పెద్దలు చెప్పుచున్నారు. ఈభాషలతోఁబాటు లాటిన్, ఫ్రెంచ్, ఉరుదు, హిందూస్థానీ మున్నగు నితరభాషల యందుఁగూడ నభినివేశము కలదఁట. ఇంతకు ముందుదాహృతమైన పద్యమునందలి వర్ణనము యథార్థమనియే లోకము చెప్పుచున్నది. ఈమహారాజు "వరదరాజకృత మగు కౌముది"ని కొంతవరకుఁ దెనిఁగించెను. ఆంగ్లేయ భాషాగ్రంథములఁ గొన్నిటిని తెనిఁగింపఁ బ్రయత్నించెను. ఆంగ్లేయగద్యగ్రంథకర్తలలో జాన్ స్టూవర్ట్ మిల్, హెర్బర్ట్ స్పెన్సర్ మొదలైనవారియందును, ఆంగ్లకవులలో పోపు, ఎడ్వర్డ్ యంగ్ అనువారలయందును ఈయనకు విశేషముగు ప్రీతి. ఆ కారణముచే వారి యభిప్రాయములను దెనుఁగువారికిఁ దెలుపుటకై ప్రభువు కొన్ని వ్యాసములను రచించెను. కాని యవి ప్రకాశితములు కాలేదు.

ఈ మహారాజు సంస్కృతాంధ్రములయందుఁ జక్కని కవిత్వము చెప్పుచుఁ దన యాస్థానకవులతోను, బండితులతోను కవితావినోదములు సల్పుచుండువాఁడు. ఈయనకు సమస్యాపూరణమన్న మిక్కిలి మక్కువ. "కుచభరభిన్నమై నడుము గూలెనొకో చెలినాభివాపిలోన్" అనుదాని నిట్లు పూరించెను:

చ. "అచతురభిన్నులన్ నడు మ
  టంచు వచింపఁగఁ గిన్కఁ బ్రుక్కియున్
వచనభరంబు నైనను న
  భంబున లెన్ భరియింపలేనిచో
సచివత జన్మలబ్ధమను
  సంగతిఁ బాయఁగలేక నేఁటి కీ
కుచభర.........వాపిలోన్"

ఈయన రచించిన మఱికొన్ని పద్యములను, శ్లోకములను నిచటఁ బొందుపఱచుచున్నాఁడను:

(1) "కం. కసవుం దిను పసరములకు
  నసువులపై నాసజేయనౌ సహజముగన్
అసమత దూషితమగు నీ
  వసుమతి జీవేచ్ఛ మృతికి వచ్చు సను మనస్.

(2) కం. కులశైలములు చలించిన
  జలనిధు లింకిన దినకరచంద్రులసన్యం
డలములు ధరఁ గూలిన సౌ
  రు లచల వాక్ శ్రీలీలాను లురసనుసదవా."

ఈరెండు పద్యములును ఇంగ్లీషుపద్యములకు * ననువాదములు. శ్రీ మహారాజావారి సామాజికులలో నొకరగు కీ. శే. శ్రీనివాసాచార్యులవారు ఇంగ్లీషున రచించిన హారిశ్చంద్ర నాటకములోని పద్యముల కనువాదము. మొదటి పద్యము 'ఆనంద భైరవి'లోను, రెండవపద్యము 'సావేరి' రాగమునను చదువవలెనని శ్రీ ప్రభువువారి యాజ్ఞ.

శ్లో. "ప్రాచాం రీతిః పౌనరుక్త్య ప్రవాత్రీ
 నవ్యా శిష్యాచార్యమాధుర్యధుర్యాః
 తస్మా దస్తు శాంతిశీలాయతి స్త్వం
 త్వత్సంబోధ్యం ప్రోత్త మన్యాపదేశః."

ఇటులనే ఆంగ్లేయభాషలోఁ జెప్పఁబడిన పద్యములుగూడఁ గలవని చెప్పుదురు. అతిప్రయత్నముమీఁద మీఁదిపద్యములు మాత్రమే లభ్యములైనవి.

---

*1. *Let thoughtless cattle cling to life in simple mirth,*
To thinking man creation's lord of nobler birth,
Life is but death if lived on this sad changeful earth,
For transient life when naught is equal has no worth.

2. *The Kula Mountains eight may even fly,*
The mighty oceans seven entirely dry,
The Sun and Moon and Stars fall down from the sky,
But solar kings will never tell a lie.

శ్రీవారి జనకులగు విజయరామమహారాజులుంగారు తమ కుమారునిఁ జూడవచ్చినప్పుడెల్ల తమ పాదరక్షలను ఆనందగజపతీంద్రుని భవనద్వారముకడనే విడిచి లోని కేగుచుండువారఁట. "బాబాజీ సర్కార్! తమరు జోడుతోనే లోనికి దయచేయవచ్చును" అని కుమారుఁడు విన్నవింప "చిరంజీవీ! నీభవనము శారదానిలయము. మాది మోతీమహాలు. కాఁబట్టి పండితులతో విద్యావ్యాసంగము గావించు నీయొద్దకు జోడుతో వచ్చుట భావ్యము కాదు" అని చెప్పుచు తమ కుమారుని విద్యావినోదమున కెంతయు సుప్రీంగుచుండువారఁట. ఇట్టి శారదారాధనతత్పరుఁడగు శ్రీయానందగజపతీంద్రుని విద్యావినోద వృత్తాంతములు పెక్కులు కాలగర్భమునఁ బడి మటుమాయము లైనవి. శ్రీ ఆంధ్రపత్రికా సంపాదకుల గౌరవాదరముల మూలమున మీఁది కతిపయవిషయములు మాత్రము ప్రయత్నముతో నీనాఁడు సంగ్రహించి ఆంధ్రలోకమునకు సమర్పింపఁగలిగితిని.

ఇంక నీ నృపోత్తముని వైదుష్యమునకు, పండితాదరణమునకు నీడుగా నీతఁడు విద్యాపోషణము గూడఁ గావించి యశస్సు నార్జించి మించెను. జ్ఞానాభివృద్ధికంటె లోకోపకారకంబైన పని యొండొకటి లేదను తలంపున తన్ముఖ్యసాధనంబులగు పాఠశాలలఁ బెంపు సేయుటయేగాక ఉత్తమగ్రంథముద్రణ మొనరింపఁ బూనుకొన్న వారికి ధనసహాయము నొనర్చుచువచ్చెను. ఋగ్వేదసంహితాముద్రణమునకై మాక్సుముల్లర్ (Max-muller) పండితునకును, శబ్దార్థసర్వస్వముద్రణమునకై తారానాథతర్కవాచస్పతికిని, ప్రాచీన సంస్కృత గ్రంథముద్రణమునకై కాశీపండితులకును ఈ విద్వత్ప్రభువు గావించిన ధనసహాయము లోకవిదితము. మహామహోపాధ్యాయ పరవస్తు రంగాచార్యకృతమగు శబ్దార్థసర్వస్వము నచ్చువేయించుటకు ఈమహారాజుద్దేశించెనుగాని తద్గ్రంథముద్రణ ప్రారంభము గాకపూర్వమే యాంధ్రజనుల భాగ్యహీనతచే నీయన స్వర్గస్థుఁడయ్యెను. ఇంతియగాక మున్షీమహమ్మద్ పాచ్చామియా సాహెబ్ అనునాతఁడు 'ఫర్హాంగీ ఆనందరాజ్' అను భాషాకోశమును ఉరుదూభాషలో రచించి ఈమహారాజు పోషణక్రిందనే అచ్చుగావించెను' వేలువేలు సంపుటములుగా అచ్చుగావింపఁబడిన గురుజాడ శ్రీరామమూర్తి పంతులుగారి 'కవిజీవితములు' మున్నగు గ్రంథములన్నియు ఈప్రభునాదరణముననే ప్రకాశితము లయ్యెను. ఇట్లుగా ననేకములగు విద్యాసంస్థల కీ ప్రభువు ప్రోత్సాహ మొసఁగుచువచ్చెనని లోకము చెప్పుచున్నది.

శ్రీ ఆనందగజపతి మహారాజు సాహిత్యమునం దెట్టి దిట్టయో సంగీతమునందుఁగూడ నంత యెన్నికగాంచిన పండితుఁడు. సుప్రసిద్ధవైణికులగు దూర్వాసుల సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు, గురాచార్య వెంకటరమణదాసుగారు, కజ్జి పద్మనాభస్వామిగారు (పైవారు వైణికులు), కళిగొల్ల శామరాజుగారు (ఫిడేల్), మఠము రామాచార్యులుగారు (మృదంగము, గాత్రము) మొదలగు కర్ణాట గాయకశిఖామణులేగాక కవిరాయుని వెంకటరమణయ్యగారు (రుద్రవీణ), మహబత్ ఖాఁ (రుద్రవీణ), మన్వర్ ఖాన్ (గాత్రము), అబిదుల్లాఖాన్ (చితార్), నిషావల్లీఖాన్ (రబాబ్) మున్నగు సుప్రసిద్ధులైన ఔత్తరాది గాయకులుకూడ నీమహారాజు సభ నలంకరించియుండిరి.

శ్రీవారి వీణాగానవైశద్యమును ప్రభుపుసన్నిధివర్తులగు గురుజాడ శ్రీరామమూర్తిపంతులుగారిట్లు వర్ణించియున్నారు:

ఉ. "వీణియ చేతఁబట్టి కడు
  విస్మయ మొప్పతిలంగ 'భైరవి'
తానము మేళవించి యమృ
  తంబును జిల్కెడు మిమ్ముఁ జూచుచో
గానలు, హూణు లొక్కగతి,
  గా నతిసేసిరిగాని, యింతలో
వీనుల పుణ్య మీకరణి
  వీణను గానము సల్పమించేగా."
(ఆనందతారావళి)

శ్రీవారి సంగీతకళావైదుష్యమునకు వారిచే విరచితమగు నీక్రింది తానవర్ణమును దార్కాణముగఁ జూపవచ్చును;

మూలవ్యాధి నివారణ

పైల్సు క్యూర్ (రిజిష్టర్డు)

మూలవ్యాధి నివారణచేసెదమని చాలమంది వైద్యులు చెప్పుచుందురు. గ్యారంటీయొసంగరు. ఎట్టి స్థితిలోనున్నను సరే మూలవ్యాధిని నేను గ్యారంటీగా నివారణచేసెదను. దాని ఫలితము చూచిన మీకే ఆశ్చర్యము కలుగును.

సీసా ఖరీదు రు. 12-13-0.

చెవిటివారు వినగల్గుట

శాశ్వతనివారణము, మళ్లీ చెవుడురాదు

చెవిటివారు వినగల్గునటుల చేయు అద్భుతశక్తి కలదు. పనిముట్లు చెడిపోయినను యిబ్బంది కలుగదు. గ్యారంటీ యొసంగబడును. "ఏమరల్డు" పిల్సు, రాపిడ్ ఆరల్ డ్రాప్" (రిజిష్టర్డు) పూర్తి చికిత్సకు రు. 27-13-0. మాదిరి మోతాదు రు. 7-5-0.

తెల్లపొడలు

లోపలికి మందు సేవించుటవలన తెల్లపొడలు నివారణ యగును. ఇట్టిది ఇంతవరకు ఎవరిచేతను కనిపెట్టబడి యుండలేదు. "లూకోడెర్మయిన్" (రిజిష్టర్డు) రోగులకు వాడబడినది. గుణమున్నదని శీఘ్రముగా ఆమోదము బడసినది. సీసా ఖరీదు రు. 25-13-0 వంశ పారంపర్యముగా వచ్చినను గ్యారంటీగా నివారణ యగును.

ఉబ్బసము

పెక్కుమందులను మీరు వాడియుండవచ్చును. అవి ఉపశాంతికి మాత్రమే వినియోగింపబడును. ఈ మందు శాశ్వతముగా వ్యాధిని నివారణచేయును. వ్యాధి తిరుగబెట్టదని గ్యారంటీ యొసంగబడును. దీర్ఘ కాలమునుండియున్న ఉబ్బసము, శ్వాసనాళీ ప్రదాహము, మూలవ్యాధి గూడ దీనితో తప్పక నివారణయగును.

కంటిపొరలు (కత్తితో పనిలేదు).

వృద్ధులకుగూడ గ్యారంటీగా నివారణ చేయబడును. రోగులు పరుండవలసిన పనిలేదు.

పూర్తి వివరములు ఈ దిగువ ఎడ్రెసుకు వ్రాయుడు.

Dr. Sherman, F.C.S,

Baliabhanga (Faridpur).

రేడియో సిరా

తారణనామ సంవత్సరమున మీకు శ్రేయ సౌభాగ్యము చేకూరవలెనని కోరుచున్నది.

ది రేడియో ఇంక్ డిస్ట్రిబ్యూటింగ్

కంపెనీ. (మదరాసు)

ప్రస్తుతము : తిరుపతి

భాను రెస్టారెంటు

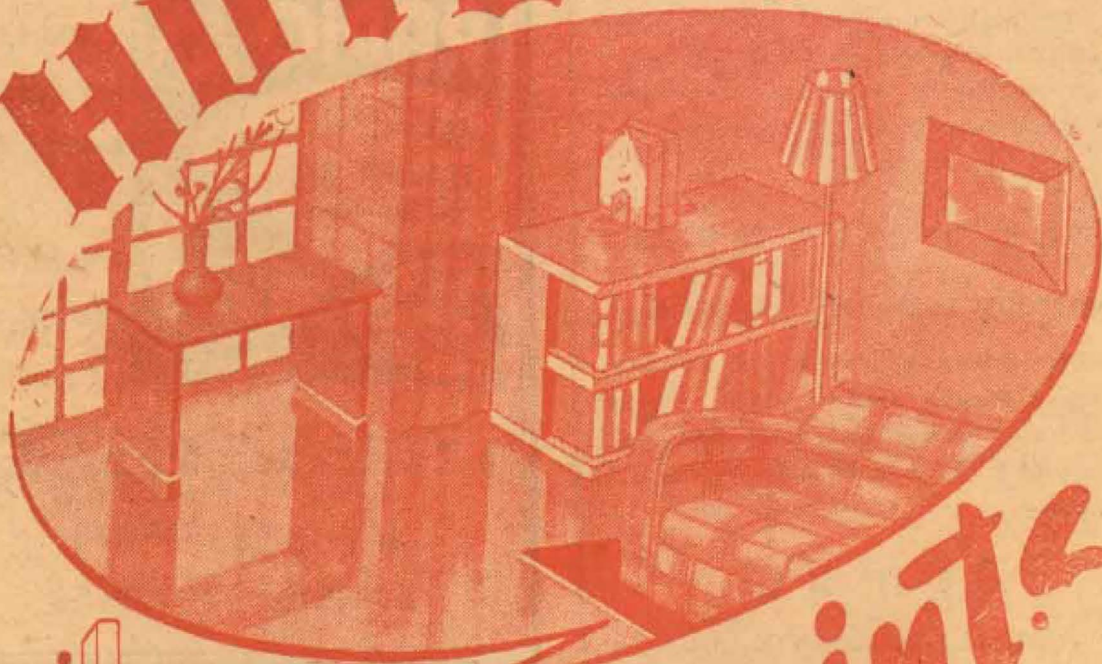
గాంధినగరు, బెజవాడ.

భోజనము, వసతికి వివిధసౌకర్యములు గల నిలయము

రైల్వేస్టేషనుకు 3 ఫర్లాంగుల దూరము

శాకాహారము, మాంసాహారము గూడ సప్లయి చేయబడును. పరిశుభ్రముగా నుండును. అనుకూలమైన రేట్లు. కోరిన పని వెంటనే నెరవేర్పబడును.

HOYLE'S

Paints

కళగానుండు గృహములు, అందమైన సోపానములు హోయిలీస్ చే పెయింటు చేయబడినవి. వస్తువు చెడి పోకుండుటకు, ఆకర్షణీయముగా అలంకరింపబడుటకు బైటగాని, లోపలగాని వివిధరకముల పనులకు హోయిలీస్ పెయింటులే ప్రసిద్ధిగాంచినవి. 150 సం॥ నుండి వాడుకలోనున్నవి.

HOYLE, ROBSON, BARNETT & C°. (INDIA) LTD.

• CALCUTTA •

ఏజెంట్లు:- **బెస్టు అండ్ కో,**

పోస్టుబాక్సు నెం. 63, మద్రాసు.

(ఘన్యాసిరాగం-ఖండజాతి—అటతాళము)

పల్లవి

దేవి! త్వాం యదధిరనుపశ్యతి నాస్య తృప్యతి,
భావయ తేజసి తిమిరే త్వాం త్వదన్య తృప్యతి.

అనుపల్లవి

ఏకదోభయో మూర్తిరసంభవయక మవశ్య
కీలత్కథ మఖీకామయితుం ఆనందవననిపుణే

చిట్టస్వరము

కైవల్యదాయిని.

('గాయకలోచన'మను సంగీతగ్రంథమునుండి యథామాతృకముగ గ్రహింపఁబడినది.)

కళాకోవిదుఁడగు నీమహారాజు సంస్కృతనాటక సమాజ మొకటి స్థాపించి శాకుంతలము, విక్రమోర్వశీయము మున్నగు సుప్రసిద్ధనాటకములను ప్రదర్శింపఁజేయుచు వినోదించుచుండువాఁడు. ఈసమాజమునందు నటించువా రందఱు మంచి పండితులు. సంస్కృతము ననర్గళముగా మాటాడఁగల వక్తలు. గంటి బుచ్చి శాస్త్రిగారు, కర్రా పాపయ్యశాస్త్రిగారు, పప్పు వెంకట శాస్త్రిగారు మొదలగువారు వారిలో సుప్రసిద్ధులు. ఈ నాటకసమాజ మాదినములలో విఖ్యాతమై పోషకుల కళాప్రియత్వమును నల్గడల వ్యాపింపఁజేయుచు వచ్చెను. 'భూలోకనారదుఁ' డని ప్రసిద్ధిఁగాంచిన పప్పు వెంకన్న గా రిందు ప్రధానగాయకులు.

ఇట్టి విద్యాసంస్థలను, సుప్రసిద్ధ కవిపండితవర్గమును లెస్సగఁ బోషించి ప్రోత్సహించుచు శ్రీ ఆనంద గజపతి రాజచంద్రుఁడు ప్రత్యహము విద్యావినోదములం దేలుచు అన్వర్థాభిధానుఁడై విరాజిల్లె నని పెద్దలు చెప్పుచున్నారు.

తియ్యని తలంపులు

— శ్రీ ఎస్. ఎ. నారాయణరావు —

జగతి నియ్యది తప్పకుండగ
జరుగనున్నది యుత్తమోత్తమ
జాతి యొక్కటి వెలయు నది మన-జగ మెఱుంగనిదీ,
దాన నెల్లర హృదయములు స్వా
తంత్ర్య తేజముతో వెలుంగును
మెఱయుచుండును వారి కనుగవ-లెఱుక మెఱపులతో.

తప్పు లన్నవి వారి చెంతల
నెప్పుడును జొప్పడగ నేరవు
ఓఁడు గురుఁడని వారి కెవ్వఁడు-లేఁడు వేఁడికొనన్,
దండశాసనకరుల యలజడి
యుండ నేరదు వారి చెంతల
శాంతిసంపద సామరస్యము-చక్కగా సాగున్.

వారు వీరులు ధీరు లతిబల
వంతు లంతే కన్ను లెదురను
గాన నోర్వరు పరుల నెత్తుటి-కణ మొకండైనన్,
నీటిమీదను నిప్పుమీదను
నేలమీదను గాలిమీదను
వారి నిర్వహింత్రు తమస-ర్వాధిపత్యంబున్.

బల్లెములు బాకులును దాకు న
భాగ్యమే లేకుండు నత్తటి
నెల్ల దేశము లెల్ల జాతులు-నేకమై వెలయున్,
అఖిలహృదయములందు సుఖసౌ
హార్దనాదులె యాడుచుండును
పాఱు తియ్యపు నెత్తురే యా-పాదమస్తకమున్.

గడబిడలు లేకుండ నిండ్లను
గడు నభిజ్ఞతఁ గలిగి సభలను
నడచుకొందురు వారు తమ నడ-వడి ప్రశస్తముగాన్,
ఆటపాటల నీశ్వరుని మా
హాత్మ్యమే కొనియాడుచుందురు
నల్ల గొప్పవగల్ల నెడనెడ-గూడి వేఁడుకతోన్.

తీర్థముల నుద్యానవనముల
దేవళంబుల వారుబయళుల
స్త్రీలు పురుషులు నందు యువకులు-బాలకులు వృద్ధుల్,
కూడిమాడి సమస్తవిద్యలఁ
గూర్చి చర్చలు సలుపుచుందురు
నేర్చుకొందురు వారు తమతమ-కూర్చు విద్దియలన్.

కూర్మి గృహపతి యేకమై సహ
ధర్మచారిణితో సుఖించును
ధర్మపత్నియుఁ బతికి మనువును-దనువు నర్పించున్,
కడుపు చల్లని తల్లిదండ్రులు
గా రహింతురు వారు సంతతిఁ
బడసి సుఖనైర్మల్యములు ముడి-వడెదు కనుబొమలన్.

యుగము లరిగెను గాని యింతకు
జగతి మానవజాతి యెఱుఁగదు
సగము సగమే సర్తె లింగిరి-సర్కె వీశ్వరులున్,
సచ్చిదానంద ప్రదీపము
సకలజనహృదయాంగణంబుల
నచ్ఛమై స్నేహార్ద్రమై యపు-డలరి వెలుఁగొందున్.

ముద్దుఁగూనల నవ్వుమోముల
మురిపములవలెఁ దియ్యఁదియనై
యద్దములవలె నలరు మనముల-నఖిలమానవులున్,
ఒద్దికం గవకూడి తార
సౌఖ్యమును సుఖియించుచుందురు
తద్దయును భగవద్గుణస్తుతి-తత్పరత్వమునన్.

సర్వవిద్యలు నాత్మతేజము
సర్వ యభ్యున్నతిని గాంచును
హాయి మని గేయములు నుచ్చ-స్థాయిలో సాగున్,
దేవలోకమువోలెఁ గడు బరి
తృప్తిఁ గొల్పును మర్త్యలోకము
జీవితమె యొక గేయరచనము-గా వినోదమిడున్.

చీకుచింతలు సమసి పోవును
పిస్తలెస్తలు చిదికిపోవును
లేకితనములు లేకపోవును-లేవు పాపకృతుల్,
కాక యొక్కొక వేళ నెపుడే
కలిగనేనియు నవియు మేలే
చేకుఱంగాఁ జేయు నీశ్వర-సిద్ధి హేతువులై.

భ్రమము గా దిది స్వప్నవృత్తాం
తమును గా దత్యంతసత్యము
క్రమముగా నిఁకమీఁద జగమున-కలుగనున్నది యున్,
మనము చూతుమొ చూడమో మన
తనయు లయినను జూడ నేర్తురు
కనుటకే యాసింత మా బం-గారు కాలమ్మున్.

కపర్ది

[కథాకృతిస్వప్నము]

= శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ =

పీఠిక

నేను కపర్దిని రెండేండ్లుగా నెఱుగుదును. ఆ పరిచయము కొద్దిమాత్రము స్నేహముగా పరిణమించెను. కపర్ది యనినచో నానాటికి గౌరవమును హెచ్చుచుండెను. అతని వయసు ముప్పదియేండ్ల లోపు. వృత్తి న్యాయవాది. అందులో గిట్టింపు తక్కువ యైనను పిత్రీయమైన యాస్తిమీద సాలుకు మూడునాల్గువేల యాదాయము వచ్చును. ఆంగ్లేయములో పట్టపరీక్ష పొందుటయే కాక సంస్కృతాంధ్రములలో చక్కని సాహిత్యము కలవాడు. మానిసి యందగాడు. సంగీతము కొంత చెప్పికొన్నాడట. భరతశాస్త్రమున లక్ష్యలక్షణములు చక్కగా తెలిసినవా డని ప్రతీతి. అతడు నన్ను తన యింటికి రమ్మని యాహ్వానింపగా నేను— అందులో నేను, అతని నొక యవతారపురుషుడుగా భావించెడు నేను— ఎట్లు కాదనగలను? అతనికిని, నాకును స్నేహ మున్నను స్నేహము స్నేహమే. లోని మనోభావములో అత డొక గురువు, నే నొక శిష్యుడను. చాలదినములనుండి నా హృదయములో నొక భావము—"ఇటువంటి మన్మథాకార సంగీత సాహిత్య సరస్వతికి నెట్టి భార్యకలదో? ఆమె యెంత యందకత్తెయో? విద్యావతి కూడ నేమో?" అని. లోపల వెళ్లవలయుననియే యున్నది. పైకి మాత్రము "మరియొకసారి వచ్చెదను లెండి" అన్నాను. అతడు "నేను వెనుక రమ్మన్నప్పుడు నీ విట్లే యంటివి"అనెను. దానితో నేను తిరిగిపోయి, మాటాడకుండ బయల్దేరితిని. వారి యిల్లు విశాలమైన క్రొత్త కట్టడము. ఆధునిక గృహనిర్మాణమునందలి సర్వరమ్యతయు కలదు. పోయి చావడిలో నొక పడకకుర్చీలో కూర్చుంటిని.

ఎన్నాళ్లుగానో యీ మాత్రము సావకాశముగా నున్నప్పుడు కొంచెము పాడు డనియు, కొంచె మభినయింపు డనియు అతని నడుగవలయు నని నా కోర్కె. ఒక అరగంట తాత్సారముచేసి చివరకు బయటపెట్టితిని. ఆయన చిరునవ్వునవ్వి "నేనే యభినయించవలయునా? మరి యెవ్వరైన నభినయించిన చాలునా" యనెను. నా గుండెలో గుబుక్కుమన్నది. "ఏమి రా భార్యను పిలిచి అభినయింపించునా? తన భార్యచేత నాయెదుట నభినయింపించునంతటి సౌహార్దము నాయందున్నదా" యనుకొంటిని. ఆయనయు "నేను కాదు. నా కుమారునిచేత అభినయింపించెద"ననెను. నాప్రాణములు కుదుటపడినవి. నేనేమియు మాటాడలేదు. కపర్ది తన కొడుకును పిలచెను. ఆ పిలచినది కొడుకునేనా యని యనుమానపడితిని. ఆ పిలిచినవాని పేరు సంస్కృతముకాదు, తెనుగు కాదు; పాశ్చాత్యుల పేరు - రొనాల్డు (Ronald) అని.

అంత నొక నాలుగేండ్ల బాలుడు మే మున్నచోటికి వచ్చెను. ఎఱ్ఱని జుత్తు. తెల్లని మేను. పిల్లికండ్లు. పిల్లవానిని చూచినంతనే పాశ్చాత్యుల పిల్లవానివలె నుండెను. కాని, ఆ కన్నులలో చూపు, పసితనము యొక్క వైఖరి, నవ్వులోని మాధుర్యము తెలుగుతనమునే విరియించుచున్నది. నా కవుగాముల యంతు పట్టలేదు. నా నివ్వెరను కపర్ది చూచుచునే యుండెను.

"నాన్నా! ఒక మువ్వగోపాలపద మనరా" యనెను. వాడు నన్నుచూచి సిగ్గుపడెను. ఆసిగ్గులోని వైఖరి తెనుగుపెంపకమునే వెల్లడించెను. కపర్ది "భయము లేదు. ఆయన మనవాడే" అని నచ్చచెప్పి, దగ్గరకు తీసికొని, లాలించి, యొక పదము మొదలందించి

ప్రోత్సహించెను. ఇంచుకసేపటిలో పిల్లవాడు సగము సిగ్గును తొలగబెట్టి తొక్కుపలుకులతో ఆ పద మనుచు నడుగువేసి చేతులు త్రిప్పి యంతలో పెద్దసిగ్గు వచ్చి పోయి కపర్దియొడిలో నురికి తల వాంచుకొనెను. కపర్ది పకాలున నవ్వి యతని వీపు చరచి ఎత్తికొని ముద్దాడి తీసికొనిపోయి లోన దింపివచ్చెను. అప్పుడు నే నెట్లుంటిని? ఒక చిత్రప్రతిమవలె నుంటిని. బహిశ్చైతన్యము మాలిన నామెదలో నూహాపరంపర యానకట్టలేని మహానదివలె పోవుచుండెను.

“ఇత డొక పాశ్చాత్యస్త్రీని వివాహమాడెనా? ఇతడు పాశ్చాత్య దేశములకు వెల్లినట్లెవ్వరును చెప్ప లేదు. ఒకవేళ నితని భార్య పాశ్చాత్యాంగన యైనచో సింతసేపు గృహాంతర్భాగమున నేల ఉండును? ఈపాటికే సావడిలోనికి వచ్చి, తద్దేశగృహిణీమర్యాదల జరపియుండును. ఇతని గృహము పూర్తిగా పాశ్చాత్యమర్యాదలతో నిండియుండును. ఈ పిల్లవాడు అప్పుడు తెలుగు మాటాడునా? అంతయు నాంగ్లేయములోనే భాషించియుండును.”—ఏవో యిట్టి యూహాలు వందలు వేలుగా వచ్చుచుండెను.

కపర్ది నేనున్న చోటికి వచ్చి నాస్థితి యంతయు చూచి “ఏమి యాలోచించుచుంటివి” యనెను. నేను నాలోనుండి చప్పున వెలికివచ్చి “ఏమియును లేదు. ఈ పిల్లవాడు—బాగుగా నున్నది.” అంటిని. కపర్ది—నవ్వెనో?, ముఖములో విషాదము తెచ్చుకొనెనో?, ప్రాతకథ స్మరించెనో?, సౌముఖ్యము వెల్లడించెనో?, అన్నియు నొక్కసారిగా చేసెనో?

ఆపాటున కూరుచుండి పదినిముసములు నాతో మాటాడలేదు. రాత్రి పదిగంట లైనది. నేను తెలివి తక్కువగా మాటలాడితి ననిపించినది. నాకు ముండ్ల మీాద నున్నట్లున్నది. వెడలిపోవుదు నని చెప్పజాలక, వెడలిపోవుటకు నాయొడలి కదలిక యంతయు నభిముఖముగా నుండగా కపర్ది యిట్లనెను: “నీ వీపూట ఇచ్చటనే భోజనము చేయుదువు” అని. అతని యామాట శాసనమువలె నుండెను. అతడు శాస్త. నేను శాస్యుడను.

భోజనము లైనవి. రాత్రి పదునొకం డైనది. వాకిటిలో కూర్చుండి మాటాడుచున్నాము. కపర్ది లేచి నన్ను లోనికి రమ్మనెను. ఇరువురము లోనికి పోయితిమి. ప్రక్కగదిలోనికి నన్ను తీసికొనివెళ్లెను. ఒక మంచముమీాద మెత్తని పరుపులమీాద ‘రొనాల్డు’ నిదురపోవుచుండెను. కపర్ది మంచమువద్ద నిలచుండి వానివంక చూచుచుండెను. నేనును చూచితిని. మాటాడకుండ నతడు గది వదలివెళ్లెను. నేను నతని ననుసరించితిని. బయట కుర్చీలలో కూర్చుంటిమి. అత డిట్లు చెప్ప నారంభించెను:

కపర్ది కథ

౧

“నా కప్పు డిరువదిరెం డేండ్లు. నా తల్లితండ్రులు చిన్నతనముననే పోయిరి. నా యాస్తిని రక్షించిన యొక్క మేనమామయు నా యిరువదియవయేటనే పోయెను. నే నప్పటికి రెండేండ్లనుండి నా వ్యవహారములు చూచుకొనుచుంటిని. సాలున కైదువేలు దాటి నా కాదాయము వచ్చును. నీవు వినియుందు వనుకొందును. మా మేనమామ బ్రతికియున్నప్పుడు నాకు వివాహము చేయవలయు నని యెంతయో ప్రయత్నించెను. నేను బి. ఏ. పరీక్ష యిచ్చినగాని వివాహము చేసికొన నంటిని. నా మొండిపట్టు చూచి యాయనయు వచ్చిన వంద సంబంధములను త్రిప్పివేసెను. ఆయన పోయినతరువాత నాకు పిల్ల నీయవలయు ననగా వచ్చి నన్నే యడుగవలయును. నన్నెవ్వరు వచ్చి యడుగలేదు. సాహసించి యడిగిన యొకరిద్దరిని పుల్ల విరుపు మాటలతో పంపించితిని.

ఇంతకు నేను వివాహము చేసికొన నిష్టము లేక కాదు. దానికి వేరే కథయున్నది. వినుము. ఒక స్నేహితుని పెండ్లికి నే నొక పల్లెటూరు పోయితిని. వా రొక భోగముమేళమును తెచ్చిరి. నాకు భరతశాస్త్రమునందభినివేశము కలదని తెలిసి స్నేహితులందరు వారభినయించువేళ నన్ను ముందుకు త్రోయుచుండిరి. ఆ మేళములో నొక పదునాలుగేండ్ల పిల్ల. దాని కనుముక్కుతీరు, శరీరచ్ఛాయ, ఆ పెదవుల రెంటి కలయిక, ఆ చెక్కిళ్లమీాదికి జారుచున్న కంటి తుదకాంతి, అరటిచెట్టు క్రొత్తగా గొలవిడచునప్పటి చివరి సన్నని

పూబాటమరింపువోని దాని జవ్వనపు తొంగి చూచుట,దాని కన్నులలోని యమాయకత్వము ఏ దైవ ప్రేరితమో అది మాటిమాటికి నా వంక నే చూచుట, చిరుతసిగ్గులు పిసాళించుట ఇదియంతయు నాకొకవిచిత్ర మైన యనుభూతివిశేష మైపోయెను. పెండ్లినుండి తిరిగి వచ్చితిమి. నాకు నిదురపట్టలేదు. అన్నము రుచించ లేదు. పెద్దవారు లేరుగనక నా మనస్సు విపరీతపు త్రోవలు పోవుచున్న దనుకొంటిని. ఎంతవిచారించినను దానిలో నాకు వైపరీత్యము కనుపించలేదు. నేను పెండ్లి చేసికొనినచో నాపిల్లనే చేసికొందును. నే నెవరు? అది యెవ్వరు? నేను సంఘసంస్కారిని కాదు. సంస్కార భావము లందు నా మనస్సులో నదివర కెప్పుడును ఆద రము లేదు; నిరాదరము లేదు. ఆపిల్లను నేను పెండ్లి చేసికొందు ననుకొన్నది సంస్కారబుద్ధిచేతనే కాదు. భగవంతుడు దానిని నాకై నిర్మించెను. న న్నామెకై నిర్మించెను. అరే! నే నింత తద్వశుడనై పోతిని. ఆమెయు రోయియింటి బాలిక. ఆమె నాకోసము సౌశీల్యవతి యైయుండునా? నేను విటకాడనై యుందునా? ఛీఛీ! ఎంత కాదనినను నన్ను నేను కాదనుకొనలేక పోతిని. అప్పటినుండి తొందర పుట్టెను.వారిది యేయూరు? ఆ వివాహమైన మిత్రుని కనుగొంటిని. వారందరు నవ్విరి. నే నాగ్రామమునకు పోయి వారి యిల్లు కను గొని ప్రొద్దుగ్రుంకినతరువాత దొంగచాటుగా వారి యింటికి పోయితిని. నా కచ్చట తేళ్లమీద కూర్చున్న ట్లుండెను. అచ్చటి యీ యసహ్యమైన గోల ఎందుకు? వా రందరు నేను కన్నెఱికము పెట్టుటకు వెళ్లితి నను కొన్నారు. నేనును క్రమముగా తెలియచేయవచ్చు నను కొంటిని. ఆబాలికపేరు మృణాళిని.

మృణాళినియు, నేనును సంవత్సరము కలసి యుంటిమి. స్నేహితులలో నన్నుగురించి వేయివదం తులు బయల్దేరినవి. నే నెన్నిసార్లు ప్రస్తావన చేసినను దాని తల్లి “తరువాత పెండ్లిచేసికొనవచ్చును, తొందర యేమి” యని యొలయించెను. మృణాళినియు, నేను మాత్రము భార్యాభర్తలవలె నుంటిమి. ఆమెకు నేను భరతాభినయము చాల నేర్పితిని. దాని గొంతు పైడితీగ.

ఆమెతో నేను కలసి యనుభవించుచున్న బ్రహ్మా నందములో వివాహము చేసికొనవలయు నని కాని, యీమె నాదుష్టసంపర్కమునుండి వెలికి తేవలయునని కాని యెప్పుడును నిష్ఠగా పూనలేదు. ఆయేడాది చివ రకు వచ్చినకొలది దాని తల్లియు, నప్పలును దానిని నావెంట పంపించ రను విషయము కొంతకొంత నాకు గోచరించినది. నేను రమ్మన్నచో మృణాళిని నావెంట వచ్చెడిదే. అప్పటి కది పదునైదేండ్లపిల్ల. నే నా ప్రయ త్నమును చేసితిని. దానికి మైనారిటీ వెళ్లలేదు కనుక నేను తీసికొనిపోయినచో నాపై నభియోగము చేయుదు మని వారును బెదరించిరి. నే నేమి చేయవలయునో నాకు తెలియలేదు. ఒకనాడు రాత్రి నేనును, మృణా ళినియు నొకరినొకరు కౌగలించుకొని యేడ్చితిమి. నా మనస్సులో నొక్క యనుమానము. మృణాళినికి మా బంధములోని పవిత్రత తెలిసికొనునంత వయఃపరిణతి కలుగలేదని. ఆ యేడాదిలో నేను వారి కెంతయైన డబ్బు నిచ్చితిని. వివాహమునకు వా రంగీకరించని వేళ నుండి నేను ధనమిచ్చుట యాగిపోయెను. పరిస్థితులు చమత్కారముగా మారెను. ఒకరోజున నేను పోగా మృణాళిని బంధువులయింటికి పోయిన దనిరి. వారము గడచెను. రెండువారములు గడచెను. నామనస్సు మారి పోయెను.

నేను అప్పటికే బి. ఏ. పరీక్ష యైయుంటిని. ఆ కోపములో, ఆ దుఃఖములో, ఆ నిరాశలో నేను ఒక నాటి సాయంతనమున నాకు నాకే తెలియకుండ మద్రాసుపోయి లాకాలేజీలో చేరితిని. రెండేండ్లు నా చదువు, నేను. మృణాళిని ప్రతినిశాభాగమునందును నామనస్సులోననే యుండెను. పగ లామెను మరచి పోవుచుంటిని. ప్రతినిశాపరభాగవేళయందు గాఢాలోచ నాపర్యవసన్నమైన దొక్కటే నిశ్చయము. ఆమె నా భార్య. నేను మరొకర్తెను వివాహమాడను. ఆమెను దాని తల్లియప్పలు వృత్తిలోనికి దించెదరేమో. దించి నను దానిని నేను స్వీకరించెదను. ఆమె యంగీకరించ నిచో నేను నాజీవితాంత మిట్లే తద్వ్రతుడనై బ్రహ్మ చర్య మవలంబింతును.

౨

న్యాయవాదిపరీక్షయం దుత్తీర్ణుడ నైతిని. మదరాసునుండి మొకామెకి వారి యూరే పోయితిని. ఆ యూరిలోని నాస్నేహితులు నన్ను వారియింటికి రమ్మని పిలచిరి. నేను రానంటిని.

“ఓయీ! నీ కింకను దానిమీది యాశ వదలలేదు. దానికేమి? ఆమెయభినయము చూసితీరవలయును. ఈ రెండేండ్లుగా నామె పేరు మోసినది. భరతశాస్త్రములో అంతటి విద్యాశాలిని యీప్రాంతములందు లేదట. ఆమె నెవ్వరు పిలచినను రాదు. మేళము కట్టదు. మా కామెయభినయము చూడవలయు ననియున్నది. నీవు వచ్చిననో మా కది సులభముగా సమకూరును” అనిరి. మరియు మృణాళినినిగురించి చిత్రచిత్రములైన కథలు చెప్పిరి. ఆమె కొక కొడుకట. ఒక దొర పాశ్చాత్యుడు ఆమె నుంచుకొనెనట. ఏడాదిగా నామె కాంగ్రెసులో వాలెంటీరుగా చేరెనట. నిత్యము ఖద్దరునే కట్టునట. ఆరునెలలనుండి క్షయవ్యాధియేమో అనుకొనుచున్నారట. ఒక వార్త కాదు. నాతల దిమ్మెక్కిపోయినది. వైముఖ్య మెంత కలిగినదో, నాసర్వాశలు నెంత కుంగినవో పోయి యామెను చూడవలెనని అంత నాసర్వాశలు చెలరేగుట మరల నంత జరగినది. వారి వెంటబడి నాకాళ్లే యచ్చటి కీడ్చుకొనిపోయినవి.

పోయి వారి సావడిలో కూర్చుంటిని. మే మచ్చట కూర్చుండియుండగనే మృణాళిని యచ్చటకు వచ్చెను. ఒక తెల్లని ఖద్దరుచీర ధరించియుండెను. మనిసి శుష్కించినట్లు లేదు. నే నామెవంక నివ్వెరపోయి చూచితిని. ఆమె నావంక చూచి యాశ్చర్యపోలేదు. ఆనందపడలేదు. క్రొత్తదనము ననుభవింపలేదు. రెండేండ్లక్రింద మే మిరువురము కలసియుండిననాడు నన్నెంతచనవుతో, విశ్వాసముతో, పరమానుబంధముతో చూచినదో అట్లే నాయందు ప్రవర్తించెను. వీరు చెప్పిన కథలన్నియు నిజములా, అబద్ధములా?

అప్పుడు వారందరును “నీయభినయమును చూడవలయు నని వచ్చితిమి” అని యడిగిరి. ఆమె వెంటనే వచ్చి నన్నానుకొని నిలుచుండి, రెండేండ్లక్రింద నేనేదైన పాడుమనగా నన్నెట్లడిగెడిదో అట్లే యడిగెను: తన వక్షస్థలము నావామభుజమ్మున కానించి, “ఏమభినయించమందురు?” అని.

ఆమెశరీరము నాయొడలికి తాకినంతనే యామెయొడలు తీవ్రజ్వరముచేత మండిపోవుచున్నట్లు తెలిసెను. ఆమె యాజ్వరబాధ ననుభవించుట లేదు. నాకు చిత్రమనిపించెను. అంతమందిలో నాసంగతి నే నామెతో నేమని ముచ్చటింతును! ఆమెకు నేను నేర్పిన కీర్తన నొకటి పాడుమంటిని. ఆకీర్తనలోని భావము ‘తల్లి తన పిల్లను ముద్దాడుట.’ మృణాళిని యాకీర్తన నభినయించెను. అట్టి దివ్యమైన యభినయము నే నెచ్చటను చూడలేదు. నే నామెకు నేర్పలేదు. అయ్యయ్యో! ఆ కన్నులలోని వాత్సల్యము, పిల్లవంక చూచుచున్నట్లు మొగము వంపగా నామెచిబుకమును, కపోలాధోభాగమును పొందిన వ్రటువతనము నిప్పటికి నాకన్నుల కట్టినట్లే యున్నది. నేను నామనస్సునొత్తిడి యోర్చుకోలేకపోయితిని. ఆ యభినయభారముచేత నామె తూలిపడిపోవునేమో యనుకొంటిని. నాహృదయోద్వేగము నేను పట్టుకొనలేక ఎవ్వరితో మాటాడకుండగనే నే నచటనుండి వెడలిపోయితిని.

౩

వారి యింటినుండి యుత్తరాభిముఖముగా పోగా దారిలో నొక వాగుండెను. ఆవాగు సర్వఋతువుల యందు ప్రవహించుచుండును. ఆవాగుమీద వంతెన లేదు. జన మందరు దిగియే పోవుదురు. ఆవాగు దాటిన తరువాత క్రొత్త పట్టణమంతయు బలిసెను. వారి యిల్లు ప్రాతపట్టణములో నున్నది. ప్రాతయూరు వాగునకివతల.

అప్పటికి ప్రొద్దుక్రుంకవచ్చుచున్నది. నేను విషాదమగ్నహృదయుండనై వాగుదాక పోయితిని. ప్రక్కన నెవరో నడచివచ్చుచున్నట్లుండెను. తలనెత్తి చూడగా మృణాళిని. దాని చంకను ఈ పిల్లవా డుండెను. అప్పటికి వీడు ఏడాదిపిల్లవాడు. ఆమె జరీపేటంచుల జరీగళ్ల పొందూరుచీర తాల్చియుండెను. నే నామె నేమియు నడుగలేదు. ఆమె నాతో నేమియు చెప్పలేదు. నే నడుగకుండ, నామె చెప్పకుండ నామె నాతో వచ్చి

వేయుచున్నదని నాకు తెలియును. వాగుదగ్గరకు చేరు వేళకు కొంచెము చీకటి పడినది. కాని వచ్చిపోవు జనము ఒకరికొకరు కనిపించుచునేయుండిరి. వాగులో నీళ్లు మోకాలిపైకి వచ్చుచుండెను. మృణాళిని దిగినచో నామెచీరయంతయు తడిసిపోవును. నే నామెను రెండు చేతులలో నెత్తుకొని వాగులో నడచితిని. జనమందరు నావంక చిత్రముగా చూడసాగిరి. క్రొత్తయూరిలో నొక పెద్ద మేడలో హోటలుండెను. అది యొక యయ్యరుహోటలు. నే నామె నెచ్చటికి తీసికొనిపోవల యును? ఆరాత్రి కొక గది తీసికొని యందుండి మరు నాడు ఈయూరు తీసికొనిరావలయు నని తలంచినాను. అయ్యరును ఒక గది యిమ్మంటిని. అతడు కాళీలు లే వనెను. చివరకు మేడచివరిభాగములో నొక గదిని కాళీ చేసియిచ్చెను. నేను మృణాళినిని అందు కూర్చుండబెట్టి తిని. "నేను భోజనమునకు పోయెదను. నీవు నావెంట నేల వచ్చితివి?" అంటిని. ఆమె మాటాడలేదు. నేను "నిన్ను నే నిప్పుడు తీసికొనిపోయినచో లోక మేమందురు? నేను వివాహమాడుటకును నీ విప్పుడు తగనిదానవు. నీవు పోయి నీతల్లిదగ్గర నుండుము. నే నిట్లే జీవితాంత ము నీవే నాభార్య వనుచు బ్రహ్మచారినై యుందు" నంటిని. అని, పోయి భోజనము చేసి మరలివచ్చితిని. అప్పటికి ఆమెతల్లియు, అప్పగార్లును గదిలో నుండిరి. వా రామెను తిరిగి యింటికి రమ్మనిరి కాబోలు. ఆమె ఏమి సమాధానము చెప్పెనో నాకు తెలియదు. ఆమె మరలి తమతో రాదని వారు నిశ్చయము చేసికొని వెడలిపోయిరి కాబోలు. నేను మృణాళినియు, దాని బంధువులును కలసియుండుట చూసి యచటనుండి వెడలి పోయి యారాత్రి యా గదిలోనికే పోలేదు. నాకు తెల్లవారలును నిద్రయును లేదు.

ఆమె తన తల్లివెంట వెళ్లిపోయియుండు నని మనసులో దృఢవిశ్వాసము. వెడలిపోదని మనసులో నొకచోట చిన్న యాశ, అనుమానము.

మరునాడు ప్రొద్దున నే నచ్చటికి పోగా నామె యు, పిల్లవాడును అచటనే కూర్చుండియుండిరి. నేను "నీవు వెళ్లిపోలేదా?" అని యడిగితిని. ఆమె మాటాడ లేదు. ఆమెమీద నాగుండెలో మేరుపర్వతమంత మహా నురాగము. ప్రతినిమేషమున పోయి కౌగలించుకొని మనము వివాహమాడి సుఖముగా నుందమని చెప్ప వలయు నన్నంత యాభిముఖ్యము. ఇంతటి మహావాం ఛాప్రవాహమును ఏదో ఒక చిన్ని వెలిబిగువు - గడ్డిపరక యంతటిది - ఆనకట్ట కట్టి నిలుపుచుండెను.

మరల కొంతసేపు చూచి సాయంకాలమువరకు నామె యట్లే ఉండినచో నామెను తీసికొనిపోదు నని యనుకొన్నానో యేమో. అచటనుండి వెడలిపోయితిని.

తరువాత రెండుగంటలైన కాలేదు. ఊరిలో సత్యాగ్రహము జరుగుచుండెను. ఆజ్ఞోల్లంఘనము చేసి విచ్చిపోవని జనసముదాయము విరియచేయుటకు రక్షక భటులు తుపాకులు పేల్చిరనియు, ఒకదెబ్బ తగిలి మృణాళిని చనిపోయె ననియు నెవ్వరో యింతలో చెప్పిరి. నే నామెను పోయి చూచితిని. ఆమె గతాసువై యుండెను.

వెంటనే నాకు ఆపిల్లవా డేమయ్యెనో యన్న భావముతో హోటలునకు పోయితిని. ఈ పసివాడు గిలగిల కొట్టుకొనుచు నేడ్చుచుండెను. నేను వీనిని మృణాళినితల్లికి తీసికొనిపోయి యొప్పగించవలె నను కొంటిని. ఇంతలో దుఃఖించుచు మృణాళినితల్లియు, బంధువులును వచ్చిరి. వారు కుఱ్ఱవానివంక చూడలేదు. నావంక చూడలేదు.

నేను కుఱ్ఱవానిని తెచ్చుకొంటిని. వారి ప్రసంగ మువలన నితనిపేరు రొనాల్డు అని తెలిసెను.

ఈ బాలుడు నేనే తన తండ్రి ననుకొనుచున్నా డు. ఒకవిధముగా తండ్రినేకదా. కాని నేను తెలిసికో లేని దొక్కటియే విషయము. మృణాళిని నన్నువదలి అట్లేల ప్రవర్తించెనో యని. నాకు తరువాత తెలిసినది. ఆమెను దాని తల్లియు, అప్పలును చాల బాధలుపెట్టి రట. భరింపలేక, ఎదిరించు శక్తి లేక, వయస్సు లేక, ఆధారములేక వారి బలవంతమునకు లొంగవలసి వచ్చినదట."

ముగింపు

అని కపర్ది పుచ్చిన నిశ్వాసము నాగుండెలో పదిమైళ్లలోతున దిగపడెను. ఆరాత్రి నేను వారి యింటి

లోననే నిద్రించితిని. కపర్దిని నే నోదార్చవలయునో, సానుభూతి తెల్పవలయునో, నీవు మహాపురుషుడ వని ప్రశంసింపవలయునో, కులభ్రష్టుడ వని నిందింపవలయునో నాకేమియు తెలియలేదు. అత డన్నచో మనస్సులో నొక మహాగౌరవ మేర్పడినది.

తెల్లవారుకడ కొంచెము నిద్రపట్టినది. కపర్ది వచ్చి నన్ను నిద్రలేపెను. కాఫీకి తొందరపెట్టెను. ఈ కపర్ది రాత్రి కథచెప్పిన కపర్ది కాడు. పరమోత్సాహవంతుడు. పరిహాసవాక్కు. అతని నవ్వువెన్నెలల ముందు సర్వవిషాదాంధకారములు తొలగిపోవును. నేను రెండేండ్లుగా అప్పడప్పడు కలసికొన్న రసజ్ఞశేఖరుడు, కళాజీవియు, మధురభాషుడు నగు కపర్ది అతడు.

ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము - ఆంధ్ర వికాసము

శ్రీ విస్సా అప్పారావు

౧

1907 సం. ప్రాంతమందు వంగదేశమును రెండు భాగములుగా చేసిన సందర్భములో, ఆ దేశమందు పుట్టిన జాతీయోద్యమము బిపిన్‌చంద్రపాలుకలన ఆంధ్రదేశమునకు ప్రాకినది. ఆ నాటి ఉద్రేకము, రాజమహేంద్రవరములో జరిగిన పరివర్తనము నేటికిని నాకు కళ్లకుకట్టిన ట్లున్నవి. ఆ యుద్యమమునకు ఆంధ్రదేశములో బందరు కేంద్రముగా ఆనాడుండెను. నాదేశము, నాభాషక్కు, నే నాంధ్రుడను, ఆంధ్రుల వ్యక్తిత్వము వేరు, వారి సంస్కృతి వేరు, ఆంధ్రాభ్యుదయమునకై, ఆంధ్రుల వికాసమునకై ప్రత్యేకరాష్ట్రీ మావశ్యకము—అను ప్రబోధము చెలరేగినది. ప్రచారము సాగించి ఆంధ్రనాయకులందరు ఈవిషయమై తీవ్రప్రయత్నములు చేసినారు. కాని 1920 సంవత్సరము నుండి కాంగ్రెసుయొక్క ప్రాబల్యము హెచ్చినది. స్వరాజ్య సంపాదన యను మహోద్యమము దేశమందలి జాతీయనాయకు లందరి దృష్టి నరికట్టినది. అందుచేత జాతీయనాయకులగు ఆంధ్రులు ఆంధ్రరాష్ట్రీసంపాదనమును స్వరాజ్యసంపాదనలో చేర్చి వేసిరి. అందుచే మిగిలిన ఆంధ్రనాయకులకు తొల్లిటి బలము తగ్గినది. ఆంధ్రోద్యమమం దొక భాగమైన ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయము కొఱకై వారు కృషిసలిపిరి. పదేండ్లనుండి జరిగిన ఆందోళన ఫలితముగా మదరాసువిశ్వవిద్యాలయపు సిసేటుసభలో 1920 లో ఆంధ్రులకు ప్రత్యేకముగా ఒక విశ్వవిద్యాలయ మవసరమని తీర్మానింపబడినది.

ఈ విషయమును గురించి పర్యాలోచన చేసి సలహా నిచ్చుటకై 1920 లో దొరతనమువారు ఒక సంఘము నేర్పాటు చేసిరి. దివాన్ బహద్దరు గోవిందరాఘవయ్యరుగారు అధ్యక్షులు. రావు బహద్దరు వరసింహరాజుగారు కార్యదర్శి. ఇతర సభ్యులు 18 గురు, అం దొకరు డాక్టరు (సర్) రామలింగారెడ్డిగారు. ఈ సంఘమువారొక నివేదికను దొరతనమువారికి పంపిరి. ఆ నివేదికయే ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయమునకు పునాది, ముఖ్యాధారము నని చెప్పవచ్చును. అందలి ముఖ్యవిషయములు క్లుప్తముగా ఇవి:

1. తెలుగు జిల్లాలకొఱకు విశ్వవిద్యాలయము నేర్పాటు చేయవలెను.

2. మదరాసులోవలె గాకుండా ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయమువారే స్వతంత్రముగా కాలేజీల నేర్పరచి విద్య గరపుట ముఖ్యకర్తవ్యము. (**Teaching University**)

3. సరియైన ప్రచారము చేసినచో ఆంధ్ర దేశస్థులు చందాలు, విరాళములు ఇచ్చి శక్తివంచన లేకుండ తోడ్పడుదురను ధైర్యము కలదు. కాని ఖర్చును భరించు భారము ముఖ్యముగా మదరాసు ప్రభుత్వమువారిదే.

4. (**a**) కళాశాఖ (**Arts**), శాస్త్రశాఖ (**Sciences**), బోధనాభ్యసనశాఖ (**Teaching**)— ఈ మూడింటితో ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము ప్రారంభము కావలెను. రాజమహేంద్రవరములోని ట్రెయినింగుకాలేజిని విశ్వవిద్యాలయమునకు దొరతనమువారిచ్చి వేయవలయును. దాని నాధారముగా టీచింగు శాఖను వృద్ధి చేసికొనవచ్చును.

(**b**) విశాఖపట్టణములో దొరతనమువారి వైద్యకళాశాల స్థాపనకాగానే వైద్యశాఖ ప్రారంభము కావలెను. ఈ కళాశాలను దొరతనమువారు విశ్వవిద్యాలయాధికారుల కప్పగించవలెను.

(c) ధనము కూడినతోడనే యీ క్రింది 12 శాఖలు క్రమముగా ప్రారంభించవలెను:— వ్యవసాయము, వాణిజ్యము, పరిశ్రమోపయోగకారి యగు రసాయనశాస్త్రము (Industrial chemistry), ఇంజనీరింగు, గనులశాస్త్రము, అడవుల శాస్త్రము, న్యాయశాస్త్రము, సాంఘికశాస్త్రము (Sociology), నావికాయానము, సముద్రసంబంధమగు శాస్త్రము, నేతపరిశ్రమ, తోళ్లపదునుచేయు శాస్త్రము.

5. (a) మాతృభాషయగు తెలుగులో పాఠములు చెప్పుట, నేర్చుకొనుట, పరీక్షల నిచ్చుట కూడ మిక్కిలి యావశ్యకమే. కాని ప్రస్తుతము మాత్రము ఇదివరలో వలెనే యింగ్లీషులోనే వీటిని జరుపుచుండవలెను.

(b) పాఠాదికములు ప్రస్తుతము తెలుగులో జరపకపోయినను మాతృభాషాసేవకొరకు, తెలుగువారి జ్ఞానాభివృద్ధి నిమిత్తము పుస్తకములను వ్రాయించి ప్రచురించు శాఖ నొకదానిని తత్క్షణమే స్థాపించి పోషించవలెను. అట్టి పుస్తకములయందలి విషయములు నేటి కాలమునకు అవసరము లగు శాస్త్రములకు, పరిశ్రమలకు సంబంధించినవిగా ఉండవలెను. ఇట్టి పుస్తకములను సుబోధకముగా వ్రాయించి వాటికి విరివిగా వ్యాపకము కలిగించినగాని దేశమునకు అభ్యుదయము కలుగదు. జనసామాన్యమునకు జ్ఞానోదయము కాదు. ఇది ప్రభుత్వమువారు గమనింపవలసిన ముఖ్యవిషయము. మరియు హిందూదేశచరిత్రను గురించి, హిందూతత్వశాస్త్రమును గురించి పుస్తకములను తెలుగులో వీలైనంత త్వరలో ప్రచురించవలెను.

6. శీతోష్ణస్థితిని బట్టి, అక్కడివా రిచ్చు విరాళములను బట్టి యీ క్రింది ఐదుపట్టణములలో నొక్కచోట విశ్వవిద్యాలయ కేంద్రమును దొరతనమువా రేర్పరచవలయును: విజయనగరము, విశాఖపట్టణము, రాజమహేంద్రవరము, మచిలీపట్టణము, అనంతపురము.

7. ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయముయొక్క ప్రత్యేకత ఈ క్రింది యాదర్శములలో నిబిడీకృతమైయుండును:—

(a) కేంద్రమందు నెలకొల్పబడు సంస్థ బోధనావిశ్వవిద్యాలయముగా ఉండవలెను. అవసరమైనట్టి పారిశ్రామికశాస్త్రవిద్యలన్నిటి నేర్పరుపవలెను. కేంద్రమందు వందలకొలది విద్యార్థులు వసతిగృహములలో నివసించవలెను. ఏకకుటుంబమునకు చెందినవారమను జ్ఞానము కలిగి, కలసిమెలసియుండు ఏర్పాటు చేయవలయును. విశ్వవిద్యాలయావరణలోనే అధ్యాపకులందరు ప్రత్యేకగృహములలో కాపురములుండవలెను. వారందరు విద్వాంసులును, ధర్మశీలురును, ప్రతిభాశాలురునుగ నుండి, విద్యార్థులతో కాలము గడపుచు, సత్యాన్వేషణమందు సమర్థులై, సత్యమును గుర్తించు మార్గమును విద్యార్థులకు బోధించుచు, మానవస్వభావము నుత్కృష్టముగా జేయు భావములయందు మనస్సులను లగ్నము జేయుచు, సన్మార్గావలంబన గలిగింప సమర్థులై యుండవలెను. అక్కడ నివసించిన ప్రతియువకుని నడవడియందు శ్లాఘ్యమైనట్టియు, విశిష్టమైనట్టియు శీలము తొణుకులాడుచుండవలెను. ఇతడు ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమున విద్యనేర్చినవాడని దేశమంతయు గర్వించతగిన ట్లుండవలయును.

(b) నేటి విశ్వవిద్యాలయములన్నియు వృత్తికి సాధనమగు చదువులకొరకై బయలుదేరుచున్నవే. కేవలము ఐహికములగు లాభములయందును, పదవులయందును మనస్సు లగ్నం కాకూడదు. జ్ఞానసంపాదన స్వార్థముకొరకుగాక పరమార్థముకొరకే యను ఉత్కృష్టభావములతో విశ్వవిద్యాలయవాతావరణము పరిమళించవలెను. అక్కడ అలవడిన శిక్ష,తరిబీదు, జ్ఞానము, క్రియాకౌశల్యమును జీవితములో మనల నెదుర్కొను అన్ని ఘట్టములయందును స్మరణీయములై, విజయసాధనములు గావలెను.

(c) విశ్వవిద్యాలయము ఒక స్వతంత్ర సంస్థగా ఏర్పాటు కావలెను. ప్రభుత్వమువారు దాని స్వతంత్రతను సాధ్యమైనంతవరకు కాపాడుచుండవలెను. తమ యధికారమునకు లోబడునట్టి పద్ధతిని వారు విడిచిపెట్టుటయే శ్రేయోదాయకము.

స్వాతంత్ర్యమే విశ్వవిద్యాలయ జీవనాధారము. అందు విద్యాధికులగు ఆచార్యులయొక్క యభిప్రాయము లెట్టివైనను పరిపాలనాధికారులు ఉదాసీనులై యుండవలెను. ఆ యభిప్రాయముల నాధారము చేసికొని ఉపాధ్యాయులకు ఉద్యోగము లిచ్చుటగాని, స్వస్తిచెప్పుటగాని ఎంతమాత్రము కూడదు. పరిపాలనావర్గమందు కొంతవరకు ప్రభుత్వమువారి ప్రతినిధులు ఉండవలసినదే. కాని, నిత్యవ్యవహారాలయందు విద్యావిధానపద్ధతులలోను, విశ్వవిద్యాలయంలోని వ్యక్తుల నడవడిని శిక్షించుటలోను సర్వస్వతంత్రంగా విశ్వవిద్యాలయపు వర్గంవారికే వీలయినంతవరకు అధికారమంతయు వదలివేయవలెను. కావలసిన ధనమట్టుకు సాలీనా యిచ్చివేస్తూ విరుద్ధకార్యములను నిషేధించు నధికారముమాత్రముంచుకొని, సొమ్ము సక్రమముగా ఖర్చగుచున్నదా లేదా అని కనిపెట్టుచు, విశ్వవిద్యాలయముయొక్క వృద్ధినే సదా కోరుచు దొరతనమువా రుండవలెను.

8. విశ్వవిద్యాలయము సరిగా నడచుటకు ఆరంభంలోనే 30 లక్షల రూపాయీలకు తక్కువగాకుండా యిచ్చి, సాలీనా 5, 6 లక్షల రూపాయీలు ఖర్చుపెట్టుచుండవలయును.

ఈపైన సూచించినట్లుగా కమిటీవా రిచ్చిన సలహాప్రకారం పని జరిగియుండినయెడల ఆంధ్రులకు మహోపకారం జరిగేయుండుననిన్నీ, ఆంధ్రవికాసానికి ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయం యెంతో తోడ్పడియుండేదనిన్నీ చదువరులు సులభముగా గ్రహించగలరు. కాని "శ్రేయాంసి బహువిఘ్నాని" అన్నట్లు, కావాలన్నట్టే జరగడం యెంతటి అదృష్టవంతులకో గాని సంభవిస్తుందా?

౨

పైని వేదిక 1921 లో గవర్నమెంటువారికి అందింది. తరువాత కొన్ని సంవత్సరాలకు-1926 లో ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయచట్టం ఆమోదింపబడినది. ఆసంవత్సరమే కళాశాలయేలేని బెజవాడలో విశ్వవిద్యాలయంయొక్క హెడ్ క్వార్టర్సు యేర్పాటయింది. కాలేజీలను నిర్మించి వృద్ధిచేయుటకై వాల్తేరు, రాజమహేంద్రవరం, అనంతపురం అను మూడుకేంద్రాలు యేర్పాటుచేయబడ్డాయి. ఆరంభంలోనే హంసపాదన్నట్లు పై రిపోర్టులోని సూచనలకు భిన్నంగా వ్యవహారం వేరేదారి పట్టడం ఆరంభమైంది. క్రొత్తకాలేజీలు బెజవాడలో స్థాపించడానికి ఆక్టు ప్రకారం వీలు లేదు. హెడ్ క్వార్టర్సు యెక్కడ పెట్టడమా అనే సమస్య లేగింది. ఆంధ్రులలో యేకీభావం నశించింది. యెవరికి వారే మావూళ్లో అంటే మావూళ్లో అని తగవులాడుకొన్నారు. ఇలాగ అమూల్యమైన మూడేండ్లకాలం వృథాగా చెడిపోయింది. ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమందు గల ఉత్సాహం పటాపంచలయింది. ఉదాసీనం పెరిగిపోయింది.

ఇంకొక విషయం. స్వతంత్రంగా కార్యములను నిర్వహించుకొనిచ్చుట, కావలసిన సొమ్ము నిచ్చుచుండుట, గవర్నమెంటు కాలేజీలను విశ్వవిద్యాలయంవారి అధీనం చేయుట మొదలగు మూలవిషయములనుగురించి ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమువారును, దొరతనంవారికిని వ్రాతమూలమగు చర్చ యీ మూడేండ్లలో సాగింది. ఇట్టిస్థితిలో గోరుచుట్టుమీద రోకలిపోటన్నట్లు 1928 డిశంబరులో నిరుత్సాహకరమూ, ఆంధ్రోద్యమానికి భంగకరమూ అను ఒక ప్రచురణ ప్రభుత్వమువారు చేశారు. దానివల్ల యిదివరకు పడ్డ శ్రమ, చేసిన కృషి, సలిపిన ఆలోచన అన్నీ వృథా అనునట్టి సమస్య యేర్పడింది. ఆ ప్రచురణయొక్క సారాంశమేమంటే—"మీరేమీ పనిచెయ్యలేక తగాదాలుపడుతున్నారు. కార్యాలోచన ఉన్నట్లు లేదు. అట్టిస్థితిలో కేంద్రంలో ఉంచబోయే కళాశాలను నడిపించడం, అఫిలియేటు చేసికొన్న కళాశాలలను సమర్థించుకోవడం యీ రెండూ మీరు సాగించుకోలేరేమో. కనుక అఫిలియేటెడ్ కాలేజీలను మదరాసు విశ్వవిద్యాలయానికి తిరిగి యిచ్చివేయండి, విశాఖపట్నంలో కేంద్రం యేర్పరుచుకొని కాలేజీలను వృద్ధిచేసుకోండి. యిది మా సలహా. బాగా ఆలోచించుకోండి."

ఏమయితేనేమి అట్లా జరగలేదు. 1929 లో విశాఖపట్టణం విశ్వవిద్యాలయకేంద్రంగా యేర్పాటయింది. రాయలసీమవారికి నిరుత్సాహం, ఆశాభంగం కలిగింది. ప్రభుత్వమువారు 27 లక్షలిచ్చారు. కళాశాలలు, వసతిగృహములు వాల్తేరులో నిర్మాణమవడం ఆరంభమైంది. టీచింగుయూనివర్సిటీకి కావలసిన యేర్పాట్లు 1931 జూలయినాటికే ప్రారంభమయి పనిసాగింది. 1933 నాటికి జయపూరు విక్రమదేవు మహారాజావారిపేర కాలేజ్ ఆఫ్ సైన్సు అండ్ టెక్నాలజీ **(College of Science and Technology)** అనేది స్థాపింపబడింది. యిదే ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయంవారు ముఖ్యముగా శ్రద్ధతీసికొనుచున్న కళాశాల. దీనికి శ్రీ శ్రీ శ్రీ విక్రమదేవవర్మ మహారాజావారు సాలీనా ఒకలక్షరూపాయ లిచ్చి పోషించుచున్నారు. ఇట్టి మహాదాత, ఉదారుడు, దేశభక్తుడు, పరమార్థమెఱిగిన దయాశాలి మరియొకరు ఆంధ్రదేశమందు అరుదైపోయినారు. ధనవంతులు లేకనా? ఉన్నవారు విరివిగా ఖర్చుపెట్టకనా? కాదు కాదు. మన దురదృష్టంవల్ల వారికి అట్టి ఔదార్యభావం యింకను కలగకపోవడమే. అట్టి మహాపురుషులు అనమను 5,6 గురు అయినా పొడచూపినగాని ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయం ఉన్నతమైన స్థితికి వచ్చుట దుస్తరము. మరియు యీపని నెరవేరాలంటే, ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయప్రముఖులు దేశస్థులతో ఉచితరీతిని సంప్రతించి దేశమందు ప్రచారము సాగించవలయును. ప్రజాభిప్రాయమును గౌరవించి, వారికి తగిన సమాధానముల నిచ్చి, ఆంధ్రులందరకు శ్రేయస్కరమైన పనులు సాగించుచు, వారిని చెందవాడుకొని అన్యోన్యభావం పెంపొందించాలి. యిది ముఖ్యకర్తవ్యం. ఇదివరలో జిల్లాబోర్డులవారూ, పురపాలకవర్గాలవారూ ధనసహాయం చాలా చేశారు. చేయగలరు. వారందరూ వందనీయులు. వీరుగాక తిరువాన్కూరుమహారాజావారు, మహారాణీగారు, హైదరాబాదునైజాముగారు, బొబ్బిలిమహారాజావారు, పానగల్లురాజావారు, విజయనగరసంస్థానమువారు, చల్లపల్లిరాజాగారు, తిక్కవరపుకుటుంబమువారు, సర్ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు మొదలైనవారు భూరివిరాళముల నిచ్చి విశ్వవిద్యాలయాభివృద్ధి కెంతో సాయపడ్డారు. వారి కందరకు కృతజ్ఞతాపూర్వకమైన వందనము లెన్ని సమర్పించినా వారి ఋణము మనము తీర్చలేము. వీర లెందరెంతెంత సహాయము చేసినా కార్యభారమంతా వహించి సొమ్మిచ్చితేనేమి, అనేకవిధములగు పురుషకారము చేసితేనేమి మదరాసుప్రభుత్వమువారు ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమునకు చాలా తోడ్పడ్డారు. ఆకారణముచేత విశ్వవిద్యాలయము శాఖోపశాఖలుగా విస్తరించింది. ఇట్టి స్థితిలో ప్రపంచమంతటను వ్యాపించిన మహాసంగ్రామము సంభవించింది. దానివల్ల విశ్వవిద్యాలయములో జరుగుచున్న అభివృద్ధి ఆగిపోయింది. అది సహజమే. కాని విశాఖపట్టణము యుద్ధక్రియలకు ముఖ్యమగు స్థానముగా ఏర్పాటుచేయవలసివచ్చుటచేత విశ్వవిద్యాలయము వాల్తేరును వదలి గుంటూరు వచ్చివేసింది. ఈ క్లిష్టస్థితి యుద్ధము ముగిసేవరకూ ఉంటుంది. త్వరలో ప్రపంచశాంతి కలుగుగాక యని మనము ప్రార్థించాలి.

3

యుద్ధానంతరం విద్యావిధాన పునర్నిర్మాణ కార్యక్రమము జరుగబోతున్నది. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంవారు సింహా

వలోకనము చేసికొని అభివృద్ధికరమగు కార్యములను ఎన్నో చేయవలసియుంటుంది. కాన ఆ విషయము కొంత వ్రాయుచున్నాము.

1. రాయలసీమవారి తోడ్పాటు:—ఆంధ్రదేశములోని అన్ని జిల్లాలవారు తోడ్పడి విశ్వవిద్యాలయమును వృద్ధికి తేవలసియున్నది. సముద్రప్రాంతపు జిల్లాలవారు రాయలసీమవారితో సహృదయులై సంచరించి, అనంతపురంలో కొన్ని విద్యాసంస్థలను స్థాపించుటకు కంకణము కట్టుకొనవలయును. రాయలసీమవారు వాల్తేరు చాలా దూరమైపోయిందనీ, అనంతపురంలో యేసంస్థా పెట్టలేదనీ అసంతృప్తిపడి, చీలిపోయారు. వీరి యెడబాటు ఆంధ్రదేశమునకు గొప్ప లోటు. ఈలోటు తీరుటయే ఆంధ్రవికాసమునకు, ఆంధ్రోద్యమమునకు మొదటిమెట్టు.

2. అధ్యాపకులకు వసతిగృహాలు:— నూతనాశయములతో మన విశ్వవిద్యాలయము నిర్మాణమైనది. అందులో విద్యార్థులతోపాటు అధ్యాపకులకుకూడ నివసించుటకు వసతిగృహములు ఉంటేనే గాని బోధనావిశ్వవిద్యాలయము కానేరదు. విశ్వవిద్యాలయము యొక్క పేరుప్రతిష్ఠలు విద్యాధికులు, శీలవంతులు అగు ఆచార్యుల నాధారము చేసికొనియుండును. అందుచేత అట్టి ఆచార్యులను గౌరవించి, కొన్ని సంవత్సరములపాటుండనిచ్చినగాని గోవిందరాఘవయ్యరు సంఘమువారు సూచించిన ఉన్నతాశయములు అమలులోకి రావడానికి సందర్భ మేర్పడదు. అట్టిస్థితి యెంత త్వరలో యేర్పడితే అంత మంచిది. యెప్పుడు సాయంత్రమగునా, యెప్పుడు యింటికి పోదుమా అని ఉపాధ్యాయులందరూ, విద్యార్థులు కొందరూ యెదురుచూస్తూఉంటే, విశ్వవిద్యాలయాధికారవర్గమువారు ఆచార్యులయొక్క, విద్యార్థుల యొక్క జీవితాలలో అత్యంతానుబంధము కలుగజేసుకోకపోతే, ఎవరికి వారేగా ఉండిపోతే, విశ్వవిద్యాలయావరణలో ఉపన్యాసాలు, వినోదాలు, కలుసుకోవడాలు, అన్యోన్యము అభిప్రాయములు తెలుసుకోవడాలు మొదలైన ముఖ్యవిషయాలు యెట్లా సాగుతాయి? సాగకపోతే ఆశయాలు ఆశయాలలాగే ఉండిపోతాయి; అభ్యుదయాలు దూరమైపోతాయి.

3. మాతృభాషాసేవ:—ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయంవారు మాతృభాషనుగురించి తగిన పని చేయడం లేదని దేశంలో అక్కడక్కడ అనుకోవడం కలదు. (a) తెలుగులో పాఠాలు చెప్పడంలేదనీ, (b) తెలుగుభాషలోను, సారస్వతంలోను, చరిత్రవిషయంలోను తగిన శ్రద్ధ తీసికొనలేదనీ, (c) సామాన్యజనుల జ్ఞానాభివృద్ధికొరకు అవసరమైన విషయములనుగురించి సుబోధములగు పుస్తకములను వ్రాయించలేదనీ అతృప్తి. కాని యిదంతయు నిజమని చెప్పుటకు వీలులేదు. ఏమంటే (a) తెలుగులో పాఠాలు విశ్వవిద్యాలయంవారు చెప్పా రనుకోండి; పిల్లలు తెలుగులోనే పరీక్ష లిచ్చా రనుకోండి. అట్టి పట్టభద్రులకు ఉద్యోగా లెట్లా అవుతాయి? వారు యెలాగ చలామణీఅవుతారు? వారిని యెవ రాదరిస్తారు? యీ ప్రశ్నలకు తగిన సమాధానం యేర్పడితేనేగాని ఆకార్యం చేయడ మెట్లు? చేస్తే, నిరుద్యోగసమస్య మరింత హెచ్చదా? నైజాము ప్రభుత్వమువారు చేయడం లేదా అంటే, ఏం లాభం? ఆ పరిస్థితులు ఆంధ్రదేశంలో వున్నాయా? కనుక తొందరపడగూడదు. (b) చిత్రప్రభ, సంగమేశ్వరక్రోడము, గురుప్రసాదము, గురుప్రసాదశేషము, వైయాకరణపారిజాతము వీటిని ప్రచురించి వ్యాకరణమునకు విశ్వవిద్యాలయమువారు అమూల్యమగు సేవ చేసినారు. సంస్కృతసారస్వత చరిత్ర, ఆంధ్రభాషాచరిత్ర వ్రాయించి, రంగనాథరామాయణమును ప్రచురించి సారస్వతసేవ చేసియున్నారు. (c) ఆంధ్ర మీమాంసాన్యాయముక్తావళిని, విశ్వరూపమును, జంతుశరీరశాస్త్రములను, క్షేత్రగణితమును తెలుగున వ్రాయించినారు. ఈపనులన్నియు శ్లాఘ్యమైనవే. కాని యింతకంటె పని విరివిగా జరుగవలసియున్నది. అందు నిమిత్తమై ఒక విమర్శనాశాఖ, ప్రచురణశాఖ స్థాపించవలెను. యీపని యిదివర కెన్నడో జరుగవలసినది. పరిశోధనచేయవలసిన అపూర్వమైన విషయము లెన్నో ఆంధ్రసారస్వతమునకు, భాషకు, చరిత్రకు చేరినవి ఉన్నవి. ఈ మూడింటికి పరస్పరసంబంధం హెచ్చుగా ఉంది. ఈ విషయములను విమర్శింపగలిగినవారు ఉన్నారు. వారి నందరిని చేరదీసి, వారికి తగిన ప్రోత్సాహ మిచ్చి, కావలసిన సామగ్రిని సమకూర్చి, పనిచేయించినచో అమూల్యమైన విషయములు కల గ్రంథములు బయలుదేరును. ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమువారు యీ కార్యమును తప్పక చేయించెదరను గంపెడాశ పెట్టుకొన్న తెలుగువారికి ఆశాభంగమై అసంతృప్తి వ్యాపించినది. కనుక యీ విషయము త్వరలో సాగించుట మంచిది.

4. కళాసేవ:—మదరాసు విశ్వవిద్యాలయములోను, అణ్ణామలై విశ్వవిద్యాలయములోను కర్ణాటక సంగీతశాఖలు నిర్మింపబడినవి. జంత్రగాత్రములలో విద్య నేర్పుచున్నారు. విద్వాన్ మొదలైన పరీక్షలు జరుగుచున్నవి. సంగీతకళ చాలా పోషింపబడుచున్నది. తమిళభాషలో అన్నివిధములైన పాటలూ వుండవలెననీ, చాలావరకు తమిళపాటలనే కచేరీలలో పాడించవలెననీ తమిళులు వాదించుచు, ఆపనిని సాగించుకొనుచున్నారు. సంపన్నులు లక్షలకొలది ధనము వ్యయపరచుచున్నారు. దీనివలన అక్కడి సంగీతకచేరీలలో తెలుగుపాటలు—ముఖ్యముగా, త్యాగయ్యగారి కీర్తనలు-పాడుట తగ్గిపోయినది. దానివల్ల ప్రాచీనసంప్రదాయాలు, మంచి కర్ణాటకగానము క్షీణించు నని ఒకమూల ఆందోళన ప్రారంభమైనది. తెలుగుదేశములో ఇదివరకే సంగీతకళ చాలా అడుగంటి ఉంది. దక్షిణాదికి పోయి నేర్చుకు రావలసియుంటూంది. తెలుగువారికి మదరాసు, అణ్ణామలై విశ్వవిద్యాలయ

...గీతముద్ధారణ చేసి భిక్ష పెడుతున్నారు. సంగీతకళ ...ం దెంతో పునరుద్ధరింపబడవలసి యున్నది. ఇందుకు ...ములు గాని, పరిషత్తులు గాని తెలుగుదేశములో లేవు. ... విశ్వవిద్యాలయమువారైనా పూనుకొనట భావ్యము. ...సంగీతములో బోర్డు ఆఫ్ స్టడీసును యేర్పాటు చేసినారు. ...ర్కడిచేయుటకు, విదేశ సంగీతములో పరీక్ష లేర్పాటు ...నారు. దానివల్ల సంగీతమునకు తగిన ప్రోత్సాహము కలుగ...ు. నామమాత్రముగానే ఉన్నది. అందుచేత తక్కిన కళలమాట ...ట్లుండగా సంగీతకళకైనా విశ్వవిద్యాలయంవారు పోషించవలెను. దాని కొక శాఖను నిర్మించి విద్య బోధించవలెను. అపూర్వమైనట్టి, అచ్చుపడనటువంటి గ్రంథములను శోధించి ప్రచురించవలెను.

5. పారిశ్రామికవిద్యలు:—పారిశ్రామిక విద్యలను మేలుతర గతిలో యేర్పాటు చేయుట విశ్వవిద్యాలయోద్దేశ్యములలో ప్రధానమైనది. యుద్ధానంతరము హిందూదేశమందు విద్యను సర్వతోముఖముగా పెంపొందించుటకై దొరతనమువారి యాధిపత్యమున ఒక పెద్ద ప్రణాళిక యీమధ్యనే ప్రచురింపబడినది. దానికి వందల కొలదికోట్లరూపాయిలు అంచనా వేసినారు. ఆ సందర్భములో విశ్వవిద్యాలయములోని విద్యలను గురించి చర్చిస్తూ, వృత్తికి సంబంధించిన ఇంజనీరింగు మొదలగు చదువులలో చేరిన యువకులకు యంత్రముల నుపయోగించుటయందును, కర్మాగారములను నడిపించుటయందును ఉండవలసినంత అనుభవము లేదని యుద్ధకార్యతంత్ర నిర్వహణదక్షు లొకరు నొక్కి వక్కాణించిరి. ఏ పరిశ్రమకు సంబంధించిన చదువులోనైనను దానికి కావలసిన విధానము లన్నింటిని యథాక్రమముగా విద్యార్థులచేత చేయించి, పూర్ణమైన తరిఫీదు నిచ్చిగాని పట్టా లివ్వరాదనీ, అలా చేస్తేనేగాని దేశంలోని పారిశ్రామికస్థితి బాగుపడదనీ వ్యక్తంచేసినారు. ఇదే విద్యావిధానమునకు ప్రామాణికమైన పద్ధతి యని చాలాకాలము నుండి అందరూ యెరిగినదే.

ఈ ప్రమాణమునుబట్టి పరికీలించినచో ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయములోని పారిశ్రామికశాఖలో (**Technology**) చేర్చే రసాయన పరిశ్రమ (**Chemical Technology**), రసాయన శిల్పవిద్య (**Chemical Engineering**), పంచదార పరిశ్రమ, ఔషధాల పరిశ్రమ కర్మాగారాభ్యాసము (**Work- shop practice**) మొదలైనవి చాలా మార్చుకోవలసివస్తుంది. పుస్తకముల చదువుతోపాటు పరిశ్రమలలో అనుభవంకూడా బాగా కలిగితేనే గాని లాభంలేదు. ఈ పని సాధారణమైంది కాదు. ఒక్క ధనంవల్ల నెరవేరేది కాదు. పరిశ్రమలలో ఆరితేరిన అధ్యాపకులవల్ల గాని యిది సిద్ధించదు. అందుచేత యేచదువుకు, యేతరిబీదుకు, యేపరిశ్రమకు ఏది కావలయునో విమర్శించి తెలిసికొని, బుద్ధిమంతులగు యువకులను విదేశములకు బంపి, తగినంతకాల ముంచుంచి, రక్షించుకొని, వారి నాదరించి, కార్యము సాగించుకోవలెను. ఆనాడుగాని పారిశ్రామికశాఖలు దేశాభ్యుదయమునకు సంపూర్ణముగా తోడ్పడజాలవు. వారివారికి తోచినట్లు పారిశ్రామికవిద్య నేర్చివచ్చినవారిలో యీ నూతనాశయములకు సరిపడేవారు, నిలదొక్కుకొనియుండి పనిచేసేవారు దొరుకుట దుర్లభము. ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమువారు పడిన శ్రమ, పొందిన అనుభవమే దీనికి తార్కాణము. ముందుముందు పరిశ్రమలకు ప్రాధాన్యం రానున్నది. రావలసియున్నది. దీనికి తగిన అన్నివిధములగు యేర్పాట్లు యిప్పటినుంచీ ఆలోచించుకొని, ఇండియాగవర్నమెంటువారు యేర్పరిచిన కేంద్రవిద్యాసంఘమువారితో ఆలోచించి కార్యక్రమమును సిద్ధముచేసికొనవలసియున్నది. పరిశ్రమలకు సంబంధించిన విషయము ముఖ్యమైన దింకొకటి యున్నది. మన దేశములో పరిశ్రమలే తక్కువ. * ఉన్నవాటిలో చాలామటుకు బాల్యావస్థలో ఉన్నాయి. వాటికి విశ్వవిద్యాలయములోని పదార్థవిజ్ఞానశాస్త్ర, రసాయనశాస్త్ర, పారిశ్రామిక అధ్యాపకుల సహాయము బాగా కావలసియుంటుంది. ఏదైనా ఒకవిషయమునుగురించి ప్రయోగాలు సలిపి, క్రొత్తపద్ధతులు పరిశ్రమలో ప్రవేశపెట్టాలన్నా, యేవయినా సందేహాలు తీర్చుకోవాలన్నా విశ్వవిద్యాలయమే శరణ్యము. ఇతరసంస్థలు లేవు. దేశమందలి పరిశ్రమలతో విశ్వవిద్యాలయమువారికిని చాలా పని ఉంటుంది. ఇలాగనే పరస్పరము లాభము లుంటాయి. కనుక అన్యోన్యసంబంధము లేర్పాటుచేసికొనుట ఉభయతారకము. ఆ ప్రయత్నము అత్యవసరము.

6. భూగర్భశాస్త్రము - ఖనిజశాస్త్రము (**Geology and Mineralogy**):—మూడేండ్లై ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమువారు ఈ శాస్త్రములలో ఆనర్సువరకూ విద్య నేర్పుట కేర్పాట్లు ప్రారంభంచేశారు. యుద్ధకారణముచేత వాల్తేరువదలుటచేత ఈశాస్త్రవిద్యకు చాలా నష్టంకలిగింది. త్వరలో పునరుద్ధరింపవలసియుంది. ఈపునరుద్ధారణ దూరదృష్టితో చక్కగా ఏర్పాటైతే దేశసంపదకు ఎక్కువగా తోడ్పాటుకలుగుతుంది. మద్రాసువిశ్వవిద్యాలయమువారూ, అణ్ణామలై విశ్వవిద్యాలయమువారూకూడా ఈశాస్త్రమును వృద్ధిచేయక ఉపేక్ష చేసినారు. ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయము దీనిని అన్నివిధములా వృద్ధి చేయుట ఆవశ్యకము. ఆంధ్రదేశము ఖనిజసమృద్ధి గలది. ఖనిజసంపదను గుర్తించి, ఖనిజములను త్రవ్వితీసి, ఉపయోగకరములగు పదార్థములుగాను, వస్తువులుగాను మనమే వాటిని మార్చినచో, దేశ మార్థికసంపదతో తులతూగి, శక్తివంతమై, తానొక వ్యక్తిగా తల

---

* రాజమహేంద్రవరమున కాగితపుమిల్లు, బందరులో ఆంధ్ర సైంటిఫిక్ కంపెనీ, ఆంధ్రాకెమికల్స్, బెజవాడలో ఆంధ్రఫార్మస్యూటికల్స్, ఆంధ్రసిమెంటుఫేక్టరీ, ఏలూరిలోని జూట్ మిల్స్, వుయ్యూరు, రాయగడ, కిర్లంపూడి, ఏటికొప్పాకలలోని పంచదార ఫేక్టరీలు, నిడదవోలులోని రసాయనపరిశ్రమాలయము ముఖ్యమైనవి.

యెత్తుకొని మెలగగలదు. ఇంగ్లాండు, జర్మనీ, అమెరికాసంయుక్త రాష్ట్రములు ఇలాగే గొప్పవయినవి. ఉత్తరసర్కారులలోని తూర్పుకనుమల ప్రాంతదేశమందును, గోదావరీ, కృష్ణా, తుంగభద్రా నదులు పారుచున్న ప్రదేశములయందును, రాయలసీమలోను ఖనిజ పరిశోధన విరివిగాను, లోతుగాను చేయవలసియున్నది. నవీనశాస్త్ర సంబంధములగు ఖనిజపరిశోధనపద్ధతులు (Scientific prospecting) ఇటీవల చాలా కనిపెట్టబడినవి. ఇతరదేశములకు పోయి–జర్మనీలో శాస్త్రము (Theory), అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రములలో అనుభవము (practical)–నేర్చినవారుగాని ఉపయోగపడరు. అట్టివా రధ్యాపకులుగా ఉండి ఏర్పాట్లు చేయకపోతే ఈశాస్త్రములు నిర్జీవములుగానే, ప్రాతపద్ధతులలోనే ఉండిపోవును. విశాలదృష్టితో ఈ కార్యము నుద్ధరించవలసియున్నది. లేదా లాభ మెంతమాత్రమును ఉండదు. ఇలాగున నూతనమార్గమున ఒక శాస్త్రశాఖ తయారైన చో అందు వందలకొలది విద్యార్థులను– మెరికలవంటివారిని తయా రుచేయవచ్చును. ప్రత్యక్షముగా ఖనిజములను కనిపెట్టగలిగినప్పుడు భూస్వాములు, జమీందారులు, మహారాజులు, గవర్నమెంటువారూ వారిని నిరాక్షేపణగా పోషించి లాభము పొందగలరు. అట్టిపని ఎంతో జరగవలసియున్నది. దీని సంగతి ఇదియనిగాని, పత్తువ ఇట్టి దనిగాని మన దేశస్థులకు తెలియదు. జపాను, రష్యాల చరిత్రలు పరిశీలించినచో ఈ శాస్త్రముల శక్తిసామర్థ్యము లెట్టి యద్భుత మైనవో తెలుసుకోవచ్చును. ఆదేశములలో ఖనిజశాస్త్రవేత్తలు, పరీక్షకులు, ధాతు, గని శాస్త్రజ్ఞులు, ఖనిజపరిశ్రమవిద్యానిపుణులు వేలకొలది పనిచేయుచున్నారు. తెలుగుదేశ మట్టివారితో నిండిపోవాలి. అప్పుడుగాని దేశమంతా కలకలలాడదు. ఇది ఒక రోజులో అయే పని కాదు. అందుచేత ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయము వారు ఈపనికి తగిన యేర్పా ట్లిప్పటినుంచి ప్రారంభింపవలెను. కొంత కాలవిలంబమైననుసరేగాని కర్కూర్తిగా, సంకుచితాలోచనతో చేయవలసిన పనిమాత్రము కాదు. భారతదేశము రత్నగర్భ. దక్షిణమున ఆంధ్రదేశమే ఖనిజ సంపదతో నిండియున్న ప్రదేశము. ఈ విషయమును గుర్తించియే ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమువారు శ్రీ సి. మహాదేవన్ గారిచేత 'ఆంధ్రదేశమందలి ఖనిజములు - వాటి ఉత్పత్తి స్థానములు' అను పుస్తకమును 1940 లో వ్రాయించినారు. దానిలో సమస్తవిషయములు సూచింపబడి యున్నవి. వజ్రములు, బంగారు, రాగి, గ్రాఫైటు, మాంగనీసు మొదలగు అమూల్యములగు ఖనిజములు మన దేశమం దున్నవి. వీటిని సాధించి దేశము నుద్ధరింపవలెనంటే ప్రభుత్వమువారు పూర్తిగా పూనుకొనవలసిఉంటుంది. అట్టి పని త్వరలో కాగలదని ఆశించుచున్నాను. అట్టి తరుణమునకు విజ్ఞానకేంద్రముగాను, జీవగఱ్ఱగాను, ఖనిజశాస్త్రజ్ఞులగు యువకులను నూతనపద్ధతులలో తయారు చేసే ప్రయోగశాలగాను మన విశ్వవిద్యాలయములోని భూగర్భ శాస్త్రశాఖ విరాజిల్లవలెను. దేశమందలి పరిశ్రమల[...] ధనికులు, విశ్వవిద్యాలయమువారు, దొరతనమువారు[...] సంఘముగా నేర్పడి, నిర్వహించవలసిన కార్యమంతి[...] దశవత్సరప్రణాళిక నొక్కదానిని దేశమంతటను పరిశ[...] తగుకీతిని నిర్మించి ఆప్రకారము క్రమముగా అమలు జరిపిం[...]

7. మెట్రిక్యులేషను పరీక్ష–ప్రైవేటువిద్యార్థులు:— సంవత్సరము ఆంధ్రబాలికలు వందలకొలది కాశీవిశ్వవిద్యా[...] మెట్రిక్యులేషనుపరీక్షకు వెళ్లవలసివస్తూంది. ఆంధ్రజనసా[...] న్యానికి దానివలన మిక్కిలి వ్రయప్రయాసలు కలుగుచున్నా యి. ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయమువారు ఈకష్టములను లెక్క పెట్టుట లేదు. లెక్కల (Mathematics) లో తప్పక పరీక్ష ఇచ్చి తీరవలె నను నిర్బంధమును తొలగించి ఇతరములను పాక్ష్యవిషయము లను ఏర్పాటుచేయమని ఎంతకోరినను విశ్వవిద్యాలయమువారు వినిపించుకోలేదు. ఇందుచేత దేశములో అసంతృప్తి కలిగినది. దీనిని గుర్తించి తగిన ఉపాయము చేయుట మంచిది. మెట్రిక్యులేషను పరీక్షకు ప్రయివేటుగా వెళ్లే విద్యార్థులు పాఠశాలలలో హాజరు కావలెనుగాను పిండికేటువారు మన్నింపవలసిఉంది. ఈవిషయములో కొన్ని నిబంధన లున్నాయి. వాటిప్రకారము ఎవరికిని లాభముగలుగుటలేదు. కారణములు తెలియవు. అందుచేత అట్టి యువతులు కాశీపరీక్షకు కట్టవలసివస్తూంది. తల్లిదండ్రుల కష్టసుఖములు, బాలబాలికల ప్రయాసలు తెలిసియు విశ్వవిద్యాలయాధికారు లుదాసీనులైయున్నారు.

8. పైన సూచించినట్లు కొన్నివిషయములలో ఆశయాలు వేరుగాను, ఆచరణలు వేరుగాను ఉన్నాయి. కాని ఒక వైపున ప్రభుత్వమువారిని, ఒకవైపున ప్రజలను, మధ్యగా ఉపాధ్యాయులను, విద్యార్థులను కూడగట్టుకుని విశ్వవిద్యాలయసంస్థ నింతవరకు వృద్ధిలోనికి తీసుకొనిరావడము సామాన్యము కాదు. అభిప్రాయాలు హెచ్చు, ఆదాయము తక్కువ ఐతే కార్యములు చేసి ఓహో యనిపించుకోవడం చాలా కష్టము. ఐనను ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయము ఆంధ్రవికాసానికి కొంత తోడ్పడినదనియే చెప్పవలెను.

వాల్తేరు వసతిగృహములలో తెలుగుజిల్లా లన్నిటినుండి వచ్చిన యువకులు కలసిమెలసి యుండుటచేత అన్యోన్యము కొంత వృద్ధిపొందినది. వాణిజ్య, పారిశ్రామికశాఖలను నూతనముగా నిర్మించుటచేత అరవలు, కన్నడులు, మళయాలీలు, కనరా, కొచ్చి, తిరువాన్కూరు ప్రదేశముల విద్యార్థులు వాల్తేరువచ్చి ఆంధ్రవిద్యార్థులతో విద్య నేర్చుకున్నారు. ఇట్టి సన్నివేశముచేత మాండలికములకు కళాశాలలలో మొలక లెత్తుటకు అంతగా వీలులేని

ఉన్నతభావములు విశ్వవిద్యాలయ కేంద్రమను వాత్తైరునందు పొడ చూప నారంభించినవి.

పదార్థవిజ్ఞాన, రసాయన, గణితశాస్త్రములయొక్కా, రాజకీయ, ఆర్థికశాఖలయొక్కా విద్యావిధానములు నూతనముగ ఏర్పాటుచేయబడినవి. బాగా పరిశోధనలుచేసి పేరుగన్న అధ్యాపకులు ఆవిద్యలను గరపుచున్నారు. పరిశోధనాపద్ధతులను విద్యార్థుల కలవడజేయుచున్నారు. ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయముయొక్క ప్రాశస్త్యమునకు ముఖ్యకారణము ఈ పరిశోధనలను ప్రోత్సహించుటయే. పరిశోధనకై విద్యార్థులకు వేతనములు విరివిగా ఏర్పాటు చేయబడినవి; పరిశోధనచేసే ఉపాధ్యాయులకు శక్త్యనుసారము ఏఏటా ధనము నిచ్చి ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయము ప్రోత్సహించుచున్నది.

ఈ పరిశోధనాకార్యము క్రమముగా వృద్ధిపొంది దేశాభ్యుదయమునకు మిక్కిలి తోడ్పడుగాక! ఆంధ్రులు విశ్వవిద్యాలయమందు విముఖులుగాక ఇది మాది యను గర్వముతో సర్వవిధముల తోడ్పడుదురుగాక! విశ్వవిద్యాలయాధికారవర్గమువారు దేశనాయకులతోను, ప్రముఖులతోను సంప్రతించుచు వారియొక్క సానుభూతి, సహాయము పొందుదురుగాక! ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయ నిర్వాహకులు ఆంధ్రులతో క్షీరనీరన్యాయముగా కలసి మెలసి, ఆంధ్రవికాసమునకు, ఆంధ్రోన్నతికి, ఆంధ్రాభ్యుదయమునకు సర్వదా తోడ్పడుదురుగాక! అచిరకాలములోనే యుద్ధము జయప్రదముగా ముగిసి ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయము యథాస్థానమలంకరించి, నూతనమగు శక్తివికాసములతో ఉత్తరోత్తరాభివృద్ధి పొందుగాక!

కొన్ని చాటువులు

= శ్రీ కవికొండల వెంకటరావు =

బంధువుల యక్కఱ

అల సుఖమందువేళలను నక్కఱయుండరు గాని బాంధవుల్,
సిలుగులఁ గూఁడుచుండునెడఁ జేరికకున్ జనుదేరఁగావలెన్,
నలలిత చైత్రమందున ననహ్యముగాఁ గను లోకబాంధవున్
జలి వణికించు కాలమున సౌఖ్యముగూర్పఁగ నుండఁగోరరే?

నీచుల అధికారమదాంధత

గాలిని నింపి బంతి నవకాశముమీఁదికిఁ దన్న, నెత్తిపైఁ
దూలెడు భాతి నీచులను దొడ్డగుణంబుల ప్రోవులంచు సం
శీల జనార్హమైన యుల శ్రేష్ఠపదంబుల నిల్పుచున్నఁ, దా
త్కాలిక లభ్యమైన యధికారము సూపుచు విఱ్ఱవీగరే?

సూర్యునిలోని మచ్చలు

ఇనునకుఁ గల్గు మచ్చలను నేర్పరుపన్ దెలియంగరావు, చం
ద్రునకును గల్గు మచ్చ కడుఁ దోఁచుచు నుండెడు నల్లనై- అటుల్
ఘనులకుఁ గల్గు లోపములు కన్పడనేరవుగాని యెంతయున్
గనఁబడు జూవె యల్పులకుఁ గల్గెడు లోపము లంతకంతలై.

పండినచేలు

పొలమును బుష్టిచేసి శ్రమపొందుచు దున్నుచు నాటువేళకున్
జలములు గట్టి మమ్ములను సత్ఫలవంతము సేయు నాకృషీ
వలికి సువర్ణరాసులను భక్తిసమర్పణ- జేతుమంచునన్
పలికెడు భాతి చేనులు సువర్ణపు చెన్నుల వంగియుండెడిన్.

వృద్ధుల కోపము

ప్రాకటదార్ఢ్యయుక్తమగు ప్రాయము సిల్లినకొద్దిఁ గ్రుద్ధులై
కేకలువెట్టుచున్ బనులు గీఁటుచు నుందురు వృద్ధమానవుల్:
జోకము దప్పి కాలమున శుష్కములై పడిపోవలేక యెం
డాకుల నిల్చు కొమ్మలెకదా రొద మిక్కిలి సేయుచుండెడిన్.

వచ్చుచున్నది!

ఆంధ్రదేశీయ నాట్యకళాసారము తేర్చితీర్చిన

శ్రీ రేణుకా ఫిలింస్‌వారి ఉత్తమోత్తమ తెలుగు చిత్రము

త్యాగయ్య

అఖిలభారతగేయకారక సార్వభౌముడు,
సాధుచూడామణి త్యాగయ్య మధురగానము,
మనోహర జీవితచరిత్రము సుమధురఫణితి
సమ్మిళితమై మిమ్మానందపరచుటకు
వచ్చుచున్నది.

ఉత్తమనటనాజీవి

నాగయ్య

ఉత్తమోత్తమ గానాభినయముల కాలవాలము.

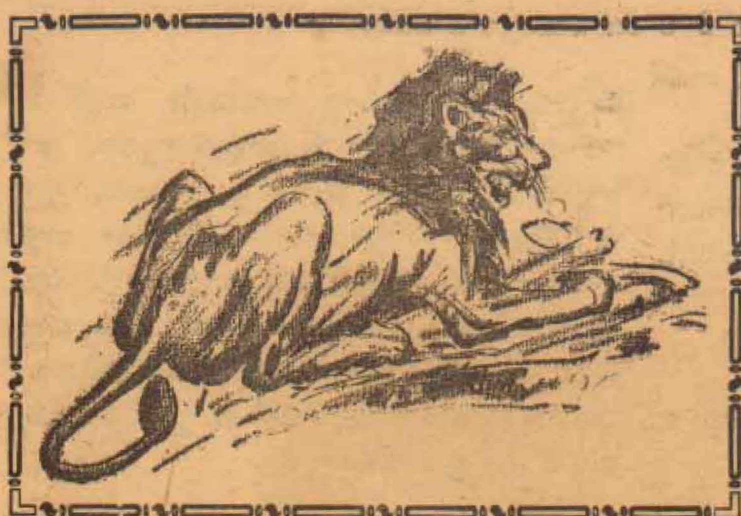
లింగమూర్తి
రాఘవన్
దొరస్వామి
రాయప్రోలు
రంగస్వామి
నటేశన్
జయమ్మ
సరితాదేవి
హేమలతాదేవి

మున్నగువారు నటించుచున్నారు.

నిర్మాతలు:

శ్రీ రేణుకా ఫిలింస్ లిమిటెడ్,

16, డాక్టర్ నాయర్ రోడ్, త్యాగరాయ నగర్, మదరాసు.

ఆఫ్రికా రంగంలో

[కథానిక]

= శ్రీ బుర్రా వెంకటసుబ్రహ్మణ్యం =

పోలీసు హెడ్డుకానిస్టేబుపని చేసి రిటైరయి రోణంకిలో మా భూముల వ్యవహారం చూసిపెట్తూ ఉండే మాధవరాయుడి కొడుకు అప్పలస్వామి మిలిటరీ యూనిఫార్మ్‌లో లోపలికి వచ్చి, టోపీ తీసి, నాకు నమస్కారం చేసి, "అయ్యా, నన్ను మరచిపోయారా?" అంటే వెంటనే పోలిక పట్టలేకపోయాను. మనిషి నల్లబడ్డాడు. మీసం తీసేసేడు. ఆ సాయంత్రం చూడలేదు కాని, మొన్నాడు అతను స్నానం చేస్తున్నప్పుడు చూస్తే కుడిచెవి వెనకాతలనుంచి వీపుమధ్యవరకూ సుమారు అంగుళంఅంగుళన్నర వెడల్పున నల్లత్రాచులా పెద్ద మచ్చ. అదేమిటంటే, చచ్చిబతికేనన్నాడు.

చిన్నతనంలో అప్పలస్వామి వాళ్ల నాన్నతో ఎప్పుడూ రోణంకినుంచి మాఊరు వస్తూఉండేవాడు. తొమ్మిది పదేళ్లు వచ్చేసరికి మాఊళ్లో మాతో ఉండిపోయి మాఇంటి పిల్లలతో స్కూలులో చదువుకుంటానని పంతం పట్టి మాఇంట్లో ఉండిపోయాడు. ఏడెనిమిదేళ్లు మాతోనే ఉన్నాడు. నాలుగోఫారందాకా చదివేడు. ఆ తరువాత చదువుమీద అత్రుత పోయింది. ఇంతట్లో, పోలీసులో ఉద్యోగానికి చూసేవేళకి మాధవరాయుడు చచ్చిపోయాడు. అప్పలస్వామి పెద్దఅన్నగారు సర్కసు పెట్టే అందులో కొన్నేళ్లుండి ఊరూరా తిరిగేవాడు. అయిదారేళ్లు ఆ అన్నగారితోపాటు తనూ పోకిరీగా దేశసంచారం చేసేడు. యుద్ధం వచ్చింది. అప్పలస్వామి వెంటనే సిపాయిగా ప్రవేశించాడు. మొదటి సంవత్సరం అప్పుడప్పుడు కనిపించేవాడు. ఇంకా మన దేశపు పొలిమేరలలోనే ఉన్నానని చెప్పేవాడు. తర్వాత రెండుమూడేళ్లవరకూ కనపడలేదు. శలవు పుచ్చుకుని ఇదే మళ్లీ రావడం అని చెప్పేడు.

అతను వచ్చిన మొన్నాడు సాయంత్రం మా ఆవిడ "విన్నారా, అప్పలస్వామి దొరసాన్ని పెళ్లిచేసుకున్నాడట" అంది. "వాడి ముఖం! ఎవరు చెప్పేరు?" అంటే, "నౌకరు గురువులు చెప్పే" డంది. చిన్నతనం నుంచీ అప్పలస్వామిని వేధించుకు తినడం గురువులికి అలవాటు. అలా వేధించుకుతింటున్నా గురువులంటే అప్పలస్వామికి అత్యంతమైన అనురాగమూ, గౌరవమూను. గురువులుని పిలిచి అడిగేను. "నిజమే. బాబూ, ఆదొరసానిముండదీ, చిన్నపిల్లాడిదీ కూడా పోటోగ్రా పొకటి పెట్లో దాచుకున్నాడు" అన్నాడు గురువులు. "అప్పలస్వామిజీతానికి దొరసానిపెళ్లాం కూడానా?" అంటే "అదేటిబాబూ, అలా అంటారు? అప్పలస్వామికి అన్నీ సేరుస్తే రెండొందలుదాకా ముట్తాయట" అన్నాడు గురువులు.

ఇంతట్లో అప్పలస్వామే హాజరయాడు.

"ఏమిటోయ్, అప్పలస్వామీ, ఎవర్తెనో దొరసాన్ని పెళ్లిచేసుకున్నావట?" అన్నాను.

"దొరసానీ లేదు, పెళ్లీ లేదు బాబూ."

"మ రాఫోటోగ్రాపేటి?" అన్నాడు గురువులు.

"ఏదైనా పోటో ఉందేమిటోయ్, నీదగ్గర?"

"ఉంది, బాబూ"

తీసుకువచ్చి చూపించాడు.

సముద్రపు ఒడ్డున ఒకావిడ చిన్న కుర్రాడిని -ఏడాదైనా ఉంటుందో ఉండదో-ఎత్తుకుని అతిహాయిగా నవ్వుతోంది. ఇరవై ఇరవైరెండేళ్లకిపై నుండవు ఆవిడకి. చాలా అందంగా ఉంది.

"ఎవరోయ్, ఇది?"

"నాకూ తెలియదు, బాబూ. అంటే, సమంగా తెలియదు."

"ఎవరో తెలియకపోతే, నీచేతి కెలా వచ్చింది?"

"అదంతా ఒక పెద్ద కథ బాబూ. మీాకు ఓపిక పట్టి వింటానంటే చెప్తాను."

మాధవరాయుడిలాగే ఇతనూను. కథ చెప్తానని కాని, సమాచారం చెప్తానని కాని మొదలుపెట్టే ఒక పట్టున ముగించడు. ఏదైనా చెప్తానంటే భయం.

"ఆవి డెవరో చెప్పమంటే చెప్పక కథ చెప్తా నంటా వేమిటోయ్?"

"ఆవి డెవరో చెప్పడానికే కథ చెప్పాలి, బాబూ"

"అయితే చెప్పు."

"వినండి మరి... ....

*   *   *

"నేను చెప్పబోయేది ఎక్కడ జరిగిందో, ఎప్పుడు జరిగిందో నిలవేసి అడిగితే సమంగా చెప్పనూలేను; చెప్పనూకూడదు. ఉత్తరాఫ్రికారంగంలో జరిగింది. నేను ఆఫ్రికా వెళ్లిన కొత్తలో జరిగింది. అప్పటికి నేను మూడునాలుగునెలలు మాత్రమే ఆఫ్రికాలో ఉన్నాను. ఎడారియుద్ధాలు. అపరిమితమైన ఎండలు. సుడిగాలులు. అకస్మాత్తుగా పటాలాలకి పటాలాలు ఇసుకలో కప్పబడి పోతే ఎవరికీ తెలియదన్నంత ఇసుకధుమారాలు. తోవా తెన్నూ లేని ప్రయాణాలు. ఒక్కొక్కప్పుడు వేలకువేలమంది. ఒక్కొక్కప్పుడు నలుగురూ అయిదుగురూను. ఒక్కొక్కప్పుడు ఒక్కరే బయలుదేరడం. ఎడారిలో అన్నిరకాల ప్రయాణాలున్నూ. పదిహేను ఇరవైమైళ్ల దూరంలో, జర్మను ఇంజనీర్ల క్యాంపు ఉన్నదనీ, ఆ క్యాంపునుంచి బయలుదేరి వాళ్లు మా పటాలాల బాటలలో మైన్లు పాతుతున్నారనీ, వాళ్ల క్యాంపు ఎక్కడుందో చూసివస్తే చాలుననీ, ధైర్యం చాలితేనూ, వాళ్లు తక్కువమంది ఉంటేనూ వాళ్లని హతమార్చమనీ, మైన్లు కనిపిస్తే వాటిని వ్యర్థపరచమనీ మాకు హుకుము. మాలో నలుగురికి వప్పచెప్పేరు ఈపని. చీకటిపడ్డాక అందరూ ఒక్కతోవని వెళ్లినావరే, వేరువేరు తోవలు తొక్కినావరే అన్నారు. వేరువేరుగా వెళ్తేనే సుళువు అనుకున్నాము.

చిన్నప్పుడు చెప్పే కథలలో రాజుగారి కొడుకులు బయలుదేరినట్టు నలుగురం నాలుగుదిక్కులకీ బయలుదేరేము, బాగా చీకటి పడ్డాక. ఒక రోజుకి సరిపోయే తిండీ, నీరూ పుచ్చుకుని బయలుదేరేము.

రెండుమూడుసార్లు నాకు వెలుతురు కనపడడం, దాగిదాగి దానిదగ్గరకు చేరడం, ఒకచోట అది కాలిపోతున్న విమానం అవడం, మరొకచోట జర్మనులు విడిచిపెట్టిపోతూ మంటపెట్టిపోయిన యుద్ధసామగ్రి అవడం సంభవించింది. ఎన్నిమైళ్లు అలా నడిచానో నాకే తెలియదు. అర్ధరాత్రి అయినా ఆకాశంమీాద విమానాలహోరు అలాగే ఉంది. ఫిరంగిధ్వనులు ఉండి ఉండి ఎడారిని కంపింపజేస్తూనే వచ్చాయి. తెలతెలవారుతూ ఉండగా ఒక గుడారమూ, లోపల దీపపు వెలుతురూ కనిపించాయి. మనుష్యుల గుసగుసలు వినిపించాయి. గుడారంసమీాపంలోనే ఒక చిన్న ఇసుకతిన్నె వెనుక దాగి, తుపాకీనుంచి వేళ్లు తియ్యకుండా చూస్తూ ఉన్నాను. చాలాసేపు ఇలా ఉన్నాను. ఇంతట్లో ఒకడు ఎక్కడనుంచో గుడారంలోకి ప్రవేశిస్తున్నాడు. సగంసగం వెలుతురులో పూర్తిగా కనపడడమైనా లేదు. చటుక్కున అతను తిరిగి నేనున్న వైపుకి వస్తున్నట్టు అనిపించింది. నిజంగానే దగ్గర కొస్తున్నాడు. అతని కోటుచేతిమీాద హిట్లరుముద్ర కనిపించింది. ఒక్క క్షణంలో తుపాకీ పేల్చాను. కొయ్యలా పడిపోయాడు. నా తుపాకీపేల్పు వినగానే గుడారంలోనుంచి ఇద్దరు పైకొచ్చారు. ఒకడు రివాల్వరు పట్టుకున్నాడు. ఒకడు ఏమీా లేకుండా వచ్చాడు. వాడు రివాల్వరు పట్టుకున్నవాడు మరొకవైపు చూస్తూంటే వాడికి

శవాన్ని చూపిస్తున్నాడు. రివాల్వరు పట్టుకున్నవాడి కేసి తుపాకీ పేల్చేను. తప్పిపోయింది. మళ్లీ తుపాకీ పేల్చేను. రెండవవాడు చచ్చిపోయి పడ్డాడు. నేను లేచి నుంచున్నాను. మిగిలినవాడు రివాల్వరు నాకేసి పెట్టి పేల్చబోతున్నాడు. ఇసుకతిన్నె వెనక్కి తప్పుకున్నాను. హఠాత్తుగా ఇసుకతిన్నెమీద కెక్కి తుపాకీ పేల్చాను. పేలుస్తూనే వాడిమీదకి గెంతేను. రివాల్వరుకూడా పేలింది. నాకుడిచేతికీ, శరీరానికీ మధ్య పేలింది. వాడి మీద పడ్డాను. నా కుడిచెయ్యి అంతా రక్తమయం. అతనికి నాతుపాకీదెబ్బ కడుపులో తగిలినట్టుంది. అతని బనీనంతా రక్తం. నే నతనిమీద వాల్తూనే అతని మెడ నాచేతులలో గట్టిగా పట్టుకున్నాను. అతను కదలలేదు. స్పృహతప్పి పడిఉన్నాడు. మెడ వదిలి అతని గాయమూ, నా గాయమూ పరీక్ష చేసేను.

నా కంత దెబ్బ తగలలేదు. రివాల్వరుగుండు చేతికి రాసుకుపోయింది. అత నింకా కదలడం లేదు. అతని బనీను తీసి ఎంత దెబ్బో అని చూసేను. దెబ్బ కడుపులో తగలలేదు. పక్కగా నడుముకి తగిలింది. నేను బ్యాండేజి తీసి నాచేతికి కట్టుకుంటున్నాను. ఇంతట్లో అతను లేచి రెండు చేతులతోనూ నా మెడ పట్టుకున్నాడు. రివాల్వరు అతని కాళ్లపై వుంది. నా మెడ పట్టుకుని లేవబోతున్నాడు. రివాల్వరు తీసుకుని అతని రెండుకాళ్ల పిక్కలమీదా పేల్చేను. నా మెడ మీద పట్టు తగ్గింది. విడిపించుకున్నాను. తిరిగి చూసే నరికి నా మొలలో కత్తి తీసి నన్ను పొడవడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు. రివాల్వరు వాడి గుండెకి పెట్టి పేల్చబోయాను. కత్తి అవతల పారేసి రెండు చేతులూ పై కెత్తేసేడు.

మనిషిముఖంకేసి ఇప్పుడు చూసేను. ముప్పై ఏళ్లుంటాయేమో. మంచి కళాకాంతు లున్న ముఖం.

రివాల్వరూ, కత్తీ, తుపాకీ అన్నీ తీసి దూరంగా పెట్టేను. కాళ్ల పిక్కలమీద తగిలిన గుండుదెబ్బలతో ఇక నతను కదలలేడని నాకు తెలుసును. నాచేతి బ్యాండేజి సరిగ్గా కట్టుకున్నాక, అతని నడుముమీది గాయం నీళ్లతో కడిగి, మందు పోసి, బ్యాండేజి కట్టేను. నడుముచుట్టూ తిప్పేసరికి నాదగ్గర బ్యాండేజి గుడ్డ అయిపోయింది. అతని కాళ్లకి అతని బనీనే చింపి బ్యాండేజి కట్టేను. అంతసేపూ నాకేసి తీక్షణంగా చూస్తున్నాడు. అంతా అయాక లేచికూర్చునేందుకు ప్రయత్నం చేసేడు. నడుముకి ఉన్న బ్యాండేజితో కూర్చోలేకపోయాడు.

ఒక్క చేతిమీద ఒక్క క్షణం ఆనుకుని ఎక్కడ లేని ఆగ్రహంతోనూ ముఖం చెదిరిపోతూ, చటుక్కున నాముఖంమీద ఉమ్మేడు.

నేను తుడిచేసుకున్నాను.

కోపంతో అతని ముఖం కందిపోతోంది. కోపంతోనూ, దుఃఖంతోనూ!

నీళ్లబుడ్డికేసి చూపిస్తూ నీళ్లు కావాలని సంజ్ఞ చేసేడు. ఎడారిలో తిండైనా లేకుండా ఉండగలంకాని నీళ్లు లేకుండా ఉండలేము. నీళ్లే ప్రాణం. ఒక్కొక్కరికి రోజుకి ఇన్ని గ్లాసుల నీళ్లని నియమం.

తాగడానికి నీ ళ్లిచ్చాను. నీళ్లు తాగి కళ్లు మూసుకున్నాడు. ఎత్తుకుని గుడారంలోకి తీసుకువెళ్లేను. నామెడచుట్టూ చేతులు కట్టుకున్నాడు. గుడారంలో పెద్దపెద్ద గుండ్లూ, ఇతరసామగ్రీ కనిపించాయి. అందులో సాధారణంగా మేము రోడ్లలో తవ్వితే కనపడే మైన్లలాకూడా కనిపించాయి కొన్ని. ఇది జర్మను ఇంజినీర్ల క్యాంపే అయియుండాలని నిశ్చయించుకున్నాను. కాని ఈ మనిషిని లోపల పడుకోపెడ్తే ఏమి అల్లరి చేస్తాడో అని భయపడి మళ్లీ అతన్ని పైకి తీసుకువచ్చి, పడక పైకి తెచ్చి అతన్ని దానిమీద పడుకోపెట్టేను.

శవాలకి గొయ్యిలుతీసి పక్కగా పాతిపెట్టేను. గుడారంలోపలికి వెళ్లి ఈసారి పరీక్షగా చూసేను. అక్కడున్న సామగ్రీ, తంతూ చూస్తే మైన్లు రిపేరు చేస్తున్నట్టు అనిపించింది. ఒకమూల ఒక రేడియో సెట్టుంది. పదిపన్నెండు పెట్రోలుతో నిండిన టిన్నులున్నాయి. రెండు తవ్వి పైకితీసి విప్పేసిన పాత మైన్లలా ఉన్నాయి. వీటి రెండిటినైనా కాల్చేసి నిరుపయోగకరంగా చెయ్యాలని నిశ్చయించుకున్నాను. దూరంగా ఒక గొయ్యి తీసి వీటిని

అందులో పాతి పెట్రోలు పోసి అంటించాలి. గునపం లాంటిది ఆసామగ్రిలో కనిపిస్తే దాన్ని పట్టుకుని వెళ్లేను. అతను నాకేసి ఒకటే ధోరణిగా చూస్తున్నాడు. కొంతదూరం నడిచేసరికి అక్కడికి కొంత దూరంలో ఎడారిలో చిన్న చెరువు తవ్వినట్టు నాలుగు గట్లు కనిపించాయి. వెళ్లి చూసేను. కాన్వాసుగుడ్డ కప్పిఉంది. క్రింద ఆప్రదేశంనిండా మైన్లు. ఒకదానిమీద దొకటి, ఒకదానిమీద దొకటీను. చక్కగా పేర్చబడి ఉన్నాయి. ఏమి చెయ్యడమా అని ఆలోచించి, గుడారంలో ఉన్న రెండు పాత మైన్లనీకూడా వాటితో చేర్చి, పెట్రోలుటిన్నులు తెరిచి వాటిమధ్య పేర్చేను. ఒక పెట్రోలుటిన్ను అంటించి పరుగెత్తుకువచ్చేసేను. ఘోరమైన మంటలున్నూ, పగులుతున్న ధ్వనులూను! చటుక్కున ధ్వనులు హెచ్చేయి. బాంబులు పడుతున్నట్టనిపించింది. నుంచున్నవాడిని గుడారంఓరని నేలకు జేరి పడుకున్నాను. కాసేపటికి అతన్నికూడా తెచ్చి అక్కడ పడుకోపెట్టేను. ఉండిఉండి ఫిరంగులు పేలినట్టు చప్పుడు. మంటలూ! ఎర్రగా కాల్తున్న ఇనుపముక్కలు మాదగ్గరలోకూడా వచ్చిపడ్డాయి. నే నింకా ఏమిటో ఆలోచిస్తున్నాను. ఇంతట్లో అతను ఎలాగో పాకి గుడారంలోకి తల పెట్టి రేడియోసెట్టుతో ఏదో చేస్తున్నాడు. తెలివితక్కువగా చూస్తూ ఊరుకున్నాను. అతను ఏదో మాట్లాడడం మొదలుపెట్టేడు. అప్పటికి బోధపడింది నాకు అతను ఎవడితోనో రేడియోసెట్టుతో మాట్లాడుతున్నాడని. చటుక్కున వెళ్లి రేడియోసెట్టుమీద గునపంపోటు వేసేను. సెట్టు బద్దలయి ఊరుకుంది. నన్ను జర్మనుభాషలో తిట్టడం మొదలుపెట్టేడు. ఇంగ్లీషులో 'యు, నిగ్గర్' అని రెండుమూడుసార్లు అరిచాడు. నేను మాట్లాడలేదు. జోళ్లు తీసి నాకేసి విసిరేడు. నేను పక్కకి ఒరిగి తప్పించుకున్నాను. చేతితో ఇసుక తీసి నామీద కొట్టడం మొదలుపెట్టేడు.

నన్ను 'నిగ్గర్' అని తిట్టినతర్వాత, నాబదులు ఒక ఇంగ్లీషుసోల్జరే ఇతన్ని పట్టుకున్నట్టయితే ఇతను ఈవిధంగా ఇంత క్రూరతనంగానూ ప్రవర్తించియుండునా అన్న సందేహం నాకు కలిగింది. ఇంగ్లీషువాడే నాబదులు ఇక్కడుండుంటే ఇత నిలా మీద ఉమ్ముతుంటేనూ, కసురుతుంటేనూ, జోళ్లు విసురుతుంటేనూ నాఅంత నెమ్మదిగానూ ఊరుకుండిఉండునా అనికూడా ఆలోచించాను. మా పటాలంలో నాఅంత కోపిష్ఠి లేడని నాకు ప్రఖ్యాతి. ఎదురుమాటంటే సమయం చూసుకుని ఎముకలు చితకొట్టే నన్నమాట. నన్ను చూస్తే తోటివాళ్లందరికీ భయం. అటువంటిది ఇతని ప్రవర్తన చూసికూడా పిల్లిలా ఊరుకోడం మన దేశంలో తెల్లతోలంటే ఉన్న భయభక్తులు ఇతని తెల్లతోలు చూడగానే కూడా రేగడంవల్లనే. ఒకవిధంగా నా మెత్తతనం చూస్తే నాకు సిగ్గేసింది. కాని, అలవాటయిన హీనత్వమూ, అలవాటయిన సిగ్గూను. మొదట్లో తెల్లతోలున్న జర్మనువాడిని చంపడం అంటే ఏమిటో తప్పులా అనిపించేది, ఎంత అర్థం చేసుకున్నా ఎంత చంపాలని ఉన్నాకూడా. ఎదురుగుండా జపానువాడో, మరొకడో ఉంటే అదొక తీరు; తెల్లతోలువాడిని చంపడం ఒకతీరు. అందులో నాకు కొత్త. రానురాను ఇటలీలో యుద్ధం జరుపుతున్నప్పుడు నాకూ కొత్త తీరి, తెల్లతోలంటే భయభక్తులణిగాయి. ఇప్పటి కింకా వేరు.

అతనికికూడా అదే కష్టం తోచిం దనుకుంటాను. తెల్లవాడు తెల్లవాడికి చిక్కడం బదులు ఏ అడవిజాతివాడికో చిక్కినట్టనిపించిందికాబోలు. రానురాను వాళ్లకీ అలవాటయింది మన సిపాయిలకి లోబడడం.

నేను మళ్లీ బయలుదేరి వెళ్లిపోయేవేళయింది. నాపని జరిగింది. నే నింక ఉండవలసిన కారణం లేదు. ఈ పదిపదిహేనుమైళ్లూ ఇతన్ని మోసుకువెళ్లలేను. నేను వెళ్లి పైఅధికారికి బోధపరచి ఏమైనా చెయ్యవలసినదే. ఇతన్ని ఈస్థితిలో వదిలిపెట్టి వెళ్లవలసినదేనా అని ఆలోచించాను. గుడారంలో వెతికితే నాలుగైదు బిస్కట్లుమాత్రం ఉన్నాయి. మూడు నీళ్లబుడ్లలోనూ కలిపితే ఒక గ్లాసుడు మంచినీళ్లు పూర్తిగా లేవు. ఆ బిస్కట్లూ, మంచినీళ్లూ అతని దగ్గర తెచ్చిపెట్టేను. తిన్నాడు. నాకు బిస్కటొకటి ఇద్దామన్న ఆలోచనైనా అతనికి కలగలేదు. అసలు ఇంకా ఆకలిగా ఉందికాబోలు. పోయిన రక్తంవల్ల మరీ

నీరసించి ఉన్నాడు. నాదగ్గరున్న మాంసంముక్కలూ, రొట్టె తీసి ఇచ్చాను. ఒక్క రొట్టెముక్కమాత్రం నేను తీసుకుని తిని కాసిని మంచినీళ్లు తాగేను.

అతన్ని తీసుకువెళ్లి గుడారంలో పడుకోపెట్టేను. ఎండ హెచ్చిపోతోంది.

అతని నడుముకి కట్టిన బ్యాండేజి రక్తంతో తడిముద్ద అయిపోయి జారిపోతోంది. గాయానికి ఇసుక చేరిందేమోకూడా. బ్యాండేజి విప్పేను. గాయంలో ఇసుక కనపడింది. గాయాన్ని గుడ్డతో తుడుస్తున్నాను. బాధపెట్టిందిలా వుంది. నాచేతుల్ని కసిరికొట్టు తోసేసేడు. మళ్లీ తుడవడం మొదలుపెట్టేను. మళ్లీ నా చేతులని తోసెయ్యబోతే పిడికిటితో అతని చేతుల్ని విరక్కొట్టేటంత పని చేసి ఒక చేతితో అతని మెడనీ, చేతుల్నీకూడా నొక్కిఉంచాను. రెండోచేతితో శుభ్రంగా తుడిచి మందు రాసి దూది పెట్టి మళ్లీ బ్యాండేజి కట్టేను.

అంతా అయి నేను లేచేను. అతను ఎందుకో చటుక్కున చంటిపిల్లాడిలా ఏడవడం మొదలుపెట్టేడు. అతనికేసి పరీక్షగానైనా చూడలేదు నేను. నా సామానంతా సర్దుకుని, నేను వెళ్తున్నానని సంజ్ఞ చేసేను. లేచి కూర్చుని, తనుకూడా నాతో వస్తానన్నట్టు సంజ్ఞచేసేడు. జాలిగా నాకేసి చూస్తున్నాడు. మళ్లీ వచ్చి అతన్ని తీసుకువెళ్తానని సంజ్ఞ చేసేను. మళ్లీ లేచి కూర్చుని తను కూడా నాతో వస్తానన్నట్టు సంజ్ఞచేసేడు. వద్దన్నాను. నుంచోబోయాడు. పడతాడేమోనని వెళ్లి నేను పట్టుకున్నాను. నుంచోలేకపోయాడు. ఇతన్ని మళ్లీ తీసుకు వెళ్లేందుకు ఎవరైనా వచ్చేవరకూ ఇతనికి తాగేందుకు నీళ్లుండవని జ్ఞాపకం వచ్చింది. అతన్ని పడుకోబెట్టి, నా నీళ్లబుడ్డిలో రెండు గుక్కలకిమాత్రం సరిపోయే నీళ్లుంచుకుని మిగిలిన నీళ్లు అతని నీళ్లబుడ్డిలో పోసి అతని కిచ్చాను. ఇస్తుంటే నా రెండు చేతులూ అతని రెండుచేతులలోనూ పట్టుకున్నాడు. ముద్దుపెట్టుకుంటున్నట్టు తన తల నా చేతులమీద ఆన్చేడు. నేను చేతులు విడిపించుకుని, వెళ్తున్నానని మళ్లీ సంజ్ఞచేసేను.

ఉండమని సంజ్ఞచేసి, తన నగిషీసిగరెట్టుకేసులో సిగరెట్లన్నీ తీసేసి, కేసు నాకిచ్చాడు. సిగరెట్లు పెట్టి ఇమ్మంటున్నాడేమో అనుకుని నాదగ్గర సిగరెట్లు అట్టే లేవని సంజ్ఞచేసేను. కాదుకాదనీ, సిగరెట్టుకేసు నా కిచ్చేస్తున్నాననీ సంజ్ఞచేసి నాజేబులో పెట్టబోయాడు. నా కొద్దన్నాను. ఆ సిగరెట్టుకేసులోనుంచి తీసిన ఒక ఫోటో అతని చేతిలోఉంది. పోనీ, ఆఫోటో తీసుకోమన్నాడు. ఇదే ఫోటో. అతని భార్యా, పిల్లాడూ అనుకుంటాను. అతని చేతిలోనుంచి ఫోటో తీసుకుని కాసేపు చూసేను. పంట్లాంజేబులోంచి అదే ఫోటో మరోక కాపీ తీసి చూపించాడు. తన భార్యా, పిల్లాడూ అని చెప్పడానికికాబోలు అందులో ఇద్దరినీ నాకేసి చూస్తూ ముద్దుపెట్టుకున్నాడు. ఆ కాపీ తనకనీ, ఈకాపీ నే నుంచుకోవాలనీ సంజ్ఞచేసేడు. ఈఫోటో నాకివ్వడం చాలా అసందర్భం అని నా కనిపించింది. వద్దని ఇచ్చేసేను. అయితే సిగరెట్టుకేసు తీసుకోవాలని దాన్ని నా కివ్వబోయాడు. జ్ఞాపకార్థమై ఏదో ఇవ్వాలని అతను నిశ్చయించుకున్నాడు. సిగరెట్టుకేసు చాలా నగిషీపనిఉన్న సిగరెట్టుకేసు. చాలా ఖరీదైఉండాలి. పోనీ, అతనికి నా సిగరెట్టుకేసు ఇచ్చి అతనిది నేను పుచ్చుకుందామంటే నాకు సిగరెట్టుకేసు లేదు. సిగరెట్టుకేసు అతనికి ఎప్పుడూ కావలసినది.

సిగరెట్టుకేసు వద్దన్నాను. ఫోటో జేబులో పెట్టేడు. ఇకను లాభం లేదనుకుని ఊరుకున్నాను.

నాలుగైదు గంటలు ఎడారిలో ఎండి పటాలం ఉన్న ప్రాంతాలకి చేరుకున్నాను. అన్ని సంగతులూ చెప్పేను. ఒక లారీలో సాయంత్రం బయలుదేరి జర్మనుఇంజనీర్ల క్యాంపు చేరుకున్నాము. గుడారం పీకేసేరు. జర్మనులు వచ్చి అతన్ని రక్షించుకుపోయినట్టుంది. అతనెక్కడా లేడు. తీసుకువెళ్లినవాళ్లకి మైన్లని పేల్చిన గుంట చూపించాను.

ఫోటోమాత్రం వాళ్లకి చూపించలేదు. ఎవరికీ చూపించలేదు. చూపించడానికి సిగ్గువల్ల ఎవరికీ చూపించలేదు. అతని పెళ్లాంఫోటో నాదగ్గరుండడం చాలా అసందర్భం. గురువులు నాకు తెలియకుండా పెట్టె తెరిచి చూసేసే డీవాళ."

* * *

"ఆ జర్మనుఇంజనీరుపేరేమిటి ?" అని అడిగేను.

"నేను కనుక్కోలేదు బాబూ. భాష తెలియదుకా. ఫోటోక్రిందసంతకం చిన్న అక్షరా లున్నాయి చూసేరో లేదో! 'శ్రీఛాఓబర్ మాన్, బర్లిన్, జనవరి 1940'అని. ఆవిడపేరయిఉంటుంది." అన్నాడు అప్పలస్వామి.

పిల్లాడూ, ఆవిడా అయినా కులాసాగా ఉన్నారో లేదో అనుకున్నాను, బర్లీనుపై విమానదాడులను గురించి ఆలోచిస్తూ.

ఫ్యాక్టరి - "తిరుచినాపల్లి" Telegrams: "Santha" Trichinopoly.

ఒరిజినల్

శాంతావజ్రములు

మిక్కిలి ప్రకాశమైనవి

రిజిస్టర్డు

నెం. 61228

రిజిస్టర్డు

నెం. 61228

కమ్మల్ సైజు కమలం 1 కి రు. **2-8-0**

బేసరిసైజు కమలం 1-కి రు. **1-12-0**

రాయల్ స్టార్ వజ్రములు

కమ్మల్ సైజు కమలం 1-కి రు. **2-4-0**

బేసరిసైజు కమలం 1-కి రు. **1-2-0**

రాళ్లుపెట్టిన నగలు ఆర్డర్నుబట్టి చేసి ఇవ్వబడును.
బయటూరు ఆర్డర్లు వెంటనే గమనింపబడును.

ప్రొప్రయిటరు:- వి. పి. నరసిమ్హులు నాయుడు,

షరాఫు వ్యాపారం, పెద్దబజారువీధి, తిరుచినాపల్లి.

తుక్కుముక్కల హక్కు-చిక్కు

= శ్రీ భమిడిపాటి కామేశ్వరరావు =

మా నవరసపురంలోకల్లా మా సమాజంవమోనా జ్ఞానదీపం. దీల్లో అల్పు లుండరని తెలియడానికి దీన్ని అతీతాంధ్ర సమాజం అన్నారు. ఇందులో ప్రతీసభ్యుడూ విద్యలో అయితేమి, లేక జేవిద్యలో అయితేమి, ఉద్దండుడే. నిర్వాహకవర్గంలో పని వీలుకోసం తొమ్మండుగురినే ఉంచారు. వీళ్లంతా పిడుగులే. అధ్యక్షుడూ, ఉపాధ్యక్షుడూ, అతిజన, మహాజన, తర్జన, భర్జన, గోరోజన, నిరంజనులూ-అన్నట్టు నేనూనూ! తమదగ్గిర అబద్ధం ఎందుకు, కార్యదర్శిని నేనే! మంత్రిత్వం నాదే- చెప్పకపోడమే! అయ్యో! మాతొమ్మండుగుర్నీ నవనిధులన్నా, నవగ్రహాలన్నా కుడా లోపమే గాని పాపం లేదు, ఏమనుకున్నారో! విలాసం, వినోదం, కాలక్షేపం, ఆటలూ, ఆరగింపూ, భోగమూ ఇవిమాత్రం వినయపూర్వకంగా సమాజాదర్శాలుగా పెట్టుగుని, ఇవి సాధించుగోడంలో అవుతూండే ఖర్చుకి ఎంతమాత్రమూ వెనుతియ్యని యథాశక్తిస్వార్థత్యాగం చేస్తూ, చుట్టుపట్ల ఉండే ఆంధ్రమూర్ఖుల్ని (మాసమాజంలో సభ్యులు కానటువంటి ఏకొన్నిరకాలోతప్ప తక్కిన అందర్నీ అన్నమాట!) జ్ఞానవంతుల్నిగా చెయ్యడానికి అంతా కంకణం కడితేగాని లాభం ఉండదని ఉరమగలవాళ్లచేత ఉపన్యాసా లిప్పించడంలో మా దేశసేవ ప్రకటించుగుంటూ, మేం తంటాలుపడుతూంటాము. గతించిన వార్షికోత్సవానికి సమావేశం జరపడానికి మేం చేసిన ఆలోచనా, పడ్డ పాట్లూ, అర్థాల్ని సమ్మానం చెయ్యడానికి (—ఇది సమ్మానయుగం అన్నారు పెద్దలు!) మేం వెచ్చించిన బుద్ధీ, 'జయప్రదం'గా (అనగా మరోళ్లకీ ఇంకోళ్లకీ జయం ప్రసాదించేరకంగా) సమావేశం జరిగిన వార్త ప్రకటన చెయ్యడంలో మేం పడ్డ జాగర్తా, అయినాసరే చివరకి మాకొచ్చిన నిష్ఠూర్యమూ, ఈసంగతులు కొంచెం మనవిచేస్తాను! గమనించి న్యాయం విచారించండి. పుణ్యానికి పోతే పాపం ఎదురవడం అన్నా, దబ్బెట్టి తద్దినం కొనుక్కోడం అన్నా, ఏడిచిపోతా డని అనర్థుడికి చేసిన సత్కారణం తస్కారణంగా పరిణమించడమన్నా, ఇదవునో కాదో చిత్తగించండి!

వార్షికోత్సవదినం వారంరోజు లుండగా ప్రణాళికాలోచనగురించి వాహకులం సమావేశం అయినాం. తర్జనభర్జనులుతప్ప తక్కిన ఏడుగురూ హాజరయారు. అధ్యక్షుడే కుర్చీ 'తీసుకున్నారు.' దీర్ఘ చర్చ నడిచింది. ప్రతీతభిసీలూ సమగ్రంగా తలపోశాం. శక్తీ, సామర్థ్యమూ కొలుచుకున్నాం. వీలూ పాలూ గుర్తించుగున్నాం. అగమ్యాలకీ అసాధ్యాలకీ నీళ్లు వొదులుకున్నాం.

అ—వార్షికోత్సవం వచ్చే ఆదివారం పెడితేమో !

గో—అసలు వచ్చే శుక్రవారం గావుమగా, ఆరోజే పెట్టండి.

నే—శుక్రవారం అయితే అంతా రారు - బహిరంగసభకి !

గో—అంతా ఎవరూ ? అసలు బహిరంగసభ ఎందుకూ అని నా ప్రశ్న.

ఉ—సరిసరి. మన సంస్థ పెల్లడి నిమిత్తం సభ చేసుగోవద్దూ! ఘోషణ అనేది ఈ రోజుల్లో ఎంతేనా అవసరం. ఘోషణవల్లే పోషణ జరగడం !

మ—మనకి ఘోషణ ఎందుకూ ?

ఉ—మనం చేస్తూండే దేశసేవ మూర్ఖజనానికికూడా బోధపడగలందులకు.

గో—మన పన్లవల్ల తెలుస్తూనే ఉంటుంది కదా ?

అ—నిశ్చయంగా ! అపన్లన్నీ తిన్నగా తెలియనివాళ్లలో కూడా ప్రచారం చేసి ప్రచలనం కలిగిస్తే ప్రశస్తం కదా !

గో—తెలిసేటట్టు ఒక్క డప్పు వెయిస్తే చాలేమో, టూకీగా వదుల్తుంది !

అ—డప్పు మరీ కఠోరంగా ఉంటుంది. బహిరంగసభే నాజూకరకమైన డప్పు.

ని—జనానికోసం చేసినపన్లు జనానికి తెలియకుండా ఎల్లా ఉంటాయీ? డప్పు ఏమనీ?

అ—అబ్బ, కొన్నికొన్ని ఉండవచ్చునండి! అల్లాంటా లేమిటీ! మనం అంతా ఈసమాజం ఉద్యోగపదవుల్లో ఉండడమూ, వ్యవహరిస్తూండడమూ ఇదంతా ప్రజాబాహుళ్యంలో ప్రకటన కావడం అనేది మనకి ఉత్తరోత్తరా శ్రేయస్కరం అవునంటారా, కాదంటారా?

ని—అయితే కావచ్చు కాని మనం జనానికి చేసిందేముందీ?

అ—ఈ దార్ని వెళ్లే గొప్పగొప్ప వక్తల్నీ, కవుల్నీ ఆపి, గంభీరోపన్యాసా లిప్పించలేదా, కావ్యపఠనాలు చెయించలేదా!

ని—ఇప్పించాం, చెయించాం! మనం చేసిం దేముందీ?

అ—ఓయి వెర్రివాడా, అప్పుడు మన పేరు ఎంతమందికి తెలిసిందయ్యా మరీ! మనసమాజమాన్యంకింద అవన్నీ జరగనివ్వడంలో మనం ఎంత ఔదార్యం కనపరిచామో, చూడవేమయ్యా? మన ఆసరా లేకపోతే ఆ ఉపన్యాసపు ముక్కలూ పద్యం ముక్కలూ ఎవ్వడేనా మూమాస్తాడా? అయ్యా, బహిరంగసభ తప్పకుండా ఉండాలి. ఓటుకి పెట్టమంటారా?

ని—అవసరం లేదంటూన్నది నేనొక్కణ్నేగా! ఓ టెందు కూ? మీదే జయం.

అ—ఇది స్థిరపడ్డది గనక, మరి అధ్యక్షుడు ఎవరూ అనేది ఆలోచించుదాం. ఆంగ్లభాషలో ఉన్న "పలితకేశాల్ని మన్నన చెయ్యవలెను" అనే సామెతని బట్టి, ఒకసారి ఒక తాతని పిలిచాం! ఆయన మన్నిగురించి వణుకుతూ ఒకటోరకంగా పొగిడినా, జనం వినిపించుకోక గోలగానే ఉండిపోయారు. మనకి ఏదేనా విరాళం ఇవ్వకపోతాడా అనుకుని మరోసారి ఒక ధనికుణ్ని అధ్యక్షుడుగా తెస్తే అతగాడు ప్రయాణంఖర్చుకూడా మనదగ్గిర వసూలుచేసుకు పోయాడేగాని గవ్వేనా మనకి రాల్చలేదు. ఇంకోసారి, ఎదురుకోలు సన్మానానికి రెండుమూడువందలుకూడా తగలేసి, ఒక మహాధికార్ని పిలవగా, వాడు మన సమాజానికి సెంటుభూమేనా రుద్రభూముల పక్కనేనా మంజూరుచెయ్యలేదు. వేరే ఒకసారి, ఒక పండితుణ్ణి పిలవగా, ఆఘటం మన్నీ ఊర్నీ కలియగట్టి హడలతిట్టి, ఎవణ్ణీ నోరెత్తకుండా నొక్కేసి, చక్కా పోయాడాయిరి. అందుకని, మనం ఈవిషయం బాగా ఆలోచించాలి.

ని—అన్ని అధ్యక్షులక్షణాలూ మీలోనే ఉన్నాయిగనక, మీరే అంతరంగంలో ఉన్నట్టే బహిరంగంలోకూడా అధ్యక్షుడుగా ఉండరాదూ, ఆపూటా?

అ—మీరు ఇష్టులుగనక అల్లా అన్నారు. కాని బాగుం టుందా మరీ! లోకానికి వెరవద్దూ?

ని—మూర్ఖలోకానికి జ్ఞానబృందం వెరవవలసినపనేమి.

గో—పోనీ, మన సమావేశ అధ్యక్షపదవికి - ప్రజ్ఞా ధిరులూ, యోగ్యతాపత్రాలూ సదిసుచ్చి అభ్యర్థుల్ని ద ఖాస్తులు పంపుగోమంటే బాగుంటుంది. చిన్న దరఖాస్తుఫీజుకూ పెట్టచ్చు.

అ—మీరు వికటంగా మాట్లాడకండి.

గో—నే నట్లా మాట్లాడవలసిన పరిస్థితులు మీరు కల్పించ కండి-క్షమించి!

అ—ఇప్పుడు విషయం ఏమిటంటే, బహిరంగసభా ధ్యక్షుణ్ణిగా ఎవర్ని పిలిస్తే మనకి లాభమూ అని!

గో—అదేనండి నే చెబుతూన్నదీనూ!

నే—నాదొక మనవి. మన్ని ఏకకుండా, ఉభయఖర్చులూ అతడే పెట్టుకుని, గొప్ప ప్రభుత్వోద్యోగంలో వెనక ఉండడంచేత ఘాటుగా విమర్శించడం మానుకుని, ఇప్పుడు విరమణంలో ఉన్న వారిని వెతికి, రాసి, ఒప్పించి, మీతో చెబుతాను. పేరు వొదిలి పెట్టి తీర్మానం రాయండి.

అ—సరి. మరి కార్యక్రమం నిర్ణయిద్దాం.

మ—సమావేశానికి 'ఓపెనరు'కూడా ఉండద్దూ?

అ—అంత అవసరం లేదండి.

మ—అదేమిటండీ అల్లా సెలవిస్తారూ! 'ఓపెనరు' మామూలు సోడాబుడ్డికే అవసరం అయినప్పుడు, సమావేశానికి అవసరం కాకపోడమేమిటీ!

అ—ఈమధ్య అదో ఫాషన్ అయినా, లేకుండాకూడా బోలెడు సభలు జరిగాయి. మీరు ఊరుకుండురూ! అధ్యక్షుడు దొరకడమే దుర్ఘటం అవుతూంటే, మరోఘటంకూడా దొరుకు తాడు ఓపెనరుగా!

మ—అల్లాయితే సరే, పోనీ కొట్టెయ్యండి, ఎల్లానో అల్లా!

అ—ఊహూ కార్యక్రమానికేనా ఏముందీ! నిరుటి కార్యక్రమం దగ్గిర పెట్టుగోడమున్నూ, అప్పటి అసందర్భప్రమేయాలు ఏమన్నా వుంటే విసర్జించి తాజావి ఏమన్నా అవసరం అయితే తగిలించి గ్రంథం నడపడమున్నూ.

ఇంతలో అర్జెంటుగా "నలుగురు రాజుల" దగ్గిర్నించి అధ్యక్షుడుకి ఆహ్వానం రాగా ఆయనా, సంభాషణలో ఎన్నడూ పాల్గొనక కాఫీమాత్రం గొంటూండే అతిజనుడూ వెళ్లిపోయారు. తక్కిన అయిదుగురం ఉన్నాం. 'కోరం' రెండే! చాలా త్వరగా సమాజకృత్యాలు నెరవేరడానికి 'కోరం' ఒకటిగా ఉంటేనే నయం అనేటువంటి తీర్మానం ఒకటి గోకించడానికి నేను మొదట

పట్టడదాం అనుకుని, అధ్యక్షుడు తను అనవసరం అయిపోయా నని ఇదవుతాడేమో అని మళ్లీ అనుకుని ప్రతివాదన ఉపసంహరించుకుని 'కోరం' రెండుగా లోగడ నిర్ణయింపించాను. అధ్యక్షుడు వెళ్లి పోడంతోటే ఉపాధ్యక్షుడు కుర్చీ అలంకరించాడు—ఇంత మొహం చేసుకుని!

ఉ—సరే. గబగబా చూడండి. మొదట ప్రార్థన. 'జన గణమన......'

ని—తెలుగువాళ్ల ప్రార్థనగా మరోటి ఉంటే నయమేమో!

గో—లక్ష ఉన్నాయి. ఉంటేం, తెలుగువాళ్లందరికీ ధర్జించేది తెలుగుతో నిమిత్తంలేనిదే అనే సిద్ధాంతం మనం మరిచి పోకూడదు.

ఉ—పోనిస్తురూ, నిరుడుండేదిగా, అదే కానిత్తాం. అయిద్దానికీ కాద్దానికీ మార్పెందుకూ?

ని—పోనీ, ఎక్కడేనా అందులో 'ఆంధ్ర' రానీండి. వ్యక్తుల్ని బట్టిగదా సంఘం!

సే—అబ్బ! సంఘంకోసం వ్యక్తి పోలేమండీ? అదీకాక, పాడేవాళ్లకి ఇప్పుడు కొత్త అలవాటు ఎల్లా అవుతుందీ! బాగా పాడితే ముక్కలు ఎవైతేం?

ఉ—అది సరి. అల్లానే ఉంచుదాం. తరవాత అధ్యక్ష ప్రారంభోపన్యాసం. సరే. పిదప కార్యదర్శి నివేదిక.

సే—సరే, తయారుచేస్తాను.

ని—తెలుగులోనేనాండీ?

సే—సరిసరి. మనం తెలుగువాళ్లమని అమోఘనిదర్శనంగా ఉండడానికోసమేనా అది ఆంగ్లంలో ఉండడం కర్తవ్యం కదండీ! అప్పుడుగాని నివేదికకి తగ్గ దర్జా, తగ్గ గాంభీర్యమూ ఉండవ్ - అని మీరే అంటారు రేపు.

ని—మూర్ఖజనానికి తెలియద్దూ!

సే—ఒఖ్ఖముక్క తెలియకూడదు.

నీ—మరి సభ ఎందుకూ?

సే—ఇందులో ఏదో ఉందిరోయ్ అని మూర్ఖులు భయపడేటట్టు భాష ఉన్నప్పుడే మూర్ఖులు దణ్ణంపెట్టి ఒప్పుకునేది, తెలుసా! అందుకని, ఇంగ్లీషు నివేదిక ప్రశస్తం. సంస్కృత నివేదిక కూడా పనిజరుగుతుందిగాని ఇప్పుడు కష్టం. లేటతెలుగుని మూడు ముక్కల్లో సంగతి ఇదీ అని చెప్పండి, 'చీత్, ఇదెట్రా' అంటాడు సభ కొచ్చిన ప్రతిమూర్ఖుడూనూ!

ని—అయితే మన సంగతి వెల్లడవడం ఎల్లా?

సే—మన సంగతియొక్క వయినాలు వెల్లడవవుకాని మన సంగతి ఏదో గభీరమైంది ఉందని వెల్లడవుతుందిగా!

ని—చిత్రం. మీ యిష్టం. నివేదిక యావత్తూ పదిహేనునిమిషాల్లో అయిపోతుందా!

సే—ఇంగ్లీషులో పది నిముషాలే చాలు—నా ఇంగ్లీషు తమకి చెప్పాలా!

ని—తరవాత సభ ముగియచ్చుగా, మరేముంటుందీ!

సే—ముగియచ్చు. కాని కార్యక్రమం ఇంతే అయితే జనం దండిగా రారు. అసలే రారేమో!

ని—అనేక అనవసరజనం ఎందుకూ రావడం? ఇష్టులు వస్తారు. చాలదా?

సే—బహిరంగసభ అని పేరెట్టినా, అంతరంగికులుమాత్రమే అక్కడికి వచ్చి, ఆ వచ్చినవాళ్లుకూడా చెప్పుళ్లో కాళ్లెట్టుకుని కూచుంటే, అధ్యక్షుడు నీళ్లుకారిపోతాడు, సభ 'జయప్రదం'గా అయిందని పత్రికకి పంపడానికేనా వీలుండదు.

మ—ఏదో ఆకర్షణ ఉంటేగాని అంతా రారు. బాలాదిగా అంతా వస్తేనే శోభ. లేకపోతే దాగుడుముచ్చి లాడినట్టుంటుంది.

ని—'అందరూ విచ్చేయప్రార్థితులు' అందాం.

మ—అన్నా సరే రారు. వచ్చినవాళ్లుకూడా, అధ్యక్షుడు ఎల్లా ఉంటాడో చూసేసి, పలుపుల్తో కట్టిపెట్టినాసరే ఆక్కుండా తెంపుకుని పారిపోతారు.

ని—'జనం' అంటే మీ ఉద్దేశం ఏమిటీ?

సే—ఉద్యోగులూ, ఆంగ్లోపాసకులూ, విద్యార్థులూ, విద్యార్థినులూ, పిల్లలూ తల్లులూ, కుంకుమమ్మలూ బోడెమ్మలూ-వీరూ బస్తీలలో సభాజనం! ఆంగ్లశూన్యులు విస్తారం పల్లెలలో సోద్ధం చూడొచ్చే జనం!

ని—వీరందరినీ మన భవనావరణాలోకి ఆకర్షించే నిమిత్తం మనకి నిమిత్తంలేని కార్యక్రమం ఇంకా ఉండాలంటారా?

సే—ముఖ్యంగా ఉండాలి!

ని—మన వ్యవహారాలు చూసుకోడానికీ, మన బాధ్యతలు ఎంతవరకు నిర్వహించామో నివేదించడానికీ వీరందర్నీ పోగు చెయ్యడం ఎందుకూ? పెద్దలు నలుగురు చాలరూ?

సే—మీకు ఆంధ్రాభిమానం లేనట్టుందే! అడ్డంగా వాదిస్తున్నారూ?

ఉ—కొన్నికొన్ని ఆకర్షకాలు ఉండాలండీ నిరంజనం గారూ! మీ రెరగరులెండి. వెనకట్నించీ అల్లానే వస్తోంది. వాదన

క్రియ తెలిసినంతమాత్రాన్ని ప్రతీవాళ్లోనూ వాదనకి చొరపడడమేనా! తగ్గండి.

గో—అల్పాహారం పెట్టించండి, అంతా వస్తారు.

ఉ—ఇదా తమ సలహా! వేరే అడగక్కర్లేదు.

నే—చందావసూళ్లు నిత్యఖర్చుకి చాలక ఛస్తున్నాం. మాక జనానికి అల్పాహారాలు కూడానా?

గో—అయితే తమరే సెలవివ్వండి.

గో—దిగ్దంతుల్లాంటి శాస్త్రపండితు లున్నారు. వార్ని సశరీరంగా రమ్మని పిలిపించి జనానికి బోధ చెయించండి.

నే—అంతమందిలో బోధ ఎల్లాగండీ? ఒక మూర్ఖుణ్ని కూచోపెట్టి బోధించేటప్పుడే గురువు చెవుతెంపి చేతులో పెడతాడుగదా, నలభైమందిని కూచోపెట్టి బోధ చెయ్యడం చూస్తున్నాం గదా, ఒకే క్షణంలో మహాప్రజకి బోధచెయ్యడం వీలా? బోధనవాసన కొట్టగానే వక్తని దిగు దిగు అని లేవిడీ కొడతారు.

గో—అయినా సరే సమర్థుల్ని తెచ్చి బలవంతాన్ని ఉపన్యాసాలు చెప్పించి మూర్ఖసభ్యుల అజ్ఞానం పోగొట్టి దేశంయొక్క, అనగా నగరంయొక్క, అనగా ఆసభయొక్క సాధారణ జ్ఞానపు మట్టం లేవగొట్టాలి. ఉపన్యసించేవాడు వేదికవిూంచి దిక్కపోతే సరి!

నే—దిక్కపోతే మోసేస్తారు.

ని—పోనీ, మరి ఇతర ఆకర్షణలు ఏమిటే? విూఊహ కళలా?

నే—అవును. లలితకళ లున్నాయి. కాని వాటిల్లో చెవికి తగిలే కళలు మాత్రమే సభకి మరీ తాజా!

గో—మన తర్జనభర్జన సోదరుల గానం పెట్టించండి.

నే—వాళ్ల గాలిపాట సభకి చాల్తుందా?

గో—చాలకపోతే చందా వెయిద్దాం.

నే—అదికాదయ్యా! వీళ్లపాట సామాన్యప్పాట! అది తెగ ఎరుగుదురు గనక సభ్యులు ఆ గానం మెచ్చకపోతే?

గో—పోలీసుని కాపలా వేసి, మెచ్చుగునేటట్టు లాఠీలతో తాళం వెయింతాం.

నే—జనం లేచిపోతే?

గో—ఆవరణ గోడ దాటి వెళ్లిపోడానికి అణా అణా టిక్కెట్టు పెడదాం.

నే—ఇంతే మీ సలహాలు.

ని—గాత్రపాటా, యంత్రమా మీ రనేది?

నే—యంత్రమయేది గాత్రమయేది లోగడ ఎంతో కొంతమందిని ఆకర్షించి ఉన్నవాడు— ఎంతో మొహమాటం ఉంటేగాని ఊరికేరాడు. ఉల్ఫాగా వస్తే గాని మనకి 'జయప్రదం' కాదు. పోనీ వాత్రిపుణ్యానికే వచ్చి పాడేవాళ్లని ఒప్పుగుందాం అంటే, అప్పుడుకూడా మద్దెల ఫిడేళ్ళలాంటి పరికరాలకి బోలె డివ్వాలి; వచ్చిన జనాని కందరికీ 'ఫ్లోరోఫారం' ఇవ్వాలి.

ని—అయితే ఈమధ్య భరతనాట్యం ఊరేసుతోంది, పెట్టించండి.

నే—అందునిమిత్తంకూడా ఖర్చు తప్పదు. అదీ కుదరదండీ!

గో—ఏదీ కుదరకపోతే, ఎందుకయ్యా నీ కీతాపత్రయం? శ్రమ మరోళ్లదీ పేరు నీదీనా? ఏఖర్చూ కూడదూ? నీసొమ్ము కాదే. సంఘావసరమైన ప్రజ్ఞ గల వ్యక్తిని సంఘం పోషించకపోవడం అట్లా ఉండగా, ఆ ప్రజ్ఞ నేర్చినందుకు శాస్తిగా త్యాగంకూడా వాడే చెయ్యాలనా ఆ రెండూ లేనివాళ్ల వాదన!

నే—కార్యదర్శికష్టాలు తెలుసుకుని మరీ మాట్లాడండి. మీరు కానీ వసూలు ఇవ్వలేదు సరికదా,...

గో—చిత్తం చిత్తం. తమరు అప్రస్తుతాలు రానీకండి. చాలా మట్టుకి పెరుకుంది.

ఉ—స్వామీ, అసలుసంగతి చూడండి. నాకు అర్జెంటు పనుంది. పోతాను.

గో—నాకు అర్జెంటుపని ఎంతమాత్రం లేదుగాని, నేనూ పోతాను. మొదట కాళ్లూ పట్టుకోను, తరవాత పేరూ జ్రుకోను.

(అని వాళ్లిద్దరూ వెళ్లిపోయారు. మహాజనుడుగారూ, నిరంజనం గారూ, నేనూ మిగిలాం.)

నే—ఏమయ్యోయ్, మీరేనా ఉండి ఈముష్టికార్యక్రమ నిర్ణయం తుదకెక్కించాలి.

మ—పోనీ మనవాళ్లచేత ఏదేనా నాటకం ఆడించండి, జనం విరగబడివస్తారు.

ని—నిజమేనండి. మనం విద్యావంతులంగనక, చక్కటి సంస్కృతనాటకం కట్టించండి. బరువుకి బరువూ ఉంటుంది, ప్రతిష్ఠకి ప్రతిష్ఠా ఉంటుంది, ఆనందానికి ఆనందమూ ఉంటుంది. ఒకవేళ మన యత్నం పాడై ప్రదర్శనం ఎంతో ఏడిసినట్టున్నా సరే 'శాకుంతలం' లాంటిది ఆడా లంటాను. చావు తప్పనప్పుడు సరియైనవాడి చేతులో చావమన్నాడు.

నే—నిజమేగాని, మనకి మాటలు తెలియద్దూ, నోరు పెగలద్దూ?

మ—అందుకని, అభినయం ఎక్కువ చేసేసి, మాటలు భాషా తగ్గించేసి, ఆకాసినీ తెలుగులిపిలో రాసేసుకుంటే! మూణ్ణిమిషాల్లో ఆడచ్చు!

నే—అవచ్చు. మీరు దుష్యంతుడు వేస్తారా?

మ—బాబోయ్, అదేమిటండోయ్, నేను మాఅమ్మకి ఒక్కణ్ణే కొడుకునిగదాను.

నే—సంస్కృతనాటకాలు రెండుమూడు హృద్యంగా ఉండేవి ఉన్నా అసలు క్లైం లేదండీ! విన్నారా! అదే అసలు [illegible]ంది. అదోటీనా, ఇంతా తంటాలుపడి మనం చివరదాకా [illegible]నా, నూటికి నెయ్యిమందికి అది తెలియదు.

ని—అయితే, మనం ఇంగ్లీషువాళ్లంగనక ఆంగ్లనాటకం [illegible]డితే, చుట్టుపక్కల్నించి ఆంగ్లేయులుకూడా వస్తారేమో!

నే—రాధిగా వస్తార్లెండి, వచ్చి మరి వెళ్లరుకదానూ! కాని మనకి మాతృభాషాభిమానం లేదని ఎవరేనా అనుకోగల్రుగనక ఇంగ్లీషు మనం మానాలి. సత్తా లేక కాదు, టకటకలాడించెయ్యగలం! తెలుసుగోలేనివాళ్లుకూడా మెచ్చుగుని మరీ పోతారు.

ని—మన కెవరికీ హిందీకూడా రాదుగనక, పోనీ, తెలుగు నాటకం ఎదేనా తియ్యండి, మరి గత్యంతరం లేదు.

నే—అదే నాకు తోస్తోంది. ఒక వెయ్యి తెలుగునాటకాలున్నాయికాని నాబోటిగాడు వేషం వేద్దాం అంటే మంచిది ఒకటే లేదండీ.

ని—పోనీ ఒఖ్ఖ ఆదర్శనాటకం మీరు రాసిపారేసి, తయారు చేసిపారేసి, ఆడేసిపారేసి, ఊరుకోకూడదూ?

నే—నిమిషం. నేను నాటకం ఫుర్రకాల్తో రాసేస్తాను. కాని యుద్ధం మూలాన్ని సందేహిస్తున్నాను.

మ—అదే చిక్కొచ్చింది. పోనీ రాయద్దు. పాతది ఏదేనా తియ్యండి. పద్యాలూ రాగాలూ లేకపోతే ఆ నాటకాన్ని తంప చెయ్యాలి, చూసి మరీ తియ్యండి. మీరు పాడగల్రుగా అన్నట్టూ!

నే—పాడతానుగానండీ, కళాదృష్టితో పాడతాను. వినే వాళ్లు కళాయిదృష్టితో విని, మన్ని వృత్తినటుల్తో పోల్చి, తేలిక చేసి చెప్పులుగిరవటేస్తారు.

ని—ఒఖ్ఖనాటికీ గిరవటెయ్యరు. ఇప్పుడు చెప్పులు చాలా ఖరీదు. తెలుసునా?

మ—అయితే మన సభ్యు లింతమం దున్నారు, ఒఖ్ఖ రాగనాటకమేనా ఆడలేరుటండీ! రాగనాటకం లేకపోతే జనం ఛస్తే రారు. సుప్రసిద్ధరాగనటుల్ని వచ్చి, ఉచితంగా, ఒక్క అరగంట, ఏదేనా ఆడిపొండర్రా అంటే రారూ?

నే—వస్తారు. మీరు ఎన్ని వందలు ఇస్తారు పెట్టుబడికి?

మ—నేను ఉచితం అన్నాను.

నే—నేనూ అంతే అంటున్నాను. వందలు రాకపోకల ఖర్చులనిమిత్తంమాత్రమే! ఆడేది ఉచితంగానే!

ని—పోనీ వచననాటకం ఆడిచూస్తేనండీ!

నే—తద్దినంలా ఉంటుంది.

ని—అందుకనే! వార్షికం అన్నా తద్దినమేగా!

నే—ఇన్ని కళలు తెలిసినవాళ్లం, మనం వచననాటకం సుతరామూ ఆడకూడదు, మన పవిత్రసమాజంగడ్డమీద అటువంటి పని జరగనియ్యకూడదు. తెలుగువచనమొహానికి నాటకం ఏమిటండీ, బోడికి విగ్గులాగా!

మ—పోనీ ఏదేనా పొట్టినాటకం ఆడితే!

నే—మనం అంతా పొడుగేగా! పైగా, జనం ఇంకా పొడుగు ఎదిగితే గాని పొట్టినాటకం అందుకోలేరు. పొట్టినాటకానికిప్పటి జనం బలాదూర్!

ని—కార్యదర్శీ! నువ్వే సమర్థుడవయ్యా! ఏదో కార్యక్రమం చూడు. జనాన్ని ఆకర్షించడానికి ఏవేనా ఉపన్యాసాలు పెట్టిస్తే!

నే—పెట్టించావచ్చు, పద్యాలు చదివించావచ్చు.

మ—వెనక పీష్వానారాయణరావుఫార్సులాంటివి ఉండేవి, అటువంటిఫార్సు ఏదేనా ఆడిస్తే! ముతగరకంఫార్సులు లక్ష ఉంటాయి వెధవ్వి!

నే—నే చెప్తాను వినండి. ఉపన్యాసమూ, కావ్యపఠనమూ, ఫార్సూ- ఈమూడూకూడా మాటలతో పన్లే. అనగా విలవ శూన్యంగా గలవి, గనక మనకి ఖర్చు లేనివి. దేశంలో ఉపన్యాసకులు రకరకా లున్నారు. శూన్యవిషయంమీద ప్రసంగించేవాళ్లూ, నియమితవిషయం పుచ్చుకుని అది తప్ప తక్కిన లోకమంతా ముచ్చటించేవాళ్లూ, విషయం నిమిత్తమాత్రంగా పెట్టుకుని స్వంతదస్తరం విప్పేవాళ్లూ, తమరు చెప్పే గొప్పవిషయాన్ని స్వీకరించని సభని చూసి కోపగించేవాళ్లూ- ఇల్లాగా. వీళ్లల్లో అనుభవం అయినవాళ్లు రైలుఖర్చులు ముందు పంపిస్తేగాని రారు. తెలివిలేని కార్యదర్శులు అల్లా చేస్తూంటారు. నేను అల్లాంటి పని చెయ్యను.

ని—మరి?

నే—"నీవంటివాడు ఆంధ్రంలోనూ, భూమిమీదాకూడా లేడూ! నీ ఉపన్యాసం మాఊరిదాకా ప్రవహించింది. మేం అందులోనే స్నానం రోజూనూ! నువ్వు వచ్చేదాకా ఈ ఊరంతా ఉపోష్యాలుంటారు. పాపం మాటకట్టుకోకు!" అని అతడిమీద కవిత్వం చెబుతూ రాస్తాను. వచ్చేస్తాడు.

ని—వచ్చి ఖర్చుసొమ్మికి పేచీ పెడితే?

నే—పెట్టడు. వాడూ చదువుకున్న ఆసామీ కదా! మనంత బరితెగి వీధినిపడతాడా? లోపల ఏడుచుగుంటూ, పనిచేసి పోతాడు. ఒకవేళ నోరుచెడి అడిగినాగాని

"ఈ తరంలో రైలుఖర్చు ఇస్తామని ఉండిటయ్యా! బుద్ధిలేదుటయ్యా నీకూ? ఈమాత్రం త్యాగం లేందే ఎవడికొచ్చాలయ్యా నీ చవటోపన్యాసం. ప్రజ్ఞ నీకు ఉందని నువ్వు కనిపెట్టడంతోటే సంఘం నిమిత్తం అది ధార పొయ్యద్దుటయ్యా! నే చెప్పినతరవాతేనా నేర్చుకోవచ్చునే సార్థ త్యాగమూ!" అని మనం కొంచెం జోరుచేస్తిమా, నోరు మూసుకుని కోర్ధుచ్చుకుంటాడు. వాణ్ని మరి పిలవం. ఇల్లా పడనోట్టేగా వందలాది మైళ్లనించి నేను మెత్తమెత్తటి ఉపన్యాసకుల్ని మన సమాజానికి తోలుకొచ్చింది! కాని, యిప్పుడు, గట్టివాళ్లు ఖర్చులు లేందే వచ్చి చేతిచమురు ఖాగోతం కట్టరు.— అనగా ఉపన్యాసం కొక్కరు.

ని—సరే. ఎవర్ని స్థిరపరుస్తారూ!

నే—నాదృష్టిలో ఇద్దరున్నారు. వాళ్ళిద్దరుకూడా కొత్తగిత్తలే. ఒకడు ఖండాంతర పరిశ్రమలగురించీ, రెండోవాడు లోకాంతర కవిత్వం గురించీ 'గంభీరోపన్యాసాలు' 'జయప్రదంగా' ఇస్తామని ఊటలూరుతున్నారు. వాళ్లకి ఛాన్సు ఇద్దాం.

ని—సరి. కావ్యపఠనం?

నే—ఒకతను రాత్రివచ్చాడు. తొమ్మిదణాలకాడికి బేరం స్థిరపడచ్చు.

ని—తొమ్మిదణాలు ఏమిటి?

నే—అలేని పద్యాలు పావుగంటసేపు మన బహిరంగసభలో అతనే చదవడానికి మనం తరుణం ఇస్తే, ఆంగ్లకవి ఒక డన్నట్టు, కొన్నాడు మన సమాజానికి అర్ధరూపాయి బహుమతీ ఇస్తానన్నాడు.

ని—మీరేమన్నారు?

నే—తొమ్మిదణాలు ఇమ్మన్నాను.

ని—ఎందుకూ?

నే—నిర్వాహకసభ్యుల్లో ఒక్కొక్కడికి ఒకఅణా లేలిగ్గా పంచడానికి పీలునిమిత్తం. అతడు అచ్చుకున్నాడు.

మ—ఇంకా ఎవర్నేనా అల్లాంటి పద్యకర్తల్ని తనతో తీసుకురమ్మనండి. పోనీ ఆరేటుచొప్పునే సమ్మానిద్దాం, వాళ్లని కూడా!

ని—అతడు పాడతాడా?

నే—ఆ. కాని ఆపాట వినపడ్డంతమేర గ్రహబాధలు తొలుగుతాయి అని భయం!

ని—అయితే పద్యసాహిత్యరస్యం యావత్తూ ఒఖ్ఖదెబ్బని జనానికి తెలుస్తుం దంటారా?

నే—తెలియదు. అందుకనే, అటువంటివే, ఆంధ్రమహాజనం మెచ్చడం అని చెప్పానకదండీ. ఈ మహాజనానికి అల్లా మెచ్చడం అలవాటైపోయింది

ని—అదేం ధర్మం? అటువంటి అభిరుచా మనం జనంలో కలిగించవలసింది?

నే—ముందే అభిరుచేమిటీ–ముందు పొట్టరుచి. అనగా తెలియకుండానే మెచ్చడం. అది నవీనమైన ఒక ఆంధ్రకళ!

ని—తెలుసుకునికూడా మెచ్చుకుంటారేమో! అప్పుడుగాని మేమిటీ!

నే—తెలుసుకునా? సాధారణసభ్యుణ్ణి ఎవణ్ణేనా రెక్క[illegible]కుని "ఏమిటి ఈ పద్యతాత్పర్యం" అని కనుక్కోండి. "నాయి[illegible] నువ్వెవడవ్, కనుక్కోడానికి!" అంటూ కొప్పడతాడో లేదో! సభలో అల్లా అడగరుగదా అని ప్రతీవాడికీ ధైర్యం. 'ఓహో' అంటే తీరిపోతుందని మెచ్చుకుంటున్నారట, దెబ్బలా టెందుకని-నేను చాలామందిని తరవాత కనుక్కుంటే చెప్పారు.

ని—తేరభోజనం పెట్టేవాడు భోక్తల ఎదటికి స్వయంగా వచ్చి 'పదార్థాలు' ఎట్లా ఉన్నాయండీ అంటే, "దివ్యచకోరంగా ఉన్నాయి, స్వర్గతుల్యంగా ఉన్నాయి, ఫస్టుక్లాసుగా ఉన్నాయి" అంటారేగాని, తింటూ మరోమోస్తరుగా మాట్లాడతారా? అదే పూటకూళ్లవనీండి–అనగా టిక్కట్టుపెట్టండి, అప్పుడు యజమాని అడగాఅడగడు, అడక్కపోయినా భోక్తలు ఊరుకోరు!

మ—అబ్బ! చాలా ఆలస్యం అవుతోంది. దిక్కుమాలి ప్రహసనం ఎదేనా ఓటి ఆడిద్దురూ, అక్కడితో సభ విరగడైపోతుంది, తీరిపోతుందీ!

ని—ప్రహసనం నీచం కదా! అందులో పాషండులూ చోరులూ పాత్ర లుండాలిగావునే! అప్పుడుగాని నవ్వు వస్తుందా మరీ? ఏమయ్యా, కార్యదర్శీ!

నే—మీరు చెప్పేది 'సంస్కృత' ప్రహసనంగావును! అదికాదుగా ఇప్పుడూ!

మ—ఏమైతేం, నవ్వు వచ్చేది ప్రతీదీ నీచమే అంటాను! మీరు ప్రహసనాల్లో వేషం వేశారుగా! మీరే అథార్టీ ఏటిల్లో చెప్పండి.

నే—చిత్తం. నేనన్నమాటేమిటి, అడ్డమైనవాళ్లూ ప్రహసనంలో వెయ్యచ్చునండి. నీచత్వానికి తయారీ ఏం కావాలీ?

ని—అంత వీలా?

నే—అవునండి. ఇందులో పాట అవసరంలేదు, కవిత్వం లేదు, తాళం లేదు, మేళం లేదు, వేషంలేదు, పార్టు రావక్కర్లేదు.

ని—అదేమిటీ! మరెల్లా?

నే—పద్యాలైతే మనం మధ్యమధ్య ముక్క సర్దలేంగాని, ప్రహసనంలో మన స్వంతముక్కలూ స్వంతపైత్యమూ, మనం హాస్యం అనుకున్న వికారచేష్టలూ తిట్లూ, సంబోధనలూ కలిపేసి మాటలసంపుటీ అప్పటిదో, పూర్వపుదో తెలియకుండా మొత్తం

మీద పనిచెయ్యడానికి అవకాశా లున్నాయి. ప్రతీచోటికీ కర్త వస్తాడా! ప్రహసనం పట్టిచ్చిందా, మనదే ప్రయోజకత్వం. పోయిందా, కర్తని తిట్టిస్తాం.

మ—ఎవడేనా ప్రహసనం రాయడంతోటే నీచుడు. సత్తా ఉంటే గొప్పదేమన్నా రాయాలిగాని, అశ్లీలపు తుక్కుముక్కలు పోగుచెయ్యడానికి కుంటరి ఎవడైనా సరిపోతాడు.

ని—అల్లాంటి ముక్కలన్నీ కంఠతా పట్టి రెండుమూడు [illegible]ర్లు మన కార్యదర్శిగారే వేషం వేశారట, అట్టే తిట్టకండి. వీరు అంతకంటె నీచులని అర్థం అవుతుంది.

నే—ఎంతమాత్రం కాదు. నేను ఆ కర్తతో చెప్పకుండా సుప్తదానం మంచిదిగనక, అతని ప్రహసనాల్లో వేసింతరవాత, కర్తముక్కలయొక్క నీచత్వం పోయి, నామూలాన్ని గౌరవం హెచ్చింది ఆముక్కలకి.

ని—కదండిక్కు ఏదీ లేకపోడంవల్ల జనాన్ని ఆకర్షించడానికి మనం 'ప్రహసనం' తీసుకుంటున్నాంగనక, మరి యాగీ మాని, ఆ ప్రయత్నం ఏదో చెయ్యండి. జనానికి గానమేనా ఉండాలి, హాస్యమేనా ఉండాలి. సార్వత్రికమైనవి మరి అట్టే లేవు.

నే—గానానికి డబ్బు పొయ్యలేం. దిక్కుమాలి హాస్యానికి సొమ్ము గొడవ లేదు. మనంత విద్యాధికులం దాన్ని చేపట్టడమే దాని జన్మకి మహాదశ! మనం ఇస్తున్న గౌరవమే దానికి వెయ్యి వేలు.

మ—సరే. రెండు ఉపన్యాసాలూ, కావ్యపఠనమూ, ఒక నీచపు ఫార్సూ – ఇవన్నమాట జనాన్ని ఆకర్షించడానికి మనం నిర్ణయించుకున్న శబ్దకళలు.

నే—చిత్తం.

ని—మరి సెలవ్. కార్యక్రమం పూర్తిచేసి, అచ్చుకి పంపెయ్యండి.

నే—సరే. అప్పుడేనా. అధ్యక్షుడి మాట తేల్చుకుని మరీ యిస్తాను.

[తరవాతనించి కంగారు యావత్తూ నాదే అయింది. అల్పాహారాల ఏర్పాటు, డిన్నర్ ఖంజాయింపు, సభలో కూర్చోడానికి కట్టుదిట్టాలు, అధ్యక్షుడి బసగురించీ, ఆశ్రయించిన కవుల్నీ ఉపన్యాసకుల్నీ ప్రజాళికలో జొనపడాన్నిగురించీ తంటాలు— ఇల్లాంటివన్నీ నామీదే నిల్చిపోయాయి. ఇవన్నీ ఓయెత్తూ, ఆ మాయధారిప్రహసనం ఓయెత్తూ అయింది. నే నందులో వెయ్యక తప్పిందికాదు. ఆడవేషానికి మొగాడు కుదరక స్త్రీ వచ్చే ప్రహసనం మానుకుని అయిదారు వేషా లుండే ఓ తుక్కుప్రహసనం తీశాం. మా బృందాన్ని కేకేశాం. నామనట్టు, నటయోగి, హాస్యార్ణవం, హాస్యవానరం, నవులేడు మొదలైనవాళ్లని. వీళ్లకీ నాకూకూడా ఫార్సులో ఉండగల తుక్కుమాటలతో లెఖ్కలేదు. నా మహాత్యం వల్ల జనం నవ్వేస్తారు. నామనట్టు హాస్యకర్త రాసిన వంకరమాటలకి తరిమిణిపట్టి మసుపుచేసి నవ్వించే జీనియస్ కాని, పార్టు రాదు, చేష్టలేదు, చేరకాదు. నటయోగిది యావత్తూ ఇంగ్లీషునవ్వట, అతడు పల్లెటూళ్లమ్మటా పట్రలమ్మటా పడి ఫార్సుముక్కలు మా కెట్టుగుని కప్పులూ మెడల్సూ లాగేశాడు. హాస్యార్ణవం ఎప్పుడూ ఇవతలకూడా నవ్వించే మాటలు చెబుతాడుగనక, అతనికి పార్టే అక్కర్లేదు. హాస్యవానరంమొహంకేసి చూస్తే పోత్తప్పుడుకూడా నవ్వుతూన్నట్టు కనిపించడంవల్లనున్నూ, అతనికి కోపం వచ్చేటట్టు మనం తిట్టినప్పుడు అతడికి మరీ నవ్వుమొహం పుట్టడంచేతనున్నూ, అతణ్ణి తెగతిట్టడానికి ఒక మనిషిని పెడితే చాలు అతడిదంతా నవ్వే. నవులేడు ఎంతమాత్రం గానం రానివా డవడంచేత, హాస్యానికి నిధి అని పేరు పొందాడు. ఇంకా ఇవతల నిత్యకృత్యంలో బూతులు మాట్లాడేవాళ్లనీ, తోరణాలు తెంపేవాళ్లనీ మేం అవసరాన్నిబట్టి ఉపయోగించుగోడానికి నియమించుకుని, ఎంతమంది కూడితే అంతమందితో రిహార్సల్సు వేస్తూ, పేలవంగా ఉన్నట్టు మాకు తోచినచోట్ల మాటలు లాగేస్తూ, చాలా శ్రమ పడ్డాం! నాకు వీలైనప్పుడల్లా వెళ్లి నేను మా అధ్యక్షుడితో పరిస్థితి చెబుతూండేవాణ్ణే గాని, మా కార్యనిర్వాహక వర్గం మళ్లీ కలియలేదు. కార్యక్రమం వెయించేశాను. లండన్ దినుమతీ అయిన డాక్టర్ అఖండ్ గారు అధ్యక్షుడు, ఎ. బి. ఘన్ సి. డి. ఖర్ లు ఉపన్యాసకులు, నవాంకబిరుదకవిగారి కావ్యపఠనం, చివరకి ఫలానా ఫార్సు అనిమాత్రం రాశాం-ఆపేరుతో ఏదైనా సరే ఆడెయ్యచ్చునని.]

వార్షికంరోజు వచ్చింది. 'జయప్రదంగా' జరిగిపోయింది. జనం చాలామంది వచ్చారు. చోటు చాల్లేదు. అబ్బో! స్త్రీలూ వచ్చారు. నాటకాలు పోయాయికాదూ! ఇక్కడ. మేం తేరగా ఆడేవాళ్లం దొరికాంగా! మొదట కార్యక్రమం ముసుగుముసుగుగా ఉందిగాని, క్రమేపీ తెరిపిచ్చింది. ప్రహసనం రాకుండానే నవ్వుతోచ్చారు. అసందర్భాలు జరిగినప్పుడు నవ్వేశారని మా అయిష్టులు అంటారుకాని, రాబోయే ప్రహసనాన్ని తల్చుకుని అని నే నంటాను. నాకు ఓ మెడలిచ్చారు. వద్దంటే విన్నారు కారు. నటయోగికి నామీద కోపం వచ్చింది. నామనట్టు ఉరెట్టుగుంటా నన్నాడు. అయినాసరే నాకు మెడల్ ఇచ్చారు. మొర్నాడు ఊళ్లో ఒక మహారాజు ఈ ప్రహసనంలో అశ్లీలా లున్నాయి, మర్యాదస్తులు వినచ్చునే గాని ఆడకూడ దన్నాడు. అశ్లీలా లెక్కడ అని అడిగాం. అంతటా అన్నాడు. నమస్కరించాం. తను రాలేదు, అల్లా అని విన్నా నన్నాడు. కొన్నిచోట్ల చప్పగా ఉందని మా మేలుకోరేవా రన్నారు. హాస్యకర్తముక్కలవే అని మేం అనేశాం. కొన్నిచోట్ల జోరుగా ఉందన్నారు. ఆ స్థలాలన్నీ మా స్వరచనే అని చెప్పేశాం. తరవాతరోజు పత్రికలో డాక్టర్ అఖండ్ గారి

అధ్యక్షతకింద మా సమాజవార్షికసభ 'జయప్రదంగా' జరిగిం దని పడింది. అంతటితో అయిం దనుకున్నాను. ఒక్కొక్కటిచొప్పునే వస్తాండే బిల్లులు చెల్లించుగుని బయటపడడం ఎల్లాగా అని చూస్తూండగా, ఒక ఉత్తరం వచ్చి నా మనశ్శాంతి అంతా పాడు చేసింది. నానాశ్రమలూ పడి, మేం, పోనీ అని జాలిపడి ఓ ఫార్సు ప్రదర్శించాం అన్నానే, ఆకర్తదగ్గిర్నించి! తన ఫార్సుట తనకే హక్కుందిట, ఇంతోటి హక్కు తనతో చెప్పకుండా పల్లీగ్గా అది ఆడి మేం భంగపరిచాంట, మాది నేరంట! మొదట్నించీ అనుకుంటూనే ఉన్నాను. ఆఫార్సు అసలు తుక్కురకం. కడంవాళ్లు పట్టుట్టారుగాని, లేకపోతే, అంత నాసిరకం నేను తలపెట్టను. ఎంత మంది ఫార్సుగాళ్లు నాకాళ్లమీద పడ్డారూ తమవి ఆడమనీ! వాళ్ల పేరు నిలిచేటందుకు వాళ్లవి మానేసి, వాడు వచ్చినవాళ్లవి వాళ్లతో చెప్పేదేమి టని ఆడేసి-ఈరీతిగా రచయితల్ని అందర్నీ నిత్యమూ గౌరవిస్తూనే ఉంటాను. వీడి కేం వచ్చిందో! ఈమాటు కార్యక్రమంలో వెయ్యకుండా పల్లీగ్గా ఆడిస్తాను, ఎవడు చూడొచ్చాడూ, వీడివి ఆడద్దని ప్రచారం చేస్తాను. దూరపు ఊళ్లల్లో ఆడిస్తాను, వెనకాలే వస్తాడా? పాండిత్యం లేని ఈమాటలు వాడి సొత్తాత మాటట! పైగా, మేం ఏమి బావుకున్నాం చెప్పండీ, ఇంకోళ్లని ఆనందపరచడానికేకదా మేం తీసుకుంటూ, అతడికి ఇంత ఏడు పెందుకు చెప్పండీ! మేం ఏమీ లాభం పొందలేదే! నీచత్వం అంటే ఇల్లా ఉంటుంది. కష్టపడి ఉన్నానేమో నాకు ఒళ్లు మండి పోయింది. తక్షణం మా నటబృందాన్నీ, మహాజనుణ్ణీ కేకేశాను. అప్పుడే నిరంజనంకూడా వచ్చాడు. ఆఉత్తరం అందరికీ చూపించాను.

ని—ఇది చిక్కేనండీ! అతడికి రాయకపోయారా?

నే—ఇదోటా! నేను లోగడ మూడుసార్లు ఆడాను. అప్పుడు ఏమయాడు వీడూ?

ని—ఆసంగతి అతనికి తెలియదేమో!

నామ— నేను బోలెడుచోట్ల వాక్యాలు దిద్ది వాటికి మెరుగుపెట్టి అందులో ఏకోశాన్నీ స్ఫురించని హాస్యచేష్టలు చేసి, చచ్చి చెడి, జనాన్ని నవ్వించాను. అంత శ్రమ పడితే నాది నేరమా? పీడా అల్లా అనడం!

నట—నేను ఇదే ఆడి మెడల్సుకూడా పుచ్చుగున్నాను. ఇల్లా అని తెలిస్తే ఈ దిక్కుమాలి ముక్కలు కంఠతా పట్టక పోదునే? ఛీ, జిహ్వ కాలిపించుకుంటా!

ని—తొందరపడకు. ఎక్కడని కాలిపిస్తావ్? నీ పెదిమ మొదలు గుండెవరకూ ఆదిక్కుమాలి ముక్కలువ్యాపించిఉన్నాయి.

నట—ఏడిశాయి.

నే—ఆరచన అతనిదిట.

నట—ఏడిసింది! ఇందులో ప్రతిముక్కా చిత్తరకపు నిఘంటువులోకుడా ఉంది. రచన వాడిదేమిటి?

నామ—చాలా మాటలు నిఘంటువులోకుడా లేవు. పల్లి పోయిన పాతఫక్కి బజారు సరుకు. అధముడుకుడా ఇంతకంటె ఆరిందాగా రాయచ్చు.

నామ—నే నల్లాంటి ఫార్సులు యాక్షై రాస్తాను ఎడంచేత్తో.

నట—నేను రాసి ఎవళ్లకీ చూపించను, లాగేస్తారు.

నామ—అసలు ఇతర ప్రహసనాలు లక్ష ఉన్నాయి. ఇ ఫార్సా, బోడిఫార్సు!

ని—అల్లాంటప్పుడు, ఈచవటమాటల ఫార్సే దిక్కుగా మీ రెందుకు బయల్దేరారయ్యా?

నామ—మా మంచిరోసంకొద్దీనూ! వాడిపేరు కొంచెం ఈ ప్రాంతాల మూఢుల్లో ప్రచారంచేసి పెడదాం, అహోరిస్తున్నా డని.

ని—మీతో అహోరించాడా?

నట—లేదు. మేం జాలివెయ్యగానే, ఆగలేం! వెంటనే సత్కరిస్తాం! మేం ఏమీ విలువ కోరలేదే? వాడిదేగా పేరూ?

నే—ఆ పేరు అందరికీ తెలుసునుగదా, ఇంకా వేస్తే ఓహూయిత్యం, పైగా కొగితంకరువురోజుల్లో జాగా కుళలం అని చెప్పేసి కార్యక్రమ పత్రాల్లోకుడా అతని పేరు మేం రాని య్యందే! జనం ఒక వేళ అటని తిడితే, అతడిపేరు దుమ్ముగా ఉండడం మాకంటె అతడికి ఎంత నయమో తెలుసా!

ని—అతనికి మీరు మొదటే రాయవలిసింది. మనం అర్థా లమో అనర్థాలమో అతనికి తెలియద్దూ! పాడై తే?

నే—అందుకనే కాదుటయ్యా, అతని పేరు లాగేసిందీ! ఎవడేనా అబుక్కు చదివి వస్తాడేమో అనే భయంచొప్పునా!

ని—హక్కు వొదులుకోమనడం న్యాయమా?

నే—ఉందని స్పష్టంగా అత డేడవవద్దుటయ్యా! ఆ మాటల ఆస్తి వాడిదనీ!

ని—అల్లా ఉంటుందే!

నే—లేందే!

ని—మీరు చదువుకున్న వాళ్లు గదా అని ఊరుకునిఉంటారు. "సర్వస్వామ్యసంకలితం" అని ఉంటుంది.

నే—ఓరి దాని మొహంమండా! దాని అర్థం ఇదా!

ని—అయిఉండాలి కొంతవరకు. నేరాలూ శిక్షలూ ఎందుకు, మీరు కృతజ్ఞతకోసం గుడా తెలియపరచవచ్చును గదా—అనుభవం గల విద్యావంతులు!! కర్తమాటలవల్ల నటుడు పుడతాడు. మీరు ప్రత్యక్షం చేసే ఆనందం గురించి వినడానికి కర్త తగడా?

నే—సరే, యిప్ప డేమిటంటారు?

ని—మామూలు ప్రకారం చేసెయ్యండి. ఊరుకోమనండి. ఖర్చులేని పనేగా!

నే—సరే. మీరు రాయండి. చెప్తాను క్షమాపణ.

ని—రాస్తాను. "కర్తకు— నిజమే. మీరు ఏడవవద్దు. ఏం చేస్తాం? మీకు గౌరవం లేవాలని మేంపడ్డ శ్రమకి మీరుచూపిన కృతఘ్నతవల్ల రోజులు ఎల్లాంటివి వచ్చాయో మీరు చూపించారు! తప్పులమీద ఎవడేనా ఈపని చేస్తాడా? మీయందు ఎంత అభిమానం ఉండడంచేత మీ పేరు నోటీసులో లేకుండా చేశామో మీ కేం తెలుసూ! కొద్దివాళ్ల పేర్లుమాత్రమే అందులో వేసి, గొప్పవాళ్లవన్నీ తీసేశాం. అందుకని మీ పేరు దాన్లో లేదు. అదికాక, మాకు మరో దిక్కు లేక మీ దిక్కుమాలి మాటలు ఆడుతున్నాం అని మొదట్లోనే మీకు రాసిఉండవలసిందే. ఆ రాయకుండా ఉండడానికి కూడా గొప్ప కారణం ఉంది. యథార్థం చెప్పాలంటే, మీ రచన దిక్కులేని తెలుగు భాష. పద్యమేనా కాదు, రాగమేనా కాదు, గ్రాంథికమేనా కాదు, ఉన్నతభావరహితం, పాండిత్యశూన్యం, అందరికీ తెలిసిన ముక్కలూ, వీధులలో దొర్లే పడికట్లు! అందులోనూ ఎందునా పొందని నీచం అని పెద్దలంతా ఖాయపరచిన హాస్యంతో కూడిన పాకం! ఇటువంటి రచన చేసిన మీకు మేం అనుమతి గురించి రాయడంకంటె మానేస్తేనే మీకు గర్వం తగ్గుతుందేమో అని మాకు తోచి, మీ మేలుకోసమే మీ పేరు విసర్జించాం గనక ఆ మేలు స్మరించుకుని మీరు మాకు కృతజ్ఞులై ఉండాలి. 'ఫార్సు' అంటే తుక్కుముక్కలేగదా, మీతో చెప్పే దేమిటని చాలాచోట్ల మీ ప్రదర్శనాలు ఆడుతున్నారు. నాసలహా ఏమిటంటే, మీరు ఆడడానికి వీలులేనివిగాని, ఇవి ఆడితే మనకి మాట దక్కదు రంగంమీద మరణమే అని నటులు అనుకునేవిగాని రచించండి. అల్లా చేస్తే మీ కీబాధ తొలిగిపోతుంది. మళ్లో మనమాట! మీరు రాసినవాటికన్నింటికీ కూడా ఆడడపుదోషం పట్టిందంటారా, అయిందేదో అయింది, అచ్చేసినవేవో అచ్చేశారు, మరి అచ్చు వెయ్యకండి. మేం ఎంతో సత్కారం అని చేసిన పనినే మీరు గొప్ప తిరస్కారం అని అంటున్నారుగనక, మాట తడబడుతూన్నది మీరేను! మేం సత్కరించకమానం.

ఇట్లు విధేయుడు—"

ఇది నేను పుచ్చుకుని మర్నాడు కర్తకి పారేస్తానన్నాను. మేం ఎవళ్లదార్ని వాళ్లం వెళ్లిపోయాం. నే నాఉత్తరం పోస్టులో వేశానని మావాళ్లందరితోటీ చెప్పేశాను. చెప్పానేకాని వెయ్యలేదు. మంచి చెయ్యడానికి అనుమతిట విన్నారా? చూశారా మా శ్రమకి ఫలితం? ఆనందం వృద్ధిచెయ్యడానికి మావంటి త్యాగులు నడుంకట్టగా, మాటలగురించి పట్టింపులు పోయే అల్పులున్నారు. ఔర! తుక్కోటీముక్కల్లో ఉందని చెప్పబడే హక్కువల్ల మా కెంత చిక్కొచ్చిందో! 'కానీండి, మహామహావాళ్లకి తప్పలేదు, మాకూ తప్పలేదు.

సృష్టివైచిత్రి-'కంగారూ' మృగము

హాలాహలోదయము

= శ్రీ మల్లంపల్లి రామలింగేశ్వరశర్మ =

ఇక నేమో కల దూడివచ్చు నొకసారే యంచు లోకాల యే
లిక లీ రీతిని బాధపెట్టగ సరిల్లీలాంపతిరాజు నో
పిక నెన్నాళ్ళకటంచు పట్టను? నిజావేశమ్ము గుప్తమ్ము చే
సికొనన్ జాలడు నింకమీదట ప్రదర్శించున్ లయాకారుడై.

తను బాధించిన నొప్పకోదలను నాతం డాశ్రితమ్మైన జం
తునికాయమ్ములు చచ్చుచో నలుక కన్నుల్ విప్పి యే రీతి చూ
చును ఆతం డభిమానమాన్యు డిక సాచున్ హాలహాలత్తరం
గనికాయమ్ముల లోకసంతతుల నాఘ్రాణించు నుద్వృత్తుడై.

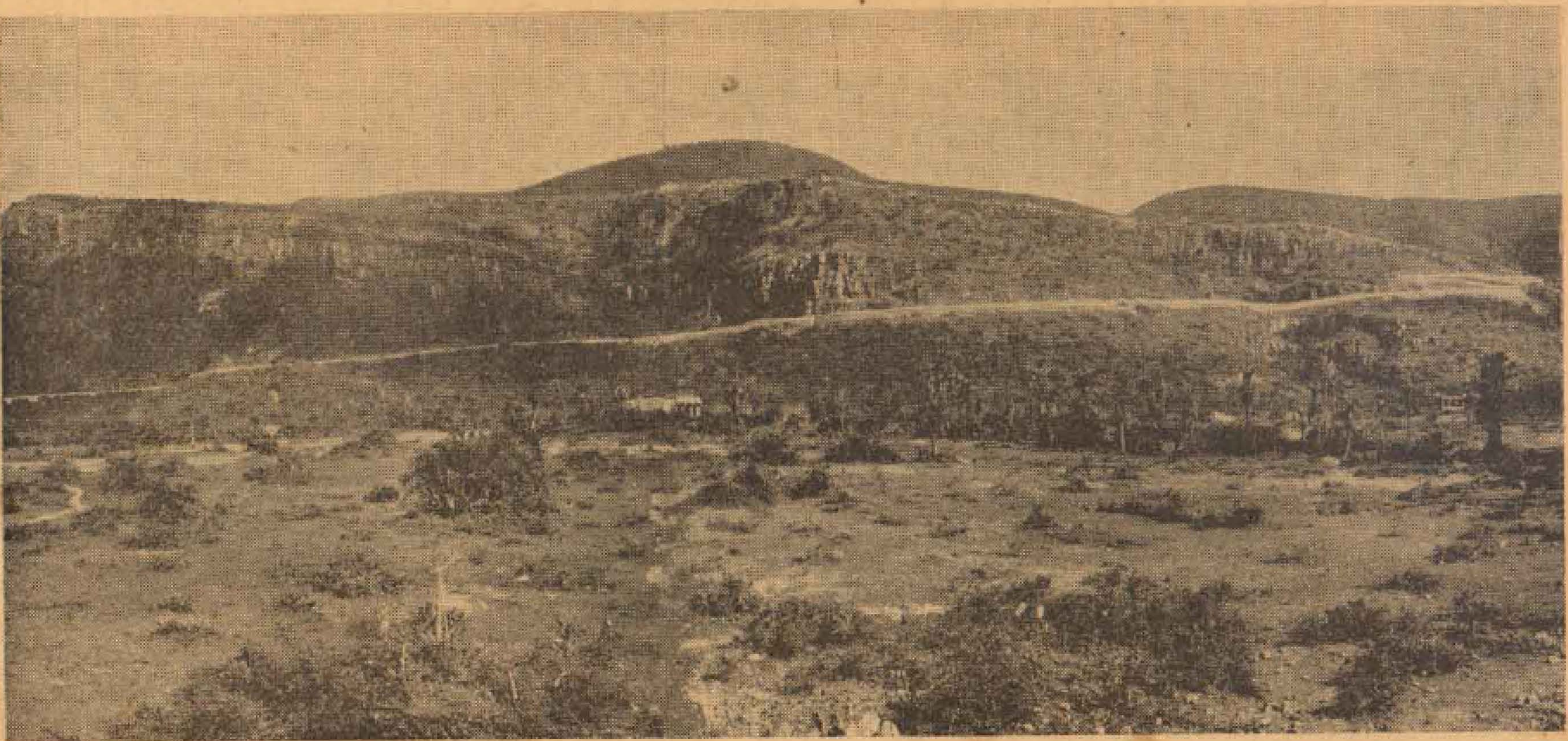
ఇక నేలా యడియాస? దానికిని నంతేలేద? యాతండు ఏ
నికనిచ్చెన్ సిరినిచ్చె ధేనువునిడెన్ శీతాంశునిన్ గూడ నా
రకమే యాతని రెచ్చగొట్టె రిక క్షీరాంభోధి తా నేమి దా
చికొనంజాలెను దాచుకొన్నదదె వచ్చెన్ హాలహాలమ్మహో!

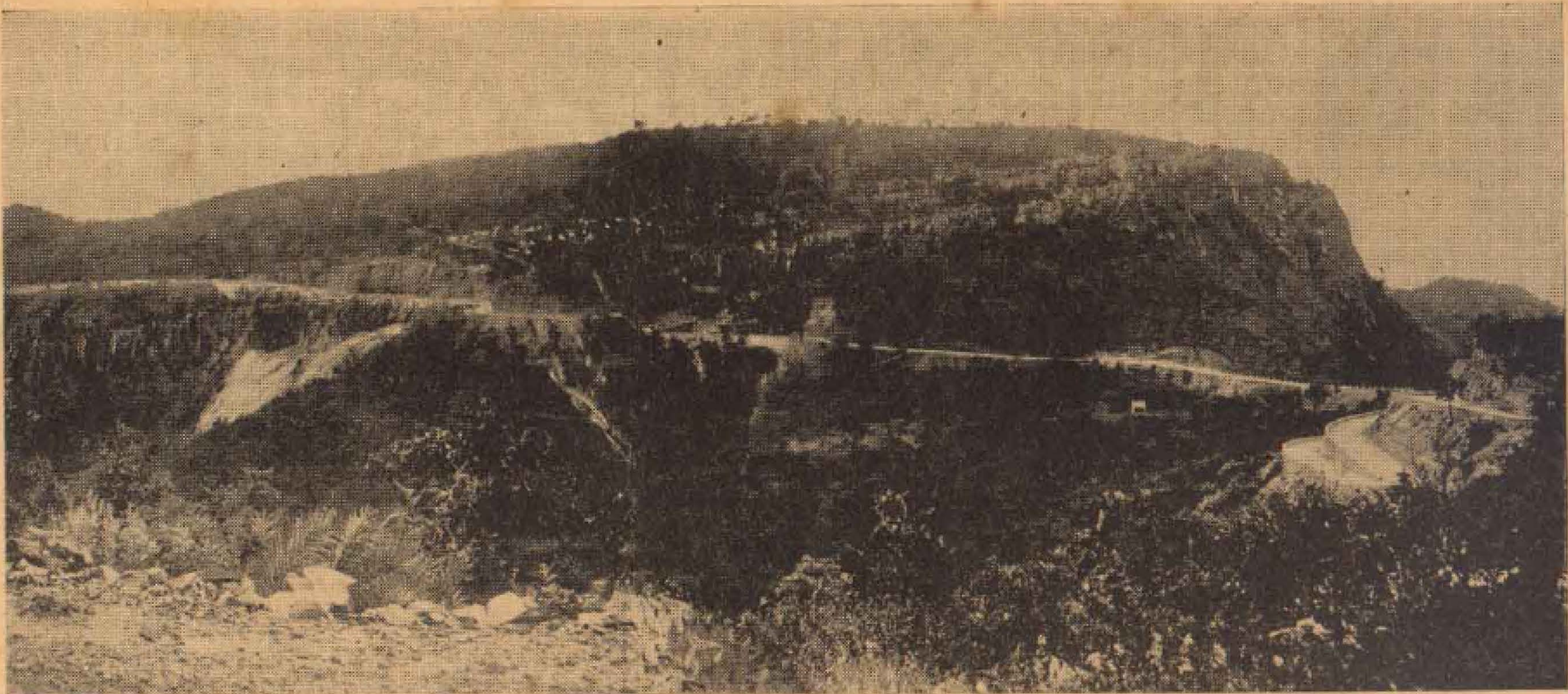
లేలిహానస్వామి కాలకూటజ్వాల వెకలగ్రక్కినయట్టి విధము దోప
సంజరేకల మబ్బు జారి పాథోధిలో పడిపోయినట్టి భావమ్ము దోప
లోనున్న రతనాల నానాద్యుతులుగూడి మిఱుమిట్లు గొల్పిన సరణి దోప
ముక్కోటి వేల్పుల మూర్తీభవించు నభాగ్యరేఖలు స్పష్టపడియె ననగ
కడగి నిజనాథు బంధించి కష్టపెట్టి-రనెడు కోపాన నాగకన్యకలు విసము
పుక్కిలించినయట్టుల పొలిచి కాల-కూట రేఖలు దనరె నప్పాటనంత.

('హాలాహలపానము' నుండి.)

—

తిరుపతి కొండలమీదికి కొత్త మోటారు రోడ్డు, ౧

తిరుపతి కొండలమీదికి క్రొత్త మోటారు రోడ్డు, ౨

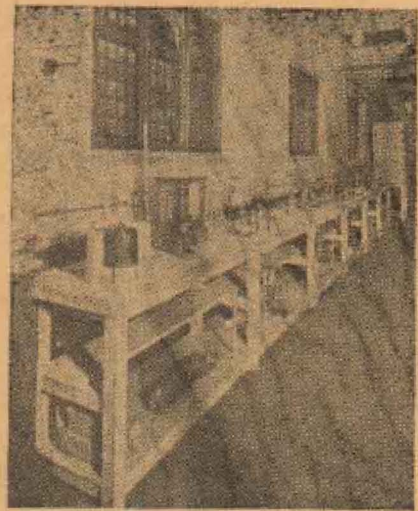
పెయింట్లూ, వార్నిషులూ

= శ్రీ పి. గోపాలరావు =

1. నాడు - నేడు

పూర్వం మన దేశంలో చిత్రకారులు వాళ్ల రంగు పనులకు కావలసిన పెయింట్లు (లేపములు), వార్నిషులు వగైరాలను స్వయంగా తయారు చేసుకునేవారు. ఆనాడు పెయింట్లను, వార్నిషులను చెయ్యటం, వాటితో రకరకాల రంగుపనులను చెయ్యటం ఒకే కుటుంబంలో ఉండేవి. అది వారి కులవృత్తిగా ఉండేది. అందువల్ల ఆనాటి పనివాడు తను వాడే రంగుస్వభావాన్ని బట్టీ, వేసేపద్ధతినీ, చెయ్యవలసిన పరిస్థితినీబట్టీ ఆరంగు తయ్యారీపద్ధతిని మార్చుకుంటూ తనకు ఒక శాఖలో గల అనుభవాన్ని రెండవ శాఖలో వినియోగించుకుంటూ చక్కని ప్రావీణ్యమును సంపాదించేవాడు. అతని కుమారుడు తండ్రిఅడుగులలోనే అడుగులేస్తూ, అతనికి సహాయం చేస్తూ, అనుకరిస్తూ, అతని సహాయంతో కొత్త పంథాలు తొక్కుతూ తండ్రితర్వాత తండ్రిస్థానం ఆక్రమించేవాడు. ఈవిధంగా వంశపారంపర్యా వచ్చు కళలు, పరిశ్రమలు చాలా ఉన్నతికి వచ్చాయి.

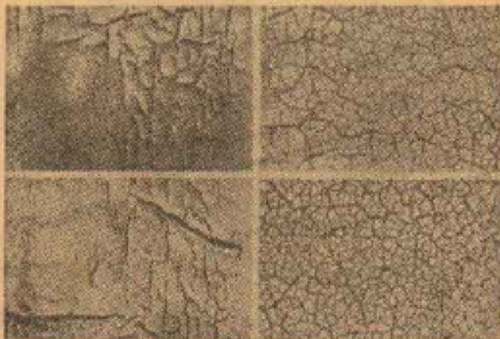
కాని మన కళలు, పరిశ్రమలు అనుశ్రుతంగా వచ్చే పద్ధతులను తమ స్వానుభవంతో సమన్వయించుకొని సులువుగురువుల నరసి క్రొత్తపంథాలు త్రొక్కగల ప్రాజ్ఞుల చేతులు దాటి స్వార్థపరులైన భేషజులచేత బడి దినదినాభివృద్ధి పొందటానికి బదులు క్షీణించి నశించటం మొదలుపెట్టాయి. తండ్రితాతలనుంచి వచ్చే పద్ధతులను ఆధునికవిజ్ఞానదృష్టితో పరిశీలించి సారము గ్రహించి భేషజాన్ని విడిచిపెట్టటానికి బదులు తమ పద్ధతులు ఇతరులకు తెలిస్తే తమ బ్రతుకుతెరువుకే ముప్పు వస్తుం దనే భయంవల్ల చాలామంది పనివాళ్లు వాళ్ల పూర్వపద్ధతులను సమయానుకూలంగా సంస్కరించుకోవటానికి బదులు వాటి రహస్యాలను పరులకు తెలియకుండా కప్పిపెట్టటమే పరమావధిగా పెట్టుకొని కాలం గడిపారు.

పెయింట్లూ, వార్నిషులను తయారుచేయు రసాయనశాల.

పాశ్చాత్యదేశాల్లోమాత్రం విజ్ఞానదృష్టి ప్రబలటంవల్ల భౌతికరసాయనశాస్త్రాలలో అనేక నూతనపరిశోధనలు జరిగాయి. అందువల్ల రంగులూ, వార్నిషుల తయ్యారీక్రమంలో అనేకమార్పులు వచ్చాయి. పూర్వంకన్న అనేకరకాల ముడిదినుసులు వాడుకలోకి వచ్చినందువల్ల పాతపద్ధతిరంగుపనివాడు క్రమంగా పెయింట్లూ, వార్నిషుల తయ్యారీ విరమించుకొని రంగుపనులను చెయ్యటమే వృత్తిగా పెట్టుకొన్నాడు. పెయింట్ వార్నిషుల తయ్యారీపరిశ్రమ ఒక ప్రత్యేకపరిశ్రమ అయినదాది అది వైజ్ఞానికుల దక్షతక్రింద సర్వతోముఖముగా విజృంభించినందువల్ల రంగుపనివారికి ఆ తయ్యారీలోని ముఖ్యసూత్రాలు అవగాహనచేసుకోవటంకూడ కష్టతరమయింది.

నేడు పాశ్చాత్యదేశాల్లో నూతనవిధులప్రకారం తయారయిన లేపములూ (పెయింట్లు), వార్నిషులూ మన రంగుపనివాళ్లు పాతపద్ధతులలో చాలా ప్రయాన పడి చేసినవాటికన్న మిన్నగా ఉండటంవల్ల మన వారు వాటిని కొనడం ప్రారంభించారు. అందువల్ల మన దేశంలో లేపములను తయారుచేసే పరిశ్రమ పోయి లేపములను వేయు పరిశ్రమయే మిగిలింది. ఎవరో ఏ దేశంలోనో చేసినవాటిని డబ్బాల డబు చూచి కొను క్కొచ్చి వాడుకుంటున్నాం. అంతేకాని ఎందుకు వేస్తున్నామో, ఏది వెయ్యాలో తెలుసుకొని వెయ్యటం లేదు. చివరకు బజారులో మనం అడిగే అసలుసరుకును ఇస్తున్నారో, నకలుసరుకు నిస్తున్నారోకూడా తెలియటం లేదు. నిత్యం పెద్దపెద్ద పెయింటింగుపనులను చేసేవాళ్ల లోకూడ, బజారులో 'వైట్ లెడ్' అనే పేరుతో ఇచ్చే రంగులో 'లెడ్' (సీసం) లేదని చెప్పినా, కోపలు వార్నిషు (వాడుకలో 'గోపాలువార్నిషు'గా మారింది) అనే పేరుతో బజారులో గాలను 3 రూ.లు. ఖరీదుచేసే వార్నిషులో 'కోపల్' అనే ఉత్తమతరహాజిగురు లేదని చెప్పినా నమ్మలేనివాళ్లు చాలామంది ఉన్నారు.

చౌకబారు చెడ్డరంగులు ఎండా, గాలి తగిలితే ఇలాగు బీటలువారిపోతాయి.

ఇటువంటి పరాధీనత మనకు లేపముల తయారీకి కావలసిన ముడిపదార్థాలు మన రాష్ట్రంలో లేక కాదు. బెరైటిస్ (ముగ్గురాయి), జేగురురాయి, కావిరాయి, గెలీనా, క్రోమైటు మొదలైన ముఖ్యమైన ముడిసరుకులు రాయలసీమలో విశేషంగా ఉన్నాయి. మన దేశంలోని ఖనిజసంపదను వినియోగించుకొంటే మనకు లేని పరిశ్రమ లేదు. ఇట్లుండియు విలువగల ఖనిజములను తెనుగుతల్లి గర్భమునుండి త్రవ్వి, వాగన్లు వాగన్లు బొంబాయి కలకత్తాలకూ, విదేశములకూ రవాణాచేసి త్రవ్వకూలి గిట్టుబాటయితే సంతోషిస్తున్నాము. కావలసిన ముడిసరుకులు అన్నీ ఉన్నప్పటికీ పెయింట్లూ, వార్నిషులూ తయారుచేసి పరరాష్ట్రాలకూ, పరదేశాలకూ పంపటం లేదు. మన ముడి సరుకులను చాలా హీనక్రయానికి ఇతరులకు అమ్మి, వాళ్లు వాటితో తయారుచేసిన పెయింట్లను, వార్నిషులను ఎక్కువ ధరలకు వాళ్లవద్ద కొంటున్నాం. కట్టడాలకు రంగుపూత ఎందుకో తెలియక అవసరవ్యయం మాని అనవసరవ్యయం చేస్తున్నాం.

ఇల్లు కట్టే ప్రతిగృహస్థూ గోడలు పెట్టటానికి ఎన్నో లెఖ్ఖలు వేసి రెండంగుళల మందానికి తక్కువ కాకుండా చూస్తాడు. ఏమాత్రం కాహతున్నా మంచి రకం ఇటుకలపను వాడతాడు. ఓపినంతలో మంచి పనివాళ్లనే తీసుకొనివచ్చి నగిషీలు చెక్కించి నూరు బల్లతో నహా చక్కని జిలుగుపనిని చేయిస్తాడు. దానితో తన భారం తీరిపోయిందన్నట్లు ఊరుకుంటాడు. గోడల్లో బిగించిన నెల్లాళ్లకే కర్ర రంగు చెడి తెల్లబడితే "తడిస్తే అల్లాకాదూ ?" అనుకుంటాడు. ఏడాది తిరగకుండానే తను మొదట్లో చాలా మక్కువపడి వ్యయప్రయాసల కోర్చి చేయించిన తలుపులు శిథిలమై గాళ్లుపడ్డా, కిటికీ చువ్వలు త్రుప్పుపట్టి, అడుగు కమ్ములు బీటలుతీసి బద్దలైనా ఊరుకుంటాడు కాని "విలువ గల సామాను ఇల్లా పాడయిపోతోందే! దీన్ని సంరక్షించాలి" అనే భావం తట్టదు. ఇందులో కొందరు వాలాయితీ తీర్చుకోవటానికి ఏదో చవుకలో దొరికే పెయింట్లను తెచ్చి పూస్తారే కాని రంగుపూత ఎందుకో తెలుసుకొని తగిన పనిని చెయ్యరు. కట్టడాలను ఎండవానల తాకిడివల్ల శిథిలమవకుండా కాపాడటానికి రంగుపూత అవసరమని గ్రహించటం ముఖ్యం.

2. రంగుపూత రక్షణకా ?

కర్ర, ఇనుము ఎండకు ఎండి వానకు తడిస్తే శిథిలమవటం స్వభావసిద్ధం. కాని "అదంతే" అని ఊరుకుంటే ఎల్లాగ? మధ్యాహ్నపు ఎండలో ఇసుకపుంతలో నడిస్తే కాళ్లు కాలటం స్వభావసిద్ధ మని అల్లాగే

కేరళ చందన సబ్బు
తప్ప
నేనింకో దాన్ని
వాడుట లేదు.

కేరళ సబ్బులు

SANDAL SOAP

KERALA SOAP INSTITUTE, CALICUT.

గ్యారంటీగా
పరిశుభ్రమైనవి.

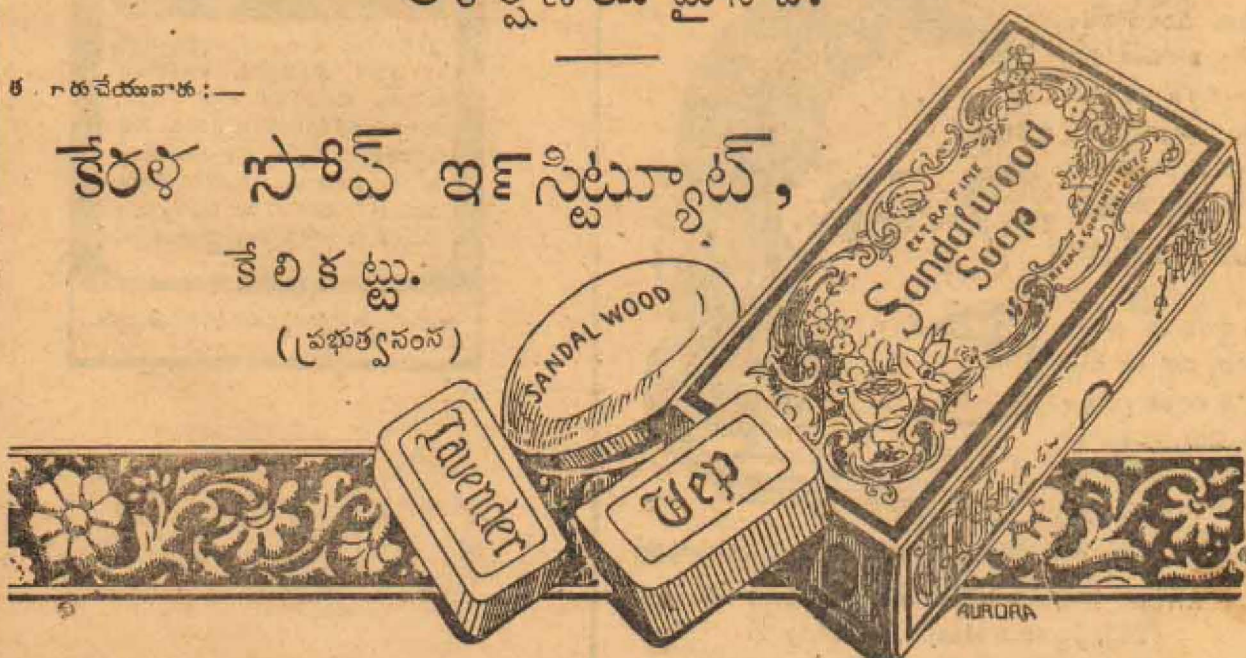
శరీరమునకు
చక్కని ఆరోగ్యము, పరిమళము, సౌందర్యము నొసంగుటచే
ఆకర్షణీయమైనవి.

తయారుచేయువారు :—

కేరళ సోప్ ఇన్‌స్టిట్యూట్,

కేలికట్టు.

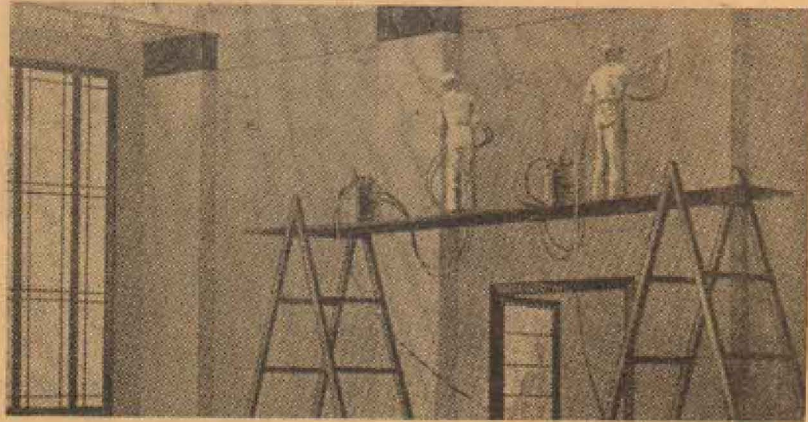
(ప్రభుత్వసంస)

నద స్తామా? కాళ్లు కాలకుండా జోడు తొడుక్కుంటాం, ఎండ తగులకుండా గొడుగు వేసుకుంటాం. అల్లాగే శీతోష్ణస్థితులకు కట్టడాలు శిథిలమవకుండా పెయింట్లను, వార్నిషులను పూస్తాం. పెయింటు వెయ్యకపోతే కర్రలో చమురు ఆరి, బుగిలిగాళ్లు పడుతుంది; ఇనుము త్రుప్పుపట్టి, పెత్తులు పెత్తులుగా ఊడి విరుగుతుంది. ఎండలో ఉన్నవానికన్న పందిట్లో ఉన్నవానికి ఎండదెబ్బ తక్కువగా తగిలినట్లే, కట్టడాలమీద ఏదైనా రక్షణ ఇచ్చే పూత ఉంటే ఆ పూతక్రింద నున్న భాగం శీతోష్ణస్థితులవల్ల శిథిలమవదు.

పందిట్లో చల్లదనం దానిమీద కప్పిన ఆకు చిక్కదనంమీద ఎల్లా ఆధారపడుతుందో అల్లాగే పెయింటు నాణ్యాన్నిబట్టి దాని రక్షణశక్తి ఉంటుంది. అగ్నిభయం ఉన్నచోట్ల జింకు రేకులూ, చల్లదనం కావలసినచోట్ల తాటాకులూ ఎల్లా వాడతామో అల్లాగే మన్నవలసిన పరిస్థితులకు తగిన లేపం ఉండాలి. ఏ రంగు పడితే ఆ రంగు, ఎక్కడ పడితే అక్కడ మన్నదు. ఒక్కొక్క వాతావరణంలో మన్నవలసిన లేపాలను ఒక్కొక్కలాగ తయారుచేస్తారు. వాటిలో తనకు కావలసిన రకాన్ని ఏరుకొని పని చెయ్యాలంటే, లేపాల్లో రకాలు ఏరకం ఏపరిస్థితుల్లో ఉపయోగిస్తుందో తెలియాలి.

రంగులు వేయించటం కట్టడాల రక్షణకుగాని తమాషాకూ పోకుకూ కాదని గుర్తెరిగిన గృహసుకూ, రంగుపని అంటే ఏదో వీలుగా దొరికిన రంగును తనకు వీలైన విధంగా పూసి కూలిడబ్బులు ఏరుకోవటం మాత్రమే కాదు- గృహస్థు పెట్టిన ఖర్చుకు తగినట్లు అతని సొత్తుకు రక్షణా, రాణింపూ అవసరమని తన బాధ్యతను గుర్తించిన పెయింటరుకూ పెయింటు (లేపం) అంటే ఏమిటో, ఏరకం ఏపరిస్థితుల్లో మన్నుతుందో బాగా తెలియాలి.

పిచికారీలతో రంగులు వేయుపద్ధతి

• గోదావరీనది పుట్టు, పెంపులు •

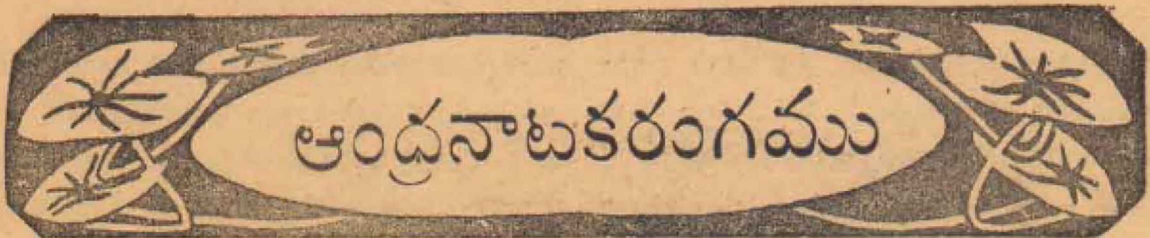

పుట్టుక : త్ర్యంబకేశ్వర పాదారవింద సన్నిధానములో ఒక చిన్నధారగా బయలువెడలుచున్న గోదావరీనదీమతల్లి.

పెంపు : నాసికవద్ద నవనవలాడుచూ జలజల ప్రవహించుచున్న గోదావరీనదీమతల్లి.

ఈ మహానది తన పవిత్రతోయములతో దుర్భిక్ష ధ్వంసమూ, అఘప్రక్షాళనా చేసి భుక్తిముక్తులను సమకూర్చుచు ఆంధ్రులపాలిటి కల్పభూజ మయియున్నది.

వర్తమాన పరిస్థితులు

= శ్రీ కూర్మా వేణుగోపాలస్వామి =

ఆంధ్ర నాటకముయొక్క వివిధ క్షేత్రములందలి లోటుపాటులను చక్కబరచి అభివృద్ధిపొందించవలె ననే మహనీయమైన సంకల్పంతో 'ఆంధ్ర నాటక కళా పరిషత్తు' స్థాపితమై పదిహేను సంవత్సరాలకు పైగా కడచిపోయింది. ఇన్ని సంవత్సరాలుగానూ ఈ పరిషత్తుతో కొంచెమో గొప్పో సంబంధం కలిగి వున్నవాణ్ణి కావడంచేత దానిమీద నాకు గల బాధ్యతను తోసివేయడం నా కిష్టం లేదు. కాని నాటకాల్లో ఆసక్తి గల కొందరు వ్యక్తులు ఏటేటా పోగై వార్షిక సమావేశాలను జరుపుకోవడంకంటే ఈపరిషత్తువల్ల నెరవేరింది మరేమీ లేదు గదా యని విచారపడుతూవుండే పరిషద్బాంధవుల్లో పెక్కుమందివలె నేనూ విచారించకుండా వుండలేను. ప్రతిసంవత్సరమూ కలిశాం, మన ఆంధ్రులిదివరలో ప్రదర్శించి వదలిన నాటకాల్లోని వాటినే కొన్నిటిని ప్రదర్శించాం, ఎంతో చర్చించుకొన్నాం, ఉపన్యాసాలు చేశాం, రవంత తగవులాడుకొన్నాం, ఎన్నో వాగ్దానాలను గావించాం, చివరకు మన ఉద్యోగాల్లో మనం చేరుకొన్నాం! ఆ సంవత్సరపు అధ్యక్షమహాశయులు తమ భుజములమీది కావడిని దించి మరో అభాగ్యుడైన నాటకప్రియుని స్కంధాల మీద మోపడానికి నిర్ణయించుకొన్న నాడే మళ్లీ మనం కలిసేది!!

గ్రహచార దోషం

ఆంధ్ర నాటక రంగం గ్రహచారం చాలని 'అమెచూర్' సంప్రదాయానికి చెందినది కాబట్టే ప్రాయశః ఈలాటి శోచనీయవ్యవహారాలు కలుగుతూవుంటాయి. నాటకాన్ని నూటికి నూరుపాళ్లు ఒక వృత్తిగా మనమెప్పుడూ పెట్టుకోలేదు. అభినయాన్నే జీవికకు ముఖ్యాధారంగా పెట్టుకొనివున్న పేరుమోగిన మన నటకావతంసులే తమది నాటకవృత్తి యని చెప్పుకోడానికి ఇప్పటికిన్నీ భయపడుతూంటారు. ఏ నాటక నోటీసునైనా ఒక్కమాటు తీసుకొనిచూడండి- డిగ్రీల కున్నంతటి మూల్యాధిక్యత అత్యుత్తమమైన అభినయ ప్రావీణ్యానికి లేనట్లు తెలుస్తుంది. అమెచూరు నటకులు ప్రొఫెషనల్ నటీమణుల విషయంలో నిరసనభావంతో ప్రవర్తించడం చూస్తే నాకు మహా కంగారెత్తిపోతుంది. అమెచూరు కంపెనీల హద్దును దాటి ముందుకు మనం కాలిడలేదని నాకు తెలుసు. నూటికి నూరుపాళ్లూ మనం దానిని వొక వృత్తిగా పెట్టుకొంటేనేతప్ప అంతవరకూ మన నాటకరంగం పైకి రాజాలదని నా నమ్మకం. అప్పుడే, అనగా నాటకాన్ని వొక వృత్తిగా పెట్టుకొన్నప్పుడే దానికి మంచి విలువ లభించేదీని. కాని అది ఇప్పట్లో సంభవింపబోతుం దని ఆశించడానికి నేను సాహసించను.

కడచిన పది సంవత్సరాల కథ

కడచిన పదిసంవత్సరాల కాలంలోనూ మనం కొంతవరకు ముందుకు అడుగువేశా మనడంలో సందేహం లేదు. ఈ పురోగమనం కొంతకుకొంత అభివృద్ధి పొందిన మన అభిరుచులవల్లా, అంతకంటే అధికంగా సినీమాపరిశ్రమతో మనకు కలిగిన సంబంధంవల్లా అయివుంటుంది. ఉదాహరణానికి: నటీనటుల వేషధారణంలోనూ, సజ్జీకరణంలోనూ మన నాటకరంగంలో అమితమైన అభివృద్ధి చేకూరింది. నాటకరంగంమీద నటించే నటకులు తాము ప్రదర్శిస్తూవున్న నాటకపు

కాలంనాటి అసలు వ్యక్తులే యని ప్రేక్షకులకు భ్రమ గొల్పజాలునంతటి నైపుణ్యంతో వేషధారణం చేసుకొను విషయంలో గట్టి ప్రయత్నం జరిగింది. ఇదివరలో ఇట్టి ప్రయత్నం జరుగలేదు; నటకులు ఫలానిఫలాని వారి వేషాలనియే సరిపెట్టుకొంటూవుండేవారు ప్రేక్షకులు; ప్రేక్షకులకు వారు ఆ ఐతిహ్యకాలంనాటి అసలు వ్యక్తులనే భ్రమ కలిగేదే కాదు. నాటకమాడుతున్నంతసేపూ వేషధారియొక్క వ్యక్తిత్వమే ప్రేక్షకులకు గోచర మవుతూవుండేది. వస్త్రధారణంలోకూడా ఇప్పుడు మంచిఅభివృద్ధి కలిగింది. కావలసినన్ని వస్త్రాలు ఉండకపోవడంచేత వస్త్రధారణంలో కలిగే అవకతవకలన్నీ ఇప్పుడు రూపుమాశాయి. నటకులు అసలుచారిత్రక వ్యక్తులే యని భ్రమ కలుగుటకు మరోకారణంకూడా తోడ్పడింది. చమ్కీ బేల్ బూటేదారీమఖ్మల్ డ్రెస్సులనే తగిలించుకోడానికి బదులుగా సరళమైన, సహేతుకమైన వస్త్రధారణం చేసుకొనడమే ఆకారణం. ఈలాగు వ్రాయడంచేత మొత్తంమీద సర్వసాధారణమైన అభివృద్ధి కొన్ని నాటకాల విషయంలో కలిగిందనేకాని తెలుగువారి నాటకరంగాలలో అసంబద్ధపు, అవకతవక దుస్తులు తగిలించుకొనే నటీనటకులు లేనే లేరని కాదు.

తప్పుడుదారి

ఇవితప్ప ఇతరవిషయాలలో మన మంతగా అభివృద్ధిని పొందలేదని నా అభిప్రాయం. బహుశా అందుకు కారణం నాటకప్రదర్శనవిషయంలో మన మొక తప్పుడుదారి త్రొక్కిఉండటం కావచ్చు. నిజానికి మనకు వెనుకనుండి చేయూత నీయగల సంప్రదాయమేదీ లేదు. మంచి ఉత్తమస్థానమును ప్రాపించిన సంస్కృతనాటకం మన వెనుకాల వున్నమాట వాస్తవమే; అందులో సందేహం లేదు. కాని మన తెలుగు నాటకము అభివృద్ధిపొందసాగింది పందొమ్మిదో శతాబ్ది చివరి పాదంనుంచే. అంటే 18 5 నుంచే ఆంధ్రనాటకం వికసింపసాగింది. అంతకు పూర్వపువి నాటకాభాస ప్రాయాలు; తందానపాటలూ, యక్షగానాలూ ఇత్యాదులేగాని రంగస్థలాత్మకమైన నాటకాలు కావు. ఆంగ్లేయసంచారక నాటకకంపెనీలు పార్సీథియేటర్ల ద్వారా పలుదేశాలకు ప్రయాణంచేస్తూ మన భారతదేశాన్ని సందర్శించిన నాటినుంచే ఆంధ్రనాటక మావిర్భవించింది. పార్సీథియేటర్ల ద్వారా ఆంగ్లేయనాటకాలతో గలిగిన ఈ కలయికచే విక్టోరియామధ్యకాలంనాడు అత్యున్నత స్థానము నందియుండిన కృత్రిమ - రసభావాత్మక నాటకాల (Melo-drama) తోనే మనకు సంపర్కం ప్రాప్తించింది. ఆ కారణంచేత కల్పితమైన అర్ధ వాస్తవిక (Pseudo-realistic) పద్ధతుల మీదనే మనమూ మన నాటకాన్ని వికసింపజేసుకొన్నాము. అసలు వాస్తవిక (Realistic) నాటకరంగ ప్రసాధన పరికరాలకు అపరిమితమైన ఖర్చవుతుంది. వాస్తవిక నాటకప్రదర్శనానికి మన ఈ దరిద్ర దేశంలో ఏదైనా ప్రయత్నం చేశామంటే పడిపోవడమే!

నాటకకర్తలు - రంగస్థల పరిస్థితులు

ఇక మన నాటకకర్తలు - ప్రశస్తమైన భాషలో వ్రాయగలవారున్నారు. రత్నాలవంటి వుద్దేశాలూ వున్నాయి కొందరికి. కాని వీళ్లందరూ రంగస్థలపరిస్థితులను లక్ష్యపెట్టకుండానే నాటకాలను వ్రాస్తూవుంటారు. నాటకరచన పరమరమ్యమైన దనే సంస్కృతోక్తి సాహిత్యక్షేత్రంలో నిస్సందేహంగా యథార్థమైనదే. కాని నాటకాలు చదువుకోడానికిమాత్రమే గాక ప్రదర్శనానికికూడా పనికిరావలసినవి కావడంవల్ల నాటకకర్తలు రంగస్థలవిషయాల్లోకూడా కొంచెం ధ్యానమూనివుండటం సహాయకారిగా వుంటుంది.

ప్రదర్శకుల నెదుర్కొంటున్న పీడకలలు

రంగస్థలంమీదికి ఎక్కించడానికి ముందే కంపెనీకి అంతగా నష్టమేమీ వాటిల్లకుండా ప్రదర్శించడానికి యోగ్యమైన వాస్తవిక నాటక మేదైనా దొరుకుతుందేమో అని ఎంతకాలంగానో నేను ప్రయత్నించాను. కాని గ్రంథకర్త లెత్తుకొనే నాటకవస్తువులే భయానకములైనవి. గ్రంథకర్తకు తన యోగ్యతానైపుణ్యాలను అంతగా ఖర్చుచేసుకోవలసిన అవసరం లేకుండానే పురాణాలనుంచీ, చరిత్రలోనుంచీ అనేకవిషయాలు దొరుకుతాయి నాటకరచనకు. కాని కుబేరసహాయం లేని వాస్తవిక ప్రదర్శనకర్తకవి పీడకలలవంటివి. గ్రంథకర్తకంతగా కష్టమేమీ కలిగించని ఆధునిక సాంఘిక నాటకములుసైతం సమగ్ర గ్రథనావిషయంలో కొరతపడినవి

గానే కనుపిస్తున్నాయి. పాశ్చాత్యదేశాల్లో సాధారణంగా నగిటుమీద నాటకానికి మూడుకంటే ఎక్కువ అంకాలు వుండవు. ఎక్కువకుఎక్కువ రంగస్థల పరివర్తనాలుకూడా మూడుసార్లకంటే ఎక్కువ వుండవు. మూడుగంటల కాలావధి గల సాయంతన ప్రదర్శనంలో ప్రేక్షకులు దాహం గీహం తీర్చుకోడానికి గాను ప్రాయశః పది నిముషాల చొప్పున రెండు విశ్రాంతి సమయా లుంటవి. ఆ సమయాల్లో ప్రదర్శనకర్తకు సెట్టింగులను మార్చుకోడానికి అవకాశం బాగా దొరుకుతుంది. కాని భారతీయనాటకంలో రంగాలు అనేకం. వాస్తవికాత్మకంగా వాటిని ప్రదర్శించాలంటే రంగపరివర్తనకే ఎన్నోగంటలు పడుతవి. గ్రంథకర్తలు తమ నాటకాలకు పృష్ఠభూమికగా రంగప్రసాధన మొకటి వున్నదని మనసులో పెట్టుకొని, సాయంతన ప్రదర్శనాల్లో రంగపరివర్తనమే ఒక ప్రధానవిషయం కాకుండు లాగున నాటకములను రచించేమెడల వారు ప్రదర్శకుల కెంతో సహాయపడినవా రవుతారు.

గ్రంథకర్తలు ప్రదర్శనకర్తలమీద ఇన్ని బాధ్యతలు పడవేసేమెడల ముందుముందు నాటకములను సాంకేతికపద్ధతుల (Symbolistic lines) మీదనేగాని వాస్తవిక (Realistic) పద్ధతులమీద ప్రదర్శింపగలుగుటకు వీలేఉండదు.

మూడు పరిమాణాల రంగప్రసాధనలు

వెనకాల బోలెడన్ని కర్టెను లుండడానికంటే మూడు పరిమాణాలు గల ఒకే ఒకవృక్షం అడవినిగాని, పొదరింటినిగాని, తోటనుగాని తలపింపజేయజాలుతుందనీ, ఒక్క స్తంభం ప్రాసాదానికి సరిపోతుందనీ నా యభిప్రాయం. కాని ఈలాంటి భ్రమ కల్పించడానికి వెలుతురును సమకూర్చడంలో అపరిమితమైన చాకచక్యమూ, నేర్పరితనమూ ఉండాలి. అత్యంతమైన రంగస్థలప్రసాధననైపుణ్యముకూడా వుండాలని దీని తాత్పర్యం. నేర్పరులైన ప్రసాధకులు అనేకచోట్ల లభించగలరనేదీ వొక అదృష్టవిషయం; ప్రదర్శకుడు వొక్కపర్యాయం తన వుద్దేశాలను వారికి తెలిపరిచాకంటే ఇక అతని యభిలషితాలు నెరవేరడంలో కష్టమేమీ వుండదు.

అవకతవక నాట్య, సంగీత మిశ్రణం

ఈ సందర్భంలో ఒకమాట చెప్పవలసివుంది. వినోద ప్రదర్శన విషయంలో ఇది అసలు నాటకమనీ, ఇది గేయాత్మకమైన కామెడీ యనీ, ఇది ఆపెరా యనీ, ఇది నాట్యగాన మనీ, ఇది రివ్యూ అనీ, ఇది వైవిధ్యవినోదప్రదర్శనమనీ స్పష్టంగా విభజించి కనుగొనుకోగలిగినంత స్థితిలోకి మన మింకా రాలేదు. నాట్యసంగీతసంమిశ్రణమైన నాటకమే మనకు ఆఖరు గతి. (సంగీతనాట్యసంమిళితమైన నాటక మనే మంచి తరిఫీయతులేని పందెపుగుర్రంమీదనే మనం ఆఖరుకు సవారీచేయవలసింది). ఈ సంమిశ్రణం సముచితవిభాగాల్లో కలిసిందనీ, దీనివల్ల కలిగే ఫలితం అనారోగ్యకరమైనది కాదనీమాత్రం మన మెక్కువకుఎక్కువ ఆశించగలిగింది. సంగీతం లేకుండా, నాట్యంయొక్క కలగలుపు లేకుండా ప్రేక్షకులు మెచ్చుకోగలిగిన నాటకాన్ని ముందే మేధావియైనా, ఏనాటైనా వ్రాయవచ్చు. కాని ఆ సుదినం ఇంకా చాలాదూరంలోనే వున్నట్లు కనబడుతుంది.

ఈ సంమిశ్రణంలోని అవకతవక కలగలుపే మనలను నేడు బాధించేది. తరుచుగా సంగీతం అపరిమితంగా, మాత్రకు మించి వుండడమూ, కాని సమయంలో నాట్యప్రసంగమూ! ప్రాయః ఈస్థితిగతులలో అభివృద్ధిగావించుకోడానికి ప్రయత్నించవచ్చు. ఒక ఇంగితజ్ఞుడైన ప్రదర్శకుడే ఇందులకు కావలసింది.

స్త్రీపాత్రలు - స్త్రీలు

కడచిన పదిసంవత్సరాల్లోనూ స్త్రీపాత్రలనిమిత్తం పురుషులకుబదులు స్త్రీలనే నియోగించుకోవలె ననే వొక విస్పష్టమైన సంప్రదాయం ఏర్పడింది. అంతకు పూర్వం ఎన్నిసంవత్సరాలుగానో స్త్రీలు స్త్రీపాత్రలను ధరిస్తూఉన్నా రనడం వాస్తవమే. కాని అంతకంటే ఎక్కువ తరుచుగా పురుషులే స్త్రీపాత్రలను ధరిస్తూ వచ్చారు. సినీమామెడల గల జనాదరణ ఆ అభిరుచిని మార్చింది. ప్రేక్షకులు స్త్రీపాత్రలకుగాను పురుషులను అంగీకరించడంలో విముఖత్వం వహించారు.

రంగస్థలంమీద నటీమణుల వెనుకంజ

కాబట్టి నిరుద్యోగి తారకలు పెద్దపెద్ద తారలలాగు రంగస్థలంమీద సులభోద్యోగాలను సంపాదింపగలిగారు. కాని సినీమాలోకంకంటే నాటకరంగంమీద అభినయించడం దురదృష్టవశాత్తుగా కష్టతరమవుతుంది. రంగస్థలంమీద నటించే నటీమణులందరికీ-ఎవరికో కొందరికి తప్ప-వారికి కావలసిన కళాసామర్థ్యాలు లేవనీ, వారి జ్ఞాపకశక్తి దుష్టమైనదనీ, వారు వారి అంతర్గతభావాలను ప్రకటించలేరనీ, వారి ఉచ్చారణము అశుద్ధమనీ, వారి సంగీతనైపుణ్యాలు ఉపేక్షింపతగినవనీ ప్రేక్షకజనం కనిపెట్టలేకపోరు. స్వాంగధారణం ఆకర్షణీయంగా చేసుకొన్నంతమాత్రంచేత ఈలోపాలు కూడిరావు. కాబట్టే స్థానం, తోట వెంకటేశ్వరరావులవంటి సమర్థులైన పురుషులు ఇంకా స్త్రీపాత్రధారణంలో జనాదరణ పొందుతున్నా రనడం ఆశ్చర్యపడదగిన విషయం కాదు.

అభివృద్ధికి రెండుమార్గాలు

ఈవిషయంలో అభివృద్ధిపరుచుకోడానికి రెండు మార్గాలు కలవని నానమ్మకం. సామర్థ్యం గుప్తంగా ఎక్కడుందో గాలించండి. దాన్ని ప్రోత్సాహపరచండి, రంగస్థల ప్రఖ్యాతియందు గల విలువను నటీశిక్షయందు జ్ఞానశక్తిగల ఏయువతికైనా శిక్షణ గరపండి కాని ఈవిధానంవల్ల ఫలితం కలుగుతుం దని నే నంతగా ఆశించను. లేక దొరకిన సామగ్రినే అత్యుత్తమంగా పరిణమింపచేయడానికి అనంతమైన సహనంతో ప్రయత్నించండి. ఇది సాధ్యమని నాకు తెలుసు. నటీనిర్మాణమంటు కొన్ని సంవత్సరాలు గడపినతరువాత మరొకరు వచ్చి ఆమెను తీసుకుపోతా రనీ, ఆమె తప్పనిసరిగా వెండితెరవైపునకే మొగ్గుతుందనీకూడా నాకు తెలుసు. కాని ఇందువల్ల నిరుత్సాహపడ నవసరం లేదు. ఒక్క కళావతినైనా సృష్టింపగలిగా మని తృప్తిపడవచ్చు.

నాటకాలమీద సినిమాల పోటీ

రంగస్థలంమీద పైకివచ్చిన వ్యక్తిసామర్థ్యం సినీమా పరిశ్రమకు మళ్లుతుం దనుకోవలసిందే. అది సహజమే. సినీమాకంపెనీలు పెద్ద పెద్ద జీతాలిస్తవి. నాటకరంగంమీది పనితో పోల్చుకొనేయెడల సినీమాపని అంతకంటే ఎంతో సులభమైంది. కళాసేవకులు నాటకరంగంమీద చూపించవలసినంత ధ్యానమూ, వ్యక్తిత్వమూ సినీమాలో చూపించనక్కరలేదు. సినీమాఅభినయం జ్ఞాపకశక్తి కొంతమాత్రమూ ధక్కానివ్వదు. సినిమాలో ఒకవేళ అభినయం పాడైనయెడల మరికొన్ని అడుగుల సెల్యులాయిడ్ ఖర్చుపెట్టుకుంటే మళ్లీ బాగవుతుంది. కాని నాటకంలో అభినయం రవంత పాడైతే చాలు నాటకమంతా పాడవుతుంది. కాబట్టే నాటకంకంటే సినీమాయే ఎక్కువ లాభకరమైందీ, సులభమైందీ అని భావిస్తూంటారు కళాసేవకులు.

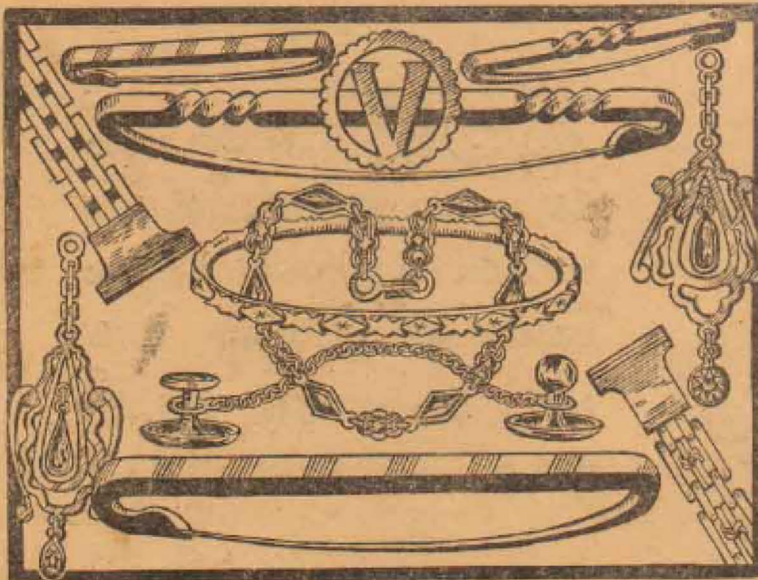
లాభసాటి మార్గం

కాని ఫిలింరంగాభినయంలో పనిలేని దీర్ఘావకాశాలెన్నో దొరుకుతుంటాయి. ఆసమయాల్లో కళాసేవకులు నాటకప్రదర్శనాలకు తోడ్పడవచ్చు. అందువల్ల ప్రేక్షకులను స్వయంగా కలుసుకోడానికి వారికి అవకాశం దొరుకుతుంది. కళాసేవకులు సమర్థులే యైనయెడల వారి జనాదరణ మరింత ఎక్కువవుతుంది. ప్రస్తుతం ముడిఫిలిము (Raw film) లో కలిగిన కొరతవల్ల సినిమాపరిశ్రమలోకూడా అంత ఎక్కువ పని వుండదు; పరిమితంగానే వుంటుంది. ఈసమయంలో కళాసేవకులు ఎక్కువ పరిశ్రమ చేయవలసిన రంగస్థలంమీద శిక్షణ పొందారంటే అది వారి కెంతో లాభదాయకమవుతుంది. సినిమాపరిశ్రమా, నాటకప్రదర్శనాలూ పరస్పర సహకారం చేసుకొని వర్తించేయెడల కళాసేవలో ఎంతో సాధించవచ్చు నని నానమ్మకం.

నాటకశాలలకే గతిలేదు

ఈ సందర్భంలో నాటకాన్ని సినీమా ఎట్లా లోగొన్నదీ చూస్తే వినోదం కలుగుతుంది. 15 ఏండ్ల క్రిందట ఆంధ్రదేశంలో నాటకశాల లేని పట్నంగాని, పెద్దనగరంగాని కనిపించేదే కాదు. ఈనాడు నాటకాలాడాలంటే నాటకశాలగల పట్నం ఒక్కటైనా వుంటుందో వుండదో! ఏదైనా నాటక మాడుకోవలెనంటే ఇప్పుడు మనకు దొరికేది సినీమాశాలే. దాన్నే తాత్కాలికంగా నాటకశాలక్రింద మార్చుకొని ఉపయోగించుకోవాలి. సినీమాహాలులో ప్రేక్షకులు కూచునే ఏర్పాట్లూ, ప్రసాధనపరికరాలూ, రంగస్థలపరిమాణ

కోహినూర్ ఆభరణములు

కోహినూర్ ఆభరణములు హిందూదేశమంతటను అన్నిషాపులలో దొరకును. పని, మెరుగు, రంగునందు బంగారపు వస్తువులను మించియుండి యిచ్చిన గ్యారంటీ కాలమువరకు రంగుపోక నిలచియుండును. గిల్టువస్తువులను రోల్డుగోల్డు వస్తువులని అమ్ము కంపెనీల మాటలనుగాని వ్రాతలనుగాని చూచి మోసపోకుడు. ప్రతి కోహినూర్ ఆభరణము మీద కోహినూర్ అని యింగ్లీషులో ముద్రించి యుండును.

వివరములకు వ్రాయుడు.

కోహినూర్ రోల్డుగోల్డు కంపెనీ,
చిలకలపూడి.

క్రౌషా

ఉపయోగించి **అన్ని దగ్గులను** నివారించుకొనుడు

దగ్గులకు అత్యుత్తమమైనది. పెద్దలు పిల్లలు అందరు

40 మాత్రలపెట్టె 1-2-0
శాంపిల్ పాకెట్ 0-1-0

నిర్భయముగా వాడవచ్చును

మలేకెమికో. బెజవాడ.
మద్రాస్ ¾, అరుణాచలాచారివీధి, త్రిప్లికేన్.

స్టాకిస్టు, ట్రావెలింగు ఏజెంట్లు కావలెను.

మైత్రే

ఉపయోగించి **మలేరియాను** పోగొట్టుకొనుడు

కొయినైన్ కలియని గ్యారంటీ మందు

40 ఏండ్లనుండి ప్రసిద్ధిగాంచినది. ఒక్కమోతాదుకే గుణము.

శాంపిల్ పాకెట్ 0-2-0
40 మాత్రలపెట్టె 1-8-0

మలేకెమికో. బెజవాడ
మద్రాస్ ¾, అరుణాచలాచారివీధి, త్రిప్లికేన్.

స్టాకిస్టు ట్రావెలింగు ఏజెంట్లు కావలెను

విజయ సింధూరము

(రిజిష్టర్డు)

స్త్రీల హిష్టీరియావ్యాధిని, కుసుమవ్యాధులను, నడుమునొప్పి, అరికాళ్లు, అరిచేతులు మంటలు, కాళ్లులాగుట, నరముల బలహీనత, ఋతుదోషములను పోగొట్టి, మిక్కిలి బలమును, సత్సంతానమును కలిగించును. కేటలాగు, సలహా ఉచితము.

సమస్త ఆయుర్వేద ఔషధములు దొరుకును.

శ్రీ కృష్ణ ఆయుర్వేద ఫార్మసీ,
ఏలూరు.

మా నాటకప్రదర్శనాని కెంతమాత్రమూ తగినవిగా వుండవు. అట్టి నాటకశాలయొక్క అద్దెకూడా అపరిమితంగా పెరిగిపోయింది. గుంటూరువంటి ఒక పెద్ద పట్నంలో చూసుకోండి! ఒక్క ప్రదర్శనానికి చెల్లించవలసిన అద్దె రు 135 మొదలు రు 200 వరకూ ఉంటుంది. హాలు ఏనాడు దొరకగలదో అదీ నిశ్చయం లేదు. మనం నాటకం ఏర్పరుచుకొనేనాడు దొరుకుతుందో దొరకదో!

బహిరంగరంగస్థలాల్లో బయలాటలే గతి

నాటకా లాడుకోవడానికి ఒక నాటకశాలను నిర్మించుకొని భరించవలెనంటే అది అమితవ్యయదాయకం. అందువల్ల కలిగే లాభమా, అస్థిరమైనది—ఏ వ్యాపారస్థుడినైనా ఆకర్షిస్తుం దనటానికి. ఈ తంటాల నుంచి బయటపడవలెనంటే అనావృతబహిరంగశాలలకే (బయలాటలు) మళ్లాలి. గతసంవత్సరం నవంబరు మాసంలో మేము ఆంధ్రయూనివర్సిటీలో ఈవిధానాన్ని ప్రయోగించిచూశాం. మా నాటకశాలవల్ల మాకైన ఖర్చు చాలా స్వల్పం. అతినిపుణులైన రంగప్రసాధకుల సహకారంతో నాటకాలను ప్రేక్షకులకు ప్రసాదింపగలిగాం. ప్రేక్షకు లొక్కొక్కమారు అయిదువేల మందికంటేగూడా మించుతూవచ్చారు. ఈనాటకాలను ప్రదర్శించినవిధానమూ, ప్రేక్షకులు కూచోడానికి చేసిన ఏర్పాటూ ప్రతివాడూ చూడగలిగేలాగూ, వినగలిగేలాగూ చేయబడినవి. ప్రేక్షకు లీ నూతనోద్దేశాలతో పరిచయము కలిగియున్నందున వారూ మాకు చాలావరకు తోడ్పడిరని చెప్పకోవడం ముదావహమైన విషయం. కొద్దిలో ఈలాటి ప్రయోగాలు ఏలూరు, విశాఖపట్నాలలోగూడా జరిగాయని విన్నాను. సుడిగాలీ, వానావంగ డూ ఏమీ లేకుండా వుంటే అనావృతనాటకశాలలే ఈ దేశానికి తగినవని నా అభిప్రాయం. సముచితమైన ఏర్పాట్లు చేయబడేనెడల ఆవృతనాటకశాలలకంటే అనావృతాలే అధికసౌఖ్యదాయకము లవుత వనుకొంటాను.

నాటకరంగం కలకాలమూ రిక్రూటింగు క్షేత్రంగా ఉండవలసిందేనా?

ఇంకా ఎంతో కాలంవరకూ మన నాటకరంగం అమెచూరుపద్ధతులమీదనే నడుస్తూవుంటుందనీ, సినీమాపరిశ్రమకు పాత్రలను తరీఖీదుచేసి భర్తీచేయుటకు రిక్రూటింగు క్షేత్రంగా ఉండగలదనీ నాకు తడుతూ వుంది. కాని ఇందువల్ల మనం ధైర్యం కోలుపోరాదు. క్రొత్త ప్రయోగాలు (Experiments) జనుల అభిరుచిని అభివృద్ధిపరచవచ్చు. ప్రదర్శనపుఖర్చును తగ్గించే అనావృతనాటకశాల మన ప్రయోగాలు సాధ్యములయే లాగు చేస్తుంది. అభివృద్ధిపొందిన నాటకరచన, సంకేతాత్మకములైన సెట్టింగులు, జాగ్రత్తతోకూడిన స్వాంగధారణం, ఉత్సాహవంతులైన నటులు, అనావృతనాటకశాలలు, ఇంగితజ్ఞులు మేధావంతులు నగు సదస్యులు-ఇత్యాదులతో ప్రస్తుతకాలపు రంగస్థలాన్ని ఎంతైనా అభివృద్ధి పొందించగలుగుతాము.

హే భగవన్!

శ్రీ కల్లూరి అహోబల
రావు

సీ. అంతరాళంబెల్ల నావరించిన నిన్ను
దేవాలయమున బంధించు టేల?
పరిశుభ్రగాత్రుఁడై వరలుచుండెడి నిన్ను
జలకంబులాడించు తలఁపులేల?
ప్రకృతిసంపదలచే రమణీయుఁడగు నిన్ను
శృంగారమును జేయు చింత లేల?
విరుల సౌరభముచేఁ బరిమళించెడి నిన్ను
చెలువుపుష్పములఁ బూజించు టేల?
గీ. ఆఁకలిఁ ద్యజించియున్న నీ యాత్మ కరయ
షడ్రసోపేతభోజనసమితి యేల?
నిత్యపరిపూర్ణ! దురితరాహిత్యహృదయ!
భక్తమందార! నీ కిదే వందనంబు!

సీ. పున్నమజాబిల్లి మురువుమర్మంబుల
యంతరార్థంబు నొక్కింతఁ దెలిసి
రిక్కల మిణుకులో నిక్కయాడెడి యాట
వెలది యొయ్యారంపు తళుకు లరసి
'కొక్కొరోకో'యను కోడికూఁతఁ జెలంగు
హెచ్చరికనినాద ముచ్చరించి
చివురుజొంపాలలోఁ జెలువారు సౌహార్ద్ర
తత్త్వసారము నిండుతమిని గ్రోలి
గీ. బాలపసిపాపముసినవ్వుపస యెఱింగి
విరుల నెత్తావిసొంపుసంబరము లరసి
నిన్నుఁ జింతించువాఁడె సంపన్నుఁ డరయ
భక్తమందార! నీ కిదే వందనంబు!

సీ. శిలయందు వజ్రంబు మొలిపించి నీదివ్య
శక్తిస్వరూపంబు చాటినావు
నారికేళఫలంబునందు నీరము పోసి
నీరహస్యంబు వర్ణించినావు
ఫణిఫణాగ్రమునందు భవ్యమాణిక్యంబు
చిత్రించి నీగుట్టు చెప్పినావు
అండంబులోపల నడఁగించి పులుగు నీ
దివ్యమాహాత్మ్యంబు దెల్పినావు
గీ. చిత్రవర్ణంబు పూలకుఁ జేర్చినావు
కూర్చినాఁడవు ప్రకృతికి గొప్ప చెలువు
ప్రకృతిమధురస్వరంబులఁ బాడినావు
భక్తమందార! నీ కిదే వందనంబు!

వారప్రవృత్తి

= శ్రీ చివుకుల వెంకటరమణశాస్త్రి =

ఆదివారము, సోమవారము, మంగళవారము, బుధవారము, గురువారము, శుక్రవారము, శనివారము అను నీయేడున్ను వరుసగా భారతదేశమందేగాక ఇతరదేశము లన్నిటిలోను ఆయా దేశభాషలలో ఎట్టి మార్పును లేక సృష్ట్యాదినుండి నేటివరకు అవిచ్ఛిన్నముగా సుప్రసిద్ధవ్యవహారమును గనుచున్నవి. ఈ క్రమము సమస్తభూమండలమందును ఎట్టి వ్యత్యాసమును పొందకుండుటను బట్టి ఈ క్రమమునకు పుష్కలమగు ఉపపత్తి అవశ్య ముండితీర వలయును. అద్దాని నీ చిన్నివ్యాసమున నాకు తోచినంతవరకు క్లుప్తముగా ప్రదర్శింతును. ఈవారములు 7 ఏల కావలెను, ఈ క్రమమే ఏల ఉండవలెను అనునది ముఖ్యవిమర్శనీయము.

ఈ 7 పేర్లలో ఒకభాగము ఆది, సోమ మొదలగు సంజ్ఞలును, రెండవది 'వారము' అను శబ్దమున్ను. అందలి రెండవ భాగము ఈ 7 లోను సమానముగా నుండి, మొదటి సంజ్ఞాభాగము మాత్రము మార్పుచెందుచున్నది. ఈ 7లో మొదటిదగు 'ఆది' తప్ప మిగిలిన 6 న్ను చంద్ర, కుజ, బుధ, గురు, శుక్ర, శని అను గ్రహముల పేర్లుగా సుప్రసిద్ధముగా నున్నందునను, జ్యోతిశ్శాస్త్రమందు కక్ష్యాక్రమముచే చంద్ర, బుధ, శుక్ర, రవి, కుజ, గురు, శని లను ఏడుగ్రహము లని చెప్పబడియుండుటచేతను పరిశేష న్యాయముచే ఆదివార మన రవివార మని పర్యవసన్నమగుచున్నది. అందువల్లనే మన దేశములో బాలురకుసయితము ఆదివారాదులకు రవ్యాదిగ్రహము లధిపతులని బోధింపబడుచున్నది. ఇంగ్లీషు భాషలోను, తదితరభాషలన్నిటిలోనుగూడ రవ్యాదిగ్రహములకు ఆయా భాషలలోని పేర్లను వారమునకు పొందికచేసి వాడబడుటచే యావద్భూమండలమందునుగూడ గ్రహములకు, నీవారములకు సంబంధము నంద రంగీకరించి వ్యవహరించుచున్నట్లు అప్రతిహతముగా చెప్పనగును. ఇక, నీ యేడింటికి సాధారణమగు 'వార' శబ్దార్థము నొకింత విచారింతము. "సూర్యాదివారము, తడవ-రేక పర్యాయము, సమూహము, వాకిలి, తృణము, కుబ్జవృక్షము, శివుడు, గుఱ్ఱము" మొదలగు అర్థములు వారశబ్దమున కున్నట్లు నిఘంటువులవల్ల తెలియుచున్నది. ఇందు మొదటిదగు 'సూర్యాదివారము' అనునది వారశబ్దార్థముగా నిఘంటువులు చెప్పుటవల్ల నీ వారశబ్ద మొక పారిభాషికపద మని తెల్లమగుచున్నది. లోకమున 'వృద్ధి'శబ్దము అభివృద్ధి, వడ్డీ మొదలగు అర్థములను బోధించుచున్నను "వృద్ధిరాదైచ్" అను పాణినిసూత్రమునుబట్టి ఎట్లు వైయాకరణులు వృద్ధిశబ్దమున కొక పారిభాషికార్థమును చెప్పుచున్నారో, అట్లే ఈవారశబ్దముగూడ పారిభాషిక మనినపుడు, వారశబ్దపూర్వోచ్చరితములగు రవ్యాదిశబ్దముల ననుసరించి, తద్విషయబోధకమగు జ్యోతిశ్శాస్త్రపరిభాష ననుసరించి యీవారశబ్దార్థము నిరూపింపబడుట సమంజసము.

మన కగోచరమగు విషయమును మనకు బోధించుటకొరకే శాస్త్ర మేర్పడినది. శాస్త్ర మనగా శాసనము చేయునది. ప్రత్యక్షముగా ఆయా ఇంద్రియములతో ఆయా విషయములను కనుగొనుట, అగుపడునట్టి ఒక వస్తువునుంచి అగపడని వస్త్వంతరము నూహించుట మొదలగు లోకసిద్ధమగు సమస్త ఉపాయములచేతను ఏవిషయము మనకు బోధపడదో అట్టి విషయమును బోధించునది శాస్త్రము. అనగా ఇహలోక, పరలోకములందు మనుజునకు స్వభావముచే గల్గు సుఖప్రాప్తి, దుఃఖనివృత్తి యను కోర్కెలను సిద్ధింపజేయుటకు అనేక ఉపాయములను బోధించి మనలను శాసించుటచే నద్దానికి శాస్త్రమని పేరు గలిగియున్నది.

ఈశాస్త్ర మన వేదము, వేదాంగములుమాత్రమే. వేదాంగములలో నొకటగు జ్యోతిశ్శాస్త్రము "ఒకపర్యాయము తూర్పున రవి ఉదయించుటతో నుపలక్షితమగు కాలముగాన వారము" అని నిర్వచించినది. అనగా సూర్యోదయమునుండి తిరిగి సూర్యోదయమువరకు గల కాలము 'వార' మను పరిభాషతో చెప్పబడినది. ఈలక్షణములో సూర్యోదయముతో నుపలక్షితకాలము నేల వారముగా పరిగ్రహింపవలెను? చంద్రోదయముతో నుపలక్షిత కాలము నేల గ్రహింపరాదు? ఇట్లే కుజాదిగ్రహములలో ఒక్కొక్క దానితో నుపలక్షితమగు కాలము నేల గ్రహింపరాదు? అటులనే ఒక నక్షత్రోదయముతో నుపలక్షితకాలము నేల గ్రహింపరాదు? వీటిలో దేనినైనను గ్రహింపనగునా? అటులైనచో నివి యన్నియు సమానకాలము లగునా? సమానములు కానిచో దేనిని గ్రహించి దేనిని పరిత్యజింపవలయును? అట్లొకదానిని పరిగ్రహించుటకు, మిగిలినవాటిని పరిత్యజించుటకు కారణము లెవ్వి? ఈమొదలగు ప్రశ్నలు పరంపరగా పొడగట్టుటవలన వీటి సమాధానము కుదిరిన గాని ఈ'వార' శబ్దమునకు పారిభాషికమగు అర్థము బోధపడదు.

భూమిచుట్టును అనేకనక్షత్రములు, రవ్యాదిగ్రహములును తిరుగుచుండుట మనకు అనుభవములో నున్నది. అందొక కాల

ములో ఒక్కొక్క గ్రహముగాని, నక్షత్రముగాని తూర్పున ఉదయించుట, తిరిగి అదియే కొంతకాలమునకు నెత్తిపైకి తిన్నగా (Meridian) వచ్చుట, తిరిగి అదియే కొంతకాలమునకు పశ్చిమమున అస్తమించుట, తిరిగి ఉదయించుట మనము చూచుచుండుట వలన ఇవన్నియు ఇంచుమించు రోజు కొకమారు భూమిచుట్టు తిరుగుచున్నట్లు ఆబాలగోపాలము ప్రసిద్ధిగానున్నది.

ఇందు నక్షత్రములలో ఏఒక్కటి అయినను తూర్పున ఉదయించినదిమొదలు తిరుగ తూర్పున ఉదయించుటకు 60 ఘడియల కాలము పట్టును. కాని రవ్యాదిగ్రహములుమాత్రమట్లుగాక 60 ఘడియలకంటె కొంత హెచ్చుకాలమునకు తిరిగి తూర్పున ఉదయించుచున్నవి. ఈవిషయము మనకు మిగిలిన గ్రహములకంటె మిక్కిలి సులభముగా చంద్రోదయములవల్ల గ్రహింపగల్గుచున్నాము. ఈరోజు చంద్రోదయకాలముకంటె రేపటి చంద్రోదయకాలము సుమారు 2 ఘడియలు ఆలస్యముగా నుండుట సార్వజనీనము. దీనిని బట్టి గ్రహ, నక్షత్రముల కక్ష్యలు (Orbits) వర్తులాకారములని తేలుచున్నది. ఒక కుమ్మరిచక్రము వాని ప్రేరణచే పశ్చిమాభిముఖముగా తిరుగుచుండు ననుకొందము. అశ్వనీనక్షత్రమునందలి A అను ఒక స్థిరమగు చిహ్నము త్రిప్పువాని ముందుకు ఎన్నిపర్యాయములు వచ్చునో అన్నిపర్యాయములు ఆచక్రము తిరిగిన దందుము. ఇది ఒక్కొక్క చుట్టుకు 10 నిముషముల కాలము పట్టె ననుకొందము. ఈ చక్రముమీదనే తూర్పుకు నడచుచున్న ఒక పురుగు ఉండునట్లు ఉదాహరణ చూచినచో, ఆపురుగు సమముగా 10 నిముషముల కొకమారు త్రిప్పువాని ముందరకు రాక 11 లేక 12 నిముషముల కొకమారు త్రిప్పువాని ముందుకు వచ్చును. ఇట్లే A చిహ్నమువంటి స్థిరచిహ్నములగు అశ్వన్యాదినక్షత్రములతోను, తూర్పునకు తిరుగుచున్న పురుగులవంటి రవ్యాదిగ్రహములతోను గూడిన జ్యోతిశ్చక్రమును ప్రవహవాయువు (భూమికి చాలాఎత్తులో నుండి, కొన్ని శక్తివిశేషములు గల గాలి) అను కుమ్మరి నిరంతరము సమానవేగముతో సృష్ట్యాదినుండి లయపర్యంతము త్రిప్పుచుండును.

అందుచే అశ్వన్యాదినక్షత్రములు స్వతస్సిద్ధమగు ప్రాగ్గమనము లేక, కేవల ప్రవహవాయు ప్రేరణచేమాత్రము నిరంతరము పశ్చిమాభిముఖముగా తిరుగుచున్నవి కావుననే వాటి ఉదయము ఎల్లపుడు సమానముగా 60 ఘడియల కొకమారు అగుచుండును. దానికే నక్షత్రదినము (Sideral day) అని పేరు. కాని రవ్యాదిగ్రహములు ఈనక్షత్రములతోపాటు పశ్చిమాభిముఖముగా ప్రవహవాయుప్రేరణచే తిరుగుచూ, స్వశక్తి (Property of Matter) యనదగు అనిర్వచనీయమగు ఒకానొక సామర్థ్యముచే తూర్పునకు నడచుచున్నవి కావున వీటి ఉదయములో నుపలక్షితమగు వారము 60 ఘడియలకంటె హెచ్చుగా నుండును. పదార్థశక్తులు పరస్పర విలక్షణములుగాన, ఈగ్రహముల గమనముగూడ పరస్పర విలక్షణమున్న, ప్రతిక్షణవిలక్షణమున్ను నైయుండును. (Vide: Stewart's Light, Chap VI) ఈస్వశక్తికిన్ని, ఈ 'వార' అను పారిభాషికపదమునకును కొంత సంబంధమున్నట్లు ఊహింప వీలుగనుపించుచున్నది. కావుననే, రవిచంద్రులుతప్ప మిగిలిన 5 గ్రహములకు కొంత కాలము ఋజుగమనము (Direct Motion), మరికొంతకాలము వక్రగమనము (Retrograde Motion) నుండుట చూచుచున్నాము. వక్రగమన మనగా వర్తులాకారమార్గమందు ఒక ప్రధానాపేక్షతో (when compared with a main matter) వెనుకకు నడచునట్లు భాసించుటయేగాని వాస్తవముగా వెనుకకు పోవుట కాదని ఈ క్రింది వుదాహరణవల్ల గ్రహింపవచ్చును.

A, B, C, D, E అనువారు ఐదుగురు ఒక ఫర్లాంగు చుట్టుకొలత గల గుండ్రని క్షేత్రముచుట్టు తిరుగుటకు ఒక నిర్దిష్ట ప్రారంభబిందువునుండి ఒకేసమయమున బయలుదేరి రనుకొందము. వీరల వేగము క్రమముగా నిముషమునకు 5, 4, 3, 2, 1 గజములు. ఆరంభబిందువునుండి బయలుదేరిన 22 నిముషములవరకు అందరు ఋజుగతిలో నున్నను, ఆరంభబిందువునుండి వరుసగా 110, 88, 66, 44, 22 గజముల దూరములో నుందురు. అపుడు A కు B మొదలగువారు వరుసగా 22, 44, 66, 88 గజముల వెనుక నుందురు. అపుడు A సమముగా ఆరంభబిందువుకు 180° దూరములో, అనగా వృత్తార్థములో నుండును. ఆపైనిముషమునుండి హెచ్చువేగము గల A కు మిగిలినవారు వెనుకకు బదులు ముందున్నట్లగుపడెదరు. A యొక్క ముఖము మార్పుచెందుట ఇందుకు కారణము. ఇట్లారంభబిందువునుండి బయలుదేరిన 44 నిముషములకు A ఆరంభస్థానమును చేరును. అపుడు వానికి E అనువాడు 44 గజముల ముందున్నట్లు భాసించునుగాని 176 గజములు వెనకనున్నట్లు భాసింపదు. ఇదియే చాపీయరేఖాగణితశాస్త్రము (Spherical Geometry and Spherical Trigonometry) యొక్క సంప్రదాయము.

కాన గ్రహముల గతి ప్రతిక్షణవిలక్షణముగాన వీటిలో నొక్కొక్కదాని వుదయముతో నుపలక్షితమగు వారము, లేక దినము సమముగా (Correct) ఇంత యని నిరూపింప వీలులేదు. పరమాధిక (Maximum) పరమాల్ప (Minimum) దినమానములుమాత్రము చెప్పవీలగును. ఈక్రింద అన్నిగ్రహములకు వుదయోపలక్షితదినముల ప్రమాణములు ప్రదర్శింతును.

	పరమాధిక	పరమాల్ప
	ఘ. విఘ.	ఘ. విఘ.
రవిదినము	60-11	60-8
చంద్రదినము	62-30	61-50
కుజదినము	60-5	59-55
బుధదినము	60-20	59-40

గురుదినము	60-2	59-58
శుక్రదినము	60-15	59-45
శనిదినము	60-2	59-59

ఈ దినప్రమాణములందలి తారతమ్యమునుబట్టి భూమికి దగ్గర చంద్రగోళమును, ఆపైని వరుసగా దూరదూరములలో బుధ, శుక్ర, రవి, కుజ, గురు, శనులయొక్క గోళములున్ను వున్నట్లు సుకరముగా గ్రహింపనగును. దగ్గరలోనుండు గ్రహముయొక్క కక్ష్య (Orbit) ప్రమాణము అల్పముగాన, స్వల్పకాలములో పూర్తిగా తిరుగుటకు, తద్వారా ఆ గ్రహముయొక్క గతి శీఘ్రమగుటకు వుపపత్తి కుదురును. అట్లే గ్రహకక్ష్య దూరమైనకొలది కక్ష్యాప్రమాణము హెచ్చగుటకును, తద్వారా ఆ గ్రహముయొక్క గతి మందమగుటకును వుపపత్తి కుదురును. (Vide: Surya Siddhanta and Dynamical Astronomy)

వైదికవాఙ్మయము ననుసరించి చంద్రగోళము చాలా ప్రధానమైనది. మనము అన్ని ఇంద్రియములతోను చేయు అన్నిపనులను ముందు మనస్సుతో సంకల్పించినగాని అవల చేయజాలము. అట్లు అందరి మనస్సులయొక్క కేంద్రస్థానమగు సమష్టిరూపమే చంద్రగోళ మని శాస్త్రహృదయము.

మరిన్ని నదియొక్క ఈవలితీరమం దున్నవానికి అవలి యొడ్డున దూరదూరములలో నున్న వృక్షాదులు వాస్తవముగా నది ఒడ్డునకు చాలాదూరములోను, పరస్పరభిన్నదూరములలోను ఉన్నప్పటికి అవి అన్నియు ఒక్కచోటనే, ఆవలియొడ్డున కాన్పించు విధమున భూమికి దూరదూరములలో నున్న చంద్ర, బుధ, శుక్ర, రవి, కుజ, గురు, శని నక్షత్రకక్ష్యలు అన్నియు మిక్కిలి దగ్గరలో నుండు చంద్రకక్ష్యలోనే మన కగపడుచుండును.

పై రెండు కారణములనుబట్టియు చంద్రగోళమునకు ఎక్కువ ప్రాశస్త్యము నిచ్చి, ఊర్ధ్వలోకములతో మనకు సంబంధమును గలుగజేయునట్టియు, క్రమముగా జన్మాంతరములందు ఆయాలోక ప్రాప్తి యను ఫలమును, క్రమముగా నిశ్శ్రేయసమును మనకు చేకూర్చు క్రతువులు, వుపాసనలు మొదలగు వైదికకర్మలన్నియు ఈచంద్రగోళమే ద్వారముగా గలిగియున్నందున, పై రవ్యాదిదినములలో హెచ్చుప్రమాణము గల్గియున్న చంద్రదినమును, తత్సంయుక్తనియమముల నన్నిటిని 'చాంద్రమానము' అను విశేషసంజ్ఞతో శాస్త్రము వినియోగమును బోధించుచున్నది. ఇక మిగిలిన రవి, కుజ, బుధ, గురు, శుక్ర, శని దినములు 6 లో. ఋజు, వక్రాది భేదములతో నొప్పు దినములను ఒక్కొక్క చుట్టులో సగటుచేయగా (Average) ఘ 60-10 వచ్చును. ఇది రవియొక్క సగటుదినమావమైనది. అందువల్లనే "వారసాన్యె దేశవారంహి ప్రాచ్యాంకు రవి సంక్రమః" అను శాస్త్రము రవి పేరుతో వారము నుదాహరించినది. మరిన్ని మిగతా గ్రహముల దినములగలె ప్రతిదినము అత్యంత మార్పును జెందక ఈ రవిదినము కొద్దితేడాగా సమానముగా నుండును. గనుకనుగూడ మిగతాగ్రహములపేర్లతోగాక సూర్యుని పేరుతో వారమును బొందికచేసినది. మరిన్ని ఈరవిదినప్రమాణములో ఈపద్ధైవమ్యముగా మిగతా అన్నిగ్రహములకు ఒక వారము (పర్యాయము) చక్రభ్రమణము సిద్ధించుచున్నది.

ఇట్లీ కారణములచే సూర్యోదయమునుంచి తిరిగి సూర్యోదయమువరకు గల కాలమునకు 'వార'మను శబ్దము పరిభాషింపబడినది. దీనికే కువాసరము,దినము, సూర్యసావనదినము లేక సావనదినము (Solar Day) అని పేర్లు.

ఈవారమునకు ప్రారంభకాల మెపు డనునది విమర్శనీయము. మరిన్ని రవ్యాది అన్నిగ్రహములకు ప్రతివారముతోను అవిశేషముగా సంబంధ మేర్పడియుండగా ఆదివారము, సోమవారము అను మొదలగు విశేషవిభజనకు కారణ మేమనియు విమర్శింపవలయును.

వైదికవాఙ్మయములో పూర్వపక్షమనేను లేక విరోచనసిద్ధాంతము, సిద్ధాంతమనేను లేక ఇంద్రసిద్ధాంతము అను విభాగము గలదు. విరోచనసిద్ధాంతమందు ప్రత్యక్షమే ప్రమాణరాజము; మిగిలినవి తదనుసారులు. ఇంద్రసిద్ధాంతమందన్నో శబ్దప్రమాణము ప్రమాణసూర్ధన్యము; మిగిలినవి తదనుయాయులు. ఉభయమతము లందును ప్రత్యక్షమన ఇంద్రియగోచరమగునది; అనుమానమనగా ఇంద్రియగోచరమగు ధూమాదిలింగమునుబట్టి గోచరముగాని అగ్ని మొదలగువాటి నూహించుట; ఉపమానమన ఉదాహరణనుబట్టి గ్రహించుట ఇత్యాదులు సమానము.

కాని శబ్దప్రమాణలక్షణవిషయమై ఉభయసిద్ధాంతములలో కొద్ది భేద మున్నది. విరోచనసిద్ధాంతమందు శబ్దప్రమాణ మనగా యథార్థవక్తయగు ఆప్తుడగు మనుజునివాక్యము. ఇంద్రసిద్ధాంతమందు శబ్దప్రమాణ మనగా యథార్థవక్తయు, సర్వజనులకు ఆప్తుడును అగు ఈశ్వరవాక్యరూపమగు 'వేదమే' శబ్దప్రమాణము.

ఇంద్రసిద్ధాంతమునుబట్టి ప్రతిపదార్థమును అధిష్ఠానదేవతతో చేరము - అనగా ఆదిత్యు డను దేవతచే అధిష్ఠింపబడిన నేత్రమే నేత్రేంద్రియము. అట్లే వహ్ని యను దేవతచే అధిష్ఠితమగు సూర్యచంద్రుల 12 భాగల అంతరమే పాడ్యమితిథి. ఇక విరోచనసిద్ధాంతమునుబట్టి కేవలపదార్థమేగాని, పదార్థాతిరిక్తమగున దేమియులేదు. అనగా కేవల నేత్రమే నేత్రేంద్రియము. అటులనే రవిచంద్రుల మధ్య నుండు 12 భాగల దూరమే పాడ్యమితిథి.

ఇట్లే ఇంద్రసిద్ధాంతముప్రకారముకక్ష్యాక్రమముచే పైనచెప్పబడిన చంద్ర,బుధ, శుక్ర, రవి, కుజ, గురు, శనులయొక్క కక్ష్యలు (Orbits, అన్నియు ప్రత్యేకముగా నొక్కొక్క దేవతచే నధిష్ఠింపబడియుండురు. అట్టి అధిష్ఠానదేవతలు సర్వకాలమందును ఆయాకక్ష్యల

నధిష్ఠించియున్నను, వాటిలో నొక్కొక్క కక్ష్యాధిష్ఠానదేవతయొక్క ముఖము కొంతికాలముమాత్రమే భూమికి అభిముఖముగా నుండును. అన్ని కక్ష్యాధిష్ఠానదేవతలయొక్క ముఖమున్న ఏకకాలమందు భూమికి అభిముఖముగా ఒక ప్రళయకాలమందు తప్ప ఇతరమగు ప్రపంచస్థితికాలములో ఎప్పుడును ఉండదు.

ఈ కక్ష్యాధిష్ఠానదేవతలయొక్క ముఖములు ఒక హోరా (Hour) కాలములో నొక్కొకటిచొప్పున మారుచుండును. హోర యన లగ్నములో సగభాగము. దినములో 12 లగ్నములుగాన దినమునకు హోరలు 24. కాన ఈనాడు వారప్రారంభమందు, అనగా ఈనాటి 1-వహోరలో రవికక్ష్యాధిష్ఠానదేవతయొక్క ముఖము భూమికి అభిముఖముగా నున్నచో ఈనాటి రెండవహోరలో కక్ష్యాక్రమము పైనుంచి క్రిందకు 1 శని 2 గురు 3 కుజ 4 రవి 5 శుక్ర 6 బుధ 7 చంద్ర. గాన రవికక్ష్యకు క్రింది దగు శుక్రకక్ష్యాధిష్ఠానదేవతయొక్క ముఖము భూమికి అభిముఖముగా నుండును. అనగా శుక్రకక్ష్యాధిష్ఠానదేవతముఖము భూమికి అభిముఖమగు కాలమే రెండవ హోరాప్రారంభకాల మగును. ఇట్లే పూర్వహోర సమాప్తియగు కాలమున్న, పరహోర ఆరంభమగు కాలమున్న ఆ కక్ష్యాధిష్ఠానదేవతాముఖము భూమికి అభిముఖముగా మారుట మీదనే ఆధారపడియున్నది. అందుకొరకే రోజులో ఈ 24 హోరలను విభాగ మేర్పడెను.

క్రిందిపట్టికచొప్పున 24 హోరలతో ఆదివారముపూర్తికాగా 25-వ దగు చంద్రహోరతో, లేక చంద్రకక్ష్యాధిష్ఠానదేవతయొక్క ముఖముభూమికి అభిముఖముగానుండు సమయప్రారంభముతో చంద్రవారము, లేక సోమవారము ప్రారంభమగుచున్నది. కావుననే ఆదివారముతెంబడి సోమవార ముండుట ఉపపన్నమగుచున్నది.

ఇట్లు దినమునకు 24 హోరలుగాన ఏడు గ్రహముల కక్ష్యాధిష్ఠానదేవతలు మూడుపర్యాయములు వరుసతిరుగగా 3 × 7=21 హోరలు పూర్తియగును. నాల్గవ పర్యాయములో మూడు కక్ష్యాధిష్ఠానదేవతలు మారగా, నాల్గవ కక్ష్యాధిష్ఠానదేవతతో మరుసటి వారము ప్రారంభమగును. కావుననే ఏకక్ష్యాధిష్ఠానదేవతతో నే వారము ప్రారంభమగునో ఆవారము ఆగ్రహము పేరుతో పొందిక చేయబడి, సృష్ట్యాదినుండి నేటివరకు సమస్తభూమండలమందును సర్వులచేతను అప్రతిహతముగా వ్యవహరింపబడుచున్నది. ఈ ఈ రహస్యమును సూర్యసిద్ధాంతమందు

"మందామరేజ్యభూపుత్రసూర్యశుక్రేందుజేందవః
పరిభ్రమం త్యథోధస్థాః క్రమశ శ్శీఘ్రగామినః
మందాదధఃక్రమేణ స్యు శ్చతుర్థా దివసాధిపాః
హోరేశా స్సూర్యతనయా దధోధః క్రమశ స్తథా"

పైరీతనుగా తెలిపిన తద్గ్రంథకర్త సృష్ట్యాదిలయ

ఆదివారమునాటి 3 వ హోరలో శుక్రుని క్రింద దగు బుధకక్ష్యాధిష్ఠానదేవతముఖము భూమికి అభిముఖముగా నుండును.

4	,,	బుధుని	,,	చంద్ర	,,	,,	,,	,,
5	,,	చంద్రుని	,,	శని	,,	,,	,,	,,
6	,,	శనికి	,,	గురు	,,	,,	,,	,,
7	,,	గురునకు	,,	కుజ	,,	,,	,,	,,
8	,,	కుజునకు	,,	రవి	,,	,,	,,	,,
9	,,	రవికి	,,	శుక్ర	,,	,,	,,	,,
10	,,	శుక్రునకు	,,	బుధ	,,	,,	,,	,,
11	,,	బుధునకు	,,	చంద్ర	,,	,,	,,	,,
12	,,	చంద్రునకు	,,	శని	,,	,,	,,	,,
13	,,	శనికి	,,	గురు	,,	,,	,,	,,
14	,,	గురునకు	,,	కుజ	,,	,,	,,	,,
15	,,	కుజునకు	,,	రవి	,,	,,	,,	,,
16	,,	రవికి	,,	శుక్ర	,,	,,	,,	,,
17	,,	శుక్రునకు	,,	బుధ	,,	,,	,,	,,
18	,,	బుధునకు	,,	చంద్ర	,,	,,	,,	,,
19	,,	చంద్రునకు	,,	శని	,,	,,	,,	,,
20	,,	శనికి	,,	గురు	,,	,,	,,	,,
21	,,	గురునకు	,,	కుజ	,,	,,	,,	,,
22	,,	కుజునకు	,,	రవి	,,	,,	,,	,,
23	,,	రవికి	,,	శుక్ర	,,	,,	,,	,,
24	,,	శుక్రునకు	,,	బుధ	,,	,,	,,	,,
25	,,	బుధునకు	,,	చంద్ర	,,	,,	,,	,,

పర్యంతము నిరంతరము సహస్రప్రభాభాసమానమగు కీర్తిని ప్రాచ్య పాశ్చాత్యదేశీయవిజ్ఞానములలో కెల్ల భారతీయవిజ్ఞానాతిశయమును వేనోళ్ల చాటుచు ఆచంద్రతారార్కము శాశ్వతముగా విరాజిల్లు ననుట కెవరును వెనుదీయరని నా విశ్వాసము. అట్టివాడు శ్రీ సూర్యుడుగాక అన్య డెవడగును?

ఈవిధముగా రవికక్ష్యకు 4 వది చంద్రకక్ష్య, దానికి నాల్గవది కుజకక్ష్య, దానికి నాల్గవది బుధకక్ష్య, దానికి నాల్గవది గురుకక్ష్య, దానికి నాల్గవది శుక్రకక్ష్య, దానికి నాల్గవది శనికక్ష్య, దానికి నాల్గవది రవికక్ష్య అగుచున్నవి.

కావుననే 1 ఆదివారము, 2 సోమవారము, 3 కుజ, లేక మంగళవారము, 4 బుధవారము, 5 గురువారము, 6 శుక్రవారము, 7 శనివారము; 8-వది తిరిగి పైయుక్తిచే రవివారము, లేక ఆదివారమే యగుచున్నది. కావుననే వారము లేదు. అంతకు హెచ్చుగాని, తక్కువగాని యుండ వీలులేదు.

ఇట్టి క్రమమునకు, సప్తసంఖ్యకు ఉపపత్తి కుదరగా నీ యేడింటిలో నేదొకదానినైనను మొదటనుంచి లెక్కించుటకు అవిశేషముగా అవకాశము గల్గియుండ, ముందు ఆదివారముతోనే యీ వారములను లెక్కింపవలె ననునది విమర్శింతము. ఆది యనగా ప్రారంభ మను అర్థము సుప్రసిద్ధము. దేనికి ప్రారంభ మను నాశంక కలుగగా, ప్రపంచమంతటను నీ ఆదివారాదిగా వారములను లెక్కించుచు వ్యవహరించుచున్నందున ప్రపంచసృష్టికి ఆది, లేక ప్రారంభ కాలము అని తెలియుచున్నందున సృష్ట్యాదికాలమునుగూర్చి ఒకింత విమర్శింతము.

ప్రకృతము అనేకగ్రహములు (Planets), వాటికి సంబంధించిన ఉచ్చలు (Apogees), వాటి పాతలు (Nodes) ఇవన్నియు మనకు ఆకాశమందు భిన్నభిన్నస్థానములందు కనుపించుచున్నవి. వాటి చలనముగూడ భాసించుచున్నది. ఆరంభకాల మెప్పుడును అన్నియు నొక నిర్దిష్టారంభస్థానమందుండి బయలుదేరు కాలమే కావలయును.

స్కూళ్లలో ఆటలలోగూడ (Sports) మైలుదూరము పరుగెత్తుఆట (One mile race) లో అందుకు సిద్ధపడిన పిల్లల నందరను ఒక నిర్దిష్ట ఆరంభస్థానమందు చేర్చి ఒకేకాలములో అందరను పరుగెత్తుట కారంభింప జేయుట మనము చూచుచున్నాము. అటులనే పరమేశ్వరుడు కల్పాదియందు నీగ్రహ, తదుచ్చ, పాతల నన్నిటిని సృష్టిచేసి ఒకే నిర్దిష్టారంభస్థానమగు మేషాదియం (First point of Aries) దుంచి, అటనుంచి వారలకు చలనమును ప్రారంభింపజేసెను. కాన ప్రకృతమందలి గ్రహముల భిన్నభిన్న స్థానములు వారల గతులను (Velocity) బట్టి వీరందరు ఆరంభ బిందువునందు ఎంతకాలముకిందట నుండురు అని లెక్కించగా, నీ తారణసంవత్సరాదికి 195, 58, 85,045 సంవత్సరములకు పూర్వమందు చైత్ర శుద్ధ పాడ్యమి ఆదివారమునా డగును. అంతేగాని పాశ్చాత్యులు కొందరు చెప్పిన క్రీ. పూ. 4004 గాని, జోసెఫ్ స్కాలిగర్ (Joseph Scaliger) చెప్పిన క్రీ. పూ. 4713 గాని ఇత్యాది పురుషుల బుద్ధికి స్వేచ్ఛగా తోచినట్టి తేదీలు ఎంతమాత్రము గావు. అవన్నియు గణితయుక్తిసహములుగాక యుక్తిశూన్యములే యగును. ప్రపంచము ఎప్పుడు అనాదిఅయినను, ఒక కల్పకాలము స్థితియు(432,00,00,000)తిరిగి కల్పకాలము ప్రళయమున్ను అగును. అట్టి కల్పాది ననుసరించి నేటికి 195,58,85,045 అని చెప్పబడినది. సృష్ట్యాది ఆదివారముతో ప్రారంభముగనుకనే నేటికిన్ని అన్ని దేశములందును ఆదివారాదిగా వారములను లెక్కించుట అప్రతిహతముగా వ్యవహారములో నున్నది.

ఇకను వారప్రవృత్తి సూర్యోదయముతో ప్రారంభమా, లేక ఎప్పుడు వారము ప్రారంభ మగు ననునది విమర్శింతము.

భూమండలీయమధ్యరేఖపై (Equator) పరస్పరసమానము లగు దూరములలో 4 స్థానములను శాస్త్రము నిర్మించినది. ఆ స్థానములు ప్రకృతపు గ్రీనిచ్‌నుండి లెక్కించివేసిన రేఖాంశల (Longitudes) ప్రకారము 76° యున్ను, భూమధ్యరేఖయు కలసిన స్థాన మొకటి; 166° యున్ను భూమధ్యరేఖయు కలసినది రెండవది; 256° యు భూమధ్యరేఖయు కలసినది మూడవది; 346° యు, భూమధ్యరేఖయు కలసినది నాల్గవది. ఇందు ఒక స్థానములో సూర్యోదయ మగునపుడే రెండవస్థానములో మధ్యాహ్నము, మూడవస్థానములో సూర్యాస్తమయము 4-వ స్థానములో అర్ధరాత్రియు నగును. ఇట్టి గణనా సౌకర్యముకొరకే శాస్త్రము ఈ నాలుగు స్థానములను నిర్దేశించినది.

సృష్ట్యాదికాలము ఇందలి మొదటిస్థానములో అర్ధరాత్రియు, రెండవస్థానములో సూర్యోదయకాలమును, మూడవ స్థానములో మధ్యాహ్నమును, నాల్గవస్థానములో సూర్యాస్తమయకాలమున్ను అగును. కాన ఆయాదేశప్రాంతవాసులు ఈప్రకారము వారముల ప్రారంభమును గ్రహించుచో, వైదికసిద్ధాంతము ప్రకారము తత్కాలీనవారాధిపగ్రహకక్ష్యాధిష్ఠానదేవతాభిముఖ్యరూపమగు, సాపత్తిక మగు వారఫలమును పొందగల్గుదురు.

పైకక్ష్యాక్రమ మంతయు భూకేంద్రకపద్ధతి (Geo-centric System) ననుసరించి శాస్త్రము బోధించినది. మరియొక పద్ధతిలో నీవారముల క్రమము ఎంతమాత్రము కుదరనట్లు తోచుచున్నది.

పాశ్చాత్యులు 15 శతాబ్దమువరకు నీభూకేంద్రకపద్ధతినే అవలంబించి, అనంతరమునుంచి నేటివరకు అనేకులచే అనేకరకములగు మార్పుల నొందించి ప్రకృతము సూర్యకేంద్రకపద్ధతి (Heliccentric System) ననుసరించియే గ్రహగతులను నిర్ణయించుచున్నారు.

(Nautical Almanack). ఈక్రింద క్లుప్తముగా వారల మార్పుల కాలముల నుదాహరించెదను.

1500 A. D.		Copernicus of Greece
1550	,,	Tykobrahio of Sweden.
1609	,,	Kipler.
1687	,,	Newton
1582	,,	Gregory XIII
1610	,,	Galileo
1898	,,	W. H. Pickering.
1892	,,	Barnard
1901	,,	A. Hinks
1906	,,	Perrine
1908	,,	Melotte
1914	,,	Nicholson
1600	,,	Tycho Brahe
1675	,,	Roemer of Denmark.
1725	,,	Bradley
1851	,,	M Fowcault
1924	,,	International Astronomical Conference
1931	,,	,,

(Vide : History of Astronomy)

ప్రకృతము వారల అమలులో నున్న సూర్యకేంద్రకపద్ధతి ప్రకారము సూర్యునకు క్రమముగా బుధ, శుక్ర, భూమి (ఇచట భూమికి చంద్రు డుపగ్రహము) కుజ, గురు, శనులు దూరదూరములో నుందురు. చంద్రుని (ఉపగ్రహముకావున) గ్రహములలో లెక్కింప సబబుకాదు. అపుడు బుధ, శుక్ర, భూమి, కుజ, గురు, శనులు అను 6 ను, యురేనస్, నెప్ట్యూన్, ప్లూటో అను మూడును మొత్తం 9 గ్రహములు వ్యవహరింపబడవలెను. అందుచే ప్రకృతము తొమ్మిది వారములను లెక్కింప సమంజసముగాని, ప్రాచీనపు ఏడువారములను లెక్కించుట ఆపద్ధతిలో సమంజసముగా తోచుటలేదు. Bodes - Law ప్రకారము మరికొన్ని గ్రహము లుండవలెను. అవి ప్రకృతము గోచరముగానంతవరకు ఈ 9 వారములతో వ్యవహరించవలెను. మరియొక గ్రహము గోచరించినపుడు వారసంఖ్య పెరుగవలెను. లేక చంద్రుని గ్రహముగా గ్రహించుచో, కుజ, గురు, శనులకు గల ఉపగ్రహములనుగూడ సాజాత్యముచే గ్రహింపవలసివచ్చును. అన్నిటిని గ్రహించుచో వారముల సంఖ్య పుష్కలత్వము నొందును. అట్లే Revolution Theory ను, Vibration Theory ను విమర్శించినచో వారముల సంఖ్య ఇంకను పెరుగును.

లేక 15-వ శతాబ్దమునకుకాని, లేక ఏదో ఒకకాలమును ఏర్పరుచుకొని ఆకాలమునకు పూర్వముగాని అందరిచేతను తెలుసుకొనబడిన గ్రహములకుమాత్రమే వారములను ఏర్పరచుటయను ఒక సంప్రదాయము (Convention) చేయుటెడలగూడా సూర్యునినుంచి బుధ, శుక్ర, భూమి, చంద్ర, కుజ, గురు, శనులనుమాత్రమే ఆపద్ధతిలో గ్రహించినను, వెనుక మనము తెలుసుకున్న కక్ష్యాక్రమములోని నాల్గవ గ్రహము మరుసటి వారాధిపతి యగు నను నియమానుసారముగా 1 భూవారము, 2 శనివారము, 3 చంద్రవారము, 4 బుధవారము, 5 కుజవారము, 6 శుక్రవారను, 7 గురువారము అను నీక్రమము సిద్ధించును.

అట్లుగాక "The Earth's heleocentric longitude differs from the sun's geocentric longitude by 180°" అను నియమానుసారము విమర్శించి పై సూర్యకేంద్రకగ్రహముల కక్ష్యాక్రమములో సూర్యుని స్థానమునకు భూమిని, భూస్థానమునకు సూర్యుని మార్చినచో అపుడు కక్ష్యాక్రమము భూమినుండి చంద్రుడు (ఉపగ్రహముగాన భూమిదగ్గర నుండుట నంగీకరించి), 2 శుక్రుడు, 3 బుధుడు, 4 సూర్యుడు, 5 కుజుడు, 6 గురువు, 7 శని అను క్రమము సిద్ధించును. లేక పైనుండి 1 శని, 2 గురువు, 3 కుజుడు, 4 సూర్యుడు, 5 బుధుడు, 6 శుక్రుడు, 7 చంద్రుడు అను క్రమము సిద్ధించును.

"మందాదనః క్రమేణస్యు శ్చతుర్థా దివసాధిపాః" పైనుంచి క్రిందకు నాల్గవగ్రహము వారాధిపతి యగు నను పూర్వయుక్తి ననుసరించి 1 శనివారము, 2 రవివారము, 3 సోమవారము, 4 మంగళవారము, 5 శుక్రవారము, 6 గురువారము, 7 బుధవారము, 8 తిరిగి శనివారము అను క్రమము సిద్ధించును.

మరిన్ని సృష్ట్యాదికాలము 195,58,85,045 సం. లని అంగీకరింపక, క్రీ. పూ. 4004 గాని, క్రీ. పూ. 4713 గాని ఆరంభకాలమని అంగీకరించుచో ఆదివారము ప్రారంభవారముకాక, మరియొకటి ఒక్కొక్కమతమున ఒక్కొక్కవారము ఆరంభవారమగుచుండును.

కాన పాశ్చాత్యులున్ను, వారిచే బోధలనొందిన యూనివర్సిటీ పట్టభద్రులున్ను ఈవిషయమునుగూర్చి సమగ్రముగ విమర్శ లేక, పరిశోధనయొనర్చి, ఉపపత్తితో గూడిన వారముల క్రమమును నిర్ణయించి, అట్టిక్రమమును లోకమునంతట, లేక పాశ్చాత్యనాగరికతా దేశములలోనైనను ముందు అమలుజరిపించుటగాని, లేక ఉపపన్నములగు వారక్రమమును బట్టి గణితవిధానములను మార్చుటకౌ లేక సూర్యకేంద్రకగణితవిధానమునకును, ఇపుడు లోకప్రసిద్ధమగు వారక్రమమునకు ఉపపన్నమగు సంబంధమును కుదుర్చుటకౌ, ఎద్దియో ఒక విమర్శనాపూర్వకనిర్ణయము చేయగోరుచు ప్రకృతమింతతో నీవిషయమును ముగించి, పాఠకమహాశయులకు వదలివేయుచున్నాను.

తంత్రశాస్త్రము-వామాచారము

= 'ఆనందపురి' =

తంత్రశాస్త్రమును ఆమూలాగ్రముగా పరిశీలింపకయే దురభిప్రాయపూరితము లగు సిద్ధాంతములను పెక్కుమంది ఉటంకించుచుందురు. ముఖ్యముగ, వామాచారము, పంచమకారసాధనయును నిరసింపబడినంతగా ఇతరవిషయములు తృణీకరింపబడలేదు. ఆయావిషయములను గురించి తంత్రశాస్త్రమును, తదభిజ్ఞులును నుడువు విషయములనే ఈ వ్యాసము అభివ్యక్తమొనర్చుచున్నది.

౧

తంత్రశాస్త్రము ఉపాసనాశాస్త్రము. ఇందు అధికారభేదము ననుసరించి విభిన్న దేవతలను విభిన్న పద్ధతులతో నారాధించు క్రమము ఉపదేశింపబడినది. తాంత్రికపరిభాషలో ఈ ఉపాసనాపద్ధతులు 'ఆచారము' లనబడును. కులార్ణవతంత్రము వేదాచారము, వైష్ణవాచారము, శైవాచారము, దక్షిణాచారము, వామాచారము, సిద్ధాంతాచారము, కౌలాచారము అను సప్తవిధాచారములను వర్ణించుచున్నది.[1]

విశ్వసారతంత్రము సంక్షేపముగ వామాచారము, దక్షిణాచారము అను రెండు ఆచారములనే పేర్కొనుచున్నది. మద్యమాంసాదికమగు పంచమకారములతో[2] నొనర్పబడు ఉపాసన వామాచారము. ఇవి లేకుండ నొనర్పబడు ఉపాసన దక్షిణాచారము.[3] ప్రస్తుతమీ రెండు ఆచారములను గురించియే ఆలోచింతము. ముందుగనే ఒక మాట చెప్పియుంచుట మంచిది. అస్మద్దేశీయులగు పూర్వాచార్యులు స్వావలంబితములగు ఉపాసనలకు సంబంధించిన గూఢవిషయములను లోకమునకు దెల్పుటలో నత్యంతమగు జాగరూకతను వహించెడువారు. ఇట్టి విషయములనుగురించి నల్గురతోడను ప్రసంగించుట అత్యంతము అనుచితము. అత్యంతగంభీరములును, సాధనాపేక్షితములును నగు విషయములను, కేవలము గ్రంథాధ్యయనమువలననే గ్రహింపబడదగని విషయములను వెల్లడించినయెడల అమర్యాదయే యగును. అసంస్కృతబుద్ధియగు వ్యక్తి కివిషయము లేరీతిగను ఉపకరింపజాలవు. విషయగ్రహణాసమర్థతవలనను, విపరీతగ్రహణమువలనను శ్రద్ధావిహీను డగును. ఒకసారి అశ్రద్ధ ఆవేశించినయెడల ఇక ఎన్నడును ఆవిషయములను గురించిన యాథార్థ్యమును గ్రహింపలేడు. యావజ్జీవము అజ్ఞతనే ఆశ్రయించి, ఆయావిషయములను గ్రహించెడు సౌకర్యములనుగూడ పోగొట్టుకొనును. కనుకనే సుప్రసిద్ధవైష్ణవాచార్యుడగు జీవగోస్వామి స్వవిరచితమగు షట్సందర్భాంతర్గతమగు భక్తిసందర్భమున "సాధనాసంబంధములును, పరమగుహ్యములును నగు విషయములను వెల్లడింపకూడదు." అని అనుశాసించినాడు. అద్వైతాచార్యుడగు మధుసూదనసరస్వతికూడ మహిమ్నస్తోత్ర వ్యాఖ్యయందు ప్రణవోపాసననుగురించి వివరించుచు, ఈ ఉపాసనారహస్యమును స్వయముగనే గురునినుండి గ్రహింపనగు నని నుడివినాడు.

వామాచారదక్షిణాచారములు రెండునుగూడ సాధనకు సంబంధించిన విషయములు. సాధనపథానువర్తులు కానివారి కీవిషయమున నెట్టి యభిజ్ఞతయును ఉండజాలదు. గ్రంథములు తెల్పునది అత్యల్పము. సాధనకు సంబంధించిన నిగూఢతత్త్వములను గ్రంథస్థమొనర్చు ఆచారము పూర్వమున లేదు. కాని, తంత్రశాస్త్రగ్రంథసంకలయితలందఱును సాధకు లగుటవలన కొంతమట్టుకు వామాచార

---

1. "సర్వేభ్య శ్చోత్తమా వేదా వేదేభ్యో వైష్ణవం పరమ్,
వైష్ణవా దుత్తమం శైవం శైవా ద్దక్షిణ ముత్తమమ్,
దక్షిణాదుత్తమం వామం వామాత్సిద్ధాంత ముత్తమమ్,
సిద్ధాంతా దుత్తమం కౌలం కౌలా త్పరతరం నహి."
—కులార్ణవతంత్రమ్, 2.

2. "మద్యం మాంసంచ మత్స్యంచ ముద్రా మైథునమేవచ,
మకారపంచకం దేవి! దేవతాప్రీతికారకమ్."
—కులార్ణవతంత్రమ్, 1.

3. "ఆచారో ద్వివిధో దేవి! వామదక్షిణ భేదతః,
పంచముద్రాది సంయుక్తో వామాచారః ప్రకీర్తితః
పంచముద్రాది రహితో దక్షిణాచార సంజ్ఞకః"
—విశ్వసారతంత్రమ్.

మునుగులించి మనము వారి రచనలనుండియే కొన్ని విషయములను గ్రహింపగల్గుచున్నారము.

2

పండితులలో పెక్కుమంది ఉపాసనలబోలు శ్రేష్ఠతత్త్వమునకు బాహ్యములగు పంచమకారములతో సంబంధ ముండరా దనియే తలతురు. వీరు కులార్ణవతంత్ర ప్రతిపాదితమైన ఆధ్యాత్మికార్థమునే గ్రహింపగోరుదురు. ఈ అర్థము కులార్ణవ తంత్ర పంచమాధ్యాయమున ప్రదర్శితమైనది. అచ్చట పంచమకారములకు బదులుగ వాసనాశబ్దము ప్రయోగింపబడినది. వాసనాశబ్దము దర్శనశాస్త్రమున 'సంస్కారము, సూక్ష్మస్వరూపము' అను నర్థముల వాడబడుచున్నది. పంచమకారముల ఆధ్యాత్మిక స్వరూప మన పంచమకారముల సూక్ష్మరూప మని పర్యవసానము.

మూలాధారమున కుండలినీశక్తి వెలయుచున్నది.[4] ఈ కుండలినీ శక్తిని సాధనవలన జాగరిత మొనర్చి, బ్రహ్మరంధ్రమున సహస్రదళపద్మమున నున్న పరమాత్మతో సంయోజిత మొనర్చి, చిన్మయుడగు పరమశివునితో కుండలినీ శక్తికి సమరసత్వమును, అనగా ఆత్యంతిక మగు సమ్మేళనమును గూర్పవలెను. అప్పుడొకానొక సుఖానుభూతి లభించును. ఆ స్థితియందు సహస్రదళపద్మనిఃసృతమగు సుధాపానమున సాధకుడు నిరతుడగును. ఈ సుధయే మద్యము. ఇది ప్రథమ మకారము.

జ్ఞానఖడ్గమున పాపపుణ్యరూప మగు పశువును బలియొనర్చి, పరమాత్మయందు చిత్తమును లయమొనర్పవలెను. ఇట్లొనర్పగలిగిన వాడే పలలాశి—మాంసభోజి. ఇది ద్వితీయమకారమగు మాంసము.

మనస్సును, సమస్తేంద్రియములను విషయవర్గమునుండి మరల్చి, అంతర్ముఖత్వము నందవలెను. ఇట్లొనర్పగలిగినవాడు మత్స్యాశి. ఇది తృతీయ మకారము.

కులకుండలినీ శక్తిని ప్రబోధించి, ఆ శక్తిని సేవింపగలిగిన వాడే శక్తిసేవకుడు. ఇది చతుర్థ మకారము.

ప్రబుద్ధమైన కుండలినీశక్తిని పరమాత్మతో సమ్మిళితమొనర్చి ఆనందానుభవ మందగల్గువాడు మైథునసేవి. ఇది పంచమమకారము.

గురుముఖమున నుండి-గ్రంథముఖమున కాదు — ఏవంవిధము లగు పంచమకారముల 'వాసన'ను గ్రహించి, పంచమకారములను సేవించినయెడల ముక్తి లభించును. మూలాధారమునుండి బ్రహ్మరంధ్రమువఱకును వ్యాపించియుండిన సుషుమ్నానాడియం దున్న 'లింగత్రయము' నెఱిగి, షట్చక్రభేదన మొనర్పగలిగినవాడే పంచమకారములను సేవింప సమర్థుడగును.[5] గురునినుండియు, కులశాస్త్రములనుండియు ఈ తత్త్వమును చక్కగా గ్రహించిన యనంతరమే పంచమకారములను సాధింపవలె నని నియమము. లేకుండిన భ్రష్టత్వమే సిద్ధించును.[6]

ఉపర్యుక్తవిషయములను విశదముగ నాలోచించిచూచిన యెడల ఈ ఆధ్యాత్మిక పంచమకారములు మహోచ్చమగు యోగావస్థనే నిర్దేశించుచున్న వని గ్రహింపగలము. ఈ స్థితిని బొందిన వానిని జీవన్ముక్తు డనదగును. వాసనాశబ్దమే 'పంచమకారము'ల సుసూక్ష్మత్వమును సూచించుచున్నది. యోగము నాశ్రయించిననే ఇట్టి సూక్ష్మస్థితి లభింపగల దను విషయమును సూచించుటకే 'యోగవిత్'శబ్దమును కులార్ణవతంత్రము ప్రయోగించుచున్నది. ఇది యోగమునందలి ప్రాథమికావస్థ కానేరదనియు, పరిపక్వస్థితియే యనియు 'లింగత్రయవిశేషజ్ఞ షడాధారవిభేదక'శబ్దములు తెలుపుచున్నవి. ఇట్టి స్థితిని బొందుట అంతగా తేలికయైన విషయము కాదు. గురూపదేశమును యథావిధిగ ననుష్ఠించినయెడలనే సిద్ధించును. విజ్ఞానశాస్త్రమునందలి ఆనుష్ఠానికవ్యాపారము (Practical work) గ్రంథావలోకముననే సిద్ధింపదు. యోగ్యుడగు అధ్యాపకుని సాహాయ్య మున్ననే సిద్ధించును. ఈ విషయమునే స్మరింపజేయుచు కులార్ణవతంత్రము ఉపక్రమోపసంహార న్యాయము నవలంబించి గురునినుండియే రహస్యమును గ్రహింప నుపదేశించుచున్నది.

3

కఠశ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తులలోగూడ యోగవిషయము ప్రస్తావితమైన విషయము ఆధ్యాత్మికశాస్త్రాధ్యయన మొనర్చువారి కందఱకును దెలిసిన విషయము. పాతంజలదర్శనము ఈ వైదికయోగమునే విశేషముగ పర్యాలోచించుచున్నది. వైదికయోగ సాధనయును, తాంత్రికయోగ సాధనయును ఒకేపద్ధతి నవలంబించుచున్న వని చెప్పజాలము. ఉభయయోగముల ఆదర్శము ఒక్కటియగు జీవన్ముక్తియే యైనను, అనుష్ఠానపద్ధతియందు భేద మున్నది. కుండలినీశక్తిని చైతన్యవంత మొనర్చుటయే తాంత్రికయోగమునందలి

---

4. "దేహస్య మధ్యమో భాగో మూలాధార ఇతీర్యతే,
గుదస్య ద్వ్యంగులాదూర్ధ్వం మేఢ్రాత్తు ద్వ్యంగులా దధః.
త్రికోణోఽధోముఖాగ్రశ్చ కన్యకాయోనిసన్నిభః,
యత్ర కుండలినీనామ పరాశక్తిః ప్రతిష్ఠితా."
—మానసోల్లాస తంత్రమ్, 4-12-13.

5. "లింగత్రయవిశేషజ్ఞః షడాధారవిభేదకః"
—కులార్ణవతంత్రమ్, 5

6. "శ్రీగురోః కులశాస్త్రేభ్యః సమ్యగ్విజ్ఞాయ వాసనామ్,
పంచముద్రా నిషేవేత చాన్యథా పతితో భవేత్"
—కులార్ణవతంత్రమ్, 6

ప్రధానవ్యాపారము. వైదికయోగమున కుండలినీ ప్రసక్తియే లేదు. షట్చక్రభేదముకూడ ఉపనిషత్తులలోగాని, యోగసూత్రములలో గాని కానరాకున్నది. షట్చక్రభేద మొనర్చకున్న తాంత్రిక యోగమే లేదు.

ఈ పంచమకారములను 'వాసన'లని నిర్ణయించి కులార్ణవ తంత్ర మూరకుండలేదు. బాహ్యపంచమకారముల విషయముకూడ పంచమషష్ఠోల్లాసములలో పర్యాలోచింపబడినది. పంచమకారముల 'వాసన'ను, అనగా సూక్ష్మతత్త్వమును గ్రహింపకుండ వానినుపయోగించినచో పాతిత్య మాపాదిల్లు నను విషయము నింతకుపూర్వమే తెల్పితిమి. ఇక నీద్వివిధవిషయముల సామంజస్యము నూహింతము.

ఇంతవఱకు మనము గ్రహించిన దేమన: యోగసాధన యొక్క చరమస్థితియే వామాచారముయొక్క లక్ష్యము, లేక గమ్యము. ఈ గమ్యమునే కులార్ణవము వాసన యనుచున్నది. ఈ లక్ష్యమును బొందజేయు నిమిత్తమే బాహ్యపంచమకారోపదేశము. ఈ అభిప్రాయమును నిరాకరించినయెడల ద్వివిధ-పంచమకారముల కును సామంజస్య మేర్పడదు. యోగసాధకునకు మనస్థైర్యముతో బాటు మనఃప్రసాదముకూడ ఉండవలెను. దీనినిమిత్తమే పాతం జలదర్శనము ప్రాణాయామాదుల నుపదేశించుచున్నది. తంత్ర శాస్త్రము పంచమకారములవలననే ఈ యుద్దేశ్యమును సఫల మొనర్చుచున్న దనుకొనుటలో అసామంజస్య మేమియును లేదు.

కులార్ణవము కులమార్గము (వామాచారము)ను బహుళముగ ప్రశంసించియు,

> "కృపాణధారాగమనాన్ వ్యాఘ్రకంఠావలంబనాత్,
> భుజంగధారణా న్నూన మశక్యం కులసేవనమ్."
>
> —కులార్ణవతంత్రమ్, 2.

అని దీని కష్టసాధ్యత్వమును, విపన్నంకులత్వమును సూచించుచున్నది. కనుక, ఈసాధన సామాన్యుల నిమిత్తము కాదని తేలుచున్నది. లోకోత్తరులగువారికికూడ అసాధ్యవిషయ మనుటలో సందేహము లేదు. మఱియును, ఒకే వంశమున నందఱును అసాధారణ మహిమతో నుద్భవింపబోరు. కనుక నియ్యది వంశపారంపర్యముగ సాధనగకూడ గ్రహింపగలమా యను విషయముకూడ సంశయాస్పదము. ఇందు ఇష్టసిద్ధికంటె అనిష్టమే వాటిల్లు నను భయము శాస్త్రకారులకుగూడ కలదని వారి యభిప్రాయములను జూచిన గ్రహింపగలము.

౪

పరశురామకల్పసూత్రము వామాచారసంప్రదాయమునకు ప్రామాణ్యమగు గ్రంథము. ఇది ఉపాసకులకు కొన్ని నియమముల నేర్పరచుచున్నది. లోకవిద్విష్టమగు కర్మము[7] నాచరింపకూడ దనుట వానిలో నొకటి. వర్తమానకాలమున మద్యపానము శిష్టాచారసమ్మతము కాదు; లోకవిద్విష్టము. కనుక కులశాస్త్రముల నత్యంతముగ నాదరించువారుకూడ నిప్పుడు పంచమకారముల నాదరింపరాదని తేలుచున్నది. వ్యవహారపక్షమునగూడ, అత్యంతరహస్యముగనే గ్రహింపవలనుగాని, వెల్లడియైన నరకప్రాప్తి యని కల్పసూత్రము తెల్పుచున్నది.[8] మఱియును, సర్వక్షేత్రముల వీని వ్యవహారము శాస్త్రసమ్మతము కాదు. అనుకల్పముగ నిర్ధరింపబడిన ద్రవ్యములనే గ్రహింపవలెనను నియమ మున్నది.

లోకాచారవిరుద్ధమైనయెడలను,[9] దేశాచారవిరుద్ధమైనపట్లను, చిత్తశుద్ధి లేకున్నను[10] మద్యాదులను గ్రహింపకూడదు. తంత్ర శాస్త్రము మద్యపాన విధానమును హోమరూపమున వర్ణించుచున్నది.[11] పూజయం దుపయోగింపబడిన మద్యము హవిస్స్వరూపము. అవశిష్టాంశమును హోమమం దుపయోగింపవలెను. ఈ హోమాగ్ని సాధారణాగ్ని కాదు. స్వాంతర్గతమగు చైతన్యాగ్ని. ఈ హోమ మన్ననో, సహజసాధ్యము కాదు. ఈ హోమకర్మ మొనర్చువాని ఆధ్యాత్మికభావన మహోన్నతమై యుండవలెను. "అజ్ఞానరూపాంధకారమునకు విరోధియును, స్వయంప్రకాశమానమును నగు చైతన్యరూపాగ్ని నిత్యము నాయందు ప్రజ్వరిల్లుచున్నది; అందు నిఖిలవిశ్వమును నేను ఆహుతిగ నొసగుచున్నాను. ధర్మాధర్మరూపమగు హవిస్సును, ప్రదీప్తాత్మరూపమగు అగ్నియందు మన స్సను స్రువమును గ్రహించి, సుషుమ్నా నాడీపథమున నిభశం

---

7. "కామక్రోధలోభమోహ మదమాత్సర్య విహితహింసాస్తేయలోకవిద్విష్టవర్జనమ్." —పరశురామకల్పసూత్రమ్. 1-19

8. "ఆనందం బ్రహ్మణోరూపం తచ్చ దేహే వ్యవస్థితం, తస్యాభివ్యంజకాః పంచమకారాః, తైరర్చనం గుప్త్యా, ప్రాకట్యా న్నిరయః" (అందే, 1-12.)

9. "వ్యవహార - దేశ - స్వాతంత్ర్య - ప్రాణోద్వేగ - సహాయామయవయాంసి ప్రవిచార్యైవ తదనుకూలాః పంచమాది పరామర్శాః" (పరశురామకల్పసూత్రమ్, 10-76.)

10. "కులద్రవ్యం నిషేవేత యదా సత్త్వాధికా మతిః,
అన్యథా సేవనం కుర్యాత్ పతనాయైవ కల్పతే."
—కల్పసూత్రవృత్తి కారధృతమ్.

11. "అంతర్నిరంతర మనింధన మేధమానే
మోహాంధకారపరిపంథిని సంవిదాగ్నౌ,
కస్మింశ్చి దద్భుత మరీచివికాసభూమే
విశ్వం జుహోమి వసుధాది శివావసానమ్."
—వృత్తికారధృతమ్.

ద్రియవృత్తులను ఆహుతిగ నొసగుచున్నాను."[12] ధ్యాన మొనర్చుటకుగాను చిత్తస్థైర్య మావశ్యకము. దీనిని బొందజేయుటకే మద్యపానవిధి; చిత్తమును స్థిరమొనర్చి దేవతాధ్యాననిమగ్న మొనర్ప నగును. మద్యపానమున చిత్తమునకు వికారము ఘటిల్లకూడదు.[13]

✻

పంచమకారముల తీవ్రతను సహింపజాలనివారును, రోగపీడితులును, వృద్ధులును నగువారుగూడ దీనిని ఉపయోగింపకూడదు. ఈ విషయముల నన్నిటిని గమనించినయెడల ఈ సాధనకు అధికారి అత్యంతము దుర్లభుడు-లేనేలేడు-అనిపించును. పూర్ణాభిషిక్తుడను వ్యక్తి దీనిని యథేచ్ఛముగ నుపయోగింపవచ్చునందురుకాని, అట్టివాడుకూడ అరుదే.[14] పూర్ణాభిషిక్తు డన్నను, బ్రహ్మజ్ఞాని యన్నను ఒక్కటియే. అట్టివాడు యథేచ్ఛముగ వర్తింపవచ్చుననుట స్తుతియేగాని అన్యముకాదు. అతడు యథేచ్ఛముగ వర్తింపనువర్తింపడు; ఇట్టి సాధనతోడను ప్రయోజనము లేదు. అతడు కృతకృత్యుడు. తన్ను పూర్ణాభిషిక్తునిగ భావించు యథేచ్ఛావిహారిని తంత్రశాస్త్రవేత్తలే నిందించియున్నారు.[15]

వామాచారముకంటె దక్షిణాచారమే శీఘ్రముగ ముక్తిని ప్రసాదింపగల దని మహాపండితుడగు భాస్కరరాయలు లలితా సహస్రనామభాష్యమున స్పష్టముగ నుడివియున్నాడు. భాస్కరరాయలు స్వయముగ వామాచారము నవలంబించినవాడు. కాళికా పురాణముకూడ ఈవిషయమునే చెప్పుచున్నది. అయినను భాస్కరాదులు యథార్థాధికారిని వామాచారమును పరిగ్రహింపమని చెప్పినారు. ఇది యొక మతము.

శారదాతిలకతంత్రసంకలయితయగు లక్ష్మణేంద్రదేశికుడును, సౌందర్యలహరీటీకాకారుడగు లక్ష్మీధరుడును వామాచారము నొప్పలేదు. శివార్కమణిదీపికయందు అప్పయ్యదీక్షితులవారుకూడ వ్యతిరేకాభిప్రాయమునే సూచించిరి. తంత్రసారప్రణేతయగు కృష్ణానంద-ఆగమవాగీశుడుకూడ వామాచారము అత్యంతకఠిన మని అభిప్రాయ మొసగెను.[16]

ఈ విషయముల నన్నిటిని పర్యాలోచించిచూచినయెడల అత్యంతక్లిష్టమును, ప్రతిపదభయావహమును నగు వామాచారమును పరిత్యజించి దక్షిణాచారమును గ్రహించుటయే శ్రేయోదాయకము. వామాచారసాధన కర్హుడగువాడు నూటికి కోటికి సాధకులలో నొక డుండవచ్చును. అతనికి నానమోవాకములు.

---

12. "ద్రవ్య మాస్వాద్య విధినా మనోనిశ్చలతాం నయేత్,
తతో ధ్యాయేత్ పరంజ్యోతి రాత్మజ్యోతి స్సనాతనమ్."
—గణేశ్వరసంహితా.

13. "యావ న్న చలతే దృష్టి ర్యావ న్న చలతే మనః,
తావత్ పానం ప్రకుర్వీత పశుపాన మతః పరమ్.
యావన్నేంద్రియవైకల్యం యావన్న ముఖవైకృతమ్,
తావదేవ పిబేత్ ద్రవ్య మన్యథా పతనం భవేత్."
—పరమానందతంత్రమ్.

14. పరశురామకల్పసూత్రవృత్తి 5-22

15. అందే, 3-11

16. "త్వత్సమా ప్రకృతిశ్చేత్ స్యా త్మత్సమః పురుషో యది
తదైవ పరమేశాని సమర్థః కులసాధనే"

త్రయః స్వప్నాః

తస్యత్రయ ఆవసథా
త్రయః స్వప్నాః
(ఐతరేయోపనిషత్తు 3-12)

శ్రీ నిర్వికల్పానందస్వామి

•

సత్యాన్వేషణనిమిత్తము అద్వైతవేదాంతులు అవలంబించిన ఉపాయములలో అవస్థాత్రయవిచారణ ఒకటి. జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తు లను మూడు అవస్థలును మనకు అహరహము గోచరమగుచున్నవి. ఈవిషయమును గౌడపాదులవారు మాండూక్యకారికలలో సవిశేషముగ పరామర్శించియున్నారు.

ప్రస్తుత మీసిద్ధాంతమును వ్యాప్తిచేయ పరిశ్రమించినవారు ముగ్గురు. వారి పేర్లు: వి. సుబ్రహ్మణ్య అయ్యరు, వై. సుబ్రహ్మణ్యశర్మ, కె. ఎ. కృష్ణస్వామయ్యంగార్లు. తుదివారు కీర్తిశేషులు.

ఈ సిద్ధాంతములను వీరు శృంగేరిజగద్గురువు లైన శ్రీమత్ నృసింహభారతీ స్వామివారినుండి సేకరించినారు. వీరందఱును మైసూరురాజ్యవాస్తవ్యులే. వీరందఱును సంస్కృతాంగ్ల కర్ణాటకభాషల లో గ్రంథములను రచించినారు.

ఈ వ్యాసము దిక్ప్రదర్శనముగా వారి భావమును సాధ్యమైనంతవరకు వారిభాషలోనే వెల్లడింప ప్రయత్నించుచున్నది.

•

మూర్ఖుడను గొల్లని కథ యొకటి ఉన్నది—స్వాధిష్ఠితమగు వృక్షశాఖనే కుఠారకర్తరిత మొనర్ప నుంకించె నని. మూర్ఖత్వమున కిది ప్రకృష్టదృష్టాంతము. ఇంకొక కొమ్మమీదనుండి దానిని నరుకవలెను. లేనిచో, హస్తపాదములు చూర్ణితము లగును; పంచత్వము సిద్ధించును.

వ్యావహారికజీవితమున అవలంబింపవలసిన ఈ సరళనియమము దార్శనికతత్త్వానుసంధానక్షేత్రమునగూడ ప్రయోగార్హ మని ప్రాచీనమహర్షుల నిర్ధారణ. అహరహము అనుక్రమముగ మనుష్య జీవితమున సంభవించు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తు లనెడి అవస్థాత్రయమును, తదంతర్గతమగు అనుభవరాశిని గ్రహించి, వాని యథార్థతత్త్వమును నిరూపింపగోరునెడల : ఈమూడు అవస్థలకంటెను వేఱగు స్థానము—ఎటనుండి వీని నాఘాతమొనర్చినయెడల ఈమూడును తునుగుటయేకాక స్వహానికి ఆస్కారము లేకుండునో, అట్టిస్థానము ఆవశ్యకము. ఈస్థానాన్వేషణముయొక్క ఫలితము ఆత్మ నావిష్కరించుటతో ముగిసినది. మనుష్యుని వ్యక్తిత్వముతో అవినాభావ సంబంధము కలిగియున్న వని ఆపాతబుద్ధికి తోచెడి మనశ్శరీరములను, బుద్ధిని, ఇంద్రియములను, ప్రాణమును దాటి, వీనికిగూడ అస్తిత్వమును ప్రసాదించు ఆత్మవస్తువును ఋషీశ్వరులు వెదకి, కనుగొనిరి. బహుపరిశ్రమలబ్ధమగు ఈ ఆశ్రయము నధిష్ఠించినయెడల, కేవలము జాగ్రత్స్వప్నములనేకాక, చిత్తస్పందనవర్జితమును, ఆనందమాత్రానుభవస్థితియును నగు సుషుప్తినిగూడ పరీక్షింపవచ్చును. జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులు అవిరతక్రమమున వచ్చుచుపోవుచుండును. ఆత్మ నిర్లిప్తదృష్టితో కేవలము వీక్షించుచుండును. ఇందలి పరిస్పందనములు దానిని స్పృశింపజాలవు. జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తులలోని జ్ఞానమునకు ఆరంభమును, అంతమును ఉన్నవి. ఆత్మయొక్క జ్ఞానమునకు ఆవిర్భావతిరోభావములు లేవు. ఆ జ్ఞానము సదైకరూపము; క్షయవృద్ధివివర్జితమగు శాశ్వతజ్ఞానము.

ఆత్మయం దీయవస్థాత్రయ భేదము లేదు. అది నిత్యము జాగ్రదవస్థయందే యున్నది. మనుష్యునకు సంభవించెడి జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులు ఆత్మకు సత్తాశూన్యములగు మిథ్యాస్వప్నములు—త్రయః స్వప్నాః.

౨

మహర్షులీమాత్రమే నుడివి యూరకుండినయెడల, జీవన సంగ్రామ మన్న వారికి భీతి యనియు, కేవలము స్వాప్నిక భూములలోనే వారి పరిభ్రమణ మనియు నిందించుటకు ఆస్కార ముండెడిది. కాని వారు 'త్రయః స్వప్నాః' అని ఆగిపోలేదు. ఈ మూడు స్వప్నములను ద్రష్టయగు ఆత్మనుండి వేరుచేయబడినపిదప ఋషులు మఱియొక ప్రశ్నమును పర్యాలోచించిరి. వివిధవైచిత్ర్య యుక్తమగు అసంఖ్యానుభూతుల ధారాప్రవాహము మన జీవన క్షేత్రమును సర్వదా రససిక్త మొనర్చుచున్నది; అయినను పరీక్షించి చూచినయెడల దాని క్షణభంగురత్వమే ప్రతిపన్న మగుచున్నదే కాని, దీనిని శాశ్వతమనుటకు వీలులేదు. ఈ అనుభూతిప్రవాహము యొక్క నిసర్గోత్పన్న మెచ్చట? ఇది మిథ్యయే యైనను, సత్తాశూన్యమైనను ఇంద్రజాలమువలెను, క్షణప్రభవలెను గోచరమగుచున్న విషయమును విస్మరింపజాలము. క్షణార్ధసమయమునకైనను సత్యరూపమును ధరించు శక్తి దీని కెచ్చటనుండి కలిగినది? ఈ ప్రశ్నకు ఋషీశ్వరవాణి నిస్సందిగ్ధకంఠమున ఒసగిన ప్రత్యుత్తరము :

"ఆత్మైవేదం సర్వం" (ఛాందోగ్యము, 7-25-2)
"సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ" (అందే, 3-14-1)
"ఈశావాస్య మిదం సర్వం" (ఈశావాస్యము, 1-1)
"అయ మాత్మా బ్రహ్మ" (మాండూక్యము 2)

అవస్థాత్రయలబ్ధమగు అనుభవరాశియే మనకడ జగద్రూపమును ధరించుచున్నది. ఈ అనుభవములయొక్క స్వరూపనిర్ధారణ మొనర్ప బూనుకొనినయెడల, నియ్యవి ఆత్మయొక్క అభివ్యక్తిగనే తోచును. అసంఖ్యగ్రహ తారకా మండితమగు ఆకాశమునుండి స్థావర జంగమపూర్ణమగు వసుంధరవరకు గల బ్రహ్మాండము ప్రథమ విచారమున నిస్సారమగు స్వప్నముగ తేలిపోవునది, తుదకు పరమసత్యము బ్రహ్మమై నిలబడుచున్నది. ఆపాతసత్యమగు ఈ జగదింద్రజాలము పరమసత్యమగు పరమేశ్వరునియందే ప్రతిష్ఠితమైయున్నది- మహాసింధువక్షమున దోచు అగణితబుద్బుద పరంపరలవలె. బుద్బుదముల వాస్తవస్వరూపము సముద్రము; జగత్తుయొక్క వాస్తవ తత్త్వము బ్రహ్మమే. ఈ బ్రహ్మ మెచ్చటనో యున్నదని కాదు. అంతరాంతరమున వెలయు నీ స్వరూపమే ఆత్మ -ఆత్మరూపివగు నీవే బ్రహ్మము. కనుక, స్వప్నత్రయ రూపమగు జగత్తును పరమసత్యమగు పరమేశ్వరునివలన నావృత మొనర్పుము. బుద్బుదము నుండి నీదృష్టిని మరల్చి, బుద్బుదముయొక్క వాస్తవస్వరూపమగు మహాసముద్రమును వీక్షింపుము. సార్ధత్రిహస్త పరిమితమగు ఈ మనుష్యశరీరమున నెంతటి గంభీరరహస్యము మరుగుపడియున్నది !! శరీరాంతర్గతమగు సారతత్త్వమే ఆ మహాసముద్రము. అందుండియే జగత్-బ్రహ్మాండము బుద్బుదమువలె లేచి లయమందుచున్నది. సారతత్త్వమునకును, జగత్ - బ్రహ్మాండమునకును భేదమే లేదు. భేదవివర్జితమును, అఖండమును, అద్వితీయమును అగు ఈ సారతత్త్వమే, ఈ సత్యవస్తువే మనుష్యుని యొక్కయు, జగత్తు యొక్కయు వాస్తవరూపము.

3

జగత్తుయొక్కయు, జీవనసమస్యయొక్కయు చరమమగు ఈ నివృత్తిని బొందునిమిత్తము మహర్షులు మొదట 'త్రిస్వప్నము'ల పారప్రాంతమునకు ప్రయాణమొనర్చియుండిరి. ఇందుండియే గవేషణ నొనర్చినయెడల, మనస్సునకు కావలసినంతగ విషయ జ్ఞానము లభించునే కాని, దార్శనికమగు తత్త్వాలోచనకు లక్ష్యమగు సత్యవస్తువు బహుదూరముననే యుండును. పాశ్చాత్య దర్శన శాస్త్రేతిహాసమును పరిశీలించిన ఈ విషయము విస్పష్ట మగును. గ్రీసు దేశీయుడగు థేవిస్ (*Thaves*) మొదలుకొని వర్తమానకాలమం దుండిన బర్గసా (*Bergson*) అలెగ్జాండరులవఱకు ఎన్ని మతవాదములు జీవన సమస్యను గూర్చి వెలసినవి ! పృథివిని దాటి, ఆకాశము నతిక్రమించి స్వర్గలోకము నంటి భగవంతునివఱకు పరివ్యాప్తమగుచు, దూరాతిదూర ప్రదేశముల నంటుచు, పండితుల భావన తిరుగాడుచున్నదే కాని ముక్తి నందకున్నది. తత్తోధిక మగు భారమును వహించి, పృథివీవక్షమున బడుంగుమని కూలుచున్నది. కొందఱు చరమసత్యమును జడపరమాణువు లనుచున్నారు. మఱికొంద ఱద్దానిని ప్రతిఘటించి చేతన పరమాణువు (*Monods*) లనుచున్నారు. కొందఱు ఈజగత్తును మానసకల్పన మనుచున్నారు. కొందఱీ విషయమును హాస్యాస్పదముగ భావించి, షడింద్రియ గ్రాహ్యమగు జగత్తు కేవల కల్పనము కాజాలదనుచున్నారు. డెకార్టే (*Des Cartes*) నిస్సందిగ్ధ సత్యమును ఆవిష్కరింపబోయి, సంశయ (*Doubt*) మను ఖడ్గమున ప్రాచీన సిద్ధాంతములను ఖండవిఖండిత మొనర్చెను. కాని, "నేను భావించుచున్నాడను" అను విషయమును సంశయింప జాలకపోయెను. ఈతని సిద్ధాంత స్తంభములమీదనే ఆధునిక పాశ్చాత్య దర్శనము నిలబడియున్న దని తలచువారిని విస్మయావిష్టుల నొనర్చుచు, ఆ స్తంభము లచిరముననే భగ్నము లొనర్పబడినవి.

కాంటు (*Kant*) దేశకాలనిమిత్తములను మనోధర్మము లని నిర్ణయించి సమకాలీనులను దిగ్భ్రాంతుల నొనర్చినయెడల హెగేలు (*Hegel*) ఆ మతవాదమును ఖండించెను.

నీట్‌శే (*Nietzsche*) అహంకారమును వృద్ధి నొనర్చి, రాక్షసునివలె పెంచుమని ఉపదేశించెను. శోపెన్‌హోయార్ (*Schopenhaur*) అహంకారమును సమూలముగ నిర్మూలించిన యెడలనే పరమశాంతి లభించు నని ఉపదేశించెను. కోంతే (*Comte*) దర్శనరాజ్యమున నెట్టి అపూర్వతయును ప్రవేశింప కూడదని బహిష్కరించెను; అనగా ప్రత్యక్షమును, విజ్ఞానసమ్మతమును అగు విషయములనే గ్రహింపుడని అతని ఆదేశము. కాని, ఒక శతాబ్దము గడవక మునుపే, కోంతే జన్మభూమి యగు ఫ్రాంసు నందే బర్గసో జన్మించి, దార్శనికుని హస్తములలో వైజ్ఞానికుని యంత్రసామగ్రి శోభిల్ల దనియు, ధ్యానయోగము అవలంబనీయ మనియు వచించెను. ఇట్లింతగనో చూపవచ్చును గాని ఈ మహామేధావుల మతములు వ్యర్థమనినచో రచయితయొక్క దాంభికత్వమే ప్రకాశిత మగును. అయినను, మతముల వలన తత్త్వము లభింపగలదా యను ప్రశ్న రాకమానదు. ఒకింత ఆభాసముగ తత్త్వము గోచరమైనను రహస్యవినిర్ముక్తమును, అసందిగ్ధమును, సమగ్రమును (*whole*) నగు తత్త్వమును దర్శింప హృదయకుహరమునుండి వెలువడు ఆకాంక్షను దీర్చు ఉపాయమును ఈ శబ్దజాలము తెల్పగలదా ?

౪

శబ్దజాలమునకును, భావరాశికిని అంతము లేదు. ఒక భావము ఇంకొక భావమునకు దారి చూపును; ఒక శబ్దమును మల్లించిన మతియొక శబ్ద మచ్చట ప్రవేశించును. శబ్దమును, భావమును ఆధారమొనర్చుకొని నిర్మింపబడునవి మతములు—తత్త్వము కాదు. మహర్షులు కోరినది తత్త్వము. కనుకనే వారు నిర్భయులై నిస్సంకోచముగ 'త్రయః స్వప్నాః' అని ఘోషింపగల్గిరి. శబ్దమును, భావమును సాహాయ్యకములుగ గైకొని ప్రకాశింప జేయగోరునదెల్లయు 'దృశ్య' మగును. దృశ్యము పరివర్తనశీలము. క్షణప్రధ్వంసి. అలీకము. స్వప్నము. ఇందుండియే దీనిని గ్రహింపగోరినయెడల మూర్ఖుడగు గొల్లవానివలెనే క్రిందబడి కాలుచేతులను బోగొట్టుకొని పంచత్వము నందెదవు. ఇందుండి బయటకు రమ్ము. చంచలమగు దృశ్యవస్తువునుండి దృష్టిని మరల్చి, దృక్‌వస్తువు ననుశీలింపుము. తత్త్వము లభింపగలదు.

బుద్బుదము బుద్బుదరూపమున క్షణవిధ్వంసి; సముద్రరూపమున అవినాశి. జగత్తు జగద్రూపమున వాస్తవశూన్యమగు స్వప్నము—బ్రహ్మరూపమున అవ్యయమును, చిరంతనమును నగు సత్యము. కాని, జగత్తును బ్రహ్మరూపముగ గుర్తించుటకు ముందు జగద్రూపమును 'త్రయః స్వప్నాః' అని నిరాకరణమొనర్పవలెను. దీని నొనర్పవలె నన్న వైరాగ్యవాదము, దండకమండలములు, కౌపీనధారణము, గిరిగుహావాసము మున్నగునవి అనివార్యములుగ వచ్చి నిలచును. కాని ఉపాయము లేదు. సత్యవస్తువుయొక్క మూల్యము అన్నిటికంటెను అధికమైనను, ఇచ్చుటకు సంకోచించిన వీలుపడదు. ఒకసారి సత్యశిఖరమును జేరుకొనినయెడల, త్యాగము నందలి కష్టమును భయమును సడలిపోవుటయేకాక, శతాధికమగు లాభము చేకూరగల దని మహర్షులు శపథపూర్వకముగ నుడివి యున్నారు.

దృగ్దృశ్యముల స్థిరాస్థిరస్వభావప్రభేదమును గమనించి, దీనికిగూడ పారమున నున్న అఖండాద్వయజ్యోతిని ప్రకాశింపజేయు ప్రయత్నము కవియొక్క కల్పన కాదు. బుద్ధి (*Intellect*) వినిర్మితమగు భావనీడమును కాదు. ఇది మెటీరియలిజమ్, ఐడియలిజమ్, ప్యాన్‌థియిజమ్ అను 'ఇజమ్' (*Ism*) లలో నేదియొక్కటియును కాదు. 'ఇజమ్' మతవాదమాత్రము—తత్త్వము కాదు. ఈ అఖండాద్వయవస్తువు జగత్తునకును, జీవనమునకును సంబంధించిన దృఢసత్యము. దీని నాశ్రయమొనర్చుకొనియే తదితర సత్యములు వెలుగుచున్నవి. ఈసత్యముయొక్క శ్రేష్ఠత్వమును, సుస్పష్టతను బహువిధములుగ వర్ణించియును ఉపనిషత్తులు తృప్తినందజాలక పోయినవి. అంధమును, తామసమును నగు మనుష్యదృష్టిని దివాలోకమువలెను, హస్తస్థితమగు ఆమలకమువలెను ఉజ్వలమును, సన్నికటమును నగు ఈ పరంజ్యోతి వైపునకు బహువిధములుగ నాకర్షింప ప్రయత్నించిరి. ఈ సత్యవస్తువు బయటను లోపలను, దూరమునను నికటమునను, పూర్వమునను వర్తమానమునను సర్వదా సర్వావస్థలయందు నివ్వావరించుకొనియే యున్నది. 'ప్రతిబోధవిదితమ్' (కేన 2-4) - ప్రతిబింబతోడను అది వెలుగొందుచున్నది. 'దృష్టేః ద్రష్టా' (కేన 2-3) - నీ చూపులలో చూపై వెలువడుచున్నది. 'ప్రాణస్య ప్రాణః' (కేన 1-2)- నీ ప్రాణముయొక్క ప్రాణము. 'పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా' (తై. ఉ. 2-5) - నీ భోగ్యజగత్తునకు ఆధారము. 'అంతరంతరం యదయ మాత్మా' (బృహ. ఉ. 1-4-8) - నీ అంతరముయొక్క అంతరమునగూడ నిదే వెలుగొందుచున్నది.

౫

'త్రయః స్వప్నాః', 'సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ' అనునవి ఆత్మవిద్యకును, బ్రహ్మవిద్యకును చరమములగు సిద్ధాంతములు. ఏ ఉపాయముల నవలంబించి మహర్షులీ తత్త్వములను బొందగల్గినారను విషయమున అభిప్రాయభేద మున్నది. కాని, మతవాదములను నిర్మించు విద్య వారి కగమ్యముగనే యుండె నని చెప్పవచ్చును. ముఖ్యముగ ప్రాచ్యపాశ్చాత్య దర్శనము లేవిధానము ననుసరించి, ఏ కల్పనావిధానమున నిర్మితములైనవో దానిని వారు గ్రహింప లేదనియే చెప్పవలెను. ఏలయన, నే డొకడు బుద్ధిశక్తివలన కల్పించిన విషయము అంతకంటె బుద్ధిమంతుడగు వానికడ పరాస్తమగును.

నేడు వైజ్ఞానికులు అవలంబించుచున్న ప్రణాళికనే, అనగా ఆలోచ్య విషయసంబంధములగు తథ్యముల నన్నిటిని గ్రహించి, వానిని శ్రేణీబద్ధమొనర్చి, పక్షపాతమును స్వాభిరుచిని వదలి స్ఫుటముగ పరీక్షించి ఫలితమును సంగ్రహించుపద్ధతినే వా రవలంబించి రని నుడువదగును. ఈరీతినిబట్టి చూచినయెడల ఆత్మవిద్యయును, బ్రహ్మవిద్యయును దార్శనికమతవాదములుగ పరిగ్రహింపబడక, 'విజ్ఞానము' (*Science*) గనే పరిగణింపబడవలసియున్నది.

౬

ఏబదియేండ్లకు పూర్వము మనస్సు విజ్ఞానశాస్త్రమునకు పరీక్షా విషయ మగునని ఎవ్వరును తలంచలేదు. నేడు మన స్తత్వము విజ్ఞానశాఖయై నిలచినది. ఆత్మ మనస్సుకంటె సూక్ష్మమైనది. ఈ ఆత్మవస్తువుకూడ విజ్ఞానసమ్మతమగు ప్రణాళి ననుసరించి పర్యాలోచిత మవగలదా? పూర్వ మీరీతి అవలంబింపబడినట్లు ప్రమాణము లున్నవి. వర్తమానకాలమున ఈ శాస్త్రము పునఃప్రతిష్ఠిత మగు నను సూచనలు లభించుచున్నవి. జడ - విజ్ఞానశాస్త్రము సత్యాన్వేషణేచ్ఛను విశేషముగ పురికొల్పినది. అచిరముననే వైజ్ఞానికుడు ఆత్మవస్తువునే గవేషణావిషయముగ పరిగ్రహించినను పరిగ్రహింపవచ్చును. మన స్తత్వమును విప్పిచెప్పి, వైజ్ఞానికుడు సమష్టి జీవనమునను, వ్యష్టిజీవనమునను క్రొత్త వెలుగులను నింపినాడు. ఇట్లే ఆత్మవిజ్ఞానముగూడ పర్యాలోచితమైనయెడల, మనుష్యజీవనము అశేషకళ్యాణమండిత మగును. వర్తమాన నాగరికతయొక్క దృష్టి భంగికూడ పరివర్తిత మవగలదు.

ఆత్మవిద్య 'సర్వవిద్యలకును ప్రతిష్ఠ'మని ప్రాచీనవాణి. కనుక ఈ విజ్ఞానము కేవలము జడపదార్థమును (*Matter*) గాని, శక్తిని (*Energy*) గాని, ప్రాణమును (*Life*) గాని, మనస్సును (*Mind*) గాని, లేక ఇట్టిదేయగు మఱి దేనియొక్క విషయమును గాని విడిగా అన్వేషణావిషయముగ గ్రహింపజాలదు. జగత్తునను, జీవితమునను గల తథ్యముల నన్నిటిని మథించి సమన్వితమొనర్చినయెడలనే ఈ అమృతము లభింపగలదు. ఆత్మవిజ్ఞానముయొక్క లక్ష్యము సర్వవిజ్ఞానము (*The Science of the whole*).

వైజ్ఞానికమగు సమీక్షణప్రణాళి అత్యంతకఠినము. అలసులను, పరిశ్రమరహితులను, సంస్కారబంధితులను, ఏకాగ్రరహితులను నసువారి కిది అందని మ్రాను. సత్యానుసంధానమున అవమానము, కష్టపరంపర, మృత్యువుకూడ తుచ్ఛములగును. వైజ్ఞానికేతిహాసమును పఠించిన ఒక్కొక్క ఆవిష్కారమున కెంతమంది శ్రమపడి, ప్రాణములను ధారపోసినదియు తెలియగలదు.

ఈ ఆత్మవిజ్ఞానము నన్వేషింపబూనిన తతోధికమగు ధైర్యసాహసములును, స్వార్థత్యాగమును, సత్యనిష్ఠయును ప్రయోజనములగును. ఉపనిషత్తులను పఠించినయెడల గురువులు శిష్యుల నెంతగా పరీక్షించినదియు తెల్లమగును. నాచికేతుడు, సత్యకాముడు, వామదేవుడు, ఇంద్రుడు - వీరెంతగ కష్టించిరి!

సత్యాన్వేషణాపథమున జగత్తును స్వప్నమని విదిలించి పారవేయవలసినయెడల సంకోచ ముండకూడదు. సత్యము ముందర, సుఖము తరువాత.

Printed and Published by S. Sambhu Prasad, at the Andhra Patrika Press,
No. 7, Thambu Chetty Street, Madras. Editor:—S. Sambhu Prasad.

నేడే చూడండి!

దేవకన్య

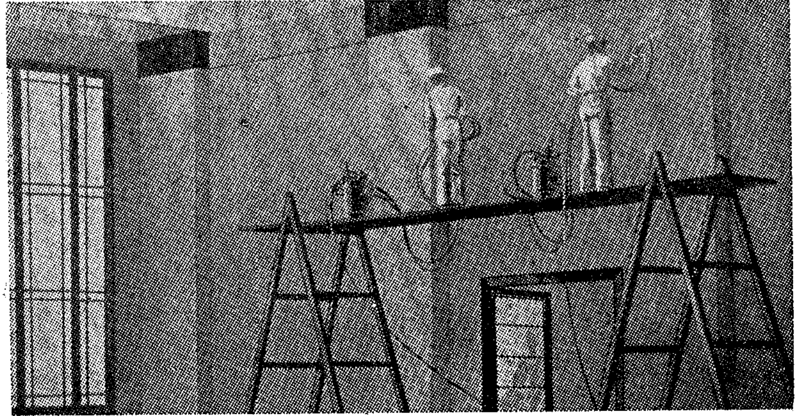
G.H.Rao

నడుస్తామా? కాళ్లు కాలకుండా జోడు తొడుక్కుంటాం, ఎండ తగులకుండా గొడుగు వేసుకుంటాం. అల్లాగే శీతోష్ణస్థితులకు కట్టడాలు శిథిలమవకుండా పెయింట్లను, వార్నిషులను పూస్తాం. పెయింటు వెయ్యకపోతే కర్రలో చమురు ఆరి, బుగిలిగాళ్లు పడుతుంది; ఇనుము త్రుప్పుపట్టి, పెచ్చులు పెచ్చులుగా ఊడి విరుగుతుంది. ఎండలో ఉన్నవానికన్న పందిట్లో ఉన్నవానికి ఎండదెబ్బ తక్కువగా తగిలినట్లే, కట్టడాలమీద ఏదైనా రక్షణ ఇచ్చే పూత ఉంటే ఆ పూతక్రిందనున్న భాగం శీతోష్ణస్థితులవల్ల శిథిలమవదు.

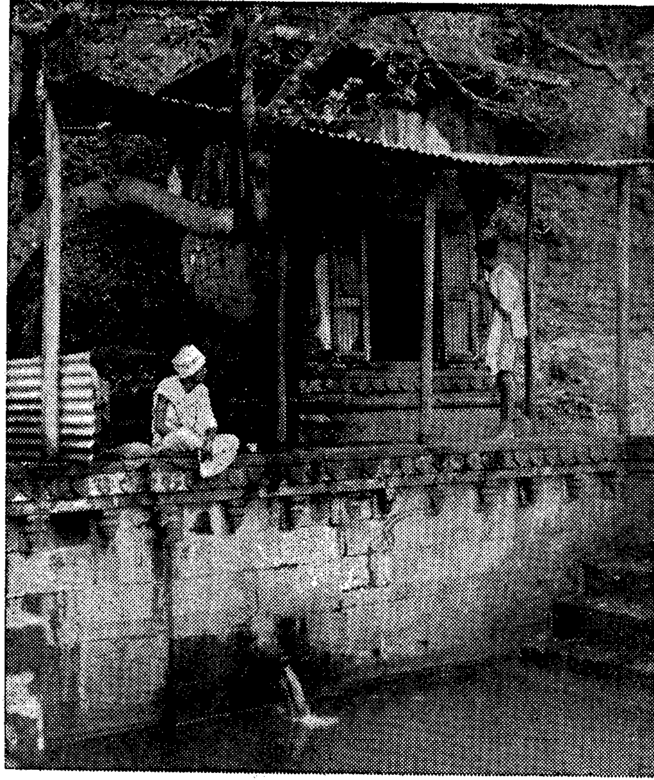
పందిట్లో చల్లదనం దానిమీద కప్పిన ఆకు చిక్కదనంమీద ఎల్లా ఆధారపడుతుందో అల్లాగే పెయింటు నాణ్యాన్ని బట్టి దాని రక్షణశక్తి ఉంటుంది. అగ్నిభయం ఉన్నచోట్ల జింకురేకులూ, చల్లదనం కావలసినచోట్ల తాటాకులూ ఎల్లా వాడతామో అల్లాగే మన్నవలసిన పరిస్థితులకు తగిన లేపం ఉండాలి. ఏ రంగు పడితే ఆ రంగు, ఎక్కడ పడితే అక్కడ మన్నదు. ఒక్కొక్క వాతావరణంలో మన్నవలసిన లేపాలను ఒక్కొక్కలాగ తయారుచేస్తారు. వాటిలో తనకు కావలసిన రకాన్ని ఏరుకొని పని చెయ్యాలంటే, లేపాల్లో రకాలు ఏరకం ఏపరిస్థితుల్లో ఉపయోగిస్తుందో తెలియాలి.

పిచికారీలతో రంగులు వేయుపద్ధతి

రంగులు వేయించటం కట్టడాల రక్షణకుగాని తమాషాకూ షోకుకూ కాదని గుర్తెరిగిన గృహస్థుకూ, రంగుపని అంటే ఏదో వీలుగా దొరికిన రంగును తనకు వీలైన విధంగా పూసి కూలిడబ్బులు ఏరుకోవటం మాత్రమే కాదు - గృహస్థు పెట్టిన ఖర్చుకు తగినట్లు అతని సొత్తుకు రక్షణా, రాణింపూ అవసరమని తన బాధ్యతను గుర్తించిన పెయింటరుకూ పెయింటు (లేపం) అంటే ఏమిటో, ఏరకం ఏపరిస్థితుల్లో మన్నుతుందో బాగా తెలియాలి.

• గోదావరీనది పుట్టు, పెంపులు •

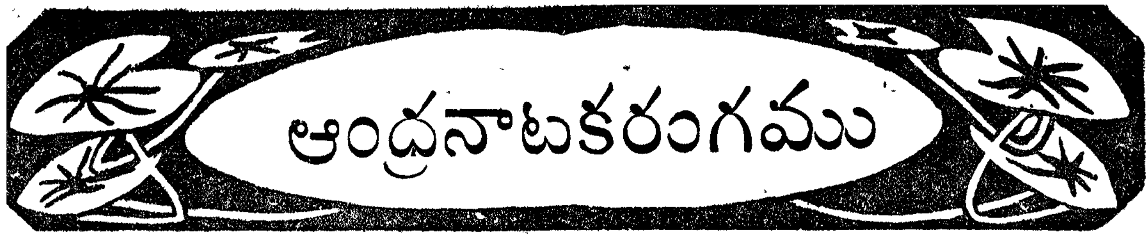

పుట్టుక : త్ర్యంబకేశ్వర పాదారవింద సన్నిధానములో ఒక చిన్నధారగా బయలువెడలుచున్న గోదావరీనదీమతల్లి.

పెంపు : నాసికవద్ద నవనవలాడుతూ జలజల ప్రవహించుచున్న గోదావరీనదీ మతల్లి.

ఈ మహానది తన పవిత్రతోయములతో దుర్భిక్ష ధ్వంసమూ, అఘప్రక్షాళనా చేసి
భుక్తిముక్తులను సమకూర్చుచు, ఆంధ్రులపాలిటి కల్పభూజ మయియున్నది.

వర్తమాన పరిస్థితులు

= శ్రీ కూర్మా వేణుగోపాలస్వామి =

ఆంధ్ర నాటకముయొక్క వివిధ క్షేత్రములందలి లోటుపాటులను చక్కబరచి అభివృద్ధిపొందించవలెననే మహనీయమైన సంకల్పంతో 'ఆంధ్ర నాటక కళా పరిషత్తు' స్థాపితమై పదిహేను సంవత్సరాలకు పైగా కడచిపోయింది. ఇన్ని సంవత్సరాలుగానూ ఈ పరిషత్తుతో కొంచెమో గొప్పో సంబంధం కలిగివున్నవాణ్ణి కావడంచేత దానియెడల నాకు గల బాధ్యతను తోసివేయడం నా కిష్టం లేదు. కాని నాటకాల్లో ఆసక్తి గల కొందరు వ్యక్తులు ఏటేటా పోగై వార్షిక సమావేశాలను జరుపుకోవడంకంటే ఈపరిషత్తువల్ల నెరవేరింది మరేమీ లేదు గదా యని విచారపడుతూవుండే పరిషద్బాహ్యుల్లో పెక్కుమందివలె నేనూ విచారించకుండా వుండలేను. ప్రతిసంవత్సరమూ కలిశాం, మన ఆంధ్రులిదివరలో ప్రదర్శించి వదలిన నాటకాల్లోని వాటినే కొన్నిటిని ప్రదర్శించాం, ఎంతో చర్చించుకొన్నాం, ఉపన్యాసాలు చేశాం, రవంత తగవులాడుకొన్నాం, ఎన్నో వాగ్దానాలను గావించాం, చివరకు మన ఉద్యోగాల్లో మనం చేరుకొన్నాం! ఆ సంవత్సరపు అధ్యక్షమహాశయులు తమ భుజములమీది కావడిని దించి మరో అభాగ్యుడైన నాటకప్రియుని స్కంధాలమీద మోపడానికి నిర్ణయించుకొన్న నాడే మళ్ళీ మనం కలిసేది!!

గ్రహచార దోషం

ఆంధ్ర నాటక రంగం గ్రహచారం చాలని 'అమెచూర్' సంప్రదాయానికి చెందినది కాబట్టే ప్రాయశః ఈలాటి శోచనీయవ్యవహారాలు కలుగుతూవుంటాయి. నాటకాన్ని నూటికి నూటుపాళ్లు ఒక వృత్తిగా మన మెప్పుడూ పెట్టుకోలేదు. అభినయాన్నే జీవికకు ముఖ్యాధారంగా పెట్టుకొనివున్న పేరుమోగిన మన నటకావతంసులే తమది నాటకవృత్తియని చెప్పుకోడానికి ఇప్పటికిన్నీ భయపడుతూంటారు. ఏ నాటక నోటీసునైనా ఒక్కమాటు తీసుకొనిచూడండి. డిగ్రీల కున్నంతటి మూల్యాధిక్యత అత్యుత్తమమైన అభినయ ప్రావీణ్యానికి లేనట్లు తెలుస్తుంది. అమెచూరు నటకులు ప్రొఫెషనల్ నటీమణుల విషయంలో నిరసనభావంతో ప్రవర్తించడం చూస్తే నాకు మహా కంగారెత్తిపోతుంది. అమెచూరు కంపెనీల హద్దును దాటి ముందుకు మనం కాలిడలేదని నాకు తెలుసు. నూటికి నూరుపాళ్లూ మనం దానిని వొక వృత్తిగా పెట్టుకొంటేనేతప్ప అంతవరకూ మన నాటకరంగం పైకి రాజాలదని నా నమ్మకం. అప్పుడే, అనగా నాటకాన్ని వొక వృత్తిగా పెట్టుకొన్నప్పుడే దానికి మంచి విలువ లభించేదీనీ. కాని అది ఇప్పట్లో సంభవింపబోతుం దని ఆశించడానికి నేను సాహసించను.

కడచిన పది సంవత్సరాల కథ

కడచిన పదిసంవత్సరాల కాలంలోనూ మనం కొంతవరకు ముందుకు అడుగు వేశామనడంలో సందేహం లేదు. ఈ పురోగమనం కొంతకుకొంత అభివృద్ధి పొందిన మన అభిరుచులవల్లా, అంతకంటె అధికంగా సినీమాపరిశ్రమతో మనకు గలిగిన సంబంధంవల్లా అయివుంటుంది. ఉదాహరణానికి: నటీనటుల వేషధారణంలోనూ, సజ్జీకరణంలోనూ మన నాటకరంగంలో అమితమైన అభివృద్ధి చేకూరింది. నాటకరంగంమీద నటించే నటకులు తాము ప్రదర్శిస్తూవున్న నాటకపు

కాలంనాటి అసలు వ్యక్తులే యని ప్రేక్షకులకు భ్రమగొల్పజాలునంతటి నైపుణ్యంతో వేషధారణం చేసుకొను విషయంలో గట్టి ప్రయత్నం జరిగింది. ఇదివరలో ఇట్టి ప్రయత్నం జరుగలేదు; నటకులు ఫలానిఫలాని వారి వేషా లనియే సరిపెట్టుకొంటూవుండేవారు ప్రేక్షకులు; ప్రేక్షకులకు వారు ఆ ఐతిహ్యకాలంనాటి అసలు వ్యక్తు లనే భ్రమ కలిగేదే కాదు. నాటకమాడుతున్నంతసేపూ వేషధారియొక్క వ్యక్తిత్వమే ప్రేక్షకులకు గోచర మవుతూవుండేది. వస్త్రధారణంలోకూడా ఇప్పుడు మంచిఅభివృద్ధి కలిగింది. కావలసినన్ని వస్త్రాలు ఉండకపోవడంచేత వస్త్రధారణంలో కలిగే అవకతవకలన్నీ ఇప్పుడు రూపుమాశాయి. నటకులు అసలుచారిత్రక వ్యక్తులే యని భ్రమ కలుగుటకు మరోకారణంకూడా తోడ్పడింది. చమ్కీ బేల్ బూటేదారీమఖ్మల్ డ్రెస్సులనే తగిలించుకోడానికి బదులుగా సరళమైన, సహేతుకమైన వస్త్రధారణం చేసుకొనడమే ఆకారణం. ఈలాగు వ్రాయడంచేత మొత్తంమీద సర్వసాధారణమైన అభివృద్ధి కొన్ని నాటకాల విషయంలో కలిగిందనేకాని తెలుగువారి నాటకరంగాలలో అసంబద్ధపు, అవకతవకదుస్తులు తగిలించుకొనే నటీనటకులు లేనే లేరని కాదు.

తప్పుడుదారి

ఇవితప్ప ఇతరవిషయాలలో మన మంతగా అభివృద్ధిని పొందలేదని నా అభిప్రాయం. బహుశా అందుకు కారణం నాటకప్రదర్శనవిషయంలో మన మొక తప్పుడుదారి త్రొక్కిఉండటం కావచ్చు. నిజానికి మనకు వెనుకనుండి చేయూత నీయగల సంప్రదాయమేదీ లేదు. మాంచి ఉత్తమస్థానమును ప్రాపించిన సంస్కృతనాటకం మన వెనుకాల వున్నమాట వాస్తవమే; అందులో సందేహం లేదు. కాని మన తెలుగు నాటకము అభివృద్ధిపొందసాగింది పందొమ్మిదో శతాబ్ది చివరి పాదంనుంచే. అంటే 18/5 నుంచే ఆంధ్రనాటకం వికసింపసాగింది. అంతకు పూర్వపువి నాటకాభాసప్రాయాలు; తందానపాటలూ, యక్షగానాలూ ఇత్యాదులేగాని రంగస్థలాత్మకమైన నాటకాలు కావు. ఆంగ్లేయసంచారక నాటకకంపెనీలు పార్సీథియేటర్లద్వారా పలుదేశాలకు ప్రయాణంచేస్తూ మన భారతదేశాన్ని సందర్శించిన నాటినుంచే ఆంధ్రనాటక మావిర్భవించింది. పార్సీథియేటర్లద్వారా ఆంగ్లేయనాటకాలతో గలిగిన ఈ కలయికచే విక్టోరియామధ్యకాలంనాడు అత్యున్నతస్థానము నందియుండిన కృత్రిమ - రసభావాత్మక నాటకాల (Melo-drama) తోనే మనకు సంపర్కం ప్రాప్తించింది. ఆ కారణంచేత కల్పితమైన అర్ధవాస్తవిక (Pseudo-realistic) పద్ధతుల మీదనే మనమూ మన నాటకాన్ని వికసింపజేసుకొన్నాము. అసలు వాస్తవిక (Realistic) నాటకరంగ ప్రసాధన పరికరాలకు అపరిమితమైన ఖర్చవుతుంది. వాస్తవిక నాటకప్రదర్శనానికి మన ఈ దరిద్ర దేశంలో ఏదైనా ప్రయత్నం చేశామంటే పడిపోవడమే!

నాటకకర్తలు - రంగస్థల పరిస్థితులు

ఇక మన నాటకకర్తలు - ప్రశస్తమైన భాషలో వ్రాయగలవా రున్నారు. రత్నాలవంటి వుద్దేశాలూ వున్నాయి కొందరికి. కాని వీళ్లందరూ రంగస్థలపరిస్థితులను లక్ష్యపెట్టకుండానే నాటకాలను వ్రాస్తూవుంటారు. నాటకరచన పరమరమ్యమైన దనే సంస్కృతోక్తి సాహిత్యక్షేత్రంలో నిస్సందేహంగా యథార్థమైనదే. కాని నాటకాలు చదువుకోడానికిమాత్రమే గాక ప్రదర్శనానికికూడా పనికిరావలసినవి కావడంవల్ల నాటకకర్తలు రంగస్థలవిషయాల్లోకూడా కొంచెం ధ్యానమూనివుండటం సహాయకారిగా వుంటుంది.

ప్రదర్శకుల నెదుర్కొంటున్న పీడకలలు

రంగస్థలంమీది కెక్కించడానికి ముందే కంపెనీకి అంతగా నష్టమేమీ వాటిల్లకుండా ప్రదర్శించడానికి యోగ్యమైన వాస్తవిక నాటక మేదైనా దొరుకుతుందేమో అని ఎంతకాలంగానో నేను ప్రయత్నించాను. కాని గ్రంథకర్త లెత్తుకొనే నాటకవస్తువులే భయానకములైనవి. గ్రంథకర్తకు తన యోగ్యతానైపుణ్యాలను అంతగా ఖర్చుచేసుకోవలసిన అవసరం లేకుండానే పురాణాలనుంచీ, చరిత్రలోనుంచీ అనేకవిషయాలు దొరుకుతాయి నాటకరచనకు. కాని కుబేరసహాయం లేని వాస్తవిక ప్రదర్శనకర్తకవి పీడకలలవంటివి. గ్రంథకర్తకంతగా కష్టమేమీ కలిగించని ఆధునిక సాంఘిక నాటకములుసైతం సమగ్ర గ్రథనావిషయంలో కొరతపడినవి

గానే కనుపిస్తున్నాయి. పాశ్చాత్యదేశాల్లో సాధారణంగా నగటుమీద నాటకానికి మూడుకంటే ఎక్కువ అంకాలు వుండవు. ఎక్కువకు ఎక్కువ రంగస్థల పరివర్తనాలుకూడా మూడుసార్లకంటే ఎక్కువ వుండవు. మూడుగంటల కాలావధి గల సాయంతన ప్రదర్శనంలో ప్రేక్షకులు దాహం గీహం తీర్చుకోడానికి గాను ప్రాయశః పది నిముషాల చొప్పున రెండు విశ్రాంతి సమయా లుంటవి. ఆ సమయాల్లో ప్రదర్శనకర్తకు సెట్టింగులను మార్చుకోడానికి అవకాశం బాగా దొరుకుతుంది. కాని భారతీయనాటకంలో రంగాలు అనేకం. వాస్తవికాత్మకంగా వాటిని ప్రదర్శించాలంటే రంగపరివర్తనకే ఎన్నో గంటలు పడుతవి. గ్రంథకర్తలు తమ నాటకాలకు పృష్ఠభూమికగా రంగప్రసాధన మొకటి వున్నదని మనసులో బెట్టుకొని, సాయంతన ప్రదర్శనాల్లో రంగపరివర్తనమే ఒక ప్రధానవిషయం కాకుండు లాగున నాటకములను రచించేయెడల వారు ప్రదర్శకుల కెంతో సహాయపడినవా రవుతారు.

గ్రంథకర్తలు ప్రదర్శనకర్తలమీద ఇన్ని బాధ్యతలు పడవేసేయెడల ముందుముందు నాటకములను సాంకేతికపద్ధతుల (Symbolistic lines) మీదనేగాని వాస్తవిక (Realistic) పద్ధతులమీద ప్రదర్శింపగలుగుటకు వీ లేఉండదు.

మూడు పరిమాణాల రంగప్రసాధనలు

వెనకాల జోలెడన్ని కర్టెను లుండడానికంటే మూడు పరిమాణాలు గల ఒకే ఒకవృక్షం అడవినిగాని, పొదరింటినిగాని, తోటనుగాని తలపింపజేయజాలుతుందనీ, ఒక్క స్తంభం ప్రాసాదానికి సరిపోతుందని నా యభిప్రాయం. కాని ఈలాంటి భ్రమ కల్పించడానికి వెలుతురును సమకూర్చడంలో అపరిమితమైన చాకచక్యమూ, నేర్పరితనమూ ఉండాలి. అత్యంతమైన రంగస్థలప్రసాధననైపుణ్యముకూడా వుండాలని దీని తాత్పర్యం. నేర్పరులైన ప్రసాధకులు అనేకచోట్ల లభించగలరనేదీ వొక అదృష్టవిషయం; ప్రదర్శకుడు వొక్కపర్యాయం తన వుద్దేశాలను వారికి వెలిపరిచాకంటే ఇక అతని యభిలషితాలు నెరవేరడంలో కష్టమేమీ వుండదు.

అవకతవక నాట్య, సంగీత మిశ్రణం

ఈ సందర్భంలో ఒకమాట చెప్పవలసివుంది. వినోద ప్రదర్శన విషయంలో ఇది అసలు నాటకమనీ, ఇది గేయాత్మకమైన కామెడీ యనీ, ఇది ఆపెరా యనీ, ఇది నాట్యగాన మనీ, ఇది రివ్యూ అనీ, ఇది వైవిధ్యవినోదప్రదర్శనమనీ స్పష్టంగా విభజించి కనుపరుచుకోగలిగినంత స్థితిలోకి మన మింకా రాలేదు. నాట్యసంగీతసంమిశ్రణమైన నాటకమే మనకు ఆఖరుగతి. (సంగీతనాట్యసంమిళితమైన నాటక మనే మంచి తరిఫీయతులేని పందెపుగుర్రంమీదనే మనం ఆఖరుకు సవారీచేయవలసింది). ఈ సంమిశ్రణం సముచితవిభాగాల్లో కలిసిందనీ, దీనివల్ల కలిగే ఫలితం అనారోగ్యకరమైనది కాదనీమాత్రం మన మెక్కువకుఎక్కువ ఆశించగలిగింది. సంగీతం లేకుండా, నాట్యంయొక్క కలగలుపు లేకుండా ప్రేక్షకులు మెచ్చుకోగలిగిన నాటకాన్ని ముందే మేధావియైనా, ఏనాడైనా వ్రాయవచ్చు. కాని ఆ సుదినం ఇంకా చాలాదూరంలోనే వున్నట్లు కనబడుతుంది.

ఈ సంమిశ్రణంలోని అవకతవక కలగలుపే మనలను నేడు బాధించేది. తరుచుగా సంగీతం అపరిమితంగా, మాత్రకు మించి వుండడమూ, కాని సమయంలో నాట్యప్రసంగమూ! ప్రాయః ఈస్థితిగతులలో అభివృద్ధిగావించుకోడానికి ప్రయత్నించవచ్చు. ఒక ఇంగితజ్ఞుడైన ప్రదర్శకుడే ఇందులకు కావలసింది.

స్త్రీపాత్రలు - స్త్రీలు

కడచిన పదిసంవత్సరాల్లోనూ స్త్రీపాత్రలనిమిత్తం పురుషులకుబదులు స్త్రీలనే నియోగించుకోవలె ననే వొక విస్పష్టమైన సంప్రదాయం ఏర్పడింది. అంతకు పూర్వం ఎన్నిసంవత్సరాలుగానో స్త్రీలు స్త్రీపాత్రలను ధరిస్తూఉన్నా రనడం వాస్తవమే. కాని అంతకంటే ఎక్కువ తరుచుగా పురుషులే స్త్రీపాత్రలను ధరిస్తూ వచ్చారు. సినీమాయెడల గల జనాదరణ ఆ అభి మార్చింది. ప్రేక్షకులు స్త్రీపాత్రలకుగాను పురుషులను అంగీకరించడంలో విముఖత్వం వహించారు.

రంగస్థలంమీద నటీమణుల వెనుకంజ

కాబట్టి నిరుద్యోగి తారకలు పెద్దపెద్ద తారలలాగు రంగస్థలంమీద సులభోద్యోగాలను సంపాదింపగలిగారు. కాని సినీమాలోకంటే నాటకరంగంమీద అభినయించడం దురదృష్టవశాత్తుగా కష్టతరమవుతుంది. రంగస్థలంమీద నటించే నటీమణులందరికీ-ఎవరికో కొందరికి తప్ప-వారికి కావలసిన కళాసామర్థ్యాలు లేవనీ, వారి జ్ఞాపకశక్తి దుష్టమైనదనీ, వారు వారి అంతర్గతభావాలను ప్రకటించలేరనీ, వారి ఉచ్చారణము అశుద్ధమనీ, వారి సంగీతనైపుణ్యాలుపేక్షింపతగినవనీ ప్రేక్షకజనం కనిపెట్టలేకపోరు. స్వాంగధారణం ఆకర్షణీయంగా చేసుకొన్నంతమాత్రంచేత ఈలోపాలు కూడిరావు. కాబట్టే స్థానం, తోట వెంకటేశ్వరరావులవంటి సమర్థులైన పురుషులు ఇంకా స్త్రీపాత్రధారణంలో జనాదరణ పొందుతున్నారనడం ఆశ్చర్యపడదగిన విషయం కాదు.

అభివృద్ధికి రెండుమార్గాలు

ఈవిషయంలో అభివృద్ధిపరుచుకోడానికి రెండు మార్గాలు కలవని నానమ్మకం. సామర్థ్యం గుప్తంగా ఎక్కడుందో గాలించండి. దాన్ని ప్రోత్సాహపరచండి, రంగస్థల ప్రఖ్యాతియందు గల విలువను నటీజీవికయందాసక్తిగల ఏయువతికైనా విశదపరచండి. కాని ఈవిధానంవల్ల ఫలితం కలుగుతుందని నేనంతగా ఆశించను. లేక దొరకిన సామగ్రినే అత్యుత్తమంగా పరిణమింపజేయడానికి అనంతమైన సహనంతో ప్రయత్నించండి. ఇది సాధ్యమని నాకు తెలుసు. నటీనిర్మాణమంతు కొన్ని సంవత్సరాలు గడపినతరువాత మరొకరు వచ్చి ఆమెను తీసుకుపోతారనీ, ఆమె తప్పనిసరిగా వెండితెరవైపునకే మొగ్గుతుందనీకూడా నాకు తెలుసు. కాని ఇందువల్ల నిరుత్సాహపడనవసరం లేదు. ఒక్క కళావతినైనా సృష్టింపగలిగామని తృప్తిపడవచ్చు.

నాటకాలమీద సినిమాల పోటీ

రంగస్థలంమీద పైకివచ్చిన వ్యక్తిసామర్థ్యం సినీమా పరిశ్రమకు మళ్లుతుందనుకోవలసిందే. అది సహజమే. సినీమాకంపెనీలు పెద్ద పెద్ద జీతాలిస్తవి. నాటకరంగంమీది పనితో పోల్చుకొనేయెడల సినీమాపని అంతకంటే ఎంతో సులభమైంది. కళాసేవకులు నాటకరంగంమీద చూపించవలసినంత ధ్యానమూ, వ్యక్తిత్వమూ సినీమాలో చూపించనక్కరలేదు. సినీమాఅభినయం జ్ఞాపకశక్తి కొంతమాత్రమూ ధక్కానివ్వదు. సినిమాలో ఒకవేళ అభినయం పాడైనయెడల మరికొన్ని అడుగుల సెల్యులాయిడ్ ఖర్చుపెట్టుకుంటే మళ్లీ బాగవుతుంది. కాని నాటకంలో అభినయం రవంత పాడైతే చాలు నాటకమంతా పాడవుతుంది. కాబట్టే నాటకంకంటే సినీమాయే ఎక్కువ లాభకరమైందీ, సులభమైందీ అని భావిస్తుంటారు కళాసేవకులు.

లాభసాటి మార్గం

కాని ఫిలింరంగాభినయంలో పనిలేని దీర్ఘావకాశాలెన్నో దొరుకుతుంటాయి. ఆసమయాల్లో కళాసేవకులు నాటకప్రదర్శనాలకు తోడ్పడవచ్చు. అందువల్ల ప్రేక్షకులను స్వయంగా కలుసుకోడానికి వారికి అవకాశం దొరుకుతుంది. కళాసేవకులు సమర్థులే యైనయెడల వారి జనాదరణ మరింత ఎక్కువవుతుంది. ప్రస్తుతం ముడిఫిలిము (Raw·film) లో కలిగిన కొరతవల్ల సినీమాపరిశ్రమలోకూడా అంత ఎక్కువ పని వుండదు; పరిమితంగానే వుంటుంది. ఈసమయంలో కళాసేవకులు ఎక్కువ పరిశ్రమ చేయవలసిన రంగస్థలంమీద శిక్షణ పొందారంటే అది వారి కెంతో లాభదాయకమవుతుంది. సినీమాపరిశ్రమా, నాటకప్రదర్శనాలూ పరస్పర సహకారం చేసుకొని వర్తించేయెడల కళాసేవలో ఎంతో సాధించవచ్చునని నానమ్మకం.

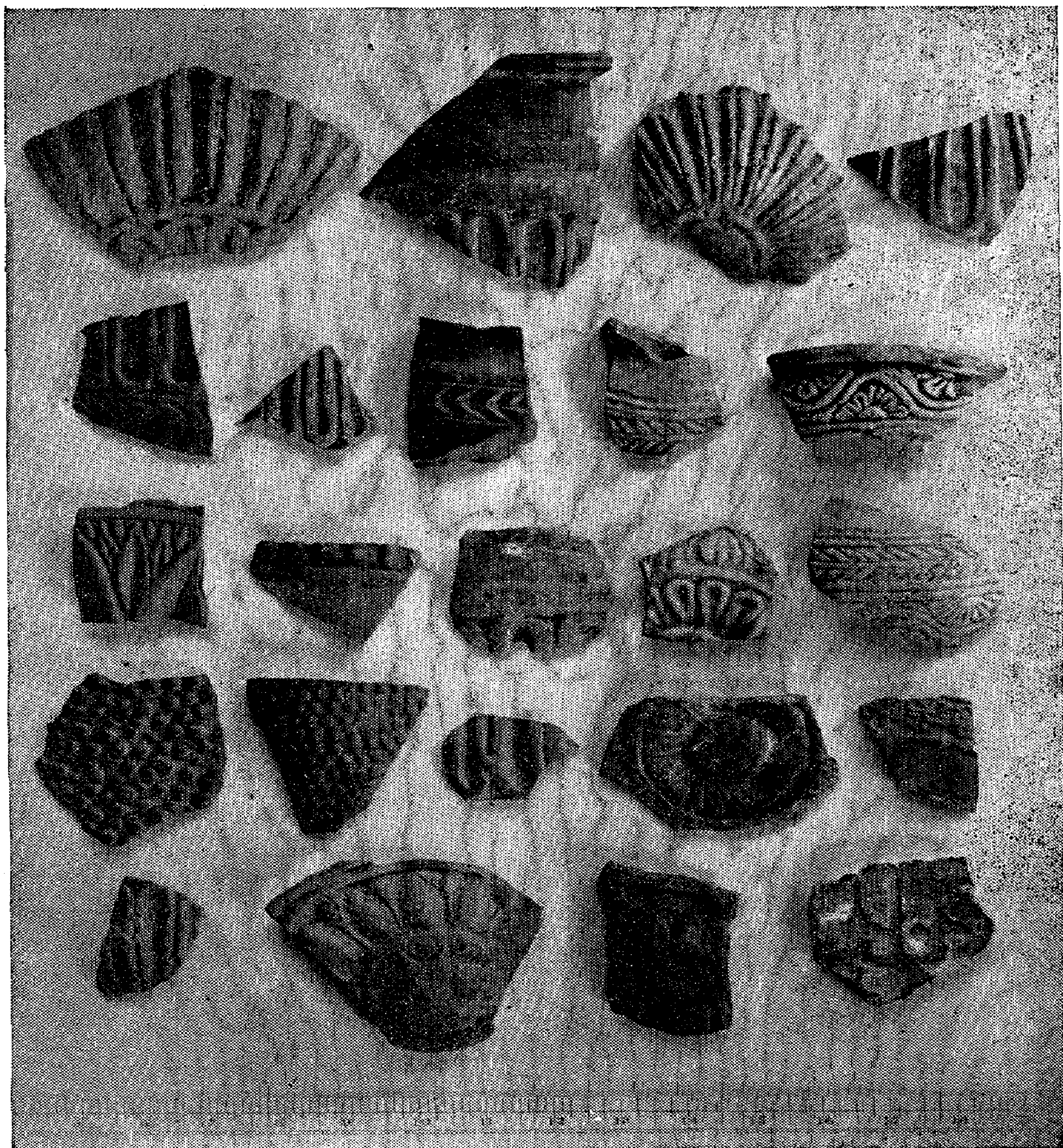
నాటకశాలకే గతిలేదు

ఈ సందర్భంలో నాటకాన్ని సినీమా ఎట్లా లోగొన్నదీ చూస్తే వినోదం కలుగుతుంది. 15 ఏండ్ల క్రిందట ఆంధ్రదేశంలో నాటకశాల లేని పట్నంగాని, పెద్దనగరంగాని కనిపించేదే కాదు. ఈనాడు నాటకాలాడాలంటే నాటకశాలగల పట్నం ఒక్కటైనా వుంటుందో వుండదో! ఏదైనా నాటక మాడుకోవలెనంటే ఇప్పుడు మనకు దొరికేది సినీమాశాలే. దాన్నే తాత్కాలికంగా నాటకశాలక్రింద మార్చుకొని ఉపయోగించుకోవాలి. సినీమాహాలులో ప్రేక్షకులు కూచునే ఏర్పాట్లూ, ప్రసాధనపరికరాలూ, రంగస్థలపరిమాణ

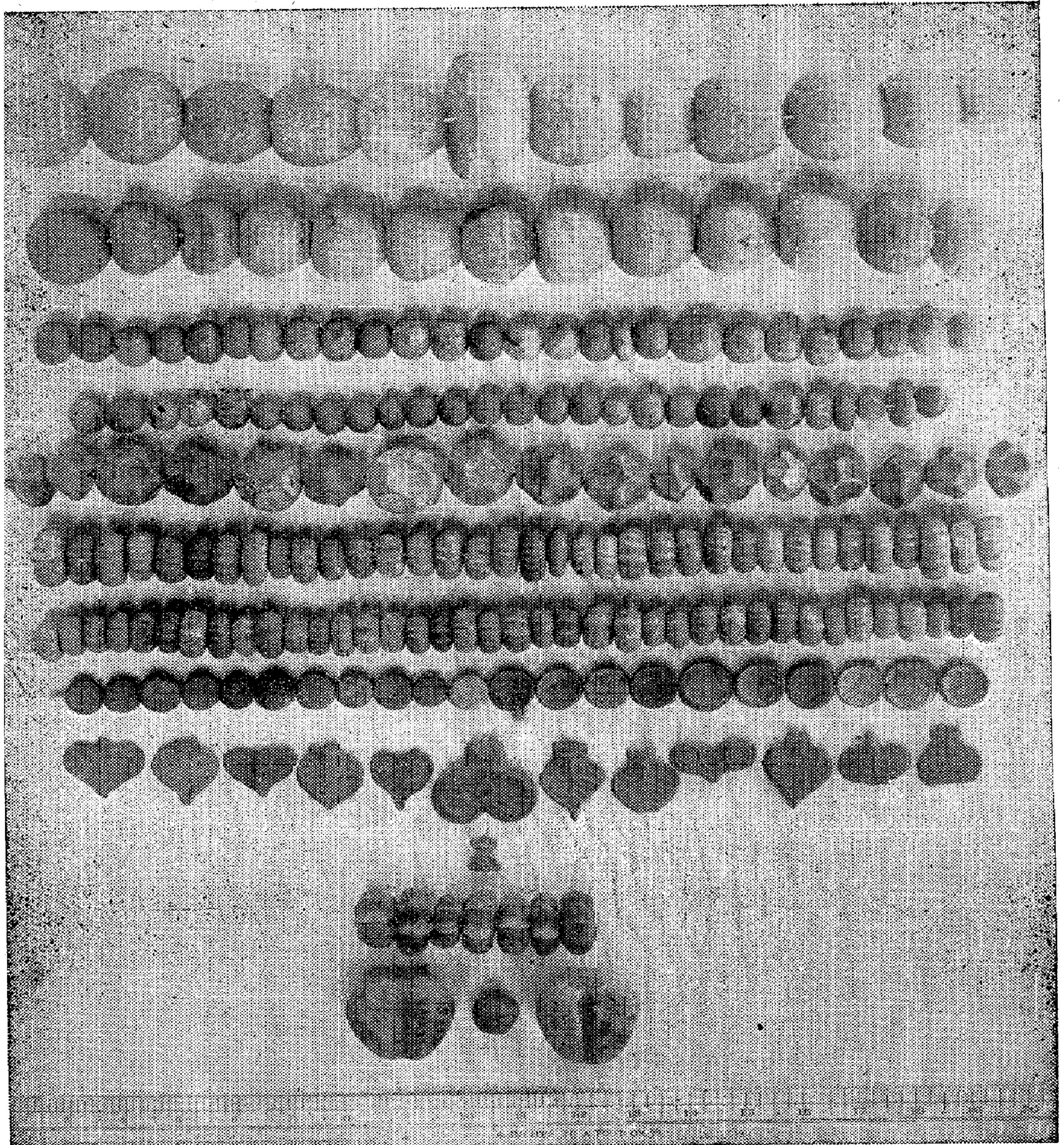
కొండాపురము (నైజాము)లో దొరికిన ప్రాచీన వస్తుసంగ్రహము

(క్రీస్తుశక ప్రారంభకాలమునాటివి)

2

రకరకాల నగిషీలతోనూ, నమూనాలతోనూ, చిత్రకల్పనలతోనూ అలంకృతములై యున్నని మెరుగు పెట్టబడిన ఎర్రమంటి పాత్రల తునకలు

అలంకారార్థము ఉపయోగింపతగిన బంకమంటి పూసలు

మూ నాటకప్రదర్శనాని కెంతమాత్రమూ తగినవిగా వుండవు. అట్టి నాటకశాలయొక్క అద్దెకూడా అపరిమితంగా పెరిగిపోయింది. గుంటూరువంటి ఒక పెద్ద పట్నంలో చూసుకోండి! ఒక్క ప్రదర్శనానికి చెల్లించవలసిన అద్దె రు 135 మొదలు రు 200 వరకూ ఉంటుంది. హాలు ఏనాడు దొరకగలదో అదీ నిశ్చయం లేదు. మనం నాటకం ఏర్పరుచుకొనేనాడు దొరుకుతుందో దొరకదో!

బహిరంగరంగస్థలాల్లో బయలాటలే గతి

నాటకాలాడుకోవడానికి ఒక నాటకశాలను నిర్మించుకొని భరించవలెనంటే అది అమితవ్యయదాయకం. అందువల్ల కలిగే లాభమూ, అస్థిరమైనది—ఏ వ్యాపారస్థుడినైనా ఆకర్షిస్తుందనటానికి. ఈ తంటాల నుంచి బయటపడవలెనంటే అనావృతబహిరంగశాలలకే (బయలాటలు) మళ్లాలి. గతసంవత్సరం నవంబరు మాసంలో మేము ఆంధ్రయూనివర్సిటీలో ఈవిధానాన్ని ప్రయోగించిచూశాం. మా నాటకశాలవల్ల మాకైన ఖర్చు చాలా స్వల్పం. అతినిపుణులైన రంగప్రసాధకుల సహకారంతో నాటకాలను ప్రేక్షకులకు ప్రసాదింపగలిగాం. ప్రేక్షకు లొక్కొక్కమారు అయిదువేల మందికంటేగూడా మించుతూవచ్చారు. ఈనాటకాలను ప్రదర్శించినవిధానమూ, ప్రేక్షకులు కూచోడానికి చేసిన ఏర్పాట్లూ ప్రతివాడూ చూడగలిగేలాగూ, వినగలిగేలాగూ చేయబడినవి. ప్రేక్షకు లీ నూతనోద్దేశాలతో పరిచయము కలిగియున్నందున వారూ మాకు చాలావరకు తోడ్పడిరని చెప్పుకోవడం ముదావహమైన విషయం. కొద్దిలో ఈలాటి ప్రయోగాలు ఏలూరు, విశాఖపట్నాలలోగూడా జరిగాయని విన్నాను. సుడిగాలీ, వానావంగడూ ఏమీ లేకుండావుంటే అనావృతనాటకశాలలే ఈ దేశానికి తగినవని నా అభిప్రాయం. సముచితమైన ఏర్పాట్లు చేయబడేయెడల ఆవృతనాటకశాలలకంటే అనావృతాలే అధికసౌఖ్యదాయకములవుత వనుకొంటాను.

నాటకరంగం కలకాలమూ రెక్రూటింగు క్షేత్రంగా ఉండవలసిందేనా?

ఇంకా ఎంతోకాలంవరకూ మన నాటకరంగం అమెచూరుపద్ధతులమీదనే నడుస్తూవుంటుందనీ, సినీమాపరిశ్రమకు పాత్రలను తరిఫీదుచేసి భర్తీచేయుటకు రిక్రూటింగు క్షేత్రంగా ఉండగలదనీ నాకు తడుతూవుంది. కాని ఇందువల్ల మనం ధైర్యం కోలుపోరాదు. క్రొత్త ప్రయోగాలు (Experiments) జనుల అభిరుచిని అభివృద్ధిపరచవచ్చు. ప్రదర్శనపుఖర్చును తగ్గించే అనావృతనాటకశాల మన ప్రయోగాలు సాధ్యములయ్యేలాగు చేస్తుంది. అభివృద్ధిపొందిన నాటకరచన, సంకేతాత్మకములైన సెట్టింగులు, జాగ్రత్తతోకూడిన స్వాంగధారణం, ఉత్సాహవంతులైన నటులు, అనావృతనాటకశాలలు, ఇంగితజ్ఞులు మేధావంతులు నగు సదస్యులు-ఇత్యాదులతో ప్రస్తుతకాలపు రంగస్థలాన్ని ఎంతైనా అభివృద్ధి పొందించగలుగుతాము.

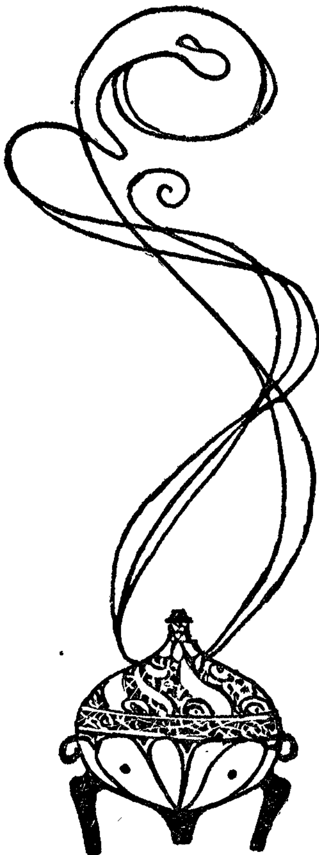
హే భగవన్!

శ్రీ కల్లూరి అహోబల
రావు

సీ. అంతరాళంబెల్ల నావరించిన నిన్ను
దేవాలయమున బంధించు టేల?
పరిశుభ్రగాత్రుఁడై వరలుచుండెడి నిన్ను
జలకంబులాడించు తలఁపులేల?
ప్రకృతిసంపదలచే రమణీయుఁడగు నిన్ను
శృంగారమునుజేయు చింత లేల?
విరుల సౌరభముచేఁ బరిమళించెడి నిన్ను
చెలువుపుష్పములఁ బూజించు టేల?
గీ. ఆఁకలిఁ ద్యజించియున్న నీ యాత్మ కరయ
షడ్రసోపేతభోజనసమితి యేల?
నిత్యపరిపూర్ణ! దురితరాహిత్యహృదయ!
భక్తమందార! నీ కిదే వందనంబు!

సీ. పున్నమజాబిల్లి మురువుసుర్మంబుల
యంతరార్థంబు నొక్కింతఁ దెలిసి
రిక్కల మిణుకులో నిక్కియాడెడి యాట
వెలది యొయ్యారంపు తళుకు లరసి
'కొక్కొరోకో'యను కోడికూఁతఁ జెలంగు
హెచ్చరికనినాద ముచ్చరించి
చివురుజొంపాలలోఁ జెలువారు సౌహార్ద్రి
తత్త్వసారము నిండుతమిని గ్రోలి
గీ. బాలపసిపాపముసినవ్వుపస యెఱింగి
విరుల నెత్తావిసొంపుసంబరము లరసి
నిన్నుఁ జింతించువాఁడె సంపన్నుఁ డరయ
భక్తమందార! నీ కిదే వందనంబు!

సీ. శిలయందు వజ్రంబు మొలిపించి నీదివ్య
శక్తిస్వరూపంబు చాటినావు
నారికేళఫలంబునందు నీరము బోసి
నీరహస్యంబు వర్ణించినావు
ఫణిఫణాగ్రమునందు భవ్యమాణిక్యంబు
చిత్రించి నీగుట్టు చెప్పినావు
అండంబులోపల నడఁగించి పులుగు నీ
దివ్యమాహాత్మ్యంబు దెల్పినావు
గీ. చిత్రవర్ణంబు పూఁవుకుఁ జేర్చినావు
కూర్చినాఁడవు ప్రకృతికి గొప్పచెలువు
ప్రకృతిమధురస్వరంబులఁ బాడినావు
భక్తమందార! నీ కిదే వందనంబు!

వారప్రవృత్తి

= శ్రీ చివుకుల వెంకటరమణశాస్త్రి =

ఆదివారము, సోమవారము, మంగళవారము, బుధవారము, గురువారము, శుక్రవారము, శనివారము అను నీయేడున్ను వరుసగా భారతదేశమందేగాక ఇతరదేశము లన్నిటిలోను ఆయా దేశభాషలలో ఎట్టి మార్పును లేక సృష్ట్యాదినుండి నేటివరకు అవిచ్ఛిన్నముగా సుప్రసిద్ధవ్యవహారమును గనుచున వి. ఈ క్రమము సమస్తభూమండలమందును ఎట్టి వ్యత్యాసమును పొందకుండుటను బట్టి ఈ క్రమమునకు పుష్కలమగు ఉపపత్తి అవశ్యముండితీరవలయును. అద్దాని నీ చిన్నివ్యాసమున నాకు తోచినంతవరకు క్లుప్తముగా ప్రదర్శింతును. ఈవారములు 7 ఏల కావలెను, ఈ క్రమమే ఏల ఉండవలెను అనునది ముఖ్యవిమర్శనీయము.

ఈ 7 పేర్లలో ఒకభాగము ఆది, సోమ మొదలగు సంజ్ఞలును, రెండవది 'వారము' అను శబ్దమున్ను. అందలి రెండవ భాగము ఈ 7 లోను సమానముగా నుండి, మొదటి సంజ్ఞాభాగము మాత్రము మార్పుచెందుచున్నది. ఈ 7లో మొదటిదగు 'ఆది' తప్ప మిగిలిన 6 న్ను చంద్ర, కుజ, బుధ, గురు, శుక్ర, శను లను గ్రహముల పేర్లుగా సుప్రసిద్ధముగా నున్నందునను, జ్యోతిశ్శాస్త్రమందు కక్ష్యాక్రమముచే చంద్ర, బుధ, శుక్ర, రవి, కుజ, గురు, శను లను ఏడుగ్రహము లని చెప్పబడియుండుటచేతను పరిశేష న్యాయముచే ఆదివార మన రవివార మని పర్యవసన్నమగుచున్నది. అందువల్లనే మన దేశములో బాలురకుసయితము ఆదివారాదులకు రవ్యాదిగ్రహము లధిపతులని బోధింపబడుచున్నది. ఇంగ్లీషుభాష లోను, తదితరభాషలన్నిటిలోనుగూడ రవ్యాదిగ్రహములకు ఆయా భాషలలోని పేర్లను వారమునకు పొందికచేసి వాడబడుటచే యావద్భూమండలమందునుగూడ గ్రహములకు, నీవారములకు సంబంధము నందరంగీకరించి వ్యవహరించుచున్నట్లు అప్రతిహతముగా చెప్పనగును. ఇక, నీ యేడింటికి సాధారణమగు 'వార' శబ్దార్థము నొకింత విచారింతము. "సూర్యాదివారము, తడవ-లేక పర్యాయము, సమూహము, వాకిలి, క్షణము, కుబ్జవృక్షము, శివుడు, గుజ్జము" మొదలగు అర్థములు వారశబ్దమున కున్నట్లు నిఘంటువులవల్ల తెలియుచున్నది. ఇందు మొదటిదగు 'సూర్యాదివారము' అనునది వార శబ్దార్థముగా నిఘంటువులు చెప్పుటవల్ల నీ వారశబ్ద మొక పారిభాషికపద మని తెల్లమగుచున్నది. లోకమున 'వృద్ధి'శబ్దము అభివృద్ధి, వడ్డీ మొదలగు అర్థములను బోధించుచున్నను "వృద్ధిరాదైచ్" అను పాణినిసూత్రమునుబట్టి ఎట్లు వైయాకరణులు వృద్ధిశబ్దమున కొక పారిభాషికార్థమును చెప్పుచున్నారో, అట్లే ఈవారశబ్దముగూడ పారిభాషిక మనినపుడు, వారశబ్దపూర్వోచ్చరితములగు రవ్యాదిశబ్దముల ననుసరించి, తద్విషయబోధకమగు జ్యోతిశ్శాస్త్రపరిభాష ననుసరించి యీవారశబ్దార్థము నిరూపింపబడుట సమంజసము.

మన కగోచరమగు విషయమును మనకు బోధించుటకొరకే శాస్త్ర మేర్పడినది. శాస్త్ర మనగా శాసనము చేయునది. ప్రత్యక్షముగా ఆయా ఇంద్రియములతో ఆయా విషయములను కనుగొనుట, అగుపడునట్టి ఒక వస్తువునుంచి అగపడని వస్త్వంతరము నూహించుట మొదలగు లోకసిద్ధమగు సమస్త ఉపాయములచేతను ఏవిషయము మనకు బోధపడదో అట్టి విషయమును బోధించునది శాస్త్రము. అనగా ఇహలోక, పరలోకములందు మనుజునకు స్వభావముచే గల్గు సుఖప్రాప్తి, దుఃఖనివృత్తి యను కోర్కెలను సిద్ధింపజేయుటకు అనేక ఉపాయములను బోధించి మనలను శాసించుటచే నద్దానికి శాస్త్రమని పేరు గలిగియున్నది.

ఈశాస్త్ర మన వేదము, వేదాంగములుమాత్రమే. వేదాంగములలో నొకటగు జ్యోతిశ్శాస్త్రము "ఒకపర్యాయము తూర్పున రవి ఉదయించుటతో నుపలక్షితమగు కాలముగాన వారము" అని నిర్వచించినది. అనగా సూర్యోదయమునుండి తిరిగి సూర్యోదయమువరకు గల కాలము 'వార' మను పరిభాషతో చెప్పబడినది. ఈలక్షణములో సూర్యోదయముతో నుపలక్షితకాలము నేల వారముగా పరిగ్రహింపవలెను? చంద్రోదయముతో నుపలక్షిత కాలము నేల గ్రహింపరాదు? ఇట్లే కుజాదిగ్రహములలో ఒక్కొక దానితో నుపలక్షితమగు కాలము నేల గ్రహింపరాదు? అటులనే ఒక నక్షత్రోదయముతో నుపలక్షితకాలము నేల గ్రహింపరాదు? వీటిలో దేనినైనను గ్రహింపనగునా? అటులైనచో నివి యన్నియు సమానకాలము లగునా? సమానములు కానిచో దేనిని గ్రహించి దేనిని పరిత్యజింపవలయును? అట్లొకదానిని పరిగ్రహించుటకు, మిగిలినవాటిని పరిత్యజించుటకు కారణము లెవ్వి? ఈమొదలగు ప్రశ్నలు పరంపరగా పొడగట్టుటవలన వీటి సమాధానము కుదిరిన గాని ఈ'వార' శబ్దమునకు పారిభాషికమగు అర్థము బోధపడదు.

భూమిచుట్టును అనేకనక్షత్రములు, రవ్యాదిగ్రహములును తిరుగుచుండుట మనకు అనుభవములో నున్నది. అం దొక కాల

ములో ఒక్కొక్క గ్రహముగాని, నక్షత్రముగాని తూర్పున ఉదయించుట, తిరిగి అదియే కొంతకాలమునకు నెత్తిపైకి తిన్నగా (Meridian) వచ్చుట, తిరిగి అదియే కొంతకాలమునకు పశ్చిమమున అస్తమించుట, తిరిగి ఉదయించుట మనము చూచుచుండుట వలన ఇవన్నియు ఇంచుమించు రోజు కొకమారు భూమిచుట్టు తిరుగుచున్నట్లు ఆబాలగోపాలము ప్రసిద్ధిగానున్నది.

ఇందు నక్షత్రములలో ఏఒక్కటి అయినను తూర్పున ఉదయించినదిమొదలు తిరుగ తూర్పున ఉదయించుటకు 60 ఘడియల కాలము పట్టును. కాని రవ్యాదిగ్రహములుమాత్ర మట్లుగాక 60 ఘడియలకంటె కొంత హెచ్చుకాలమునకు తిరిగి తూర్పున ఉదయించుచున్నవి. ఈవిషయము మనకు మిగిలిన గ్రహములకంటె మిక్కిలి సులభముగా చంద్రోదయమువల్ల గ్రహింపగల్గుచున్నాము. ఈరోజు చంద్రోదయకాలముకంటె రేపటి చంద్రోదయకాలము సుమారు 2 ఘడియలు ఆలస్యముగా నుండుట సార్వజనీనము. దీనిని బట్టి గ్రహ, నక్షత్రముల కక్ష్యలు (Orbits) వర్తులాకారములని తేలుచున్నది. ఒక కుమ్మరిచక్రము వాని ప్రేరణచే పశ్చిమాభిముఖముగా తిరుగుచుండు ననుకొందము. ఆచక్రముమీద A అను ఒక స్థిరమగు చిహ్నము త్రిప్పువాని ముందుకు ఎన్నిపర్యాయములు వచ్చునో అన్నిపర్యాయములు ఆచక్రము తిరిగిన దందుము. ఇది ఒక్కొక్క చుట్టుకు 10 నిముషముల కాలము పట్టె ననుకొందము. ఈ చక్రముమీదనే తూర్పుకు నడచుచున్న ఒక పురుగు ఉండునట్లు ఉదాహరణ చూచినచో, ఆపురుగు సమముగా 10 నిముషముల కొకమారు త్రిప్పువాని ముందరకు రాక 11 లేక 12 నిముషముల కొకమారు త్రిప్పువాని ముందుకు వచ్చును. ఇట్లే A చిహ్నమువంటి స్థిరచిహ్నములగు అశ్విన్యాదినక్షత్రములతోను, తూర్పునకు తిరుగుచున్న పురుగులవంటి రవ్యాదిగ్రహములతోను గూడిన జ్యోతిశ్చక్రమును ప్రవహవాయువు (భూమికి చాలాఎత్తులో నుండి, కొన్ని శక్తివిశేషములు గల గాలి) అను కుమ్మరి నిరంతరము సమానవేగముతో సృష్ట్యాదినుండి లయపర్యంతము త్రిప్పుచుండును.

అందుచే అశ్విన్యాదినక్షత్రములు స్వతస్సిద్ధమగు ప్రాగ్గమనము లేక, కేవల ప్రవహవాయు ప్రేరణచేమాత్రము నిరంతరము పశ్చిమాభిముఖముగా తిరుగుచున్నవి కావుననే వాటి ఉదయము ఎల్లపుడు సమానముగా 60 ఘడియల కొకమారు అగుచుండును. దానికే నక్షత్రదినము (Sideral day) అని పేరు. కాని రవ్యాది గ్రహములు ఈనక్షత్రములతోపాటు పశ్చిమాభిముఖముగా ప్రవహవాయుప్రేరణచే తిరుగుచూ, స్వశక్తి (Property of Matter) యనదగు అనిర్వచనీయమగు ఒకానొక సామర్థ్యముచే తూర్పునకు నడచుచున్నవి కావున వీటి ఉదయముతో నుపలక్షితమగు వారము 60 ఘడియలకంటె హెచ్చుగా నుండును. పదార్థశక్తులు పరస్పర విలక్షణములుగాన, ఈగ్రహముల గమనముగూడ పరస్పర విలక్షణమున్ను, ప్రతిక్షణవిలక్షణమును ఐయుండును. (**Vide: Stewart's Light, Chap VI**) ఈస్వశక్తికిన్ని, ఈ'వార' అను పారిభాషికపదమునకును కొంత సంబంధమున్నట్లు ఊహింప వీలుగనుపించుచున్నది. కావుననే, రవిచంద్రులుతప్ప మిగిలిన 5 గ్రహములకు కొంత కాలము ఋజుగమనము (**Direct Motion**), మరికొంతకాలము వక్రగమనమును (**Retrograde Motion**) నుండుట చూచుచున్నాము. వక్రగమన మనగా వర్తులాకారమార్గమందు ఒక ప్రధానాపేక్షతో (**when compared with a main matter**) వెనుకకు నడచునట్లు భాసించుటయేగాని వాస్తవముగా వెనుకకు పోవుట కాదని ఈ క్రింది వుదాహరణవల్ల గ్రహింపవచ్చును.

A, B, C, D, E అనువార లైదుగురు ఒక ఫర్లాంగు చుట్టుకొలత గల గుండ్రని క్షేత్రముచుట్టు తిరుగుటకు ఒక నిర్దిష్ట ప్రారంభబిందువునుండి ఒకేసమయమున బయలుదేరి రనుకొందము. వీరల వేగము క్రమముగా నిముషమునకు 5, 4, 3, 2, 1 గజములు. ఆరంభబిందువునుండి బయలుదేరిన 22 నిముషములవరకు అందరు ఋజుగతిలో నున్నను, ఆరంభబిందువునుండి వరుసగా 110,88,66,44,22 గజముల దూరములో నుందురు. అపుడు **A** కు **B** మొదలగువారు వరుసగా 22,44,66,88 గజముల వెనుక నుందురు. అపుడు **A** సమముగా ఆరంభబిందువుకు 180° దూరములో, అనగా వృత్తార్ధములో నుండును. ఆపైనిముషమునుండి హెచ్చు వేగము గల **A** కు మిగిలినవారు వెనుకకు బదులు ముందున్నట్లగుపడెదరు. **A** యొక్క ముఖము మార్పుచెందుట ఇందుకు కారణము. ఇట్లారంభబిందువునుండి బయలుదేరిన 44 నిముషములకు **A** ఆరంభస్థానమును చేరును. అపుడు వానికి **E** అనువాడు 44 గజముల ముందున్నట్లు భాసించునుగాని 176 గజములు వెనకనున్నట్లు భాసింపడు. ఇదియే చాపీయరేఖాగణితశాస్త్రము (**Spherical Geometry and Spherical Trigonometry**) యొక్క సంప్రదాయము.

కాన గ్రహముల గతి ప్రతిక్షణవిలక్షణముగాన వీటిలో నొకొక్కదాని వుదయముతో నుపలక్షితమగు వారము, లేక దినము సమముగా (**Correct**) ఇంత యని నిరూపింప వీలులేదు. పరమాధిక (**Maximum**) పరమాల్ప (**Minimum**) దినమానములుమాత్రము చెప్పవీలగును. ఈక్రింద అన్నిగ్రహములకు వుదయోపలక్షితదినముల ప్రమాణములు ప్రదర్శింతును.

	పరమాధిక	పరమాల్ప
	ఘ. విఘ.	ఘ. విఘ.
రవిదినము	60-11	60-8
చంద్రదినము	62-30	61-50
కుజదినము	60-5	59-55
బుధదినము	60-20	59-40

గురుదినము	60-2	59-58
శుక్రదినము	60-15	59-45
శనిదినము	60-2	59-59

ఈ దినప్రమాణములందలి తారతమ్యమునుబట్టి భూమికి దగ్గర చంద్రగోళమును, ఆపైని వరుసగా దూరదూరములలో బుధ, శుక్ర, రవి, కుజ, గురు, శనులయొక్క గోళములున్ను వున్నట్లు సుకరముగా గ్రహింపనగును. దగ్గరలోనుండు గ్రహముయొక్క కక్ష్య (Orbit) ప్రమాణము అల్పముగాన, స్వల్పకాలములో పూర్తిగా తిరుగుటకు, తద్వారా ఆ గ్రహముయొక్క గతి శీఘ్రమగుటకు వుపపత్తి కుదురును. అట్లే గ్రహకక్ష్య దూరమైనకొలది కక్ష్యాప్రమాణము హెచ్చగుటకును, తద్వారా ఆ గ్రహముయొక్క గతి మందమగుటకును వుపపత్తి కుదురును. (Vide: Surya Siddhanta and Dynamical Astronomy)

వైదికవాఙ్మయము ననుసరించి చంద్రగోళము చాలా ప్రధానమైనది. మనము అన్ని ఇంద్రియములతోను చేయు అన్నిపనులను ముందు మనస్సుతో సంకల్పించినగాని ఆవల చేయజాలము. అట్లు అందరి మనస్సులయొక్క కేంద్రస్థానమగు సమష్టిరూపమే చంద్రగోళ మని శాస్త్రహృదయము.

మరిన్ని నదియొక్క ఈవలితీరమం దున్నవానికి ఆవలియొడ్డున దూరదూరములలో నున్న వృక్షాదులు వాస్తవముగా నదియొడ్డునకు చాలాదూరములోను, పరస్పరభిన్న దూరములోను ఉన్నప్పటికి అవి అన్నియు ఒక్కచోటనే, ఆవలియొడ్డున కాన్పించు విధమున భూమికి దూరదూరములలో నున్న చంద్ర, బుధ, శుక్ర, రవి, కుజ, గురు, శని నక్షత్రకక్ష్యలు అన్నియు మిక్కిలి దగ్గరలోనుండు చంద్రకక్ష్యలోనే మన కగపడుచుండును.

పై రెండు కారణములనుబట్టియు చంద్రగోళమునకు ఎక్కువ ప్రాశస్త్యము నిచ్చి, ఊర్ధ్వలోకములతో మనకు సంబంధమును గలుగజేయునట్టియు, క్రమముగా జన్మాంతరములందు ఆయాలోక ప్రాప్తి యను ఫలమును, క్రమముగా నిశ్శ్రేయసమును మనకు చేకూర్చు క్రతువులు, వుపాసనలు మొదలగు వైదికకర్మలన్నియు ఈచంద్రలోకమే ద్వారముగా గలిగియున్నందున, పై రవ్యాదిదినములలో హెచ్చుప్రమాణము గల్గియున్న చంద్రదినమును, తత్ప్రయుక్తవిశేషముల నన్నిటిని 'చాంద్రమానము' అను విశేషశిల్పికతో శాస్త్రము వినియోగమును బోధించుచున్నది. ఇక మిగిలిన రవి, కుజ, బుధ, గురు, శుక్ర, శని దినములు 6 లో ఋజు, వక్రాది భేదములతో నొప్పు దినములను ఒక్కొక్క చుట్టులో సగటుచేయగా (Average) ఘ 60-10 వచ్చును. ఇది రవియొక్క సగటుదినమానమైనది. అందువల్లనే "వారస్సూర్యాదేకవారంహి ప్రాచ్యాంతు రవి సంక్రమః" అను శాస్త్రము రవి పేరుతో వారము నుదాహరించినది. మరిన్ని మిగతా గ్రహముల దినములవలె ప్రతిదినము అత్యంత మార్పును చెందక ఈ రవిదినము కొద్దితేడాగా సమానముగా నుండును. గనుకనుగూడ మిగతాగ్రహములపేర్లతోగాక సూర్యుని పేరుతో వారమును బొందికచేసినది. మరిన్ని ఈరవిదినప్రమాణములో ఈషద్వైషమ్యముగా మిగతా అన్నిగ్రహములకు ఒక వారము (పర్యాయము) చక్రభ్రమణము సిద్ధించుచున్నది.

ఇట్లీ కారణములచే సూర్యోదయమునుంచి తిరిగి సూర్యోదయమువరకు గల కాలమునకు 'వార'మను శబ్దము పరిభాషింపబడినది. దీనికే కువాసరము,దినము, సూర్యసావనదినము లేక సావనదినము (Solar Day) అని పేర్లు.

ఈవారమునకు ప్రారంభకాల మెపు డనునది విమర్శనీయము. మరిన్ని రవ్యాది అన్నిగ్రహములకు ప్రతివారముతోను అనిశేషముగా సంబంధ మేర్పడియుండగా ఆదివారము, సోమవారము అను మొదలగు విశేషవిభజనకు కారణ మేమనియు విమర్శింపవలయును.

వైదికవాఙ్మయములో పూర్వపక్షమతము లేక విరోచనసిద్ధాంతము, సిద్ధాంతమతము లేక ఇంద్రసిద్ధాంతము అను విభాగము గలదు. విరోచనసిద్ధాంతమందు ప్రత్యక్షమే ప్రమాణరాజము; మిగిలినవి తదనుసారులు. ఇంద్రసిద్ధాంతమందన్నో శబ్దప్రమాణము ప్రమాణమూర్ధన్యము; మిగిలినవి తదనుయాయులు. ఉభయమతములందును ప్రత్యక్షమన ఇంద్రియగోచరమగునది; అనుమానమనగా ఇంద్రియగోచరమగు ధూమాదిలింగమునుబట్టి గోచరముగాని అగ్ని మొదలగువాటి నూహించుట; ఉపమానమన ఉదాహరణమునుబట్టి గ్రహించుట ఇత్యాదులు సమానము.

కాని శబ్దప్రమాణలక్షణవిషయమై ఉభయసిద్ధాంతములలో కొద్ది భేద మున్నది. విరోచనసిద్ధాంతమందు శబ్దప్రమాణ మనగా యథార్థవక్తయగు ఆప్తుడగు మనుజునివాక్యము. ఇంద్రసిద్ధాంతమందు శబ్దప్రమాణ మనగా యథార్థవక్తయు, సర్వజనులకు ఆప్తుడును అగు ఈశ్వరవాక్యరూపమగు 'వేదమే' శబ్దప్రమాణము.

ఇంద్రసిద్ధాంతమునుబట్టి ప్రతిపదార్థమును అధిష్ఠానదేవతో పేతము - అనగా ఆదిత్యుడను దేవతచే అధిష్ఠింపబడిన నేత్రమే నేత్రేంద్రియము. అట్లే వహ్ని యను దేవతచే అధిష్ఠితమగు సూర్యచంద్రుల 12 భాగల అంతరమే పాడ్యమితిథి. ఇక విరోచనసిద్ధాంతమునుబట్టి కేవలపదార్థమేగాని, పదార్థాతిరిక్తమగున దేమియులేదు. అనగా కేవల నేత్రమే నేత్రేంద్రియము. అటులనే రవిచంద్రుల మధ్యనుండు 12 భాగల దూరమే పాడ్యమితిథి.

ఇట్లే ఇంద్రసిద్ధాంతముప్రకారముకక్ష్యాక్రమముచే పైనచెప్పబడిన చంద్ర,బుధ, శుక్ర, రవి, కుజ, గురు, శనులయొక్క కక్ష్యలు (Orbits) అన్నియు ప్రత్యేకముగా నొక్కొక్క దేవతచే నధిష్ఠింపబడియుండురు. అట్టి అధిష్ఠానదేవతలు సర్వకాలమందును ఆయాకక్ష్యల

నధిష్ఠించియున్నను, వాటిలో నొక్కొక కక్ష్యాధిష్ఠాన దేవతయొక్క ముఖము కొంతకాలముమాత్రమే భూమికి అభిముఖముగా నుండును. అన్ని కక్ష్యాధిష్ఠాన దేవతలయొక్క ముఖమున్ను ఏకకాలమందు భూమికి అభిముఖముగా ఒక ప్రళయకాలమందు తప్ప ఇతరమగు ప్రపంచస్థితికాలములో ఎప్పుడును ఉండదు.

ఈ కక్ష్యాధిష్ఠాన దేవతలయొక్క ముఖములు ఒక హోరా (Hour) కాలములో నొక్కొకటి చొప్పున మారుచుండును. హోర యన లగ్నములో సగభాగము. దినములో 12 లగ్నములుగాన దినమునకు హోరలు 24. కాన ఈనాడు వారప్రారంభమందు, అనగా ఈనాటి 1-వ హోరలో రవికక్ష్యాధిష్ఠాన దేవతయొక్క ముఖము భూమికి అభిముఖముగా నున్నచో ఈనాటి రెండవహోరలో కక్ష్యాక్రమము పైనుంచి క్రిందకు 1 శని 2 గురు 3 కుజ 4 రవి 5 శుక్ర 6 బుధ 7 చంద్ర. గాన రవికక్ష్యకు క్రింది దగు శుక్రకక్ష్యాధిష్ఠాన దేవతయొక్క ముఖము భూమికి అభిముఖముగా నుండును. అనగా శుక్రకక్ష్యాధిష్ఠాన దేవతముఖము భూమికి అభిముఖమగు కాలమే రెండవ హోరాప్రారంభకాల మగును. ఇట్లే పూర్వహోర సమాప్తియగు కాలమున్ను, పరహోర ఆరంభమగు కాలమున్ను ఆ కక్ష్యాధిష్ఠాన దేవతాముఖము భూమికి అభిముఖముగా మారుట మీదనే ఆధారపడియున్నది. అందుకొరకే రోజులో ఈ 24 హోరలను విభాగ మేర్పడెను.

క్రిందిపట్టిక చొప్పున 24 హోరలతో ఆదివారముపూర్తికాగా 25-వ దగు చంద్రహోరతో, లేక చంద్రకక్ష్యాధిష్ఠాన దేవతయొక్క ముఖముభూమికి అభిముఖముగానుండు సమయప్రారంభముతో చంద్ర వారము, లేక సోమవారము ప్రారంభమగుచున్నది. కావుననే ఆదివారము వెంబడి సోమవార ముండుట ఉపపన్నమగుచున్నది.

ఇట్లు దినమునకు 24 హోరలుగాన ఏడు గ్రహముల కక్ష్యాధిష్ఠాన దేవతలు మూడుపర్యాయములు వరుసతిరుగగా $3 \times 7 = 21$ హోరలు పూర్తియగును. నాల్గవ పర్యాయములో మూడు కక్ష్యాధిష్ఠాన దేవతలు మారగా, నాల్గవ కక్ష్యాధిష్ఠాన దేవతతో మరుసటి వారము ప్రారంభమగును. కావుననే ఏకక్ష్యాధిష్ఠాన దేవతతో నే వారము ప్రారంభమగునో ఆవారము ఆగ్రహముపేరుతో పొందిక చేయబడి, సృష్ట్యాదినుండి నేటివరకు సమస్తభూమండలమందును సర్వులచేతను అప్రతిహతముగా వ్యవహరింపబడుచున్నది. ఈ ఈ రహస్యమును సూర్యసిద్ధాంతమందు

"మందామరేజ్యభూపుత్రసూర్యశుక్రేందుజేందవః
పరిభ్రమం త్యధోధస్థాః క్రమశ శ్శీఘ్రగామినః
మందాదధఃక్రమేణ స్యు శ్చతుర్థా దివసాధిపాః
హోరేశా స్సూర్యతనయా దధోధః క్రమశ స్తథా"

పైవిధముగా వెలిబుచ్చిన తద్గ్రంథకర్త సృష్ట్యాదిలయ

ఆదివారమునాటి 3 వ	హోరలో	శుక్రుని	క్రింది దగు	బుధ	కక్ష్యాధిష్ఠాన	దేవత	ముఖము భూమికి	అభిముఖముగా నుండును.
4	,,	బుధుని	,,	చంద్ర	,,	,,	,,	,,
5	,,	చంద్రుని	,,	శని	,,	,,	,,	,,
6	,,	శనికి	,,	గురు	,,	,,	,,	,,
7	,,	గురునకు	,,	కుజ	,,	,,	,,	,,
8	,,	కుజునకు	,,	రవి	,,	,,	,,	,,
9	,,	రవికి	,,	శుక్ర	,,	,,	,,	,,
10	,,	శుక్రునకు	,,	బుధ	,,	,,	,,	,,
11	,,	బుధునకు	,,	చంద్ర	,,	,,	,,	,,
12	,,	చంద్రునకు	,,	శని	,,	,,	,,	,,
13	,,	శనికి	,,	గురు	,,	,,	,,	,,
14	,,	గురునకు	,,	కుజ	,,	,,	,,	,,
15	,,	కుజునకు	,,	రవి	,,	,,	,,	,,
16	,,	రవికి	,,	శుక్ర	,,	,,	,,	,,
17	,,	శుక్రునకు	,,	బుధ	,,	,,	,,	,,
18	,,	బుధునకు	,,	చంద్ర	,,	,,	,,	,,
19	,,	చంద్రునకు	,,	శని	,,	,,	,,	,,
20	,,	శనికి	,,	గురు	,,	,,	,,	,,
21	,,	గురునకు	,,	కుజ	,,	,,	,,	,,
22	,,	కుజునకు	,,	రవి	,,	,,	,,	,,
23	,,	రవికి	,,	శుక్ర	,,	,,	,,	,,
24	,,	శుక్రునకు	,,	బుధ	,,	,,	,,	,,
25	,,	బుధునకు	,,	చంద్ర	,,	,,	,,	,,

పర్యంతము నిరంతరము సహస్రప్రభాభాసమానమగు కీర్తిని ప్రాచ్య పాశ్చాత్యదేశీయవిజ్ఞానములలోకెల్ల భారతీయవిజ్ఞానాతిశయమును వేనోళ్ల చాటుచు ఆచంద్రతారార్కము శాశ్వతముగా విరాజిల్లు ననుట కెవరును వెనుదీయరని నా విశ్వాసము. అట్టివాడు శ్రీ సూర్యుడుగాక అన్యు డెవడగును?

ఈవిధముగా రవికక్ష్యకు 4 వది చంద్రకక్ష్య, దానికి నాల్గవది కుజకక్ష్య, దానికి నాల్గవది బుధకక్ష్య, దానికి నాల్గవది గురుకక్ష్య, దానికి నాల్గవది శుక్రకక్ష్య, దానికి నాల్గవది శనికక్ష్య, దానికి నాల్గవది రవికక్ష్య అగుచున్నవి.

కావుననే 1 ఆదివారము, 2 సోమవారము, 3 కుజ, లేక మంగళవారము, 4 బుధవారము, 5 గురువారము, 6 శుక్రవారము, 7 శనివారము; 8-వది తిరిగి పైయుక్తిచే రవివారము, లేక ఆదివారమే యగుచున్నది. కావుననే వారము లేదు. అంతకు హెచ్చుగాని, తక్కువగాని యుండ వీలులేదు.

ఇట్టి క్రమమునకు, సప్తసంఖ్యకు ఉపపత్తి కుదరగా నీ యేడింటిలో ఏఒకదానినైనను మొదటనుంచి లెక్కించుటకు అవిశేషముగా అవకాశము గల్గియుండ, ముందు ఆదివారముతోనే ఏల వారములను లెక్కింపవలె ననునది విమర్శింతము. ఆది యనగా ప్రారంభ మను అర్థము సుప్రసిద్ధము. దేనికి ప్రారంభ మను నాశంక కలుగగా, ప్రపంచమంతటను నీ ఆదివారాదిగా వారములను లెక్కించుచు వ్యవహరించుచున్నందున ప్రపంచసృష్టికి ఆది, లేక ప్రారంభకాలము అని తేలుచున్నందున సృష్ట్యాదికాలమునుగూర్చి ఒకింత విమర్శింతము.

ప్రకృతము అనేకగ్రహములు (Planets), వాటికి సంబంధించిన ఉచ్చలు (Apogees), వాటి పాతలు (Nodes) ఇవన్నియు మనకు ఆకాశమందు భిన్నభిన్నస్థానములందు కనుపించుచున్నవి. వాటి చలనముగూడ భాసించుచున్నది. ఆరంభకాల మెప్పుడును అన్నియు నొక నిర్దిష్టారంభస్థానమందుండి బయలుదేరు కాలమే కావలయును.

స్కూళ్లలో ఆటలలోగూడ (Sports) మైలుదూరము పరుగెత్తుఆట (One mile race) లో అందుకు సిద్ధపడిన పిల్లల నందరను ఒక నిర్దిష్ట ఆరంభస్థానమందు చేర్చి ఒకేకాలములో అందరను పరుగెత్తుట కారంభింపజేయుట మనము చూచుచున్నాము. అటులనే పరమేశ్వరుడు కల్పాదియందు నీగ్రహ, తదుచ్చ, పాతల నన్నిటిని సృష్టిచేసి ఒకే నిర్దిష్టారంభస్థానమగు మేషాదియం (First point of Aries) దుంచి, అటనుంచి వారలకు చలనమును ప్రారంభింపజేసెను. కాన ప్రకృతమందలి గ్రహముల భిన్నభిన్నస్థానములు వారల గతులను (Velocity) బట్టి వీరందరు ఆరంభబిందువునందు ఎంతకాలముకిందట నుందురు అని లెక్కించగా, నీ తారణసంవత్సరాదికి 195, 58, 85,045 సంవత్సరములకు పూర్వమందు చైత్ర శుద్ధ పాడ్యమి ఆదివారమునా డగును. అంతేగాని పాశ్చాత్యులు కొందరు చెప్పిన క్రీ. పూ. 4004 గాని, జోసెఫ్ స్కాలిగర్ (Ioseph Scaliger) చెప్పిన క్రీ. పూ. 4713 గాని ఇత్యాది పురుషుల బుద్ధికి స్వేచ్ఛగా తోచినట్టి తేదీలు ఎంతమాత్రము గావు. అవన్నియు గణితయుక్తిసహములుగాక యుక్తిశూన్యములే యగును. ప్రపంచము ఎప్పుడు అనాదిఅయినను, ఒక కల్పకాలము స్థితియు(432,00,00,000)తిరిగి కల్పకాలము ప్రళయమున్ను అగును. అట్టి కల్పాది ననుసరించి నేటికి 195,58,85,045 అని చెప్పబడినది. సృష్ట్యాది ఆదివారముతో ప్రారంభముగనుకనే నేటికిన్ని అన్ని దేశములందును ఆదివారాదిగా వారములను లెక్కించుట అప్రతిహతముగా వ్యవహారములో నున్నది.

ఇకను వారప్రవృత్తి సూర్యోదయముతో ప్రారంభమా, లేక ఎప్పుడు వారము ప్రారంభ మగు ననునది విమర్శింతము.

భూమండలీయమధ్యరేఖపై (Equator) పరస్పరసమానములగు దూరములో 4 స్థానములను శాస్త్రము నిర్మించినది. ఆ స్థానములు ప్రకృతపు గ్రీనిచ్‌నుండి లెక్కించివేసిన రేఖాంశల (Longitudes) ప్రకారము 76° యున్ను, భూమధ్యరేఖయు కలసిన స్థాన మొకటి; 166° యున్ను భూమధ్యరేఖయు కలసినది రెండవది; 256°యు భూమధ్యరేఖయు కలసినది మూడవది; 346°యు, భూమధ్యరేఖయు కలసినది నాల్గవది. ఇందు ఒక స్థానములో సూర్యోదయ మగునపుడే రెండవస్థానములో మధ్యాహ్నము, మూడవస్థానములో సూర్యాస్తమయము 4-వ స్థానములో అర్ధరాత్రియు నగును. ఇట్టి గణనా సౌకర్యముకొరకే శాస్త్రము ఈ నాలుగు స్థానములను నిర్దేశించినది.

సృష్ట్యాదికాలము ఇందలి మొదటిస్థానములో అర్ధరాత్రియు, రెండవస్థానములో సూర్యోదయకాలమును, మూడవ స్థానములో మధ్యాహ్నమును, నాల్గవస్థానములో సూర్యాస్తమయకాలమున్ను అగును. కాన ఆయాదేశప్రాంతవాసులు ఈప్రకారము వారముల ప్రారంభమును గ్రహించుచో, వైదికసిద్ధాంతముప్రకారము తత్కాలీనవారాధిపగ్రహకక్ష్యాధిష్ఠానదేవతాభిముఖ్యరూపమగు, సోపపత్తికమగు వారఫలమును పొందగల్గుదురు.

పైకక్ష్యాక్రమ మంతయు భూకేంద్రకపద్ధతి (Geo-centric System) ననుసరించి శాస్త్రము బోధించినది. మరియొక పద్ధతిలో నీవారముల క్రమము ఎంతమాత్రము కుదరనట్లు తోచుచున్నది.

పాశ్చాత్యులు 15 శతాబ్దమువరకు నీభూకేంద్రపద్ధతినే అవలంబించి, అనంతరమునుంచి నేటివరకు అనేకులచే అనేకరకములగు మార్పుల నొందించి ప్రకృతము సూర్యకేంద్రకపద్ధతి (Heliccentric Systəm) ననుసరించియే గ్రహగతులను నిర్ణయించుచున్నారు.

(Nautical Almanack). ఈక్రింద క్లుప్తముగా వారల మార్పుల కాలముల నుదాహరించుదును.

1500 A. D.		Copernicus of Greece
1550	,,	Tykobrahio of Sweden.
1609	,,	Kipler.
1687	,,	Newton
1582	,,	Gregory XIII
1610	,,	Galileo
1898	,,	W. H. Pickering.
1892	,,	Barnard
1901	,,	A. Hinks
1906	,,	Perrine
1908	,,	Melotte
914	,,	Nicholson
1600	,,	Tycho Brahe
1675	,,	Roemer of Denmark.
1725	,,	Bradley
1851	,,	M Fowcault
1924	,,	International Astronomical Conference
1931	,,	,,

(Vide: History of Astronomy)

ప్రకృతము వారల అమలులో నున్న సూర్యకేంద్రకపద్ధతి ప్రకారము సూర్యునకు క్రమముగా బుధ, శుక్ర, భూమి (ఇచట భూమికి చంద్రు డుపగ్రహము) కుజ, గురు, శనులు దూరదూరములో నుందురు. చంద్రుని (ఉపగ్రహముకావున) గ్రహములలో లెక్కింప సబబుకాదు. అపుడు బుధ, శుక్ర, భూమి, కుజ, గురు, శనులు అను 6 ను, యురేనస్, నెప్ట్యూన్, ప్లూటోఅను మూడును మొత్తం 9 గ్రహములు వ్యవహరింపబడవలెను. అందుచే ప్రకృతము తొమ్మిది వారములను లెక్కింప సమంజసముగాని, ప్రాచీనపు ఏడువారములను లెక్కించుట ఆపద్ధతిలో సమంజసముగా తోచుటలేదు. Bodes - Law ప్రకారము మరికొన్ని గ్రహము లుండవలెను. అవి ప్రకృతము గోచరముగానంతవరకు ఈ 9 వారములతో వ్యవహరించవలెను. మరియొక గ్రహము గోచరించినపుడు వారసంఖ్య పెరుగవలెను. లేక చంద్రుని గ్రహముగా గ్రహించుచో, కుజ, గురు, శను లకు గల ఉపగ్రహములనుగూడ సాజాత్యముచే గ్రహింపవలసివచ్చును. అన్నిటిని గ్రహించుచో వారముల సంఖ్య పుష్కలత్వము నొందును. అట్లే Revolution Theory ను, Vibration Theory ను విమర్శించినచో వారముల సంఖ్య ఇంకను పెరుగును.

లేక 15-వ శతాబ్దమునకుకాని, లేక ఏదో ఒకకాలమును ఏర్పరచుకొని ఆకాలమునకు పూర్వముగాని అందరిచేతను తెలుసుకొనబడిన గ్రహములకుమాత్రమే వారములను ఏర్పరచుదమను ఒక సంప్రదాయము (Convention) చేయునెడలగూడా సూర్యునినుంచి బుధ,శుక్ర,భూమి, చంద్ర, కుజ, గురు, శనులకుమాత్రమే ఆపద్ధతిలో గ్రహించినను, వెనుక మనము తెలుసుకున్న కక్ష్యాక్రమములోని నాల్గవ గ్రహము మరుసటి వారాధిపతి యగు నను నియమానుసారముగా 1 భూవారము, 2 శనివారము, 3 చంద్రవారము, 4 బుధవారము, 5 కుజవారము, 6 శుక్రవారము, 7 గురువారము అను నీక్రమము సిద్ధించును.

అట్లుగాక "The Earth's heleocentric longitude differs from the sun's geocentric longitude by 180°" అను నియమానుసారము విమర్శించి పై సూర్యకేంద్రకగ్రహముల కక్ష్యాక్రమములో సూర్యుని స్థానమునకు భూమిని, భూస్థానమునకు సూర్యుని మార్చినచో అపుడు కక్ష్యాక్రమము భూమినుండి చంద్రుడు (ఉపగ్రహము గాన భూమిదగ్గర నుండుట నంగీకరించి), 2 శుక్రుడు, 3 బుధుడు, 4 సూర్యుడు, 5 కుజుడు, 6 గురువు, 7 శని అను క్రమము సిద్ధించును. లేక పైనుండి 1 శని, 2 గురువు, 3 కుజుడు, 4 సూర్యుడు, 5 బుధుడు, 6 శుక్రుడు, 7 చంద్రుడు అను క్రమము సిద్ధించును.

"మందాదధః క్రమేణస్యు శ్చతుర్థా దివసాధిపాః" పైనుంచి క్రిందకు నాల్గవగ్రహము వారాధిపతి యగు నను పూర్వోయుక్తి ననుసరించి 1 శనివారము, 2 రవివారము, 3 సోమవారము, 4 మంగళవారము, 5 శుక్రవారము, 6 గురువారము, 7 బుధవారము, 8 తిరిగి శనివారము అను క్రమము సిద్ధించును.

మరిన్ని సృష్ట్యాదికాలము 195,58,85,045 సం. లని అంగీకరింపక, క్రీ. పూ. 4004 గాని, క్రీ. పూ. 4713 గాని ఆరంభకాలమని అంగీకరించుచో ఆదివారము ప్రారంభవారముకాక, మరియొకటి ఒక్కొక్కమతమున ఒక్కొక్కవారము ఆరంభవార మగుచుండును.

కాన పాశ్చాత్యులున్ను, వారిచే బోధలనొందిన యూనివర్సిటీ పట్టభద్రులున్ను ఈవిషయమునుగూర్చి సమగ్రమగు విమర్శ లేక, పరిశోధనయొనర్చి, ఉపపత్తితో గూడిన వారముల క్రమమును నిర్ణయించి, అట్టిక్రమమును లోకమునంతట, లేక పాశ్చాత్యనాగరికతా దేశములలోనైనను ముందు అమలుజరిపించుటగాని, లేక ఉపపన్నములగు వారక్రమమును బట్టి గణితవిధానములను మార్చుటయో లేక సూర్యకేంద్రకగణితవిధానమునకును, ఇపుడు లోకప్రసిద్ధమగు వారక్రమమునకు ఉపపన్నమగు సంబంధమును కుదుర్చుటయో, ఎద్దియో ఒక విమర్శనాపూర్వకనిర్ణయము చేయగోరుచు ప్రకృతమింతతో నీవిషయమును ముగించి, పాఠకమహాశయులకు వదలివేయుచున్నాను.

తంత్రశాస్త్రము-వామాచారము

= 'ఆనందపురి =

తంత్రశాస్త్రమును ఆమూలాగ్రముగా పరిశీలింపకయే దురభిప్రాయపూరితము లగు సిద్ధాంతములను పెక్కుమంది ఉటంకించుచుందురు. ముఖ్యముగ, వామాచారము, పంచమకారసాధనయును నిరసింపబడినంతగా ఇతరవిషయములు తృణీకరింపబడలేదు. ఆయావిషయములను గురించి తంత్రశాస్త్రమును, తదభిజ్ఞులును నుడువు విషయములనే ఈ వ్యాసము అభివ్యక్తమొనర్చుచున్నది.

౧

తంత్రశాస్త్రము ఉపాసనాశాస్త్రము. ఇందు అధికారభేదము ననుసరించి విభిన్నదేవతలను విభిన్నపద్ధతులతో నారాధించు క్రమము ఉపదేశింపబడినది. తాంత్రికపరిభాషలో ఈ ఉపాసనాపద్ధతులు 'ఆచారము' లనబడును. కులార్ణవతంత్రము వేదాచారము, వైష్ణవాచారము, శైవాచారము, దక్షిణాచారము, వామాచారము, సిద్ధాంతాచారము, కౌలాచారము అను సప్తవిధాచారములను వర్ణించుచున్నది.[1]

విశ్వసారతంత్రము సంక్షేపముగ వామాచారము, దక్షిణాచారము అను రెండు ఆచారములనే పేర్కొనుచున్నది. మద్యమాంసాదికమగు పంచమకారములతో[2] నొనర్పబడు ఉపాసన వామాచారము. ఇవి లేకుండ నొనర్పబడు ఉపాసన దక్షిణాచారము.[3] ప్రస్తుతమీ రెండు ఆచారములను గురించియే ఆలోచింతము. ముందుగనే ఒక మాట చెప్పియుంచుట మంచిది. అస్మద్దేశీయులగు పూర్వాచార్యులు స్వావలంబితములగు ఉపాసనలకు సంబంధించిన గూఢవిషయములను లోకమునకు దెల్పుటలో నత్యంతమగు జాగరూకతను వహించెడువారు. ఇట్టి విషయములనుగురించి నల్గురతోడను ప్రసంగించుట అత్యంతము అనుచితము. అత్యంతగంభీరములును, సాధనాపేక్షితములును నగు విషయములను, కేవలము గ్రంథాధ్యయనమువలననే గ్రహింపబడదగని విషయములను వెల్లడించిన యెడల అమర్యాదయే యగును. అసంస్కృతబుద్ధియగు వ్యక్తి కీవిషయము లేరీతిగను ఉపకరింపజాలవు. విషయగ్రహణాసమర్థతవలనను, విపరీతగ్రహణమువలనను శ్రద్ధావిహీను డగును. ఒకసారి అశ్రద్ధ ఆవేశించినయెడల ఇక ఎన్నడును ఆవిషయములను గురించిన యాథార్థ్యమును గ్రహింపబోడు. యావజ్జీవము అజ్ఞతనే ఆశ్రయించి, ఆయావిషయములను గ్రహించెడు సౌకర్యములనుగూడ పోగొట్టుకొనును. కనుకనే సుప్రసిద్ధవైష్ణవాచార్యుడగు జీవగోస్వామి స్వవిరచితమగు షట్సందర్భాంతర్గతమగు భక్తిసందర్భమున "సాధనాసంబంధములును, పరమగుహ్యములును నగు విషయములను వెల్లడింపకూడదు." అని అనుశాసించినాడు. అద్వైతాచార్యుడగు మధుసూదనసరస్వతికూడ మహిమ్నస్తోత్ర వ్యాఖ్యయందు ప్రణవోపాసననుగురించి వివరించుచు, ఈ ఉపాసనారహస్యమును స్వయముగనే గురునినుండి గ్రహింపనగు నని నుడివినాడు.

వామాచారదక్షిణాచారములు రెండునుగూడ సాధనకు సంబంధించిన విషయములు. సాధనపథానువర్తులు కానివారి కీవిషయమున నెట్టి యభిజ్ఞతయును ఉండజాలదు. గ్రంథములు తెల్పునది అత్యల్పము. సాధనకు సంబంధించిన నిగూఢతత్త్వములను గ్రంథస్థమొనర్చు ఆచారము పూర్వమున లేదు. కాని, తంత్రశాస్త్రగ్రంథసంకలయితలందఱును సాధకు లగుటవలన కొంతమట్టుకు వామాచార

1. "సర్వేభ్య శ్చోత్తమా వేదా వేదేభ్యో వైష్ణవం పరమ్,
వైష్ణవా దుత్తమం శైవం శైవా ద్దక్షిణ ముత్తమమ్,
దక్షిణాదుత్తమం వామం వామాత్సిద్ధాంత ముత్తమమ్,
సిద్ధాంతా దుత్తమం కౌలం కౌలా త్పరతరం నహి."
—కులార్ణవతంత్రమ్, 2.

2. "మద్యం మాంసంచ మత్స్యంచ ముద్రా మైథునమేవచ,
మకారపంచకం దేవి! దేవతాప్రీతికారకమ్."
—కులార్ణవతంత్రమ్, 1.

3. "ఆచారో ద్వివిధో దేవి! వామదక్షిణ భేదతః,
పంచముద్రాది సంయుక్తో వామాచారః ప్రకీర్తితః
పంచముద్రాది రహితో దక్షిణాచార సంజ్ఞకః"
—విశ్వసారతంత్రమ్.

మునుగుటించి మనము వారి రచనలనుండియే కొన్ని విషయములను గ్రహింపగల్గుచున్నారము.

2

పండితులలో పెక్కుమంది ఉపాసనను బోలు శ్రేష్ఠతత్త్వమునకు బాహ్యములగు పంచమకారములతో సంబంధ ముండరా దనియే తలతురు. వీరు కులార్ణవతంత్ర ప్రతిపాదితమైన ఆధ్యాత్మికార్థమునే గ్రహింపగోరుదురు. ఈ అర్థము కులార్ణవ తంత్ర పంచమాధ్యాయమున ప్రదర్శితమైనది. అచ్చట పంచమకారమునకు బదులుగ వాసనాశబ్దము ప్రయోగింపబడినది. వాసనా శబ్దము దర్శనశాస్త్రమున 'సంస్కారము, సూక్ష్మస్వరూపము' అను నర్థముల వాడబడుచున్నది. పంచమకారముల ఆధ్యాత్మిక స్వరూప మన పంచమకారముల సూక్ష్మరూప మని పర్యవసానము.

మూలాధారమున కుండలినీశక్తి వెలయుచున్నది.4 ఈ కుండలినీ శక్తిని సాధనవలన జాగరిత మొనర్చి, బ్రహ్మరంధ్రమున సహస్రదళపద్మమున నున్న పరమాత్మతో సంయోజిత మొనర్చి, చిన్మయు డగు పరమశివునితో కుండలినీ శక్తికి సమరసత్వమును, అనగా ఆత్యంతిక మగు సమ్మేళనమును గూర్పవలెను. అప్పు డొకానొక సుఖానుభూతి లభించును. ఆ స్థితియందు సహస్రదళపద్మనిఃసృతమగు సుధాపానమున సాధకుడు నిరతుడగును. ఈ సుధయే మద్యము. ఇది ప్రథమ మకారము.

జ్ఞానఖడ్గమున పాపపుణ్యరూప మగు పశువును బలియొనర్చి, పరమాత్మయందు చిత్తమును లయ మొనర్పనగును. ఇట్లొనర్పగలిగిన వాడే పలలాశి—మాంసభోజి. ఇది ద్వితీయమకారమగు మాంసము.

మనస్సును, సమస్తేంద్రియములను విషయవర్గమునుండి మరల్చి, అంతర్ముఖత్వము నందవలెను. ఇట్లొనర్పగలిగినవాడు మత్స్యాశి. ఇది తృతీయ మకారము.

కులకుండలినీ శక్తిని ప్రబోధించి, ఆ శక్తిని సేవింపగలిగిన వాడే శక్తిసేవకుడు. ఇది చతుర్థ మకారము.

ప్రబుద్ధమైన కుండలినీశక్తిని పరమాత్మతో సమ్మిళితమొనర్చి ఆనందానుభవ మందగల్గువాడు మైథునసేవి. ఇది పంచమమకారము.

గురుముఖమున నుండి-గ్రంథముఖమున కాదు — ఏవంవిధము లగు పంచమకారముల 'వాసన'ను గ్రహించి, పంచమకారములను సేవించినయెడల ముక్తి లభించును. మూలాధారమునుండి బ్రహ్మరంధ్రమువఱకును వ్యాపించియుండిన సుషుమ్నానాడియం దున్న 'లింగత్రయము' నెఱిగి, షట్చక్రభేదన మొనర్పగలిగినవాడే పంచమకారములను సేవింప సమర్థుడగును.5 గురునినుండియు, కులశాస్త్రములనుండియు ఈ తత్త్వమును చక్కగా గ్రహించిన యనంతరమే పంచమకారములను-సాధింపవలె నని నియమము. లేకుండిన భ్రష్టత్వమే సిద్ధించును.6

ఉపర్యుక్తవిషయములను విశదముగ నాలోచించిచూచిన యెడల ఈ ఆధ్యాత్మిక పంచమకారములు మహోచ్చమగు యోగావస్థనే నిర్దేశించుచున్న వని గ్రహింపగలము. ఈ స్థితిని బొందిన వానిని జీవన్ముక్తు డనదగును. వాసనాశబ్దమే 'పంచమకారము'ల సుసూక్ష్మత్వమును సూచించుచున్నది. యోగము నాశ్రయించిననే ఇట్టి సూక్ష్మస్థితి లభింపగల దను విషయమును సూచించుటకే 'యోగవిత్'శబ్దమును కులార్ణవతంత్రము ప్రయోగించుచున్నది. ఇది యోగమునందలి ప్రాథమికావస్థ కానేరదనియు, పరిపక్వస్థితియే యనియు 'లింగత్రయవిశేషజ్ఞ షడాధారవిభేదక'శబ్దములు తెలుపుచున్నవి. ఇట్టి స్థితిని బొందుట అంతగా తేలికయైన విషయము కాదు. గురూపదేశమును యథావిధిగ ననుష్ఠించినయెడలనే సిద్ధించును. విజ్ఞానశాస్త్రమునందలి ఆనుష్ఠానికవ్యాపారము (**Practical work**) గ్రంథావలోకముననే సిద్ధింపదు. యోగ్యుడగు అధ్యాపకుని సాహాయ్యమున్ననే సిద్ధించును. ఈ విషయమునే స్మరింపజేయుచు కులార్ణవతంత్రము ఉపక్రమోపసంహార న్యాయము నవలంబించి గురునినుండియే రహస్యమును గ్రహింప నుపదేశించుచున్నది.

3

శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తులలోగూడ యోగవిషయము ప్రస్తావితమైన విషయము ఆధ్యాత్మికశాస్త్రాధ్యయన మొనర్చువారి కందఱకును దెలిసిన విషయము. పాతంజలదర్శనము ఈ వైదికయోగమునే విశేషముగ పర్యాలోచించుచున్నది. వైదికయోగ సాధనయును, తాంత్రికయోగ సాధనయును ఒకేపద్ధతి నవలంబించుచున్న వని చెప్పజాలము. ఉభయయోగముల ఆదర్శము ఒక్కటియగు జీవన్ముక్తియే యైనను, అనుష్ఠానపద్ధతియందు భేద మున్నది. కుండలినీశక్తిని చైతన్యవంత మొనర్చుటయే తాంత్రికయోగమునందలి

4. "దేహస్య మధ్యమో భాగో మూలాధార ఇతీర్యతే,
గుదస్య ద్వ్యంగులాదూర్ధ్వం మేఢ్రాత్తు ద్వ్యంగులా దధః.
త్రికోణోధోముఖాగ్రశ్చ కన్యకాయోనిసన్నిభః,
యత్ర కుండలినీనామ పరాశక్తిః ప్రతిష్ఠితా."
—మానసోల్లాస తంత్రమ్, 4-12-13.

5. "లింగత్రయవిశేషజ్ఞః షడాధారవిభేదకః"
— కులార్ణవతంత్రమ్, 5

6. "శ్రీగురోః కులశాస్త్రేభ్యః సమ్యగ్విజ్ఞాయ వాసనామ్,
పంచముద్రా నిషేవేత చాన్యథా పతితో భవేత్"
—కులార్ణవతంత్రమ్, 6

ప్రధానవ్యాపారము. వైదికయోగమున కుండలినీ ప్రసక్తియే లేదు. షట్చక్రభేదముకూడ ఉపనిషత్తులలోగాని, యోగసూత్రములలో గాని కానరాకున్నది. షట్చక్రభేద మొనర్పకున్న తాంత్రిక యోగమే లేదు.

ఈ పంచమకారములను 'వాసన'లని నిర్ణయించి కులార్ణవ తంత్ర మూరకుండలేదు. బాహ్యపంచమకారముల విషయముకూడ పంచమషష్ఠోల్లాసములలో పర్యాలోచింపబడినది. పంచమకారముల 'వాసన'ను, అనగా సూక్ష్మతత్త్వమును గ్రహింపకుండ వానినుపయోగించినచో పాతిత్య మాపాదిల్లు నను విషయము నింతకుపూర్వమే తెల్పితిమి. ఇక నీద్వివిధవిషయముల సామంజస్యము నూహింతము.

ఇంతవఱకు మనము గ్రహించిన దేమన: యోగసాధన యొక్క చరమస్థితియే వామాచారముయొక్క లక్ష్యము, లేక గమ్యము. ఈ గమ్యమునే కులార్ణవము వాసన యనుచున్నది. ఈ లక్ష్యమును బొందజేయు నిమిత్తమే బాహ్యపంచమకారోపదేశము. ఈ అభిప్రాయమును నిరాకరించినయెడల ద్వివిధ-పంచమకారముల కును సామంజస్య మేర్పడదు. యోగసాధకునకు మనస్థైర్యముతో బాటు మనఃప్రసాదముకూడ ఉండవలెను. దీనినిమిత్తమే పాతం జలదర్శనము ప్రాణాయామాదుల నుపదేశించుచున్నది. తంత్ర శాస్త్రము పంచమకారములవలననే ఈ యుద్దేశ్యమును సఫల మొనర్చుచున్న దనుకొనుటలో అసామంజస్య మేమియునులేదు.

కులార్ణవము కులమార్గము (వామాచారము)ను బహుళముగ ప్రశంసించియు,

"కృపాణధారాగమనాన్ వ్యాఘ్రకంఠావలంబనాత్,
భుజంగధారణా న్నూన మశక్యం కులసేవనమ్."
—కులార్ణవతంత్రమ్, 2.

అని దీని కష్టసాధ్యత్వమును, విపత్సంకులత్వమును సూచించు చున్నది. కనుక, ఈసాధన సామాన్యుల నిమిత్తము కాదని తేలుచున్నది. లోకోత్తరులగువారికికూడ అసాధ్యవిషయ మనుటలో సందేహములేదు. మఱియును, ఒకే వంశమున నందఱును అసాధారణ మహిమతో నుద్భవింపబోరు. కనుక నియ్యది వంశపారంపర్యముగు సాధనగకూడ గ్రహింపగలమా యను విషయముకూడ సంశయాస్పదము. ఇందు ఇష్టసిద్ధికంటె అనిష్టమే వాటిల్లు నను భయము శాస్త్రకారులకుగూడ కలదని వారి యభిప్రాయములను జూచిన గ్రహింపగలము.

౪

పరశురామకల్పసూత్రము వామాచారసంప్రదాయమునకు ప్రామాణ్యమగు గ్రంథము. ఇది ఉపాసకులకు కొన్ని నియమముల నేర్పరచుచున్నది. లోకవిద్విష్టమగు కర్మము 7 నాచరింపకూడ దనుట వానిలో నొకటి. వర్తమానకాలమున మద్యపానము శిష్టాచారసమ్మతము కాదు; లోకవిద్విష్టము. కనుక కులశాస్త్రముల నత్యంతముగ నాదరించువారుకూడ నిప్పుడు పంచమకారముల నాదరింపరాదని తేలుచున్నది. వ్యవహారపక్షమునగూడ, అత్యంతరహస్యముగనే గ్రహింపనగునుగాని, వెల్లడియైన నరకప్రాప్తి యని కల్పసూత్రము తెల్పుచున్నది. 8 మఱియును, సర్వక్షేత్రముల వీని వ్యవహారము శాస్త్రసమ్మతము కాదు. అనుకల్పముగ నిర్ధరింపబడిన ద్రవ్యములనే గ్రహింపవలె నను నియమ మున్నది.

లోకాచారవిరుద్ధమైనయెడలను, 9 దేశాచారవిరుద్ధమైనపట్లను, చిత్తశుద్ధి లేకున్నను10 మద్యాదులను గ్రహింపకూడదు. తంత్రశాస్త్రము మద్యపాన విధానమును హోమరూపమున వర్ణించు చున్నది.11 పూజయం దుపయోగింపబడిన మద్యము హవిస్స్వరూపము. అవశిష్టాంశమును హోమమం దుపయోగింపవలెను. ఈ హోమాగ్ని సాధారణాగ్ని కాదు. స్వాంతర్గతమగు చైతన్యాగ్ని. ఈ హోమ మన్ననో, సహజసాధ్యము కాదు. ఈ హోమకర్మ మొనర్చువాని ఆధ్యాత్మికభావన మహోన్నతమై యుండవలెను. "అజ్ఞానరూపాంధకారమునకు విరోధియును, స్వయంప్రకాశమానమును నగు చైతన్యరూపాగ్ని నిత్యము నాయందు ప్రజ్వరిల్లుచున్నది; అందు నిఖిలవిశ్వమును నేను ఆహుతిగ నొసగుచున్నాను. ధర్మాధర్మరూపమగు హవిస్సును, ప్రదీప్తాత్మరూపమగు అగ్నియందు మన స్సను స్రువమును గ్రహించి, సుషుమ్నా నాడీపథమున నిఖిలేం

7. "కామక్రోధలోభమోహ మదమాత్సర్యా విహితహింసా స్తేయలోకవిద్విష్టవర్జనమ్." —పరశురామకల్పసూత్రమ్. 1-19

8. "ఆనందం బ్రహ్మణోరూపం తచ్చ దేహే వ్యవస్థితం, తస్యాభివ్యంజకాః పంచమకారాః, తైరర్చనం గుప్త్యా, ప్రాకట్యా న్నిరయః" (అందే, 1-12.)

9. "వ్యవహార - దేశ - స్వాత్మ్య - ప్రాణోద్వేగ - సహాయామయవయాంసి ప్రవిచార్యైవ తదనుకూలాః పంచమాది పరామర్శః" (పరశురామకల్పసూత్రమ్, 10-66.)

10. "కులద్రవ్యం నిషేవేత యదా సత్త్వాధికా మతిః,
అన్యథా సేవనం కుర్యాత్ పతనాయైవ కల్పతే."
—కల్పసూత్రవృత్తి కారధృతమ్.

11. "అంతర్నిరంతర మనింధన మేధమానే
మోహాంధకారపరిపంథిని సంవిదాగ్నౌ,
కస్మింశ్చి దద్భుత మరీచివికాసమానే
విశ్వం జుహోమి వసుధాది శివావసానమ్."
—వృత్తికారధృతమ్.

ద్రియవృత్తులను ఆహుతిగ నొసగుచున్నాను."[12] ధ్యాన మొనర్చుటకుగాను చిత్తస్థైర్య మావశ్యకము. దీనిని బొందజేయుటకే మద్యపానవిధి; చిత్తమును స్థిరమొనర్చి దేవతాధ్యాననిమగ్న మొనర్ప నగును. మద్యపానమున చిత్తమునకు వికారము ఘటిల్లకూడదు.[13]

పంచమకారముల తీవ్రతను సహింపజాలనివారును, రోగపీడితులును, వృద్ధులును నగువారుగూడ వీనిని ఉపయోగింపకూడదు. ఈ విషయముల నన్నిటిని గమనించినయెడల ఈ సాధనకు అధికారి అత్యంతము దుర్లభుడు-లేనేలేడు-అనిపించును. పూర్ణాభిషిక్తుడగు వ్యక్తి వీనిని యథేచ్ఛముగ నుపయోగింపవచ్చు నందురుకాని, అట్టివాడుకూడ అరుదే.[14] పూర్ణాభిషిక్తు డన్నను, బ్రహ్మజ్ఞాని యన్నను ఒక్కటియే. అట్టివాడు యథేచ్ఛముగ వర్తింపవచ్చుననుట స్తుతియేగాని అన్యముకాదు. అతడు యథేచ్ఛముగ వర్తింపనువర్తింపడు; ఇట్టి సాధనతోడను ప్రయోజనములేదు. అతడు కృతకృత్యుడు. తన్ను పూర్ణాభిషిక్తునిగ భావించు యథేచ్ఛావిహారిని తంత్రశాస్త్రవేత్తలే నిందించియున్నారు.[15]

వామాచారముకంటె దక్షిణాచారమే శీఘ్రముగ ముక్తిని ప్రసాదింపగల దని మహాపండితుడగు భాస్కరరాయలు లలితా సహస్రనామభాష్యమున స్పష్టముగ నుడివియున్నాడు. భాస్కరరాయలు స్వయముగ వామాచారము నవలంబించినవాడు. కాళికా పురాణముకూడ ఈవిషయమునే చెప్పుచున్నది. అయినను భాస్కరాదులు యథార్థాధికారిని వామాచారమును పరిగ్రహింపమని చెప్పినారు. ఇది యొక మతము.

శారదాతిలకతంత్రసంకలయితయగు లక్ష్మణేంద్రదేశికుడును, సౌందర్యలహరీటీకాకారుడగు లక్ష్మీధరుడును వామాచారము నొప్పలేదు. శివార్కమణిదీపికయందు అప్పయ్యదీక్షితులవారుకూడ వ్యతిరేకాభిప్రాయమునే సూచించిరి. తంత్రసారప్రణేతయగు కృష్ణానంద-ఆగమవాగీశుడుకూడ వామాచారము అత్యంతకఠిన మని అభిప్రాయ మొసగెను.[16]

ఈ విషయముల నన్నిటిని పర్యాలోచించిచూచినయెడల అత్యంతక్లిష్టమును, ప్రతిపదభయావహమును నగు వామాచారమును పరిత్యజించి దక్షిణాచారమును గ్రహించుటయే శ్రేయోదాయకము. వామాచారసాధన కర్హుడగువాడు నూటికి కోటికి సాధకులలో నొకడుండవచ్చును. అతనికి నానమోవాకములు.

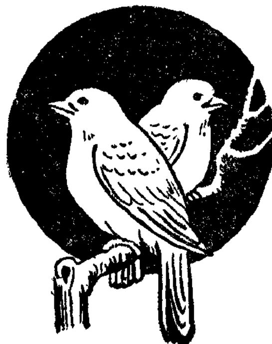
12. "ద్రవ్యమాస్వాద్య విధినా మనోనిశ్చలతాంనయేత్,
తతోధ్యాయేత్ పరంజ్యోతి రాత్మజ్యోతి స్సనాతనమ్."
—గణేశ్వరసంహితా.

13. "యావన్నచలతే దృష్టి ర్యావన్నచలతే మనః,
తావత్ పానం ప్రకుర్వీత పశుపాన మతః పరమ్.
యావన్నేంద్రియవైకల్యం యావన్నముఖవైకృతమ్,
తావదేవ పిబేత్ ద్రవ్య మన్యథా పతనం భవేత్."
—పరమానందతంత్రమ్.

14. పరశురామకల్పసూత్రవృత్తి 5-22

15. అందే, 3-11

16. "త్వత్సమా ప్రకృతిశ్చేత్ స్యాన్మత్సమః పురుషోయది
తదైవ పరమేశాని సమర్థః కులసాధనే"

ఇక్ష్వాకులనాటి ఆంధ్రబౌద్ధధర్మము*

= శ్రీ భావరాజు వెంకటకృష్ణరావు =

ఇపుడు వ్రాయబోవుచున్నది ఇక్ష్వాకులనాటి కథ! ఆశ్చర్యపడ నవసరము లేదు! ఇక్ష్వాకురాజవంశ మొకటి మన యంధ్రదేశమును, చక్రవర్తిలక్షణములతో సామ్రాజ్య మేలినట్లు, పరిపాలించెను. ఇక్ష్వాకులకు పూర్వము సాతవాహన రాజవంశము చిరకాలము - నాలుగువందల సంవత్సరములు అవిచ్ఛిన్నముగ నేకచ్ఛత్రాధిపత్యము వహించి, నర్మదా పినాకినీమధ్యస్థమైన సకలదక్షిణాపథమును, దక్షిణాపథేశ్వరులను బిరుదముతో పరిపాలించి తమ చిహ్నమును సర్వత్ర నిలిపెను; కాని ఎందుచేతనో కడుప్రాచీనతను దెలుపుటకు ఆంధ్ర భాషలో "ఇది యిక్ష్వాకులనాటి మాట" యని లోకోక్తిగా ఇక్ష్వాకుల పేరే నిలిచిపోయెను. ఇక్ష్వాకులతో ఆంధ్రభూమియందు బౌద్ధధర్మ మొక వెలుగు వెలిగి, మెఱపుతీగవలె అంతర్ధానమై పోయెను. ఆ కథ 'ఇక్ష్వాకులనాటిది' అని లోకమున పరిపాటి యయ్యెను. నిజమున కల్లై స్వప్నగతవృత్తాంతమట్లు ఆ కథజరిగెను.

సాతవాహనులకు పూర్వమునుండియు నంధ్రదేశమున నొక మూల ఇక్ష్వాకురాజవంశ మొకటి చిన్న మాండలిక రాజ్యసీమను సామంతరాజచిహ్నములతో పరిపాలించుచుండినట్లు పురాణేతిహాసములను బట్టి యూహింపవచ్చును. గుంటూరుసీమలో పల్నాడు తాలూకాలోని మాచెర్లకు సమీపమున నాగార్జునకొండ దరిని దొరికిన పాలరాతి శాసనములవలన కొన్ని చిత్రమయిన చరిత్రాంశములు తెలియవచ్చినవి. వాటిని సంగ్రహముగ చెప్పెదము. నాగార్జునకొండకు ఇంచుమించుగా రెండువైపులందును కృష్ణానది ప్రవహించుచున్నది. కృష్ణకు నంటి తూర్పుగా ఆ నాగార్జున కొండలోయలో పూర్వ మొకప్పుడు 'విజయపురి' యను మహానగర మొకటి విలసిల్లియుండెను. విజయపురికి తూర్పుగా నొక చిన్న గుట్ట యుండెను. దానిని నేడు జనులు 'నాపరాళ్లబోడు' అని వ్యవహరించుచున్నారు. పూర్వము ఇక్ష్వాకురాజుల కాలమునందును, తత్పూర్వము కొంతకాలమును, తరువాత కొన్ని యేండ్లును ఆ బోడు సర్వజగత్ప్రసిద్ధమై శ్రీపర్వత మను పేరుతో వ్యవహరింపబడి యుండెను. శ్రీపర్వతముపై ఆచార్యనాగార్జునుడు మహాయానధర్మ ప్రతిష్ఠాపకుడు, మహా తత్త్వవేత్త, ఒక సంఘారామమున చిరకాలము నివసించెను. శ్రీపర్వతము తన విభూతిని గోల్పోయినది మొదలు నాపరాళ్ల బోడయ్యెను. ఆ చెంత నున్న మహాపర్వతము, మదపుటేనుగువలె గాన్పించు నొక మహానగము, కృష్ణానది ఒరసి కొనుచు చుట్టి ప్రవహించునట్టి మహాశైలము నాగార్జునకొండ యయ్యెను. నాగార్జునుని నివాసమగుటవలన శ్రీ పర్వతము నాగార్జునుని కొండ యయ్యెను. శ్రీపర్వతనామము అంతరించి పోయినను నాగార్జునుని పేరుమాత్రము ఆ పెద్దకొండ నంటిపట్టుకొని నిలచి యున్నది. నాగార్జునుడు ఇంచుమించుగా క్రీ. శ. రెండవ శతాబ్దము నందు చిరకాలము జీవించెను. ఆతని నిర్వాణసిద్ధియు, సాతవాహన సామ్రాజ్యపతనమును ఒక్కసారిగా జరిగినట్లు ఊహింపవచ్చును. సాతవాహనసామ్రాజ్య మంతరించుటకు బూర్వమే ఇక్ష్వాకురాజవంశము ఆంధ్రదేశమును, చుటుకులము † ఆంధ్రభృత్యులు కుంత

---

* ఈవ్యాసమును నే నిటీవల వ్రాసిన **A History of the Early Dynasties of Andhradesa c 200- 6 25 A. D.** అను ఆంగ్లభాషలోని గ్రంథము ననుసరించి కూర్చితిని.

† చుటుకులము- చిన్న రాజవంశము. వారికే ఆంధ్రభృత్యులని పేరుండినట్లు పురాణములవలన తెలియుచున్నది. (చినవంశము అని అర్థము)

లను (కన్నడభూమిని), ఆభీరరాజవంశము మహారాష్ట్రసీమను మహాబలసంపన్నులయి దర్పముతో పాలింపసాగిరి. సాతవాహన సామ్రాజ్య మంతరించినవెనుక ఆ ముప్వురు రాజవంశములును సర్వ స్వతంత్రులయి, మహారాజబిరుదముతో దక్షిణాపథమును మూడు ఖండములుగా విభజించుకొని పరిపాలించిరి. ఈ మూడు రాజ వంశములును కూడ పట్టుమని ఐదు, ఆరు దశలకంటె ఎక్కువ కాలము రాజ్య మేలి, రాజోపభోగముల ననుభవించి యుండలేదు. ఇక్ష్వాకుమహారాజులను పురాణములు 'శ్రీ పర్వతీయు' లని పేర్కొనుచున్నవి. శ్రీపర్వతీయులన్న పేరు ఇక్ష్వాకురాజధాని విజయపురి జగత్ప్రసిద్ధమైన శ్రీ పర్వతము చెంత నుండుటబట్టి కలిగినట్లున్నది. శ్రీపర్వతీయులు మూడు తరములు మాత్రము సమ్రాట్టులై మహారాజబిరుదముతో సకలాంధ్రకళింగభూములనే గాక తమ వైభవముతో, తమ పలుకుబడితో, తమ బలదర్పములతో తమ యాజ్ఞ చెల్లుబడియగు నట్లు చక్రవర్తిలాంఛనములతో సకలదక్షిణాపథమునుగూడ సాత వాహనరాజవంశము ధరయేలినరీతి పరిపాలించిరి. కుంతలేశ్వరులయిన చుటుకులమువారును, ఘూర్జర, మహారాష్ట్ర, అనూప, సౌరాష్ట్ర ముల నేలిన ఆభీరులను, ఇక్ష్వాకురాజచంద్రులను సమ్రాట్టులుగా భావించి మన్నించిరి.

ఇక్ష్వాకులలో మహారాజపదలాంఛను డయిన ప్రథముడు వాసి ష్ఠీపుత్ర శ్రీ శాంతిమూల మహారాజు. ఈతని నామము ప్రాకృతము నందు 1 'ఇఖాకు సిరిసామి వాసిఠీపుత చాంతిమూల మహారా'జని కానవచ్చుచున్నది. 2 ఆతని రాజ్యకాలము క్రీ. శ. 200 మొదలు 218 అయియుండునని నిర్ణయించితిమి. ఆతడు చక్రవర్తి. నాగార్జున కొండశాసనములందాతడు 'సర్వార్థేషు అప్రతిహత సంకల్పు డనియు, అగ్నిహోత్ర, అగ్నిష్టోమ, వాజపేయ, అశ్వమేధయాజి యనియు, హిరణ్యకోటి, గోశతసహస్ర, హలశతసహస్ర ప్రదాయి యనియు, విరుపాక్షుపతి మహాసేన పరిగ్రహీతు డనియు, వాసిష్ఠీ పుత్రు డనియు, ఇక్ష్వాకుల శ్రీస్వామి' యనియు వర్ణింపబడినాడు. ఆతనికి ఇద్దరు తోబుట్టువులుండిరి: శాంతిశ్రీ, బ్రాహ్మిశ్రీ లనువారలు. శాంతిమూలునకు ఒక కొడుకును, ఒక కూతురునుండిరి. కుమారుడు శ్రీ వీరపురుషదత్త మహారాజు. ఆతడు మాఠరీ పుత్రుడు. కూతురు పేరు మరల శాంతిశ్రీ. ఆమె మహాసేనాపతి, మహాతలవర, మహా దండనాయక స్కంద విశాఖనాగుని భార్య. ధనకవంశమువారి కోడలు. మాఠరీ పుత్రునికి ఒక కుమారుడును, ఒక కుమార్తెయు గల రు. మహారాజ శ్రీమాఠరీపుత్ర వీరపురుషదత్తుడు క్రీ. శ. 218 మొద లుకొని 238 వరకు ఇరువదియేండ్లు రాజ్యపాలన మొనరించెను. ఆతని కుమారుడు వాసిష్ఠీపుత్రబహుబలశాంతమూలమహారాజు క్రీ. శ. 238 సంవత్సరమున, తండ్రి రాజ్యమునువిడిచి బౌద్ధపరివ్రాజకుడై సంఘా రామమును ప్రవేశించిన వెనుక పట్టాభిషిక్తుడై పండ్రెండు సంవత్స రములకాలము—250 వఱకు పరిపాలించెను. ఆతనితో ఇక్ష్వాకు రాజవంశము—ఒక అర్ధశతాబ్దికాలములో—అంతరించెను. బహుబల శాంతిమూలమహారాజు చెలియలు మహాదేవి శ్రీ కుండవల్లి (కొడబలి సిరి యని ప్రాకృతమున) కుంతలేశ్వరుడును, వనవాసి మహారాజును అగు శివస్కందవర్మను పెండ్లియాడెను.

ఇక్ష్వాకు మహారాజులలో మొదటివాడు వాసిష్ఠీపుత్రశ్రీశాంతి మూలుడు బ్రాహ్మణధర్మము నవలంబించినవాడు. బ్రాహ్మణుడే కావచ్చును. అగ్నిహోత్ర, అగ్నిష్టోమ, వాజపేయయాజి యని తెలుపబడియుండుట యీ యూహకు ప్రమాణము. బ్రాహ్మణ సంజాతు డగుటబట్టి అగ్నిష్టోమ, అగ్నిహోత్రక్రతువు కర్తాడు కాగ లిగినాడు. క్షత్రియుడైనచో జ్యోతిష్టోమమునకేగాని, అగ్నిష్టోమా దులకు అర్హుడు గాజాలడు. ఆతని కాలమున బ్రాహ్మణధర్మము రాజాదరణయు, పోషణయు కలిగి వర్ధిల్లెను. ఆతనివెనుక, వీర పురుషదత్తుని కాలమున విపరీతములు పుట్టెను. వీరపురుష దత్తమహారాజు తొలుత తండ్రితాతలవలె బ్రాహ్మణధర్మము నవలంబించినవాడును, బ్రాహ్మణుడును గూడ. కాని తన విజయ రాజ్యసంవత్సరము 6-వ యేట బౌద్ధమును స్వీకరించి ఉపాసకు డయ్యెను. ఆతని మేనత్తలు శాంతిశ్రీ బ్రాహ్మిశ్రీలు బౌద్ధధర్మము నవలంబించినవారు. ఎదురు మేనరికపు టాచారము ననుసరించి వీరపురుషదత్తుడు తన మేనత్తకూతుండ్రను పరిణయమాడెను. శాంతి శ్రీకి ఒక కుమార్తెయు, బ్రాహ్మిశ్రీ (హమ్మసిరి) కి ఇద్దరు కూతుం డ్రును ఉండిరి. వీరపురుషదత్తునికి ముప్వురు భార్యలుగాక ఇంకను భార్య లుండిరి. కాని మేనత్తకూతుండ్రు తనకు పట్టపుదేవులగుట యు, మేనత్తలపై తనకు విశేషాభిమానము, గౌరవము నుండుటబట్టి యు గాబోలు వీరపురుషదత్తుడు బౌద్ధధర్మమును స్వీకరించి బౌద్ధో పాసకు డయ్యెను. బ్రాహ్మణధర్మమును విసర్జించుటయేగాక దానిపై ద్వేషమును, అసహనమునుగూడ జూపెను. ఆతడు సింహాసన మెక్కిన తరువాత ఆతని విజయరాజ్య సంవత్సరములు ఆరవయేట అప్పటివఱకు జీర్ణస్థితియందుండి, శిథిలమైపోవుచున్న ధాతుగర్భస్థ మైన మహాచైత్యము—పూర్వము నాగార్జునాచార్యుని ప్రేరేపణమున నొక సాతవాహన చక్రవర్తిచే గట్టింపబడి శ్రీ పర్వతముపై నున్న మహాచైత్యము—మరల పునర్నిర్మాణము గావింపబడెను. ఆనూతన సృష్టికి కావలసియుండిన ధనమునంతయు వీరపురుషదత్తుని పెద

---

1. నాగార్జునకొండ శాసనములన్నియు ప్రాకృతభాషయందే కలవు. ఆ నాడంధ్రదేశమున జనులు మాటాడిన భాష ప్రాకృత మేమో?

2. 'చాంతి' పదము ఛాంతి యని చదివినపుడు 'ఛాంతి' సం స్కృతమున 'శాంతి' కావచ్చును. కాని 'చాంతి మూల' అను పాఠమే సాధువుగా కనిపించును.

మేనత్త శాంతిశ్రీ యొసంగెను. రాజబంధువులగు స్త్రీలందరును, రాణులందరును, రాణవాస స్త్రీలందరును తమకు తోచిన తెఱగు ధనము వెచ్చించి, స్తూపములను, చైత్యాలయములను, చతుశ్శాలలను, శిలావిహారములను నగరమందంతటను పెక్కింటిని గట్టించిరి. ఆనాటి స్తూపములు, చైత్యగృహములు, విహారములు అన్నియు కాలవశము ననేగాక ఇతర కారణములవలనకూడ శిథిలత నొంది, జీవచ్ఛవముల కంటె అధమస్థితియం దుండి, జీర్ణ అస్థిపంజరములవలె నేటికిని ఒక ఏబదింటికి మించి నాగార్జునకొండ పరిసరప్రాంతమున గానవచ్చు చున్నవి. వీరపురుషదత్తుని రాణులలో నొకతె ఉజ్జయినీపురాధీశుడు రుద్రసింహుని కుమార్తె రుద్రధరభట్టారికాదేవి. ఆమె కూడ తన భర్తమేనత్తవలె మహాచైత్యనిర్మాణమునకు కొంత ధనమిచ్చెను. తన హిత, సుఖ, నిర్వాణార్థ సిద్ధికొఱకు ఒక శిలా స్తంభమును తన పేరట ఎత్తించెను. మహాచైత్య నిర్మాణమున కుపయోగపడుటకై నూటడెబ్బది దీనారమాషకములను వెచ్చించెను.

మరల నంధ్రభూమిని మహావైభవముతో బౌద్ధధర్మము వ్యాపించుటకు మొదటి కారణమయిన ఆచార్యుడు నాగార్జునుడు. అతడు బుద్ధునితరువాత బుద్ధదేవునంతటి ప్రసిద్ధుడు. అతడు ఆచార్య అశ్వఘోషుని శిష్యుడు. అతడే మహాయాన సంప్రదాయ ప్రతిష్ఠాత. అతని తరువాత అతని అడుగుజాడల నడచినవా రెందరో కలరు. వారిలో ప్రథముడు ఆచార్య ఆర్యదేవుడు. అతడు నాగార్జునాచార్యుని యగ్రశిష్యుడు. ఇంకను అట్టివారు పెక్కం్రడు గలరు. కాని వారి నామములు ఇక్ష్వాకురాజుల శాసనములందు గానవచ్చుటలేదు. భదంత ఆచార్య ఆనందుని పవిత్రనామ మొక్కటి మాత్రము నాగార్జునకొండశాసనములందు గానవచ్చుచున్నది. అతడు పంణగాము వాస్తవ్యుడు. దిఘ (దీర్ఘ) మఝిమ (మధ్యమ) పంచమాతృకధరుడు. భదంతుడు. ఈ దీర్ఘ, మధ్యమనికాయములు, పంచమాతృకలు మొదలయినవి ఆంధ్ర బౌద్ధసన్యాసులకు, శ్రామణులకు పవిత్రము లయినవి. బ్రాహ్మణులకు స్వాధ్యాయ మెట్టిదో, ఆంధ్ర బౌద్ధపరివ్రాజకులకు, శ్రామణులకు ఈ నికాయ, పంచమాతృకధారణ మట్టిది. శాంతిశ్రీ బ్రాహ్మిశ్రీలు ధనము వెచ్చించుచుండ మహాచైత్యమును మరల కట్టించి దానిచుట్టును ఆర్యకంబముల నెత్తించి ప్రతిష్ఠచేయించి జగద్విఖ్యాతి దెచ్చినది ఆచార్యుడు ఆనందుడు.

నాగార్జునాచార్యుని యుపదేశముల ఫలితముగ, ఆంధ్రదేశీయుల ప్రతిభకారణముగ, సాతవాహన ఇక్ష్వాకురాజుల ప్రాపకము ఉద్బోధకముగ నుండ, ఆంధ్రభూమియందు బౌద్ధధర్మము వెల్లివిరిసి ప్రజ్వరిల్లెను. అది జనసామాన్యమునకు, దేశమునందు మారుమూలలకు విస్తరించి నెలవు సంపాదించెను. అంతటది భరతవర్ష మంతయు వ్యాపించెను. ఆంధ్రబౌద్ధముయొక్క మహత్వతత్వము లెట్టివో గాని అటు చీనిచిలాటదేశముల వారిని, ఇటు గాంధారకాశ్మీరములవారిని గూడ నాకర్షించెను. ఆంధ్రబౌద్ధమునకు ఒక విశిష్టత, ఒక నూత్న మర్యాదగ, ఒకరీతియుగలిగి మహాప్రఖ్యాతి ఏర్పడి, వ్యాపించెను. ఇంక చిత్రమేమన, ఆనాడు వర్ధిల్లిన ఆంధ్రబౌద్ధము ఈ నాడు కూడ దేశమందు కానుపించుచున్నది. కాని ఇది మరియొకరూపము; ఒక రీతిగా నూతనమైన అవతారము. ఆంధ్ర బౌద్ధమునకు అంధక సంప్రదాయ మని పేరు ఏర్పడినది. అంధకసంప్రదాయమునందు గల విశేషము కొంత తెలుసుకొనదగినది. ఆంధ్రదేశమున క్రీ. శ. పూర్వము రెండవ శతాబ్దము మొదలుకొని క్రీ. శ. 3-వ శతాబ్దము వఱకు వర్ధిల్లిన బౌద్ధసంప్రదాయములలో 'మహాసాంఘిక సంప్రదాయము' మిక్కిలి ప్రసిద్ధి కెక్కియుండెను. బుద్ధుని యనంతరము కొన్నియేండ్లు గడచిన పిమ్మట బౌద్ధులు (భిక్షువులు-పరివ్రాజకులు) రెండు తెగలుగా విడిపోయిరి. ఒకతెగపేరు 'మహాసాంఘికులు'; రెండవ సంప్రదాయమువారు 'మహాస్థవీరులు'. మహాసాంఘికులు మరల అయిదు శాఖలుగా క్రమముగా విడిపోయిరి. 'చైత్యు'లు, లేక 'చైత్యశీలురు' లేక పూర్వశైలీయులు, అపరశైలీయులు లేక అవర శైలీయులు, హైమవతీయులు, లోకోత్తరవాదులు, ప్రజ్ఞాపారమిత వాదులు అని ఆ అయిదు శాఖలకును పేర్లు కలిగెను. హైమవతీయులు, లోకోత్తరవాదులు, ప్రజ్ఞాపారమితవాదులు ఈ ముగ్వురు మాత్రము ఆంధ్రదేశమున వర్ధిల్లలేదు. ఆంధ్రదేశమునందు పూర్వశైలీయులు, అపరశైలీయులు మాత్రమే ప్రబలముగా వెలిసియుండిరి. అందును పూర్వశైలీయసంప్రదాయముకంటె అపరశైలీయసంప్రదాయమునకు ప్రజాదరణయు, రాజాదరణయు ఎక్కువగా నుండెను. శ్రీపర్వతము అపరశైలీయమునకు పట్టుగొమ్మ యయ్యెను. ధనకటకము పూర్వశైలీయమునకు ఆటపట్టయ్యెను. కాని ఆ రెండు నగరములందును ఉభయసంప్రదాయములు కూడ నెలకొనియుండెను.

నాగార్జునకొండ శాసనములవలన ఆర్యసంఘము (అయిర హంఘ), అపరమహావనశైలీయసంఘము (అపరమహావన (విన) సెలియ సంఘము) లేక అపరశైలీయసంఘము, పుబ్బ సెలియము, లేక పూర్వశైలీయసంఘము, బహుశ్రుతీయసంఘము, మహిశాసక, లేక మహింసాసకసంఘము అను అయిదు శాఖలవారు బౌద్ధపరివ్రాజకులు విజయపురియందు నివసించియుండినట్లు తెలియుచున్నది. అపరశైలీయులును, మహిశాసకులును థేరవాదులలోని అంతరశాఖవారని ప్రతీతి. అట్లే మహాసాంఘికవాదులలో నొక శాఖవారైన గోకులికలలో అంతరశాఖవారు బహుశ్రుతీయులు. అమరావతిస్తూపము చెంత దొరకిన శాసనములలో మరికొన్ని శాఖల పేర్లు కూడ కానబడుచున్నవి. నాగార్జునకొండ శాసనములలోని పేర్లే యించుక మార్పుతో అమరావతి ధనకటకమందు కానబడుచున్న వని యూహింపవచ్చును. కాని నాగార్జునకొండ దగ్గర కానరాని పేర్లు ఒకటి రెండు అమరావతియందు కాననగును. అమరావతియందు హంఘి, మహావనసెలియ, రాజసెలియ లేక రాజగిరినివాసక, చెతియ లేక చైత్యవాదక, సిద్ధార్థిక అను అయిదు శాఖల పేర్లు కానవచ్చెడిని. వాటిలో హంఘి

రో ఆర్యసంఘము, మహావనసెలియమే అపరమహావనశైలీయము అని నిర్ణయింపవచ్చును. చెతియవాదకులు పూర్వశైలీయులు కావచ్చును.

రాజశైలీయులు* 'చైత్యవాదకులు.' వీరు మాత్రము క్రొత్త వారు. చైత్యవాదకులు పూర్వశైలీయులేమో విచారింపవలసియున్నది

ఈ అంతరశాఖ లన్నియు భిన్నములు కావు ఈ శాఖీయు లందరును మహాసాంఘికసంప్రదాయము ననుసరించు సౌత్రాంతిక వాదులే! ఆంధ్ర భూమియందు వ్యాపించిన మహాసాంఘికము చిత్రముగా కొన్ని క్రొత్తసంప్రదాయములను నెలకొల్పెను కొంత కాలము గడచునప్పటికి ఆంధ్రదేశపు మహాసాంఘికధర్మము క్రొత్తలక్షణములను సంపాదించుకొని భిన్నధర్మముగా నేర్పడి, అంధకసంప్రదాయ మని విడిపోయెను ఇతర ప్రాంతములందు వర్ధిల్లిన మహాసాంఘికమునకును, ఆంధ్రదేశపు మహాసాంఘికమునకును ఎన్నో భేదము లేర్పడెను. అందువలన ఇతరప్రాంతములవారు ఆంధ్ర మహాసాంఘికమును అంధక సంప్రదాయమని వ్యవహరింపసాగిరి

అంధక సంప్రదాయమును, దానిలక్షణములను కొంతవఱకు నిరూపింప బ్రయత్నించెదము ఆంధ్రబౌద్ధమునకు ప్రాతిపదిక బౌద్ధ స్తూపము దానినిపరివేష్టించియుండునది 'సంఘారామము' స్తూపము సాధారణముగా బుద్ధ చిహ్నముపై, లేక ధాతువుపై గోళాకారముగ కట్టబడిన యొక మట్టిదిబ్బ. స్తూపమునకు చుట్టును ప్రదక్షిణమునకు అనుకూలముగానుండు ప్రదక్షిణపథ ముండును. దానిచుట్టును శిలా నిర్మితమయిన గోడ యుండును నిజమున కది గోడ గాదు. శిలా ఫలకములను శిల్పముతో నింపి, వాటిని చుట్టును నిలిపి ఆవరణ కట్టెదరు స్తూపమునకు నాలుగువైపులందును నాలుగు ద్వారములవంటివి యుండును. ఆ ద్వారముల కెదురుగా అయిదు ఆర్యకంబము లుండును నాల్గువైపులను నాలుగైదులు, ఇరవైకంబము లుండును స్తూపమునకు నేలమట్టమున నొక ప్రదక్షిణమార్గమును, అయిదడుగుల యెత్తున నొక వేదిక, దానిచుట్టును మరియొక ప్రదక్షిణ పథమును ఉండును వల యాకారముగ నొక మంటపమును, లేక దిమ్మను ఇటికలతో కట్టి, దాని అంచునందు మూడు నాలుగడుగుల వెడల్పున మార్గమునకు స్థలము విడిచిపెట్టి, నడిమిభాగమున స్తూపమును అర్ధగోళాకారముగ నిర్మింతురు ఈ శిలాఫలకపరివృతమైన స్తూపమునకు ఎదురుగా ఉభయపార్శ్వములందు రెండు చైత్యగృహములుండును ఆచైత్య గృహముల ఎడమవైపున నున్నదానికి ధాతుగర్భ చైత్యమనియు, కుడివైపున నున్నదానికి బుద్ధచైత్యమనియు పేళ్లు ధాతుగర్భచైత్యము

నందు అంతర్వేదికపై చిన్న స్తూపమొకటి లింగాకారముగనుండును బుద్ధ చైత్యమునందు భగవానుడగు బుద్ధుని శిలా ప్రతిమ యొకటి యుండును. ఈ రెండు చైత్యగృహములను దాటినవెనుక స్తూపమున కెదురుగా చతుశ్శాలామంటప ముండును దానిచుట్టును విహార ముండును విహారమునందు బౌద్ధసన్యాసులు నివసింతురు వారు చతు శ్శాలయందు శాస్త్రచర్చయు, విద్యావ్యాసంగమును గావించు చుందురు ఈ అయిదు కట్టడములను చేర్చి పలుకవలసినపుడు దానిని సంఘారామ మని చెప్పుదురు

భరతఖండమున ఇతరప్రాంతములందు బౌద్ధులు స్తూపములు నిర్మించుకొనిరిగాని ఆంధ్రస్తూపము వాటివలె నుండక కొంత విలక్షణముగా నుండును. ఆంధ్రస్తూపమును కొంత ఇదివఱకే వర్ణించితిమి. ఆంధ్రస్తూపము నేలమట్టమున నుండదు ఒక అంతర్వేదికపై గట్టబడును ఆ యంతర్వేదిక చక్రాకారముగ నుండును దానికి లోపల చక్రమునకు ఉండురీతిని నడిబొడ్డున 'కుంచమును', అందుండి అన్నివైపులకు ఆకులవలె గోడలును అంచువఱకు వ్యాపించియుండును. నేలమట్టమునుండి పైవఱకు ఈ ఆకులమధ్య మట్టి పోసి పూడ్చి యంతర్వేదికను కట్టెదరు ఆ యంతర్వేదికపై నుండును స్తూపము. స్తూపముచుట్టును నాలుగువైపులందు ఐదేసి ఆర్యకంబము లుండును † ఈ ఆయక, లేక ఆర్యకంబములు కేవలము అలంకారములకొఱకు కాదు 'పంచ'శబ్దము ఆంధ్రులకు, ఆంధ్రబౌద్ధధర్మమునకును ప్రీతికరమైనది. పంచమాతృకలు, పంచారామములు, పంచఆయకకంబములు, అంతయు 'పంచ' మయమే ఆయక కంబములు పెద్ద స్తూపములచెంత నుండినవి, ఇంచుమించుగా 10 మొదలుకొని 30 అడుగుల యెత్తు వరకు నుండెను. 'పంచ'సంఖ్య బుద్ధునిజీవితముతో సంబంధించినట్లు గానవచ్చును బుద్ధభగవానుని జీవితములో 1 ఆతని అవతరణము, లేక జననము, 2 సన్యాసము, 3 సంబోధి, 4 ప్రథమబోధ, 5 నిర్వాణసిద్ధి—ఈ అయిదును అయిదుతావులందు జరిగెను. వాటిని అన్నింటిని ఆంధ్రదేశీయులు సంజ్ఞారూపముగ పూజార్థము అయిదు ఆయకకంబములక్రింద నిరూపించిరాయని తోచును. ఏ స్తూపము చూచినను, ఏ శిల్పమును గాంచినను, మాటిమాటికి ఈ అయిదువృత్తాంతములే ప్రతి రూపకల్పనయందును కాన్పించు చుండును

ఆంధ్రదేశమున అంధకసంప్రదాయమునందు మహాసాంఘికులు బుద్ధుని పరమేశ్వరునిగ పరమాత్మస్వరూపునిగా నారాధించిరి. భగవంతు డని స్మరించిరి నాగార్జున కొండశాసనములందు బుద్ధదేవు డీవిధముగా వర్ణింపబడినాడు·

"భగవతో దేవరాజసకతస—సుపబుద్ధబోధినో—సవంజనో సవసతానుకంపస — జితరాగదోసమోహవిసముతస — మహాగణి, వసభ, గంధహథిస—సంమసంబుద్ధస—ధాతువర పరిగహితస."

* రాచకొండనుండివచ్చినది కాబోలు 'రాజగిరి'అను ఈపేరు

† బౌద్ధధర్మమువిధ్వస్తము గావింపబడిననాడు, బ్రాహ్మణము, శైవధర్మమును ప్రతిష్ఠింపబడిననాడు ఆంధ్రదేశమున పంచారామక్షేత్రములందుండిన ఈ ఆర్యకంబములను ఊడపెరికివైచి వాటినే శివ లింగములను చేసి ప్రతిష్ఠచేసినట్లు కన్పట్టును.

ఇక్ష్వాకులనాటి ఆంధ్రబౌద్ధ ధర్మము

ఈ వర్ణన జదివినపుడు బుద్ధుడు విష్ణువుయొక్క పదియవ అవతారమగుటకు అంధకసంప్రదాయము దేశమునందు వ్యాపించుట కారణమైయుండునా అని సంశయముకలుగును. పై ప్రాకృతచరణములలోని పవిత్రభావము నాగార్జునకొండశాసనములన్నింటిలో ఎక్కువప్రాముఖ్యతగల 'బోధిసిరి' దానశాసనమునందు మరింతగా వివరింపబడియున్నది. బోధిసిరి బుధింనకుని (బుద్ధనాగ?) భార్య. ఆమెమేనమామ భద్రుడు ఇక్ష్వాకురాజులకు సువర్ణభాండాగారాధ్యక్షుడు బోధిసిరి (బోధిశ్రీ) శాసనమునందు బుద్ధుడీవిధముగా భగవంతుడైనాడు:

"భగవతో దేవమనుస సత హితసుఖ మగ (మాగ) దేసికస–జితకామ కొధ భయహారిస తరిస మోహదోస సదపిత మారబల దపమానపసమన కరస–దసబలమహాబలస–అరంగమాగ ధమచక పవతకస– చకలఖణసుకుమారసుజాతచరణస– తరుణదివసకర పభాస–సరదససి (శరదశశి) సోమ దరిసనస–సవలోకచిత మహితస–బుద్ధస–"

మరియొక శాసనమునందు బుద్ధుడు త్రైలోక్యనాథు డని తోపజేయుటకు 'భగవతో–తెలోక–ధంమ ధురావహాస' అనికూడ వర్ణింపబడినాడు. అంధక సంప్రదాయ కారణమున మనుష్యుడై జన్మించి ధర్మప్రబోధము చేసిన బుద్ధుడు దేవాదిదేవుడై, భగవంతుడై వెలసెను. పూజ లందుకొనెను. ఇష్టకామ్యములను సిద్ధింపజేసెను.

అంధక బౌద్ధమునందు మూడవ విశేష మొకటి కలదు బౌద్ధోపాసకుడుగాని, ఉపాసకిగాని పుణ్య కార్యాచరణమువలన తాను సంపాదించిన పుణ్యము ఫలమును తన కిష్టులు, బంధువులు, ఆప్తులు నైనవారు అనుభవించుటకు (పరిణమేతుం) సంకల్పించి బుద్ధదేవుని ఆరాధించును. ఈ భావము అంధ్రదేశమునందు పది, పదకొండు, పండ్రెండు, పదమూడవ శతాబ్దములనాటి శిలాశాసనములందుకూడ కానవచ్చును. ఉదాహరణమునకు ఇట్టివచనములు తరుచు శాసనములందు గానవచ్చుచుండును.

"తమ తలిదండ్రులకును, దనకును ధర్మార్థముగాను" మరియొకచోట "తమ యేలిక...మహారాజులకు బుణ్యముగాను. శ్రీ–శేఖర కాచంద్రార్కముగా నఖండవత్తి దీపమునకు"

బౌద్ధధర్మము అడుగంటిపోయిననాడు, బుద్ధుని పూజలు కూడ నాగిపోయిననాడు, అంధక సంప్రదాయములోని మహత్తమమైన భావ మొకటి హిందూమతమునందు– వర్ణాశ్రమధర్మ భూయిష్ఠమైన హిందూమతాచారమునందు సుస్థిరముగ నిలచిపోయెను. ఎందరో మాండలికప్రభువులు తమ యేలిక పుణ్యముకొరకు, దాసదాసీవర్గము, భటులు, తమ తమ యజమానుల పుణ్యముకొఱకును, కొందరు తమ తమ తలితండ్రుల పుణ్యముకొరకును ఎన్నో దేవతారామ తటాకాది ప్రతిష్ఠలు గావించిరి. దేవాలయములందు అఖండ దీపారాధనలు నిలిపిరి. అనేక ధానధర్మములు చేసియుండిరి. ఒకరు చేసికొనిన పుణ్యకార్యముయొక్క ఫలము నితరు లనభవించుటకు (పరిణమేతుం) సంకల్పించి, బుద్ధుని ఆరాధించు ఆచారము, అట్లు జరుగునన్న విశ్వాసము అంధ్రులలో తప్ప నితరులందు గానరాదు. పాలీగ్రంథములం దెచ్చటను ఈ విధానము చూపట్టదు అం దెక్కడ జూచినను అట్టదీప, అట్టశరణ ఇత్యాదికమైన మంత్రమునే ఉపాసకులు జపించి తరింప ప్రయత్నించెదరు. మరియొక విశేషము. బుద్ధోపాసకులయి దానముచేసినవారిలో కొందరును తమ ధర్మకార్యములవలన కలుగు పుణ్యఫలము తామే గాక తమ బంధుమిత్రవర్గముకూడ ఈలోకమునందును, పరలోకమునందును కూడ ఉభయలోకహితసుఖావహానార్థము బుద్ధదేవుని ప్రార్థింతురు. మరి కొందరు సర్వలోకహితార్థము ధర్మముల నాచరింతురు. ఇంతేకాదు. తా మొనర్చిన ధర్మకార్యములు తమకు నిర్వాణసంపత్తిసాధనము లని విశ్వసింతురు. ఈ నమ్మకముతో శాంతిశ్రీ మొదలయిన ఇక్ష్వాకుకులాంగన లందరు ధర్మములు చేసిరి. మహాచైత్యమును, విహారములను నిర్మించిరి. ఆయక స్తంభముల నెత్తించిరి. కాని ఈఅంధక సంప్రదాయమునకు భిన్నములయిన దానములు నాగార్జునకొండ శాసనములం దొకటియు, జగ్గయ్యపేట స్తూపము చెంత దొరకిన శాసనమునం దొకటియునుగానవచ్చుచున్నవి. వీటిలో నాగార్జునకొండ శాసనము కుందవల్లి శ్రీ మహాదేవిది. జగ్గయ్యపేటది సిద్ధార్థుడను గృహపతిది. వీరిరువురును తమ కేమియు పుణ్యఫలము నపేక్షింపలేదు "సవసతానాం హితసుఖార్థం" సర్వలోకహితార్థము అని ధర్మకార్యముల నాచరించిరి. అంధకుల దృష్టిలో నిర్వాణసంపత్తి భావన వేఱు. థేరవాదుల మతములో నిర్వాణస్థితి భావము వేఱు నిర్వాణస్థితి కేవలము అంధకుల దృష్టిలో శూన్యము గాదు. అది యొక రీతిగా సుఖఆనందస్థితి.

అంధక సంప్రదాయమువారికి అభిధమ్మపిటకము ప్రమాణమైనది వారు దిఘ, మఝిమనికాయములు అధ్యయనము చేయుచుండిరి ఈ నికాయములు సుత్తపిటకములోనివి. కాని నికాయధరులయిన బౌద్ధపరివ్రాజకులను ధమ్మకథికు లనియు, ధమ్మధరు లనియు, వినయధరు లనియు, మాతుకధరులనియు పిలుచు టది మగధదేశపు మహాసాంఘికుల ఆచారము. నికాయధరులని పిలుచుట ఆచారముగా కానుపింపదు కాని అంధ్రదేశపు మహాసాంఘికులు నికాయధరు లని ఆచార్యులను పేర్కొను టది యొక ప్రత్యేక విశేషము. భదంత ఆనందాచార్యుడు దీఘమఝిమనికాయధరు డనియు, దీఘమఝిమ పంచమాతుకనికాయధరు డనియు, దేశికుడనియు పేర్కొనబడినాడు.

అంధ్రదేశబౌద్ధమునం దిట్టి విశేషము లెన్నో కలవు వాటిలోని యాచారములు కొన్ని నేటివఱకు మన దేవాలయములందు నిలచియున్నవి అఖండవర్తి దీపములు పెట్టుట, పుష్పములతో పూజిం

చుట, పండ్లు వంటకములు దేవునికి ఆరగింపుచేయుట, నిత్యధూప దీప నైవేద్యాదులు ఎన్నో ఆంధ్ర సంప్రదాయములోనివే. బుద్ధుని పేరును, బుద్ధుని ప్రతిమలును, బౌద్ధస్తూపములును అంతరించి పోయినవిగాని తరువాతికాలమున బుద్ధుని స్థానములో కృష్ణుడును, శివుడును వివిధనామములతో వెలసిరి. బుద్ధప్రతిమ కేశవునిప్రతిమగా మారెను. ఆయక స్తంభములు పంచారామములందువలె శివమహాలింగము లయ్యెను.

బౌద్ధమతము బ్రాహ్మణమతముచే నెట్లు రూపుమాపబడియెనో మనము కొంతవఱకు ఊహించుకొనగలము. బుద్ధుని పూజయు, స్తూప చైత్యముల నిర్మాణమును మాసిపోయెనుగాని, బౌద్ధధర్మములు, అందు విశేషించి, మహాసాంఘికుల మహాయాన ఆంధక సంప్రదాయ మంతయు ఆంధ్రదేశమున నిలచిపోయెను. బ్రాహ్మణ ధర్మము ఆంధక సంప్రదాయమును తన కడుపులో నిముడ్చుకొని జీర్ణముచేసుకొనెను. ఆంధక సంప్రదాయములో గుణవిశేషముల నన్నింటిని బ్రాహ్మణధర్మము తనయందు నిలుపుకొనెను కాని బౌద్ధధర్మము మాత్రము ఇక్ష్వాకుల కాలమున అట్టి సహనబుద్ధితో బ్రాహ్మణధర్మమును చూడలేదు. కాలిక్రింద పెట్టి నలిపివేసి, ఎన్నెన్నివిధములనో అవమానించెను. ఆనాడు బౌద్ధధర్మము బ్రాహ్మణధర్మమును రూపుమాపదలచెను. పీడించెను. ఆర్తి నొందించెను. నాగార్జునకొండస్తూపముల చెంత గల శిలామంటప శిల్పములం దెచ్చటెచ్చట జూచినను ఒక చిత్రము కానవగును. మహారాజొకడు సప్తాంగపరివృతుడై చక్రవర్తి లక్షణోపేతుడై సప్తశిరములుగల నాగముచే అలంకృతమైన శివలింగమును, బ్రాహ్మణధర్మ చిహ్నమైన మహాలింగమును కాలితో త్రొక్కి అణచివేయుచున్న శిల్పచిత్రము కానవచ్చును. ఆ యకృత్యము నొనరించు చక్రవర్తి ఇక్ష్వాకులలో రెండవ వాడగు మాఠరీపుత్ర శ్రీ వీరపురుషదత్త మహారాజని నిరూపించవచ్చును. వీరపురుషదత్తుని కాలమున బౌద్ధ మత్యున్నతదశ ననుభవించెను. ఆతడు చూపిన మతవిద్వేషము కారణముగా, ఒక యిరువదియేండ్లలో ఇక్ష్వాకు రాజవంశము రూపురేఖలు లేకుండ అంతరించిపోయెను. మరి కొంత కాలమునకు బౌద్ధధర్మమే రూపుచెడి మాయమైపోయెను బౌద్ధధర్మము జగత్ప్రసిద్ధస్థితి, ఆ విభూతి, ఆ వైభవము ఇక్ష్వాకుల నాటి కథలై అంతరించిపోయెను.

త్రయః స్వప్నాః

తస్యత్రయ ఆవసథా
త్రయః స్వప్నాః
(ఐతరేయోపనిషత్తు 3-12)

శ్రీ నిర్వికల్పానందస్వామి

●

సత్యాన్వేషణనిమిత్తము అద్వైతవేదాంతులు అవలంబించిన ఉపాయములలో అవస్థాత్రయవిచారణ ఒకటి. జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తు లను మూడు అవస్థలును మనకు అహరహము గోచరమగుచున్నవి. ఈవిషయమును గౌడపాదులవారు మాండూక్యకారికలలో సవిశేషముగ పరామర్శించియున్నారు.

ప్రస్తుత మీసిద్ధాంతమును వ్యాప్తిచేయ పరిశ్రమించినవారు ముగ్గురు. వారి పేర్లు: వి. సుబ్రహ్మణ్యఅయ్యరు, వై. సుబ్రహ్మణ్యశర్మ, కె. ఎ. కృష్ణస్వామయ్యంగార్లు. తుదివారు కీర్తిశేషులు.

ఈ సిద్ధాంతములను వీరు శృంగేరీజగద్గురువు లైన శ్రీమత్ నృసింహభారతీ స్వామివారినుండి సేకరించినారు. వీరందఱును మైసూరురాజ్యవాస్తవ్యులే. వీరందఱును సంస్కృతాంగ్ల కర్ణాటకభాషలలో గ్రంథములను రచించినారు.

ఈ వ్యాసము దిక్ప్రదర్శనముగా వారి భావమును సాధ్యమైనంతవరకు వారిభాషలోనే వెల్లడింప ప్రయత్నించుచున్నది.

●

మూర్ఖుడగు గొల్లని కథ యొకటి ఉన్నది—స్వాధిష్ఠితమగు వృక్షశాఖనే కుఠారకర్తరిత మొనర్ప నుంకించె నని. మూర్ఖత్వమున కిది ప్రకృష్టదృష్టాంతము ఇంకొక కొమ్మమీదనుండి దానిని నరుకవలెను. లేనిచో, హస్తపాదములు చూర్ణితము లగును; పంచత్వము సిద్ధించును.

వ్యావహారికజీవితమున అవలంబింపవలసిన ఈ సరళనియమము దార్శనికతత్త్వానుసంధానక్షేత్రమునగూడ ప్రయోగార్హ మని ప్రాచీనమహర్షుల నిర్ధారణ. అహరహము అనుక్రమముగ మనుష్య జీవితమున సంభవించు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తు లనెడి అవస్థాత్రయమును, తదంతర్గతమగు అనుభవరాశిని గ్రహించి, వాని యథార్థతత్త్వమును నిరూపింపగోరునెడల : ఈమూడు అవస్థలకంటెను వేఱగు స్థానము—ఎటనుండి వీని నాఘాతమొనర్చినయెడల ఈమూడును తునుగుటయేకాక స్వహానికి ఆస్కారము లేకుండునో—అట్టిస్థానము ఆవశ్యకము. ఈస్థానాన్వేషణముయొక్క ఫలితము ఆత్మ నావిష్కరించుటతో ముగిసినది. మనుష్యుని వ్యక్తిత్వముతో అవినాభావ సంబంధము కలిగియున్న వని ఆపాతబుద్ధికి తోచెడి మనశ్శరీరములను, బుద్ధిని, ఇంద్రియములను, ప్రాణమును దాటి, వీనికిగూడ అస్తిత్వమును ప్రసాదించు ఆత్మవస్తువును ఋషీశ్వరులు వెదకి, కనుగొనిరి. బహుపరిశ్రమలబ్ధమగు ఈ ఆశ్రయము నధిష్ఠించినయెడల, కేవలము జాగ్రత్స్వప్నములనేకాక, చిత్తస్పందవర్జితమును, ఆనందమాత్రానుభవస్థితియును నగు సుషుప్తినిగూడ పరీక్షింపవచ్చును. జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులు అవిరతక్రమమున వచ్చుచుపోవుచుండును. ఆత్మ నిర్లిప్తదృష్టితో కేవలము వీక్షించుచుండును. ఇందలి పరిస్పందనములు దానిని స్పృశింపజాలవు. జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులలోని జ్ఞానమునకు ఆరంభమును, అంతమును ఉన్నవి ఆత్మయొక్క జ్ఞానమునకు ఆవిర్భావతిరోభావములు లేవు. ఆ జ్ఞానము సదైకరూపము; క్షయవృద్ధివివర్జితమగు శాశ్వతజ్ఞానము

ఆత్మయందీయవస్థాత్రయభేదము లేదు. అది నిత్యమగు జాగ్రదవస్థయందే యున్నది. మనుష్యునకు సంభవించెడి జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులు ఆత్మకు సత్తాశూన్యములగు మిథ్యాస్వప్నములు—త్రయః స్వప్నాః.

2

మహర్షులీమాత్రమే నుడివి యూరకుండినయెడల, జీవన సంగ్రామమన్న వారికి భీతి యనియు, కేవలము స్వాప్నిక భూములలోనే వారి పరిభ్రమణ మనియు నిందించుటకు ఆస్కారముండెడిది. కాని వారు 'త్రయః స్వప్నాః' అని ఆగిపోలేదు. ఈ మూడు స్వప్నములును ద్రష్టయగు ఆత్మనుండి వేరుచేయబడినపిదప ఋషులు మఱియొక ప్రశ్నమును పర్యాలోచించిరి. వివిధవైచిత్ర్యయుక్తమగు అసంఖ్యానుభూతుల ధారాప్రవాహము మన జీవన క్షేత్రమును సర్వదా రససిక్త మొనర్చుచున్నది; అయినను పరీక్షించి చూచినయెడల దాని క్షణభంగురత్వమే ప్రతిపన్నమగుచున్నదే కాని, దీనిని శాశ్వతమనుటకు వీలులేదు ఈ అనుభూతిప్రవాహము యొక్క నిసర్గోత్స మెచ్చట? ఇది మిథ్యయే యైనను, సత్తాశూన్యమైనను ఇంద్రజాలమువలెను, క్షణప్రభవలెను గోచరమగుచున్న విషయమును విస్మరింపజాలము క్షణార్ధసమయమునైనను సత్యరూపమును ధరించు శక్తి దీని కెచ్చటనుండి కలిగినది? ఈ ప్రశ్నకు ఋషీశ్వరవాణి నిస్సందిగ్ధకంఠమున ఒసగిన ప్రత్యుత్తరము.

"ఆత్మై వేదం సర్వం" (ఛాందోగ్యము, 7-25-2)
"సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ" (అందే, 3-14-1)
"ఈశావాస్య మిదం సర్వం" (ఈశావాస్యము, 1-1)
"అయ మాత్మా బ్రహ్మ" (మాండూక్యము 2)

అవస్థాత్రయలబ్ధమగు అనుభవరాశియే మనకడ జగద్రూపమును ధరించుచున్నది. ఈ అనుభవములయొక్క స్వరూపనిర్ధారణ మొనర్పబూనుకొనినయెడల, నియ్యవి ఆత్మయొక్క అభివ్యక్తిగనే తోచును. అసంఖ్యగ్రహ తారకా మండితమగు ఆకాశమునుండి స్థావర జంగమపూర్ణమగు వసుంధరవరకు గల బ్రహ్మాండము ప్రథమ విచారమున నిస్సారమగు స్వప్నముగ తేలిపోవునది, తుదకు పరమసత్యమగు బ్రహ్మమై నిలబడుచున్నది ఆపాతసత్యమగు ఈ జగదింద్రజాలము పరమసత్యమగు పరమేశ్వరునియందే ప్రతిష్ఠితమైయున్నది- మహాసింధువక్షమున దోచు అగణితబుద్బుద పరంపరలవలె బుద్బుదముల వాస్తవస్వరూపము సముద్రము; జగత్తుయొక్క వాస్తవ తత్త్వము బ్రహ్మమే ఈ బ్రహ్మ మెచ్చటనో యున్నదని కాదు. అంతరాంతరమున వెలయు నీ స్వరూపమే ఆత్మ -'ఆత్మరూపివగు నీవే బ్రహ్మము. కనుక, స్వప్నత్రయ రూపమగు జగత్తును పరమ సత్యమగు పరమేశ్వరునివలన నావృత మొనర్పుము బుద్బుదము నుండి నీదృష్టిని మరల్చి, బుద్బుదముయొక్క వాస్తవస్వరూపమగు మహాసముద్రమును వీక్షింపుము. సార్ధత్రిహస్త పరిమితమగు ఈ మనుష్యశరీరమున నెంతటి గంభీరరహస్యము మరుగుపడియున్నది !! శరీరాంతర్గతమగు సారతత్త్వమే ఆ మహాసముద్రము. అందుండియే జగత్-బ్రహ్మాండము బుద్బుదమువలె లేచి లయమందుచున్నది. సారతత్త్వమునకును, జగత్ - బ్రహ్మాండమునకును భేదమే లేదు. భేదవివర్జితమును, అఖండమును, అద్వితీయమును అగు ఈ సార తత్త్వమే, ఈ సత్యవస్తువే మనుష్యుని యొక్కయు, జగత్తు యొక్కయు వాస్తవరూపము.

3

జగత్తుయొక్కయు, జీవనసమస్యయొక్కయు చరమమగు ఈ నిష్పత్తిని బొందునిమిత్తము మహర్షులు మొదట 'త్రిస్వప్నము'ల పారప్రాంతమునకు ప్రయాణమొనర్చియుండిరి. ఇందుండియే గవేషణ నొనర్చినయెడల, మనస్సునకు కావలసినంతగ విషయ జ్ఞానము లభించునే కాని, దార్శనికమగు తత్త్వాలోచనకు లక్ష్యమగు సత్యవస్తువు బహుదూరముననే యుండును. పాశ్చాత్య దర్శన శాస్త్రేతిహాసమును పరిశీలించిన ఈ విషయము విస్పష్ట మగును. గ్రీసు దేశీయుడగు థేవిస్ (*Thaves*) మొదలుకొని వర్తమానకాలమందుండిన బర్గసో (*Bergson*) అలెగ్జాండరులవఱకు ఎన్ని మతవాదములు జీవన సమస్యను గూర్చి వెలసినవి ! పృథివిని దాటి, ఆకాశము నతిక్రమించి స్వర్గలోకము నంటి భగవంతునివఱకు పరివ్యాప్తమగుచు, దూరాతిదూర ప్రదేశముల నంటుచు, పండితుల భావన తిరుగాడుచున్నదే కాని ముక్తి నందకున్నది. తతోధిక మగు భారమును వహించి, పృథివీవక్షమున బుడుంగుమని కూలుచున్నది. కొందఱు చరమసత్యమును జడపరమాణువు లనుచున్నారు. మఱికొందఱిద్దానిని ప్రతిఘటించి చేతన పరమాణువు (*Monods*) లనుచున్నారు. కొందఱు ఈజగత్తును మానసకల్పన మనుచున్నారు. కొందఱీ విషయమును హాస్యాస్పదముగ భావించి, షడింద్రియ గ్రాహ్యమగు జగత్తు కేవల కల్పనము కాజాలదనుచున్నారు. డెకార్టె (*Des Cartes*) నిస్సందిగ్ధ సత్యమును ఆవిష్కరింపబోయి, సంశయ (*Doubt*) మను ఖడ్గమున ప్రాచీన సిద్ధాంతములను ఖండవిఖండిత మొనర్చెను. కాని, "నేను భావించుచున్నాడను" అను విషయమును సంశయింపజాలకపోయెను. ఈతని సిద్ధాంత స్తంభములమీదనే ఆధునిక పాశ్చాత్య దర్శనము నిలబడియున్నదని తలచువారిని విస్మయావిష్టుల నొనర్చుచు, ఆ స్తంభము లచిరముననే భగ్నము లొనర్పబడినవి.

కాంటు (*Kant*) దేశకాలనిమిత్తములను మనోధర్మము లని నిర్ణయించి సమకాలీనులను దిగ్భ్రాంతుల నొనర్చినయెడల హెగేలు (*Hegel*) ఆ మతవాదమును ఖండించెను.

నీట్ శే (**Nietzsche**) అహంకారమును వృద్ధి నొనర్చి, రాక్షసునివలె పెంచుమని ఉపదేశించెను. శోపెన్ హేయర్ (**Schopenhaur**) అహంకారమును సమూలముగ నిర్మూలించిన యెడలనే పరమశాంతి లభించు నని ఉపదేశించెను కోంతే (**Comte**) దర్శనరాజ్యమున నెట్టి అపూర్వతయును ప్రవేశింప కూడదని బహిష్కరించెను ; అనగా ప్రత్యక్షమును, విజ్ఞానసమ్మతమును అగు విషయములనే గ్రహింపుడని అతని ఆదేశము. కాని, ఒక శతాబ్దము గడవక మునుపే, కోంతే జన్మభూమి యగు ఫ్రాంసు నందే బర్గసో జన్మించి, దార్శనికుని హస్తములలో వైజ్ఞానికుని యంత్రసామగ్రి శోభిల్ల దనియు, ధ్యానయోగము అవలంబనీయ మనియు వచించెను ఇ ట్లెంతగనో చూపవచ్చును గాని ఈ మహా మేధావుల మతములు వ్యర్థమనినచో రచయితయొక్క దాంభికత్వమే ప్రకాశిత మగును. అయినను, మతముల వలన తత్త్వము లభింపగలదా యను ప్రశ్న రాకమానదు ఒకింత ఆభాసముగ తత్త్వము గోచరమైనను రహస్యవినిర్ముక్తమును, అసందిగ్ధమును, సమగ్రమును (*whole*) నగు తత్త్వమును దర్శింప హృదయకుహరమునుండి వెలువడు ఆకాంక్షను దీర్చు ఉపాయమును ఈ శబ్దజాలము తెల్పగలదా ?

౪

శబ్దజాలమునకును, భావరాశికిని అంతము లేదు ఒక భావము ఇంకొక భావమునకు దారి చూపును ; ఒక శబ్దమును మల్లించిన, మఱియొక శబ్ద మచ్చట ప్రవేశించును శబ్దమును, భావమును ఆధార మొనర్చుకొని నిర్మింపబడునవి మతములు—తత్త్వము కాదు మహర్షులు కోరినది తత్త్వము. కనుకనే వారు నిర్భయులై నిస్సంకోచముగ 'త్రయః స్వప్నాః' అని ఘోషింపగల్గిరి. శబ్దమును, భావమును సాహాయ్యకములుగ గైకొని ప్రకాశింప జేయగోరున దెల్లయు 'దృశ్య' మగును దృశ్యము పరివర్తనశీలము. క్షణప్రధ్వంసి అలీకము. స్వప్నము. ఇందుండియే దీనిని గ్రహింపగోరినయెడల మూర్ఖుడగు గొల్లవానివలెనే క్రిందబడి కాలుచేతులను బోగొట్టుకొని పంచత్వము నందెదవు. ఇందుండి బయటకు రమ్ము. చంచలమగు దృశ్యవస్తువునుండి దృష్టిని మరల్చి, దృక్ వస్తువు ననుశీలింపుము. తత్త్వము లభింపగలదు.

బుద్బుదము బుద్బుదరూపమున క్షణవిధ్వంసి; సముద్రరూపమున అవినాశి. జగత్తు జగద్రూపమున వాస్తవతాశూన్యమగు స్వప్నము—బ్రహ్మరూపమున అవ్యయమును, చిరంతనమును నగు సత్యము కాని, జగత్తును బ్రహ్మరూపముగ గుర్తించుటకు ముందు జగద్రూపమును 'త్రయః స్వప్నాః' అని నిరాకరణమొనర్పవలెను. దీని నొనర్పవలె నన్న వైరాగ్యవాదము, దండకమండలములు, కౌపీనధారణము, గిరిగుహావాసము మున్నగునవి అనివార్యములుగ వచ్చి నిలచును కాని ఉపాయము లేదు సత్యవస్తువుయొక్క మూల్యము అన్నిటికంటెను అధికమైనను, ఇచ్చుటకు సంకోచించిన వీలుపడదు ఒకసారి సత్యశిఖరమును జేరుకొనినయెడల, త్యాగము నందలి కష్టమును భయమును సడలిపోవుటయేకాక, తతోధికమగు లాభము చేకూరగల దని మహర్షులు శపథపూర్వకముగ నుడివి యున్నారు

దృగ్దృశ్యముల స్థిరాస్థిరస్వభావప్రభేదమును గమనించి, వీనికిగూడ పారమున నున్న అఖండాద్వయజ్యోతిని ప్రకాశింపజేయు ప్రయత్నము కవియొక్క కల్పన కాదు బుద్ధి (*Intellect*) వినిర్మితమగు భావనీడమును కాదు. ఇది మెటీరియలిజమ్, ఐడియలిజమ్, ప్యాన్థియిజమ్ అను 'ఇజమ్' (*Ism*) లలో నేయొక్కటియును కాదు 'ఇజమ్' మతవాదమాత్రమును—తత్త్వము కాదు. ఈ అఖండాద్వయవస్తువు జగత్తునకును, జీవనమునకును సంబంధించిన దృఢసత్యము. దీని నాశ్రయమొనర్చుకొనియే తదితర సత్యములు వెలుగుచున్నవి ఈసత్యముయొక్క శ్రేష్ఠత్వమును, సుస్పష్టతను బహువిధములుగ వర్ణించియును ఉపనిషత్తులు తృప్తినందజాలక పోయినవి. అంధమును, తామసమును నగు మనుష్య దృష్టిని దివాలోకమువలెను, హస్తస్థితమగు ఆమలకమువలెను ఉజ్వలమును, సన్నికటమును నగు ఈ పరంజ్యోతి వైపునకు బహువిధములుగ నాకర్షింప ప్రయత్నించిరి ఈ సత్యవస్తువు బయటను లోపలను, దూరముననను నికటముననను, పూర్వముననను వర్తమానముననను సర్వదా సర్వావస్థలయందు నిన్నావరించుకొనియే యున్నది 'ప్రతిబోధవిదితమ్' (కేన 2-4) - ప్రతిచింతతోడను అది వెలుగొందుచున్నది 'దృష్టే ద్రష్టా' (కేన 2-3) - నీ చూపులలో చూపై వెలువడుచున్నది 'ప్రాణస్య ప్రాణః' (కేన 1-2)- నీ ప్రాణముయొక్క ప్రాణము 'పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా' (తై. ఉ. 2-5) - నీ భోగ్యజగత్తునకు ఆధారము 'అంతరంతరం యదయ మాత్మా' (బృహ ఉ. 1-4-8) - నీ అంతరముయొక్క అంతరమునగూడ నిదే వెలుగొందుచున్నది.

౫

'త్రయః స్వప్నాః', 'సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ' అనునవి ఆత్మవిద్యకును, బ్రహ్మవిద్యకును చరమములగు సిద్ధాంతములు. ఏ ఉపాయముల నవలంబించి మహర్షులీ తత్త్వములను బొందగల్గినారను విషయమున అభిప్రాయభేద మున్నది కాని, మతవాదములను నిర్మించు విద్య వారి కగమ్యముగనే యుండెనని చెప్పవచ్చును. ముఖ్యముగ ప్రాచ్యపాశ్చాత్య దర్శనము లేవిధానము ననుసరించి, ఏ కల్పనావిధానమున నిర్మితములైనవో దానిని వారు గ్రహింప లేదనియే చెప్పనగును. ఏలయన, నేడొకడు బుద్ధిశక్తివలన కల్పించిన విషయము అంతకంటె బుద్ధిమంతుడగు వానికడ పరాస్తమగును.

నేడు వైజ్ఞానికులు అవలంబించుచున్న ప్రణాళికనే, అనగా ఆలోచ్య విషయసంబంధములగు తథ్యముల నన్నిటిని గ్రహించి, వానిని శ్రేణీబద్ధమొనర్చి, పక్షపాతమును స్వాభిరుచిని వదలి స్ఫుటముగ పరీక్షించి ఫలితమును సంగ్రహించుపద్ధతినే వా రవలంబించి రని నుడువదగును. ఈరీతినిబట్టి చూచినయెడల ఆత్మవిద్యయును, బ్రహ్మవిద్యయును దార్శనికమతవాదములుగ పరిగ్రహింపబడక, 'విజ్ఞానము' (*Science*) గనే పరిగణింపబడవలసియున్నది.

౬

ఏబదియేండ్లకు పూర్వము మనస్సు విజ్ఞానశాస్త్రమునకు పరీక్షా విషయ మగునని ఎవ్వరును తలంచలేదు నేడు మన స్తత్త్వము విజ్ఞానశాఖయై నిలచినది. ఆత్మ మనస్సుకంటె సూక్ష్మమైనది. ఈ ఆత్మవస్తువుకూడ విజ్ఞానసమ్మతమగు ప్రణాళి ననుసరించి పర్యాలోచిత మవగలదా? పూర్వ మీరీతి అవలంబింపబడినట్లు ప్రమాణము లున్నవి. వర్తమానకాలమున ఈ శాస్త్రము పునఃప్రతిష్ఠిత మగు నను సూచనలు లభించుచున్నవి. జడ - విజ్ఞానశాస్త్రము సత్యాన్వేషణేచ్ఛను విశేషముగ పురికొల్పినది. అచిరముననే వైజ్ఞానికుడు ఆత్మవస్తువునే గవేషణావిషయముగ పరిగ్రహించినను పరిగ్రహింపవచ్చును. మన స్తత్త్వమును విప్పిచెప్పి, వైజ్ఞానికుడు సమష్టి జీవనముననూ, వ్యష్టిజీవనమునను క్రొత్త వెలుగులను నింపినాడు. ఇట్లే ఆత్మవిజ్ఞానముగూడ పర్యాలోచితమైనయెడల, మనుష్యజీవనము అశేషకళ్యాణమండిత మగును. వర్తమాన నాగరికతయొక్క దృష్టి భంగికూడ పరివర్తిత మవగలదు.

ఆత్మవిద్య 'సర్వవిద్యలకును ప్రతిష్ఠ'మని ప్రాచీనవాణి. కనుక ఈ విజ్ఞానము కేవలము జడపదార్థమును (*Matter*) గాని, శక్తిని (*Energy*) గాని, ప్రాణమును (*Life*) గాని, మనస్సును (*Mind*) గాని, లేక ఇట్టిదేయగు మఱి యేయొక్క విషయమును గాని విడిగా అన్వేషణావిషయముగ గ్రహింపజాలదు. జగత్తునను, జీవితమునను గల తథ్యముల నన్నిటిని మథించి సమన్విత మొనర్చిన యెడలనే ఈ అమృతము లభింపగలదు. ఆత్మవిజ్ఞానముయొక్క లక్ష్యము సర్వవిజ్ఞానము (*The Science of the whole*).

వైజ్ఞానికమగు సమీక్షణప్రణాళి అత్యంతకఠినము. అలసులును, పరిశ్రమరహితులును, సంస్కారబంధితులును, ఏకాగ్రరహితులును నగువారి కిది అందని మ్రాను. సత్యానుసంధానమున అవమానము, కష్టపరంపర, మృత్యువుకూడ తుచ్ఛములగును. వైజ్ఞానికేతిహాసమును పఠించిన ఒక్కొక్క ఆవిష్కారమున కెంతమంది శ్రమపడి, ప్రాణములను ధారపోసినదియు తెలియగలదు.

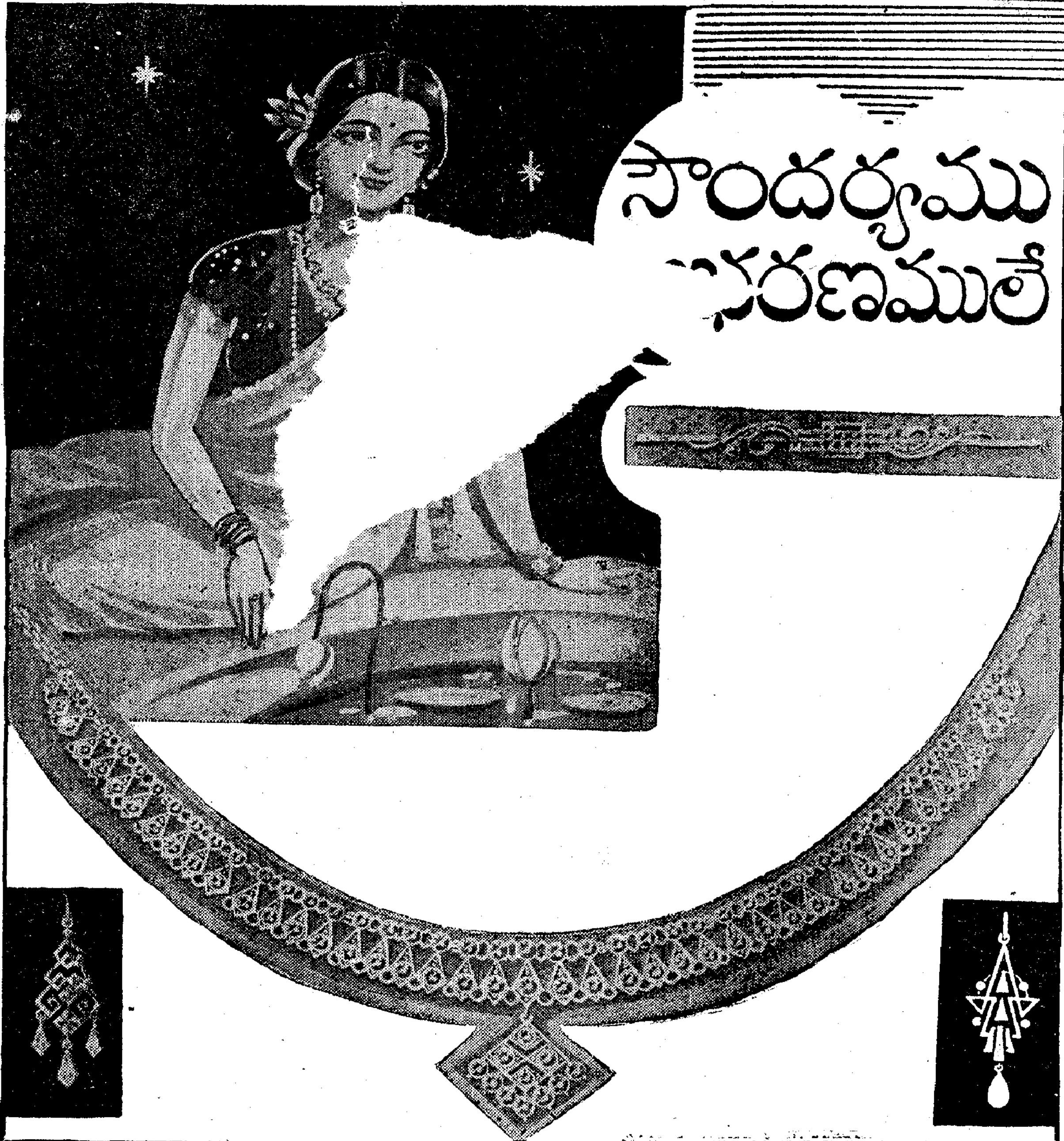
ఈ ఆత్మవిజ్ఞానము నన్వేషింపబూనిన తతోధికమగు ధైర్యసాహసములును, స్వార్థత్యాగమును, సత్యనిష్ఠయును ప్రయోజనము లగును. ఉపనిషత్తులను పఠించినయెడల గురువులు శిష్యుల నెంతగా పరీక్షించినదియు తెల్లమగును. నాచికేతుడు, సత్యకాముడు, వామదేవుడు, ఇంద్రుడు - వీరెంతగ కష్టించిరి!

సత్యాన్వేషణాపథమున జగత్తును స్వప్నమని విదిలించి పారవేయవలసినయెడల సంకోచ ముండకూడదు. సత్యము ముందర, సుఖము తరువాత.

1935

Printed and Published by S. Sambhu Prasad, at the Andhra Patrika Press,
No. 7, Thambu Chetty Street, Madras. Editor:—S. Sambhu Prasad.

P.A. రాజు చెట్టియార్ & బ్రదర్

టెలిఫోన్: 218-A జ్యూయలర్సు టెలిగ్రామ్స్: రాజ

కోయంబత్తూరు